

జ గ జ్యో తి

ప్రథమ సంపుటము

గ్రంథకర్త

హరికథాపితామహ

శ్రీమదజ్ఞానాద్విభట్ల నారాయణదాసు గారు

ప్రకాశకులు

శ్రీమతి కర్రా శ్యామలాదేవి

2వ లైను శ్యామలావగర్

గుంటూరు-6

జానభారతీ ప్రచురణలు - 21

ద్వితీయముద్రణము

1000 ప్రతులు

మూల్యము రు ~~100~~ 100/- ✓

ముద్రణ

పి రామకృష్ణమూర్తి

మేనేజింగ్ డైరెక్టర్

వెల్ కమ్ప్లెస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ గుంటూరు-2 Phone 25081

This book is published
with the financial assist
ance of Tirumala Tirupati
Devasthanam under their
scheme "Aid to publish
religious books"

విషయానుక్రమణిక

మొదటి ప్రకాశము

- 1 పౌరుష దై వవిచారము
- 2 కృతాది యుగలక్షణనిరూపణము
- 3 కాలకర్మములు
- 4 జాగ్రదాద్యవస్థల నిరూపణము
- 5 సృష్టికమము
- 6 ప్రకృతి-ఆత్మ
- 7 ఆత్మశక్తి
- 8 వర్ణాశ్రమధర్మములు
- 9 విద్యలు-కర్మలు
- 10 చార్యాకమతము
- 11 బృహస్పతి మతమునకు తత్సవ్యాఖ్యానములు
- 12 దైవపౌరుష నిర్ణయము

రెండవ ప్రకాశము

- 13 దైవపౌరుష నిర్ణయము
- 14 వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ-గోత్రావళి
- 15 తత్త్వనిర్ణయము
- 16 వేదార్థము
- 17 స్మృత్యర్థము

18	అహం మమత్రత్యయము	119
19	మానవోన్నతి	123
20	వర్షసపరామర్శ	125
21	యజ్ఞము - కన హింస	153
	హోమవిధులు కర్మ భేదములు	155
22	మానవధర్మము	160
23	మరణమీకరిణము	165
24	జగన్నిర్ణయము	168
25	జనతాత్పతి	174
26	ప్రవగతి	177
27	వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత	189
28	శతందీర్ఘమాయాః	191

మూడవ ప్రకాశము

29	నిత్యవృత్తత్రత్యభిజ్ఞానము	193
30	సంస్కార శుంగహావశ	197
31	బ్రతుకుఁ దెరువు	209
32	విశ్వహితకాంక్ష	213
33	మానవజీవనరహస్యము	216
34	యజ్ఞ కర్మము	226
35	జగదురు ప్రశంస	251
36	శ్రువాదనిరాదరణ	257
37	శాబ్దికక్రియాతత్త్వము	271
38	నిత్యమాంగశ్యతోధ	280

నాలుగవ ప్రకాశము

పేజీ నం

39	కాలగతి	284
40	ఉపవద్ధాథ	291
41	ఆరణ్యకములు	298
42	యజ్ఞశీక్ష	304
43	యగ్యపూజము	316
44	యజ్ఞపశువిచారణ	324
45	సూతసప్తశ్లోరము	327
46	వేదవిజ్ఞానము	335
47	దీక్షావివరణము	347
48	ప్రకృతిరీతి	349
49	వరముభాగవతులు	356
50	ఋత్విగచారము	353
51	వర్ణస్థానము	362
52	ప్రకృతి పరిణామము	363
53	శిక్ష	365
54	యాద్యశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ	369
55	లోకప్రవహారము	373
56	నాదబ్రహ్మము	376
57	తరణోపాయము	378
58	కాల్పనిక జగత్తు	380
59	ఆప్తవాక్య ప్రమాణసిద్ధి	385
60	వ్యక్తావ్యక్త జగత్సృష్టి	387
61	సత్యవాక్సంయమము	394

62	స్వరవల్లరి	399
63	వాసుదేవ పరబ్రహ్మము	405
64	రససిపాన	412
65	నాదబిందుకళ	419
66	కాలగణన	424
67	అక్షరమహత్త్వము	428
68	ధ్వని విశేషములు	434
69	వ్యాసపద నిర్వచనములు	442
70	ఆనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము	443
71	భాషోత్పత్తి రహస్యము	444
72	వాగర్థవైఖరి	448
73	గీర్వాణ వాగ్గీల	450
74	కర్తవ్య జిజ్ఞాస	454
75	ధ్వనివర్ణ విభేదము	459
76	నాదబ్రహ్మోపాసనము	462
77	మంచిచెడ్డలు	471
78	స్మృతితత్త్వ నిరూపణము	474
79	చరణసేవ	479
80	జగద్ధితము	484

కృతజ్ఞత

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు ఆట, పాట, మాటల మేటియని హరికథా పితామహుడని జగద్వికాస వారికి సంగీతమలో నెట్టిప్రావీణ్యము కలదో, సాహిత్యములోఁ గూడ, అట్టి ప్రావీణ్యమే కలదని చాలమందికి తెలియదు కవి హృదయము కవియే యెఱుఁగనన్నట్లు, తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు నారాయణ దాసుగారిని గురించి యీ తీరుగా వర్ణించినారు

మ అల నారాయణుఁ డప్పు కృష్ణుఁ డయి గే, యమ్మందు సంతోషముం
గొలిపెంగాని కవిత్వముండుఁ గొలుపన్, గొంతేనియు న్నోచుఁచుకోఁ
డల లోపమును దీర్చుకోఁ దలచి కా , దా యిట్టిహృదయముతో
నిల నారాయణదాస నామమున ని , ప్లేపారె నాఁ జెల్లిదే

నారాయణదాసుగారికి సంగీత సాహిత్యములలో గొప్పప్రావీణ్యము ఉండట వలననే వారు స్వయముగా యక్షగానముల రచించి, యే యే రసమును వ్యక్తి మొనర్చుటకే యే కృతు లుండవలెనో ఏయే రసానుభూతి కే యే రాగతాళము లనుకూలముగ నుండునో, ఆరీతిని హరి కథలను చెప్పుటవలననే-నారాయణదాసుగారికి సరియగు వ్యక్తి 'సభూతో నభవివ్యతి' అని శతావధానులు చెప్పినారు వారు రచించినయక్షగానములలో ననన్యభక్తి అంతర్లీనమై యున్నది వారు సహజపాండిత్య విలాసులు

“నాలవయేట నేనరసినకొలది నన్నోరి చదువులెల్ల దారసిల్లె” అని వారే చెప్పుకొనిరి దానికి తార్కాణమే ఈ జగజ్జ్యోతి గ్రంథము

అవధాన శిరోమణి, సుహృషహాసాధ్యాయ, మధ్య శ్రీ
కాశీకృష్ణాచారిగారు నారాయణదాసుగారిని గురించి యిట్లు చెప్పినారు.

ఉ హాయనిపించునాట, యవాహాయనిపి చును బాట, తేనె పో
నాయనిపించుమాట, పహవానిపి చును దేలుకైతి ప
హ్వయనిపించు, నో హా కిథామృతసార యాదిభట్ట నా
రాయణదాస ' సికడ సమస్తము నన్వయమయ్యె నదిరా

నారాయణదాసుగారు పించిన యక్ష గానములు ఇతర
గ్రంథములు కేవల సుగీతము కొఱకును, మనోరంజనముగనందట
కును వ్రాయఁబడినవే కావు. నారాయణదాసుగారు బాహ్యముగా
భోగిగన, సుఖలాలసుఁడుగన కాన్పించినను మానసముగా జనకుఁడు
త్యాగరాజువలెనే జీవన్ముక్తుఁ డనటకు సందేహము లేదు. త్యాగ
రాజు కృతులలో భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములు లీనమై యుండునట్లు
నారాయణదాసుగారి రచనాన్నియు గంభీరమైన వేదాంతభావము
లతో నిండియున్నవి. విజయనగర సంస్థానాస్థాన కవిత్వరులు శ్రీ భోగ
రాజు నారాయణమూర్తిగారు నారాయణదాసుగారి నీరీతిగా స్తుతించి
వారు

గీ నీవు కూతమహర్షివై , నిఖిల హరి క
థా విశేషంబులను జెప్పి , తనరు కతన
వై మిశ్రాణ్యమయ్యె సం , ధ్రువదేశ
మాంధ్ర దేశీయులును , శౌనకాదులైరి
దాస కవిచ ద్ర ' కడు ధన్య , తప ఁడ వీవు

నారాయణదాసుగారికి చిన్ననాఁటనండియు వేదాంతములో
నెట్టి యభిరుచి కలదో, వారు రచించిన 'బాటసారి' వలన గ్రహింప

వచ్చుచు వారు 'బాటసారి' యను నీ గ్రంథమును యిరువదినాలు
శేండ్ల వయసున రచించినారు తరువాత చారికి హరి కథలయందు
అభిరుచి కలిగి, అందు కనుకూలమయిన యక్షగానములు రచించుట
యందే చాలకాలము నిమగ్నులై యుండిరి కాని, వారికి చతుష్పత్తికళల
యందును పరిపూర్ణత్వమును సంపాదించవలెనని దీక్షయుండుటవలన
సకలవేదములు, సకల పురాణములు పఠించి సర్వపురాణ సారమును
ఒక మహాగ్రంథమును రచించుటకు ప్రారంభించిరి ఆయుర్వేదములోఁ
గూడ అనమానముగు ప్రజ్ఞను సంపాదించి ఒక గ్రంథము రచించిరి
ఏటితోఁ దనివి తీరక, వారికి వేదాంతములోఁ గల అనమాన ప్రజ్ఞను
వ్యక్తమొనర్చుటకు "జగజ్జ్యోతి" అను పేరుతో నొక ప్రకరణ
గ్రంథము వ్రాయుటకు 1922 సంవత్సరమున ప్రారంభించిరి అప్ప
టిప్పటి, ఎక్కొక్క ప్రకరణము వ్రాయుచు ఎనిమిది ప్రకరణములు
పూర్తి చేసిరి మరియు నెన్ని ప్రకరణములు వ్రాయఁదలఁచిరో
యుహించఁజాలము

ఈ బృహద్గ్రంథమును అచ్చొత్తించుటకు శ్రీ తిరుమలతిరుపతి
దేవస్థానమువారు తమ భూరి విరాళము నొసగి మాకు ఈ కార్యము
పూర్తిచేయుటకు చేయుత నొ గిందుకు, దేవస్థానమువారికి,
కార్యనిర్వాహకులకు నా కృతజ్ఞతాభివ దనములు ఈ విధముగానే
రెండవభాగము వెలుగుచూచుటకుగూడ దేవస్థానమువారు సహక
రించెదరని ఆశించుచున్నాన

కృమలానగర్,
గుంటూరు-6.
1-1-1983

క రా ఈ శ్వ ర రా వు

శ్రీ:

దా స హృ ద య ము

‘వ్యాకరణాంకారచక్రవర్తి’ “సాహిత్యవిశారద”

వ్యాకరణవిద్యాప్రవీణ, సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ, భాషాప్రవీణ

అప్పల్ల సోమేశ్వరశర్మ, M A P O L

(Reader in Sanskrit Retd A U Waltair)

విశాఖపట్టణము

ఈ సందర్భంలో “దాస” శబ్దం “హరి దాస” అనే అర్థాన్ని సూచిస్తుంది “హరిదాస” అని అనగానే శ్రమదజ్జాడ ఆదిభట్ల నారాయణ దాసుగారే ఆంధ్రదేశ లో ఆఖరిగోపాలా కిస్సురణకు వస్తారు హరిదాస శబ్దం ఆయన విషయంలో అంతగా రూఢమై పోయింది ఏమంచి మహారాని ఆయనకు ఆ నామకరణం చేశారో గాని అది అక్షరాలా అస్వర్థమై కూచుంది “మహాశవి” బిరుదం ఒక్క వాల్మీకికే చెల్లినట్లు “హరిదాస” బిరుదం ఒక్క నారాయణ దాసుగారికే చెల్లింది ఇతరులు ఆ బిరుదాన్ని వాడకోవడం ఔచిత్యచారికం - అభ్యసనపాటవం అని చెప్పక తప్పదు

“అథ పురుషో హవై నారాయణః

పృథివీచ

నారాయణః - అంతరిక్షంచ నారాయణః

సర్వంచ నారాయణః” ఇత్యాదిగా నారాయణోపనిషత్తు చెబుతుంది ” “స్వప్తి అంతా నారాయణుడే” అని దాని తత్పర్యం ఆ విధంగానే - “సంగీతంచ నారాయణః, సాహిత్యంచ నారాయణః,

శ్రుతిశ్చ నారాయణః, లయశ్చ నారాయణః, నాట్యంచనారాయణః,
రసశ్చ నారాయణః, హరికథాచ నారాయణః సర్వంచ
నారాయణః” అని అర్థ శతాబ్దాపాటు ఆంధ్రదేశంలోనే కాక
యావద్భారతదేశం లోను శ్రీ నారాయణదాసుగారు జాబ్యల్య
మానంగా వ్యవహరించేరు అవిచ్ఛిన్నమైన తమ విద్యావంశాన్ని
విస్తరింపజేసి హరిదాస బ్రహ్మపతులయినారు అది వారి సుకృతం-
ప్రతిభాఫలం

ప్రతిభ అంటే అనిర్వచనీయమైన మేధావైభవం దాని
కందని విషయమంటూ ఉండదు అది ఒక్కొక్కచోట ఒక్కొక్క
విధంగా విజృంభిస్తుంది జేతలు పలికిస్తుంది ప్రపంచాన్నే పాదాల
ముందు పడేస్తుంది అటువంటి ప్రతిభ నారాయణదాసు గారిని
స్వయంగా వరించి తరించింది వ్రాయించి, ఆడించి, పాడించి,
సెలవానిపించి వారిని కీర్తిధవళాచల శిఖరం మీద కూర్చోబెట్టింది
ఎన్నో పాటలు, పద్యాలు, హరికథలు, కథలు, కావ్యాలు, అను
వాదాలు, విమర్శలు శ్రీ దాసుగారి మనశఃపరిణామం ఆవిర్భవించిన
ఆణిముత్యాలుగా మి-మిల మెరుస్తున్నాయి

అయితే నాటినుండి నేటివరకు శ్రీ దాసుగారిని “హరికథా
పితామహుడు” గానే సహృదయలోకం సంభావిస్తున్నది అది
సరికాదు - సమగ్రం కాదు ఆయన కేవలం హరికథాపితామహుడే
కాదు “దర్శన పితామహుడు” కూడా దర్శన సుధానిధిని మధించి
కొస్తుభమణిని వెలికి దీసి సానపెట్టి సకలజగజ్జ్యోతిగా ప్రసాదించిన
మహాదర్శనికుడు శ్రీ నారాయణదాసు ఆయన దర్శన సారసర్వ
స్వమే “జగజ్జ్యోతి”

నాలుగువేదాలు, బ్రాహ్మణాలు ఆరణ్యకాలు, ఉపనిషత్తులు
ఆరు వేదాంగాలు ఆరు దర్శనాలు, పురాణాలు, ధర్మశాస్త్రాలు,

కళలు, కావ్యాలు, ఇతిహాసాలు, కథలు, గాథలు, — మొత్తం ఆర్ష వాఙ్మయమంతా - ఆర్షవాహిత్యమంతా - జగజ్జ్యోతిలో సందర్భానుసారంగా మరిచి విధానముల్ని పబడింది స్వీయ న్యాయాంతో, యుక్తుతో, సమన్వయాంతో, సామెతలతో, ఉదాహరణలతోను వ్యాఖ్యానించబడింది ఈతరు శేవల ఛాందసులకు కోపం తెప్పించవచ్చు నాతిను కు ఏవగింపు కలిగించవచ్చు సాంప్రదాయికు కు రక్షపుపోటును అధికం చేయవచ్చు అల్పజ్ఞులకు అగ్రహకారణ కావచ్చు కర్మకు కు కల్గు ఎర్రబడి సాధనం కావచ్చు పండితు పెదిమలను అశరింకజేయవచ్చు అయినా శ్రీ దాసుగారు జాకలేదు - గొంకలేదు అణుమాత్రం చలించ లేదు మేరు గంభీరంగా నిలబడి తమ వాదాన్ని వేయి గొంతుకలతో లోకానికి వినిపించేరు ఓంకారనాడు బ్రహ్మ కంఠాన్ని చీల్చుకుని వచ్చిందని అంటారు వాల్మీకి శ్లోకం ఉన్నెత్తుగా లేది శ్లోకంగా మారిందని సెవుతారు ఆవిధంగానే దాసుగారి హృదయావేదన - హృదయస్పందన అవిధులు చాటి త్రివిక్రమావతారమెత్తి, మూడు లోకాలను ముంచెత్తింది సజ్జనులకు, సహృదయులకు, సామరస్య వాదులకున్న సదా శిరోధార్యమయింది తమ వాదానికి ప్రతిచర్య అఘాతం - కృష్ణకీర్తనంగా ఎదురవుతుంది దాసుగాడికి తెలుసు అందువల్లనే వారు “నన్ను నాస్తికుడు, పాపండుడు, మ్రేచ్చుడు అని లోకులు తిట్టిన దిట్టనీ - నేను సత్యుని, తత్త్వమని నమ్మిన దానిని ఎలుగెత్తి చాటక మానను” - అని జగజ్జ్యోతిలో వలుసార్లు ఉటంకించేరు

ఇంతకూ ఏమిటా తీరు? ఎటువంటిది ఆవాదం? అది వేదాల పూర్వభాగంపై చాడి వాస్తవంగా పూర్వభాగపు స్వరూపం మీద కోపం కాదు దాన్ని కర్మకరంగా - యజ్ఞకరంగా - త్రతాపి పశుహింసకు నిదానంగా వ్యాఖ్యానించిన పూర్వమీ

ముంసాదర్శనం మీద కోపం యజ్ఞ యాగాలమీద కసి
మాఖ్యాతిముఖ్యంగా వశుహింసపై ఏవగింపు - దాన్ని జరిపించే
క్రొతులమీద ప్రయోగించిన వజ్రాయుధం

ఇక్కడ కర్మకాండను గురించి కొంచెం చెప్పాలి —
“యజ్ఞం సృష్టికి ప్రతీకం భగవంతునికి సంకేతం యజ్ఞంవల్ల
దేవతలు సంతోషిస్తారు యజ్ఞంలో వశుహింస తప్పదు - తప్ప
కాదు కర్మ అంటే యజ్ఞమే దానివల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది అదే
పరమార్థం వేరుగా ఈశ్వరుడు లేడు “యజ్ఞోవై విష్ణుః” అని
వేదం చెబుతోంది “యజ్ఞేవథోఽనధః” (యాగంలో చేసిన వశు
వధ హింసగా పరిగణింపబడదు) అని మన్వాది స్మృతికిర్తించడం
ఘోషించేరు” ఈ మూల స్తంభాలపై పూర్వమీమాంసాసాధం
నిర్మితమయింది ఆ మహాసాధాన్ని దాసుగారు సమూలంగా కూల
దోసేరు

బాగా పరిశీలిస్తే యజ్ఞానికి, వశుహింసకు బోలెడంత చర్చిత
ఉంది “వేదాలు వుట్టేయని” అనకుంటే - అవి ఎవ్వడు వుట్టేయో
ఆవృతినంచీ యజ్ఞాల జరుగుతూనే ఉన్నాయి - వశుహింసా జరుగు
తూనే ఉంది సోమయాజిత్యం సమాజంలో ప్రముఖ గౌరవ
చిహ్నంగా ఉంటూ వచ్చింది తదనుగుణంగా ఎన్నో వ్యాఖ్యలు,
ఉపవ్యాఖ్యలు, విమర్శలు బయట దేరి పూర్వమీమాంసకొండంతగా
పెరిగింది దర్శనాలలో ఒకటిగా సిద్ధమయింది

ఈ ప్రవాహానికి చారిత్రకంగా మొట్టమొదట అడ్డుకట్ట వేసిన
వాడు బుద్ధుడు వేదాలను వెనకకు త్రోసి, ఆహింసనే ప్రభావంగా
ఆయన ఉపదేశించేడు అతనికి తదనుయాయులకు వేదాలు ప్రమా
ణం కానేకావు ఆయుగం - దాని ప్రభావం కొంతకాలం సాగింది
తరువాత మరల కుమారిలభట్టు చలవపల్లి కర్మకాండ విభృంభించింది

వైదికమార్గం వీరవిహారం జరిపింది మరికొంత కాలానికి వైదికులే
పశుహింసకు ఖండించేరు రామానుజాచార్యులు, మధ్వాచార్యులు
మొదలైన మహానుభావులు వేదప్రామాణ్యాన్ని పూర్తిగా అంగీక
రిస్తూనే కర్మకాండకు పశుహింసకు ఉద్వాసనచెప్పి, రూపాంతరాలను
ఏర్పాటు చేసేరు యజ్ఞంచేస్తే చేయవచ్చనీ, పశువుస్థానంలో
మాత్రం ఎట్టపశువునే (పిడిబొమ్మ) ఉపయోగించవలెనన్నీ
వ్యాఖ్యానించేరు నేటికీ వైష్ణవులు, మధ్వులు ఈ పద్ధతినే అనుస
రిస్తారు రానురాను సప్తయగంలో కయానందసరస్వతి, శ్రీపద
దామోదరసాత్వాలేళ్, అరవిందమూవ్ వంటి మహాపురుషులు
కూడా ఈ మార్గాన్నే ప్రోత్సహించేరు ఇది జనప్రియమై సర్వా
దరణయోగ్యమై సాగుతుండనడంలో సందేహంలేదు

“మహాజనో యేన గతః సపంథాః” గదా!

ఇంగ్ - ఈత్రోవనే శ్రీ నారాయణదాసుగారు వరించేరు
యజ్ఞాలను - ముఖ్యంగా పశుహింసతోకూడిన యజ్ఞాలను - పూర్తిగా
ఖండించేరు ఏరూపంలోనైనా పశుహింసకూడదని ఈ గ్రంథంలో
వందలసార్లు కాదు— కొన్నివేలసార్లు—తమ సమాజమైన తార
స్థాయిలో ఘోషించేరు ఆ సందర్భంలోనే కర్మకాండకు, యజ్ఞాలకు—
ప్రత్యేకంగా శ్రోతులకు—ఎన్నో దూషణ తిరస్కారాల నిచ్చి
సంభావించేరు అవి చదువుతూ ఉంటే ఓళ్ళు జలదరిస్తుంది కాని
అవి కేవలం భావావేశ ఫలితాలు సమకాలిక సమాజంలో వైదిక
మతం పేరుతో, సంప్రదాయం పేరుతో, ఆచారం పేరుతో, కర్మ
కాండ పేరుతో పేరుకుపోయి, కుళ్ళికంపుకొడుతున్న దంభవ్యవస్థను
చూచి కడుపుచెరువై కట్టలు తెంచుకుని ప్రవహించిన ఆక్రందన
ధ్వనులు

పశుహింస వేదసమ్మతం కాదని నిరూపించాలంటే వేదవచనాలకు వ్యాఖ్యానం కూడా తప్పక మార్చాలి వేద వాక్యాలకు వేలసంవత్సరాలనుండి అనూచానంగా వస్తున్న వ్యాఖ్యానరీతి ఒకటి ఉంది అది సాయణాచార్యులు అవలంబించింది దానిప్రకారం “పశుమాలభేత” “అజామాలభేత” “గామాలభేత” మొదలయిన వాక్యాలలో “పశు” మొదలయిన శబ్దాలకు మేక, ఆవు వగైరా జంతువులనే అర్థం విసిష్టాద్వైతులు, ద్వైతులు చెప్పిన వ్యాఖ్యానం ప్రకారం ఆయా శబ్దాలకు ఆయా జంతువుల పోలికతో చేయబడ్డ “పిండిబొమ్మలు” అని తాత్పర్యం దయానందసరస్వతి ప్రభృతులు చూపినది వేరొకరీతి దానిప్రకారం పశు, అజ ఇత్యాదిశబ్దాలు కొన్ని ధాన్యాలను ఓషధులను బోధిస్తాయి కాని సాక్షాత్తు జంతువులను బోధించవు అరవిందయోగి చేసిన వేదసమన్వయం మరొవిధంగా ఉంటుంది దాన్ని “రహస్యవాదం” అంటారు తదనుసారం “అగ్ని” అంటే జలరాగ్ని-లేక-విశ్వశక్తి, “పశు” అంటే అహంకారం, లేక కోపం-అనిభావం వస్తుంది మొత్తంమీద “యజ్ఞంలో పశుహింస వేదసమ్మతంకాదు” అని నవీన వ్యాఖ్యాతలందరు వ్యాఖ్యానించేరు

శ్రీ నారాయణదాసుగారున్న ఇదే ధోరణిని చేబట్టేరు ఇందుమించు దయానందసరస్వతి, అరవిందయోగుల వాదం వీరికి నచ్చింది. పశువు అంటే అహంకారమనీ, అగ్ని అంటే జలరాగ్ని అనీ, “అలభేత” అంటే అణచుకోవాలనీ ఇత్యాదిగా ఎన్నో అర్థాలను మార్చి చూపించేరు “యజ్ఞం” అంటే ముఖ్యంగా “సుఖ జీవనం” అనీ, అందుకుపయోగించే మంచినీలనీ యజ్ఞసాధనాలే అనీ అని ఒకచోట అంటారు “ఇషేత్వోర్దేశ్యా” అన్నవాక్యానికి, “పరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు” అన్నభావం ఇంకొకచోట ప్రకటిస్తారు. “వాయవ్యం శ్వేతమాలభేత” అంటే “చలివేసినపుడు చక్కటి రెడ్డిని దువ్వుటి కప్పకోవాలి” అనే తాత్పర్యం అని మరొ

చోట చూపిస్తారు “శరీరం యజ్ఞవేది - స్మృతిపత్ని - కీవాత్మ యజమానుడు - నాభిహృదయ శీర్షములును త్రేతాగ్నులు - వానిని సమ్యక్ పములు కావించుటే జ్యోతిష్టోమము - మిగిలినవంతయు కల్పనమే” అని ఒక సమష్టయాన్ని చూపిస్తారు “చోదనాలక్షణం ధర్మః” అన్నచోట చోదన అంటే “సర్వభూతదయ” అని వివరిస్తారు “పరాశశాఖాంఛినత్తి” అంటే “అన్నకలశము నిచ్చును” అనే భావాన్ని విశదీకరిస్తారు “చక్కగా కృషిచేసి పంటలు పండించుకొని, రాముని సుఖము గానుండి ఒరులకింతపెట్టి వానిని సుఖపెట్టుటయే యజ్ఞము - పరోపకారమే మహాయజ్ఞము - సహజీవనమే యజ్ఞపర్వస్వము” అని సిద్ధాంతం చేస్తారు ఇవంతా పశుహింస కూడదనీ, అవపరమైతే పిండి పశువును వాడుకోవచ్చనీ, దాంభిక కర్మలు వద్దనీ, కర్మను పాడుచేయడంకన్న మానివేయడమే మంచిదనీ - ఇలాగ ఎన్నో మంచిభావాలు ప్రోత్సహించి కరుగెత్తించిన పరుగు - ఉడుకెత్తించిన ఉరుకు నేటి సమాజంలో వైదికకర్మలు చేసేవారు, చేయించేవారు, ప్రేరించేవారు—అందరున్న వరకు పంచకులుగా, సమాజచోరులుగా, పంభాచారులుగా, కరమవీడనా యత్నవిత్తులుగా, మారితోయేతుగనుక, కలికాలంలో కర్మకాండకు సజీవసమాధి చెయ్యడమే ఉత్తమోత్తమమని హృదయం అనునిత్యం పెట్టిన ఘోష

ఈ విధంగా వేదశత్రులకు అర్థాలు మార్చే అవసరంరాగానే నాదం, శబ్దం, భాష వీటి స్వరూప స్వభావాలు, వేదాలు, వేదాంగాలు, వాటి వివరణలు, శబ్దార్థాల పరిణామాలు మొదలయిన విషయాల్నీ పుంఖాను పుంఖంగా దానుగారి ప్రతిభాసముద్ర నిర్ణీతాలుగా, ఉత్తంగతరంగాలుగా బయలుదేరి ప్రవచించాలను, సాక్షాదానుబంధము ముంచెత్తి ఊపిరి పలుకుకుండా చేసి విడిచిపెట్టేయి ఆయా సంవత్సరంలో వీధి భావాలు ఈ తీరుగా ఉన్నాయి —

1 వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, శాస్త్రాలు వగైరా గ్రంథాలు కేవలం మునులకు - లేదా మునితుల్య - జీవనం గలవారికి మాత్రమే నేటి సమాజానికి ఎదుకూ పనికి రావు నేటి యువకులకు స్వయం కృషి, పరోపకారం, సహజీవనం అన్న వే వరమార్గాలు

2 వేదాలకు, శాస్త్రాలకు సరియైన అర్థం ఎవరూ చెప్ప లేదు అయిదువేల సంవత్సరాలు ఒక యుగం యుగయుగానికి శబ్దార్థాలు మారుతూ ఉంటాయి వాటికి శాస్త్రతత్వం లేదు అలాగే ఆచారాలు మారుతాయి అన్నీ మారుతాయి దేశకాలానుగుణంగా సమాజానికి అభ్యుదయం కలిగించే విధంలో శబ్దార్థాలను మార్చి చెప్పకోవడమే సమంజసం

3. శ్రుతి శ్రుతిగా ఉన్నంతవరకే సత్యం - అది వ్రాత రూపంలో రాగానే ఎన్నో మార్పులు సహజంగా వస్తాయి కాగా అది వేదాల వ్యరూపం ఇప్పుడు లేదు మారిపోయింది మార్పు తోనే దంధం కూడా ఆరంభం అయింది

4 బసరంబకమైన పలుకే వేదం బనాసురాగసంపాదకమైన దేశిష్టాచారం "సర్వే బనాః సుఖినోభవంతు" అని ఘోషిస్తూ తదనుగుణంగా ఆచరించువాడే పురుషోత్తముడు

5 వేద వేదాంగాలు, కర్మలు, ఆచారాలు, వర్ణాశ్రమాది వ్యవస్థలు, విధుమాలు, నిష్ఠలు ఇవన్నీ మానవులు వరస్పరం ప్రేమతో జీవించడంకోసం కల్పించినవే అన్యోన్యాయురాగం కలిగించుకోలే అవన్నీ వ్యర్థమే

6 వేదశాస్త్రాలు, స్మృత్య సరకాదులు, పాపపుణ్యాలు - పాపపుణ్యము - ప్రతిరోపాసనవలె సర్వజనసాఖ్యంకోసం మునులు

కల్పించినవే. వైషమ్యం కోసం కాదు ప్రజలకు సామరస్యాన్ని సౌఖ్యాన్ని కలిగించనిది వేదము కాదు - శాస్త్రము కాదు

7 అన్ని దేశములవారి మత గ్రంథములు కూడా వేదాలే సుఖజీవనాన్ని ఉద్దేశించే అవన్నీ ఆవిర్భవించేయి

8 ప్రత్యేకంగా మునులకు, సన్యాసులకు మాత్రమే వేద వేదాంగాల ఉపయోగం సామరులకు సంసారులకున్న వాటితో పనిలేదు స్వయం శృషి, హోపకారం, భూతపయ, అన్యోన్యానురాగం, ఆనందమయజీవనం ఇవే జన సామాన్యానికి ముఖ్యమైన ముఖ్యములు అవే వారి సకల శాస్త్రసారములు

9 జనరంజనమే భావయొక్క పరమ ప్రయోజనం స్వపర రంజకంగా మాటాడుటయే ముఖ్య కర్తవ్యం వైదిక భావకేగాని వ్యావహారిక భావకు వ్యాకరణంగాని నియమ నిబంధనలుగాని అవశ్యకంకావు ప్రపంచంలోని అన్ని భావలూ ఆదరణీయాలే

10 జగదుపకారములయిన శబ్దములన్నీ సాధు శబ్దములే బహిరము కాని శబ్దములన్నీ అసాధుశబ్దములే

11 ప్రపంచంలోని సకల వేదశాస్త్ర సారమును, సకల సాధు జనోపదేశమును, సకలమతరహాస్వమును, మానవ జీవితసర్వస్వమును "తానుఖండి పరుల సుఖపెట్టుము" అనియే

ఇటువంటి భావాలు జగజ్జ్యోతిలో వదిలిబడినా ప్రతిపుటలోను కనిపిస్తాయి

ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా శ్రీదాసుగారు గమకాల సమాజానికి సంబంధించిన ఎన్నో విషయాలను క్లుప్తంగా చర్చించి తమ సిద్ధాంతాలను ప్రకటించేరు వానిలో ముఖ్యమయినది వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థపై

పెద్ద ఎత్తున దాడి సనాతనమైన ఆవ్యవస్థ రాసురాసు చిన్నాభిగ్న
 ప్రాపోయి, స్వరూపస్వభావాలను పోగొట్టుకుని, సమాజానికి అనర్థ
 దాయకంగా మరిణించింది కావున దాన్ని పూర్తిగా తుడిచిపెట్టి
 “సహజీవనం” “సమరసజీవనం” ప్రధానంగాగల నవసమాజం వికసించి
 చాలని వీరి అభిసంధి “ఆడ-చుగ-రెండేజాతులు, మంచి-చెడు-రెండే
 జాతులు, నీతి-అవినీతి-రెండే జాతులు, వివేకం - అవివేకం, రెండే
 జాతులు, జాతిభేదం వర్ణభేదం నేటిసమాజానికి చనికిరావు
 మానవులంతా ఒకటే సర్వమానవ సోదర్యంకోసం అందరూ
 పాటుపడాలి” అని ఆయా ప్రకరణాలలో వీరు విశదం
 చేశారు. “బ్రాహ్మణ ప్రాణము, బ్రాహ్మణనిద్ర, బ్రాహ్మ
 ణుని యాశలి దప్పికలని నిద్రాహారసౌఖ్యములకు వర్ణాశ్రమధర్మ
 వ్యవస్థ లేదుగదా! సుఖమయజీవితానికి ఈ భేదాలెందుకు?” అని
 ఎన్నో యుక్తులను చూపించేరు మూఢాచారాలు, అంధవిశ్వాసాలు
 కంఠవేషాలు, వంచకవృత్తులు కపటవచనాలు - ఇటువంటివన్ని
 నశింపజేస్తాడే సమాజం బాగుపడుతుందని, పదేపదే హెచ్చు
 రించేరు.

“ఏవిషయం తీసుకున్నా సరియైనతత్త్వం ఎవరికిన్ని తెలియదనీ,
 శాస్త్రాలన్నీ కృత్రిమాలనీ వాటిని అసరాగా తీసుకుని విర్రవీగడం
 తుడ్డావివేకమనీ, - తత్రాపి - పూర్తిగాపెట్టుకుంటే ఏశాస్త్రమూ
 ఫలించదనీ, మునులకు తత్తులుగలకు మాత్రమే శాస్త్రాల ఉపయోగ
 మనీ, ప్రాకృతులందరు పరస్పరప్రేమతో పరస్పరసహాయ్యంతో
 జీవనాన్ని గడవడమే ఉత్తమోత్తమమనినీ” - దాసుగారు అనేక
 మందర్బాలలో నొక్కిచెప్పేరు తర్కం వ్యాకరణం, జ్యోతిషం,
 నిరుక్తం, మొదలయిన శాస్త్రాల చర్చల్లో ఈయక్తి ముఖ్యంగా కని
 పిస్తుంది.

ఇక శ్రీ దానుగారు మనసార ప్రేమించిన అంశాలు కొన్ని లేకపోలేదు వాటిని స్థూలంగా పరిశీలిద్దాము —

1 సంస్కృతభాష చాలా గొప్పది దానిమండే ప్రపంచం లోని అన్ని భాషలూ ఆవిర్భవించేయి నాడం, శబ్దబ్రహ్మం, తెలియాలంటే సంస్కృతమే ప్రధాన సాధనం

2 వేదాలు మేఘగర్జనవలె సముద్రఘోషవలె సహజ మైన నాడబ్రహ్మస్వరూపాలు వాటిలోని కర్మకాండమంతా మాన వాటికి శని-జ్ఞాన కాండం మాత్రమే గురుడు

3 సృష్టి అంతా దైవపౌరుషమయం దైవం పౌరుషం రెండూ ఒకటే పౌరపాన్నే మానవులు అవలంబించాలి దైవం దానంతట అది అనుసరిస్తుంది - 'ద్ధిమిది

4 నాడబ్రహ్మోపాసన, భక్త భగవద్బింతన - ఇవి నదా స్వీకార్యాలు స్వార్థత్వ్యాగి, లోకోపకారి, సర్వభూతదయావరుడు అయినవాడే పరమ భాగవతుడు - జరమభాగవతులే వాస్తవమై సత్పురుషులు - వారే లోకానికి సర్వదా సర్వభా శరణ్యం

5 ధర్మనాలలో శిరోమణి - శిరోధార్యం అద్వైత ధర్మన మొక్కటే శ్రీశంకర భగవత్పాదులె అసలయిన సిసలైన తత్త్వ వేత్త ఇతర ధర్మనాలన్నీ సాధనాలు మాత్రమే - అద్వైతమే సాధ్యం - చరమలక్ష్యం - పరమార్థం

6 ఆధునికమైన విజ్ఞానాన్ని (సైన్సు) ఈనడించకూడదు జీవజనోపయుక్తంగా, బహుళప్రయోజనకారిగా దాన్ని మరిచు కొని వాడుకోవడమే మానవులు చేయవలసిన పని ఇటువంటి ఉదారభావాలు, ఉత్తమ లక్ష్యాలున్న గ్రంథమంతటా తరచు కని పిస్తాయి.

కాగా యజ్ఞం - కశుహింస ఉపాదానకారణంగా, వైదికం మన్య-యిన వంచకులు నిమిత్తకారణంగా సమాజపు ఈతిబాధలు సహకారి కారణంగా ఉవ్వెత్తునలేచిన వ్యయంజ్యోతియే “జగజ్జ్యోతి” అని సూత్రప్రాయంగా చెప్పవచ్చు

ప్రాసంగికంగా గ్రంథశైలిని గురించి రెండు మాటలు చెప్పాలి సంఘటన అంతా పీఠాంధికభాషలో సాగింది పెద్ద వాక్యాలు, చిన్న వాక్యాలు, వాక్యాలలో అవాంతరవాక్యాలు - ఈవిధంగా ఒక్కొక్క చోట ఒకపుటకు సరిపడిన మహావాక్యజాలము ఉంది ముచ్చటైన మూడు ముక్కలూ ఉన్నాయి జాతీయాలు, భాషీయాలు, సామెతలు, లోకోక్తులున్న కొద్దిలుగా ఉన్నాయి తర్కం, యక్తి, వాదం, జల్పం, ఛం - ఒక్కొక్కచోట వితండం కూడా - విషయ ప్రతిపాదనలో చోటు చేసుకున్నాయి ఇంచు మించు సంస్కృతంలో కాదంటిలాగ రచన సాగిందని అనవచ్చు కాదంటిరి సరసమైన కథ కాగా ఇది గంభీరమైన చర్చ అయింది అదే భేదం కొన్నిచోట్ల విరామ చిహ్నాలుకూడా సరిగా పెట్టడానికి వీలు లేనంతగా కంతులు పరుగులు తీస్తాయి ఇటువంటి గద్యరచన శ్రీదాసుగారికే సాధ్యమవుతుంది ఆంధ్ర గద్యానికి జగజ్జ్యోతిని ఒక ప్రత్యేకోదాహరణంగా పేర్కొనవచ్చు అయితే ఒక్కలోపం మాత్రం కొట్టవచ్చినట్లు కనబడుతుంది అదే “పునరుక్తి” - చెప్పిన దానినే పదే పదే చెప్పడం “పశుహింస కూడదు తానుఖపడి పరులను సుఖపెట్టుటయే బ్రతుకు మహారము” అనే అంశం, గ్రంథం అంతటా కొన్ని వేలసార్లు ఆవృత్తమయింది ఇంచుమించు ప్రతిపుటలోను కనబడుతుంది మరి కొన్నిచోట్ల పూర్వోత్తరవిరోధంగల వచనాలుకూడా గోచరిస్తాయి సమన్వయం చేయడం చాలా కష్టమనిపిస్తుంది ప్రకరణ విభాగం కూడా ఆనుసూయతంగాను, సముద్ధితంగాను, సంబద్ధంగాను జరిగినట్లు

కనబడదు ఇవన్నీ చరిత్రలినే “గ్రంథం అంతా క్రమబద్ధంగా ఒకే సారి వ్రాసింది కాదేమో” అన్న సందేహం కలుగుతుంది అయినా ప్రకృతం ఎవరూ ఏమీ చేయలేరు తీవ్రభావాభి నివేళం గల రచనలు ఇలా సాగడం కూడా అక్కడక్కడ కనిపిస్తుంది” స్థితస్య గతిః చింతనీయా” అన్నట్లు ఉన్నదానిని అన్వయించుకోవడమే భావుకుల కర్తవ్యం

ఆపనినే నేను కొద్దిగా చేసేను శ్రీ కృతా ఈశ్వరరావుగారు నారాయణదాసు సాహిత్యాన్ని ఆ తటినీ సర్వంకమంగా పునరుద్ధరించిన వారిలో ప్రముఖులు వారి కోరికతోనే నేను ఈ గ్రంథాన్ని యథాశక్తిగాను యథావకాశంగాను సంస్కరించేను ఇటువంటి అవకాశం నాకు కల్పించినందుకు శ్రీ ఈశ్వరరావు గారికి అభినందనములను ఆశీస్సులను అందిస్తున్నాను

ఇంతకూ “జగజ్జ్యోతి”ని అనుసరించి నారాయణదాసుగారి తత్త్వానికి వ్యక్తిత్వానికిన్ని సహృదయలోకం సమర్పించవలసిన మూల్యం ఎటువంటిది? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం ఈ విధంగా చెప్పకోవడం సమంజసం — సత్యం, అహింస, సర్వాత్మనా నకల భూతదయ, పరోపకారం అన్నవి దాసుగారి ప్రధాన ప్రతిపాదనలు అద్వైతమే పరమదర్శనమనీ, దర్శనాంతరాలు దానిపోషణలనిన్నీ వీరి సిద్ధాంతం ప్రకృతసమాజంలో “వాసుదేవః సర్వమితి” అని భావిస్తూ, భక్తినిచేబట్టి భగవన్నామ సంకీర్తనం చేస్తూ అంతు అతినివేసే భాగవతులే పరమపురుషులని వీరి సమన్వయం “డంభానికి అహంకారానికి దారితీసే కర్మకాండం అంతా దండుగ దాన్ని సమూహురింగా నశింపజేయడం అత్యావశ్యకమని” వీరి ఉద్దేశము కాగా దయానందసరస్వతి, వివేకానందుడు, అరవిందయోగి మొదలయిన పవిత్రదార్శనికుల కోవకు ఛందినది వీరి తత్త్వమి

మాన ఆచరణయోగ్యమైన దేశకాలానుగుణమైన అద్వైతమే వీరి
 దర్శనం అవిధుగానే “మానవతావాదం, సమాజవాదం సమ
 సమాజ నిర్మాణం, వర్గరహితమైన వర్గరహితమైన లోకవ్యవస్థ,
 సర్వమానవ సౌభ్రాత్రం, సహకారం, సహజీవనం ప్రగతి, సర్వ
 జనాభ్యుదయం.” ఇత్యాదిగా నేడు ప్రపంచం నలుమూలలా ప్రతి
 ధ్వనిస్తున్న ఆదర్శాలను దాసుగారు త్రికరణశుద్ధిగా ఆమోదించేరు
 కాగా రాజారామమోహనరాయ్, కేశవచంద్రసేన్, మహాత్మాగాంధీ
 కందుకూరి వీరేశలింగం ప్రభృతుల సంఘసంస్కారకైక మనస్తత్వమే
 వీరి వ్యక్తిత్వం అందువల్లనే హరిదాసుగానేకాక సాహిత్యస్రప్త
 గానేకాక, గొప్ప తాత్త్వికునిగాను, మంచి సంఘసంస్కర్తగాను,
 మానవతావాదిగానుకూడా వీరిని భావించి సంభావించి తేజలు పలక
 డిం, వీరి భావాలను ప్రచారం చెయ్యడం, ఆదర్శాలను పూర్తిగా
 ఆచరించడమున్న అందరకు అవశ్యకర్తవ్యం అదే వీరికి పరమా
 వాయనం !

ఇక దాసుగారి సహజప్రవృత్తి “కరుణాప్రవృత్తి” కనుకనే
 వారుపల్లెపల్లెడు “ఆర్థాంతరాత్మ” జీవహింసను కన్నా-వినా-వారు
 బొటబొట కన్నీరు కార్చేవారట చేతలు పట్టేవారికి, మందులను
 కొట్టేవారికి కావలసినంత డబ్బుయిచ్చి ఆరోజు ఆశని మానించే
 వారట తోలు చెప్పలు తొడుగుకునే వారు కారట “అహింస”
 ఆయన నిరంతరజపం “కురోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ కర
 వీడనమ్” “ఆత్మవత్ సర్వభూతాని యః కృత్యతి స పశ్యతి” అన్నవి
 ఆయన యావజ్జీవ వేదనాదాలు అంతటి జాలిగూండే ఆయనది
 అదే “జగజ్జ్యోతి” దర్పణంలో నిర్మలంగా ప్రతిబింబించింది

తత్ఫలితమే జగజ్జ్యోతి విషయంలో వారన్న మాటలు —
 “నాకును నాచూచు మత్రియ లోకమునకును గతిమి పొంది
 మను మతాని సారముగా మార్చి జగద్దితముకై
 యమూల్య నారముద్దయక నాశక్తి కొలంది నిగ్రంథమనిగ్రహింప
 డనై వ్రాడవలెనెనెచ్చెను (మొదటి భాగంబివరి)

పెద్దలు చెప్పినట్లు శ్రీ నారాయణదాసుగారు “ధన్వాః,
 మహాత్మానః, స్థిర యశస్కాః” సమో మహాద్భ్యుః’

ఓమ్ తత్ సత్

— అప్పల్ల సోమేశ్వరశర్మ, యం ఏ, ఎ బి యర్

ADIBHATLA NARAYANA DAS

PRINCIPAL

Sri Vijayarama Gana Pathasala

VIJAYANAGARAM

వంశావళి

కం మునులం దెల్లవిధంబుల

మొనగాఁడు గడింపరాని మూఁకలతో వ

చ్చిన శ్రీరామున్విందునఁ

దనువు భరద్వాజఋషికి దండంబిడెదన్

సీ మూఁడువేలేండ్లకు మున్ను సౌరాష్ట్ర

విక్రపులు మ్లేచ్ఛసంవర్కమునకు రొసి

సాగిరి చోళదేశమున కవ్వాలిలోఁ

జదుమూఁడుగోత్రము ల్బయలుదేటి

తేయివత్సరములవెన్క గోదావరీ

తీరముఁ జేరె సత్రైగలయందు

పెరారునుండి పిల్పించె నెన్నికఁజేసె

దయపురేశుండు కృష్ణప్రభుండు

రెండువందల యేఁబదియే డ్లక్రింద

బహు తపఃవ్రథాపున్ భరద్వాజగోత్రు

సత్కుటుంబి నఖిలవేదశాస్త్రనిపుణు

నాదిభట్టనాము మదన్వయాద్యపురుషు

గీ అఘము తెగఁగొట్టు దపమున కాటపట్టు

నీతిఁ గనిపెట్టుఁ బులికైన మూఁతిఁగట్టు

ప్రేమ మిమ్ముట్టు నీవికి వేయఁ జెట్టు

వైదికుల తుదిమెట్టు మా యాదిభట్టు

మ గురుఁడున్ శుక్రుఁడుదారగేహములలోఁ గొల్వొండ నుదీవుడై
హరిణాం కాత్మజఁ డాడుచు స్థానికి స్వామి తస్థిరిన్బొందగా

నరవిందావుఁడు హర్షచుర శని భాగ్యంబేలుచున్ సామ్యునిన్
శరణొందన్ జనియి చె మం? శనిరాజద్దోఁలగ్నంబునన్

కం దేవతల శంకరుండున్

త్ముపల్లిభుండు రామచంద్రుఁడు పెహూన్

ద్రావిడుల నాదిభట్టు ప్ర

భావంబున నెదురులేనివ రలు జగతిన్

శా మారాకారుఁడు వేదశాస్త్రవిధి ప్రహ్లాదాని మాయాదిభ
ట్టారాజేంద్రుఁడు సత్కరింపఁగ మహాయజ్ఞంబులన్ జేయుచున్
దారాపత్య సమన్వితౌడయి జగత్సన్మానితాచార్యుడై
పేరెక్కె న్నడుభక్తిమై నతనితోఁ బృథీశ్వరుం డిట్లనెన్

శా దేవా నీవు నమస్తమత్రము సద్ధిబొందినావంచు నీ
సేవన్ జేయు నభీష్టమబ్బుననుచు న్నెప్పెన్ మహాత్ముం డొకం
డ వేటాడు వనాంతరంబున భవవ్యత్రాంత మెర్పించి ని
న్నేవిల్పించితిఁ గోరి కావున వయస్విక్షించి రక్షించుమా

కం పెరిల ఋ మఁ దీర్చు సు

తతి లైకి వెరవుఁ జూపు ఏయతో భూదే

వతల కనాధ్యం బెయ్యది

వెతఁ దొలఁగించుము మహాత్మ వేడెద నిన్నున్

ఉ కాము మల్లమండె సనఘా కుదీపకుడొ తనూభవున్
మాలిమిలోడ ముద్దికటమాత్రమ నా కింక నన్నకోర్కె యీ
లాలన మీవు తీర్పునక రాజ్యములో సగ బాలాసంగి భూ
పాలు నొనర్తు నీ సుశుని దావకగోత్రమే నే వహించెదన్

గీ అనఁగఁ జిటునవునం బల్కె నాదిభట్టు
ధృతి యెసఁగ రఘునాథ కృష్ణదేవుతోడఁ
దపముగావించి యొక్కపత్నరమలోను
బుత్తు వీకరింతు గాయత్రీసాక్షి

చ అని తన యెన్నిదేండ్ల నుతు నా ధరశీతున కప్పగించి భా
ర్యను దన వెంటదీసికొని యురై దపంబున కాదిభట్టు నం
దన దశకార్థముం గడు ముదంబునఁ గాంచి చిరంబు రాజ్యమున్
బాసరిచి కాన కేగె నఋణుండయి రాజును లోకులొనన్

తరువోజ

అదిభట్టాత్మజాఁ డా హయగ్రీవుఁ డర్ధరాజ్యంబున కధిపతియగుచు
వైదిక శాకిక వైభవంబలరఁ బ్రతసందాపురిం బాలించు చఖిల
వేదవేత్తలను రప్పించి గ్రామముల వెలియించి శాస్త్రవభీకరుండగుచు
భూదేవతలె మానవులమిన్నలఁచుభువనంబులన్నియుంబొగడ రాజ్యలై
నీ వెడఁద ఫాలంబునఁ దడియారెడు విభూతి

నెలవంకలోన గంపలరుకీతి

కంఠముం దొంటి మొగంబు రుద్రదాక్షము

హరు గళమున హలాహలము మాడ్కి

ధనువుని రణరంగమున శత్రులం బాటఁ

దోలుచు నభివన ద్రోణు రీచి

వేదవేదాంగము ల్వివరించు తటి సర

స్వతి మగరూపునం బరఁగు చెల్వ

భూసుర క్షత్ర తేజమ లూర్తిఁగొన్న

పాలువు వెలియించి జనము లబ్బురము వడఁగ

క్షీతిని బాలించి రఘునాథ కృష్ణదేవు

దొడ్డకొడుకఁ గ రామచంద్రున క నె నిటు

ఉ ఏలుము నీవె రాజ్యమిది యెల్ల మహాత్ముండ రామచంద్ర! యా
యేలిక మాటఁ బట్టి యిటు లీకొనినాడను, బ్రహ్మిగాఁడ నా
కేల పృథాల ధర్మ మిఁక నేగెద నందపురాగ్రహార వి
ప్రళింగిం బిశ్వాణ మెడయస్సమకట్టి గృహస్థు నయ్యెదన్,

చ అన విని రామచంద్రుఁ డనఘా! పితృతుల్యుఁడ విచ్చవచ్చు న
 ట్లనరుచు మీపు నీరుగా యంచుము నావయి రాజ చిహ్నము
 ల్లి యేభేచ్చుచుండు మున దబ్బున నంద పురాగ్రహార కు
 క్తిని పసియిండ్ల నేగె హామిగ్రీవుఁడు బ్రాహ్మణచక్రవర్తియై

నీ బంగరుచాయ మా స్పల్లకి స్థూర్పుండి
 తూర్వధ్వజులు మీఱఁ దూర్పుదెసకు
 నందపురమునుండి నలుడట్లఁ గొండదొ
 రల్ బ్రాహ్మణులు గొల్వ రయముతోడ
 వెడలి పొట్టంగిలో విడిసి యావయిఁ దాడి
 వఁసను మక్కువనడచి నీత
 పగరమున్నాటి స్వర్ణము భనదీతిటి
 సజ్జాడ యనునూరి పధివసించి

ద్రావిడాప్తావళాగ్రహార వ్రభువయి
 యజ్ఞముల్ గృహమేధియై యాచరించె
 యబ్బయను పుత్రుఁగని నాకమరిగెఁ బల్ని
 ప్రేమ సనుగమింపఁగ హయగ్రీవచతుని

డి అబ్బయసోమయాజి సుతలారసు లిద్దఱు వేంకటేశ వీ
 రబ్బలు, వేంకటేశ్వరుఁడు యజ్ఞయై లోకికుఁ డన్నదాత, వీ
 రబ్బుఁడు వండితాగ్రహార యదారఁడు సత్త్వగుణవధానుఁడున్
 బెబ్బులిన్ సఁ బట్టుకొను విక్రమశాలి మనస్వయాద్యుఁడున్.

నీ. అన్నదాతలని దిగంతవిఖ్యాతులై
 వరగి రజ్జాడాదిభట్లవారు
 బ్రాహ్మణవ్రభువులై బహుయజ్ఞశాలిం
 బన్ని రజ్జాడాదిభట్లవారు

కటవునవచ్చిన ఘనకుటుంబములఁ గా
 పాడి రజ్జాడాదిభట్లవారు
 విజయరామగజేంద్రు విందొసర్పిరి తమ
 పట్ల సజ్జాడాదిభట్లవారు

శ్రీగలిపి యింటిపేర్ ఖకారించి చేతి
 వ్రాలు వచరించి లక్ష్మీ రస్వతులకుఁ
 బొందుగావించి యేలిన ప్రొడలెదిరి
 వల్కనోప రజ్జాడాదిభట్లవారు.

పీ. తొంబదియేండ్లముందు విజయనగర నా
 రాయణగజపతి సాయముంది
 ఆజ్ఞాడఁ గాపాడె యజ్ఞేశచయని వే
 సారి మరాఠీతూరినుండి
 నదురేయి సన్నయ్య నదియీఁది యిడువన్న
 ఫలమున రక్కసి వృథఁగొట్టె
 గుండ్రాయి చేబట్టి క్రోల్పులి నెదిరించి
 శక్తిమై వేంకటభక్త కూల్చె

త్యాగులున్ భోగులు న్ద్రపోధనులు పూర్వు
 లందఱు నృత్కులంబున నలరినారు
 నుతుఁడు వేంకటభోక్తకు సోపభోక్త
 మామకీన పితామహుఁ డామహర్షి

కం నాజనకుఁ డాడితప్పని
 యాజానుభుజుండు భాస్కరారాధకుఁడున్
 తేజోనిధి వేంకటకవి
 రాజులెదు జగతి నలన్ని వాఁతయుఁ జదువున్

నీ బహుదేశభావం బ్రభు మెప్పించిన
 మరువాడ వెంకన్నచనుమరాలు
 పార్వతీశివులని ప్రభృతిగొన్నది
 గగ్గయ్య-నీతమల నాల్గవకుమార్తె
 గున్న తేనులవలె నున్నతిగన్నయై
 దుగురన్నదమ్ముఁ నోడఁబుట్టు
 పసితనంబున భాగవతపురాణము నాకుఁ
 గఱపి నన్నెంచు నాకన్నతల్లి

కడుపు చల్లఁగ నేవురు కొడుకుల మఱి
 కూతుల న్నల్వర న్నాంచి కుము పోవల
 నైదువతనంబు మోయు నిల్లాల చదువు
 లవ్వయను బిరుదందు నాయమ్మ సరిస

క ఘనశంఖమువలె గంత
 ధ్వని యలర సమస్త కావ్యతతి విన్పించున్
 జనులకుఁ బ్రత్యహము న్నా
 జనకుఁడుగీర్వాణవాగ్విశారదుఁ డగుచున్

క అభినవ మదనాకారుం
 డిభవైరి వరాక్రముఁడు మహేంద్రవిభవుఁడున్
 సభలఁ జిరంజీవి మహా
 ప్రభువనఁ దగి త్యాగభోగరాయండయ్యెన్

నీ అస్మజ్జనక శిష్యులై కావ్యవతనము
 చేసి లోకమును బ్రసిద్ధిగాంచి
 రల గంటి నీలకంఠావధానియు నా స
 హాధ్యయుఁడున్ జ్ఞాతి న్నాయతీర్థ

బిరుదముగొన్న కోవిదశిరోమణి యనే
 కులఁ దర్కవేదాంతముల విబుధుల
 సలిసిన యాచార్య సార్యభౌముఁ డఖండ
 కీర్తినొందిన రామమూర్తి శాస్త్రీ

అగ్రజాలు నాకు నల్వరు ముగ్గుతోడఁ
 బుట్టు మాకెల్ల సంతానము విలసిల్లు
 మంశపావనచరిత్ర స్వర్ణగాత్ర
 నాపెదప్ప పాపమ సుగుణముల కుప్ప

సీ అస్మదీయ భ్రాతలం దేను గడసార
 మగజోత్రముఁడు జగ్గావధాని
 స్వాధ్యాయవరుఁ డనుపమ బలాధ్యుండు మై
 బంగారు మదపుటేనుంగుగున్న
 విజయనగరమున విభవము నమకూర్చి
 మమ్మిటకుం దెచ్చి మాకుటుంబ
 ముద్ధరించిన మహాబుద్ధిమంతుఁడు నీ
 తారాముఁ డిహపరతంత్రవేత్త

గోత్రపావనుఁడౌ నగ్నిహోత్రశాస్త్రీ
 చలవ పన్నీరు చల్లిన చ దమనుచు
 రాజు లంపలు మెచ్చ నల్లోజవలెను
 జోడుగూడి పేరిన్న నాతోడఁబాడు

గీ కావ్యరచనకు వాల్మీకి కావలయును
 తగును వ్యాసుఁ డొకండె శాస్త్రుంబుఁ దెలువఁ
 శక్తి లేమి నెఱిగియు లజ్జ నొఱంగి
 వేత్తవలె నటియించెద విధివశమున

గీ తెలుగువారలకు నేట తెల్లముగను
 దెనుగుతో న్నల్ల విద్దెలఁ దెలువనెఱు
 అన్నివిధముల ననుఁ గాచు నాంధ్రదేశ
 మునకు నాయచ్చియున్న యుప్పనము దీర్తు

కం నీ మూలము నా శ్రీరము
 నా మంచియుఁ జెడ్డ నీదె పడిపించుము ప
 న్నిమది కొలఁది న్మావృశ
 పామరజనకల్పభూజ భారద్వాజా !

—o—

ప్రార్థనము

సకలాలంకర్యామీ ! సర్వేశ్వరా ! నారాయణా ! దీపబంధూ !
 కృష్ణా ! గోవిందా ! శంభూ ! శంకరా ! సదాశివా రామచంద్రా !
 జననీదుర్గా ! వీరాంజనేయా ! గణపతీ ! ద్వాపశాత్మా ! జగజ్జ్యోతీ !
 ప్రభాకరా ! సకలజగత్సృష్టిసంహారలీలావైభవలారా ! తలిదండ్రు
 లారా ! పార్వతీతరమేశ్వరులారా ! నాసాటివారలలో నాకు మంచి
 పేరు రానిండు కన్నతల్లీ ! యాదితక్తీ ! బాలాత్రిపురసుందరీ ! నీకన్న
 నాకు వేతేదిక్కుకలదా ? అభీష్టము లిచ్చి రక్షించుము రక్షించుము
 తెలిసీ తెలియని పరపకుపను నేను సర్వజగదుపకారముగా హాయిగా
 మాతేండ్లు నన్నుఁ జెంచుము ధర్మమార్గము నుండి నను జాతిపోసికు
 మో జగన్మాతా ! విన్నుఁ దెలిసి పట్టించనేరను

జ గ జ్యో తి

మొదటి ప్రకాశము

పౌరుషదైవ విచారము

ధరద్వాజ, తపస్విరాజ, రవినిభతేజా !

అవధరింపుము—కోర్కెలు తీర్చుకొనుటకై చేయు ప్రయత్నము పౌరుషము మతియుఁ గోర్కెలు సిద్ధింపఁజేయు కారణము దైవము పౌరుష మైహలాకికము - దైవము పారలౌకికము, పౌరుష కర్మము కృత్రిమము-దైవకర్మము సహజము పురుషప్రభుత్వమున కంతకును దైవమే కారణము దైవానుగ్రహమునఁ దప్పఁ బౌరుషము చెల్లినేరదు దైవకృతమునకుఁ దాఁ గర్త యని యహంకార విమూఢాత్ముఁడు తలంచును అష్టాదశవిద్యలును ధర్మార్థకామమోక్షము లను సాధించు నుపాయములను జెప్పించెను తుదకున్నదే దైవము మతి పౌరుషము లేనేలేదు పురుషప్రభుత్వమంతకు సవివేకమే కారణమని సిద్ధాంత మొనర్చుచున్నవి అష్టాదశ విద్యారహస్యముల నారి తేజిసవాణిఁ దప్ప సర్వమును దైవమేయను వివేకము కలుగనేరదు జన్మమెత్తిన ఫలము సత్త్వాసత్త్వ వస్తువివేకమును సంపాదించుకొనుట గదా! విద్వాంసులకుఁ దప్ప నితరులకు విత్వానిత్య వస్తువివేకము కలుగనేరదు వివేకమున్న ఫలము నిత్యసంతుష్టి పొందుటయే కాశ్వత సంతృప్తిసండుటయే కైవల్యపదవి సనుభవించుట గంతుష్టి లేకుండుటయే పరకము సంతుష్టియే స్వర్గము నిత్యానిత్యవస్తు వివేకమునఁగాని నిత్యసంతుష్టి కలుగనేరదు విద్యలన్నియును వివేకమును

బుటించటకే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి మనలందఱును లోకానగ్రహ
పరులై వివేము కలిగించు వివిధవిద్యల నుపదేశించి “ఈశ్వరాను
గ్రహదేవ పుంసామద్వైతవాసనా-హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి
సురైరపి లాలలిఖితారేఖా పరిమార్చ్యం శశకృతే, వినాదిత్యం
గ్రహాః సర్వేదివసు కర్తృమక్షమాః, సఫలంతి ముహూర్తాని తథే
శానుగ్రహం వినా” దైవానుగ్రహము చేతనే యథార్థజ్ఞానము కలు
గును విధివ్రాలతప్పింప బ్రహ్మకుఁగూడఁ దరముకాదు సూర్యుఁడు
లే కెట్లు సకలగ్రహములు పగటిం జేయఁజాలవో యట్లే దైవాను
గ్రహములే కేటి ముహూర్తములను ఫలింపనేరవు అను వచనముల
ప్రకారము మర్త్య యూహల కంటని దైవ మెద్దియో పురుషప్రయ
త్నములకెల్ల హేతువై మఱి యాప్రయత్నములను ఫలింపఁజేయు
చున్నది. లోకొపకారములగు పురుషప్రయత్నము లొకపుడు దైవము
ప్రతికూలించినప్పటికి మేలుచేయకున్నను విషవైద్యమువలెఁ గీడును
మాత్రము చేయనేరవు లోకొపకారము చేయఁగల యుపాయ మష్ట
విధ విద్యారూపముగా ననాదికాలము నుండియు లోకొపకార పరా
యణులగు మహాత్ము లుపదేశింపుచువచ్చిరి

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్, తస్మాత్త్రం
బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా” సర్వజగము దైవాధీన
మును మఱి యా దైవము లోకొపకారకమగుబుద్ధివశము మఱి యా
బుద్ధి లోకొపకారకులవశము కాబట్టి యా వేదవేత్తయే నావేలుపు
వేదవేత్త యవఁగా సకలవిద్యల నెఱిగిన మనుష్యుఁడు కాబట్టి యట్టి
వేదవేత్తయగు వండితుఁడు ప్రత్యుపకార మాసింపక లోకొపకార
కములగు సత్కర్మముల నాచరించుటచేత మాత్రమే సంతృప్తుఁడగు
చుండును స్వలాభమాసింపక లోకొపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకు
నునుష్యుం మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును విద్యలే లోకొప

కారకముగ వర్తనము వలనిఫల మెప్పటికిని జెడని మనస్సంతుష్టి నిత్యసంతోషమే పరమపురుషార్థము బ్రతుకుయొక్క ప్రయోజనము పరమపురుషార్థ సంపాదనమే స్వసుఖ మాసింపక లోకోపకారము పక్షై పాటుపడు మంచివారలకుఁ దప్పక దైవము తోడుపడి యట్టి సజ్జనుల కభీష్టసిద్ధి కావింపక మానఁడు పథ్యాశన మాకలి తీర్చుకుం దునా? దైవమే పౌరుషము అగ్నియే వేడి, వేడియే యగ్ని “హరిరేవ జగజ్జగదేవహర్షిర్హరితో జగతోసహిభిన్నతనః” “దేవుఁడే యీజగము మఱి యీజగమే దేవుఁడు దేవునకును జగత్తునకును భేదమేమియును లేదు” అనువచనాను సారముగా దైవపౌరుషములకు భేదమెయ్యది యనులేదు

కృతాదియుగ లక్షణ నిరూపణము

అహంకార మనుకారముఁ దొఱఁగి లోకోపకారమునకు మూతమే వ్యవహరించు నిత్యసంతుష్టమనస్కులకు “చ్చిదానంద లక్షణ పరమాత్మస్వరూపము తప్ప నితరవస్తువెయ్యదియు న్నోపకుం దును అట్టి సజ్జనులకు సమస్తకాలమును గృతయుగమే యగును “తపఃఫలం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానము త్రయమ్, ద్వాపరే యజ్ఞ మేవాచారః, కలౌ కేశవ కీర్తనమ్” అనఁగా తలంపేదియునైన బుట్టని విధముగా సేకాగ్రతగాఁ జిత్తవృత్తి నిరోధము కావించినవేళ కృతయు గము సకలపదార్థముల తత్త్వ మెఱిఁగి యుక్తాయుక్త జ్ఞానముతో సకలలోకహితముగాఁ బ్రవర్తించిన సమయము త్రేత-తనసర్వస్వము భగవదర్పణ మొనర్చి మనోవాక్కాయకర్మముల భగవదర్చనము ధూప దీప నైవేద్యములతోఁ గావించినతఱి ద్వాపరము భగవంతునిఁ బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తిగొని కొనియాడినయపుడు కలియుగము కాల మీవిధముగాఁ గృత త్రేత ద్వాపర కలి నామభేదంబులఁ గన్పట్టు చున్నది.

కాలకర్మములు

కాలమే దైవము కాలముకన్న భగవంతుడు వేతలేడు మఱియును గర్మముచేతఁ గాలము గణనకొక్కచున్నది కాబట్టి పురుషుఁడు కాలము ప్రకృతికర్మమునై నకలజగత్స్వరూపముగాఁ గాలకర్మములున్నవి కాలకర్మములు , పాంచభౌతికమున నిత్యము నవంతప్రకృతికముగా జిత్రచాల్యజన్యమును, చిత్రవృత్తి నిరోధరూపకమగు సమాధియందు ప్రకృతిపురుషు లొక్కటియై నిర్గుణకేవలదైత పరబ్రహ్మ మనిపించుకొనుచున్నారు కాలకర్మములనాదిగా స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థల మాటుచుండును కాలకర్మముల కాధారమై మఱి యారెంటి కతీతమైన సమాధ్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మము నిత్య నిర్గుణత త్వము కాలకర్మస్వరూపుడై సగుణుడై భగవంతుఁడు నానాజీవుల రుచుల బోలు ధూపదీపనై వేద్యముల నాచరించు నానావిధ యజ్ఞవిధానములను వేదమునందలి కర్మకాండ స్వరూపమును బోధించుచున్నాఁడు జనులు తమతమ రుచులంబట్టి యాయా యుగానుసారముగా వేదశబ్దార్థము కావించుకొని మానసికముగాను వాక్రూపముగాను శరీరస్వరూపముగాను స్మరించుచు సంకీర్తించుచు భగవంతు నారాధించుచున్నారు యోగులు భగవంతునకు చిత్రమును, జ్ఞానులు భగవంతునకు వాక్కును, మూఢులు భగవంతునకు శరీరావయవములను సమర్పించుచున్నారు

ప్రమొక్కుకొని సంపదలుగోరి కామ్యకర్మముల గ్రామదేవతలకై కోళ్లు గొట్టెలు నెనుము లెడ్లు మఱియుఁ గ్రతువుల దింద్రాదిదేవతలకు మేఁకలు మొదలగు జంతువులు సమర్పించు మనుష్యులం దధములు పాలు నేయి పూలు కాయలు వండ్లు భగవంతునకు సమర్పించువారు మధ్యములు మరి యేజీవమునకైన హింసచేయక పకిల భూత ఫలయావర్షలై యేకోరికలు లేక తమ మనోవాక్కాయకర్మములను

భగవదధీనము చేయువార లుత్తములు లెక్కింపఁదరముగాని
 దేవతాప్రీతికై లెక్కింపఁదరముగాని యజ్ఞవిధానములు, మంత్ర
 తంత్రములు, లెక్కింపఁదరము గాని కామ్యకర్మములు వివిధాగమములు
 వివిధార్థ భోధనములవలన వివిధసమయము లనాదిగఁ గడచుచున్నవి
 జగమునం దెందలు ప్రాణులో యెన్నిజంతువులో యెంతకాలము
 బ్రతికెడిరో యేయే మనోవాక్కాయకర్మము లాచరించుచుందురో
 యాకర్మము లన్నియును భగవద్ధర్మములే అనంతకోట్ల జీవరాసు
 లనంతకోట్ల కర్మముల కసంతవిధఫలము లనంతకోట్ల దేవతల కసంత
 విధ పూజావిధానములు నిష్ఠలు నియమములు ధూపదీపనైవేద్య
 ములు, జలులు, హోమద్రవ్యములు, మఱియు నెఱ్ఱికివేవిధములు కామ్య
 కర్మములు స్వర్గాది భోగవాంఛచే నింద్రియసుఖ మభిలషించి చేయు
 నియమములు నిష్ఠలు వ్రతములు యజ్ఞములు మొదలగు సకలవిధ
 కామ్యకర్మములు సంగార దుఖహేతువులుగాని యోతమాత్రమును
 కాశ్వతానంద కారణములు కానేరవు ప్రతిక్షణముం దేకకాలము
 సందే సకల భూతోత్పత్తి స్థితి నాశములు జరుగుచుంటచే నేపదార్థ
 ముపకైని నాదిమధ్యాంతములు కనిపెట్టుటకు వీలుకాదు పర
 మాణువులకుఁ బరిమాణము గణింపరాదుకదా? ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామాన్య విశేష సమవాయాభావములను పదార్థము లేదని ముని
 వక్కాణించెను ద్రవ్య మను పదార్థ మున్నప్పుడుకదా యద్దాని
 గూర్చిన గుణము కర్మము సామాన్యము విశేషము సమవాయముప
 భావము వివరింపఁబడవలసి వచ్చును పృథివ్యప్రే జోవా య్యాకాశ
 కాలాదికాత్మ మనసులను తొమ్మిది ద్రవ్యములలో మనస్సునుబట్టికదా
 భూమి-నీరు అగ్ని గాలి ఆకాశము కాలము దిక్కు-ఆత్మలు వివరింపఁ
 బడవలసి యుండును “ప్రమతివిషయాః పదార్థాః” ప్రమతియనఁగా
 యథార్థజ్ఞానము యథార్థజ్ఞానగోచరములగు వస్తువులు పదార్థము
 లనఁబడును యథార్థాయథార్థజ్ఞానములు మనఃప్రవృత్తి మూలములు

జాగ్రదాద్యవస్థల విరూపణము

గాఢసుషుప్తియందును మూర్ఛయందును మనస్సు వృత్తి శూన్యమగుటచేత నెట్టిజ్ఞానమైన లేకుంట న్వత్న జాగ్రద్దశలు మనః ప్రవృత్తి మూలములగునక జాగ్రద్దశయందు ప్రమయనఁగా యథార్థ జ్ఞానమును న్వత్న చుందు భ్రమ యనఁగా నయథార్థ జ్ఞానము కలిగి యుంటయు-సుషుప్తియందు గాఢమూర్ఛయందు జ్ఞప్తి యెద్దియును లేకుంటయు నెల్లరి కనుభవములేకదా? కాబట్టి మనఃప్రవృత్తి మూలములు ప్రమాభ్రమములు మఱియును జ్ఞప్తి లేమికిఁ బ్రవృత్తి లేని మనస్సు కారణము కాబట్టి న్వత్నజాగర సుషుప్తివశలు వర్వజనానుభూతములేకదా? 'గగనం శూన్యం' ఆకాశ మనఁగా సున్న యనఁగా నెద్దియుఁగానిది యనఁగా నిట్టివని నిర్ణయించ శక్యము కాని స్థితి కాబట్టి సుషుప్తియే శూన్యరూపమగు నాకాశ మనఁ జగినది వృత్తిశూన్యమగు మనోవశయే సుషుప్తి సుషుప్తియే శూన్యమగు నాకసము

సృష్టి క్రమము

"ఆత్మన ఆకాశ స్సంభూతః" ఆత్మనుండి యాకాశము వుట్టుచున్నది "ఆకాశాద్వాయుః వాయోరగ్నిః అగ్నేరారావః అప్యః పృథివీ పృథివ్యా ఓషధయః ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ అన్నాత్పురుషః" ఆత్మనుండి యాకాశ మాకాశమునుండి వాయువు వాయువునుండి యగ్నియగ్నినుండి నీరు నీటినుండి భూమి భూమినుండి యోషధులు నోషధులనుండి యన్నము సన్నమునుండి పురుషుడును బుట్టుచున్నారను వచనానుసారముగా శూన్యాకాశాత్మకమగు సుషుప్తినుండి న్వత్న జాగరములు మఱి యీ సమస్తజగమును వుట్టి పోదలి లయ మగుచుంట యంతయు ప్రణిచ్చెట్టగలుగుట యెంతయునిశ్చయము అతీం

ద్రవియ వస్తు వొకటి యిట్టివని పోల్చి చెప్పటకు వీలులేక సుషుప్త్యా
కాశముల కాధారమై యాత్మయనుస్వతఃసిద్ధపదార్థ మొకటి నిత్యమై
నిర్గుణమై కాశ్వతమై కేవలమై యున్నదని సుషుప్తిస్థితి నెఱిగిన
వాఁడందఱికి సనుభవమేకదా? సుషుప్తియే ప్రకృతి సత్త్వరజస్త
మోగుణములు సమభాగములుగానున్నస్థితి ప్రకృతి మఱియు నా
మూడు గుణములు హెచ్చు తగ్గు పాళ్ళుగా నొండొంటితోఁ గూడిన
స్థితి వికృతి ఈసమస్తజగత్తును వికృతిస్వరూపమే సుషుప్తి మనః
ప్రకృతి స్వప్నజాగరములు మనోవికృతి ప్రకృతి వికృతులప్రవృత్తి
కాధార మాత్మ ఆత్మ నిర్గుణము సత్త్వరజస్తమోగుణములు సమభాగ
ములుగానున్నస్థితియే నిర్విషయమైన మనస్సవంబడును మహాసము
ద్రమునందు నీటిబుగ్గవలెఁ బ్రకృతియందీ బ్రహ్మాండ ముత్పత్తిస్థితి
నాశము లందుచున్నది “పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం
దివి” ఆకాశమునందొక భాగ మీ నర్వజగమై యున్నది తక్కిన
మూడుభాగములు నిత్యనిర్వకారామృత స్వరూపమైయున్నది ప్రకృ
తిలో నొకలేశము మాత్రము వికారముచెంది యీజగ మగుచున్నది
తక్కినవంతయు త్రిగుణసామ్యమై వికారముచెందక నిత్యమై గాలి
కూడ లాగఁబడిన యుత్తగాజుకుప్పెలోని యాకాశమువలెనున్నది
వేదమంతలి కర్మకాండము శబ్దమువంటిది జ్ఞానకాండ మర్థమువంటిది
ఈశబ్దమున కిద్దియే యర్థమని నిర్ణయింపరాదు ప్రసంగావసరవశము
చేత శబ్దసంజ్ఞల కర్థ ముండును

ప్రకృతి - ఆత్మ

ప్రకృతి శబ్దసంజ్ఞవంటిది మఱి యాత్మ యర్థమువంటిది ప్రకృతి
యనిత్యము మఱి ప్రకృతి కాధారమును గారణమునుపగు నాత్మ
నిత్యము ఉదయము తొమ్మిదిగంటలపు డాదివారమునాఁ డొకమేడలో

నొకమిత్రునితో హాయిగా మాటలాడుచుంట జ్ఞప్తియన్నది
 మఱునాంటి సూక్ష్మయ సమయమున మహాసముద్రమధ్యమందున్న
 యొకపర్వతగుహలో నిదురించిమేలుకొన్నట్లు కన్దెఱచి యత్యాశ్చర్య
 మున వింతవింతభవృక్షములతోడనునడుగడుగునకు మెట్లుకట్టినట్లున్న
 నున్నటిసుఖరవులయెడ్డుతో నొప్పారు దీయని సెలయేళ్ళ
 తోడను మిక్కిలిహాయిగావీచు చల్లగాలితోడను గుంతయుం బెసరక
 మచ్చికపడినట్లు మధురధ్వనిలోనర్చుచు సమీపమున సంచరించు
 వింతవింతరగుల పక్షులతోడను రవంతయు స్థిరములు గాక
 మైత్రి వుట్టించు నానావిధా పూర్వ రూపంబులఁ జరలాడు చతు
 హ్పాదజాతువులతోడను నొప్పారు కొండశిఖరమునుండి యా
 పర్వతనిశంబమునకు నలువైపుల నె-నవ్వు నురుగులతోడి యలల
 సయ్యాటలాడు పాలసముద్రమను భయవిస్మయామోహంబులఁ
 గనఁగొనుచు నెద్దియు న్దోచ కిది నిక్కమా తేక స్వప్నమా
 యెద్దియును నిశ్చయింపరాదని తలపోయుచుండు సంతలో
 జ్ఞప్తిదొఱఁగి సోమకారమురాత్రి తొమ్మిదిగంటలకామిత్రుడయ్యా!
 తను కొకవిధమగు మూర్ఖగమ్యుట నిదివఱ కీవైద్యశాలలోఁ దమకుఁ
 జిత్రచేయింపఁగా నిక్కటికి బై వక్రచే లభించిన మృతసంజీవిని ప్రభా
 వంబుచేఁ దమరు వున్నదీ విత్తులై హాయిగా నన్నారు మన మాదివార
 ముదయము తొమ్మిదిగంటల వుడు మాటలాడుచుండిన సాధ మిచ
 టికి నూతనామడల నున్నది ఆకాశయానమున నూలువరాలిచ్చి మిమ్మి
 చటికిఁ దోడ్కొనివచ్చి చిత్రచేయించినాడను దయచేయుఁడు నేడు
 సోమవారము గుసయూరికి బోవువ మని నా నివాసమునకు నన్నుఁ
 దోడి తెచ్చిపపియ్యట నాకు స్వప్నజాగరసుషుప్తల యనుభవము కలిగి
 నప్పటికి సుషుప్తియనఁ దెలివిలేకుంట స్వప్నజాగరములన సహంకార
 ముకారముల ససంతవికారములైన సచేతనాచేతన పదార్థములఁ

గనిష్టమందును నిశ్చయింపక తీరిదు నామనస్సు మునిగి
యన్నపుడు నా కేజ్జప్తియును లేదు నామనస్సు పనిగొన్నపుడు
నాకహంకార మమకారములు నాదేహము నాకు వేరగు నానావిధ
పాపభౌతికవికారములను బరికింపఁగల్గితిని కాబట్టి జ్ఞప్తియే
యొక్కప్పుడొకవిధమైన తన శక్తిచే నశంతవిధ వస్తుమయముగు జగ
మును గనుఁగొనుచున్నది సరే, యీగ్మృతియే వికృతియగు జగత్తు
మఱి విస్మృతియే ప్రకృతియగు త్రిగుణసామ్యము ఈప్రకృతివికృ
తుల కాకాశ మితర భూతములకువలె నాత్మ యాధార మని పరమ
సిద్ధాంతము.

ఆత్మ శక్తి

“ఇవశక్త్యాత్మకం జగత్ - నానదానీన్నోఽనదానీతమ ఆనీదితి
శ్రుతిః - అజామేకాం లోహితకృష్ణ శుక్లాంబహ్వః ప్రజాః సృజమా
నామ్ - తయోరేకః స్వాదుపిప్పలుతి అన్యోఽనశ్నన్నభిచాకనీతి -
అహంగోహ్యాయంపురుషః - నాద్వైతవతః కర్మాణివిధీయన్తే - నేహనా
వాసీంచన - సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ - తజ్జలానితి శాంతఉపాసీత్ - నదేవేద
మగ్రఆసీత్ - తదైక్షతి - బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి - బ్రహ్మవిద్
బ్రహ్మైవభవతి - యదయంసర్వమాత్మైవఖలుకంకేనపశ్యేత్ - ప్రజ్ఞానం
బ్రహ్మ ఆయమాత్మాబ్రహ్మ - అహంబ్రహ్మస్మి” నమస్తజగము శివుని
యొక్కయును శక్తియొక్కయును స్వరూపమే ఇచట విస్మృతిదశ
శివుడు స్మృతిదశ శక్తి నామరూపాత్మకమైనది లేదు నామరూప
శూన్యమైనదియును లేదు తమస్సన మోహము భ్రాంతియజ్ఞానము
శూన్యము మాత్రమే కలదు ఘట్టుక లేనిది యెఱువు నలుపు తెలుపు
రంగులుకలది యనేకజనుల సృజించు ప్రకృతి కలదు రెండు పక్షులున్న
జారెంపిటిలో నొకటి తినుచున్నది మఱొకటి తినకయే విలసిల్లు
చున్నది

ఈపురుషుడు డెద్దియు నంటుండు బ్రహ్మజ్ఞానము కలవానికే తేయఁదగిన
కర్మ మెద్దియును లేదు ఇటు నేవస్తువును లే దిదంతయు నుత్తుత్తి-
ఇదంతయును బ్రహ్మమే యది తనంతఁ బుట్టుచుఁ బెరుగుచు లయ
మగుచున్నదని తెలిసియే వికారిమను బొందకుండునది నామరూప
భేదములేని సత్యపదార్థమై యీజగమంతయును దొల్లి యున్నది
నామరూపాత్మకమై యీజగముగాఁ బాగుగుట కావరమవస్తువు సంక
ల్పించెను బ్రహ్మము నఱిగిపవాండు బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడు
ఈకనఁబడునంతయు నాత్మయే కనుక చూచువాఁడెవఁడు? చూడఁ
బడునదెద్ది? చూచునది చూడఁబడునది యీరెండు నొక్కటియే
గొప్ప యెఱుకబ్రహ్మము - ఈయాత్మయేబ్రహ్మము - నేనేబ్రహ్మను
అను వచనములనుబట్టి అద్వైతమతములును ద్వైతమతములు కలిగి
నవి “ద్వైతాద్వైతసమంబ్రహ్మ” ద్వైతమతమునకు పద్వైతమత
మునకుఁగూడ బ్రహ్మను సరిపడినదనటచే దైవపౌరుషమును సమ
బుములుగా నొప్పుకొనక తీరదు స్వప్నమునుగూర్చి దైవమును
స్వర్గసరకముల గూర్చి యతీంద్రియ పదార్థముల గూర్చి
యాకాశ పంచాంగములుచెప్పట, నిద్రాహార విహారపౌఖ్యములను
దశతోడిపాటివారికి గలిగించుటకొఱకును మఱియుఁ దా ననుభవి
చుట కొఱకును ఎరిగాఁ బాటుకడలేక సోమరులై కాలక్షేపము
చేయు తెలివీతెలియనివారి వ్యర్థ వాద మనవచ్చును నాస్తికుండు
చార్వాకుండు జౌద్ధుండు చందాలుండని తిట్టితఁ దిట్టినీ గాని అప్ర
త్యక్షునగు స్వర్గ సరక చింతిచే వ్యర్థ కాలక్షేపము చేయుటకన్న
తనతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటకొఱకు శక్తికొలఁది
ప్రయత్నముచేయువారే నిక్కపురుషునువ్యుఁని సిద్ధాంతపర్యక తీరదు

పుట్టిన వారంపటుసుఖముగాఁ గోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకుచుంటున్న
వ్యభావము గాఁ ప్రయత్నించుచున్నారు స్వలాభము గోరి పాము

దుల మోసపుచ్చుచు నిదాహారవిహారములు యథేచ్ఛముగా నొనర్చుచు, వరులకొఱకై పాటుపడుట కొప్పక సోమరితనమున స్వర్గ నరకములని తిన్న తిండి యరుగుటకై వ్యర్థ ప్రలాపములఁ గాలక్షేపము చేయువారు పితౄచములుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రమును గారు

తనతోడి జీవులకు న్దపకును నుఖకరములగు నిదాహారవిహారములకుఁ దగిన సాధన మాలోచింపక హిమాలయ మెప్పుడువుట్టెనో చెట్టునుండో విత్తుముండో స్త్రీ పురుషు లొక్కసారి ఘట్టితో లేకెవరుముండో మఱెవరు వెనుకనో చుక్కలెన్నో యాకాశమున కెంత పరిమాణమో స్వర్గములో రంభ పొట్టియో లేక పొడువో పాతాళము నందలి భూమినిమోయుచున్న యశంతనర్ప మెన్నిచుట్టఁ జుట్టుకొన్నదో భూతభవిష్యజ్జన్మయి లెట్టివో నూపుగింజ బాహ్యుని సామెతగా నీసోమరితలంపు లెందుకు? భూమి సరిగా దున్నకొని నీటి వాగు చూచుకొని సరిగాఁ బండించుకొని సౌఖ్యకరముగా నిండ్లుకట్టుకొని గాలియెండ వానల బాధను తప్పించుకొన నుపాయములు నన్నుకొని శరీరసౌఖ్యకరములగు నన్నపానములును దొడపులును సంపాదించుకొని యొరుల నుఖపెప్పి తానుఖముగా బ్రతుకు లెఱపున పడుచు యే జీవితకాలమున ముఖ్యము కారణములేక కార్యము కలుగ నెరడు గనుక నీజగము సకారణమయ్యును జగత్కర్తయగు విధి నెఱుంగు సామర్థ్యము మర్త్యుల కెంతమాత్రమును లేదు అతీంద్రియ శ్రవ్యుఁగు మనులు లోకోపకారకముగా రచించిన శాస్త్రములు “విశ్వాకారమరేకో విజానీయాత్” ఖేరా య్గిటిని దెలిసికొను వరమాత్మ నెవడు తెలియఁదరము? అనునట్లు తెలియఁదరముకాదు నక్షత్రమ లగవకుచున్నవి మునికృతములగు శాస్త్రము లున్నవికాని ప్రాకృతుల కాచుక్కలును శాస్త్రములును యథార్థతత్వమునఁ

దెలియబడు బట్టు? పెద్ద మాటలు విశ్వసించి బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమముల యథావిధిగా ననుసరించిన ధర్మాత్ములకు పరమార్థము తనంత నెఱుంగబడుట స్సందేహము నేల విడిచిన సాము కలదా?

వర్ణాశ్రమధర్మములు

వర్ణాశ్రమధర్మముల నవద్రోసి మెట్టవేదాంతములు పల్కువారు నిక్కముగఁ జెడుగొట్టులు వర్ణాశ్రమధర్మములు లోకోపకారము కొఱకే మునులచే నియమింపఁబడినవి “ధర్మక్షిరానాయకల్పతే” ధర్మక్షిరానాయకమునకు సాధనమున నట్లు లోకోపకారవరులగు పెద్దల వాక్కులను సమ్మిసధర్మాత్ముల కాత్మజ్ఞానము కలుగును ఆత్మజ్ఞానమునకు ఫలము శాశ్వతానందస్వరూపముగు కైవల్యము జాతులు నీతులు కొద్ది గొప్పలు మొదలగు తక్కిన స్థితు లెవ్వి యెట్లున్నను ముఖ్యముగా నొరుల కెవ్విధమైన కాధయు న్దనవలన రానీక జీవించిన వాడే మనఃస్వయందను మఱియు జగమున కాధరణమును ఏమివచేతి నైన నొరఁగ నబ్ధించువాడు రక్షింపఁడును మఱియు లోకమునకు రోగమును భూతివయ కల్దియింబయు సత్యముపల్కుటకన్న స్వర్గాపవర్గ సాధనములు మఱేకర్మము లను గావు కలధర్మము లును - సత్యతయలలోనే యిమిడియ న్నివి

నాద్వైతవతఃకర్మాణి విధీయన్తే” అహంకారమనుకారములు లేనివానికి గర్మములు విధింపఁబడవనెడి శ్రుతివ్రతకారము సర్వజగమును విష్ణుస్వరూపముగాఁ జూచుయతులకుఁ దప్పఁ దక్కిన మనుష్యులఁగఱికిని జౌరువము తప్పఁదై వము లేనేలేదు యతులకుదై వము తప్పఁ జౌరువము లేనేలేదు ఇంద్రియవృష్టచుగు సచరాచరజగముంతయును జౌరువమే కాఁబట్టి అహంకారమనుకారములున్నంతవఱకు లోకోపకారక మగు పురుష ప్రయత్నమునఁ బాటు

వడ కాకాశవంచాంగములఁ జెప్పకొను మతాధికారుల మనియును మతాధిపతులమనియును సన్నాహముమనియును యోగులమనియును దైవభక్తులమనియును మతగురువులమనియును శ్రోత్రియులమనియును యజ్ఞకుమనియును మంత్రవేత్తలమనియును ద్విజులమనియును గుడిపూజార్థ మనియును దీర్ఘంకరులమనియును, నిద్రాహార విహారసౌఖ్యముల నొరుల సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుతీరులఁ బాటుపడక కృషి వాణిజ్య కల్పకృత్యముల నారితేటి లోకోపకారమున జీవనముఁ గడపుకొనక స్వార్థపరులై వంచకులై సోమరులై దేవానాంప్రియులై, శకవిషాణవంధ్యా పుత్రప్రాయములగు స్వర్గనరకముల గూర్చి లోకోపకారకముగా నుభయతారకముగా ధర్మార్థ కామమోక్షములఁ దెల్పు శ్రుతిస్మృతిపురాణముల కపార్థముచేయుచు లోకోపకారకములగు సత్యదయల నవలంబ్రోసి యాస్తికులమని డంభవేషములతోఁ జామరజనులను బెదరించుచు తమ సుఖముకొఱకై యితరులకు వృథా వ్యయాప్రయాసములఁ గలిగించు నైష్ఠికుల దౌర్జన్యము దానుకళమిల్లినవృడుగదా మనుష్యులు మనుష్యులనిపించుకొందురు

లోకులు మిక్కిలి సౌఖ్యముగా బ్రతుకుటకొఱకై మనోవాక్కాయ కర్మములఁ బాటుపడక దైవమును గూర్చియు స్వర్గనరకములఁ గూర్చి సోదెలు వల్కుచుఁ దేరగా నుబ్బరసామ్మ తిశనెంచు సోమరిపోతు రక్కసియో దయ్యమో యగునుగాని నిక్కముగ మనుష్యుఁ డెంతమాత్రమును గాఁడు అహంకార మమకారములున్నంతవఱకును దైవమును గుఱించి సారకాయలు నఱకువారు లోకద్రోహులు మనోవాక్కాయకర్మములకుఁ బౌరుషముతప్ప దైవమెంతమాత్రమును జిక్కదు కాబట్టి యీలోకములోఁ బౌరుషము మాత్రమే యున్నది దైవ మెంతమాత్రమును లేదు దైవశబ్దము పాస్తవముగాఁ గుండేటికొమ్మవంటిది “లోకమే వేదమ, వేదమే

లోకము" అను శ్రుతిచొప్పున శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసములు మొదలగు ప్రాచీనవాక్కులన్నియును బురుషప్రయత్నము లోకోపకారకమగు నడువడిని బోధించుచున్నవి గాని పౌరుషమునకు వేరగు దైవ మనుషదార్థము నెంతమాత్రమును బోధించలేదు వంచకులు తమదేవసౌఖ్యముకై శ్రుతి స్మృత్యాదు కపార్థములు పన్ని లేని దైవమును గల్పించి పృథా వ్యయప్రయాసములకు లోనగునట్లు లోకులగు బీడించుచున్నారు స్వర్గసరకముల దేవుడు కైవల్యమును చంచలమునః కల్పితములగాని వాస్తవములు కావు నిత్యసంతుప్త మనఃస్థితి నొందుటకన్న మర్త్యులు పొందఁదగిన పదవి మఱి లేదు. అట్టి నిత్యసంతుప్తియను కైవల్యపదవి లోకోపకారపరాయణులై భూతదయయును నిష్కలటహృదయమునుగల ధర్మాత్ములకు మాత్రమే లభించును

అట్లేక జాగ్రత్త్వము సుషుప్తులు క్రిడావిశేషములుగాని నిత్యములును వాస్తవములు నెంతమాత్రమును గానరవు "నాక్షి చేతాః కేవలో నిర్దణాశ్చ" కామరాకు నంటని జలబిందుత్వవలె నటస్కుడును సచ్చిదానందమయుఁడును సత్త్విరజ సత్తమోగుణము లెవ్వియును లేని వాఁడును నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త స్వరూపుఁడు నయిన యనంగుఁడు పురుషుఁ డనియుఁ బరమాత్ముఁడునాఁ బరఁగును కేలో ననుభవించిన సుఖదుఃఖములు జాగ్రద్దశలో నబద్ధము లనుకొని యాగ్రత్వము వికారములను బ్రయత్నపూర్వకముగా మరపుతేచ్చుకొని సుఖించు నట్లు లోకోపకారకమగు నడువడియను జాగ్రద్దశలో నహంకార మమకారములను స్వత్వవికారములుగా నిశ్చయించి తన కష్టసుఖములను బ్రయత్నపూర్వకముగా మఱపుచెంది సుఖించు మనుష్యులు విక్లిల కృతార్థులు లోకోపకారపరాయణులు మాత్రమే స్వత్వ వికారములగు నహంకార మమకారములను మఱచి సుఖించువారు.

స్వలాభ మాసింపక వరులకొఱకై పాటుపడెడు భూతదయాళులు నిత్యసంతృప్తిస్వరూపమగు వైకుంఠవదలిం జూఱకొనెదరు

విద్యలు - కర్మలు

వరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే నిజముగ విద్యయొక్క లక్షణము అష్టాదశవిద్య ల్నియును బరులను దరింపజేసి తా దరించు మార్గమునే బోధించుచున్నవి లోకోపకారముగాఁ బాటుపడు సజ్జనులగు మాత్రమే దేవుఁ డనంతావతారములెత్తి కాపాడుచుండును మఱి యెట్టి లోకోపకారపరాయణుఁడు మహాత్ములు మాత్రమే అష్టాదశ మహావిద్యలకును సప్తకోటి మహామంత్రములకును స్వర్గాది పుణ్యలోకములకును దగిన యధికారులు - యజ్ఞాది పుణ్యకర్మములు - గర్భధానాది షోడశకర్మములు - జపతపములు - తిర్థస్నానోపవాసాదివ్రతములు - వర్ణాశ్రమధర్మములను - బరలోకమును - ధర్మార్థ కామ మోక్ష సాధనములును - సకలప్రాయశ్చిత్తములును గేవలమును స్వార్థత్వాగ్రహరులయి లోకోపకారముగా జీవించు పుణ్యాత్ములకొఱకే ప్రాచీన మహర్షులచే విధింపఁబడెను జనవంచకులై భూతద్రోహ మాచరించు కుక్షింభరుల నిమిత్త మెంతమాత్రమును గాదు బ్రాహ్మణధర్మము జ్ఞానము - క్షత్రియధర్మము ప్రజారక్షణము - వైశ్యధర్మము కృషి వాణిజ్యాదివ్యాపారము - శూద్రధర్మము సకల సజ్జనపరిచర్య - ఈనాలుగు ధర్మములు కలిగి లోకోపకార మొనర్చు వారే కులముఁ గలవారు భూతద్రోహులై వంచకులై కుక్షింభరులైన దుర్జనులెల్ల జాతిభ్రష్టులే - ప్రత్యేకము వీరు బ్రాహ్మణులు - వీరు క్షత్రియులు - వీరు వైశ్యులు - వీరు శూద్రులు సని జనులకు జాతులు లేవు లోకోపకారపరాయణుఁడగు నొక్క సజ్జనుఁడే నిత్యానిత్య వస్తు విషేషకలో బ్రాహ్మణుఁడై - ధర్మాచరిణదశయందు క్షత్రియుడై -

కృష్ణాదిక్రియా విస్వరసశయాను వైశ్వానరై - బాలవృద్ధదీనార్త
సాధుసేవాదశయందు శూన్యై సార్థకజీవనమున చాతుర్వర్ణ్య
ధర్మములఁ గడపుచుండను

(స్త్రీ)జాతి పురుషజాతి యని దేహధారులకు రెండేజాతులకలపు
గర్భముధరించి పిల్లలఁ గా (స్త్రీ) ండఱును గేవలమా (స్త్రీ)జాతిలోని
వారే సంతానవత్తులైన (స్త్రీ) లెట్టివారైనను సంస్కారక వందితలే
మఱియున జగదాధరణములే పిల్లలఁగాంచుటయే (స్త్రీ)జాతి లక్ష
ణము వంచకులై భూతద్రోహులై కేవల కుక్షింభరులైన మగ
వాండ్రును వంధ్యులు సుభయజాతి భ్రష్టులు

క ధనమును విద్యయు ఎంశం

బును దుర్మదులకు మదము పోసరించున న

జనులయినవారి కడఁకున

యును గీర్తియు నవియె తెచ్చు నుర్వీనాథా !

అనునట్లు వేదవారుకానీ భాగ్యవంతులుకానీ నేవకులుకానీ
ప్రభువులుకానీ పిన్నులుకానీ పెద్దలుకానీ యేదేశమందు పుట్టినీ యే
జాతివారుకానీ వంచకులై భూతద్రోహులైన కేవల కుక్షింభరులు
జగమున కంటుతెవుళ్ళువంటివారు “మీరు బ్రాహ్మణులు మిక్కిలి
పవిత్రులు మిమ్మా మే మంటరాదు దయయునొర్పు సత్య శాచ
ములు మీకుఁ బెట్టనినగలు మీపాద నేవకులము మేము మీ కేమిపరి
చర్యలు మావలనఁ గావలెను మీదాసుఁము మమ్మనుగ్రహించుఁడు
మీశ్వర పోషణమునకుఁ గావలసిన పదార్థములన్నియును మేమే
సమకూర్చెదము మీవంటి సజ్జనులు దేహపోషణముకై శ్రమపడుట
చూడ నొల్ల”మని తమ్ము నితరులు ప్రార్థించునట్లు సంచరించు సుజ
నులే నిష్కపు బ్రాహ్మణులుగాని జన్నిదములు పిలకబాట్టు విధూతి
పెండికట్లు ముప్పిముంత మొదలగు దంభవేషములతో స్వార్థపరులై

మంచులై భూతద్రోహ మాచరించుకుక్షింభరులు బ్రాహ్మణులెంత
 మౌనమును గారు జ్ఞాన కౌర్య కృషి నేవాధర్మములతో లోకో
 జ్ఞానపరాయణులై సజ్జనులు పాశ్చభేదమున జ్ఞాన మధికముగాఁ గల
 వారు బ్రాహ్మణులు - కౌర్య మధికభాగము కలవారు క్షత్రియులు -
 యొక్కవ వానిజ్యోతుసేర్పు కలవారు వైశ్యులు - మిక్కిలి పరిచర్య
 యిండు నైపుణ్యము గలవారు శూద్రులు లోకోపకారపరాయణు
 లగు నీ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు సమాన గౌరవమర్హ
 కలు కలవారేకాని యొకరికంటె నొకరు శ్రేష్ఠులుకారు తక్కువును
 గారు నిశ్చయముగా బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర జాతులు -
 గౌరవ మర్హకలకు సమానములే - ఒక్క మనష్యునియందే జ్ఞాన
 కౌర్య కృషి నేవాధర్మములబట్టి ప్రతిక్షణమం దతఁడే బ్రాహ్మ
 ణుడై క్షత్రియుడై వైశ్యుడై శూద్రుడై యొప్పుచుండును
 “మాచయంతి ఫలం మనీషిణః । కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం
 నేధసంవినా” । విద్వాంసులైన వారే కాలమెట్లుందునో మొత్తము ఫల
 మును భూచించెవరుకాని యీనంగతి యీక్షణమున జరుగును మఱి
 యీవస్తుతత్వ విద్ది యని నిశ్చయించి చెప్పుటకు బ్రహ్మకుఁ దప్ప
 నితరుల తరముకాదనుకట్లు వేదకాస్త్రువువర్తకులు సత్సంగియైద్రవ్యలు
 సగుణులమతము నిశ్చయముగా దెలిసికొనుటకుఁ బ్రాకృతజనులకు
 శక్య మెంతమాత్రమును గాదు.

“కథాను గతికో లోకః” లోకు లోరినిఁ జూచి యొకరు
 కడుచుచున్నారన్నట్లు సర్వమును స్వతంత్రముగాఁ దెలిసికొనుట
 మునులకుఁ జెల్లునుగాని పామరులు నావాసము చేవస్తుతత్వము నెఱిగిఁ
 పడునో తిట్టదు అత్యంతిద్వైద్యులగు మునులకుఁ దప్పఁ దక్కి
 వారికి దెలివేటలు సహజసద్ధములు కావు సూర్యబింబమునకు
 ప్రకాశము పహజముగాని తక్కితవదార్థములయింకలి ప్రకాశ

మెరువుగొన్నదేకదా? పాంచభౌతికముగు నిజగమున ఖగోళతత్త్వమును
 మాగత్యాంతరతత్త్వమును వివాక్కులంబట్టి యూహింపవలయును గాని
 నిశ్చయించి ప్రత్యక్షముగాఁ ననుగ్రమునాఁ దెలియరాదుగా? వేడ్క
 శాస్త్రాధ్యయనముచేతను గురుబోధచేతను స్వానుభవముచేతనూ
 వదార్థతత్త్వమును నిర్ణయించి నమ్మక మూతచేసికొని నేటివఱ
 సూర్యుడు వన్నెందు గంటలకాలములో మడయించి యస్తమించు
 వచ్చునని జ్ఞానవంతుడు వెల్లచున్నాడు కాని యిది యిట్లు
 జరుగును నే వీధిని చేన్చుచుండెదను వాయిష్ఠానపార్వీశ్వా
 ర్యము జరిపెద నని వివేకియైనవాఁడెవ్వఁడును ధైర్యముగా నిశ్చ
 యించి చెప్ప సాహసింపనేరఁడు స్వేచ్ఛ జాగ్రత్తువృత్తివలకు
 లోనైన ప్రాకృతజనులకు సంపూర్ణజ్ఞానము స్వభావము కాదు వేడ్క
 శాస్త్రప్రపక్షలు నశించియద్రవ్యగుగోతమహ్యేన్ద్రాదిమునుల విజ్ఞాన
 మూర్తులు ప్రాకృతజనులవలె జర్మచక్షువులుం పాంచభౌతికశరీరు
 లెతమాత్రము న్నానేరరు “అశరీరమాత్మా” పాంచభౌతికశరీరము
 కాని వదార్థము మాత్రమేనటచే యథార్థజ్ఞానము పాంచభౌతికశరీర
 మున నెంతమాత్రమును బొడచుదు పాంచభౌతికశరీరములలో నున్న
 పాకృతుల తేలివి ప్రతిబింబమువలె సత్త్వాసత్త్వము మఱియును నిజ
 మునుగా దబ్బవము న్నాదు చీకటినిదలవలె నగవడి యగవడదు తోచి
 తోచ దుండీ లేదు కలవలె భ్రాంతిమాడ్కిదిగంతరేఖకరణి మోస
 మునకు మూలము తేలివికి లక్షణము చెదని సంతుష్టి మఱి యట్టి
 సంతుష్టి సంపూర్ణవిశ్వాసముచే గలుగును సంపూర్ణవిశ్వాసము
 మంచినవావాసమునఁ గొనసాగును భూతదయగలవానికి మంచినవా
 వాన మబ్బును వరోపకారమునకై ప్రయత్నించువానికి భూతదయ
 రాజులును స్వార్థశ్యాగపథులు మూర్ఖము లోకోపకారపథాయులు
 లయ్యెదరు జ్ఞానవంతులు స్వార్థత్యాగవరు లగుదురు జ్ఞానము గును.

కటాక్షముచేతను మఱి యీశ్వరకృపచేతను గలుగును గురు వనఁగా మఱియు నీశ్వరు డనఁగా లోకోపకారపరాయణులై ధర్మాత్ములై కరమకవిత్రచర్మితులయిన తలిదండ్రులు

“సమాతు పరదైవతమ్” తల్లికన్న వేతే వేల్పు లేదు “సగురుః పితరం వినా” తండ్రీకన్న గురువు మతెవఁడు న్నేఁడు “జననీ కరమో గురుః” తల్లియే శ్రేష్ఠగురువు “మాతృదేవోభవ పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ” అనుటచేఁ గని పెంచిన తల్లి దండ్రులు, విద్యచేసిన గురువును ప్రత్యక్ష దేవతలు “ఆగమాః ఖలు దుర్లభాః” శాస్త్రములు సంపూర్ణముగాఁ దెలిసికొన నెవ్వరికిని శక్యముకాదనునట్లు శ్రుతిస్మృత్యాదులు తెలియ శక్యముకాదు కాఁటి ఆవులు గురువులు ప్రాణబంధువులు మిత్రులు పెద్దలతనకుఁ జేసిన యువదేశమును దృఢముగా విశ్వసించి ప్రాణిహింస నేమివచే నైనను సలువక లోకోపకారపరాయణుడై స్వలాభ మాసింపక నడుచు మానవుని వర్తనము నిశ్చయముగా మనుష్య ధర్మమునకు నిదర్శనము జగమునందు నిష్ప్రయోజనముగా మనోవాక్కాయ కర్మము లెవ్వియును జరుగవు సకలజగత్సృష్టిలయములు సర్వజ్ఞుఁ డగు భగవంతునిచేఁ గనింతయు నిష్ప్రయోజనముగా నడిపించఁ బడ వనియే నిరూఢిగా విద్వాంసులు సిద్ధాంతికరింపక తీరదు “ప్రయోజన మవద్దిశ్య తమందోఽపి ప్రవర్తతే” ప్రయోజనములేక వెట్టివాఁడును ప్రవర్తింపఁ డనఁగా సర్వశక్తియు సర్వజ్ఞుఁడు సకల భూతదయా స్వయావుఁడు సకల జగత్సృష్టిస్థితిలయకారణమగు దేవుఁడు ప్రప త్తిరచునా? మర్త్య లూహింపనేరరు కాని భగవంతునిచేఁ బ్రతి కార్యము నెద్దియో ప్రయోజనాపేక్షచేతనే నిర్వర్తింపబడుచున్నది ఈవని పొరపాటుచేఁ గావించఁబడుచున్నదనికాని యిది నిష్ప్రయోజన మనికాని యిది కొంతయనికాని యిది యనవసరమనికాని దైవ

శృష్టిలో నెట్టి విద్వా సురై పను దత్తవట్టుట కవకాశ మొకింతయు
 న్లేదు నిక్కముగా జరుగవలసివట్టె సమస్తమును జరుగుచునే
 యున్నది మంచిచెడ్డలు హెచ్చుతగ్గులు వశ్యావశ్యములు భగవ
 త్స్పృష్టిలో లోకములెంచు మనుష్యులు నిశ్చయముగా బుద్ధిహీనులు
 “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలా నిశితాంత ఉపాసీత” ఈజగముల
 యను బ్రహ్మమే ఆబ్రహ్మమే పుట్టచున్నది లయచుగుచున్నది
 బ్రతుకుచున్నది “హరిమయముకాని వస్తువు కరమాణువు లేదు
 వంశపావన వింటే” ఓ కులకవిత్త్రుడా విటివా? బ్రహ్మముకాని
 వదార్థ మెద్దియును లేదనవట్లు సమస్తమును దైవశృతమేకాని
 నిక్కముగాఁ జారువమే లేదని సిద్ధాంతీకరింపకరీతిదు “జానామి
 ధర్మం సచమేత్రవృత్తిరానామ్యధర్మం సచమే నివృత్తిః కేనాపి
 దేవేనహృదిస్థితేనయథా నియుక్తోఽస్మి తథాకరోమి” ధర్మము
 నే నెఱుఁగుదునుగాని ధర్మమార్గమున నడువఁజాలను అధర్మమని
 యెఱిగియును మానలేను. నాహృదయమం దున్నదేవుఁ డెట్లు నన్ను
 నియమించుచున్నాఁడో యటులు చేయుచున్నానన్నట్లు సకలజంతు
 పులివశములై దైవనియుక్తములై సకలక్రియ లాచరించుచున్నవి
 పౌరుషము కుండేటికొమ్మువలె నసంభవము. సమస్తమును దైవమే -
 పురుషవయత్న మనునదికూడ దైవశృతమే “యత్రనాశ్యత్సృశ్యతి
 నాశ్యచ్ఛృణోతి నాశ్యద్విజానాతి సభూమా” ఏవదార్థమున తన
 కన్న నిరతములు జాడఁడో విషఁడో యెఱుఁగఁడో యద్దియే వాస్తవ
 మగు బ్రహ్మ మన్నట్లు దైవముకన్న మఱి వేఱు వేరేదీ? తత్త్వ
 విట్లుండనీ “నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అద్వైతకే శయఁ
 దగు కార్య మెద్దియు లేదు ఏకోక్త్యయితేక నిత్యసంకృతుఁడై
 నిర్లిప్తుఁడైన బ్రహ్మజ్ఞానికే గల మనోవాక్కాయకర్మములు పురిటి
 పిల్లి చేష్టవలె బంధకములును పాపకృత్యములు ఎంతవ్యారమును

గావు. మనోవాక్కాయకర్మములచేఁ దెలుప నశక్యమై యాత్మైక వేద్యమై సత్యజ్ఞానానంతలక్షణమగు పరమహంసస్థితి యటుండనీ ప్రస్తుతము సకలానుభవసిద్ధిమై వ్యావహారికసత్యమగు ద్వైతప్రపంచమును గూర్చి చర్చించి చెప్పట కర్తవ్యముగనుక దైవపౌరుషములు భయముల నమానముగా వ్యవహారప్రవర్తకము లనకరీతదు

పౌరుషము గుట్టము దైవమురాదు - పౌరుషము శరీరము దైవములేలివి - దైవపౌరుషములు రెండును జేర శేకార్యమును జరుగదు. తాన తన కితరమును ద్వైతబుద్ధి యున్నంతవఱకు దైవపౌరుషములు రెండును కావలసివే. శేవలాద్వైతజ్ఞానికి దైవపౌరుషములు రెండును లేవు - దైవపౌరుషములు రెండును వ్యావహారికసత్యములు గాని పారమార్థికసత్యము లెంతమాత్రమును గావు “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా” బ్రహ్మము వాస్తవము జగత్తు కలవలె ప్రాంతిక్యతము గాని సత్యము కాదనునట్లు దైవపౌరుషముల నడుచువ్యవహారము ప్రాణధారణ మదకారణముగాని వాస్తవ మేమాత్రమును గాదు ఇంతకును “గజమ్మిథ్యా వలాయనమ్మిథ్యా” ఏనుగు వాస్తవము కాదు మఱది పరిగిడుటయును వాస్తవముకాదనుటచే నిద్ది సత్యము, మఱిద్ది మిథ్య యనుటకూడ ప్రాంతిక్యత మనకరీతనా? ఈపిచ్చితలంపులకేమి తనయనుభవమునకు విరుద్ధముగాఁ బలుకుట లోకద్రోహ మాచరించుటకదా? కావున లోకోపకారకమగు ధర్మ మాచరింపక మెట్టవేదాంతములు వల్కుట వ్యర్థమగుటయే గాక లోకమునకుఁ గీడు చేయుటకూడ తప్ప కగును “పురికేరతత్త్విపురుషః” పురియందు శయించువాఁడు గనుక పురుషుఁడు గనుకఁ బంచభూతాత్మకమగు శరీరము నడుపు దేవుఁడు పురుషుఁడనిపించుకొనుచున్నాఁడు మఱి యట్టిపురుషుఁడు చేయునది పౌరుషము - పంచభూతములను నడిపించు వాఁడు దేవుఁడు మఱి యట్టిదేవుఁడొనర్చునది దైవము శరీరబద్ధుఁడు

జీవుడు మఱి “అశరీరమాత్మా” అత్యుక్త శరీరము లేదనునట్లు
 జీవుడు పాంచభౌతికశరీరరహితుడై అత్యముక్తుడై యున్నాడని
 కాబట్టి వ్యవహారమున జీవేశ్వరులు భిన్నులు - ఇ దిట్లని నిర్దేశింప
 నశక్యమగు వరమార్థదశనుగూర్చి వృథాచర్చ మాని జీవేశ్వరభేద
 మొప్పుకొని ప్రపంచమున లోకోపకారముగ బ్రతుకుచు ఆకలొకోప
 కారకములగు కార్యము లొనర్చుచు జీవించువఱకుఁ గవ్వముల మోన్చి
 రక్షించుమనిదేవుని భజించుమనుటయే జనులకవశ్యకర్తవ్యము గనుక
 లోకోపకారముగ నుపయోగించు పౌరుషమునకు నూటిఁ దొందది
 తొమ్మిదిపాళ్ళు దైవము తోడుపడునని సిద్ధాంతకఠింపవలయును బ్రతు
 కున మనస్సంతుష్టియే ఫలముగనుక లోకోపకారముగా నడుచుజను
 లకు దైవము తోడై నిత్యమనస్సంతోష మను కైవల్యము గాఁ బరిణ
 మించుచు ఇతరులయెడ పౌరుషహావనుగుఁ దా మంచిగా నడిచినపుడు
 దైవస్వరూపులగు నితరులు తనకుఁ దోడుకాక మోసరు ఒకవేళ నిత
 రులు తనమేలునకు బదులు కీడొనర్చినను కేవల పరోపకారోద్దేశ
 ముతో మాత్రమే బ్రతికెడు తనకుఁ బ్రతికూలదైవముకూడ నను
 కూలముగానే క్రమముగాఁదోచి నిత్యసంతుష్టికలుగచేయకమానదు

లోకోపకారవరాయణబుద్ధి మహిమము చీకటిని స్వస్వరూప
 ముగా మార్చుకొను సూర్యప్రకాశమువలె భూమిదోహదనుగూడ
 మంచిగాఁజేసి నిత్యసంతుష్టియై తాఁ దరించి లోకమును దరింపఁ
 జేయక మానదు ఎవరు లోకోపకారము చేయఁజాలుదు రనఁగా
 “అనభిలషితాశంతపః” కోరికయే లభించినపదార్థమును భుజించుట
 తన స్వనఁబడును గనుకయథాలాభసంతుష్టిఁగలిగి వ్యవసములులేక
 దేహధారణమాత్రోపయోగములగు సన్నపత్రములు కాయక్షేప
 ముతో న్యాయముగాఁ బరులఁ బీడింపక సంపాదించుకొని యుక్కుట

మాలిన పెచ్చుభోగము లొల్లక తను కులమర్యాద సత్రికమింప
 శేషంతుహింసయుం జేయక పరుల కెల్లవిధములఁ దోడ్పడుచు సోమ
 రులుగాక త్రికరణశుద్ధిగాఁ దమతోడిపాటివారికి మే లెల్లపుడును
 గోరువారు లోకోపకారు లనఁబడుదురు - అట్టి లోకోపకారపరాయణు
 లు జీవనముమాత్రమే సార్థకము లోకోపకారులగుజనులకు దైవము
 తోడగును దైవానుగ్రహముపొందిన గుఱుతు మనస్సంతుష్ట -
 సంతోషుఁ డీమూఁడుజగములఁ బూజ్యుండు లోకోపకారపరాయణుల
 మృతసమంతయును మిక్కిలి యెప్పే - “శ్లోకార్థే స ప్రవక్ష్యామి
 యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః । పరోపకారః పుణ్యాయుషాసాయా పరపీడ
 సమ్” కోటిగ్రంథములచేఁ జెప్పఁబడినదంతయు సగముపద్యమునఁ
 బల్కుచున్నాను. పరుల కుపకారముచేయుట పుణ్యము - పరులను
 బీడించుట పాపమనునట్లు పరోపకారముగ బ్రతికిన బతుకే స్వర్గము
 మతోయు లోకులకాధించిన జీవనమే సరకము “గీ! ఉత్తముఁడు”
 హితము చేయుచు నూరకుండు । మధ్యముడు హితముచేయుచు
 మాటనెడకు । అధముఁ డొరు చేయు హితమైన నడచి
 పుచ్చు । హితమునకు నెగుచేయువాఁ డెవ్వఁ డగును । అనునట్లు
 కాము కవ్వపడియెనఁ బరులకు మేలుచేయు లోకోపకారపరాయణుల
 యెడల మాత్రమే దేవుడు సంతతము ప్రత్యక్షమగును పరులను
 బిడించక కాముసుఖపడఁగోరువారికి దేవుఁడు దృశ్యదృశ్యముగ నుం
 డును ఏమిషచేస్తేనను తమతోటిపాటిజనులను బీడించువారి కెవ్వటి
 కి దేవుఁడు తోడ్పడఁడు

జీవల పరోపకారమునకుమాత్రమే బ్రతికిన జగద్గురు శంకరా
 చార్యుడి ఘనోత్ములు నిత్యసంతుష్టపదవియగు కైవల్య మందెడద
 లోకద్రోహ మాచరించక రాజ్యభోగ మనుభవించిన విక్రమార్కుడి
 మతోపురుషులు ప్రతిక్షణము క్రొత్తక్రొత్తసుఖములను నిత్యస్వర్గ *

భోగము లనుభవించెదరు లోకులఁ బీడించుచు భూతహింస గావించుచు సుఖపడనెంచు పాపదులు దోమలు నల్లులవలెఁ బట్టుచు గిట్టుచు తావత్రయములఁ జిక్కి యపారసంసారసముద్రమున మునిగి తేలుచు క్షణికసుఖము లనుభవించుచుందురు అద్వైతజ్ఞానవంతులగు మహాత్ములకు దైవపౌరుషములు (చంటిపిల్లలకుఁ బుణ్యపాపములవలె) యెడును లేవు. లోకోపకారపరాయణులగు పుణ్యాత్ములు తమపౌరుషము ఫలించుటకై దైవసాహాయ్యమును గొరుచుందురు లోకద్రోహులగు పాపాత్ములు తమదుష్ప్రయత్నములు నెఱవేఱనపుడు దైవమును దూఱుచుందురు మఱియును తమపౌరుషము చెల్లినన్నిడు దైవము నొకింతయును స్మరింపక తమప్రజ్ఞ చాటుకొనుచుందురు అహంకారమహాకారమగ్నులగు స్వార్థపరులు లోకులను పండించుటకై దైవముయొక్కయున్నిని వర్ణించుచుఁ గొంఠెనెక్కలవలె మోపముగా సంపదించుచు యు దాక్షపిల్లులవలె వాఖ్యములు వేయుచుఁ దొంగజడములుచేయుచుఁ జైకిఁ బుణ్యాత్ములవలె సగపడుచుఁ లోకద్రోహ మాచరించుచుఁ దాము చెడి యెరులఁ జెఱచుచుందురు జ్ఞానమున్నగుఱుతు వైరాగ్యము తనతోటిపాటివాని బీడించి రాసుఖపడఁగోరుట తరమపాతకలక్షణము.

పౌరుష మకఁగాఁ బురుషనితో సంబంధించిన గుణము పురుషుడనఁ బరిణేందున్నవాఁడు. పురుషు శబ్దవృత్తహాతరసగంధబుద్ధి మనోఽహంకారముల నెన్నిది విధములుగా మన్నుడి. ఈ యెన్నిది పురుషులకుఁ బఱమైనది దైవము. దైవవశమున నీయెన్నిది పురుషులకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తులు కలుగుచున్నవి. దైవపౌరుషములకుఁ బురుషుఁడు సాక్షిమాత్రుఁడు మఱి యేదొండెంటితో నెంతమాత్రమును సంబంధములేనివాఁడు దైవమక ననాది స్థానచభౌతికకర్మము. పౌరుషమక ననాది జీవకర్మము పురుషుఁడు పద్మప్రతాపబువ వినిర్నిపుడు. సకల

కర్మములను నమస్తజగమును నత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకమగు ప్రకృతి
స్వరూపము అనంతసంఖ్యాక రణవలప్రోవగు సూర్యబింబ మొక్క
టియై తోచునట్లు యీ కర్మముగా ననంతవిధ పరమాణుధర్మము
లన్నియును గురిసికొని తెలివియై కప్పట్టుచున్నది ఒకసూర్య
రణమే నానావిధవర్ణమును నున్నట్లు తెలివియు ననంతవిధములై పొడ
గట్టుచున్నది తెలివీక బ్రహ్మణీయున బ్రకృతికి జీవుఁడును జీవునికి
యరఁడును ప్రవృత్తినివృత్తిహేతువులై యున్నారు

పురుషుఁడు పరమాత్మ-జీవుఁ డాత్మ-ప్రకృతి చైతన్యజడముల
కెడింటియొక్క కలగల్పు ప్రకృతికిని జీవాత్మపరమాత్మ కును నీడ
వంటిదై కలవలె మఱి యాకసపునల్పువలె భ్రాంతిగాని వాస్తవ
మంతమాత్రమును గాకున్నను శూన్యమగు నాకాశము జగముల
కాధారమై నట్లును ప్రకృతిని మఱియును జీవాత్మపరమాత్మలను నిరూ
పించుటకును మూలమగుచున్నది భూతద్వయవలె గారడదివైవలె
కలగనుమనస్సువలె మదోన్మత్తస్థివలె నిక్కముగాఁ దెలివి భ్రాంతి
సంశయములను గలిగించనేరకు తత్త్వము ననంతవిధముల గా నిశ్చ
యించి చును అనంతవిధములగా లోకోపకారమునకై మతము
లేర్పిచ్చి వాస్తవముగా నొడఱుజీవులో యన్నివిధముల కర్మములు
నిర్మముల మతములును గలవు నిక్కముగా స్వప్నమువలెఁ దెలివి
కొరమున్న మొసయను లేకుగాని సరావస్థను గవిపెట్టు సాక్షి
మొక్కఁడే కేవలఁడు నిర్గుణుఁడు చేత స్వరూపుఁ డగునాత్ముఁ
డొక్కఁడే యని సర్వవేదాంతసిద్ధాంతమనకలదు మొత్తముపై
ననంతమతిములసారము పడేనుగా విభజింపఁబడినది

చార్వాకమతము

చార్వాకమతము 'యావజ్జీవం సుఖం జీవేన్నాస్తమృత్యో
భగోచరః, భస్మీభూతస్య దేవాస్య పురాగమనం కుతః' "బ్రతికినంత

పతికును హాయిగా బ్రతుకవలయును మృత్యువునకు లోబడని దెద్ది యును లేదు బుగ్గియైనదేహము తిరిగి రానెరదు" అని పలుకుచున్నది సుఖముగా బ్రతుకుటకైకదా జీవుఁడగుటను బ్రయత్నపడుచున్నారో కోరినట్లుజరుగుటయే ప్రతిజీవునకుసుఖము విద్రాహారములు కోరి పట్టు లభించినపుడు జనుడు సుఖించుచుట యనుభవసిద్ధమేకదా? ఎంతయుజీవులో యన్నిరకము కోర్కెలను మఱి యన్నివిధములన్నిద్రాహారవిహంగసౌఖ్యములును లోకమున గలపట్టుచున్నవి ఒకరిసుఖ మింకోకరి సుఖము కాదు మఱి యెకరికోర్కె యింకోకరికోర్కె కాదు అనంతవిధజీవుఁ కనంతవిధసౌఖ్యములు అనంతవిధదేశస్థితులనుబట్టి సుఖాభిలాష అనంతవిధమైన దేహధారులందఱును నానా దేశములలో నానావిధ సంఘముల నుండటచేత నాయాజను లాయా సంఘములకు నమ్మతములయింపఁ దమకోర్కెలను మాత్రమే తీర్చు కొని సుఖంపవలగునుగాని తనతోటిపాటిజనులకు వ్యతిరేకముగా పడచి తనకోరికలచొప్పున సుఖించుట కెంతమాత్రమును సాధ్య పడదు ప్రతికూలించిన స్త్రీతో సౌభాగసౌఖ్యము చేకూరదుగదా తనయభీష్టమునకుఁ దనతోటిపాటిజనులు సమ్మతించునట్లు సమయము జరగూర్చువస్తువు దేవుడో దయ్యమో యెద్దియో లోకాతీతపదార్థము లేనిచో సుఖాభిలాషముతోఁ బ్రయత్నపడుజనులు మొత్తముపైఁ జమ్మబ్రతుకున నూటికి దొంబది తొమ్మిదిపాళ్ళు దుఃఖమే యనుభవించుచుంట ప్రత్యక్షసిద్ధమేకదా? కాబట్టి పురుషప్రయత్నమున కడ్డపగులు సమయ ముండుట యంత అజీగినసంగతియే మఱియును శార్వాకులు చావుపుట్టువు సమయములు యథార్థములని యొప్పుకొనుచున్నారకదా 'మరణం ప్రకృతికృరీణాం వికృతిర్జీవనముచ్యతే బుధైః" మరణవశయే వాస్తవము మఱి బ్రతుకు సిద్ధపరలె గల్గి యనునట్లు శార్వాకులు సత్యముగా దేహములు నశించెడి యేగుము

యము యథార్థమని యొప్పుకొనిచున్నారో యానమయమే దైవమనియును మఱి యట్టి కాలస్వరూపమగు దైవము పౌరుషరూపమగు జీవితకాలమునకు భిన్నమై సత్యమై యున్నదని జెప్పకలేదు కాబట్టి చార్వాకులుగూడఁ జారుషమునేగాక దైవము నొప్పుకొనుచుంటున్నాఁ డి యత్యంతవంతు మతల పండుము మోయఁగలనుగాని పుట్టెడు మోయలేనను మూఁడునిచందమున మృత్యువునొప్పుకొనుచు దైవమున జార్వాకుఁ డొప్పుకున్నాడు మఱియును గాలి యిగ్గి నీరు మన్నుల కలయిక యెడయికలచేఁ గలిగిన దేహములందుఁ జైతన్యము మనవికారమువలెఁ బుట్టి గిట్టుచున్నదిగాని సత్యము కాదను చార్వాకున కానాల్గుభూతములపరమాణువు లొకదానికొకటి వేరగుటకుఁగాని యొకదానితోనొకటి చేరుకొని యెడఁబడుటకుఁగాని యవకాశము, గాలి యిగ్గి నీరు మన్నులకు వేఱయి యంతరాళి ముగా నాకాశ మున్నదని యొప్పుకొనకుంట తాను లేనని నోటను జాటు వచ్చివాని పల్కు కాదా? అంతరాళము లేనపుడు భిన్నవస్తువులకు సంయోగము సాధ్యములుకదా? గాలి యిగ్గి నీరు మన్నుల నిద్ది కేవలము గాలి యిద్ది కేవలము ఇగ్గి యిద్ది కేవలము నీరు మఱి యిది కేవలము మన్నుల విభజించి యా కుతార్థిక శిరోమణియగు చార్వాకుఁడు నిశ్చయింపఁగలఁడా? లేక ఇతరుల దేహములు భస్మమగుట తాఁ జూడఁబట్టి యనుమానప్రమాణముచేతఁ గదా తన దేహము గూడ నట్లే యగునని నిశ్చయపర్చుచున్నాఁడు తనకుఁ బ్రత్యక్షముకాని తన మృత్యువు ననుమానప్రమాణముచేత యథార్థమని నమ్ముకొని స్థిరపర్చునట్లామృత్యుస్వరూపమునే దైవమనియును సకలలోకసంహారకమయియును నాశరహిత మనియును, జల పౌరుషశాసక మనియును మఱి యచింత్య మహిమాన్విత మనియు నొప్పుకొనకుంటచేఁ దన కప్రత్యక్షమగుటచే దా నేరకఁ

బుట్టెనో తలిదండ్రు లెవరో తి న్నెవ్వరు పెంచినో తనకు లోకజ్ఞాన మెవరు గుప్పెనో తనకు నితరులకును సంబంధ మెట్టిదో యితరుల యెడఁ దా నెల్లు నడిచినయెడఁఁ దన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము లభించునో తెలియక సకలజనసంఘమునకు వేటువిత్తయి దుఃఖము నకును గట్టము కును శాలయి మృతిఁ లోనగుచున్నాఁడు గనుక స్వసుఖాభిలాషియగు చార్వాకునిమతియు సకలలోక విరుద్ధమగుటయే గాక, దుర్బుద్ధిమూలక గుని నిర్లచిఁపకతీతదు సంఘములోఁ దా నున్నంతవఱకు సంఘమును తన సుఖదు ఖము లేర్పడును. సంఘము నకు విషము తనకు విషము సంఘమున కమృతము తన కమృతము తన మంచితెడ్డలు తన సుఖదుఃఖములు తనకు లోకము మప్పిత యవిగాని తనంతటఁ దా నెఱిగినవి కావుగనుక జనసంఘమునకు విరుద్ధమ గా సుఖింపఁదలఁచిన చార్వాకుఁడు మదమత్తునివలె సహం కారవిమూఢాత్ముఁడై కొరి సుసారాంధకారమున సకలజనసంఘా చారవిగర్హితుఁడై చిక్కి దరిఁగానని దుఃఖమునకుఁ జాలై యాభాస సుఖమునకుఁ బిర్లికాయవలె నుబ్బచు ద్రుఘ్నుచు ట మిక్కిలి శోచ నీయము

లోకాయతకులను వేటొక పేరు చార్వాకులకుఁ గలదు చార్వాకు లఁగ గా హితవుగా మాట్లాడువారు లోకాయతకు లనఁగా ధర్మమోక్షమల విడిచి యధర్మకామములమాత్రము సంపాదించు కొనువారు “విజ్ఞానఘన ఏవై తేభ్యో భూతేభ్యః నముద్దాయతాస్తే వాసు విసశ్యతి” గాలి నీరు నిప్పు మున్నులనుండి తెలివియే మూర్తి గాఁగల జీవుఁడు పొడమి మఱి యాభూతములకూడిక చెడినతోడనే నశించుచున్నాఁడు మృతుఁడైన జీవునకు మఱి జ్ఞప్తి కలుగనేరదు” అను వచనానుసారముగా చైతన్యముతోఁ గూడిన దేహమే యాత్మ దేహము నకు మించి యాత్మయనునది వేటుగాలేదు కుచ్చేదియ

గోచరమే వాస్తవముగాని యనుమానోపమాన శబ్దములను తక్కిన ప్రమాణముచే సాధింపఁబడిన వస్తువు సత్యముకాదు ఈసంసారములో సుఖములు దుఃఖము శ్రీతములు గనుక ననుభవింపరాదనువారు, వంద యాఁక తొలఁగించ దుఃఖమున్నదిగనుక బియ్య మనుభవించు సుఖ మక్కరలేదనువారివలెను, పెచ్చు బంక కుబుసములు తొలఁగించు శ్రమకోర్వక వనసపండుతొనలు తిననొల్లని వారివలెను మూర్ఖులు అగ్నిహోత్రము- మూడు వేదములఁ బఠించుట- సన్యసింపట బూడిద బూసికొనుటయును పౌరుషమును బుద్ధియును లేనివారి జీవనవృత్తులు కాఁబట్టి ముండ్లు గుచ్చుకొనుట మొదలగు వేదములవలనఁ గలిగిన దుఃఖమే సరకము ప్రజల నేలు రాజే జగమాన సీత్యరుఁడు చావే మోక్షము ఆత్మకు శరీరమునకును భేదమెద్దియును లేదు నేను నాశరీరమునుకొనుట రాహువునకు రాహు శరీరమునకు సూర్యునకు సూర్యునింబమునకు బంగరు బంగరుకడమునకువలెఁ గల్పింపఁబడిన భేదము వాస్తవముకాదు గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లీనాలుగే భూతము లాకాశ మనునదిగొక భూతమైవది లేనేలే దీనాలుభూతములనుండి చైతన్యము మద్యపానమునఁ గల్గు వికారమువలెఁ బొడముచున్నది “అగ్ని రుప్తో జలం శీతం శీతస్పర్శ స్తథానిలః, కేనేదంచిత్రితం తస్మాత్ స్వభావాత్ ద్వ్యవస్థితః” అగ్నికి వేడి, నీటికి చల్లదనము, గాలి తాకునకు చల్లదనము స్వభావజన్యములు గాని యెవనిచేతను గల్పింపఁబడలేదు ”

మఱి యీచార్వాకమంతయును బృహస్పతియును వండితుని మతము మఱి యామతములోని సారము స్వర్గము లేదు, మోక్షమును లేదు వర్ణాశ్రమాదుల క్రియలన్నియును ఫలములు కావు తోగ్గతిప్రాయమందు చంపఁబడినవశువు స్వర్గమేగినచో యజమానుని తొడి యెల్లు చంపఁబడి స్వర్గమున కేలఁ బోరాడు ? శ్రాద్ధముచే

మృశులకు, శృప్తియైనయెడల వంటింట్ల భోజనపదార్థములు సిద్ధమై
యున్నవని విశేషమాత్రమున నాశలివత్సలు తీటునా? మృత్యుడు
వరలోకముం దున్నచో ప్రాణబంధువులను జూచుట కానతోఁ దిరిగి
తేల రాఁదో? బ్రాహ్మణులు తమజీవనోపాయముగా శ్రాధకర్మము
లను బన్నిరింతియేకాని వేటుకారణ మెద్దియు న్లేదు. సిగ్గులేని
మొండిబండలు మోసకాగ్రుడును దియాదాక్షిణ్యములు లేని రాకాసు
లును 'వర్చరీతుర్చరీ యను సర్థములేనివాక్కులతోను మఱి యశ్వ
మేధమందలి బాడబూతులతోను బశుహింస చేసి యామాంసముఁ
దినుటచేతను బ్రవర్తించుచూట కనిపెట్టి దయానిధియగు బృహస్పతి
సర్వభూతానుగ్రహముగా నొకరి నుఖపెట్టి జనుల తాము నుఖపడు
టకై యీచార్యాకమతమును బోధించెను సర్వజనులకు పమబ్రతు
కున నుఖము సహజముగాఁ గోరుచుండుటచేతను మఱి యానుఖముతన
తోడిపాటివారికి నుఖమగునట్లు తాము పడిచినప్పడే చేకూగుచుండుట
చేతను, మోసగాండై సోమదులై కాయకవ్యమున కొప్పక తనతోడి
పాటివారు హాయిగానుంట కోర్వక శ్చురాణవచనములకుఁ బండి
తమ్మున్యులై బూకరితనమున సపార్థములు చెప్పి నిర్దయులై వేద
చోదితమనియను విధ్యుక్త మనియును చెప్పేది యొకటి తాము చేసేది
మఱొకటిగా పటించు దుర్మార్గులు చార్యాకమతము నాస్తికమత
మనియును మిక్కిలి హేయ మనియును జాటుచుంట మిగుల శోచ
నీయము. స్వర్గసరకములు గగనారవింశముల మాటలు మీ కేల?
మోతోడి ప్రాణులను నుఖపెట్టి మీరు నుఖపడు దనుచార్యాకమత
మొరతయును శ్లాఘనీయము లోకములోని జనులంజనును వశుతమ
బ్రతుకు నుఖము స్వభావముగాఁగోరుచుంటచేత చార్యాకమతావలం
బులే. అంతఃకరణము నఁ జార్యాకమతమే యనుసరించి తమతమ నుఖ
ములఁ జేకూర్చుకొనుచుఁ జైకిమాత్రము కూటికై కోటితకముల

యాస్తిక వేదములతో స్వర్గపరకముఁ వర్ణించుచు దంభాచారముల మన్ననలలో నిశ్చయముగా మూడుపాళ్లు వెట్టివారు మతాకవంతు వంచకులును - బృవాస్పతి మునికదా యన్యాయమున బోధించునా? శ్రుతిస్మృతుక్తములని దంభ వేదములతో జీవించు తమజీవనవృత్తిని దూషించినమాత్రమున నకల జనసంఘముఖమార్గమును బోధించు నహజనీధుగు చార్వాకమతము హేయ మనువంచకుల నేమన వచ్చును? “నిర్వ్రతాత్మాస్తి” అంటట నాత్మ నిండియున్నదను వేదాంత ముపేక్షించి తాను బరులను భేదమెంచి యజ్ఞానులను వంచించి తామాస్తికుల మనియు నార్యుల మనియు నితరులు పాపండు లనియు వైమచ్చ లనియును నిందించు భూతద్రోహులమరి మంతసార వంతమా? చార్వాకాలపై లేనిపోని జారత్వాదిదోషములు వన్ని దుర్మార్గులు నిందించుచున్నాగు ఈర్వాకనూయలచేత యథార్థమగు చార్వాకమతమును దార్మాటుకావించి దూషించు దుష్టు నేమనవల యును? చార్వాకమతము స్థూలనాడు జనులప్రవర్తనమంతయును క్షుణ్ణు మాసించియే కదా జరుగుచున్నది? లోకల నాస్తికమతము తెలుగుల మిక్కిలి యాస్తికమత మోహో దంభమతముల దుశ్చేష్ట?

చార్వాకమతము పుట్టిన కారణము - వైదికమత ము భూర్ములు ముప్పివృష్టప్రొక్తములగు శ్రుతిస్మృతులవలె యాథార్థ మును మారుగువర్చి పామరులను మోసపుచ్చి సోమరిమాటలతో ములభజీవనమశ్రమము గా సంపాదించుగోరి మునులయభిప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగా వ్యాఖ్యానము లొనర్చి సత్యమును నకలభూతవాయను నకలజనసాధారణసౌఖ్యమును బుద్ధిపూర్వకము గా నుపేక్షించి యజన యాజవాధ్యయనాధ్యాపన దాన్ల కత్తిగ్రహణ మట్కర్మములు త్రావ్మా జులకవియు నాకర్మములందుఁ గొన్ని తగ్గించి క్షుత్రియవై శ్రమ్యుల కదియుఁ దక్కిన జ్ఞానాంధులును గర్మజాహ్యులనియును సత్యజ్ఞ

సాధారణగర్మములగు సత్యవయః లవలఁజెట్టి నామములు జన్నిదములు ముడిమైలలు తడిపొడి బట్టలు మొదలగు డాంబికాచారములతోఁ దమవలె సంచరించువార లార్కుఁనియును మఱి యాస్తికునియు స్త్రీలు శూద్రులను గర్మముల కనర్హులనియును దక్కిన లోకులందఱు నాస్తికునియు మేచ్చులనియును హిమవద్వింధ్యలమధ్య దేశమాత్రము కర్మభూమియును దక్కిన దేశముల వారందఱును గర్మబాహ్యులు సథము లనియును దెలిసీ తెలియక చాటుచు నోటిబూకఁగెతనమున జనులను వంచించి యభేష్టదుష్టభోగంబుల న్నాయముగా నుబ్బరగుడుపుల విట్టవీగుచు భూతద్రోహులౌట కోర్వక బృహస్పతియును మునిశేఖరుఁడు కాలోచితముగను సకల లోకోపకారముగను జార్యాకమతము కల్పించెను చార్యాకశబ్దమునకుఁ బ్రయిమైన వాక్కుని యర్థము ఏజంతువునకైన హింస యొనర్ప కొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖముగ బ్రతుకుట చార్యాకమతమ యొక్క ముఖ్యతాత్పర్యము ఈచార్యాకమతమే యన్ని మతములలో శ్రేష్ఠము సహజలోకప్రసిద్ధమును భూతదయ సవలఁద్రోసిన వర్ణాశ్రమ ఫర్మముల నిరసించి తనవాదమును బలపెట్టుకొనుటకై సకల భూతదయాపరుఁడును “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్హిర్హరితో జగతో నహి భిక్షు తనుః” అని తెలిసిన సర్వజ్ఞుఁడును దేవగురువు నగు బృహస్పతి ముని వైదికమర్యాద లతిక్రమించి కుక్షింభరులైన వంభాచార పరాయణులగు లోకవంశకుల నడంచుట కీచార్యాకమత ముపదేశించెను బృహస్పతి క్రొత్తగాఁ జార్యాకమత ముపదేశింప నక్కరలేదు సహజముగాఁ దనతోటిపాటివారలకు హితముగా సంచరించుటచేఁ తనసౌఖ్యము జరుగుచుంట ప్రతిజంతువునకు సహజానుభవసిద్ధమేగాన సకలజంతువులం దనాదిగా స్వభావముగాఁ జార్యాకమతమే ప్రవర్తిల్లుచున్నది నిదాహారవిహారముల కుప

యుక్తములై తనతోడిచాటివారి యనుమతమునఁ దనకు లభించు భోగము లనుభవించుచు సుఖముగ బ్రతుకు పొడిగించుకొన నాసించుట ప్రతిజనునకు సహజాభిప్రాయము తక్కినజాతువుల కన్న మనుష్యులు చేయవలసినవంతవని తనసుఖముకై పరులను హింసింపకుండుట, తనసుఖముకై పరుల హింసించువాఁ డన్నిజాతువులలో నధముఁడు. బృహస్పతి యెనర్చిన చార్వాకమతమునకుఁ దవ్వ వ్యాఖ్యానములోనర్చి మహాత్మునియుపదేశముచొప్పున సక్కరమాలిన యతి వ్యయభోగములు తగ్గించుకొని మితాహారవిహారముతో లోకుల కేవిధము బాధకావించక బ్రదుకుటకుబదులుగాఁ బరిపాలనాధికారులపైఁ దిరుగుబాటుచేసి మువ్వదెచ్చుకొన్నయవివేకులవలెఁ జార్వాక మతావలంబులు దేవుఁడు లేఁడనియు స్వర్గసరకములు కల్గి లనియును వర్తాశ్రమధర్మము క్రితపనసరమ లనియును వైదికకర్మములు ధూర్త కల్పితమ లనియును బ్రచురింపఁదగదు

వైదికమతమునకును చార్వాకమతమునకు రవ్వంతయును భేదము లేనేలేదు అహంకారమమకారములతో భూతదయలేని ప్రాకృతులు దేవునివలె నెల్లెంచినవారి కటులఁ దోచు మునిప్రోక్ష దేవభావకు దమకును దమబంధుజాతులకును తమతగుజన్మదేశమల వాటిని రుచించునట్లు సమయోచితముగా సర్థములు చెప్పి స్వార్థ పరులై యితరజనవిరుద్ధముగా నభిమానముతో ప్రాణిహింసకుఁ గ్రతు మిష పన్ని చతుర్వర్ణేతరజనుల కెల్లవిధముల లోఁబడియు నవ్వారల నభిమానముతో గర్వించుచుంట మిక్కిలి శోచనీయము తనవీచుతాఁ జాతఁజాలనివాఁ డాకాశవంచాంగములుచెప్పుట యెంతధూర్తలక్షణము? మునులమతములన్నియును మిక్కిలిసరియైనవే కాని యామతములను వివరించుప్రాకృతజనుల యభిప్రాయములన్నియును సరికావు సాధ్యమతమును సానిదృష్టప్రోక్ష శ్రుతిస్మృతులను యథార్థముగా

దెలిసికొనటకుఁ బ్రాకృతులు యిక్కముగా నమర్థులు కారు మని
 మతము మనికే యెఱుక “జ్ఞాని యెఱుఁగు సుజ్ఞానుల మఱుఁగు అ
 జ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱఁగు” అన్నట్లు స్వార్థపరులు
 కుక్షింభరు లహంకార ముకారాభిమానాంధకార నిర్మలగున్నలగు
 సంసారులు శ్రుతిస్మృతుల యభిప్రాయము సరిగాఁ గనిపెట్టలేరు.
 మఱొక మునుల మతమును దమకుఁ దెలిసినట్లు స్వయమాచరించి
 యెరు కు బోధింపనేరరు కాబట్టి సకల మునిమతసారమగు సూప్యత
 దయాతత్త్వ మెఱిగి సర్వజన సమ్మతముగా శేషివచేతనైన ప్రాణి
 హింసచేయక జీవించుట కలవడిన మనమ్యుని బోధ చొప్పున
 సదుచుట మిక్కిలి శ్రేయము ఊఁపరితీసికొనటవలె నిద్రాహారములు
 సకలజంతు సామాన్యస్వభావములు విహారము సహవాసమునుబట్టి
 జరుగును గాని సహజము కాకున్నవి నిద్రాహారముల సాహాయ్య
 కరము కావున దేహవర్తిశయిమాత్ర యావకమై లోకసమ్మతమై
 యేజంతువులనైన బాధించని విహారము చిరసుజీవనోపయోగకర
 మగుట మిక్కిలి నిశ్చయము-వావివరసలు వర్ణాశ్రమధర్మములు జాతి
 నీతులు స్వర్గసరక విశేషములు మొదలగు నిద్రాహారేతర కర్మము
 లన్నియును విహారాంతర్యుతములే - సకలజంతుజీవనోపకారముగ
 సదుచు నానావిధవిహారోపాయములు నానాదేశజనుల నానాభీష్ట
 కుచులం బట్టి మునులు నానావిధముల నుపదేశించి యున్నారు

నిద్రాహారములకు మిగిలినకాలము గడపు విధము విహార
 మనఁబడును నానావిధ విహారములలోఁ దపస్సు శ్రేష్ఠము - నానావిధ
 తపస్సులలో సకలలోకోపకారము కావించు తపము మిక్కిలి శ్రేష్ఠ
 తమపురుష ప్రయత్నమున జరుగు క్రియలలో నొకపక్షమును
 దైవమునకు లొంగని దొక్కసత్యమే ఆసత్య మనుభవైకవేద్యము
 గాని వివరింప శక్యము- నే నను జ్ఞానము నాకు సత్యమైతప్పటికి

ఘ్న వివరింప నాతరమా? నా యవయవములుగాని నా మనస్సు
గాని నా తెలివిగాని నాతో సంబంధించిన దేవస్తువైనగాని నే నవు
దునా? నే నను తత్త్వము నాకే యెఱుక నితరులకు నన్ను నే యథా
ర్థముగ నగవర్చు తెల్లు? నా దేహసంబంధములగు కష్టసుఖము
లిట్టివని యథార్థముగా నేఁ దెలుపఁజాలనవుడు వైచారలకు నన్ను
నేఁ దెలుపఁ గలనా? నే నను జ్ఞప్తియే యాత్మవదార్థము
మిదియే సత్యమును దేవుఁడును మఱి యీ సర్వజగమును నే నన
నేమో నాకుఁ దెలియదుగాని నాకు మూఁడవస్థలు కలవని నా కెఱుక
మఱి యీ యవస్థలు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లని మువ్విధములు-
సుషుప్తి యన మఱిపు-జాగ్రత్స్వప్నములు స్మృతి - స్మృతికాలమున
నాతోఁ గలిపియీలోకమంతయును నాకుఁ దోచుచున్నది సుషుప్తి
యను విస్మృతివేళ నాతోఁగలిపి జగము నాకుఁ దోచకున్నది మఱి
పురుష కారమగు సత్యమునే దైవమును మాన్వజాలకుంట నిస్సందే
హము- కాబట్టి నా జ్ఞప్తి మించిన యెఱుక దప్ప మితిదియు
వ్యాప్తవముకాదు విస్మృతి సమయమున సుఖదుఃఖములు రెండును
భేదమునక విస్మృతి ముక్తి - మఱి స్మృతిబంధము సత్త్వరజస్తమో
గుణాత్మకములగు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులకు నాక్షియై నిర్వికారుఁడై
మేలుకొనియు నిమగ్నించునట్లు సర్వజ్ఞఁడయ్యు భేదమోదముఁట
త్రిగుణాత్మకమగు జగమంతయును దన శక్తిస్వరూపమనియును
మూర్ఖబింబమునకు సూర్యకాంతికిని భేద మెద్దియును లేనిచందమునఁ
తనకును దన శక్తిస్వరూపమగు జగమునకు భేద మెంచక గుణమయుఁ
డయ్యు గుణములంటక సర్వజగద్రూపుఁ డయ్యు జగమునకు నేత్రై
యచింత్య వైభవుఁడై సహజలీలచేఁ దనకుఁదా సృష్టస్థితి లయము
ఇందుచు నిత్యానందమున నేవ నేవక భావముల సుఖదుఃఖానుభవ
ములఁ గ్రహించుచున్నపు పరమపురుషుఁడని సర్వమతప్రవర్తకులగు

మునుల ముఖ్యాభిప్రాయ మెఱిగి యెఱుంగక మునుల మతము కూలంకషముగాఁ దమకుఁ దెలిసినట్లు మునివాక్కుల కసార్థము కావించి జీవహింసను, భూతద్రోహమును స్వార్థపరులై బోధించుచు, వేదశాస్త్రములు నాస్తికులు మ్లేచ్ఛులు వంచము లంటరానివారు నిషిద్ధాచారపరు లని దౌర్జన్యమున మిక్కిలి భూతదయాపరులు సకల జన మిత్రులు సర్వస్వములు సకలలోకోపకారపరాయణులగు నజ్ఞులను దూషించు వైదికమృత్యుల ధూర్తప్రలాపము గణుతికెక్కుచుం టకుఁ గారణము కాలవైచరీత్యముగాని వేటొకండుకాదు

లోకములో ఎపుడు జనులందఱు స్వైచ్ఛికవంతులై సమాప స్వార్థంత్యము సమానభోగభాగ్యానుభవము కలిగి జంతుహింస కొప్పకుండుతో యట్టికాలము కృతయుగము. 1 నువ్వుల ప్రాణిహింస నొసర్చుచు గొప్ప కొద్దు లెంచుకొనుచుఁ బరస్పర వైషమ్యమున మిక్కిలి యన్యోప్యము నిర్మోధించి దేశ కుల మతాభిమానముచే నొండొరులకు హింస కావించుకొను చందురో యట్టికాలము కలియుగము ద్వైతబుద్ధిచే స్వవరభేద మెంచి జీవుఁడు సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబద్ధుఁడగుచున్నాఁడు మఱియు నద్వైతబుద్ధిచేత సర్వభూత సముదై సుఖదుఃఖము లంటక ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు

హింసద్వైతము నకు మఱి యహింస యద్వైతమునకునులక్షణములు. ద్వైతు లెల్లరు శ్రౌతస్మార్త విధులచే లోకులు బీడించుచు భూతహింస కావించుచు స్వార్థపరులై లోనికొకటి వైకొకటి యుద్దేశముగలిగి నటించు ధూర్తజనులే యథాలాభ వంతులై సర్వజన సములై సకల లోకోపకారపరాయణులై స్వార్థత్మాగులై సర్వభూత దయాపరులై యేమిషచేనైనఁ బ్రాణిహింస గావించక సర్వము నిష్కలులు 2 ని యెవ్వశక్తై న నట్టిశాధయు నిడక చిటునగు ముగంబుల బ్రతుకు 3 హింసభావరే యద్వైతులు - సహజముగాఁ బ్రతి

క్షణము కనుటెప్పలు మూసికొనుట తెఱచుట లను నున్నేష నిమేషములు రేఖవళ్లు దుఃఖసుఖములు నిద్దురమేల్కొనుటలు మోహవివేకములు మొదలగు ప్రపక్తి పురుషస్థితులను వెల్లిడించు చుండును ద్వైతమతముచేతఁ బదార్థ నానాత్వమును మఱి యద్వైతముచేత కేవల మొక్కవస్తువు మాత్రమే తోచుచుండును ఉన్నేషములు ప్రతిక్షణము జరుగు చున్నప్పటికి బంతి నెగిర్చి యెగిరిన బంతి క్రిందఁ బడసి కెగుర్చుచున్న చందాన నెడలేక చక్రాకారముగాఁ గొఱవి ద్రిప్తపట్టు లా యద్వైతి తన వివేక ప్రభావముచేత జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులను మూఁడవస్థలయందు నొక్కవస్తువునే గనుచు నిత్య తృప్తుడై నిర్వికారుడై సకలజన సముదై సర్వభూత దయావరుడై సకల లోకోపకార పరాయణుడై సకల జనసమ్మతుడై మునియై ముక్తుడగును

అవివేకముగ ద్వైతి యున్నేష నిమేషములఁ గట్టువడి జ్ఞానాజ్ఞానములఁ జిక్కి తెలిసీ తెలియని వాడై యహంకార మనుకారములతో స్వపరభేదమెంచి భూతహింస కావించుచు సరిషడ్వర్గములకు లోనై సుఖదుఃఖానుభవములఁ బొందుచు గ్రుంగుచు సంసారియై బద్ధుడగును వేయేల నిత్యానంద మనుభవించుటకు సాధనము పకఃభూతవయ కలిగియుంటకన్న మఱెద్దియును లేదు వివిధసుఖదుఃఖములకుఁ జాలగుచు పుట్టుచు గిట్టుచుంటకుఁ గారణము మిక్కిలి ద్వైతబుద్ధితో పదార్థ నానాత్వ మెంచుకొనుచు సహంకార మమకారములచే తన మతానుసారము సంచరించని జనుల ససహ్యించుకొనుచు నెద్దియో మిషవెట్టి లోకులకు బాధ కావించుటయే త్వైతబుద్ధి యజ్ఞానముచేతను మఱి యద్వైతము మిక్కిలి వివేకముచే బొడమును జనులకు సుఖదుఃఖముల కావించుచుంటచే ద్వైతి సుఖ దుఃఖములు రెండు సనుభవించుచున్నాఁడు సర్వభూత దయా

పరుడై శేవలమును లోకోపకారమునకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లు నదైతి నిత్యసంతుష్టుడై సుఖదుఃఖములు రెండును లేని కాశ్వత కైవ్య మనుభవించును

చార్వాక మతమువలన గ్రహింపఁదగిన సారము ప్రత్యక్షమైన లోకమునుండి శేవల పురుషులయత్నమును మాత్రమే నమ్మి తనతోడిపాటి జీవులయొడ మైత్రితో సుచరించి తా సుఖముగా బ్రతుకఁదలంచుట గాలి యగ్ని నీరు మన్నలను నాల్గుభూతముల యుపద్రవములనుండి తప్పించుకొను నపాయము లేరయ్యుచు యుక్త హరివిహారినిదల కలవడి రోగము కుఁ దగిన చికిత్సల నాచరించు కొనుచు నప్రత్యక్షములగు స్వర్గనరక దైవచింతలచే వృథాకాల క్షేపము చేయక మిట్టవేదాంతములు నాకాశవంచాగములతో కాలము రిత్రపుచ్చక మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁ దనతోడి పాటివారి సౌఖ్యమును దన బ్రతుకు సుఖమును బొడిగించుకొనుచు, అక్కఱమాలిన యప్రత్యక్ష దేవాల వృద్ధింను స్వార్థపరులగు భూర్త దేవానామ్రయుల దాంభికాచారముల నన సరింపఁగోరి దేవాలయముల క్షేత్రములు వైదికస్మార్తకర్మములు మొదలగు భౌంతవంశక జనకల్పితవిధులు నడుపు వృథావ్రయవ్యయాసములంకక, విన్న పెద్ద శక్తికొలంది తెలిసికొని యేయెడ కాగొడుగుఁ బట్టుచు జతుర్విధోపాయములచే దుర్జనుల బారిఁ బడక తప్పించుకొను నెరుప నడఁకు వతో లోకోపకారముగా నడిచి హాయిగ బ్రతుకుచార్వాకులమతము మిక్కిలి గణనీయమును సకలజనులకు స్సవాజమని చెప్పకలేరను చార్వాకమతమే సకలమనుష్యులకును సహజమను సామాన్యమును కాలముతువిశేషములచే శీతోష్ణసతులు మాఱుచున్నట్లు “అత్యుక్తా కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి” జనుఁడు తన సౌఖ్యముకోరి మూత్రమే యితరజనలను బ్రేమించుచున్నాడను వచనానుసార

మౌనముగా నహజసిద్ధముగాఁ దన సౌఖ్యముకోరినవాఁ డితరులను స్వాధీన
పర్చుకొనుటకై యుపయోగించు సామదానభేదపండములను చతు
ర్విధోపాయముల నుపయోగించుననియును, కాగా సకలాస్తిక మత
ములను జార్వాక సుతాంతసూత్రములై చార్వాకమతమునకుఁ
బ్రవేశించి యాచూపెనని తండ్రిక తీరిదు

ఆకాశమనఁగా నవకాశమునఁగా భిన్నవస్తువులనోన్యముకలిసి
యొకటయే వీలగుటకుఁ దగిన ప్రదేశము ఆప్రదేశ మాభిన్నవస్తువుల
యొక్క మొత్తిపు పరిమాణముకన్న మిక్కిలి యధికపరిమాణము
కలదై యుండవలసియుండును నేనన్నగది నాకన్నఁ బరిమాణమున
కెక్కువగా నుండకతీరిదు గదికన్న గృహముకన్న గృహమునకుఁ
జాటునుగల చోటును మిక్కిలి విస్తారముగ నుండవలయును భిన్న
వస్తువుల కనోన్య సయోగ వియోగములకుఁదగిన యవకాశమిచ్చు
చోటు కావలెనుగదా? “నున్నము పసుపుకలిసినపు డెటువురంగు
వలెనే గాలి యగ్ని నీరు మన్న నునాలుగు భిన్నవదార్థముల యొక
విధమయిన సయోగవిశేషముచేతఁ జైతన్యము కలుగుచున్నది
మఱి యాపదార్థముల యడయికచే నాచైతన్యము నశించుచున్న
దను” చార్వాకుల యుక్తి సరియైనదికాదు కారణమేమనఁగా భిన్న
వస్తువుల యనోన్య సయోగవియోగములకై యండకతీరిని
యోకాశమను పదార్థమే నిత్యశుద్ధ చైతన్యస్వరూపముగాని
నొకముగాఁ జార్వాకు లెంచుకొన్న దేహవయవసంచలన విశేషము
చైతన్యముకాదు మఱియు గాలి యగ్ని నీరు మన్నులనునాల్గు
భూతములయొక్క సయోగవియోగవిశేషముల బ్రతుకు చావు
లగుణములను గల్పించుచున్నవి ఆకాశాత్మకమగు శుద్ధ
చైతన్యము నిర్గుణము గానికి స్పర్శము-అగ్నికి రూపము- నీటికిం ద్రవి-

మంటికేవాసనయను గుణము లుపాధివిశేషసంయోగవియోగభేదము
లాకాశావకాశ సంకర్మమునఁ గలుగుచున్నవి మతీయును జీవ
చ్ఛరీర మిద్ది మతీద్ది మృతకళేబర మిది తెలివికలది మతీది తెలివి
లేని మిద్ది సచేతన మిది యచేతనమని త్రిగుణ బద్ధుడై జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్తులకు లోబడి భూతవశుడై తన యభీష్టములు నెఱవేర్చు
కొనుట కశక్తుడై కించిజ్ఞుడై కరిమికాయువై లోకులచేత హిత
హిత వస్తుజ్ఞానముఁ దా మవ్వఁబడుట ప్రత్యక్షముగాఁ దెలిసికొన్న
చార్వాకుఁడు మఱచేంద్రియవృష్టాత్మకమగు ప్రత్యక్షమును
దప్ప నితరప్రమాణ మంగీకరింపరాదనుట మిక్కిలి మార్భ్యము
బృహస్పతి దైవమును నిరసించి ప్రత్యక్షము మాత్రము ప్రమాణ
మని పౌరుషమును స్థిరపర్చి నిత్యాత్మక స్వరూపకమగు నాకాశ
భూతము లేదన్న యభిప్రాయము, సర్వభూతహితము సంచరించి
వరస్పరద్యేవమును మానుకొని యన్యోవ్యమైతితో నేకీభవించినం
దప్ప మనుష్యులకు సకల జనాభీష్టమగు సుఖజీవనము కలుగనేరదని
కాని యితరము కాదు

బృహస్పతి మతమునకు తప్ప వ్యాఖ్యానములు :

బృహస్పతి మతావలంబులమని తెలిసీ తెలియని ప్రాకృత
జనులు బృహస్పతి యేర్పర్చిన నిర్దుష్ట చార్వాక మతాభిప్రాయము
నకు వ్యతిరేకముగా తప్ప వ్యాఖ్యానము లొసర్చి యింద్రియములకు
గోచరముకాని యతీంద్రియ పదార్థము లేదనియును ప్రత్యక్షమ
తప్పఁ దక్కినవి ప్రమాణములు కావనియు సహంకార విమూఢా
త్ములై వేదశాస్త్రాత్మక శబ్దబ్రహ్మమును సర్వజగత్కారణమగు
నాకాశాత్మక దైవమును భూత భవిష్య జ్ఞప్తములను స్వర్గపరక
ములను మతీతద్దేతుక శౌత స్మార్త కర్మములను నిందించుట
మిక్కిలి యనుభావ్యము, ప్రత్యక్షేతర ప్రమాణము లన్నియును

అత్యంతరూఢతము లయినప్పటికిని జార్వాకుఁడు తన తెలివి యొక్క ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ దనకు మిక్కిలి పరోక్షముగా నొక శక్తి యున్నట్లు లొప్పకొనకుంట మిక్కిలి దార్ఢ్యము తన ముఖ్య వశయందుఁ దనకుఁ జైతన్యమున్నదా లేదా? తనదేహ ముందు సజీవమా? నిర్జీవమా? మఱి యా సుషుప్తినుండి తా నెట్లు మేలుకొన్నాఁడో యట్లు మేలుకొనుటకు తన పౌరుషము కారణమా లేక పురుషప్రయత్నమునకు భిన్నమగు దైవమును నొక యతీంద్రియ శక్తి కారణమా? సుషుప్తినుండి తన్ను మేలుకొలిపిన శక్తి యెదియో యొకటి యుండకతీతదు మఱి యాశక్తికిఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులు సహజములు నిక్కముగాఁ దనయూహ కందని యెదియో శక్తి వశమున దన జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు గనుపట్టుచున్నవని చార్వాకుఁడొప్పకొనకతీతగు ఆశక్తియే దైవ మద్ది యతీంద్రియము మఱి యదీంద్రియవైభవమని యున్నదున్నట్లు తన యనుభవము పత్యముగాఁ జెప్పక మొండిగొని తాఁబట్టిన కుండేటికి మూఁజేకాళ్లని దైవమును నిందించు చార్వాకమృన్యుఁడు, లోకులమైత్రి సంపాదించు కొని సుఖముగా బ్రతుకవలయునని యుపదేశించిన బృహస్పతి మతమునకు వివరీతముగా నకలదని విరోధియై చెడుచున్నాఁడు తాఁబట్టి శృంగిష్య ప్రేమోవా యువులను భూతముల నాల్గింటిని మూఁజ్రము శత్రువుములుగా వెల్లడించి యాకాశము తేదను చార్వాక మతము పిల్లకాయమతమువలెఁ గ్రమక్రమముగాఁ దిన్నఁబడినకొఁది తొక్కుసాల్గొడపోసిన నీటివలె నుత్తమావనివస్మత మగుచున్నది

చార్వాకమతము మొదటిమెట్టు ఈ దేహయాత్రకు వేదాంధీకము యిదిమెట్టు. చార్వాక మతమునకు వేదాంతసాధమగు జగద్గురు శంకరాచార్యమతమునకు నడుమ ననంతవంఖ్యాకములగు మత్తములు మధ్యమమెట్టు. చార్వాకమునుండి శ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్య షామిథా

ద్వైతసిద్ధాంతమున కెక్కుటకు సదుపాయమున్నవెట్లు మొత్తమునై
బదుమురాదు చార్వాకము భూమివంటిది. తక్కినవి నీరు కిత్తు గాళి
మిన్నుల నొక్కొక్కయొడవోతచే నొక్కొక్క గుణకలుషము తగుము
దువకు సచ్చిదానందలక్షణమగు నిర్గుణబ్రహ్మాంతక జగద్గుహప
దిష్టాద్వైతమతమై నిత్యశుద్ధము కస్వరూపకమై చిట్టవివరమెట్లుగా
గైవల్యమున కాటవట్టయి “సహింస్యాత్సర్వభూతాని, నాద్వైతవతః
కర్మాణి విధీయన్తే” అనియును బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మేవభవతి” బ్రహ్మ
మెఱిగినవాడు బ్రహ్మయగుచున్నాడని బోధించుచున్నది

“విద్” అను ధాతువునుండి విద్య- వేదము- వైద్యము-
విదురుడు- వేద్యము- విత్తమ మొదలగు శబ్దములు వుట్టిసవి.
ఈశబ్దములకున్నిటిని దెలివిముఖ్యాధారము విద్వాంసుడగుగాదెలివి
కలవాడు-సంపూర్ణమగు తెలివి సకలవిద్యల కభ్యసించుటవలన
గలుగును ఈ జగమంతయును విద్యలస్వరూపమే “వేదవేదాంగ
వేత్తాపి లోకాచారం సలంభయేత్” వేదములను వేదాంగములను
దెలిసినవాడై సప్రతికిని లోకాచారమును మీఱుదగదనునట్లునమస్త
విద్యలలో శ్రేష్ఠమగు బ్రహ్మవిద్య నెఱిగియును జగద్గురువగు నాది
శంకరాచార్యుడు వణ్ణతస్థాపకుడై ధర్మముగా పడితి జనహిత
ధర్మముల నుపదేశించెను బ్రహ్మార్థ లంఘనము దత్తదేశవర్ణాశార
విహితవిధుల నుపదేశించి వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభిషేక
రూపముల సకలవిద్యలు వెలువడుచున్నవి సరిగా బ్రతిపూయమును
గోడికూర తెలుపునట్లే మనుష్యకృతములగు గడియారములు మొద
లగు యంత్రము లెవ్వియును గాలమును దెల్పజాలకున్నవి అంత
రాళమున ప్రేలాడు నుట్టిలోనున్న జెల్లముకుండలోఁ జేమలు గుమి
గూడినవి గోడచాటున నేపతార్థమున్నచో మనుష్యు తెల్లమెఱుగు
తెలియగల్గిచో నపాదముగా గొన్ని జంతువులకు గొన్ని విద్యలు నేర్పు

అంశములతోఁ దాములభించెడునుగానిమనుష్యుఁడెంతతేలివిలేనిమొద్దు
జంతువోగాని సహజమును ముప్పబడియుఁ జరిచయమును లేకేవల
తత్త్వమెట్టిదో సహజముగాఁ దెలియనేరఁడు మనుష్యులకంటె నితర
జంతువులకుఁ జదార్థజ్ఞానము స్వభావసిద్ధము మనుష్యునకుఁ బ్రత్య
క్షాద్విప్రమాణములసాయములేనిది పదార్థవిజ్ఞానము కలుగనేరదు
ఒకసటిబిందువున కింకొకసటిబిందువుచేరి కాలక్రమమున నెంతకాలము
జో మహానముద్రముగాఁ బరిణమించినట్లు లనాదిగా ననేకవిద్వాంసు
లచే మొద్రముగాఁ గూర్చబడిన పదార్థవిజ్ఞానమునందుటకుఁ దగిన
పర్యవశ్యమిదివేదము సహజముగాఁగల యత్యంతిద్రియద్రవ్యలు లోకో
త్తరద్వీపాధిమంతులై గౌతమవ్యాసాదిమునిరూపముల విలసిల్లి
వేదశాస్త్రప్రపక్తలైరి ఆమును రెట్టిదేహధారులో నిర్ణయింపఁ
బ్రాకృతజనుల తరము కాదు సముద్రఘోషవలెనున్న వేదసమూహ
మునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లిందుఁడేర్పరచెను వేదాంగముగు
రిజ్ఞాన్యకరణచ్చందోనిదు క్తశ్చైతివకల్పములనుస్మృతిపురాణేతిహాస
విశేషములను లోకోపకారమునకై యత్యంతిద్రియద్రవ్యలగు మును
లొనర్చిరి వేదములను వేదాంగములను స్మృతిపురాణేతిహాసవిశేష
ములను శంకర రామానుజ పూర్ణప్రజ్ఞ విశ్వానరణ్యాదిమునితుల్యు
లగు సాచాత్యులు బనులకు సులభమగుభాషలతో వివరించిరి అన్ని
యభినయములలో నాచికాభినయ మెక్కువగా విద్యులను బోధింపఁ
గలగును వాక్కునుబట్టి యశ్రిపాయమును గ్రహింపఁగల్గినట్లు
మఱియు వినికివలన సర్థముబోధపడునట్లు మతేయవయవము
మల్లనై న పంతగా బోధపడనేరదు కారణ మేయనఁగా నన్నిభూత
మొరీ కాభారముగునాకాశభూతముగుణముశబ్దముగనుకనాదముబ్రహ్మ
క్షేత్రమును నాదవిప్రులస్వరూపమే యభిలషగమనియుం బరంజలిముఖి
బ్రాకృతజనుహాభావ్యమునకు బ్రతిపాదించెను మఱియును వేదములు

శబ్దమయములు కాబట్టి శబ్దము సకలవిద్యలను బోధించునట్లు ఈశ్వరస్వరూపగంధములు బోధింపనేరవు పుస్తకమందలి యక్షతరూపములు గాంచి సకలవిద్యల నెఱుంగరాదాయనిపయెడల నిర్జవాదేహమునకు యవయవములు బరికించి సజీవశరీరముల యథార్థతత్వ మిట్టిదని చికిత్సచేయనెంచు శస్త్రవైద్యులవలెఁ బొరపడకఠిటదు నరస్వరీధిని వాగ్రూపిగాఁ భావింపఁబడెను “యస్మిన్సాఢ్యాయతి తద్వాచాఢ్యతతి” మనసులో నెద్దితలంచునో యది నోటఁ బలుకునన్నట్లు మనము లోనితలంపు దెల్పఁగలసాధనముఁన్నిటిలో మాట శ్రేష్ఠసాధనము కావుననే పూర్వకాలమందు సకలవిద్యలు గంతస్వరముననుపదేశింతుఁ బడెనుగాని వ్రాతమూలముగా నుపదేశింపఁబడలేదు కంతపాతము గానున్న విద్య వ్రాతమూలముగా గ్రహించినవిద్యకన్న వేయిరెట్లు ద్విధముగా నుండును మఱి యవసరమునకుఁ జప్పున స్ఫురించును అర్థస్ఫూర్తిగా రసానుకూలస్వరమున నోట బయలుపెడలిశవాక్యములు తనయభిప్రాయమును బైకిఁ దెల్పఁగలిగినట్లు వ్రాతమొడఁగు మూఁగసంజ్ఞలు తెలుకఁజాలవు అన్నివిద్యలప్రయోజనముపర్యతోక హితమగువిధమున నడచుట సకలవిద్యార్థతత్వము దెలుపఁగలిగినమిధి ప్రకారముగా నొనర్చు మనోవాక్కాయకర్మముల కన్నింటికిని విద్యలని పేరు వస్తుతత్వము నైలిసికొనుట బుద్ధిలక్షణము బుద్ధికొలంది నడచుట విద్యాలక్షణము.

విద్యాబుద్ధులు రెండును మతమనిపించుకొనును మతములు నాస్తికమత మనియును మఱి యాస్తికమత మనియు నిరుతేఱఁగులు సంపూర్ణనాస్తికమతము చార్వాకము సంపూర్ణాస్తికమత ముద్వైతము నాస్తికమతమనునది వాస్తవముగాఁ తేనలేదు చార్వాకఁడను కూడ కృత్రిమ్యప్రేక్షో వాయువులయొక్క నొప్పుకొనుచున్నాఁడుగా? తాగ్రత్వవృత్తల తలఁచుకొనుచు నున్న

యున్నియును మఱియును దశకంటే వేలువస్తువు యున్నియును గోచరములు కాకమానవు అహంకార మున్నంతవరకు జగము లోచకతవ్వదు అహంకారములేని సుషుప్తిదశయందేవస్తుజ్జపియును లేకుండును సచ్చిదానంద క్షణముగు నాత్మవదార్థము నిత్యము జగములయును స్వప్నప్రపంచమువలె ననిత్యమును వికారమును అను పద్వైతమతము మాత్రమేయై క్రియ క్రముగాఁ జోచుచున్నది ఇంత కేమలమునకై నని. సమృద్ధి మే ముఖ్యకారణము పకలవృత్తములును విశ్వాసమూలములే జనులందఱును ప్రత్యేకము వారివారిసమృద్ధిములఁబట్టియు వారివారిరుచులఁబట్టి పదార్థతత్త్వము వారివారిశక్తికొలంది యుక్తులంబన్ని స్థిరవర్చుచుందురు ఎవరిమతము వారి సత్యము మఱి యెవరిపిచ్చి వారి కాశంధము సర్వలోకోపకారకమై సర్వభూతదయాభివర్ధకముగు మతముగలవారు సుఖసమృద్ధి పెట్టి తాము సుఖపడి యభయతారకు గుచున్నారు నిజముగా నట్టి లోకోపకారపరాయణులగు మంచివారు బాల్యము నుండియును స్వపరకష్టదాయకముగు తెన్నున నడుగిడ స్వపరసుఖకరముగు త్రోవఁదప్పక యాపజ్జీవమును దేహయాత్ర నడిపెదరు “ప్రమాదో ధీమతామపి” లోకోపకారిపరాయణులగు బుద్ధిమంతులకుఁగూడ తప్పండుననఁగా లోకద్రోహుల బ్రతుకగతయును డప్పేయని వేతే చెప్పనేల? బుద్ధిమంతులమంచి పురుషప్రయత్నమున కొకవేళ మంచికిబదులు కీడు గల్గుటకుఁ గారణమంపకతీతి డట్టికారణమే దైవమనియును భూర్వజన్మకర్మకర్మమనియును విధియనియును శిష్టబదుచున్నది పరకారణముచేఁ దనయున్నిని దా నొప్పకొనచున్నాఁడో మఱి యా కారణమే తనపౌరుషమునకు మూలముగుదైవము పౌరుషము దైవము కాదు కానేరదుగాని దైవమే పౌరుషముగాఁ బొడచూపుచున్నది

దైవ పౌరుష నిర్ణయము

వృక్షము బీజముకానేరదుగాని బీజము వృక్షముగాఁ బరిణమించుచుంట యంద తెఱఱిగినసంగతియే ఎద్దియో నిరూపించి చెప్పఁదరముకాని లోకాతీతవదార్థమొపురాకృతకర్మమో దైవమో నిశ్కముగా నొకటి పురుషప్రయత్నమున కొకత్వ డడ్డై యనిష్టజనకమగుచుంట ప్రత్యక్షానుభవసిద్ధము- పురుషుఁడు జాగ్రద్దశలోఁ జేయు ప్రయత్నము పౌరుషము- పౌరుషమునకు దైవమనుకూలించినపుడు పౌరుషమేగాని దైవముయొక్కయున్ని జ్ఞప్తికారనేరదు దైవము ప్రతికూలించినపుడు సంపూర్ణపురుషప్రయత్న మొకాశమునకుఁ గన్నచు లుపొడవనుకొనినట్లు వృథాప్రయానకరమగును భవిష్యత్తునుగూర్చియును జేయఁగామిగిలినపనిగూర్చియును నిశ్చయము నిదిటిటిసమయమునఁ జరిపెదనని తనపౌరుషము సఫలముకావించుకొనువారు లోకమంతలో కాలమున కొకరిద్దఱుంట మిక్కిలి యరుదనక రీతిదు- ఇంతకాలము బ్రతికెద నీయీషను లిట్టిటిక్షణములందు నిశ్కముగాఁ జేయఁగలనని చాటిచెప్పి తనపల్కు యథార్థము కావించుకొను పౌరుషవంతుఁడు జగమున మిక్కిలి యరుదు

కాలమునుగాని పంచభూతములనుగాని తనపురుషప్రయత్నానుసారముగా నడుపుట యసాధ్యమని వివేకవంతుఁ డెఱుంగఁడా? “దైవాధీనం జగత్సర్వమ్” అను వచనానుసారముగా నకలజగమొస్తావరాత్మకమగు జగమంతయును జగముకన్న వేతె దైవ మనునొక యంతిండ్రియవ దార్థముచే నడువఁబడుచుంట రూఢి అపదార్థముకర్మ మని కొందఱు “ఇచ్ఛామాత్రం ప్రభోః సృష్టిః” యన్నట్లు లీశ్వరసంతల్ప మని కొందఱు గ్రహచారవిధి యని కొందఱును బలుపుదు మఱుచకముల నిర్దేశించుచువ్సారు- ఎవరెవరివిశ్వాసము

బట్టియు రుచిఁబట్టియు నాయావిధముగా నాదైవమును భావించు చున్నాడు. అతీంద్రియప్రపలగు మునులనాదికాలము నుండియును పరిజగత్సృష్టిసంహారములఁ గూర్చియు లోకాతీతమగుదైవమును గూర్చియు నానాదేశజనుల నానావిధరుచుల కనుకూలముగా నానావిధముగా నిర్దేశించియున్నారు. జగతుండలి నిఖిలమగు తేడికిమూలము నూక్యుఁడువలెను మఱికైత్యమూఁము చంద్రునివలె సకల వస్తుయదార్థ తత్త్వబోధ కంతకు మూలము మునివాక్యము. ఆయాయీదేశజనుల కాయముసులవాక్యములను సూర్యచంద్రులు వివిధదేశములకు వివిధకాలముల వివిధశీతోష్ణస్థితులకువలె వివిధబోధల కాటపట్టగుచున్నవి సకల ప్రమాణములలో శ్రేష్ఠమగునాప్తవాక్యము బట్టి శ్రేయస్కాముఁడు నడుచుకొని యిహపరసౌఖ్యములఁ జూఱకొనుచున్నాఁడు

“గురువులేని విద్య కూడదు కూడదు” అన్నట్లు సంపూర్ణ లోకానుభవముగల పెద్దలమాట వినినవారెల్లరును జెడుగొట్లుకాక తీరదు పెద్దలుబోధించిన వర్ణాశ్రమాచారనిర్ణయములతోఁ దనశక్తి కొలది పురుషప్రయత్నము లోపము రవ్వంతరాసీక తపమంచిప్రయత్నము కొనసాగించుటకై దైవమును సంతతమును శ్రాధించువాఁడు నక్కము సజ్జనుఁడు పౌరుష మొకింతయునుజూపక గాలిలో దివ్వెపెట్టి దేవుఁడా నీదే భార మనువాడుబుద్ధిహీనుఁడు, స్వప్న దశయందు కలుగు తలంపులు ననుభవింపఁబడుక్రియలు నిక్కముగ నెల్లవశములు దైవ వశములో. మఱియును స్వప్నావస్థయందలి యహంకారమమకారము లకు బాగవవస్థయందలి యహంకారమమకారములకు నిసుమంతయును శేషములే కయహంకారమమకారమూలమగుపురుషప్రయత్నమునకుఁ గూడ నొక్కింతయు మార్పులేకున్నప్పటికిని బాగవదావస్థయందెట్లు. మూతము కేవలదైవాయత్రమని నిశ్చయింపఁబడుచున్నదో యట్లే శాస్త్రవవస్థయందలి పురుషప్రయత్నమునకుఁగూడ దైవమే ఘోష

మనుట నిక్కముగ యథార్థమనకలీడు కాబట్టి అంతయును దైవమే దైవమునకు వాస్తవముగాఁ జారువము వేటుకాదు గాని పౌరుషముమాత్రము దైవము కానేరదు ఈశ్వరాంశము జీవుడుగాని జీవునియంశ మిశ్వరుఁ డెంతమాత్రము న్నానేరదు. అకాశము తక్కినభూతములకెల్ల యాధారమై యాభూతములకు లోడల న్నెలుప నున్నట్లు దైవమ పౌరుషమున కాధారమై పౌరుషమందంతటను వ్యాపించియే యున్నదనుట నిస్సందేహము పంచభూతము లును తత్త్వకియలన్నియు దైవికములే పంచభూతములయొక్క యొకవిధమగుసమ్మేళన విశేషోపాధియందుఁ బొడచూపునహంకార మనుకాతాత్మకమగు పురుషప్రయత్నమగుడ దైవమూలమేగాని దైవస్వరూపమగు పాంచభౌతికవికారమున కన్య మెట్లుగును? బీజము నకును వృక్షమునకును వస్తుభేదమెట్లులేదో మట్టికి న్నడవ కెల్లు వస్తుభేద మలేదో దైవస్వరూపమునగు పాంచభూతములకును మఱియును పాంచభౌతికోపాధి వికృతివిశేషమగు సహంకార మనుకాతాత్మకమగు పౌరుషమునకును వస్తుభేద మొకింతయును లేడు “వికారో నామధేయ మితి శ్రుతిః” నామరూపమాలు కుండ మూఁడుదులవలె వికారములుంబౌరుషకృతములగునసత్కార్యములు మన్న నిక్కముగ సవాకృతదైవసత్కార్యము. పురుషకార ముత్పత్తిస్థితినాశములందును గాని దైవ మాకసమువలె సుత్పత్తిస్థితి నాశవిరహితము. అహంకారమమకారప్రవర్తక పౌరుషాత్మకస్మృతియే స్వస్వజాగ్రద్స్వప్నహారమునకు మూలము మఱి యాస్మృతియే పౌరుషము మఱి యట్టి పౌరుషమునకు నిమిత్తకారణమగు సుషుప్త్యాత్మకస్మృతియే యాటవట్టు తక్కినభూతముల ప్రవృత్తి నివృత్తుల కాకాశము మూలమగునట్లు పౌరుషాత్మక జాగ్రత్స్వప్నకళ నాస్మృతి ప్రవృత్తి నివృత్తులకు సుషుప్తి కళాత్మకవిస్మృతియే యాటవట్టునట్లు

సంసారము- విస్మృతి మోక్షము- స్మృతి వికృతి- విస్మృతి ప్రకృతి-
 స్మృతి జీవనము- విస్మృతి మరణము- స్మృతి పౌరుషము- విస్మృతి
 దైవము- పౌరుషము మిథ్య- దైవము సత్యము- ద్వైతము పౌరుషము-
 ఆద్వైతము దైవము- దృశ్యము పౌరుషము- దృశ్య దైవము-
 క్షేయము పౌరుషము- జ్ఞాత దైవము- పౌరుషము భ్రమ- దైవము
 యథార్థజ్ఞానము- ఇంద్రియగ్రాహ్యము పౌరుషము- దైవ మతీంద్రి
 యము- పౌరుషము రథము- దైవము సారథి- నామరూపములు
 పౌరుషము- నామరూపములము దైవము- అనిత్యము పౌరుషము-
 నిత్యము దైవము- కార్యము పౌరుషము- కారణము దైవము-
 సూది పౌరుషము- సూదంటురాయి దైవము- ప్రకృతి పౌరుషము-
 పురుషుడు దైవము- పౌరుషము మాయ- దైవ మీశ్వరుడు- సరక
 దుఃఖకారణము పౌరుషము- స్వర్గసౌఖ్యకారణము దైవము- చెడ్డకెల్లి
 పౌరుషమే కారణము- మంచికెల్లి దైవమే కారణము- బుద్ధకార
 ణము పౌరుషము- మోక్షకారణము దైవము వికృతి పౌరుషము-
 ప్రకృతి దైవము- సంసారము పౌరుషము- సమాధి దైవము-
 దోషము పౌరుషము- గుణము దైవము- కోపము పౌరుషము- శాంతి
 దైవము- పౌరుషము పరాధీనము- దైవము స్వతంత్రము- జన్యము
 పౌరుషము- జనకము దైవము

దైవలబ్ధములగు గాలి వాన మొదలగు భూతప్రకోపములచేతఁ
 బుత్తప్రచయత్నము లడ్డఁబడును కాని రవంతయును పౌరుషమున
 దైవము శాసింపఁబడనేరదు అహంకార మమకారము లుడిగి
 కష్టముల నహించి నకలలోకోపకారమునకై మాత్రమే పౌరుషము
 చూపు నడ్డములకుమాత్రమే దైవము తోడువడి కైవల్యానంద
 ముష్కము స్వార్థవరులై భూతప్రదోహమాచరించుదురనుట తమ

పొరవమునఁ దామే వంచింపఁబడి యపారసంసారఘోరదుఃఖములఁ బాలగుచుందురు నకలభూతదయాపరులగు నజ్జనులుమాత్రమే దైవ తత్వ మెఱుంగఁజాలుదురు మఱి యట్టిలోకోపకారవరాయణులు మాత్రమే దైవభక్తులనందగి తాము తరించి యొరులఁ దరింపించు చుందురు స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించు దుర్జనులు తాము చెడి యెరుఁ చెటచుచున్నారు న్యలాభమాసింపక పరోపకారము నకు మాత్రమే జీవించు నజ్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షస్వర్గము లోక ద్రోహమాచరించు దుర్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షనరకము దైవాధీనము పొరువముగాని పొరుపాధీనము దైవము కాదు పొరువము బడము దైవము - జ్ఞానము - దేహము తెలివివిబట్టి నడుచునుగాని దేహమునబట్టి తెలివి ప్రవర్తిల్లదు

“పిట్ట దొరకినపుడు పిల్లికి శీమా” అనునట్లు ప్రతిజీవునకు నిద్రాహారవిహారసుఖాభిలాష స్వభావముకదా? నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమునిచ్చుపదార్థము లభించునపు డాపదార్థము సంపాదించు కొనుటలో నితరులకు బాధయైనప్పటికి నట్టిపదార్థమును విడుచు కొని తననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును వడలకొని పరులనుఖము కొఱకై తాను గవ్వవడుట దేహధారికి స్వభావ మెంతమాత్రమును గానరదు పొరువ మనఁగా నిద్రనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకొఱకై దేహధారిచేయుప్రయత్నము దైవమనఁగా నహంకారమహంకారములు లేని యతీంద్రియపదార్థము ఇండ్లుకట్టుకొనుట మొదలగుపనులు పొరువకక్తిప్రయత్నపాంచభౌతికకృత్యములు- యెండ వాన ఋతు పులమార్పు మొదలగు కార్యములు కరోక్షదైవముయొక్క కృత్యములు పురుషేచ్ఛాప సారముగా భౌతికకృత్యములు

తఱచుగా సిద్ధించునుగాని దైవకృత్యములు మాత్రము పురుషుల యభీష్టము చొప్పున నెంతమాత్రమును జరుగఁబోవు పౌరుషము పురుషాభీసముగాని దైవమేమాత్రమును గాఁబోదు సక్షత్రముల నంటుకొనుటకై చేయు పురుషప్రయత్నము వ్యర్థము - దైవ మున కసాధ్యములేదు - విధి చేయరానికార్యమే లేదు - మర్త్యుల శక్తికొలఁది పౌరుషము చెల్లును - పురుషులశక్తి మిక్కిలికొంచెము - దైవశక్తి యవరిమితము - దైవముతోడుపడినఁగాని పౌరుషము వృథాయగును - పౌరుషము దైవాయత్రము - దైవమున కిసుమంతయుం జారుషసాహాయ్య మక్కరలేదు దైవము మిక్కిలి స్వతంత్రము - పౌరెషమెంతయున్ దైవాయత్రమే - కావున పౌరుషమునకు దైవ మైదిధముల బీజమని చెప్పకతిఱదు - పౌరుషమును దైవమే ప్రేరే పించును - అవాంకారమమకార ప్రయుక్తకార్యము పౌరుషము - అతీంద్రియపదార్థశక్తి జనితకార్యమంతయునదైవకృత్యము - లోకోప కారపరాయణులగు సజ్జనలబ్రతుకంతయును స్వర్గహేతువగు దైవ సంకల్పమే - జీవహింసకులబ్రతుకంతయును పరకహేతువగు పౌరుష కృత్యమే కాఁబట్టి దైవానుగ్రహమునకుఁ బాశ్రులయినసజ్జనులు జననమరణవవాహూప సంసారకష్టములకు లక్ష్యపెట్టక స్వార్థ త్యాగులై విరాగులై లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతసములై దైవముతో నేకీభవించి శాశ్వతానందపదవిని జూఱకొనుచున్నారు - నలజగత్సృష్టిసిరిసంహారకారణమగుదైవము నిజభక్తసంరక్షకమై సచ్చిదానందస్వరూపము కలదని దృఢముగ విశ్వసించి లోకోప కారముకై తాఁజేయు పురుషప్రయత్నమును సఫలముకావించుటకై యాదైవమును సర్వకాలము వేఁడుకొనుచు “సర్వేజనాః సుఖినో భవన్తు” అని జపించుచుంటకన్న మనుష్యు లాచరింపఁదగిన కార్య

పొరవమునఁ దామే వంచింపఁబడి యపారసంసారఘోరదుఃఖములఁ బాలగుచుందురు సకలభూతదయాపరులగు సజ్జనలుమాత్రమే దైవ తత్వ మెఱుంగఁజాలుదురు వఱి యట్టిలోకోపకారపరాయణులు మాత్రమే దైవభక్తులనఁదగి తాము తరించి యొరులఁ దరింపించు చుందురు స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించు దుర్జనులు తాము చెడి యొరుల చెడిచుచున్నారు స్వలాభమాసింపక పరోపకారము నకు మాత్రమే జీవించు సజ్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షస్వర్గము లోక ద్రోహమాచరించు దుర్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షనరకము దైవాధీనము పొరువము గాని పొరుపాధీనము దైవము కాదు పొరువము జడము దైవము - జ్ఞానము - దేహము తెలివినిబట్టి నడుచునుగాని దేహమున బట్టి తెలివి ప్రవర్తిల్లదు

“పిట్ట వొరకినచుడు పిల్లికి శీలమా” అనునట్లు ప్రతిజీవునకు నిద్రాహారవిహారసుఖాభిలాష స్వభావముకదా ? నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమునిచ్చుపదార్థము లభించునపు డాపదార్థము సంపాదించు కొనుటలో నితరులకు బాధయిసప్పటికి నట్టిపదార్థమును విడుచు కొని తననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును పడలుకొని పరులనుఖము కొఱకై తాను గవ్వపడుట దేహధారికి స్వభావ మెంతమాత్రమును గానరదు పొరువ మనఁగా నిజనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకొఱకై దేహధారిచేయుప్రయత్నము దైవమనఁగానహంకారమునుకారములు లేని యతీంద్రియపదార్థము ఇండ్లుకట్టుకొనుట మొదలగువనులు పొరువశక్తిప్రయత్నసాంఛభౌతికకృత్యములు- యెండ వాన ఋతు వులమార్పు మొదలగు కార్యములు పరోక్షదైవముయొక్క కృత్యములు పురుషేచ్ఛాచ సారముగా జౌనుకృత్యములు

తఱచుగా సిద్ధించునుగాని దైవకృత్యములు మాత్రము పురుషుల యభీష్టము చొప్పున నెంతమాత్రమును జరుగఁబోవు పౌరుషము పురుషాధీనముగాని దైవమేమాత్రమును గాఁబోదు సక్షత్రముల నంటుకొనుటకై చేయు పురుషప్రయత్నము వ్యర్థము - దైవ మున కసాధ్యములేదు - విధి చేయరానికార్యమే లేదు - మర్త్యుల శక్తికొలఁది పౌరుషము చెల్లును - పురుషులశక్తి మిక్కిలికొంచెము - దైవశక్తి యపరిమితము - దైవముతోడుపడినఁగాని పౌరుషము వృథాయగును - పౌరుషము దైవాయత్రము - దైవమున కిసుమంతయుం జారువసాహాయ్య మక్కరలేదు - దైవము మిక్కిలి స్వతంత్రము - పౌరుషమెంతయున్ దైవాయత్రమే - కావున పౌరుషము నకు దైవ మైదివిధముల బీజమని చెప్పకతీరిదు - పౌరుషమును దైవమే ప్రేరేపించును - అవాంకారమమకార ప్రయుక్తకార్యము పౌరుషము - అతీంద్రియపదార్థశక్తి జనితకార్యమంతయును దైవకృత్యము - లోకోపకారపరాయణులగు సజ్జనలబ్రతుకంతయును స్వర్గహేతువగు దైవ సంకల్పమే - జీవహింసకులబ్రతుకంతయును నరకహేతువగు పౌరుష కృత్యమే కాఁబట్టి దైవానుగ్రహమునకుఁ బాశ్రులయినసజ్జనులు జననమరణప్రవాహరూప సంసారకష్టములకు లక్ష్యపెట్టక స్వార్థ త్యాగులై విరాగులై లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతసములై దైవముతో నేకీభవించి కాశ్వతానందపదవిని జూఱుకొనుచున్నారు - నలకగతస్పృహస్థితిసంహారకారణమగుదైవము నిజభక్తసంరక్షకమై సద్బిదానందస్వరూపము కలదని దృఢముగ విశ్వసించి లోకోపకారముకై తాఁజేయు పురుషప్రయత్నమును సఫలముకావించుటకై యాదైవమును సర్వకాలము వేడుకొనుచు “సర్వేజనాః సుఖినో భవన్తు” అని జపించుచుంటున్న మనుష్యు లాచరింపఁదగిన కార్య

మెద్దియును గాదని ప్రాజ్ఞులు సదాచారసంపన్నులై తాము తరించి
 తమతోడిపాటివారిఁ దరింపఁజేయటయే యవశ్యక ర్తవ్యము ధర్మము
 నుండి తా జాతీ దుష్కార్య మాచరించి పరుఁ కపకార మొనర్చి
 పవుడు తనబుద్ధి తక్కువయనియును తనపొరవలోపమనియును
 తాహాటముగా కొప్పకొనిచు తనప్రవర్తన మితరులకు మిక్కిలి
 నేమముచేసిపవు డందగు దైవస క్షము కారణముగాని నిక్కముగఁ
 దనపొరువశక్తి కాదనియును నజ్ఞులు వెల్లిడించుచుందురు. మాతూ
 మాత్ర మిహం ద్వైత వద్వైతం పరిమార్థతః” “పౌరుషస్వరూపక
 కంచేద్రియవృష్టమైన జగమంతయును మాయామాత్ర సునఁగాఁబూ
 ర్ణముకాదు ఇంద్రియాతీతమగుదైవ మొక్కటియే వాస్తవము” అను
 నాస్తవాక్యమునుబట్టి దైవమే పౌరుషము పురుషప్రయత్నమునకు
 మూలము దైవమే దైవముకాని పౌరుషమేలేదు మఱియును పురుష
 ప్రయత్నమునకుమూలముమాయాస్వరూపకమగుమనోవిశ్రాంతి సర్వ
 మును దైవమే యనునిశ్చయజ్ఞానముగలవా రొక్కొంతయును ఫలాపే
 క్షతోఁబురుషప్రయత్నము చేయఁబోరు మఱియునుదమకులభించినకష్ట
 సుఖముల నొక్కతీరుగా నుపేక్షించి యేకాగ్రచిత్తముతో సమస్త
 జగత్కార్యములు కర్షిలనిగాని కేవలదైవకృతములనిగాని నిరూఢ
 ముగా భావించుచు మంటి నంటియునంటని కుమ్మరిపురువు చండమున
 నిల్లివులై నిత్యానందమున నుందురు అహంకారమమకారములఁ
 ద్యవించుటచే “యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగ
 విహీనః, యస్య బ్రహ్మణి రమతే చిత్తం నందతి నందతి నంద
 త్యేవ” అనునట్లు పాపకార్యములందును బుణ్యకార్యములందును
 కష్టములందును సుఖములందునుగూడ నొక్కపోల్కిగా నాకాశము
 వలె నంటియంటక భూతభావికాలముల స్పృహ యొకింతయు లేక

కేవలవర్తమానకార్యజ్ఞానమాత్రానుభవరూపకమగు శాశ్వతస్వరూప
 సందసాఖ్యమన నోలలాడుచుందురు అట్టి శాశ్వతస్వరూపనందవదవి
 స్వార్థత్యాగియైనర్వభూతదయావరుడై లోకోపకారపరాయణుడైన
 వానికిఁ గ్రమక్రమముగా నహంకారముమకారములు దొలంగుటచేత
 మాత్రము లభించును దైవముపై భారమువేసి స్వకులవిహితా
 చారము వినునరించి నర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించు పురుష
 ప్రయత్నము మనుష్యులకందఱి కవశ్యకర్తవ్యము పురుషప్రయత్న
 మంతయు నర్వలోకోపకారములగు విద్యలను లెస్సగ నేర్చి యొనర్ప
 పలయును చతుర్విధాభినయాత్మికములయి నర్వజగదుపకారములగు
 సకలవిద్యలు వదునెన్నిదిమహావిద్యలు మఱి యెఱువదినాల్గు కళల
 యందు సంతర్భూతములై యున్నవి

ఇది శ్రీమద్రజ్ఞా దాదిభట్ట నారాయణదాస వి యతమగ.

జగజ్జ్యోతిసుండు దైవపౌరుష వి వ్రచనము

జ గ జ్యోతి

రెండవ ప్రకాశము

దైవ పౌరుషనిర్ణయము

గీ॥ సకలఋణములఁ దీర్చిన సంయమింఁడ
జగతిఁ బుంభావవాణివై తగు యతీంఁడ
ఎవ్వఁడైనను నీ కీడ యీడనాడ
వర సభోధామ యోధరద్యాజనామ॥

అహంకారమును కారాత్మక పౌరుషముచేత మనుష్యులు వంచేం
ద్రునిసాహాయ్యముచే నహదమగు ద్వైతజ్ఞానముచేత సతీంద్రియదైవ
మును సకల జగత్కార్యక్రవర్తక మూలకారణముగా భావించు
చున్నార చతుర్విధాభిసయములకును జగత్సృష్టిస్థితిలయతత్త్వము
నిర్దేశించుటకు మఱియు సతీంద్రియముగు దైవముయొక్కయున్నిని
స్థిరపర్చుటకును బురుషవ్రతయత్నరూపకమగు పౌరుషమే కారణము
పంచేంద్రియ వ్యాపారమును మఱి యట్టివ్యాపారముచే సాధింకఁబడిన
సమస్తవిద్యలును బౌరుషస్వరూపములే అతీంద్రియపదార్థమగు
దైవముకూడఁ బౌరుషముచేతనే యెఱుంగఁబడుటచేతను “పురుష
ఏవేదగ్ం సర్వమ్ యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్ అసంగోహ్యాయం
పురుషః” భూతభవివ్యద్వర్తమానకాలములయందలి వస్తువులన్ని
యును ఎరువుఁడే- పురుషుఁడు తప్ప జగమునం దితరపదార్థమే
లేదు- పురుషుఁడు కేవలఁ డెద్దానినంటకుండును అనుటచేత వంచే
ద్రునిజన్యమగు పౌరుషమునకు మఱియు నాపౌరుషముచేత నిర్దేశింపఁ
బడిన యతీంద్రియదైవమునకును శేద మొక్కింతయును లేదు పౌరు

వమే దైవము మఱియును దైవమే పౌరుషము పౌరుషము శరీరము
 వంటిది దైవ మాత్మవంటిది పౌరుషము దైవము లొకదానివిడిచి
 యొకటి ప్రకృతిపురుషులవలె నుండనేరవు స్మృతిచే దైవ మెఱుంగఁ
 బడును దైవముచే స్మృతికిఁ బ్రవృత్తికలుగును కాఁబట్టి స్మృతిరూపక
 మగు తెలివియే పౌరుషమును దైవమును మఱియుఁ బ్రకృతిపురుషు
 లను కనిపెట్టుటచేత నిక్కముగా జ్ఞానముకన్న వేతే మఱి యేవస్తు
 వైషమ్యము లేదు సుషుప్తిరూపకమగు విస్మృతియందు శూన్యముతప్ప
 మతెద్దియు సనుభూతముకాకుంటచేతను మనఃప్రవృత్తిరూపకమగు
 స్మృతిచే జాగ్రత్స్వప్నదశాభేదముచే జగత్కార్యములన్నియు నెఱుం
 గఁబడుటచేతన వస్తువులయున్నిలేముల స్మృతిచేమాత్రమే తెలియఁ
 బడుటచేతను స్మృతిరూపకజ్ఞానముతప్ప మఱియేపదార్థమును లేదని
 యును-“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” జ్ఞానముమాత్రమే సత్యపరార్థము తక్కిన
 వస్తువులన్నియు నున్నట్లు తోచుచున్నవి కాని వాస్తవముగా లేవు
 “బ్రహ్మ సత్యం జగ నిర్మలా” ప్రజ్ఞానమే వాస్తవము మఱి జగ
 మంతయును న్యక్షమువలె మనోభ్రాంతికృతముగాని వాస్తవము
 కాద”ను నాప్రవాళ్యానుసారముగా నిశ్చయముగాఁ జిత్తవికారముచే
 జాగ్రత్స్వప్నములును ప్రళాంతచిత్తముచే సుషుప్తియును స్మృతిచే
 నెఱుంగఁబడుచున్నవి సుషుప్తియందలి విస్మృతి ప్రకృతి - మఱి
 స్వప్నజాగరములయందలి స్మృతి వికృతి- లాకికసుఖదుఃఖములు
 రెండును లేకున్న సుషుప్తిరూపక విస్మృతి ప్రకృతియును ముక్తి
 యును బరమార్థమును, మఱియు సుఖదుఃఖోభయాత్మకజాగ్రత్స్వప్న
 రూపకస్మృతివికృతియును బాధమును మిథ్యయునగును ఎడ తెగని
 యాత్మభ్యాసముచేత సకలజగత్కార్యములయెడఁ గలుగుసుఖదుఃఖ
 యులు రెండింటిని బొత్తుగా మఱచి వంచేద్రియవ్యాపారజ్ఞప్తి

యొక్కింతకు లేక విస్మృతిచెందినజనండు మనోవాక్కాయకర్మము
 లాచరించుచున్నట్లు పైవారె కుమాత్రమే తోచుచుగాని వాస్తవ
 ముగా నుఖదుఃఖములు రవంతయు నంటక జీవన్ముక్తుడై బ్రహ్మ
 భూతుడగుచున్నాడు భూతభవిష్యద్వర్తమానకారము మఱివి
 పోవుటయేనిశ్చయముగాఁబరమపురుషార్థము గాఢవిస్మృతిరూపకమగు
 సమాధిని గొనుటకై చేయుపౌరుషమునకును దైవమునకును రవంత
 యును భేదము లేదు అట్టి కైవల్యానందకరమగు గాఢవిస్మృతిరూపక
 బ్రహ్మసమాధియనుతుది మెట్టెక్కించుటకు సర్వలోకోపకారకప్రవర్త
 నముకన్న నితర సాధనము లేదు లోకోపకారకప్రవర్తనసాధనము
 నిక్కముగా నకలవిద్యలని దెలిసికొనటతప్ప నితరము కానేరదు
 కాఁబట్టి స్మృతిరూపకపౌరుషము విస్మృతిరూపకకై వల్యానందపజవి
 చేకూరును సకలజగమును సమస్తవస్తువివేకమును సర్వవిద్యలును పౌరు
 షాత్మక స్మృతిమూలములే అగ్ని కట్టలచేఁ బ్రద్యలించి యాకట్టలతో
 పాటు బుగ్గియై నశించినవీరుగా నిపౌరుషాత్మకస్మృతి నకలజగత్కార్య
 జ్ఞానముచే విస్తరించి జగముతోపాటు విస్మృతిరూపముగా రూపు
 మాయును నకలలోకోపకారక చక్షుర్విధాభినయాత్మకవిద్య రెవ్వి
 యనఁగా ఋగ్యజుస్సామాధర్వములు నాల్గువేదములు- ఆయుర్వేద
 ధనుర్వేద- గాంధర్వవేదశిల్ప వేదము ను నాల్గువేదములు- శిక్షా
 వ్యాకరణచ్ఛంధోజ్యోతిషనిరుక్తకల్పములాఱు వేదాంగములు- పురాణ
 న్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రములకలిసి యష్టాదశ విద్యలు,
 ఇందు వేదములుమాత్రము పౌరుషేయములు కావు అనఁగా
 మనుష్యకల్పితములు కావు వేదములు స్వయంవ్యక్తము లనఁగా
 వాని కొక కర్త యెవ్వఁడును ఘటమునకుఁ గుమ్మరివలె లేడు-
 వేదములు వ్యక్తనముద్రఘోషవలె ననాదిగా నున్నవనియున్ను

మఱి యట్టిశబ్దబ్రహ్మమునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి వగవద
వాక్యరూపముఁ గావించి యిందఁ డువివిధార్థబోధకములుగానొనర్చె
నని వేదభాష్యము చెప్పచున్నది శబ్దము వర్ణాత్మకముగాను మఱి
యుచ్ఛనీచాత్మక కేవలస్వరరూపకముగాను గన్పట్టచున్నది. కృత
కత్వ హేతువుచేత శబ్ద మనిత్యముగాన వేదములు నిత్యములును
స్వతసిద్ధములు నపేక్ష షేయములును గావని తార్కికు లనుచున్నారు
కృతక మనఁగా ఘటమువలె నింద్రియదృష్టమును జారుషేయమును
ఇంద్రియ గోచరమైనదెల్ల కృతకము పొరుషేయ మన నిత్యమున
నుత్పత్తిస్థితినాశముగలకార్యమయినశబ్దముఁ గూడఁని గరణవ్యాపార
విషయత్వముచేత ననిత్యమని యనుమానించు తార్కికులు ద్రవ్య
గుణకర్మ సామాన్యవిశేషనమవాయా భావాత్మక సప్తవదార్థములుఁ
గూడ నింద్రియవిషయము లగుటచేఁ కృతకము లని యేల చెప్ప
కున్నారు? ఇంద్రియాతీతములగు పరమాణ్వకాశాత్మలయొక్క
యన్ని నెట్టింద్రియవ్యాపారము చే నంగీకరించుచున్నారో చెప్పఁ
గలరా? వేయేల “అహమస్మి” నే నున్నాను - అని తమ కరణ
వ్యాపారముచేఁగదా తెలిసికొనుచున్నారు కనుక నింద్రియగ్రాహ్య
ములగు తమయాత్మలకూడఁ గృతకములని యొప్పుకొనెదరా?
ప్రత్యక్షప్రమాణాంతర్యూతములే లిక్కిన యుక్తమాదిప్రమాణము
లన్నియును గనుకను గరణవ్యాపారవిషయము కాని తమయాత్మస్థితి
తమ కప్రత్యక్షముగనుక తమయన్ని నిజమా లేకబద్ధమా? ద్రవ్య
మింద్రియదృష్టమగుటచేతఁ గుఱురిచే నిర్మించఁబడినకుండవలెఁ బృథి
వ్యప్రేక్షావాయ్వాకాశకాలాదిగాత్రమనస్సులనునవద్రవ్యములు, కృత
కములేయని చెప్పెదరా? ప్రత్యక్షమనుమానోపమానశబ్దప్రమాణము
లలో వేదము లాప్రవాక్యాత్మక శబ్దప్రమాణ మొక్కటియే యుక్తి
గోచరమై నిల్చును అన్నిటికిని నమ్మకమే ముఖ్యము స్వత్తుము

వలెను బిచ్చివలెను వదలికారమువలెను తర్కము ప కొక ముక్కు
మొస గాని యాధారము గాని యాతము గాని నిర్ణయింప శక్యము
కాదు తార్కికునకును తిచ్చివానికి నొకింతయును భేదము లేదు
ఎన్నటికిని తార్కికుడు సంతుష్టుడు కానేరడు తనయుక్తిచేత
నిదమిద్ధమని నిర్ణయించిన తార్కికునకుఁగూడఁదుద కాప్రవాక్యా
త్మకవిశ్వాసమే శరణము పుణ్యవశమున మొదటనుండియు నాప్ర
వాక్యాత్మక వేదనిర్వర్తమును విశ్వసించి సంతుష్టుఁడగు శ్రద్ధావ
దాత్తకవైదికుడు వ్రావిడప్రాణాయామమువలె డొంకతిరుగుదువ్యర్థ
తర్కశ్రమచేఁ బదార్థతత్వజ్ఞాని ననుకొన్న పాపండ్తార్కికునివలె
నుభయభ్రష్టు కాఁబోఁడు నమ్మకముచేఁగాని సంతృప్తికలుగనేరదు
తర్కము నమ్మకమును బాదుచేయున కాఁబట్టి ఆప్రవాక్యప్రమా
ణైకశరణులుగాక ప్రత్యక్షానమానోపమానములచేతమాత్రమే
వదార్థనిరూపణముచేయు పాపండులమత మెంతమాత్రమును సమం
జసముకాదు శబ్దాత్మకమగు వేదము నిశ్చయముగా నత్యము
నిత్యము నని శ్రద్ధావంతుఁడయి యాప్రవాక్యైకప్రమాణముచే
నిక్కమగు విద్వాంసుఁడు తెలిసికొని తా నుభించి పరోపకారము
చేయఁగలిగి యుభయలోకములం దరించుచున్నాఁడు ఎన్నితృష్టులో
యన్ని మఱ్ఱులన్న ట్లేతర్కవాదముల కంతమున్నదా? తర్కము
చిత్తక్షోభహేతువుగాని సంతృప్తికారణ మొక్కింతయు న్నానేరదు
యుక్తి కేయుక్తి లేదుగనుక యుక్తియనునది శశవిమాణమువలె
కృత్రిమము కాఁబట్టి యాపులగు పెద్దలమాట నమ్మకొని తమ
యుక్తికిఁగిట్టనిదంతయు స్మరికాదని యేవగించక నకలలోకోపకారక
మును పకలజనపమ్మతమగు శ్రద్ధనుపహించి వైదికమతమును విశ్వ
సించి నమ్మకముచేతమాత్రమే తరించవలెను కృతక మనఁగాఁ గరణ
శ్యాపారవిషయత్వముకదా? అనఁగా నిర్మితియగోళరము నిర్మితియ

కల్పితము నిండియవ్యాపారసాధ్యము సగుకార్యము కృతక మని
తార్కికుల ధర్మము చెప్పచు శబ్దము కృతకమగుటచే నిత్యముకాదను
చున్నారు వేదములు శబ్దాత్మకములు గనుక వేదము లనిత్యము
లనియుం పౌరుషేయములనియుం దలంచుచున్నాడు కంఠతాల్యాది
జనితములగు నాద్యచ్ఛులును కాదివాల్లులును మఱి యావర్ణ్యసంధర్భ
ములగు పదములు వాక్యములును నిత్యములుకావు ముఖనాసి కాదీం
ద్రియవ్యాపారవిషయములగు వర్ణములును పదములును మాత్రమే
శబ్ద మనుకొని యట్టి శబ్దమయములు వేదములని భ్రమవడి శబ్ద
మనిత్యమనియును గృతకమనియును వేదములు పౌరుషేయములు
సౌత్యము లనియు నవివేకముగఁ దలంచుచున్నారు శ్రవణేంద్రియ
మాత్రగ్రాహ్యము శబ్దమనియును శబ్దగుణక మాకాశమనియును
సర్వసమ్మతమేకదా? శబ్ద మనఁగా జైచిత్రమాత్రమే గ్రహింపఁ
దగినవత్సార్థము. ఆశబ్దము మంద్రమధ్యతారస్థాయిభేదములచేఁ ద్రి
విధము లయి మఱి యచ ంతరస్థాయిభేదములచే ననంతవిధములయి
విసఁబడుచున్నది శబ్దము ధ్వని మోత చప్పుడుఇవన్నియును సహా
నార్థకములు శ్రవణేంద్రియ మాత్రగ్రాహ్యముగు నాకాశగుణము
శబ్దము సముద్రజలమునకు మఱి యాసముద్రతరంగజలమునకు వస్తు
భేదములేనట్లు ముద్దబంగారమునకు కడియముచేయఁబడిన బంగారున
కును వస్తుభేదము రవంతయునులేనివిధమున శబ్దవిశేషములన్నియును
గేవల శ్రవణేంద్రియమాత్రగ్రాహ్యములగుట యందు వస్తుభేదము
పొందనేరవు కాలమునకు క్షణము గడియ జాము పగలు రాత్రి
దివము వారము కక్షము నెల యేఁడు మొదలగువిభాగములు మన
స్సుచే గల్పించుకొన్నట్లు శబ్దమున కచ్చులు హల్లులు పదములు
వాక్యము లుదాత్తానుదాత్తములు మనఃకల్పితములు కాని వాస్త
వములు కావు ఆకాశమునకు ఘటాకాశక్షతాకాశభేదములు మనః
కల్పితములయినట్లు శబ్దమునకు పల్లములుకూడ మనఃకల్పితములే

కరణవ్యాపారవిషయము కృతక మనిత్యము పొరుషము నై నయెడలఁ గరణములఁగూడ నిత్యములగుటచేఁ గృతకమునకతీతదుకదా? “ప్రమితివిషయాః కదార్థాః” అనుటచే బుద్ధిచే గ్రహింపఁబడిన వన్నియుఁ బదార్థములన్నియు నవి ప్రవ్యాదిసప్తపదార్థములనియుఁ బ్రమాణాదిషోడశపదార్థమునియును విభజించుచున్నారు బుద్ధికి నాధనము లింద్రియములు మఱి యింద్రియవ్యాపారవిషయములు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములనుపృథివ్యప్రేక్షావాయాకాశగుణములు కరణవ్యాపారవిషయత్వమన ముఖనాసీకాది కరణవ్యాపారవిషయములగు పర్ణములు కృతకము నిత్యములుం పొరుషేయము లయిన తీరున ఘటాకాశ కటాకాశాక్షర విశేష నీలవీతాదిపర్ణవిశేషమధురామ్లాదిరసవిశేషగంధవిశేషములన్నియును గరణవ్యాపారవిషయత్వ హేతువుచేతఁ గృతకములు ననిత్యములుం పొరుషేయములును గాకతీరవుకదా? ఫలితార్థము బుద్ధి యింద్రియములద్వారమున కవిపెట్టినపదార్థములన్నియును గృతకములు ననిత్యములుం పొరుషేయము లని చెప్పకతీతదు ఈశ్వరబుద్ధి నిత్యమనియును మర్త్యబుద్ధి యనిత్యమనియును నిర్ణయించిన యుక్తవాదులు నిత్యానిత్యపదార్థములు యెండింటికిని నిత్యానిత్యత్వము-యదుమాత్రము లేజన్మమరములవలెఁ బరస్పరభేద మొప్పుకొనచున్నారగదా? లేజన్మమరములనోన్యస్యగ్రాహకములుకానట్లు నిత్యానిత్యవస్తువులనోన్యస్యగ్రాహకము కానరవుగదా? అనిత్యమర్త్యబుద్ధి నిత్యేశ్వరబుద్ధి నెట్లు గ్రహింపఁగలదో తాత్కాలులు చెప్పగలరా? కింటిచే వినరానిపోల్కి మఱి చెవిచేఁ గనరానివిధమున నజీవునిచే మృత్స్థితియును మృతునిచే జీవితమును దెలియఁబడినతీతున నింద్రియములచే నతీంద్రియము గ్రహింపఁబడునా? పదార్థము లేడింటిలో గుణ మొక పదార్థమనియును మఱి యాత్మయొక్కగుణము బుద్ధియనియు జీవాత్మపర

మాతృభేదముచే నాత్మ రెండు తెఱఁగులనియు జీవాత్మవరమా
త్మలు రెండును నిత్యము లేగాని తద్గుణముగుబుద్ధిజీవాత్మయొడలనిత్యము
వరమాత్మయొడల నిత్యముగా నున్నదనియును జీవాత్మలగు తార్కి-
కులు నిశ్చయించి తాఁబట్టినకుండేటికి మూఁడేకా శ్లనుచున్నారు
మనుష్యప్రాణము పశుప్రాణము శిశుప్రాణము పక్షిప్రాణము కీట-
ప్రాణము ఆర్యప్రాణము మ్నేచ్ఛప్రాణ మని ప్రాణభేదము గణించు
బుద్ధిహీనులవలె నాత్మభేదమును మరి యాత్మగుణవిభేదమును నిర్దే-
శించు తార్కిక ఒక వాదమునకు నుస్మత్తప్రలాపమునకును భేదము
కాన్పించదు మొట్టమొదట బాలదశయం దీ తార్కికునకు హితా
హితవస్తుయథార్థజ్ఞానము కేవలము తలిదండ్రులు మొదలగు నావు
లచే గదా కలిగెను? కాఁబట్టి యాప్రవాక్యమే తక్కిన ప్రమాణము
లన్నిటికి నాటవట్టు అట్టి యాప్రవాక్యరూపకమగు వేద మిదమిథ
మృని తనయాహకు వచ్చినట్లు తార్కికుఁడు నిశ్చయించఁబూనినచో
గ్రుడ్డు పిల్లను వెక్కిరించుటేకదా? పురుషునిచేఁ దెలియఁబడినదెల్ల
పాదవమే అపారుషేయమగు పదార్థమేలేదు పురుషుఁ డనఁగా
స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తవస్థలను గనిపెట్టి యుండు సాక్షితత్వము ఆత్మ
కుంబురుషునకుఁ భేద మొక్కింతయును లేదు పురుషాత్మశబ్దములు
గగనాకాశశబ్దములవలెఁ బర్యాయపదములు ఆత్మకు స్వప్నజాగ్ర
త్సుషుప్తవస్థలను గనిపెట్టుట సహజగుణము సత్వరజస్త మోగుణత్రి
తయాత్మకజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తవస్థలను గనిపెట్టు తెలివియే పురుషుఁ
డనియు నాత్మయనియును గణించఁబడును “సాక్షీచేతాః కేవలో
నిర్గుణశ్చ” అను నాప్రవాక్యప్రమాణము సవలఁద్రోసి యెండెము
కను గొఱుకుచుఁ దననోట గారెడునెత్తు రాయముక దని పీల్చు
కుక్కవలెఁ బ్రాంతుండై తన సహజగుణకల్పితమగు స్వప్నజాగ్ర
త్సుషుప్తవస్థాత్మకమాయా వపంచమును నెండమూపు లను జల

క్రాంతిచే వ్యవహరించుచున్నగమువలె నపురా తాత్పర్యము పెండ్లి
వృత్తాశ్రయమునకుఁబాలై సంతోషింపగనని పిచ్చివాఁడు- ప్రమతి-
ప్రమాణము- ప్రమేయము నను మూఁడు సన్మోక్షాశ్రయములును
బరస్పరజనకములును గాక తీరివు

ప్రమాణముచేఁగాని యథార్థజ్ఞానరూపకముగు ప్రమతి కలుగ
నేరదు ప్రమేయమున్నఁగాని ప్రమాణమునకుఁ బ్రవృత్తి కలుగ
నేరదు తార్కికయుక్తునియం బుకాయ పీచువలె నొకదాని
కొకటి పొందక తలపులిమిసల్లు తనకే తానరిపడక “పాత్రాధీనం
ఘృతంవా ఘృతాధీనం పాత్రంవా” యని తర్కి చి నేయి పోగొట్టు
కొన్నయవివేకి చందమున దార్కికుఁడు సతర్కవరంపర కంఠము
గానక యొప్పటికెట్లైన సుమాధానపడనేరక మిక్కిలియసంతుష్టుఁడై
వెలితిచూపున దేవులాడుచు దును సంశయాత్మా వినశ్యతి”యను
సల్లు గ్రాహకమును గ్రహించుటకు జ్ఞాత శబ్దగుటకు తనతలమొక
దాఁగూర్చుండుటకు ఆకాశమును బ్రద్ధరచేయుటకుఁ బూనికొని
యాప్తవాక్యైకప్రమాణశరణుఁడై యాస్తికుఁడై శ్రద్ధాభక్తులనొనడు
జగదుపకారముగు వైరాగ్యమవలంబించని కుక్షింభరులకుమాత్రము
తిర్కములు మెండు భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములచే సర్వలోకహితముగా
వైదికులుమాత్రమే సుచరించులరు వైదికులన వేదము ననుసరించు
వారు వేదమాప్తవాక్యము ఆపులు సర్వలోకోపకారకరాయణలు
సర్వలోకోపకారకమగు నభినయవిశేషము వేదము ఆప్తవాక్యమే
వేదము వేదమే యాప్తవాక్యము చతుర్విధాభినయవిశేషములచే
సర్వలోకోపకారముగాఁ జేసినయువదేశమే యాప్తవాక్యము శబ్ద
ప్రమాణ మనుగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములచేఁ జేయఁబడిన
హితోపదేశము కాఁబట్టి శబ్దప్రమాణాల్పకాప్తవాక్యము నకలేంద్రి
యవ్యాపార విషయముగాని కేవలశ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమే కాదు

శబ్దప్రమాణము కగాదర్శక రాత్మకమనియును ముఖనాసికాద్యవయవ సంజనితాక్షరస్వరూపమనియును దార్శికులు వివరితముగా భావించుచు శబ్దము కృతకముగనుకఁ బౌరుషేయమనియు ననిత్యమనియును తప్పనాడుచు వేదశబ్దార్థమెఱుంగక వేదముల పౌరుషేయము అనియుఁ గృతకముఁ గుటచే ననిత్యమనియును బల్కుచున్నారు నీటిలోఁ దిన్నగానున్నకట్ట వంకగానగవడునట్లు ప్రతికృతధ్వని సహజశబ్దముకిన్న వివరితస్థాయితో వెలువడుతీరున కూరపుకొండ నున్నగానున్నతీరునఁ బంచేంద్రియస్థితివిశేషములచేతను మా కావస్థావిశేషముచేతను సహజములగు శబ్దాదిపంచగుణవిశేషములు సత్త్వరజస్తమోగుణస్థితివిశేషములంబట్టివివరితముగాఁ దెలియఁబడును గాని యున్నదున్నట్లు యథార్థస్థితులన్తోపనేరవు జీవులయింద్రియములకుఁ బాంచభౌతికగుణము లెంతమాత్రమును యదార్థసహజస్థితి నొడగట్టవు నిత్యములగు భౌతికగుణము అనిత్యములను విభాంతి హతములు నగుదేహధారుల ఇంద్రియములచే నెట్లు యదార్థస్థితి నూపించును ?

పరావశ్యంతీరుధ్యమైనైఖరీరూపములతోఁ బరమాత్మ జీవాత్మలన్నిండుకొనియున్నట్లు నాదబ్రహ్మము చతుర్విధాభిసయ విశేషస్వరూపమై నకలజగన్నిదానమై నిత్యమైయున్నది నాదము యొక్కవివర్తిరూపమే యీనమస్తజగము “అతో నాదాత్మకం జగత్” అనిశాబ్దికులు వక్కాణించుచున్నారు శబ్దతత్త్వము శాబ్దికు లెఱుంగుదురుగాని తార్కికుల కేమెఱుక ? “నాగస్వరముపాట నాగుపా మెఱుంగుఁగాని తుంగదుబ్బలోఁ దిరుగుతుట్టే మెఱుంగు- శాని యెఱుంగు నుజ్జాని మఱుంగు అజ్ఞాని యేమెఱుంగు హరిదాసు యెఱుంగు” “సహి వంధ్యా విజానాతి గుర్వీం ప్రసవవేదనామ్” అన్నట్లు లేనిపోనితర్కములతోఁ దంటాలుపడుచు మనస్సునఁ బాలు

ద్రాగునవయవహీనఁ గు తార్కికులకు ఇంద్రియవ్యాపారవిషయ
బ్రహ్మనందకరమగు శబ్దతత్త్వ మెట్లెఱుంగఁబడును ? “నాదబ్రహ్మ
ముపాస్మహే” అనునట్లు నాదోపాసనవరులగు వైయాకరుణులు
శబ్దికులుమాత్రమే శబ్దబ్రహ్మస్వరూపమగు వేదముఁ నిత్యా
నిత్యములు నిరూపించుటకర్హులు కావున తార్కికులకు శబ్దబ్రహ్మ
స్వరూపములగు వేదములు చెవిటివానిచెంగటి శంఖధ్వని- తన
య్యక్తిచే నింకొకని యక్తిని ఖండింపవచ్చునుగాని తన వ్యక్తముచే
నింకొకనివ్యక్తమును జెటవలేకుంట యెల్లరికి విశదమేకదా ! ప్రత్య
క్షానుమానోపమాన ప్రమాణములు బాల్యవశయం దెవ్వరికైక
నక్కరికావు ఆ ప్రవాక్య మన్నిదశలందును బనికీవచ్చును

ఉభయతారకముగా సకలలోకోపకారమగు తెన్నునఁ దన
కావులగు బ్లిదండ్రులు మొదలగు పెద్దలు తనకొనర్చునుపదేశ
మా ప్రవాక్యము- శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసముల వనసరించి లోకా
వచారమున కనుకూలముగాఁ దనహితముఁ గోరి లోకోపకారపరా
యణులగు సజ్జనులు తనకువదేశించినవిధ మా ప్రవాక్యము- ప్రత్య
క్షానుమానోపమాన ప్రమాణము లొకవృదువనికీరాకపోవచ్చునుగాని
యా ప్రవాక్యమును నమ్ముకొన్నవారి కెన్నఁడును గీడు వాటిల్లదు
“నమ్మి చెడినవారు లేరు నమ్మక చెడిపోతే పోయేరు” అన్నట్లు
ఆ ప్రవాక్యముపై భక్తివిశ్వాసములుకలవారు సకలలోకోపకార
పరాయణులై యుభయలోకములఁ దరించి నిత్యగుంతుప్రస్వరూపమగు
తైవల్యానంద మందెదరు గౌతమవ్యాసులు పరమావులు “వదార్థ
తత్త్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసావాప్తిః” యని యాదినై యాయికుఁడు సర్వ
లోకమునకుం బరమావుఁడును గౌతమమహర్షి మతమగు తర్క-
మతము, “జ్ఞానేనైవమోక్షావాప్తిః” యను రెండవ యావుఁడైన
వ్యాసమతము, “భక్తిః జ్ఞానాయకల్పతే” యను భగవద్వాక్యము

“త్యాగేనై కేనామృతత్వమేతి” యను వచనమును నిక్కముగా నమానార్థకములేయని తెలిసికొని యాప్తవాక్య స్వరూపములగు ప్రతిపత్తినిపురాణేతిహాసయథార్థత త్వమును సకలభూతదయాకరులు సర్వభూతసములు సర్వభోకోపకారపరాయణులు సకలకామ్రుతేత్ర లగు సత్పురుషులయుపదేశమున గ్రహించి యెల్లరునుదరింపవలయును

మంత్రప్రకాహ్మణాత్మకములగు వేదము లనాదులు అపౌరుషేయ మనగా నాకాశవాణి యని యర్థము. మేఘగర్జిత మపౌరుషేయము అవ్యక్తనాదిశబ్దమున కింద్రుడను నాదిపురుషుడు ప్రకృతిప్రత్యయము లేర్పరచి లోకోపకారముగా నాదాభివ్యక్తి నొనర్చెనని చెప్పటచే వర్ణములు పదములు వాక్యములు తదర్థములు మాత్రము పౌరుషేయము లనకతీతదు నానావిధములుగా నవ్యక్త శబ్దప్రకాహ్మమును వెల్లిడించిరి కాబట్టి శబ్ద బ్రహ్మముమాత్ర మపౌరుషేయము విత్యమునుగాని యక్షరసమామ్నాయ మనిత్యముం బౌరుషేయ మని గౌతమమహర్షి యభిప్రాయమని తెలియవలయును పురుషులచే నుచ్చరింపఁబడుశబ్దము పౌరుషేయము సనిత్యమును కాబట్టియే వేదములు వ్యావహారికసత్యములుగాని పారమార్థిక సత్యములుకావని లోకులకు మంచిసమ్మక మభివృద్ధిచేయుటకై వేదములు అగాదివ్యాకరణసూత్రములు దేవాలయములు తీర్థములును బ్రహ్మాదిరైవనిర్మితములుగాని పౌరషేయములు కావని మునలు మొదలగుపెద్దలు లోకోపకారార్థమై యర్థవాదమొనర్చిరి పురుషకృతముపురుషకృష్టమునగు పురుషేంద్రియగ్రాహ్యమగునదెల్లపౌరుషేయమే శబ్దాదిగుణముల పౌరుషేయములు నిత్యములును గాని తాళబ్దాదిగుణముల వివిధ విశేషకథనముమాత్రము పౌరుషేయము సనిత్యము. శ్రవణేంద్రియమున కవ్యక్తము గా వినఁబడు నాకాశగుణ మగుశబ్దమ పౌరుషేయము నిత్యముగాని యాధ్వనియొక్క యుదా

తానుదాతవర్ణపదవాక్యార్థములు కృతకములు పౌరుషేయము లనిత్యము లనకతీరదు కాబట్టి “అగ్నిమితే” యను మొదలు వేదాక్షరసమామూయమునంవేదాంగములను మానవులు వెల్లడించు శఖిల విద్యలను గర్భములను జోధలునుపదేశములును సకలేంద్రియ దృష్టమై సకలవిధముల వెల్లడింపబడిన మనో వాక్య కర్మములన్నియును వ్యావహారిక సత్యములుగాని షరమార్గసత్యము లెంతమాత్రమును గావు సత్య మపౌరుషేయ మవ్యక్త మాలైక వేద్యము గాని యింద్రియములచే నెఱుంగబడ ససాధ్యము మఱియు వెల్లడింపబడ ససాధ్యము “యత్ర నాన్య తృశ్చి నాన్యచ్ఛ్రోతి నాన్యద్విజానాతి సభూమా” యనుటచే నింద్రియబృష్టము నింద్రియ కృతము నగు జగమంతయు సవిషయకమగుమన కల్పితముగాని నిత్యము వ్యాస్తవ మెంతమాత్రము న్నానను జగద్గురజోధను విశ్వసించిన వారు కై వత్యావలదమును జూఱకొనుచున్నారు వ్యావహారికసత్యము ననుసరించి ప్రవర్తించినఁగాని షరమార్గము న్నపరాదు గనుక వ్యావ హారికసత్యములగు వేదేంద్రియబృష్టి వేదవిద్యల నెఱుంగవలయును

ధర్మమును బ్రహ్మమును గూర్చి వెల్లడించు సపౌరుషేయ ప్రమాణవాక్యము వేద మనఁబడును మంత్రరూపముగానుబ్రాహ్మణ రూపముగాను వేదము ద్వివిధము- మంత్రబ్రాహ్మణములకు రెండింటి క్లి వేద మని పేరు అనుష్ఠానమును కేఱుంచు భూతప్రవృత్తేవతల న్వల్లడించునవి మంత్రములు- ఋగ్వజాసామము లని మంత్రములు మూఁడువిధములు “అగ్నిమితే” ఇత్యాది గణపాదచ్ఛందోబధ్ధములు ఋక్కులు అవియే సప్తస్వరాత్మకముగాఁ బాడఁబడునవి సామములు- ఋక్సామవిలక్షణములగునవి యజుస్సులు “అగ్ని వగ్ని న్విహర” యను సంజోధనరూపములగుమంత్రములు నిగవములనవి

బడి యజ్ఞస్థులలోఁ జేరినవి బ్రాహ్మణముచూడ విధిరూప మర్థవాద
 భూవమును విధ్వంసవాదరూప విక్షణరూప మనియును మూఁడు
 విధములు అందు శబ్దభావన విధియని భాట్టులు- నియోగము విధియని
 ప్రాభాకరులు- ఇష్టసాధనత విధియని తార్కికులును దలంచు
 చున్నారు విధులన్నియును స్వత్ర్యధికారవినియోగప్రయోగభేదముల
 నాల్గవిధములు అందు “అగ్నేయేష్టాకపాలోభవతి” అనునదిదేవతా
 కర్మ స్వరూపమాత్రబోధకము నది యత్సత్తివిధి “దర్శపూర్ణమా
 సాధ్యం స్వర్ణకామాయజేత” యని యిట్లు చేయవలసిన యజ్ఞఫల
 మును బోధించిన దధికారవిధి “ప్రహిభిర్యజేత” అని మొదలంగనం
 బంధమునుజెప్పినది వినియోగవిధి సాంగప్రధానాదికర్మప్రయో
 గైక్యమును బోధించుచు మొదటిమూఁడువిధులు కలిసియున్నది
 ప్రయోగవిధి- ఆప్రయోగవిధి శ్రేత మని కొందఱు కల్ప మని మఱి
 కొందఱును బల్కుచున్నారు కర్మస్వరూపము గుణకర్మ మర్థకర్మమని
 ద్వివిధము అందు క్రతుకారకముల నాశ్రయించి చెప్పఁబడినది గుణ
 కర్మము- ఈగుణకర్మ మత్సత్త్వాప్తి వికృతినంతస్కృతిభేదముల
 నాల్గవిధములు- అందు “వసన్తే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాదధీత యూఁం
 తక్షతి” ఈరీతిగా నాదానతక్షణాదులచే సంస్కారవిశిష్టాగ్ని యూపా
 దులచే నగునది యత్సత్తి- “స్వాధ్యాయోఽధ్యేతవ్యః-గాఃపయో
 దోగ్ధి” అని యధ్యయనదోహనములఁజెప్పచున్నది ప్రాప్తి- “సోమ
 మభి ముణోతి-ప్రహీనవహన్తి-ఆశ్యంవిలాపయతి” అని సోమ
 ప్రవిహ్యజ్య ములయభివ వాభిఘాత విలాపములఁజెప్పనదివి కారము
 “ప్రహీన్ప్రొక్షతివత్సవేక్షతే” అని ప్రవిహ్యదిద్రవ్యప్రోక్షణాక్షణము
 లెఱుంగించునదిసంస్కారము- ఈనాల్గు సంగమే- గుణమునుక్రతు కారక
 కములనాశ్రయించిచేయఁబడునర్థకర్మముఁగూడసంగ మనియు బ్రధాన
 మనియును రెండువిధములు- అన్యార్థమైన దంగముగ అనన్యార్థము-

ప్రధానము- సన్నివత్యోపకారకమ్మారాదనకారకమనియు సంకము
గూడ రెండవిధములు అవహనప్రప్రక్షణ ఫలోపకారియగును
ప్రధానస్వరూపనిర్వాహకము మొదటిది- ప్రయాజాదికము రెండవది
ఇట్లు సంపూర్ణాంగసంయుక్తవిధి ప్రకృతి యనంబడును. వికలాంగ
ప్రయుక్తవిధి, వికృతి యనంబడును ఈ ప్రకృతివికృతులకు విలక్షణ
మైనది తర్విహామము తక్కువదికూడ నిట్లే యూహించవలయును

విధిశేషభూతమై ప్రాశస్త్యనిండఁ జెప్పవాక్య మర్థవాదము- ఈ
యర్థవాదము మూఁడువిధములు- గుణవాద మనువాదము భూతార్థ
వాదమునై, ఈ మూఁడింటిలో “అదిత్యోయాపః” అను మొదలుగ
బ్రహ్మణాంతరవిరుద్ధార్థబోధకము గుణవాదము “అగ్నిర్హిమస్య
భేదజమ్” అను మొదలుగఁ బ్రమాణాంతరప్రాప్తార్థబోధకమను
వాదము- “ఇంద్రోవృత్రాయవబ్రముకయశ్చక్” అను మొదలుగఁ
బ్రమాణాంతరవిరోధితప్రాప్తరహితార్థబోధకము భూతార్థవాదము-
విరోధమందు గుణవాదము- అపధానిమం దనువాదము- ఆ రెంటి
హాసయందు భూతార్థవాదము ఈ మర్థవాదములు మూఁడువిధములని
వార్తక కారుఁడు నిర్దేశించెను అందు విధిస్తుతులవిషయమై మూఁ
డతవాదములు పరిగాఁ జెల్లినప్పటికిని భూతార్థవాదములకు స్వార్థము
సంపూర్ణ బ్రహ్మణ్యము కలదు దేవతాధికరణన్యాయమునుండి
యికాధితాత్వాతార్థజ్ఞాపకత్వము ప్రామాణ్య మనఁబడును గుణ
వాదానువాదముల కట్టిప్రామాణ్యము లేదు భూతార్థవాదమునకు
మాత్రము విశేషముగాఁ బ్రామాణ్య మున్నది విధ్యర్థవాదోభయ
విలక్షణమగునది వేదాంతవాక్యము, అజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమున్నప్పటి కను
ష్ఠానమును జెప్పుకుంటున్నది నది విధి కాదు- స్వతఃపురుషార్థ పర
మూనంతజ్ఞానాత్మికబ్రహ్మమందు స్వార్థమున నుత్పత్తిమోహంహారాది
వద్విధితాత్పర్యలింగమ కలిగియుండుటచేస్వతఃప్రామాణ్యభూతములైన

సర్వవిధుల సంతఃకరణశుద్ధిభావారా స్వశేషత నాపాదించుచు శేష
త్వాభావముచేత సర్థవాదమును కాకున్నది కాబట్టి విధ్వర్థవాదము
లకు రెండింటికని వేదాంతవాక్యము విలక్షణమైనదే కాని యద్వి
యజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమాత్రము నొక్కేడ విధియని చెప్పఁబడుచున్నది
మఱియును విధిపదరహితప్రమాణ వాక్యత్వముచేత నొక్కేడ
జ్ఞాతార్థవాదమనియుం బల్కఁబడుచున్నది కాబట్టి వేదాంత
వాక్యము విధియన్నను లే కర్థవాదమన్నను దోషములేదు ఈరీతిగా
బ్రాహ్మణము మూఁడువిధములుగా నిరూపింపఁబడెను కాబట్టి కర్మ
కాండబ్రహ్మకాండాత్మవేదము ధర్మార్థకామమోక్ష హేతునై వెల
యుచున్నది.

యజ్ఞనిర్వాహార్థమై ప్రయోగత్రయము చేత నీవేదము ఋగ్వ
జఃసామభేదములచే వేఱు వేఱుగ నున్నయది ఋగ్వేదముచే హతాత్ర
ప్రయోగముయజ్ఞార్థేదముచేనాధ్వర్యప్రయోగము సామవేదముచే
నొద్దాత్రప్రయోగము సగుచున్నవి ఈమూఁడు ప్రయోగములందే
బ్రాహ్మయాజమానప్రయోగము లంతర్భూతములు యజ్ఞానప
యక్తశాన్తికపాప్తికాభిచారికాదికర్మపరిపాదకత్వముచేత సధర్వ
వేదము ఋగ్వజసామవేదములకల్గి తవిలక్షణమైనదే ఇట్లుప్రపంచ
భేదముచే బ్రతివేదమును దేనికదివేతే నేది శాఖలు పెక్కులు మఱియుం
గత్యకాండమునందు వ్యాపారభేదమున్నప్పటికిని వేదశాఖలయన్నిం
టిని బ్రహ్మకాండముం దొక్కటియే రూపమి తచుప్రయత్నిము
కొనసాగవచ్చుదు సమస్తకార్యములను నడుపు దేవుఁడో దయ్యమో
యొక్కవస్తువుకలదనకొనటయు నాదయ్యమో దేవుఁడో యీయీ
విధములనుండుననియు మఱియాదయ్యమునో దేవునినో యీయీ
విధములవశపర్చుకొనవచ్చుననియును మఱి యట్టి యతీంద్రియకుదార్థ
ములదేవతయొక్క యనుగ్రహముచే తమకసాధ్యములగు కదవులు

సంధఃగలమనియును మనుష్యులూహించి మనోవాక్కాయకర్మముల
 బ్రవర్తిల్లుట యనాదికాలమునుండి వక్షులకెగురుటవలెఁ జేవలు జల
 మందు సంచరించుటవలె స్వభావముకనుక మనుష్యసృష్టికలిగిననాట
 నుండియు పల్లెదియపదార్థములభావించి సంస్కృతభాష మొదలగు
 నానావిధభాషలతో నానావిధదేశములందు దేవతల స్థల్పించుకొని
 నానావిధకర్మములు దేవతాప్రీతికై యొనర్చుచు మనుష్యులందఱు
 పాద్యకార్యములు సాధింపనవ్యమించుచున్నారు తమ కలవికాని
 యీతిభాధలను యజ్ఞయాగాదిక్రియలచేతఁ దప్పించుకొనుటకును
 వేయేల తమకోరినయెల్లసౌఖ్యములును వివిధమంత్రతంత్రయంత్ర
 యోగములచే నల్పదియదైవమునుభావించియావేశమెత్తిపట్లాడలు
 మఱచి పిచ్చిపచ్చిచేష్టలొకరింజూచి యొకరు దైవమత్రత్యక్షముగాఁ
 దచుకుఁ జెప్పనాఁడనియును మనమతమనియు ననాదివేదచోదిత
 మనియును యజ్ఞములను యాగములను బలివ్రదానములను నానా
 విధపూజలను నానాభాషాఽకల్పితమంత్రజపములను నానాశిర్ధక్షేత్ర
 వ్రతవిధానములను నానాదేవాలయనిరాకారసాకార దైవివిగ్రహ
 భావనా సేవసస్తోత్రపరిచర్యలనునకలసౌఖ్యమునాసించిబ్రతుకునందు
 వలె నాత్మమరణముపిదకఁ గూడనుండునని దృఢముగ నమ్ముకొని
 లోకమర్యాద నతిక్రమింపనేరక మూఢవిశ్వాసముతోఁ గొందఱును
 వివేకులమని కొందఱు యోగులమని కొందఱు శిష్టాచారపరులమని
 కొందఱు చెంగటి మంచినీళ్ళకుండను బోఁగొట్టుకున్న నూపుగింజ
 బ్రాహ్మణుని సామెతగా లేనిపోనియూహలతోఁదమతోడిపాటి జంతు
 వుల యాహారాదిసౌఖ్యములకుఁ దోడై సకలభూతదయతో నర్హ
 లోకోపకారముగఁ బాటుపడుటమాని యాకసమునకుఁ గన్నము
 చేయఁబూనిన యవివేకులవలె భ్రాంతులై మనోవాక్కాయకర్మ
 ములం దమబ్రతుకున లోకోపకారమునర్చుచు నొరుల స్తుతిపెట్టి

కాము సుఖవడక దేవానాంప్రియలయిగతించుట మనమ్యుల సహజ
గుణము తనయెదుట “సన్నమో వస్తుమో దాహమో రోగమో
దుష్టులు బాధించుచున్నాగ తక్షించుఁడో కనికరించుఁడో కాపా
డుఁడో” యను తమతోడిపాటిజీవు మొట్టమొదటయే న్లక్ష్యపెట్టక
త్రాగినవారివలె సుస్మత్తులవలె భ్రాంతులవలె నవివేకులు నీటిలోను
నిప్పులోను బుగ్గిలోను వ్యర్థముగా నాహారపదార్థముల బాడు
చేయుచు రాతిబొమ్మపై బాలు దిమ్మరించుచు కాళ్ళవిలుచుకొని
కొంపలు చెట్లకుఁ దలక్రిందుగ వ్రేలాడుచు నపవాసములనెంచుచు
గొంపలు నీళ్ళలో మునిగి కొండలు నగ్గిలోమాడి కొండలు దేశదేశ
ములం బికాచములమాడ్కి దిమ్మదిరుగుచుం గొండ అయ్యో మాస
పుల వెట్టి మతభ్రాంతచేష్ట లేమనవచ్చును? “పరోపకారః పుణ్యాయ
పాపాయ పరపీడనమ్- అహి సా పరమార్థః అవశ్య మను
భోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభ”మను అనుభవవాక్యము లనుస
రింపక లోకోపకారక ప్రతీతియును దృఢముగా మనస్సున ధారణము
చేయక పిచ్చిపిచ్చిచేష్టలతోఁ గర్మపరులమని పశులం జంపి
యగ్గిలో మంచి తినబడిపదార్థములను వ్యర్థపుచ్చుచున్నారను
బాధ చార్యాకమతములును ప్రాథమమవ్యవస్థభావము కొంతయును
గతినీ మూఢప్రాథమికవ్యవస్థభావములతో మనుష్యు లనాదిగాఁ గర్మ
క్షాన కాండలనొప్ప వేదము ననుసరించియున్నారు పుట్టినతోనే
యెచ్చుపిల్లలుఁ బాల్గొనినంత సుఖముండట పొడగాంచి నిద్రాహార
ములకు మయు సదుపాయములు తల్లులు చేయుచుంట సకలజంతువుల
కును వ్యభావము దేహధారణమునకుఁ గావలసిన యన్నపానములు
సుఖనిద్రకై తగినసదుపాయములు గాలి యెండ వానల బారినుండి
తప్పకొనుటకై యిండ్లు వాకిళ్లు కావలసినయాహారపదార్థములు సమ
కూర్చుకొనుటకై పొలములు పాడికై పసులు- వ్యవసాయమునకై
తగినపనిముట్లు- సంభోగసౌఖ్యమునకై తమతమయెన్నుకొనిన (ప్రీతి)

పురుషావయవవిశేషములు. ఆలోగ్యముతో శాశ్వతముగా తానును
 దనకిష్టమైనవాడుగా బ్రతుకును పాయములు విదేశీయులకన్నను మమ
 ప్రతికీర్తు కిన్నను దమయిరుగుపొరుగులకన్నను సకలవిధములతానుం
 దసవారు పధికభోగ గాఢములందు దూఁగు కోరికలును. మనుష్య
 జాతికి స్వభావముగనుక జగముసాదలి సమస్త పదార్థతత్త్వజ్ఞానము
 సాపాదించుకొనుటకును సకలభూతములను వశపర్చుకొనుటకు యథే
 వ్యము సంచరించుటకును ముల్లోముల నడ్డులేక కామగమనము
 నల్పుటకును పంచభూతములను మఱి సమస్తజగమును యథేష్టముగా
 సృష్టిస్థితిలయములుచేయుటకు నానాద్యమైశ్వర్యములతో విష్ణువీగు
 టకును సహజముగా నయనుముదిరినకొలఁది లోకానుభవముకలిగిన
 కొఁది పంచభూతవిశేషస్థితులుకనిపెట్టినకొలఁది మనుష్యులతలంపులు
 కొనసాగుచు ట సహజము కనుకను, అనాదిగాఁ బారంపర్యముగా
 వచ్చుచున్న క్రుతిస్సృతిపురాణేతిహాసాదిసకలవిద్యలతీంద్రియములగు
 స్వర్గసర్వకములను భూతభవిష్యజ్ఞస్మములను సుఖదుఃఖపేతుకర్మము
 లను బోధించుచు మనుష్యులందు చతుర్విధాభినయ రూపముల
 వెలయుచుంటచేతను నిద్రాహారసంభోగములం గడువఁగా మిగిలిన
 కాలమును నిద్రాహారసంభోగసౌఖ్యమును సమకూర్చుకొనుటకై
 ప్రయత్నముచేయఁగా ఆమూఁడింటియుందు తృప్తిపడి మఱి యా
 మూఁడింట సనుభవించుటకు శక్తిలేనికాలమును మనుష్యులుశాశ్వతా
 భీష్టసంపదలుఁ బొందునాశతో యజ్ఞయాగజపతపోధ్యానాద్యాప్తిక
 కర్మపరాయణులు గతాను గతికులై శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరిం
 చుట నవ్వ. సకలపదార్థములం దెలిసికొనుకోర్కెవలెనే బాల్యము
 గడచినమానవులకు పహవాపలభ్యముగు గుణము, వాటికి నేమిథా
 ఇన్నట్లు నానావిధకార్యములు నడిపించుటకు నానావిధ భేదతత్త్వము
 నానావిధ భేదతలఘ్న వశపర్చుకొని సుఖించుటకై నానాశ్రౌతస్మార్త

కర్మములను తినుటకును నిద్రించుటకు భోగించుటకు శక్తిచాలక
కాలమంతయును విధివిహితము-నియును శాశ్వతజీవనసౌఖ్యదాయ
కములనియును స్వార్థపరులగు వంచకు లొసర్చినయపార్థములను
సమ్మకొని యేమో యెందుకై నను మంచిదే యుత్తరజన్మము లొక
వేళ నున్నయెడల స్వర్గనరకములు నిక్కములగునెడల నతీంద్రియు
లగు దేవతలయన్ని నడమగునెడల వేత్తముని కర్మబ్రహ్మల
సౌభింధించుచు దురుతమాత్రము ధనభోగేచ్ఛలేదని రుద్రాక్షపిల్లుల
వలె దంభాచారము తోఁచి మందు నిద్రాహారవిహారభోగములు
మాత్రమే శాస్త్రవిహితములని కొంగడకములుచేయుచు, నక్కవినయ
ములతో దొంగనైపులతో మెట్టవేదాంతములతో శిష్టాచారపరులమని
యోగులమని సన్న్యాసులమని యాహితాగ్నులమని బ్రాహ్మణులమని
దైవధక్తులమనియుం జాటుకొనుచు వేషమాత్రముచే మూఢులను
వంచించుచు, నిగూఢముగా నకలభోగము లనుభవించుచుండియుం
డైకిమాత్రము మడికిట్టుకొన్నట్టు లగపడుచు నెంతవృద్ధులయినప్పటికి
నిద్రాహారసౌఖ్యసౌఖ్యము లితరులకన్న నధికముగాఁ దాము
మాత్రమే పొందుకొరిక మఱుఁగుపర్చి పరులకు మాత్రము వైరాగ్య
మును నీతులను ధర్మములును వేదాంతమును బోధించుచు, కాయ
కష్టమండక సోమరులై మతములు సత్రములు దేవాలయములు
క్రతువులమిషచేతఁగొందఱు, ఉపనయనములు వివాహములు బ్రహ్మ
వ్రతీవులు వైదికములు మతాభివృద్ధిసంఘసంరక్షణములని కొందఱును
మోత్రము నందఱును స్వార్థపరులే యందఱును గుక్కింధరులే
యందఱును మోసగాండ్రు కూటికొఱకుఁ గోటివేషములతో వైదికుల
మని యాస్తికులమని యాచకులై పరువుమాలి పితౄచములవలె
పజ్జనుల న్బాధించుచు, శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాససమ్మతాస్తికశిరో
ముఖులమని చెప్పకొనుచుఁ బుచ్చినగొట్టి ముండ్లనంతయుం జేడువు

నట్లు రాము చెడి యొరులఁ జెటుచుచున్నారఁ శాస్త్రము లబద్ధ
 ములుకావుగాని యాశాస్త్రములు సరిగాఁ దెలిసికొని రాము
 శాస్త్రానుసారముగా నడిచి యొరులను నడిపించఁగల మనుష్యులొక
 రిద్దఱై నఁగలరో లేరో- అన్నిరోగముల నుపశాంతిచేయమందులను
 శాస్త్ర మెఱిగి సంపాదించుకొని తన బతుకునఁ యధేష్టముగాఁ
 బొడిగించుకొని యిదిగో యిదే శాస్త్రానుసారమైనమంచు చూడుఁ
 డీరోగమంతలోఁగుదిర్చెద నని తనరోగముఁగాని తనవారిరోగములు
 గాని కుదుర్చుకొని యిదీరోగము దీని కేమఁదు శాస్త్రమునఁ జెప్పిన
 యోషధియిదేయూరోగియిన్నా భృజీవిం చునీరోగ మిన్నా శృకుకుదురు
 నని వెల్లడిగాఁజాటిజెప్పి తనయిచ్చవచ్చినన్నా భృతాబ్రతకి యితరుల
 బ్రతకించినవై ద్యులులోకము లోనిక్కముగనున్నారా? వైద్యముజ్యోతి
 షము- పోరోహిత్య మాధ్వర్యవమాభిచారికకర్మ మాస్తీకమతధర్మ
 బోధలు మంత్రోపదేశములు వేయేల నకలక్షాతపస్త్రాక్షకకర్మగురు
 పాదతీర్థసేవావిధు లివన్నియును స్వార్థపరులగు కుక్షింభరులు పంచ
 కులు నగుసంసారుల కెంతమాత్రముం బనికిరావు అహంకారమమ
 కారదూషితులగువారికి శాస్త్రములర్థముకావు మఱియు మునుల
 మాఖ్యాభిప్రాయము బొత్తిగాఁ దెలియదు స్వార్థత్యాగులై నకల
 భూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై నసజ్జనులకెల్ల శ్రుతి
 స్మృతులుయదార్థముగాబోధపడునుగానియట్టి విద్వాంసులబోధనతీవ్ర
 నము కులటకు రుచించనట్టులహంకారమమకారాభిమానదూషితులగు
 సంసారులకురవంతయునంటగు నకలజగత్కార్యముల నడిపించునధిదేవ
 తలు నకలదేవతల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనఁగల మంత్రకర్మ
 ములు నతీంద్రియస్వర్గసరకములు నానావిధదేవతలు వివిధాషధములు
 శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసకథితములై నయిహపరసంతరణోపాయములు
 వాస్తవములుగానున్న వృత్తికింగేవలలోకోపకారపరాయణులుసంసారు

లలో మెలగుట మిక్కిలి యరుదుగాన సకలకాస్త్రము లపార్థముగా స్వార్థవరులగువంచకులచేఁ బ్రకటింపఁబడుటచే నద్దము లోని ధనము మూటవలెనే శ్రుతిస్మృతిప్రయోజనము వృథాప్రయాసకరమును నిష్ఫలమునై కేవలముశరపోషణార్థమై సంసారరోగాభివర్ధకమై యనర్థమగుట మనుష్యులకు సహజమగు దురదృష్టము తనతోడిపాటి జీవులుహాయిగానుంటకై తనకష్టములు మఱచియైన సంతోషించుచు “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” లోకులంబఱు హాయిగానుంటకై లోకులయే మనుష్యుఁ డాచరింపవలసినవిధి యని సర్వశ్రుతి స్మృతి పురాణేతిహాసములతాత్పర్యమని స్వార్థత్యాగియైనలోకోపకారపరాయణుఁడగునజ్ఞునుసకుభోధపడకమానదు అట్టిసర్వభూతదయాపరుఁడై లోకోపకారపరాయణుఁడైన నజ్ఞునుఁడుమాత్రమే యజమానుఁ డాస్తి కుఁడు వైదికుఁ డనూచానుఁడును బారమార్థికుఁ డనఁడగును

“యతో వాచో నివర్తనే అప్రాప్య మనసానమా” చతుర్విధాభిషయవికేషములు మనస్సుతోఁగూడ నేతత్త్వము నెఱుంగఁజాలక యాసత్యపదార్థము నెప్పటికైనఁ దెలిసికొనఁజాలమని బొత్తిగా నాన పడలుకొని మర్చించున్నవో యనుశ్రుత్యసారముగా రెక్కపట్టుకొని జలిమింబట్టినఁ బగలురానిదానికిఁ దనవెంటరమ్మని కారు మబ్బుగ్రమ్మిన యామాసనడిరేయి న్గన నన్న చేసినచందమునఁ బ్రత్యక్షముగా గురువు లావులు బోధించినను దెలియనితత్త్వము, మూఁగపంజరగు నక్షరముచేతను మఱి యనాదిగాఁ బరంపరాగతము లగుటచే సామర్థ్యము జీర్ణించి యుచ్చారణసామ్యము బొత్తిగా నశించి సంసారపాపపంకిలపౌడయులగు సొట్టమూఁతిపండితమ్మన్యులచే నవస్వరముగా కూటియాసతో మొఱుఁగావింపఁబడిన తాత్పర్య భ్యనులచేతను వెండియు నహంకారవిమూఢులగు కుక్కింభరులచేతఁ బక్షపాతముగా నపార్థముగా వ్యాఖ్యాన మొనర్పఁబడుటచేతనువ్యవస్థ

లేని నానార్థములతోఁ బ్రతిశబ్దమును సంస్కృతభాష నానావర్ణములు దోచు స్ఫటికమువలె విభ్రాంతిజనకమగుటచేతను వేదశాస్త్రముల యందలి మునిప్రోక్షభాష యెంతో మఱి యావేదశాస్త్రములయందు స్వమతాభిమానులగు వంచకులు మార్చి దూర్చినమాటలెన్నో యల్పజీవులగు ముద్రులు కనిపెట్టఁ దరముకాదు

“మద్దో-ల్పః” మద్దశబ్దమునకు స్పృహశబ్దమునకు వైద్యశాస్త్రమున సర్థమేమి? మద్ద మనఁ జెనఁ నియు స్పృహల మనఁగా విశేషవారమునుబట్టిఁగక త్వరగా జీర్ణమగుననియు సర్థములు చెప్పచున్నారు ముద్గ యనుశబ్ద మనాదియగు సంస్కృత భాషకదా? ముద్గ మనుశబ్దమున కనాదిగ నాంధ్రుల కర్థముచెప్పుటకుఁ జెనఁ లనుశబ్దముఁగూడ సంస్కృతముతోపాటున్నదనవీలా? ఓడలుగాఁ బరిణమించినబీజమం దొడఁ లేదుగుచున్నకొలఁది బయలగు రోమరాజివలె ననాదిగా మాతృభాష ప్రవర్తించినకొలఁది నాధ్రము మొదలగ దేశభాషలుకూడఁ బ్రవర్తిలచుంటుకేస దియము? మాతృభాషయన నొడలికి బీజము చెట్టునకు ఎత్తువలె సఖి భాషలకు మూలమగుద్వ-విశేషము సంస్కృతప్రాకృతాద్యఖిలావలకు, నానావర్ణములు పెక్కురకముల కొలఁతలు పలువిధముల యందములు గల శరీరస్థితుల కాదికారణము మనుష్యులకు జరాశయమగు విధమున నవ్యాకృతాకాశ గుణమగు నిత్యావ్యక్తశబ్దమే మూలమనకలెఱుదు మద్దమనఁగాఁ జెనఁ నియుఁ జెనరగింజ- పెసర మొక్క- పెసరాకు- పెసరపిందె- పెసరకాయ- ముదిరిపండిన పెసరచేను- పెసలలో నెన్నిరకములున్నవో- వచ్చు పెసర- నల్ల పెసర- పిల్లి పెసర మొదలుగా పెసరచే లెన్నివిధములో- యే పెస లేగుణమునిచ్చునో- యేరోగము శాంతించుట కే పెస లెట్లు వాడవలయునో- వచ్చిదా లే కుడికించినదా? వచ్చా లేక పిండియా? యేవయసువారి కెట్టి

రోగమున కెంతమాత్ర మేవేళలం దెట్లునేవింపవలయునో ప్రాజ్ఞులగు
 గురువులు బుద్ధిమంతులగు శిష్యులకుఁ బ్రత్యక్షముగా బోధించి
 పవిత్రకిరీటమానముచేసవ్వడవ్వ డక్కఱయోగమూలమున నొషధ
 సేవ నిష్ఫలమగుచుండఁగా నేనాఁడో వుట్టిన సర్వ కయను సంస్కృత
 మునకు మొన్న మొన్నఁ బుట్టిన కొండభావవంటి తెలుఁగులోనావా
 లని యర్థ మెవరో యెన్నఁడో చింకితాటాకులలోఁ బక్కిరినారని
 డబ్బానతోఁ జిన్నావాలో పెద్దవాలో వర్ణావాలో సరసావాలో
 సేదేశపావాలో యెట్టియావాలోనిజమైనయావాలో లే కావాలవంటి
 యింకొకగింజలో యెవ్వయో నూటి కంటికిఁ బెట్టి నది తుంటి
 కంటించి రొక్కమును భేషజమున లంకించుకొనుచు దుండరులు
 తామే శాస్త్రపండితులమనయును గమవైద్యమే శాస్త్రీయమని
 యును గుదిరినవ్వడు తిమిఱయోజకత్వమనియు లేనిచో దైవ
 మనియును స్వలాభముకై కోఁచినట్లెల్ల మందులు చేయుచు తనది
 కానిచో గోదానిరివఱకు దేశరచున్నట్లు పై వారికి మాత్రత్రయో
 గముకావించి ముందుగా మందుకొఱకని డబ్బులంకించుకొని తమ
 యప్రవయోగముచేఁ గొత్తరోగములంబుట్టించు నపమృత్యువులకుఁ
 గానియెఱు లోకద్రోహమాచరించువిధమునఁ యాజకులమనియు
 సహచారులమనియును శ్రోత్రియలమనియును దంధవేషములతో
 మూఱును వంచించి యకార్యకరణములు నశ్శీలములు జగుప్సిత
 ములు బీభత్సములునగు మంత్రతంత్రప్రయోగముచేయుట వ్యర్థము
 మంచి మంచి యాహారపదార్థములగ్గిపాలుగావి చియనాధ జంతులగు
 మేకలం బెక్కున్మిక్కులి కూళతనమున మెడలంబిసికించివేదార్థములు
 తాము స్వయముగాఁ జూచివచ్చిన ట్లభియించుచు యజ్ఞ దేవతలు
 తమ కోగడుచున్నట్లు కన్నులుమిటకరించుచు బొంతకాకులవలె శ్రుతి
 శాస్త్రమును లేక యపస్వరముగ నార్చుచు సుద్ధాతలు హోత లాగ్ని

ధ్రువుని పొట్టలుబ్బ తేగతిని క్రొవ్వి క్రతుశాలం బర్పిడుము
 పొండరీకము బహింగపుపందిలికూటము ? పోమాసీతలవిప్పించు నెగ
 తాళినవ్వులు దక్షిణలు కాక కట్నము న కానుక లందుటకై చేయు
 టక్కులు తామే ద్విజాలమనియు బ్రాహ్మణులనియు శ్రోత్రియుల
 మనియుం దమకు స్వర్గము బెత్తెడెడముగాఁ జేతులకందివచ్చుచున్న
 దనియు, పావసుమనియు నితరులందఱును గర్మబాహుళ్యము మ్లేచ్ఛులు
 సస్పృశ్యులనియును స్వార్థకరాయణులై పండితమ్మన్యులై యహం
 కారమున మతిమాలి యున్నతులవలె దొంగలవలె దుర్మార్గులు
 తెక్కండ్రుకుట్రగా గుమిగూడి ప్రాణిహింస కావించుచులోకద్రోహ
 మాచరించు చున్నారని కరుణాసముద్రుఁ డగు గౌతమబుద్ధుఁడు
 చేసినబోధ యెంతయు స్పష్టమైనదని మనకతీతము

ఏదీ జగహోమమంత్రములచే దేవతల స్వాధీనముచేసి
 కొన్నట్లు దంభముజూపు నిక్కటికయాదకులు తమరోగముల మాన్పు
 కొనఁగలిగిరా ? యథేష్టముగా బ్రతుకఁగలిగిరా ? తమహరి బాగు
 పర్చఁగలిగిరా ? వేదము లేవియో పురాణమునులు శ్రుతులెల్ల
 పలకిరో యావేదవాక్యములకు మునులొనర్చిన వ్యాఖ్యానముల
 తాత్పర్యమేమో కల్పమెట్లుండవలయునో- కూటికై వృత్తికల్పించు
 కొని సోమరులై కిర్మచెడిపోవునని శతవృద్ధులయ్యుఁ బెక్కుసారులు
 కనికరములేక ఎలదవ్వనులకేవగాఁ బొడ్డాడుచు బ్రహ్మలోకమునుండి
 తాముమాత్రమే యూడిపడ్డట్లు పిచ్చిపిచ్చివేషములతో నగ్గిమైల బుగ్గి
 మైల నీరు మై నింగి మైల యని యసందర్భపలాపము లొన
 ర్చుచు లోకోపకారముగా మనోవాక్కాయకర్మములఁ గష్ట
 పడి నిష్కాపట్యముగా సత్యముగా న్యాయముగా సర్వప్రాణుల
 కుపకారముగా సర్వభూతలములై దయతో సంచరింపక “పశు
 మాలభేత” యను వాక్యమునకు చేతికిఁ జిక్కిన పేదకట్టి

మేకలం బల్మింజంబ యావననగ్గిలో వేల్చవలయునిది వేదవ్యాఖ్యాతల
తాత్పర్యమని గతానుగతికముగా శిష్టసంప్రదాయమని మనలమ్మ
దయ్యపుముచ్చటలనమ్మమూఢులచందమున భూతద్రోహులు, లోక
మంచులు, కేవలస్వార్థపరు , దయావిహీనులు, ప్రాణిహింసకులు
అయినవారు వైదికుఁడు పాడుబన్నెగట్టులకు తెలివా-తేటా? శబ్ద
జ్ఞానమా? స్వరజ్ఞానమా? సాలజగద్రూపక సహజపాండిత్యమా?
సర్వతంత్ర స్వతంత్ర శక్తియా? దయయా? దాక్షిణ్యమా? సిగ్గా?
బజ్జా? ధైర్యమా? పౌరుషమా? పరశ్రేయస్సహనమా? పోవీకూటికై
యెన్ని పోకిళ్ళుపోనీ మతెన్ని వేషములు వేయనీ వీరి కేమి చేటుగాల
మన్యాయముగా వ్యర్థముగా ప్రాణిహింస క్రతుమిష న్నావించు
చున్నారే? ఈ శబ్దమున కీయర్థమనియు నీధ్వని కిదిమూ-మనియును
నిర్రేకింప నెవ్వకిశక్యమ?

వివిధదేశములందు వివిధజాతులలో వివిధసంఘములయందలి
వివిధకుటుంబములలో వివిధవయస్సులు సహవాసములంబట్టి వివిధసమ
యంబుల వివిధప్రసంగములకలమున నొక్కశబ్దమే యొక్క ధ్వనియే
వివిధతాత్పర్యంబులుగఁ బరిగణించఁబడునని తెలియక “పశుమాల
భేద”యనువిధికి దేవతాప్రీతికై కొన్నిరకములజంతువులఁ జంపవలయు
నని మాంసాశనులై కూళ్లలై హింసాపరులై తమ ప్రాణంబులు
తమకెంతటిపియో యితరుల కట్లుండునని యెంచక తమయాస్తి
భద్రముగాఁ దాఁచుకొని యితరులద్రవ్యము వెచ్చబెట్టించు ధూర్తుల
వలె తాముప్రొద్దుల మెక్కి యితరుల కేకాదశిం జాటు తుంటరి
వలె తనయానికి ముసుఁగిడి యెరునాలి నెగాదిగఁజూచుపోకిరివలె
వ్యవహరించువైదికమ్మన్యుల నేమనవలయు? జీవత్పశువునకుఁ బ్రతిని
ధిగాఁ బిచ్చపశువునువేయు వైష్ణవమతమును జగద్గురు వంగీకరించిన
తాత్పర్య మెఱిగియు నెఱుంగ కింకను జీవత్పశుహింసనొనర్చు
మూర్ఖులనేమనవచ్చును? “సహింస్యాత్పర్యభూతాని” అను శ్రుత్యవృత్తి

మెఱుంగఁజాలని మూర్ఖులు ఎం కాదు లీఁగు జ పునట్లు వైదికము నులు క్రతువు ౦ బశివు ౯ జాపుమిచ్చారు

స స్కృతము ఛందస్సనియును భాషయనియును రెండువిధములు ఛందస్సనగా సహృషేయవాక్యగ్రవేదము భాషయనఁగాఁ బ్రాకృతులగు లోకు లన్యోన ముం వచయిభిచ్చాయములు తెల్పుకొనటకై యుపయోగించుకొని సుజ్ఞావిశేషమగు ధ్వని నిత్యాపౌరుషేయావాక్యతావక్తా పరిచ్ఛేదాఖండశబ్దము వేదము అది సముద్రహోవవలె సనాదిగా సహజమై యనిర్వచనియమై నిత్యమై యమానవవేద్యమైన యాకాశగుణము - ఆశబ్దమును లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రవ్యలగుచునులు బాలబోధకై దేవతలకుఁ గనుముక్కులతో శిలాదారుమయములుగా విగ్రహములఁగల్పించినట్లు దైవధ్యాన కల్గి జనులు తరించుటకొరకును సకలపదార్థజానము కలుగుటకొరకును బ్రతిష్ఠితత్వయము లేర్పరి దైవస్తుతికై ఋగ్వేదముగాను దైవధ్యానపుపనియొనలి యాయాసము తెలియనీకుండుటకై ధాన్యపుమఱలం బనిచేయువారలకుఁ బడవలన్లుగువాడేన్ రంజనము పుట్టించుటకుఁ బాటవంటి సామవేదము న్నూటికై యజుర్వేద కల్పవిధానము నృన్నిరి శిలాదారువిగ్రహమున నవయవములకుఁ బ్రమొక్కుట యావిగ్రహములం బూజించుట సాలగ్రామములఁ గడుగుట దేవతార్చనమె సర్వుట యను సకలయజ్ఞముం దేవతాప్రీతికై ధ్వనిగాహయంత్రములవలె నొకరినొక రనాదికాలమునుండి జగడనుగ్రహబుద్ధిచేపురుహవాతుఁడు మొదలువేదవ్యాఖ్యాతలుయుగాను సారముగా ననేకవిధములుగా వివిధలోకాభిరుచికిఁదగునట్లు మొత్తముపైని చిత్తము ధ్యానాయత్రముకావించి జనులను దరింపఁజేయుటకనేక మార్గములుగా “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని వరదంబలిమున్యాది ఘహాభావ్యకారులు శబ్దార్థముల నుపన్యసించి, “ద్వేషీర్హే” అను

మౌత్తమునకు శబ్దవరముగా వైయాకరణులు నగ్నివరముగాఁ బూర్వమిమాంసకులు సర్థముచేయుటచే “పశుమాలభేత” పశు వనఁగాఁ జిత్తము- అలభేత యనఁగా దైవాయత్తముచేయుట యఁగా మొత్తముపై “పశుమాలభేత” యను వాక్యమునకు మనఃస్థులు తమచిత్తమును దైవాయత్తము కావించవలయునని మౌత్తార్థము అనవచ్చును మఱియందుఁ గల్పము సర్వలోకోపకార మగునడువడి యానడువడి తీరు న్యాయముగాఁ గట్టపడి వ్యవసాయము చేయుట వండించుట తనతోడిపాటిజంతువుల కావాఁడివంటలు కుడిపి సుఖపెట్టి తాఁ గుడిచి సుఖించుట- సర్వభూతవయాపకుఁడగుటచే జనుడు చిత్తైక్యాగ్రసంబోధి సంతోషముతో హాయిగా బ్రతికి యేర్పొందులేక దేవాయాత్రనడుపుట- ఇది సర్వవేదముల ఫలితార్థము “ప్రజాపతిరాత్మనోపహముదభిక్తో” బ్రహ్మయగ్నిలో హోమముచేయుటకై తనకడుపులోని వన యనెడిపేగు పెట్టివైచే ననఁగాఁ బ్రజాపతియొక్క శరీరము రక్తాస్థిచర్మమయ మనియు నోముగాఁ దనప్రేగు తనకడుపుచించుకొని హోమమునకై పెఱుకు కొన్నాఁడని చెప్పవచ్చునా? ప్రజాపతి దేహముఁగూడ మనుష్య దేహమువలె బాంశభౌతికమని చెప్పవచ్చునా? యజ్ఞమహిమనుగొని యాడుటకై యర్థవాదముగా నాశ్రుతి ప్రవర్తించుచున్నదిగాననా శ్రుతులకుశబ్దార్థము మార్పిచెప్పవలసియై న్నది కాన “పశుమాలభేత” యను వాక్యమునకు మేఁకలంజంపి బలియిచ్చుటయని యర్థము చెప్పరాదు మాంసాశనుఁగు క్రూరమనుష్యులు యజ్ఞముమిష వెట్టి వేకచోదితమని యనే కార్థములిచ్చుశబ్దమునకుఁడమయిష్టానుసారముగా శర్థముచెప్పి వేదాంగమని శ్రౌతివిధులను దమయిష్టానుసారముగా శిష్టమౌగ్రదాయమని ప్రకటించుచు గ్రామ దేవతజాతరకు మొక్కు కొన్న మాంసభక్షకులవలె (వైదికులనియు బ్రహ్మణులమనియు)

సంధవరంపరానుశ్రుతముగానున్న శబ్దవిశేషములను వేర్వేరుమనుకొని విజ్ఞప్తిగా యద్భోషించుచు పామరరంజకముగా బొమ్మలాటలు నాటక ప్రదర్శనములవిధమున వివిధక్రతుక్రియాకలాపములను విధిచోదితములని మూఢులం బెవరించుచు దంభవేషములు దొంగనివ్వలు కొంటె చేష్టలతో బాకమెఱుంగని స్వాధుజాతువుల సదకపోషణవృత్తిగా యాజకు మనియ పట్కుర్చనిరతులమనియు దంభముగాఁ జాటుకొనుచుఁ గేవలపరమార్థము నకుమాత్రమే యర్హించుచున్నట్లుగ కడుచుఁ గడువృద్ధులయ్యుఁ గర్మచెడిబోవునని మివవెటి నానూఁగు ప్రాయపుచేడియల కేవలగాఁ బలుమరుఁ బెండ్లాడి యైహికభోగంబుల సంతృప్తిగొనక సోమరులైన ముష్టిబాపండు “పశుమాలభేత” యను శబ్దమునకు దేవతలపేరు చెప్పి మేకలంజంపి తిసవచ్చుననుచున్నారు “సహింస్యా తస్యభూతాః” యజ్ఞార్థమిచ్చి భూతిహింసచేయుఁ గూడదని వ్రక్షిప్తార్థము చెప్పినారు ఏదంతయునైనను జంపఁగూడదని విధించుచున్న శ్రుతికి “నైథేయహింసాంవినా” క్రతువునందు తప్ప ననవ్రక్షిప్తార్థ మేలచెప్పవలెను? జగద్గురువు లీమాత్రమైన బూర్వాచారకల్పమున కనుష్ఠయిచ్చినఁగాని యజ్ఞవిధానములు నిస్సారములై పామరులకు రుచియక మొదలే దేవతాచింతనముమానుకొని యభేష్టముగా జంతుల నిమితిమీటివంచెదరని యర్థాంగీకారముగాఁ దలలోని పేలు మంచమందలిపెల్లులను జంపఁబడుట కొవ్వకొన్నట్లు “యజ్ఞదీక్ష నందఱువహింపఁగలరు? మనమ్యులలో లక్ష కొఁడుగదా యట్లు కేవల శ్రోత్రియఁడైనవాడు తిండికై కాక కేవలహోమార్థమై మిక్కిలిదుర్లభమగు లక్షణములుగలజశువును హింసింపవచ్చునని” శ్రౌతమతస్థాపనమున కొడఁబడిరి శాస్త్రముకంటె నాచారము బలీయము పారంపర్యముగావచ్చునాచారము మరిచిదైవము బెడ్డదైవము మానుకొననేరదు ముఱియును మానుకొనుటకుఁ జేసినయ్యవభేష

ముచే మంజీబదులుకీడగును పూర్వాచార మెందుకుఁబట్టెనో
యాయాచార మెంతవరకవలంబింపవలయునో యెంతవఱకుఁ బ్రకృత
కాలానుసారముగా మాట్టుకొనవలెనో యెవ్వ డెట్టి నడత ప్రజోప
కారమగునో బాగుగ నాలోచింప “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి”
యన నట్లొకపుస్తకమునకుఁ బ్రతివ్రాయుచు నాపుస్తకకలతమునఁ
జచ్చినయీఁగయుంజుఁ జూచి తా వ్రాయుబ్రతిలో నీఁగనుజంపితెచ్చి
యంటించిన మూర్ఖునివలెఁ గాలవశముచేత శిష్టాచారముల ధూర్తుల
గాని యవివేకులుగాని యొవర్చినమార్పులుగూడ నాశిష్టాచారము
లోనివేయని గతానుగతికులై యుక్తాయుక్తవివేకహినులై వేదవేద
లయ్యును ముగులఁబఱితులయ్యును స్వార్థపరులై కొందఱును
మంజీఁబోయినఁ జెడ్డవచ్చునేమోయని కొందఱును సర్వము విష్ణు
మయమనియు వైరాగ్యమున నుపేక్షించి కొందఱును శిష్టాచార
ముగా నవలంబింపఁబడినదురాచారము లడంపనేరకున్నారు అన్ని
దురాచారములలోను మఱి య్మిసాదములలోను మిక్కిలిఘోర
మైనది చంపుటకన్న మతెద్దియగుగానని స్వభావముగాఁ దమబ్రతుకు
సందలి దీఁగలదనల కంకటికిం బ్రత్యక్షానుభవమేకదా? మనుష్య
బలియిచ్చునాచార మేలమాన్ని చిరో యాహేతువునై బాగుగఁ
దలపోసి మనుష్యేతరపక్ష బలికూడ మాన్పింపలే? మనుష్యులకు
విముబ్రతుకువలె జంతువులకుఁ దమబ్రతుకుఁదీసియని తల పదికూల
తగవునీర్ప యముఁడు లేడా? అకాలమృత్యువు న్యాయస్థానము
కాగా?

“మందు కట్లు ఘోషించెడు ప్రాణహింసచేయగూడదుకూడ
భూతహింసవలనఁగాని భూతముల్ బ్రతుక నెరవు అహమన్న
మహమన్న మహమన్న మహమన్నానోఁన్నానోఁన్నానా”యన్న
మను నేనే యన్నమును భక్షించువాఁడును నేనే యని శ్రుతి

యుద్ధోషించుట కనిపెట్టవా? అనేకకోట్ల కీటకములతో జీవాణువులతో నిండినగాలి నివిశ్వాసవాయువుతో దిగవీచిత జీవిపగలవా? లోక లేక మిలమిలలాడుచు గ్రతుకుచున్న పురువులతో నిండినజలమును ద్రాగక జీవిపగలవా? వేయేల నిబ్రతుకంతయు నితరజీవహింస వల్లనేదా కొననాగుచున్నది? జీవికి జీవితయే యాధారము - మాంస భక్షణమే తప్పనెరవు వేదనిందయును వైదికనిందయును గావించి క్రతువులం బశవాంస నెంకూడదనెదవని" యడిగిన నిదిగో సమాధానము - ధర్మార్థకామమోక్షములను నొల్లు పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుట మనవ్యజీవితమునకుఁ బ్రయోజనకరముకదా? "పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్" కనుక బ్రతికినసార్థకమైన లోకోపకారముగానడుచుట - లోక మనఁగా సహంకారముమకారములతో న్యదేహభిమానమున జీవితేచ్ఛతో సుఖంపఁగోరి కరచరణాద్యవయవములతో మనోవాక్కాయకర్మములచే ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్య విశేషనని వాయూభావాత్మకన ప్రదార్ధత త్వముం బ్రకటించుచువీరు మనుష్యు లివి పశువు లివి జడములు - మహదమహద్వివేకములతోఁ గలవై నైపుంచుకొనుటకును సుఖమును బొందుటకును యత్నించు నేజాతివులు తనకుఁ గాన్పించునో యట్టిజంతునమూహము జంగమ జీవలోకము - తక్కినని స్థావరజీవలోకము - తనకుఁ దెలియఁబడిన దెల్లలోకమే - లోకముకాని దెద్దియును లేదు మతీయుం జై తస్యము కాని పదార్థమెద్దియును లేదంతయుం ప్రచారయమే జీవమయమే "హరియశమ కానివస్తువు శరమాణువు లేదు" అన్నట్లు జీవికాని లోకమేలేదు అయినచ వనవలె భేదమోదములగపర్చు జంతువులు తనజాతి - తనతన ధువులు తనహితులం దాఁద్రేమించుచున్నట్లు ప్రేమించువాఁడు భూతదయాకుఁడై లోకోపకారియనఁబడి ప్రతీకు పార్థకిముగా నొరులనుఖ పెట్టుటచేఁ దా సుఖముగ బ్రతుకఁగలఁడని

యెల్ల రెండినసంగతియే - చావునకుఁ దెగి పక లంకణముచేయరా
 కన్నట్లు సచ్చిదానందలక్ష్మణుడగుఁడగురమాత్మలో లయమంది కైవల్య
 మందుటయే పరమ పురుషార్థముగను కైవల్య మనఁగా శాశ్వ
 తముగా సకల భూత దయతోనొప్పట కనుకను బాహు
 కుచిసందినందప్ప సంతశ్శుచి కలుగదుగనుకను మనోవాక్కాయ
 కర్మములతో సకల పాణులం బ్రేమించుటచే సంపూర్ణతృప్తిపూరక
 మగు కైవల్య మబ్బునుగనుకను ద్వేషముచేత మనస్సంతుష్టిజాత్రిగా
 చెడిపోవును గనుక, తిండికైసను జంతువులం జంతులు కలవడనొల్లని
 మనుష్యుడు తనతోడిపాటిమనుష్యులనుజంతుల కంటచేతను జంతు
 హింసకుం దగిన పరక పతన హేతుక కార్యముగాని క్రూరసాధన
 ములుగాని జాత్రిగా విసర్జించుట కలవాటుపడిననాడు పౌరపాటున
 నై సతనసౌఖ్యములోని వాటికెవ్వరికైన నెన్నఁడును ప్రాణిహింసచేయఁ
 గలకై జాత్రిగా నుండదుగనుకడ తువు, నొట్టుటకుఁగాని చవు
 టకుఁగాని జాత్రిగా సలవాటుపడనివారు తమతోడిపాటిమనుష్యులం
 బ్రమాదముననై హింసించుసాధనములుదాల్చుకుంటచేతను సకల
 భూతదయఁగలమనుష్యులు మాంసాశనముమాని యొరుం పాణులు
 గాచి సుఖముగా తాము బ్రతికెదగుగనుకనే “అహింసా పరమో
 ధర్మః” అనువచనము “నహింసా త్సర్వభూతాని” యను శ్రుతి
 శిరోవిధివాక్యము ననాదిగా సప్రతిపాతములుగానఖిలలోకసమ్మతము
 లుగా యుక్తియుక్తములై తనరారుచుంటచే నహింసావ్రత మిట్లు
 తోడిపాటిజనులకు మాటిమాటికి స్వభావముగాబోధింపవలసివచ్చెను
 శావనావశమున మనస్సు రాగద్వేషములంది కృత్రిమముగానాటకము
 నుడువలె వికారపదునుగాని శరీరమున కిరదులచేఁ గలిగిననొప్పిపొస
 న్నముగా క్షోభించును దూషణభూషణతిరస్కారములు పిల్లకాయ
 తిట్టినతిట్ట మనస్సును నొగిలింపలేదు ఎల్లకాయ సతీకిననజకు శరీర

మును గాయువన్ని బాధింపకమానదు శరవేదనము నిక్కము
మనోవేదనము కృత్రిమమును సంకల్పవశమునుగలవలె మృత్యును
తిట్టుట వెక్కిరించుట యెంతాళిచేయుట తెలిసీ తెలియనివారి
నొకప్పుడు చుఃఖట్టునెమోగాని కొల్లుట దేహధారుల సంపత్తిని తప్పక
దుఃఖపెట్టకమానదు తిట్లుకుం గొట్టుకై న నొప్పుకొనుచుగాని చంకు
జడట కొప్పకొనుట ప్రాశిస్యభావము కాదు-కాబట్టి చంపబూసట
కన్న గ్రౌర్యమును జంపుటకన్నఁ బాపమును మఱి యితర మెదియు
నాదు- తమకుఁగాని యితరజంతువులకుఁగాని నిద్రాహారవిహార
సౌఖ్యముల స్వంగముకలుగఁజేయఁబోని నెనుగలముష్యులు
నాస్తకులుగానీ యాస్తకులుగాని యేజాతివారుగానీ శ్రీులుగానీ
పురుషులుగానీ మఱి యేనడువడినుండనీ నజ్ఞులే యవుమరు- కాని
దుర్జనులెంతమాత్రమన్దానేరదు-భార్యలభర్తలు ఆర్య అనార్యులు
నాస్తకులాస్తకులునోత్రులనమానగోత్రులు పాత్రు పాత్రులనొని
మిథ్యాచారములను దాంభికులు మంచులు స్వార్థపరాధులు
కల్పించినవన్నికలు వైపరీత్యములు తేలిపోనివన్నెలు వేషములు
రచనావిశేషములు వ్యావహారికములుగాని యదార్థముగా బ్రతుకుట
కవశ్యకతవ్యములం బారమార్థికము లెంతమాత్రమన్దావు

“మరణా ప్రకృతి శ్శరీరిణాం వికృతి ర్ద్వివితముచ్యతే బుధైః
క్షణమస్మ్యవతిష్ఠతే శ్వసన్యదిజంతుర్నునులాభావానసా” మరణము
ప్రకృతి-జీవనము వికృతి- శరీరము బోడగాఁబుట్టుట ప్రకృతి- వస్త్రా
ద్యలంకారములతోఁ బిదపఁగన్నట్టుట వికృతి- ప్రకృతియగు మరణా
వస్తయందు జీవనలాభనష్టములురెండునులేవు వికృతియగు దేహ
ధారణావస్తయెడ జీవనలాభము కలదు కాబట్టి యొక్క-క్షణమాత్ర
ముపరితీయుచున్నప్పటికి జంతువు జీవన లాభముకలదే యగును
కాబట్టి ప్రతిజంతువును ప్రాణలాభకరముగుబ్రదుకునే శోరఁదగినది

“బ్రతికియుండిన సుఖములు వడయవచ్చు” అనునట్లు స్వభావముగా న్నొక ప్రవచనము నహించియోనను సకలజాతువులు బ్రతుకుటకై కోరుచుంటు యెల్లర కనుభవమయినసంగతియేకదా! కాబట్టి యిది యనుకూర్చి జంతువుల నెమిషచేసినచో జంతువులకై దయయే మూర్తిగాఁగల సర్వేశ్వరుడు వేదశాస్త్రముఖము నెప్పటికిని శాసించఁడని భగవంతుని దయాతత్త్వ మెఱిగినవేత్తలు “పశుమాల భేరి” యని శ్రుతికి జంతువును దేవతాప్రీతికై చంపవలసినదను సర్దుము రవంతయోనను జెప్పనొల్లరు

ప్రత్యేకమతకార్థముతో వ్యవహరింపఁబడు సంజ్ఞారూపము లగు సకారాదివర్ణములు దాత్రాదిస్వరములు మొదలగునానారూపక చతుర్విధాభివ్యుత్పత్తి కేవలము న్నియును సర్వలోకోపకారముగా వినియోగింపవలసినదనియే వేదశాస్త్రముల ముఖ్యాభిప్రాయమని నిఖిలాదిమునులు నెల్లడించుచు నానావిధజనాభిరుచుల ననుసరించి నానావిధసంజ్ఞారబోధకశబ్దజాతుల సమస్తవేదశాస్త్రముల నిర్వంచి చుట తెలియక మాంసాశనవృత్తినాథీనులగు క్రూరమృగమృదులు వేద శాస్త్రముల కివార్థములుచేసికొలెత్తూరతంత్రములు నడిపించుట మిక్కిలి హేయమును శోచనీయమును “అగ్నిమిథే పురోహితమ్” శరీరమును బోషించుజరరాగ్నిని గోరచున్నాను అనినేను హాయిగా దిశ్చయింపజేయును జీర్ణముచేయఁగల జరరాగ్నిశక్తి నాపించుచున్న సనుభవమునఁ దనయాఁజలించు నెఱిగినతోడనే ప్రవచనమునఁ గోరుట యన్ని వేదములకు మొదటిదగు ఋగ్వేదముయొక్క మొట్ట మొదటిమంత్రము తెలుపుచున్నది పద్యరూపకమైనఋగ్వేదమే సప్తస్వరాత్మకముగాను లయవిశేషముగా శ్రావ్యముగాఁ బాడఁబడి కేవలవాచికాభినయస్వరూపమై సామవేదమనబడుచున్నది “ఇషే త్వోర్వేదోర్వేదా” యని మొదలిడన యజుర్వేదమునకు “ఇష మేవోర్వం

యజమానాయఃధాతి" అన్నమే బ్రతుకఁ గోరినజంతువునకుఁ బుష్టి నిచ్చుచున్నదని బ్రాహ్మణ మర్థమునుబట్టించు కేవలవాదికాభిసయ విశేషమైయున్నది "ఇషేత్వోరేత్వేతి యలాశశాఖాంఛిసత్తి" అని యజమానఁడు మోదుగుచెట్టుకొమ్మను నటుకుచున్నాడని చతు ర్విధాభిసయవిశేషము చేఁ దనదేహముతో సంబంధింపక వేటుగా నున్న జంగమస్థావరదాధము నుపయోగి చుకొనువిధమును శిక్షా వ్యాకరణచ్చందోజ్యోతిషకము లెఱిగించుచున్నవి ముత్రముపై సమస్తవేదశాస్త్రములవ సరనిజఁడు పౌందర్యలభలము నిత్యసంతుష్ట జీవనము వడంగముల ప్రయోజనము వేదములనునరించి శాశ్వత సుఖజీవనమును సంపాదించుకొనగలగునడువడి ఉనుటలకు శరీరము నకుఁ గలసంబంధమువంటిది వేదము కునువేదాంగములకును మానసిక ములు వేదములు వేదాంగములు తైహికములు అతీంద్రియములు దివ్యస్వరూపవిశేషములు వేదములు బుద్ధిప్రవర్తకేంద్రియాభిసయ విశేషబోధకములు వేదాంగములు వాస్తవముగా వేదము లసంత విధములు - వేదములును వెల్లిడిచు వేదాంగములుకూడ నసంతవిధ ములు "యలాశ శాఖాం ఛిసత్తి" అనుకల్ప వాక్యమునందలి పలాశ యనుపదమునకును శాఖాయననదమ నకును ఛిసత్తి యనుపదమునకు నర్థము లసంతవిధములు - ఎంతయుజీవులో ఆన్నిరకములబుద్ధుల్ని రకముల చతుర్విధాభిసయవిశేషాత్మకేంద్రియవ్యాపారములును ఏ జాతిజంతువులకాజాతిగుణములచేట్టలు మిక్కిలియింపుగావా?" "విద్య తేనేన విత్తమితి వేదః" విత్తమనఁ గోరినవస్తువు - తాఁ గోరిన కోర్కె యేసాధనముచే లభ్యమగునో యవంతయును వేదమే ధర్మార్థకామమోక్షసాధకోపాయశుంతయును వేదమే. హరిహరీ యే మీఞ్మోరము - శిష్టాచారమని యుభయలోకభ్రష్టులు గతానుగతిక లయి సిగ్గులేనిమొండిబండలై వినుటకుఁ జూచుటకుమిక్కిలియనవ్య

కరము గువలములతో బీభత్సములగు శనుచేయుచు నెనరుమాలి
 నోరులేనిసాధుడ తువులను ఘోరముగా ముక్కు చెవు లోను
 మాసి చంపి కడుపుజీల్చి ప్రేవులులాగియోహచా సోమాసుల
 సాంపు లధ్వరులు కూటివేసము లక్కటా పిల్లికిఁ జెలగాట మెలు
 కకుఁ బ్రాణమ పోవుట “పశుమాలభేత” అనుమంత్రమునకుఁ దన
 వారు పశువులుకారాదా? యామంత్ర మట్లు విధించదని చచ్చిన
 యాఁగ నంటిమ వీపూర్వాచారమే తార్కాణమా? పూర్వుల
 యాచారానునారముగా నొక్క పశుహింసదప్ప మతెద్దియైన నద్వి
 ధానము దాఁ జేయఁగలిగెనా? “పశుమాలభేత” యని కామ్య
 కర్మము నుద్దేశించిన విధి శ్రుతికిఁ బిష్టపశువును దేవతాప్రీతి వేయు
 బాహ్యులు కిర్మబాహ్యులు పాపండు లని యనఁదగునా? పామర
 జోధకై-వివాహమునఁ బుస్తెముడి- గోత్రస్మరణమునఁ బిండవిధి-
 నీతిజోధయే నాట్యము బొమ్మలాట- పూర్వవృత్తాంశూత్రమునఁ
 గావ్యములు పడములం బాటలను వీరవిఖ్యాతికి గుర్తుగా దేవా
 లయము చిత్రము సత్రము దివ్యక్షేత్రము- జాతరసంబరము సందడి
 చూపు- వాంసావతదీక్షకై శయనై కాదశీనిష్ఠ మొదలుగా
 జగదుపకారము గు నడత లాచారములు వ్రతములు నీతులు నిష్ఠలు
 ముద్దులు ముచ్చటలు విలాసములు వేడుకలు విహారములు గోటులు
 నీలు లొయ్యారములు చాబుదర్పములు సమయోచితములుగా సాధు
 జనోపకారములుగా సకలభూతదయాపరములుగాఁగానిచో కేవల
 పూర్వాచారములైన వేతువుచే నజ్ఞనాదరణీయము లెంతమాత్రము
 న్నాపేరవు

క్రస్తుతకాలానుసారముగా సర్వజనులకును బ్రతుకును బొడి
 గించి సుఖమునుగలిగించుదగిననశేడువడి ననుసరించుట మేలు- పూర్వా
 చారము ననుసరించవలసివచ్చే-శిష్టులయినపూర్వుల యాచారమున

కర్థమేమి ? శిష్టాచార సుసంగ నర్యలోకోపకారకమైన యహింసా
 ప్రతీతి నన్ని మెద్దియు న్నాకని సమయమున నవానికెల్లఁ దెలియక
 తీతదు భూతములైనవాఁడు కాక్షసుఁడు గాని నానిసి యుపిచు
 కొనినే యి ముగువాఁడు లోత జతుపాదములన్నియు నముడు
 నల్లు ధృములన్నియు నహి సావతములో నివిడియ న్నవి మిగిలిన
 బుద్ధియుతుఁడు నోటికింక దీనిపాతవైచి చెటువులోని చేపలు
 చెట్లెగఁత్రాకిపోయినవెన్నెల్లు సునమ్యులకుఁదప్ప నితరజంతువులు
 క్కాలేనియు నున్నలోకమును నుచువ్యజీవనోపయోగమునకై
 యుద్దిష్టమై దేవునచే న్నుజి కలబడె ననుపామకుల మూఢవిశ్వాస
 మేగునవ యను ? పోనిండుతయును దైవవశమే సుష్టుప్తయందలి
 యూర్పసలఁ బురవప్రయత్నము తేని దేహమునందలిభాతువులు
 నానావిధములుగా స్వభావముగా నుత్పత్తిస్థితిలయవిధానము లాదు
 చున్నెల్లుదేహము నకు వెలుపల కంచభూతసంయోగవియోగవిశేషము
 లచే నానావిధ గమనానాసృష్టిస్థితియక్రియలు జరుగునట్లు కేవల
 దైవవశముచేతమాత్రమే మిన్నొకల్పవికల్పమూలములగు ప్రాణి
 సంక్షణమును ప్రాణిహి సయును గామక్రోధలోభమోహ మద
 మత్సరములతోఁగూడి నలక తువు లనోన్మయహింస కావించుకొను
 టయు నహంకారముగుకారములతో వ్యవహరించుటయును గలుగనీ,
 కానిసుఖముగా బ్రతుకఁగోరుటయును యధేచ్ఛముగాఁ దిరుగ నెంచుట
 యను సర్వజంతువులకు నెన్నిటికిని మఱినిసహజప్రయత్నముకదా?
 స్థావరప్రాణు సుఖదుఃఖవిధానములు సునమ్యులు రవంతయును గని
 పెట్టలేదుగనుక స్థావరప్రాణులను భక్షించి తమయాఁకలి తీర్చుకొనక
 తీతదు కాని కొంతవఱకై నెఁ దమవలెఁ గవ్వసుఖములను వెల్లిడించు
 జంతువులను దుశశరీరాలోగ్యముచెడుటయొగక వృథావ్యసనకరులై
 దేవతలకర్పించుమిషమిషాధఁ గొంతయు భోజ్యచాపల్యమునఁ గొంతయు

చుచి యశీర్థావధ్యమాంసములఁ దివి కోరియకా మృత్యుమఖమునఁ
 జూటఁబడచున్నారు మాంసాశనులు - తగుబోయి - భిచారులు
 దొంగలు - జీవహింసకులు - కూటసాక్షులు - కల్లబోయి లోక
 క్రోహులు - మోసగాంధ్రులు - ఆతితాయలు - మొదలగుదర్జనులు
 మొత్తముపైచువచ్చు లో జగముందుఁ గొంగుటసన్నాను లిపో
 భములు - వృద్ధవ్రతులు కోటి కోరిద్రులు నిప్పు దక్కినారంభమును
 తెలిసీ తెలియని స్వార్థకులు సజ్జనులవలె ముఖవేషముతో ప్రాణి
 హింసనుగావించుచు తివయిష్టానుసారముగాఁ జూగినంతయును దమ
 పొడవకృత్యమనియును దమకుఁ బ్రతికూలమయిన దైవవశనియును
 జూతుచు దాము చెడి యెరులఁ జెడుచుచుంటుఁగూడ దైవమే
 పోతునగునా? ఏమో యేసంగతియు నిశ్చయించి చెప్పవశము
 కాదు

ప్రతిక్షణమునానావస్తుజ్ఞానముచే సంకల్పవికల్పములమాటుచు
 గరించినపంగతి పరాకుశదు చుత్తరక్షణ మేమగునో నిశ్చయపర్చ
 నేక యశీష్టలాభముకై దేవులాడుచు దిగతరేఖవాద్దు తోచి
 తోచనిచందమున వస్తుతత్వజ్ఞాన మందీయందక సిద్ధాంతములు
 చేసికొను జ్ఞానలవదుగ్నిదగ్ధులే - పోని తమ ప్రేమకుదూరమైనమేకలు
 మొదలగుజీవుల నేమిచేతనో చుపినఁ జంపనిగాని యన్ని జంతువుల
 కన్న జ్ఞానంతుల మన కొన్నమనుష్యులు తమలోఁ దా మొద
 కూటక కూటికలే దనియూ గడ్డకు లేదనియూ కాట్లాడి తన్నుకొని
 యొంకొరులను వ్యర్థముగాఁ జంపుకొనుచున్నారు? చెట్లుచేమలు
 దుంపలు కాయలు పద్దు నానావిధసస్యములు తిమిఁతఁదాము సహ
 జుగళపుట్టి పెరుగుచున్నవి మఱి పైరుపెట్టి పండించుకొన్న నవవిధ
 భాగ్యములు చేతలుకెల్ల లడ్డమైపగడ్డి యన్నివిధములైన మృగ
 మాంసములు యధోష్టముగాఁ జనుపొట్టనింపుకొనుటకునేట్లు చెరువులు

నూతులు పలురకములపాపకము లాసవములు మద్యములు దప్పి
 తీర్చుకొనటకై కొండగుహపొదరిండ్లు చెట్లతోట్టలు నానావిధగృహ
 ములు మిద్దెలు మేడలు కావలసినన్ని కట్టవపడి నిర్మించుకొన్నచో
 జెట్టులకట్టలు నారచీరలు ప్రతికట్టు రోమములతో నేసికొన్న ముత్య
 సన్న బట్ట కప్పకొనట సకలయంత్రములు యాసములు బండ్లు వివిధ
 జంతువాహనము లోడలు భూమియందు జలమందును సంచరించి
 యథేష్ట దేశంబుల సంచరించుటకై యంతకుండగిరిబొంతిలై తనివి దీటు
 గామోప భోగంబుల నోలలాడించు నీడుజోడుకుడిరిన దివదినము
 క్రొత్త క్రొత్తచవులఱిగించు కామినీకాముకులు- ఈతిబాధలమండి
 తప్పించుకొని బ్రతుకగల నానావిధజీవనోపాయములు సకలసామర్థ్య
 ములకలిగించు పలురకముల మందులు మూత్రములు కావలసిన సుఖ
 జీవనసాధనములతో నెవరియట్టుకువారికే యేదేశమున కాదేశముజే
 మొత్తముపై “కోతి భారః సమర్థానాం కిం దూరింవ్యవసాయినామ్
 కోవిదేశః సవిద్యానాం కశ్యత్రుః ప్రియ గాదినామ్” అన్నట్లు తెలివి
 తేటలతో సంచరించినచో నసంతసంఘాతముల జీవనోపాయములతో
 నిండి యసంతయవదగు వృధివిపై సన్మోహస్వప్నహాసాంధవప్రేమ
 లతో బరస్పరసాహాయ్యమొసరించుకొనుచు మనఃస్థూలముల న్నను
 జీవితమును సుఖముగాఁ గడపుకొనక- వేదములఁట- శాస్త్రములఁట
 పురాణోపాసములఁట- పూర్వాచారములఁట- శిష్టులఁట- భగవంతులఁట-
 యాద్యులఁట- మేచ్చులఁట- వైదికులఁట- పాపండులఁట- నాస్తికు
 లఁట- యాస్తికులఁట- శ్రీవంతులఁట- పేదలఁట- బ్రాహ్మణులఁట-
 యంటరానివారఁట-మడివారఁట-మై వారఁట- పెండ్లఁట- పేరంటవఁట-
 సంసారులఁట- సానులఁట- వాచులఁట- చరుసలఁట- పుణ్యమఁట-
 పాపమఁట- స్వర్గమఁట- పరక్షమఁట- క్రిందిజన్మమఁట- మీదిజన్మ
 మఁట- క్రొత్తకర్మలఁట- స్మృతిక్రియఁట- వైదికమఁట- లోకో

మఱ భార్యలఁట- భర్తలఁట- తల్లిగఁడులఁట- ఎల్లలఁట-
 చెల్లెలు తమ్ముఁ డన్న యవ్వు యమ్మ పిమ్మమ్మ పెద్దమ్మ
 కొడుకు కూతురు వదినె మఱదలు తోటికోడలు ప్రభువు నేవ
 కుడు గురువు శిష్యుఁడు దేవుడు వయ్యము న్యాయ మన్యాయము
 సదాచారము దురాచారము తనుఁగట్టుతాళ్లు తాఁ దెచ్చు
 కొన్నచంకమున మనుష్యులకుఁ బండితమ్మస్వతః చదువు వ్రాతలు
 స్వర్ణసరకములు పూర్వోత్తరజన్మములు లేనిపోనియొక్కరమాలిన
 కట్టుబాట్లుజరగనిమాట యరగనితిండివలె దక్కినజంతువుఁ న్నియును
 జ్ఞానహీనములనియు తామొక్కరే యాకాశమునుజంచి సూర్యునిలో
 నున్న లేశమునుగూడ లెక్కింపఁగల తెల్విగలవారమనియు నోటికి
 వచ్చినట్లు వ్రేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దమచెడ్డ రాజి
 వాసులుగాఁ దనమంచి వెలయాలిన్ గావించుచు నహంకారమమ
 కారముల విజ్ఞప్తమగుచు మాదేశము మామతము మాజాతి మాబంధు
 వ్రులు మావారు మాయిల్లు మాఁకలి మాపరువు మాయాస్తి
 మాప్రయోజకత్వము మాపిల్ల మాపాప మ కను మీకును
 తేజ నిమిరమలకున్నంత భేదము మాకును మీకును సరిపడదు క్షణ
 మోసఁ గిట్టదు మాదేశమున మీ రడుగిడరాదు మమ్మలను మీరు
 మట్టుకొనరాదు మీగాలి మాకు సోఁకరాదు మీయున్ని మాకుఁ
 గిట్టదు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఖుణము “అస్తిభాతి
 ప్రేయమ్” ఉన్నది ప్రకాశించుచున్నది ప్రేమించుచున్నది యని
 సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుని ప్రతినిధుల మని చాటుకొనఁచు
 నొకరితో నొకరికి సరిపడక రాజధిర్మమఁట ధర్మయుద్ధమఁట వీరస్వర్గ
 మఁట శుశిఖాధలతో విధిలేకచచ్చుటయేగాక కోరి తమంత యెదిలి
 నానావఖోపాయములు కల్పించుకొని నానావిధాయుధము తేర్చుకొ
 న్నిన బాచకీమఁగు -తొడులేకి పోవ దనుసామిత్వాఁ దమతోడు

నూతులు పలురకములపానకము లానవములు మద్యములు వప్పి
 తిర్చుకొనుటకై కొండగుహపొడరిండ్లు చెల్లతోట్టలు నానావిధగృహ
 ములు మిద్దెలు మేడలు కావలసినన్ని కష్టపడడి నిర్మించుకొన్నచో
 జెట్టులకట్టలు నారచీరలు ప్రతికట్టు రోమములతో నేసికొన్న ముత్య
 సన్న బట్ట కప్పకొనుట సకలయంత్రములు యానములు బండ్లు వివిధ
 జంతువాహనము లోడలు భూమియందు జనుండును సంచరించి
 యథేచ్ఛ దేశంబుల సంచరించుటకై యంతకుండగిరిబొంతిలై తనివి దీక్ష
 గామోప భోగంబుల నోలలాడించు నీడుజోడుకుడిరిన దివదినము
 క్రొత్త క్రొత్తచవులెఱిగించు కామినీకాముకులు- ఈతిబాధలమండి
 తప్పించుకొని బ్రతుకంగల నానావిధజీవనోపాయములు సకలసాధుర్హ
 ములకలిగించు పలురకముల మందులు మూత్రములు కావలసిన సుఖ
 జీవనసాధనములతో నెవరియట్టుకువారికే యేదేశమున కాదేశముదే
 మొత్తముపై “కోతి భారః సమర్థానాం కిం దూరింవ్యవసాయినామ్
 కోవిదేశః సవిద్యానాం కశ్యత్రుః ప్రియనాదినామ్” అన్నట్లు తెలివి
 తేటలతో సంచరించినచో సంతసంఖ్యాకముల జీవనోపాయములతో
 నిండి యంతయవదగు కృధివిపై సన్యోగస్యన్నేహశాంధవప్రేమ
 లతోఁ బరస్పరసహాయ్యమొనరించుకొనుచు మనఃస్థిరము న్నమ
 జీవితమును సుఖముగాఁ గడపుకొనక- వేదములఁట- శాస్త్రములఁట
 పురాణేతిహాసములఁట- పూర్వాచారములఁట- శిష్టులఁట భ్రష్టులఁట-
 యార్జ్యులఁట- మ్లేచ్ఛులఁట- వైదికులఁట పావండులఁట- నాస్తికు
 లఁట- యాస్తికులఁట- శ్రీమంతులఁట- వేదలఁట- బ్రాహ్మణులఁట-
 యంటరానివారఁటమడివారఁట మై వారఁట- పెండ్లఁట పేరంటవఁట-
 సంసారులఁట- సానులఁట- వావులఁట చరుసలఁట- పుణ్యమఁట-
 పాపమఁట- స్వర్గమఁట- పరక్షమఁట- క్రిందిజన్మమఁట- మీదిజన్మ
 మఁట- క్రొత్తకర్మలఁట- స్మార్తకర్మలఁట- వైదికమఁట- లోకో

మఱ భార్యలఁట- భర్తలఁట- తల్లిగఁడులఁట- ఎల్లలఁట-
 చెల్లెలు తమ్ముఁ డన్న యవ్వు యమ్మ పిమ్మమ్మ పెద్దమ్మ
 కొడుకు కూతురు వదినె మఱదలు తోటికోడలు ప్రభువు నేవ
 కూడు గురువు శిష్యుఁడు దేవుడు వయ్యము న్యాయ మన్యాయము
 సదాచారము దురాచారము తనుఁగట్టుతాళ్లు తాఁ దెచ్చు
 కొన్నచంకమున మనుష్యులకుఁ బండితమ్మస్వత చదువు వ్రాతలు
 స్వరసరకములు పూర్వోత్తరజన్మములు లేఁపోనియక్కరమాలిన
 కట్టుకాట్టుజరగనిమాట యరగనితిండివలె దక్కినపంతువుఁ న్నియును
 జ్ఞానహీనములనియు తామొక్కరే యాకసమునుజించి సూర్యునిలో
 నున్న లేశమునుగూడ లెక్కింపఁగల తెల్విగలవారమనియు నోటికి
 వచ్చినట్లు వ్రేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దమచెడ్డ రాణి
 వాసులుగాఁ దనమంచి వెలయాలిన్ గావించుచు నహంకారమమ
 కారముల విజ్ఞప్తఁగుచు మాదేశము మామతము మాజాతి మాబంధు
 వ్రులు మావారు మాయిల్లు మారాఁకలి మాపరువు మాయాస్తి
 మాప్రయోజకత్వము మాపిల్ల మాపాప మ కును మీకును
 తేజ ప్రియరమలకున్నంత భేదము మాకును మీకును సరివడదు క్షణ
 మెఱుఁ గిట్టదు మాదేశమున మీ రడుగిడరాదు మమ్మలను మీరు
 ముట్టుకొనరాదు మీగాలి మాకు సోఁకరాదు మీయున్ని మాకుఁ
 గిట్టదు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఖుణము “అస్తిభాతి
 ప్రియమ్” ఉన్నది ప్రకాశించుచున్నది వ్రేమించుచున్నది యని
 సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుని ప్రతినిధుల మని చాటుకొనఁచు
 నొకరితో నొకరికి సరివడక రాజధర్మమఁట ధర్మయుద్ధమఁట వీరస్వర్గ
 మఁట శుశ్రీలధర్మతో విధిలేకచచ్చుటయేగాక కోరి తమంత యెదిరి
 నానావఖోపాయములు కల్పించుకొని నానావిధాయుధము తేర్చుకొని
 కొని రాచక్రియఁగు -తోడులేక పోవ దనుసామియేగాఁ దమతోడు

గుఱ్ఱము లేస్తులు మొదలగుమృగములనూడ బలత్కారముగాఁ గూలించుచు నొకరినొక రెదుర్కొని కోట్లకొలది హాయిగాఁ దివి కుడుచుకాలము లో క్రొవ్వి యెండొరుంబోడుచుకొనిచచ్చుచున్నారే మనుష్యులు. కటకటా యితరజంతువులకన్న నెంత తెలివిమాలిన వారు ? సకలజగత్సృష్టిలో నిక్కముగ మనుష్యసృష్టి యొకటట్లు. సాగసగు తక్కినజంతువుల నుఖజీవనసంకల్పస్వమువకు మాపత్రుఁ డొక వెటబొమ్మ. నిర్మలబ్రహ్మసృష్టిలో మనుష్యుఁ డొకమసిబొట్టు. తెలిసినవారు దేవతలు తెలివిలేని జంతువులు కశువులు. మనివలెఁ దెలిసిషను కాధలేదు. కశువువలెఁ దెలియకున్నను కాధలేదు.

తెలిసీ తెలియక జ్ఞానలవదుర్నిష్ఠగులాటచేత మనుష్యులు కోరి క్రొవ్వి తమలోఁదాము కొట్లాడుకొని వేదకాశ్రములు చదువు వ్రాఁతలు తెలిసికొనుటకై పడుచున్నక్రమముఁ బైపెచ్చుకొట్ల కొలది మూఁడమూంకలై వండువంటిదవ్వసముక హాయిగా నన్యోన్య వాసురాగమగ సుఖం నేరక పోరాడి చచ్చు బురత యాశ్చర్య మేమీ దైవసంకల్ప ? ఆహ ఏమి పొరువ మేమి వివేక మెఱిగి యెఱిగియెఱుంగని కశువులకన్న హీనముగఁ బోరుచున్నారే మనుష్యులు ? మనుజులకన్న ఎత్తే పాణియొని నయము రాణ నయము అప్పలు నయమ. ఒకరినొకరు చంపుకొననేల ? గాలి నీరు నిప్పు మున్న నాకసమును దేవుఁడు మనుష్యులందఱు సమముగా ననుభవించి బ్రతుకుటకై యందఱిని సమానాస్తిగ సర్వభోగములను స్పృశించెను. ఎందుకు మీలోమీరు భేదమెంచుకొనియన్యాయముగాఁ దక్కినజంతువులకన్న లేనిపోనికష్టములు కోర్కొవ్వి తెచ్చుకొని కరస్పరవై రిములను బెంచుకొని యకామృత్యువును తేతులారఁ దెచ్చుకొనచున్నాడు ? లేనిపోనికష్టము అన్యత్తులవలెఁ గల్పించు కొని వృథాప్రయత్నెంది యేలదుఃఖించెదరు ? మీసృష్టి మీరుమాను

కొనుడు. దైవసృష్టి తక్కిన జంతువులకువలె మీ కేంతమాత్రమును
 జాగ్రత్త పడబోదు. అహంకారము మహారములు స్వార్థపరత మాను
 కొనుడు. అందఱును సమానభోగ గాగములతోఁ దక్కిన జంతువుల
 వలె హాయిగా న్యతంత్రముగా ఎఱి దేవునిలోఁ జేరుడు చదువు
 కొన్నను జదువకున్నను గాకికీ బోయినను బోకున్నను ఏదేశమందు
 జన్మించినను మఱెల్లున్నను మనమును మనుష్యుడే మనుష్యు
 లందఱును మానులే యొక కన్ననోరు గొప్పకారు కొద్దికారు.
 జ్ఞాతులతోపేట్టుకొన్నకోతి కోతు రాజగునా? సింహాసనమున
 ప్రవేశింపఁగ యీగఁదొర యగునా? చావునట్టులాఁకలిదప్పికలు
 మనోవాక్తాయభోగ వాంఛలాధిపాదులు తాపత్రయములు మొదలగు
 నెల్లతరుల సుఖదుఃఖములు వేయో మనుష్యధర్మము మనుష్యులందఱి
 కొక్కపోల్కి యేక దా? ఇతర జంతువు సమీప క్తి కొలఁదిమీయిచ్చకు
 నచ్చినట్లు చంపుడు పెంచుడు కాని మీలోమీ కన్యోన్య ద్వేష
 మేలా? యెందుకు పరస్పరము సవివేకముగఁ బెంచుకొనియకాల
 మృత్యువు పాలగుచున్నారు? తిన్నగ బ్రతుకలేరా? యేమీయవ్యా
 యము? మనుష్యులకెల్లు చెప్ప నీ తెలిసినవెట్టి? కోతికన్నఁజాపల్యము.
 పాముకన్నఁ గ్రౌర్యము. చీరున్న ససామర్థ్యము. నల్లికన్న
 తొంగతనము. దోమకన్న సాకుమార్థ్యము. నక్కకన్న గొంతె
 తనము. కాకికన్నఁ జెడ్డతనము. గాడిదకన్నఁ బెరివిలేమి. మఱే
 జంతువుకన్న నోర్వలేమి. మనుష్యుల కేమివై కరీత్యము? పెట్ట
 వేదాంతము. మార్గాలచా ద్రాణము. దంభవేషము. భక్
 త్యాపము. ఏమీస్వార్థపరత? ఏమీనీతులుబోధించుట? న్యాయము.
 కుదలికట్టుకాటు. పుణ్యము పాపము. మడిపోత్తివంచ. జపమాల.
 నామములు. చదువులుసంఘాలు వ్రతము లానిష్ఠలు. కరులకొంకకూల
 తోడఁ గడుయిల్లునిండవలె. ఒకరికి లేకపోవలెన. దుష్టకుండవలెను. దా

దివసలె నొరుడు మాడవలెను- తనకు సుఖ మొరునకుఁ గవ్వము
తా బ్రతుకవలె నొరుడు చావవలెను- ఓరులు చెడవలెను దా బాగు
పడవలెను- దా నుఖముగనున్నజాలు నితరులెట్లయినఁ దనకేమి?
తాను దనయాలబిడ్డలు తా మన్నినది గొగ తా వ చినది రంభ
యోహో యెన్ని తంచాంగము లెన్ని పురాణములు? పరులకుబోధించు
సపుడా కన్నులుతేలవై చుటను నిలాగుకాగ్పించుట చిత్తముశివునిపై
బ్రతిచెప్ప-పై- ఏవస్తువై న నాడెమ కట్టవచ్చునుగాని మానిసి
నాడెముకట్ట బ్రహ్మకై నఁ దరమగునా? స్పష్టిలో మనుష్యుఁ డెంత
యున్న తస్థితిలోనుండెనో తిన్నగనుండకున్న సంతపాటుపడకమానఁడు

పామరుగు ప్రాకృతజనుల కుపాసనాపాలభ్యముకొఱకును
మఱియును మిక్కిలిసుభబోధకొఱకు నింద్రియ గ్రాహ్యముగా
సవ్యక్తమమూర్తియు సపౌరుషేయముసత్త్వింద్రియమాత్రైకవేద్యము
దివ్యమనగు వేదమునకు యుగాన సారముగా భాషార్థమను దదను
సారిముగాఁ గర్మకలాపమును మనులు వన్నిరిగాని వాస్తవముగా
యోగులకుమాత్రమే యవ్యక్తమైన నాదబ్రహ్మత్మకమగు వేదము
నకు సుంతయు నింద్రియగ్రాహ్యమగు శబ్దస్వరూపముగానియర్థము
గాని తననుసారముగాఁ జేయవలసినయత్థక్రియాకలాపముగాని లేదు.
నిర్గుణబ్రహ్మమే వేదము - దేవునినుపాసించుసాధనములుగా విగ్రహ
ములను దేవాలయములను బూజావిధానములను బామరరంజనము
కొఱకును మఱి యాత్మికబుద్ధి హేచ్ఛరించుటకు నేర్పర్చినట్లు
శ్రౌతస్మార్తకర్మములను లోకీకదుఃఖములనుండి పామరులమనస్సు
లాత్మికబుద్ధికి మఱిల్పుటకుఁ గారుణికులై నమును లేర్పర్చినసాధన
ములు సకలయత్థక్రియాకలాపములు- వేదములుకేవలము మూర్తహా
నబ్బిదాసందాత్మకమగునాంధ్యదైహికస్వర్గావవర్గములబోధించుచున్న
విగాని ధైహిక లోకీకకర్మములనుగానిధైహికవస్తువులనుపయోగించు

క్షతువిధానములనుగాని యెంతమాత్రమును బోధింపవు యుగాను సారముగా నాచారములు నిద్రాహారవిహారములవిధానములు మాఱుచున్నట్లు వేదములశబ్దార్థములు వానిననుసరించినకర్మములు మాఱకరీతిదు

వేద మాతృ యాత్మకు మాయాశరీర ముపాధియైనట్లు వేదమున కింద్రియ గ్రాహ్యములగు శబ్దార్థవిశేషములుసాధులు గాధలు- నారాశంసులు- ఇతిహాసములు- ఆఖ్యాసములు- పురాణములు- కల్పములు- విషయలు- ఉపనిషత్తులు- శ్లోకములు- సూత్రములు- వ్యాఖ్యానములు- అనువ్యాఖ్యానములు- అను సంజ్ఞలతో వేదభాష యొప్పుచున్నది- వేదద్రవ్యలగు బుఱులు గోత్రకారులు పెక్కండ్రు “గోత్రాణాంతు సహస్రప్రాణిప్రయుతావ్యర్బదానిచ, ఊషశంచాశదై శేషాం ప్రవరాఋషిదర్శనాత్” లెక్కింపకకవ్యముకాక గోత్రముల పుఖ్య యెంతయోకలదుకాని ఋషిదర్శనమువలన నలుబదితోమ్మిది మాత్రమే లెక్కింపఁబడినవి- “కస్తేదేవాయ హవిషావిధేమ”

ఏవేల్పునుగూర్చి వేలుదుమని ఋగ్వేదమునందల్లివత్సముచే వేద మనేక దేవతలను గూర్చియు సనేకవిధయజ్ఞముల గూర్చియుఁ బల్కుచున్నది- వేదమూర్తికి యజుర్వేదము తల- ఋగ్వేదము కుడిప్రక్క- సామవేద మెడమప్రక్క- ఉపనిషత్తు లూపిరి- అధర్వవేదము తోఁక యని చెప్పఁబడుటచే లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రవ్యులగు స్వయంభువు మొదలగు నేఁబదిమువ్వురుఋషులు నిర్గుణపరబ్రహ్మాత్మక మగు వేదము నింద్రియ గ్రాహ్యముగా నొనర్పిరి- వంచభూతమయ మగునిజ్జగముత్పత్తినితినాశములందుచునానావిధదివ్యభౌమవస్తువులతో ననాదిగా నెట్లువెలసినదో యాకారణము వేదమే చెప్పలేకుండెట్లు చైతన్యము- జడము నాత్మయును దేహమును ఈశ్వరుఁడను- జగము- దృక్కును దృశ్యము- జ్ఞాతయు జ్ఞేయము సత్త్వరజస్తమో

గుణాత్మకమయిన ప్రకృతియు సచ్చిదానందలక్షణుడగు భగవంతుఁ
డును వేదములచే విశదీకరింపఁబడుచున్నారు. పరలోకమున జోధించు
చతుర్విదాభిసయములు జగమునం దాయాయి దేశములవారి
కాయాయి వేదరూపములుగా ననాదిగా వెలయుచున్నవి స్వర్గాపవర్గము
లును సంస్కృతము మొదలగు నానావిధ భాషలు. దేవాలయములు.
మతములు. దివ్యతీర్థములు. సజ్జపసంఘములు. నానాదేశజనులకు
నానావిధములయి కాలానుసారముగా నమయోచితపాండిత్యము ననస
రింది ప్రాచీనసవీనాచారములతోఁ బ్రవాహోదకమ రీతిని దేశకాల
పాత్రానుసారముగా మాటచుండియును మాటకున్నవి. వేదశబ్దము
నకు మంత్రత్రైవిధములును జేరుదుల్పును మొదలగు నానాధర్మముల
యెడఁ బ్రయోగింపఁబడుటచేతను వర్ణాత్మకముగా కేవల ద్వన్యాత్మక
ముగా నీశబ్దము ప్రసంగవశమున నమయోచితార్థముల నైలువఁ
బడుటచేత స్థానుసారముగా నాచరింపఁబడు శ్రోతకర్మము నమ
యోచితముగా యథేచ్ఛముగాఁ బ్రయోగింపఁబడుచున్నవి గనుక
త్రైవిధ్యుత్థకర్మలన్నియును మానసికములుగా మార్పుకొన్న
ప్పుడు కేవలపరమార్థదాయకములు వివేకాభివర్ధకములు భూతదయా
మయకరులు సర్వలోకోపకారములగుటకు సుదేహము లేదు

“చోదనా లక్షణో వేదః” ధర్మమును చెప్పినది వేదము.
ధర్మము స్థూలమనియును సూక్ష్మమనియు మొదలవిధములు. ఒక
పురుషునకు బెక్కిండు భార్యలుండవచ్చునుగాని పెక్కిండు పురుషుల
కొక్కతె భార్యగానుండరాదని వేదము నుడువ్రచుచున్నది. ద్రౌపది
కేవురు భర్త లనుటచేఁ బలుపురుపురుషు లొక భార్యతోఁ గాఁపురము
చేయవచ్చునని వంచమ వేదమగు భారతము నుడువ్రచుచున్నది. వేదము.
తుంచమ వేదము. వేమన్న చెప్పినది వేదము. సమయోచితముగా ప్రజల
సౌఖ్యమును లోకోపకారమును చేయఁదగుకర్మమును లోధించుచున్న

శబ్దార్థములన్నియును వేదములే ఋగ్వేదము— యజుర్వేదము—
అథర్వవేదము— అంగిరసవేదము— సర్వవిద్యావేదము— రక్షోవిద్యా
వేదము— అసురవిద్యావేదము— ఇతిహాసవేదము— పురాణవేదము—
సామవేదము— కాబట్టి విద్య మొదలుకొని సకలవిద్యలను వేదములే
యనిపించుకొనుచున్నట్లశ్వమేధమునఁ జెప్పఁబడుచున్నది— ఈదిక్కు
మాలిన వేదములు తఱుఁగనితంపియినుక పాఠము యాద్యంతములుగాఁ
కొక ముక్కు మొనయును లేక లెక్కకుమిక్కిలియై సకలలోకచర్యల
నెఱిగించుచునతీంద్రియపదార్థములలోఁగించుచుజగములోఁబరుగుచున్న
సంగతులనెల్ల పేర్కొనుచుఁ జతుర్విధాభిసయాత్మకములై సకలజగ
త్స్వరూపములై భూతవర్తమానభవిష్యత్కాలిక సకలపదార్థతత్త్వ
లోఁగములై సర్వజగద్వ్యాపకములై వెఱుచున్నవి— వేదమే
లోకము మఱియును లోకమే వేదము— లోకములోఁబరుగుచున్న
సంగతుఁడైయు వేదములందును వేదములోఁజెప్పఁబడినవన్నియును
లోకములోనుగాన్పించుచున్నవి— ఏకార్థమైనను జేయవచ్చుననియు
జేయఁదలంచితలంపంతయును వేదమే— విసఁజిదిశబ్దమంతయును
వేదమే— జరిగినకనియంతయును వేదమే— సమస్త జగమును వేదమే—
దేవుఁడుకానిపదార్థము దైవసంకల్పితముకాని పనియును లేదు
దేవుఁడు— వేదము— జగత్తునిక్కముగా నీమూఁడింటికి శబ్దభేదమే గాని
రివంతయును వస్తుభేదములేదు

జడచైతన్యములకువలెలోక వేదములకుభేదమెన్నఁబడుచున్నది.
స్మృతినిఁబట్టిలోకముస్ఫురించుచుంట యెల్లరికనుభవమేకదా? సాహిత్య
సంగీతమయలోకము— సాహిత్య— మనఁగా జ్ఞానము సంగీత— మనఁగా
నామయాపాత్యకమగుజగము— నుడువ్వుప్రపన్థయందువలెనేస్మృతిచక్ర
స్థితిమూలకాఁగానామయాపాత్యకమగుజగముకూడఁబ్రకృతియందులీనమై
యవ్యాకృతమై సచ్చిదానంద లక్షణమైన బ్రహ్మస్వరూపముగా

మిగులుచుండును. ఇహపరక్రియలు నెఱవెఱుటకు పురుషప్రయత్నము తప్పదు. దైవయత్నము ముఖ్యకారణమని చచ్చింకగా కాలబోధకై యేర్పర్చినదేవాలయములు దేవతావిగ్రహమూ విధమున పావరును బోధించుటకై పురుషప్రయత్నము — సకలరూపకమగు పౌరుషము — కార్యసిద్ధికై దైవమువలె బుడస కారణమని శాస్త్రములు పల్కుచున్నవని మనులు నిర్ణయించినారు కానినిశ్చయముగా మనులముఖ్యాభిప్రాయము సకలజగత్కార్యములకును సకలపురుషప్రయత్నములకు నిశ్చయముగా దైవమేకారణము కాని పౌరుషమెంతిమ్మాతిమును గాదని సద్ధాంతీకరింపకతీతదు

జీవుడు మిక్కిలియజ్ఞానబద్ధుడుమాయకు వశుడు భ్రమోపహతుడు మిక్కిలి యన్నికార్యములయెడల సస్వతంత్రుడు కావున సకలజగత్కార్యములకును దైవమధ్యస్థమే కారణము — నేను నాదియను సహంకారమచుకొరబద్ధుడై సజీవుడు మాయావశుడై సకలమువలె మిథ్యయగు జగమును జూచుచు సుఖదుఃఖము లందుచున్నాడు. “అసంగోహ్యాయపురుషః” అను శ్రుతిబోధచే నిత్యసంతృప్తుడై సర్వమునువిష్ణుమయముగా ధ్యానించుచు నిర్వికారుడై కైవల్యమందుచున్నాడు పౌరుషమున్న శబ్దము కుండేటికొమ్మువలె అసంభవార్థమునెఱింగించునామమాత్రము నిశ్చయముగా అత్మపురుషుడు—బ్రహ్మము— దైవము— అశబ్దము మొదలగుపరమాయ శబ్దములుగల యెద్దియోయది యతీంద్రియము మఱి యలోకిముఖగుపదార్థ మెద్దియో యీపౌరుషముసకుండేరేపకమై సత్యమై నిత్యకారమై శాశ్వతమై యద్యయమై దైవస్వరూపము కలదు కాబట్టి యతియియున్నదైవమేగాని పౌరుషమన్నది సగవారవిందమువలె శబ్దమూత్రముగాని త్రైలోకమూత్రమును దైవముకన్న వేతేపదార్థము లేదేనీదు

మహామృత్యుకవశ్యకైర్వము - మును లేర్పర్చిన బ్రహ్మచర్య
 గాఢస్థానానిప్రస్థా న్నాస్తిసాశ్రమములను సరిగా నడిపించడగి నతని
 హవాసము నహర్నివమును విడువక సకలాంతర్యామియును స
 జగత్సృష్టివంహారమూమును సకలకర్మసాక్షియును సకలకర్మఫల
 దాయకుఁడును సర్వశక్తియు సచింత్యమహిమాన్వితుఁడును సంక్రిశి
 రక్షానీక్షాబద్ధకంఠుఁడును సూర్యమండలమధ్యవర్తియును స్వయం
 ప్రకాశుఁడును సకలతేజఃకారణమును సకలభూతప్రవృత్తినివృత్తి
 శాసకుఁడును జాగ్రస్మిక్మనుష్యప్రవృత్తాంత్రయసాక్షియును సచ్చిదా
 శంభమూర్తియును స్వరజ సమోగుణలీలన్ గ్రీడించుదేవుఁడు
 నారాయణుఁడు ప్రత్యక్షముగా సకలగ్రహతేజఃప్రవర్తకుఁడై త్రిమూ
 ర్తిరూపుఁడై ద్వాదశాత్ముఁడై కాలస్వరూపుఁడై యహర్నివ
 ప్రవర్తకుఁడై మిట వెనుగుచున్న భాస్కరుఁ డని దృఢముగా
 నమ్ముకొని, రాజభటునియెదుట నేరముచేయుటకు భయపడుదొంగ
 వలె యచుశిక్షకు వెఱచి రేబవళ్లు దిక్కులు భూమ్యంతరిక్షములు
 సూర్యచంద్రులు వేయేల సకలభూతములతో తమతలంపులకును మఱి
 తాముచేయుసకలకార్యములకును వెల్లడిగాఁ గనిపెట్టు నిష్పక్షపాతి
 పాక్షులని నమ్ముకొని, యేవనిచేసినపుడు జనులు తమ్మును దూషించి
 శిక్షించెనో యేవనులను జేయనీక తమ్మును పెద్దలు నివారించెనో
 శ్లోకెట్టివనులు చేయుటకు సంకల్పించినపుడు చేయుచున్నపుడ గాని
 చేపిపిమ్మలుగాని తమగుండెలకు దడపుట్టుట యితరులు తమ
 మంగళిచ్ఛాచినారేమో యని భయముకల్గుట యేమో వైలియును
 స్మిన్మహిమను వ్యభయ నిట్లెందుకుచేసినా మని నొచ్చుకొనుటయుఁ
 క్షమచేసినారని తమ్ము వితర్థులు తర్జనభర్జనాదిశిక్షల శాసించుట
 యానుభవతః తాత్పర్యరీతిఁబ్రకటకున్నను దమకృత్యములకుఁ దామే
 ప్రాప్తియ్యదోషక మతివోయినట్లు తమనీడకుఁ దామే వెఱచుట

తటస్థించునో యట్టి కాత్వములుచేయుట తమకు తటస్థించ నీ సత్సహవాసమును మోగుట - పెద్దలేర్పర్చిన కట్టుబాటులలో మెలంగలేక మర్యాద సత్కరమించినపుడు మఱి జీవించి నలుగురిలో సగుణాటగానుటకన్నఁ జాపు వేయిరెట్లు మే లని స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొనుట - యీతిబాధలనుండియు సకలప్రమాదములనుండియును గాపాడుటకు వయానిధీ! భక్తవరాధీనా! సర్వేశ్వరా! భగవంతుఁడా! జేవజేవ! నీకన్న మఱి వేరేశరణు లేదని ప్రతిక్షణమును రేబవళ్ళు దైవముపై భారమువేసి మంచియొనపు డది దైవకటాక్షమున జరిగె ననియు చెడ్డయొనపుడు తమయవివేకమును మఱి తమప్రయత్నలోక మనియును నిశ్చయించుకొనుచు సన్మార్గమున ప్రవర్తించుమానత్ర లిహవరలోకసుఖముల సమభవించుటయేగాక తోడివారినిగూడ తమ తోపాలు సన్మార్గమునకుఁ దీసికొనిపోవుదురనుట కావంతయు సందేహము లేదు

వర్ణాశ్రమవ్యవస్థ - గోత్రావళి

శ్రుతివలన - వస్తువివేకముకలవాఁడు బ్రాహ్మణుఁడు భుజ వర్ణాశ్రమముకలవాఁడుక్షత్రియుఁడు ప్రజోత్పాదనసామగ్రికలవాఁడు వైశ్యుఁడు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యు లనుమువ్వురను వారివారివృత్తుల యందుఁ బ్రవర్తించఁజేయువాఁడు శూద్రుఁ డని తాత్పర్యము. ఇద చైతన్యాత్మకమై జంగమస్థావరాత్మకమగు పాంచభౌతికప్రపంచము సందలి వివిధవస్తుసమూహమంతయును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతులచే నుత్పత్తిస్థితినిశాశము లందుచున్నది. అచేతనమగు రత్నములు నదులు రంగులు మొదలగు నానావిధజడములందును జరా యు జాండజోద్భిజ్జస్వేదజములందును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతు లాలోపించఁబడియున్నవి రాగద్వేషములందక యథాలాభసంతుష్టి

కలిగి నకలలోకోపకారముగా నున్నప్రాణులకు బ్రహ్మజాతి చెల్లును, లబ్ధిబ్రహ్మజాతి సంరక్షణమునకై దుష్టసంహారమొనర్చు జీవులకు క్షత్రజాతి యొప్పును బ్రహ్మక్షత్రియులకై జీవనసామాగ్రికూర్చు జీవులకు వైశ్యజాతి తనరును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యుల సౌకర్యము నకై ప్రవర్తిలు దేహధారులకు శూద్రజాతి పరగును ఎవ్వుటికైన నమోమజాతినియచుము మాటకున్నప్పుడు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రజాతులన్నియును సమానగౌరవమర్హుడలుకలవే కలగల్గు నులువలె నీసాల్పజాతిధర్మములును నొక్కదేహధారియందే కాల వశమునఁ బొడచూపుచుంటచే మునులయందుఁడప్ప బ్రాకృతులగు సంసారులలోఁ బ్రత్యేకజాతి యేదేహధారికైన నిర్ణయింప వీలు నడదు కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరాత్మకారిషడ్వర్గపీడితు లగు సంసారులలోఁబర్చుయొక్క తారతమ్యముఁబట్టి క్రమముగాబ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతు లొకకానికన్న నొకటి గౌరవమునఁ దగ్గుచున్నవి ఓర్పుతగ్గుచున్నకొలంది బ్రహ్మజాతి క్షత్రియజాతిగాను క్షత్రియజాతి వైశ్యజాతిగాను వైశ్యజాతి శూద్రజాతిగాను గౌరవ మునఁ గొఱతగుడుచున్నది. మునులందుఁ దప్పఁ బ్రాకృతదేహ ధారులంద జాతిశుద్ధి నిర్ణయింప వీలుకాదు సత్త్వగుణాధిక్యముచే స్వార్థపరుఁడుగాక కేవలము పరోపకారముగాఁ జరిపించినపుడు బ్రాహ్మణుఁడు, రజఃప్రవృత్తిచే స్వపరసౌఖ్యముగా నడచినపుడు క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతులు కలవాఁడును, కేవల తమోగుణ ప్రధానుడై స్వార్థపరుడై భూతద్రోహమాచరించువాఁడు జాతి కాహ్యఁ దనఁబడును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రజాతులును జాతి ప్రభులును ముఖ్యముగా దేహధారులందు- మనుష్యులలో నలువది కోట్లొకడు మునులగోత్రమువారు ప్రవర్తిల్లుచున్నారు ఒక్కఁ డొకఁడు ముగ్గురైదుగు రేడ్గురు ఋషులు మూలముగాఁగలగోత్రములు

మొత్తముపై నలువదితొమ్మిదిగోత్రములలోఁ జేరినవారే జగము నందలి మనుష్యులందఱును మనువసుబ్రహ్మవలనఁ గలిగినవారుగను మాపులు మనుజులు మనుష్యులనియును సంకేతము జగమునందలి జనులకు విలసిల్లుచున్నది మనఁ అను ధాతువునకుఁ “దలంచుట” యని యర్థము భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలముల తలంపులుగల జంతువు లకు మానవు లని పేరుకలిగెను సర్వగోత్రములు క్రవరగణాయత్రి ములు గోత్రము లనంతవంశ్యాకము లందులో ఋషిదర్శనమువలన నలు వదితొమ్మిదిమాత్రమే ముఖ్యము యిసవి ఈనలువదితొమ్మిది గోత్రములఁజేరి కర్మభూమియగు భరతవర్షమును బ్రహ్మక్షత్రోదేవైశ్వశూద్రజా త్యభిమానముకలవా రనాదికాలము నుండియు నున్నాఁగో తక్కినజీవములలోనివారు తమతమకులములకు మూల పురుషును వివిధమతములం బరిగణించుచున్నారు భృగ్వంగిరోత్ర విశ్వమిత్రకశ్యపసింహగర్భు లనున హ్నులమూలమున సీసలువది తొమ్మిదిగోత్రములు క్రవర్తిలుచున్నవి

1 భృగుఋషిమూలమున (1) భార్గవచ్యావనాష్టవ నౌర్య జామదగ్నివంచార్షేయప్రవరాన్విత జామదగ్నివత్సగోత్రము (2) భార్గ వచ్యవనాష్టవనాష్టేయణానూపేతవంచార్షేయ ప్రవరాన్విత జామదగ్న్యము లేక జామదగ్న్యగోత్రము (3) భార్గవచ్యావనాష్టవ నౌర్యబై నవంచార్షేయప్రవరాన్వితబిదగోత్రము (4) భార్గవవైత హవ్యనావేతసత్రయార్షేయప్రవరాన్వితమగు యాస్క- బాధా- మా- మాక- శార్కరాక్షి- సార్షి- సావర్ణి- శాలంకాయా- జైమిని- దేవంత్యా-యనాదిగోత్రదశకమును (5) భార్గవవైసపార్థత్రే యార్షేయ ప్రవరాన్వితతైత్యగోత్రమును (6) బాహ్మశ్రేష్ఠాది ప్రవరాన్వితముగాని లేక భార్గవవైవోదాసబ్రాహ్మశ్రేష్ఠాది ప్రవరాన్వితముగాని యగుమిత్రాయువగోత్రము (7) భాత్య

తైత్తిరీయ ప్రవరాన్వితముగాని భార్గవశౌన మోతగార్త్యుపత్ర
యోర్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగు శునకగోత్రము

౧౧ అంగీరసముని మూలము గౌతమసగోత్రాంతర్భూతములు
(౧) అంగీరసాయాస్యగౌతమత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితముగు గౌతమ
జ్యేతము (౨) అంగీరసాతసధ్యగౌతమత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితముగు
శునకధ్యగోత్రము (10) అంగీరసరావళాగణ్యగౌతమత్రయార్షేయ
శావళాగణ్యగోత్రము (11) అంగీరసామ్యరాజగౌతమత్రయార్షేయ
శావళాజగోత్రము (12) అంగీరసవామదేవ్యగౌతమత్రయార్షేయ
వామదేవగోత్రము (13) అంగీరసత్వార్షద్యుక్తగౌతమత్రయార్షేయ
బృహద్యుక్తగోత్రము (14) అంగీరసపార్షద్యుక్తవైరూపత్రయార్షేయ
ప్రవరాన్వితముగాని తేక అష్టాదంబ్రిపార్షద్యుక్తవైరూప్యత్ర
యార్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగు పార్షద్యుక్తగోత్రము (15)
అంగీరసత్వార్షసృత్యభారద్వాజవాంధసమాతపచన వంచార్షేయ
ప్రవరాన్వితముగోత్రము (16) అంగీరసాతధ్యసత్యగౌతమాశిజకాక్షి
వతో వంచార్షేయ ప్రవరాన్వితకాక్షివంతగోత్రము (17) అంగీరసా
చక్ర్యదీర్ఘతమ త్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితదీర్ఘతమసగోత్రమును
మితయు అంగీరసమూలమున భారద్వాజునినుండి (18) అంగీరస
త్వార్షసృత్యభారద్వాజత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితభారద్వాజాగ్ని
శేక్యగోత్రము (19) అంగీరస భర్మ్యశ్వమాద్ధలత్రయార్షేయ ప్రవ
రాన్వితముగాని తేక తార్మ్యభర్మ్యశ్వమాద్ధలత్రయార్షేయ ప్రవ
రాన్వితముగాని యగు ముద్ధలగోత్రము (20) అంగీరసపౌరుకుత్సితసవశ్య
శ్చత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితవిష్ణువృద్ధ గోత్రము (21) అంగీరసత్వార్ష
సృత్యభారద్వాజగార్మ్యతైస్యవంచార్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని తేక
అంగీరసతైస్యగార్మ్యత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగు గర్భ
గోత్రము (22) అంగీరసాంబరీషయావనాశ్వత్రయార్షేయ ప్రవరా

న్వితములుగాని యయిన హరిత- కుత్స- ఎంగ-శంఖ- దర్శ- శైవ్య
వము లనునాట్యోత్రములు (23) ఆంగీరసగారి వీతసాంస్కృత్యత్ర
యోర్షేయప్రవరాన్వితములుగానితేక శాక్త్యగారివీత సాంకృత్యత్ర
యోర్షేయప్రవరాన్వితములుగానియగు సంకృతి- పూరిమామ-
తండి శంభు- శైవగములను నైదుగోత్రములును (24) ఆంగీరసా
మిహ్యకాణ్యత్రయోర్షేయ ప్రవరాన్వితముగానియగు కణ్యగో
త్రము(25) ఆంగీరసామహేయవోరుక్షవస త్రయోర్షేయప్రవరాన్విత
తబగోత్రము (26) ఆంగీరసశార్తస్పత్య భారద్వాజశౌంగశ్శీల
వంచార్షేయ ప్రవరాన్విత శౌంగశైశిరగోత్రము.

III అతిముషిమూలమున (27) ఆత్రేయార్చనాశక్యవాన్య
త్రయోర్షేయప్రవరాన్వితముగు ఆత్రేయగోత్రము (28) ఆత్రేయ
గావిషరపౌర్వాతిథత్రయోర్షేయప్రవరాన్వితముగుగవిష్ణి గోత్రము

IV విశ్వమిత్రమ్మూలమున (29) విశామి తదేవరాతౌరల
త్రయోర్షేయప్రవరాన్వితములుగుచికిరి- గాలవ- కాల- బవ- మను
తంతు- కుశికము లనునైదుగోత్రములు (30) విశ్వమిత్రదేవశ్రవన
దైవతరస త్రయోర్షేయ ప్రవరాన్వితముగు శ్రౌమతి కామకాయవ
గోత్రము (31) వైశ్వమిత్రమాదుచ్ఛందసధాపాజయ్యత్రయోర్షే
యప్రవరాన్వితముగుధపంజయగోత్రము (32) వైశ్వమిత్రమాధుచ్ఛం
దసాజ్య త్రయోర్షేయప్రవరాన్విత మగు అజగోత్రము(33) వైశ్వ
మిత్రమాధుచ్ఛందసరాహిణత్రయోర్షేయ ప్రవరాన్వితరాహిణగో
త్రము(34) వైశ్వమిత్రమాధుచ్ఛందసాష్టక త్రియాష్టేయప్రవరాన్విత
తముగు అష్టకగోత్రము(35) వైశ్వమిత్రదేవరాతపౌరణిత్రయోర్షే
యప్రవరాన్వితపౌరణివారిధావయంతాగోత్రము(36) వైశ్వమిత్రకా
త్యాక్షీల త్రియాష్టేయప్రవరాన్వితగోత్రము (37) వైశ్వమిత్రా
ఘమర్షణకౌశికత్రియాష్టేయప్రవరాన్వితముగు అఘమర్షణగోత్రము
(38) వైశ్వమిత్రకాధిన రైవణిత్రయాష్టేయ ప్రవరాన్వితరేణవగో

త్రము(39)వై శ్వామిత్రగాభిషవైణవత్రయాద్వేయ ప్రవరాన్వితవేణవ
గోత్రము(40)వై శ్వామిత్రశాంకాయనకౌశిక త్రయాద్వేయప్రవరా
న్వితములగుశాంకాయన- శాలాక్ష- లోహితాక్ష- లోహితదహ్న
వము లనునాల్గు గోత్రములు

V కాశ్యపర్షి మూలమున (41) కాశ్యపావత్సరాసిత త్ర
యాద్వేయప్రవరాన్విత కాశ్యపగోత్రము(42)కాశ్యపావత్సరనై
క్షుప్తత్రయాద్వేయప్రవరాన్వితనిధువగోత్రము (43) కాశ్యపావ
త్సరరైభ్యత్రయాద్వేయప్రవరాన్వితరేభ్యగోత్రము (44) శాండి
లాసితదైవల త్రయాద్వేయప్రవరాన్వితముగాని లేక కాశ్యపాసిత
దైవల త్రయాద్వేయప్రవరాన్వితముగాని యగుశాండిల్యగోత్రము

VI వశిష్ఠ మూలమున (45) వశిష్ఠకార్యేయప్రవరాన్విత
వశిష్ఠగోత్రము (46) వశిష్ఠాధరద్వస్త్రింద్రప్రమదత్రయాద్వేయప్రవరా
న్విత మగు ఉవమవ్యవగోత్రము (47) వశిష్ఠశాక్త్యపారాశర్య
త్రయాద్వేయప్రవరాన్విత పరాశరగోత్రము (48) వశిష్ఠమైత్రా
వరుణ కొండిన్యత్రయాద్వేయప్రవరాన్విత కుండినగోత్రము

VII అగస్త్యమూలమున (49) అగస్త్యద్యాచ్యుతేగ్మ
వాహత్రయాద్వేయప్రవరాన్వితముగాని లేక అగస్త్యద్యాచ్యుత
సోమవాహత్రయాద్వేయప్రవరాన్వితముగానియగుఅగస్త్యగోత్రమును
ఇంతేగాక లెక్కకుమిక్కిలియగు గోత్రసంఖ్య కలదు అందు భృగు
వశ్యగోత్రములం బ్రత్యేకము డెబ్బదిమూడుపేర్లుకలవి- అందులో
కౌశికగోత్రము లెనిమిది పైలగోత్రములు పదమూడు- పింగళాయన
గోత్రములు పదునాల్గు పాణిగోత్రము లిరువదితొమ్మిది- వాల్మీకీయ
ములు ముప్పది విశగోత్రములు పదమూడు- ఆప్టిపేణము లెన్నిది
యాస్కము లిరువది- మైత్రేయములు పదునొకండు- వైస్యములు

మూఁడు శౌనకములు తొమ్మిది ఈతీరున గోత్రములవిశేషముల
గణితములు శిష్టాచారసంప్రదాయానుసారముగా నాచరింపఁబడు
యజ్ఞవిధానములఁబట్టియు వివాహవిధానములఁబట్టియును ప్రాచీన
బ్రాహ్మణగోత్రవిశేషభేదము యాహ్యములు

దేవతలకు హవ్యమునం దిచ్చు సన్నిహోత్రుని ప్రార్థించు
విధానము ప్రవర యనఁబడును అగ్ని కాఁ పేయమనిపేరు అఁ పేయ
మనఁగా ఋషిసంతానము ఋషులు మొట్టమొదట యజ్ఞమునకై
యగ్నిని బుట్టించినారు గనుక దేవతలలో సన్ని హోత్రయు సధ్వర్యుఁ
డునుగా నున్నాఁడు హోత్రధ్వర్యులవలె దేవతల కగ్ని యుత్తవ
రించుచున్నాఁడు బ్రాహ్మణుఁ డగ్ని హోత్రముచేయునపుడు తనవంశ
మూలపురుషులను స్మరించవలసివది అగ్నిహోత్ర ప్రార్థనమందు
తనవంశకర్తపేరు ప్రవర యనఁబడును ఇందు కుదాహరణముగా
మాండ్మాకేయగోత్రమునఁ జేరిన బ్రాహ్మణులు మాండ్మాకేయులు
వత్సగోత్రములోనివారనియు నావత్సలు భృగుసంతతివారనియును
దెలిసికొని యా బ్రాహ్మణులు తక్కినవత్సగోత్రమువారివలెనే భార్యప
త్యవనాత్మవనౌర్వజామదగ్నవంచార్వేయప్రవరాన్వితవత్ససోమ్రాడ
నని యగ్నిహోత్రముచేయవలయును మానవశ్రౌతస్మాత్రములందు
యజ్ఞ దీక్షితుఁడు తనపేరు తనగోత్రము పేరు తనతండ్రిపేరు తనపితా
మహునిపేరును తనప్రపితామహునిపేరును జెప్పవలసివది ఈతీరుగా
బ్రాహ్మణుఁ డనాదికాలముగాఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న తనగోత్రమును
దనవంశమూలపురుషులను మూఁడుతరముల తాతతండ్రులఁ దెలిపి
కొనుటచే శ్రౌతస్మార్తకర్మములందుఁ పనకులగోత్రములను వెల్లడింప
కొని తనవంశావళిచరిత్రను బ్రచురించుకొని ధర్మశాస్త్రానుసారముగా
వివాహాదిసంస్కారములచే గృహస్థయి వర్ణాశ్రమధర్మములఁ గాపాడు
కొనుచు నిహవరములఁ దరించుచున్నాఁడు బ్రాహ్మణులంపఱును

భృగు- అంగిరసుడు- విశ్వమిత్రుడు- వశిష్ఠుడు కశ్యపుడు-
అత్రి- అగస్త్యుడు- ఈ యేడుగురు ఋషులను బట్టి కలిగిరి. జనుదగ్గి-
గౌతమ- భరద్వాజ- విశ్వమిత్ర- వశిష్ఠ- కాశ్యప- అత్రి- అగస్త్య-
ఁను- నీ యెనమందు) నిక్కముగా నందఱు బ్రాహ్మణులకు వంశ-
కర్తలు- ఈయెనిమిదిగోత్రములనుండి పై వివరించిన నలువదితో మ్మిది-
గోత్రములను గలిగెను

మొదట గర్భమునుండి జంతువుయొక్క శిరస్సు పిదప
బాహువులు తరువాత దొడలు తుట్టతుదకుఁ బాదములు వెలు-
వడుట తఱచుకదా? కాఁబట్టి విరాట్పురుషుని శిరఃప్రదేశమగు
మఖము బ్రాహ్మణరూపమనియు బాహువులు క్షత్రియవర్ణమనియు
నూరువులు వైశ్యజాతియనియు పాదములు శూద్రవర్ణమనియుం
జెప్పఁబడెను మొత్తముపై నీడగమంతయును విరాట్పురుషుని
శరీరముగనుక సంతరిక్షము బ్రాహ్మణస్వరూపము నాయతరిక్షము
నడుమ సగపడుగ్రహములు నక్షత్రములు మేఘములు మెఱుపులు
మొదలగునవి క్షత్రియరూపము- భూమి వైశ్యరూపము- పాతాళము
శూద్రరూపము భూగర్భములోని పదార్థములు తెలియఁబడవుగాన
ద్విజఘస్కారములేక శూద్రజాతివలె నసంస్కృతమై యున్నది
భూమిపై భాగము గ్రహనక్షత్రగతులు సంతరిక్షము కొంతవఱ
కిదియగోచరము గనుక తత్ర త్కార్యములయెడఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల
నుదహరించుటచేత నవి సంస్కృతములై బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్శులవలె
ద్విజత్వము గాంచిన ట్లుహింపఁబడు చున్నవి వాస్తవముగా
మొత్తముపై నాల్గుజాతులం బరఁగు ముఖబాహుసాదావాయవ
విశిష్టమగు మూర్తియంతకును దేహ మనియే పేరుగదా? కాఁబట్టి
భూమియందు ద్విజాలు ద్విజేతరులు ననిపించుకొన్న బ్రహ్మక్షత్రియ
వైశ్యశూద్రులందఱును మనుష్యులే- భృగాదిన వృక్షులు సప్తార్థ

లోకములు - సప్తవాయువులు సప్తకిరాత్ములు - సప్తాక్షులు
 సప్తసాగరములు - సప్తపాతాళములు సేదేభులువఁగా నలువది
 తోమ్మిదిగోత్రములుగాని కులములుగాని జాతులుగాని భిన్నవస్తు
 సమూహములుగాని తేలుచున్నది - కాబట్టియే ద్రవి్యగుణకర్మ
 సామాన్యవిశేషనమవాయా భావములు సప్తపదార్థములని లెక్కింపఁ
 బడెను బ్రతుకున ముఖ్యముగాఁ బెండ్లి సఖ్యము - సప్తపదులు
 ద్రోహులు సాప్తదీపము సఖ్యము - మృతకళేబరము నకు సప్తఘ్నము -
 సప్తదశాక్షరము యజ్ఞము - సభసప్తాంగలక్షణము - అనాదిగా వేద
 ప్రమాణముచేతం ఆగమాః ఖలు దుర్లభా యను పల్కు
 పాటించక వేదభాషకు యథేష్టార్థములు పన్ని గొప్పకొద్దులు
 తమలోఁదాము మనుష్యులహంకారముమకారములతో స్వార్థపరులై
 మునులయభిప్రాయ మెఱుంగనేరక సర్వభూతదయయును సర్వలోకోప
 కారవర్తనమును యథాలాభసంతుష్టియును నకలవేదములు బోధించు
 చున్నవని సర్వజనసమ్మతముగా నొరులనుఖపెట్టి తాము సుఖకడ
 నేరక తెలిసీతెలియని జ్ఞానలవదర్పిదగులగు మనుష్యులు తనుగట్టు
 త్రొప్పు తాఁదెచ్చుకొన్నట్లు కోరి తిర్యగ్గతువులకన్నఁ గష్టములఁ
 బడుచుంటుకుఁగారణము నిక్కముగా స్వాభిమానమే

త త్వ ని ర్ణ య ము

నానావిధ పాంచభౌతికోపాధుల నాశ్రయించి స్వకర్మఫల
 మనుభవించు వివిధజీవులు ననాదిగా సహంకారముమకారములతోఁ
 బ్రవర్తిల్లుట స్వభావము - దహనశక్తి యిగ్నికి నిత్యమును సహజ
 మునుగాని యాయ్నియొక్క జ్వాలాకారములు మఱి యది తెల్ల
 డించు నానావిధములగురంగులు నితరభూతసంయోగోపాధివిశేషజన్య
 ములు సనిత్యము లాగంతకుములుగాని సహజము లెట్లుకావో యటు

లనే పృథివ్యాది సవ ద్రవ్య వదార్థములకు గుణకర్మసామాన్య విశేష సమవాయాభావములను నితరపదార్థవిశేషవ్యక్తికరణ మనిత్యము నాగంతుకము గాని వాస్తవముగా స్వతస్సిద్ధము కాదు పాంచభౌతిక స్థూలౌషధి యుత్పత్తితినాశములందుటచేత వనిత్యమును స్వత్సము వలె గల్పితమును మిథ్యయును గాని నిర్విషయమగు మనోద్రవ్యము వలె నిత్యమును సత్యమును గాదు- ఘటకపాలాదినామరూపము లుత్పత్తిసినినాశవంతములగుటచేత మృత్తునందు- స్వత్స జగమువలెను మనవికారమువలెను గల్పితములుగాని వాస్తవము లెట్లుకావో యటులనే పంచభూతాత్మకస్థూలేంద్రియదృష్టములగు సహంకార మమకారప్రవృత్తకృతస్పర్శరూపరసగంధాదిగుణవిశేషములన్నియును మిథ్యలుగాని పరమార్థములెంతమాత్రమునుగావు- సత్త్వరజస్తమో గుణసామ్యమగు ప్రకృతియే యీనర్వజగద్వికారములకు మూలము నిర్మిస్తుండు సనంగుండు సగు పరపురుషుని సంపర్కమహిమముచేత సూషంటురాతినంపర్కమున నినుము భ్రమించున ట్లీకృతినర్వ జగద్వికారము లందుంచుట కాత్మవశమున జాగ్రత్స్వప్ననిద్రలం బరఁగు మనస్సే తార్కాణము

పురుషసంపర్కమహిమముచేత నీతిగుణసామ్యమగు ప్రకృతి ప్రవృత్తి నివృత్తులందుచున్నదికాని నిర్గుణుండగు సప్తరమపురుషున కీప్రకృతిస్థూర్చి తలంపేలేనికారణముచేతను ద్విగుణసామ్యమగు ప్రకృతిపురుషునివలె నిర్వికారమగుటచేతనుపురుషునకును మతీయుం బ్రకృతికిని సైభావముగాలేనిజగద్వికారములన్నియును నున్నమునకుఁ గాని కనువునకుఁగాని సహజముగాలేని యెటు పారెండింటి సంపర్క విశేషమున నాగంతుకముగా నుద్భవస్థితినాశము లందుచున్నట్లు కప్పట్టుచున్నవి ప్రకృతికిఁబురుషుండుగాని పురుషునకుఁ బ్రకృతిగాని యన్యోన్య మున్న జ్ఞాంతమాత్రము నైలియదు నిర్విషయమగు మన

స్సువలె ద్రిగుణసామ్యగుగు ప్రకృతియను దామరాకునంటని నటి
బిందువువలె బ్రకృతిపంటని పురుషుడు నన్దోన్యాభావవిశేషము చే
స్థులయు లెవరిమట్టుకువారే నిత్యులును సత్యులు నిర్వికారులను
మఱియుం గేవలలును బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదిజాతులు
నానావిధదేహాద్యుపాధివిశేషములు సత్ప్రతిస్థితివాశవంతము గు సరి
జగద్వికారములను స్వక్షువికారములవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవ
ములుకావు

కులమున కెందు కిట్లన్యాయముగా గుర్తిద్దలాడెదరు? రెండును
మట్టిబొమ్మలే మొక్కుట మొక్కించుకొనటయు నొక్కయవిశే
షమున గలిగినచేష్టలే వెనుకటి మెట్టి యెందుకు? వేదములు శాస్త్ర
ములు గలిగినవానిసంగతి నీకేల? ప్రస్తుతము నీయెదుటనున్న
నీతోడిపాటివారినెమ్మి సంపాదించుకొని వారినిసుఖపెట్టి నీవుసుఖ
వడుము నీవు బ్రాహ్మణుడవు కావు మఱి యబ్రాహ్మణుడవును
గావు సుఖముగాబ్రతుకుటకై దేవులాడుజంతువులలోనొక జంతువవు
నీతోడిపాటిజంతువులకట్టెవ్వములు కనిపెట్టి యొరులనుసుఖపెట్టి నీయూ
పిరియున్నంతవఱకు నీవు సుఖవడుము ఈ సంగతియేవేదములు
శాస్త్రములు మనులు పెద్దలు ప్రాచీనులు నవీను లావులు పిన్న
పెద్దలందఱును బోధించినసహజధర్మము నీతల్లిదండ్రులు నీయవ్వ
తాతలువలె నీవున్నావా? వారిశరీరము వారిమనస్సులు వారిచేష్టలు
వారికష్టసుఖములు వారిమతములు వారికర్మములువారిగతులువేఱు
నీస్థితి వేఱు కాలమునుబట్టి జగమునందలివస్తువులు ప్రతిక్షణ
మొక్కొక్కవిధముగా వికారములందుచుండును నీబ్రహ్మకు సుఖ
మెట్లునమకూరునో యటు నీతోడిపాటివారలతో నీవు వర్తించు
నేర్పు నీలో నున్నది మఱి యట్టినేర్పు నీకోడవుట కాలరూపియైన
దైవముచేతిలో నున్నది హాయిగాబ్రతుకు నీకోర్కె నీపేరువహు-

మఱి యాసుఖము నీకుఁజేకూరుట నీయదృష్టమగుదైవము - సీ బ్రతుకు
సుఖము కోరెదవేని “సర్వేజనాః - సుఖినో భవన్తు” అని యహర్నిశ
మును జపించుచుండుము - వేదములు శాస్త్రములు పురాణములు
ముఖలమ్మ పిట్టకథలు వెనుకటిమచ్చటలు గతజలసేతుబంధములు
నీకేల? జగదుపకారముగానడచి యెరులసుఖపెట్టి తాసుఖపడువాఁడు
గొప్పజాతివాఁడు పరులనుబాధించి బాబాధపడువాఁడు తుద్ర
జాతివాఁడు. దేశ మెవరేలిననేమి యెవరుక్రభువు లైననేమి
వారివారి చిత్రానుసారముగానడచి వారివారియనుగ్రహమునకుఁ
కాత్తుడవై వారి కుపచరించి సుఖముగా బ్రతుకు మయ్యో!
యవివేకీ! యీదేశ మీభూమి యీయిల్లిస్త్రీ యీధన మీదేహ
మీయాపి రీబ్రతుకు నీయధీన మనుకొనకు నీ వెంతమాత్రమును
స్వర్గంత్తుండవు కావు. కాలవశమున మఱియు నదృష్టవశమున నీ
కీబ్రతుకునందలిసీస్థిగతులు తటస్థించుచున్నవి వాస్తవము నీయహం
కారమమకారములు నీచిత్తవికారములు నీస్థితిగతులు స్వక్షువికార
ములవలె మదివికారములమాడ్కి భ్రాంతిజన్యములుగాని వాస్తవ
ములు కావు. నీ కీబోధ దురవగాహమయ్యెనేని చూడు మాఁకలి
శేయన్నమైనది సకున్నావా? డప్పు కేసీరై నద్రాగకున్నావా? కాఁబట్టి
సుఖముగాఁ బ్రతుకఁ గోరితివేని నిన్నునీవు ప్రేమించునట్లు నీతోడి
చాటిపారలం ప్రేమించి వారియకాన్నత్యసంపద నీకున్నట్లు మనస్స
మాధానముచేసికొని యేయెండ కాగొడుగు పట్టి సుఖించుము. నాది
భారతవర్షము. నేను బ్రాహ్మణుండను నాయిల్లు నావాకిలి
నాధనము నాజాతి నాపెద్దలంతంతవారు వారలకువలె నాకు జరుగ
వలయును. జాతితక్కువవారికి నేను లోఁబడను నాకుఁగాని
నాజాతివాడిఁగాని దేశవాసులకుఁగాని నన్నుండి యెట్టికష్టములు
వచ్చినను రానీ జాతినిపోఁగొట్టుకొనెదనా? వేదములు శాస్త్ర

ములు పురాణములు ప్రాచీనులు పెద్దలు బోధి ఎన నాజాతి
 నామర్యాద నాకులము పోగొట్టుకొందునా యని కాంచుచున్న
 గొత్త మండనంతను జెరిచిన స్త్రీల నీవు చెడు యేగాక నీతోడవాటి
 వారిని జెరిచెదవు? ఆడజాతి పోతుజాతి యీరెండు జాతులకప్పు
 మఱి జాతి లేదు- అన్యాయముగాఁ జెడివోకు- మనుష్యులకఱి
 దొక్కటే జాతి- జాతిధర్మము కాపాడఁదలం మకొందువేని నీతోడ
 మనుష్యులందఱితోఁ బొత్తుకొని వారియిష్టాన నారముగా నడుచుకొని
 సుఖించు- ఆయాకాలములకుఁ దగునట్లు వేషములు శాస్త్రములు
 పురాణములు మనివచనము ధర్మముచేసికొని కాలోచితవర్తనము
 సమయోచితవాక్యముఁ బ్రకటించుచు సుఖముగా బ్రవహించినయే
 వేదశాస్త్రములన్నింటి తాత్పర్యము కాకతీతము- పుస్తోత్తిసమాత్ర
 మున వీనిపెండ్లామగునా? కవగూడినమాత్రమున వీనిసంకాశ
 మగునా? యేమివెట్టి? బదరీబాదరాయణసంఖంధ మీంతలంపా
 రము చుట్టరికము వావివరుసలు కులములు జాతులును అనువస్తువు
 లకఁబెట్టె నీబ్రతుకు నీబ్రతుకుపెట్టె తాళముమాత్రము దైవముచేత
 నున్నదికాని నీచేతిలో లేదెందుకు? జాతి హెచ్చుతగ్గులెంచుకొని
 కులమునకై గ్రద్దలాడెదవు నీది మనుష్యజాతి నీవెంతిపోగొట్టు
 కొన్నను మఱి యితరు లెంత జెరిచినను మనుష్యజాతికిఁ బశుజాతికి
 వలెఁ దోఁకలు వచ్చునా? తెక్క లబ్బునా? వెనుకటివంచాగమాలు
 నీకేల? నీకాత యెంతవాఁడైననేమి యెట్లున్న నేమి? మునులసంగతి
 ప్రాచీనపర్ణవిశేషవిభేదము నీకేల? అప్పటి కావేదములు మఱి
 యాకాలమున కాజాతిమర్యాదలు చెల్లినవి- “ఎప్పటి కెయ్యది
 ప్రస్తుత మప్పటి కామాట లాడి” అను న్యాయ మమసరించి సుఖం
 చుము- నీ కేజాతియును లేదు- నిక్కముగాఁ దక్కినజంతువులవలె
 నీ వొకజంతువవు- కాబట్టి దవ్వజంతువులను నేర్పునఁ దక్కుకొని

నీవు సుఖపెట్టుసాధనజంతువులఁ గనిపెట్టుకొని యుండు-ప్రస్తుతము
 వేదము శాస్త్రముల కిదియే తాత్పర్యమని ముమ్మాటి నమ్ముకొ
 నుము

వేదేల త్రిగుణసామ్యమయిన ప్రకృతికే నిర్విషయక మన
 స్వరసవపేరు నత్వరసస్తమోగుణత్రితయ ప్రకోపమువలన
 శాతపైత్తిశ్లేష్మత్రదోషనాయు మారోగ్యము మఱి యారోగ్య
 లక్షణము కోర్కెలేమి. త్రిగుణసామ్యముప్రకృతి ప్రకృతిలక్షణము
 జగముతోఁచని ప్రళయాత్మకమగు సమాధ్యవస్థ ఈజగమంతయును
 స్వప్నజగమువలె మనోభ్రాంతిమూలమునగాని వాస్తవము కాదు
 వాస్తవమైనచో సుత్పత్తినిశాశవత్తుకనుక నేయనిత్యమును గార్యము
 మగునీజగమెకారణము కానేరదుకదా ? కారణములేని కార్య
 మెట్లు కలుగును ? మఱియు జగస్సృష్టినిలయుములకుఁ ద్రిగుణ
 సామ్యమగు క్రృతి యొక్క గుణప్రకోపమే కారణమనక తీరదు-
 మఱి యాగుప్రకోపమునకు హేతువు ప్రకృతిపురుషసంపర్కమై
 యుండును- సూషంటురాలు సూదులసంపర్కముచే వలె ననుమాన
 ప్రమాణమునఁ బ్రకృతిపురుషసంపర్కమును సాధించి సూచీపరి
 భ్రమణకార్యసమృథముగా జగత్కార్యమును సాధింపవచ్చును-
 ప్రకృతిపురుషవరస్పరసంపర్కవశమునఁబ్రకృతిపురుషతత్త్వమెద్దియు
 న్నాని జగమనుమిథ్యాకార్యము విచిత్రమగునీడవలెఁ బొడముచున్న
 దనకతీరదు- నిర్గుణుడగు పురుషునకుఁ బ్రతిబింబముపొడమనేరదు
 కదా ? త్రిగుణాత్మకమగు ప్రకృతిప్రతిబింబమిజగత్తు జాగ్రదవస్థా
 వస్తువతిబింబము స్వప్నవస్తువై నట్లు కలుగుచున్నదనియనుమానించ
 వచ్చును స్వప్నజగము నిక్కముగాఁ బుట్టలేదు పెరుఁగలేదు
 మఱియు నశింపలేదుకదా ? పుట్టినట్లు నిలిచినట్లు నశించినట్లున్న
 నీడవంటి మిథ్యాస్వప్న భ్రాంతి సదృశకార్య మిజగము- కానిచో

నిత్యవస్తువులగు ప్రకృతిపురుషు లీయనిత్యమిథ్యాజగత్కార్యమున
 శేవిధమైనకారణము న్నానరదు మతీయునిజగము త్రిగుణసామ్యముగు
 ప్రకృతియొక్క ప్రతిబింబముగాఁగాని నిర్గుణుడగు పురుషునిప్రతి
 బింబముగాఁగానియుండ నేరదు-ప్రకృతిపురుషసంపర్కభ్రాంతికారణ
 ముచే స్వప్నావస్థచే మిథ్యాప్రపంచముతోఁచునట్టిమిథ్యాజగము
 తోఁచుచున్నది- త్రిగుణసామ్యముగు ప్రకృతికి స్సంకల్పములేదు.
 నిర్గుణుడగు పురుషునకు స్సంకల్పమున్నదనరాదు కాబట్టి ప్రకృతి
 పురుషసంపర్కజస్యముగు నెదియో యనిర్వచనీయపదార్థ మీజగ
 త్కారణమని నిర్ణయింపక తీరదు సుషుప్త్యవస్థావిశేషము న్విపరిచి
 చెప్పనలవికానిచందమున నీజగదుభ్యవస్థివినిశకారణము నిర్ణ
 యింప నలవికాదు- తెలియశక్యముకాని కారణమే దైవము-
 మతీ యాదైవమే ప్రకృతి పురుషసంపర్క మహిమాత్మకమై
 యహంకారముమకార జనకముగు స్మృతిరూపమై యున్నది మతీ
 యాస్మృతియే సకలసంసార హేతువు- సుషుప్త్యవస్థాస్మికముగు
 విస్మృతియే త్రిగుణసామ్యముగుప్రకృతి- స్వక్షణజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థా
 సాక్షియై నిర్లిప్తుడై నిర్గుణుడయిన పరమాత్ముడు పురుషుడు
 వేదములు పరమార్థమును జెప్పచున్నవిగాని యొక్కీంతయును లోక
 వ్యవహారములనుగూర్చి చెప్పవు జగదుపకారులయిన యతీంద్రియ
 ద్రవ్యలగు మునులు పామరబోధకొటకు మతీ యుపాసనకొటకు
 నలొకికపదార్థములగు వేదములచే లొకికపదార్థభిన్నయమొనర్చిగాని
 నిక్కముగా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులది లొకిక
 జాతుల న్నేవల పరమార్థబోధకములగు వేదములెల్లు వాకొనను?
 అగ్ని తన్నుఁ దా దహించుకొనఁజాలనట్లు ప్రజ్ఞాన పురుషా
 త్మకముగు వేదము తన్నుఁ దాఁ దెలిసికొనఁజాలదు గుణాత్మకముగు
 తెలివి నిర్గుణుడగు వేదపురుషు నెల్లు తెలియఁగలదు? వాస్తవ

ముగా వేదపురుషుఁ డీలాకికాకారాద్యక్షరమూర్తి యని చెప్పట సాహసము కాఁగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బామరబోధకై మునులు వేదముల సక్షరమయముగా నాపచారికముగాఁ జెప్పి శ్రద్ధ సుబోధించుటకై “అగ్నిమితే పురోహితమ్” అను మొదలగువాఙ్మయము సుచ్చరించిరి “పురోహరా దీని యథోపదివృత్మ్” అను వ్యాకరణ శాస్త్రానుసారముగాఁ గేవలజగదుపకారకులయిన శిష్టులుచ్చరించిన వివిధవేదములు లాకికములయినప్పటికిం బ్రమాణములుగా సంగీకరించుటయే మిక్కిలి శ్రేయము.

వేదార్థము

వేదములయర్థమును వేదములభాషయును బ్రతియుగమున మాటుచుండును పుతాణవచనానుసారముగా “ఇషేత్వోద్దేశ్యా” అని ప్రారంభించు యజుర్వేదభాషయును మఱి తదర్థమును దదీయ కల్పవిధానములును బ్రతియుగమును మాటుటచే వేదభాషయు స్థర్థమును మఱియుఁదత్కల్పవిధానములు నైహలాకికములేయనియు సునిత్యకార్యములని యంగీకరింపకతీరదు మఱియును వేదములన్నియును వైఖరీయాచకమనుష్యకంతోభవములు గనుక మానుషాదిదేహముల వలె సునిత్యములని నిర్ణయింపకతీరదు వేదములందు సమ్మకమధికముగాఁ బామరులకుఁ గలిగించి తరింపఁజేయుటకై కాశీవిశ్వనాథుని లింగమును గాశియును బ్రళయాంతమందుఁ నూడ సకింపక శాశ్వతములుగానుండునను వ్యాసవచనములవలెనే జైమినివ్యాసయహర్షులు వేదములు నిత్యములు మఱి యసౌరుషేయములని వేదములను స్తుతించుచుఁ దన్నిత్యత్వము నాపచారికముగాను గౌణముగాను సిద్ధాంతీకరించి రని ప్రాజ్ఞ లెఱుంగవలయును “యద్భుత్యం తన్నత్యమ్” అను

శబ్ద మూహపేంద్రియములను మఱి తద్వ్యవహించభౌతికగుణ
 ప్తిశేషము న్నియు సత్విమలును స్వప్నజగమువలె విధినియును
 ప్రకటించు నుపనిష్కృతిమే విక్కిలి యుక్తియుక్తిమనఁ గడు
 స్థమందసగును స్త్రీ ముందా చురుషుడు ముందా? స్త్రీ పురుష
 సంయో ము సంతానమువలె గాణ మని చెప్పకీటమగదా?
 స్త్రీ పురుషమిధుసము సాదికారణము స్త్రీ పురుషమిధుసమే యని
 చెప్పనపు డనవధాచక్ర దోషము లవివార్యములు చెప్పముదా
 విత్తుముందా యనుచును చెట్టే విత్తు విల్లే చెట్టు పూసూక్ష్మా
 కారభేదమున్నప్పటికి పస్త్రభేదము లేదుయను 'వాచాంధణం
 వికారోనామధేయమ్' అను శ్రుతిప్రకారము వృద్ధులముల కభేదము
 "మృదేవసత్యమ్" అనెనట్లు నామరూపములు స్వప్నవస్త్రపు వలె
 మిథ్యలం ప్రకృతిభావములని యంగీకరి చినయెడల నిజజగములయను
 హ్యవహారికసత్యముగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థి సత్యముకాదని
 నిశ్చయింపకతీటదు

స్మృత్యర్థము

స్మృతియే యహంకారమమకారాత్మకమై సకలజగవస్తావ
 రాత్మక జగత్స్పృష్టినిలయములకుఁ గారణ మగుచున్నది విస్మృతి
 దశయెడల సీసకలజగమును లయమగుచున్నది కాఁబట్టి సగుణమగు
 స్మృతియే ప్రకృతిప్రధానమాయావిద్యా నిర్వచనీయనామమని
 మఱి విస్మృతియే సమాధిప్రళయబ్రహ్మతురీయవచ్చిదానందలక్షణ
 కైవల్య మని నద్ధాంతీకరింపకతీటదు "తేషాం గెఱుంగని సంస్కృత బు
 తె న్నే మెఱుంగున్" అనున ప్రహలాదీకధర్మమునే తిన్నగాఁ దెలిసి
 కొని నడువశక్తులుకాని మనుష్యులకుఁ జారలౌకికప్రతిబోధనైక
 ప్రయోజనములగు వేదచింతలు వీసెడుబరు వెత్తజాలక గిడగిడ
 గింజకొనువాఁడు హిమవత్పర్వత మెత్తనుంకించినట్లుండును అరిం

ప్రియద్రష్టలు గారును లగుపెద్దలు జగదుపకారధర్మకార్యము
లుదుఁ జూచుదులకు విశ్వాసము బుడర్చుటకై వరలోకమునల్పించి
కాశ్యతస్వర్గసౌఖ్యము కలుగునని యానపెట్టి బెల్లమగవర్చి చేదు
మెపి పిల్లలం బాగుచేయుతల్లివ నె న్నార్థపరతమాని “శరీరమాద్యం
ఖలుధర్మనాథనమ్- అహంసా పరమోధర్మః- ఋషోపకారార్థ మిషం
శరీరమ్ అని చేదువలె నారోగ్యకరమును కష్టపాథప రమగు
ఋషికారధర్మమును వేదవేదాంగములుబన్ని నాట్యముచేఁ జూచు
సాధనమును హరించునట్లు పామరులస్వలాభసౌఖ్యవమునుహరించి
యస్యానుగ్రహ మిచ్చామి తస్య విత్తం హరాయ్యహమ్” అను
న్యాయముగా సంసారభోగసౌఖ్యమును దొలంగించి జగదుపకారక
ధర్మాచరణక్షేత్రమునఁ బ్రవర్తింపఁజేసిరి బ్రతుకునకు సంతృప్తి
మాంనమే ఫలముగనుకను స్వాలాభప్రపత్తియొడఁ గోర్కె తీటక
తెలి మనస్సున కధికమగుచుండుటచేతను పరోపకారేవ్రసము
చేత స్వసౌఖ్యవిముఖతకలుగుకారణముచేత సంతృప్తమయినమనస్సు
నిర్విషయమాటచే మనుష్యుడు సంసారదుఃఖ విముక్తుడగునని
మునులు కేవలజగదుపకారధర్మమును ముఖ్యగౌణవిధులచే వేద
శాస్త్రకావ్యరచనావిశేషములచే లౌకికవ్యవహారధర్మముల ననాది
కాలమునుండియును బోధింపఁడఁకొనరి

అహం మమ ప్రత్యయము

అహంకార మనుకార జాత్యాభిమాన స్వపరవిభేద జన్యరాగ
ద్వేషములచే నన్యోప్యముఁ దన్నుకొని నీరస్వర్గలాభ మనియును
ధర్మమనియును యుద్ధమిలాడి తెలిసీ తెలియని జ్ఞానలవద్దుడగులు
‘క్షణమవ్యవతిష్ఠతే శ్వసన్ యది జంశుర్ననలాభవానసా’ బ్రతికి
యుండిన సుఖములు కడయవచ్చు ననునీతి నవలద్రోసి తినికొవ్వి

యెందులకంటే తాము జావనేల? “శతం దీర్ఘమాయుః” అను
 శ్రుతిం బాటించకవశ్యకర్తవ్యములగు సామదానము లవలంబించి
 స్వపరహానికరములగు భేదవంధోపాయము లనుసరించుకూరులు
 బ్రతుకు తెరువెఱుంగని వెట్టులుకా? దేహము మొదలుకొనియేవస్తు
 త్తను నిక్కముగాఁ దనదికాదని ప్రతిక్షణానుభవమునఁ దెలిసి
 కొనుచుండియు నాయాలు నాబిడ్డలు నాయిల్లు నాశరీరము నాధనము
 నాభూమి నాదేశము నాజాతి నాసీతి యని దురభిమానము సహం
 కారముమకారములమగు సంసారమందు మమత విడఁజాలక కేవల
 మహాకారమునకే తనబ్రతుకు ప్రయోజన మని వల్కు వేదశాస్త్ర
 పురాణర్షి వాక్యతాత్పర్యము గణింప కూరకొరుల హింసించి తాము
 హింసపడుచు బ్రాహ్మణులమనియు క్షత్రియులమనియు బ్రభువుల
 మనియు బిహారకులమనియు దేశజాత్యాభిమానములతోనహంకార
 మమకారముచే నొందొరుం బొడుచుకొని చచ్చువారు మానుష
 కారములనున్న రాక్షసులం బశువులుగాని నిక్కముగా సకలశాస్త్ర
 వశారైకధర్మస్వభావలక్షణులగు మానవులెట్లెదురు? పెక్కుమాట
 లేల మనుష్యులందఱు నొకరినొకరునొప్పించక హింసించక సుఖముగా
 బ్రతుకుమార్గమంతయును సకలవేదశాస్త్రసమ్మతమే. రావణాక్షు
 జాతి జాతినీతులు వివాహవిధానములును సంఘశాసనములు శరీ
 పాలనపద్ధతులు లోకములోని మనుజు లొందొరులను బాధించ
 కన్యోన్యనుతాగమున సంపఱును బ్రతుకుటకై దారులేర్పఱచిన
 మునియగ్నిపాయము సర్వలోకరక్షము కదా? నేను నాదియును సహం
 కారముమకారములఁ దొఱంగి మనుష్యులందఱు స్థిలసిమెలసి సమాన
 నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములతో బ్రతుకుటయేసమస్తవేదశాస్త్రములు
 ఘంటాపథముగాబోధించుచున్నవి అందు దేముందువుట్టెనోమగవాణి
 ముందు వుట్టెనో లేకుభయలొక్కసారియేవుట్టితో “ఇచ్ఛామృతం

ప్రభోః సృష్టిః" అనునట్లు దైవసంకల్ప మాత్రముచేతనే కొండలు
 వృద్ధులు కొండలుపడుచుచారు కొండలుకనిచారు మొదలుగా నానా
 వర్ణములతో నానాదేశములందు నానాచారవ్యవహారములతో నానా
 జాతివయోరూపముల వమాన సహృదులగు మానవులు కలి
 గిలో స్వర్గమర్త్యపాతాళములు తత్త్వస్తువులతో నానా వన
 తులతోడి జడచైతన్యతృక జంగుస్థావర విస్తువు లెప్పటినుండి
 మొదలుకొని యెట్లుప్పటివఱకు మాటుచున్నవో యింక
 ముం దేసృష్టి యేమగునో నానావేదశాస్త్రమతాన సారము
 నానాప్రకారములుగా నూహించఁబడుచున్నవిగా? నాస్థి మతమున
 లవ్యోన్యయుక్తి ఖండితములాటచేతను వేదశాస్త్రములు బహుముఖ
 ములై బహుమతముల బోధించుచుంటచేతను నిశ్చయము నిదమిత
 మ్మని నిర్ణయించుట కేవలమాణ నిర్ణయించుటచేతను మఱి
 యీలోకమందలిపదార్థతత్త్వమెదియైన నిది యిట్లని వాస్తవముగా
 నెఱుంగ వీలుపడకుంటచేతను బ్రతిక్షణము వృద్ధక్షణతల మాటు
 చున్న క్షణికేంద్రియములచేత క్షణికములగుప్రత్యక్షవస్తుతత్త్వమును
 నిర్ణయించుటలో ననాదిచక్రితానుసారముగా నిప్పటివరకు స్పంశ
 యమే మిగిలియుంటచేతను "పదార్థతత్త్వజ్ఞానాన్నిశ్రేయసావాప్తిః"
 యను న్యాయము పెండియయిఁగాని వెట్టికుదురదు వెట్టికుదిరినఁ
 గాని పెండికాదన్నట్లున్నది- కాబట్టి స్వర్గనరకములజోలి మనకేల?
 మహావశములగు పాంచభౌతిక కార్యచింత మనకేల? మనయిష్టాను
 సారము సూక్ష్మమగుదయించునా? ఋతువులు మాటునా? కాఁబట్టి
 "అశ్వస్తుతం వాసవగర్జితంచ స్త్రీణాంచ చిత్తం పురుషస్య భాగ్యమ్
 అవర్షణం చావ్యతివర్షణంచ దేవో నజానాతి కతోమనుష్యః"
 అనుటచేతఁ బదార్థతత్త్వ మెఱిగినామనుకొనుట కుండేటికొమ్మ
 ఛూచినామనుకొనుటకదా? నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించునీబ్రతు

కును గొంతవలకు దోడిపాటిజనుల యనుగ్రహము సంపాదించు కొన్నప్పుడు ధర్మము లభించుచుంటు ప్రత్యక్షధర్మార్థకామమోక్షముల నాల్గి టిది బాద ధర్మము ననుకనే చాతుర్వర్ణమునకు ధర్మమే మొదలు జెప్పబడినది.

ధర్మమనగా లోకోపకారకమగు వర్తనము లోకోపకారక చింతగలవాని కిల్లు నల్లలు మొదలగు సర్థమఖము కలుగను ధర్మముగా పాదించిడి యర్థమన నాహంసాఖ్యము నాయాహార సాఖ్యమంబట్టి లోకసమ్మతవిహారరూపమగు కామసాఖ్యమును మఱి యట్టిజనరంజకవిహారమన నొడవు సుఖనిద్రావిశ్రాంతిరూపకమగు మోక్షానందమును లభించును అభిలషి తాహారవిహారనిద్రాత్మకములగు సర్థకామమోక్షముల కాలవాలయు సర్వలోకోపకారకచింతాస్వరూపమగు ధర్మమేకవా? కాబట్టి నేను నాది యను జ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు దేహధారి సంపద చ తిటగదుగనుక గగనారవింద సమృశమగు లోకప గముతో లేనిపోని యజ్ఞములు యాగములు క్రతువులు మడి తడులు స్నాన సంఘలు జప తపములు జాతి భేదములు శౌల స్మార్తకర్మములు మిట్టవేదాంతములు సన్న్యాసములు మోక్షవతములు వివాహకర్దత్తులు స్వవరమతభేదములు మతములు వీరములు పూజలు సమాధులు భజనము దివములు తైవ ప్రార్థనము లాకాశపంచాంగములు సకలభూతవశ్యముల తాభిచార హోమములు వామాచారములు భూతభావిజన్మచింతలతో వృథా కాలాయాపనముచేయు తమతోడిపాటిజనులను నుఖపెట్టి తానునుఖపడు బ్రతుకు తెరువున నడుచు వారే మనుష్యు లనఁదగినవాలు నాయాలునాపిల్ల నాయిల్లు నాభూమి నాధనము నాసొత్తు ననుమి యహంకారమును కారకల్పితమై మద్యవికారజన్యముగు బొమ్మల నెఱి మిథ్యలుగాని వాస్తవములుకావు. అహంకారమునుకారమును

వగ్గించుకొన్న పరోపకారపాత్రీబులగు ధర్మాత్మలకు మాత్రము లోక సమ్మతముగా లభించిన నిదాహరవిహారాత్మకములగు శర్థకామ మార్గములతో హాయియగుటకు లభించును

మానవోన్నతి

ఎవ్వరికైనను బ్రతీయున్నదియు నిదాహరవిహార సౌఖ్య చింత తప్పదుకదా? తాను శూరుడని, ఐక్షతుడని, గొప్పకుల మును బుటితినని యితిరులకన్న నెక్కువగా నెవ్వడైన నధికముగా భోగించ నర్హుడు కాడు. సేవాభారులుగా వలసిన తత్తదేశోచిత నిదాహరవిహారసౌఖ్యము దైవదత్తమైయున్నది. మనుష్యులలో నొకడొకనికంటె గొప్పయుం గాడు కొద్దియుం గాడు జ్ఞానియుం గాడు. మఱి యజ్ఞానియుం గాడు శుద్ధుడు న్నా దశుద్ధుడు న్నాడు పుట్టినవాటండలు నూని తీసికొనటకు నిదాహరవిహారసౌఖ్యమునభ వింపుటకు సమానస్వాతంత్ర్యము లవారే యొకని నొకడు శిష్టం గాడు భ్రష్టు న్నాడు ధనికుడు న్నాడు కర్మిదుడు న్నాడు లోకోపకారధర్మకరాయణుడు యథాభాగంతుష్టుడు గాన నకలవసును దనవలె బ్రేమించును “అస్త-భాతి ప్రీతు నచ్చిదా పంపలక్షణం బ్రహ్మ”యనుచు జగదుపకారకరాయణుడై నిత్య పంతుష్టుడై ధర్మాత్ముడు బాహ్యోపశ్చక్తుబాధ సంతక మరణ చింతలేక నిర్భయుడై “అశుతమభయమాత్మా” అనునట్లు లహం కారమమకారశూన్యుడౌటచే “అశరీరమాత్మా” యనునట్లు జగదుపకారధర్మస్వరూపుడై జీవన్ముక్తుడై శాశ్వతబ్రహ్మసందమం దును ఊపిరితీసుకొనటవలెనే నిదాహరవిహార ఖాళిలాషము-నల్లి వారుకానీ తెల్లివారుకానీ యేవర్ణమువారుకానీ యేజాతివారుకాని యేదేశమువారుకానీ పిన్న కానీ పెద్దకానీ సుఖజీవీచ్ఛ మనుష్యులు

దటికిని నమానమేకదా? దండకారణ్యమునఁ దపోధనులగు మునులు
తమ్ము రాక్షసులు భక్షింపఁగా భయపడలేమి ప్రతిఘటించలేమి
ఆశటన్వేగుబెప్పలికిఁ గోరి బుద్ధుఁ డేల తనయొడలినాహారముగా
నొసంగెను? దేవతల కేల దధీచిముని తనయొముకలను సమర్పించెను?
శిబిచక్రవర్తి యేల తనయొడలిఁగూంసమునడగ యాఁకలి తీర్చిగువ్వను
గాపాడెను? “ఘోరకారార్థమునంశరిమి”, “అహింసాపరమోధర్మః”
అని తెలిసిన జగదుపకారధర్మమూర్తులు కాబట్టి యట్లు పనులకై
తత్ప్రపాణము లొసంగిరి శోరస్మృతియున్నంతవఱకు మనుష్యుడ
వరోపకారముగాఁ బ్రవర్తించక త్రికరణశుద్ధిగాఁ దనతోడిపాటివారల
కుపకరించక నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకద్రవ్యముల సందతితో
సమానముగావంతువంచుకొనక దంభుఁడై యితరులకన్నదనకెద్దియో
యాధిక్యమున్నదనుకొని విజృంభించు ధర్మయద్ధమని న్యాయమండప
మనియును బరుల నేమిషచేతనైన బాధించిచంపుట రాక్షసకృత్యము
వశుకర్మమునుగాని మనుష్యధర్మ మెంతమాత్రము న్నానేరదు. కుల
గోత్రములు పూర్వాచారములు జాతినీతులు శ్రౌతస్మార్తవిహితవృత్త
తులు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసచోదితములని వంచకులు స్వార్థవశు
లును మునులయభిప్రాయ మరయక వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసకావ్య
ముల కపార్థములు ప్రచురించి రాక్షసకృత్యములగు భేదవంఛోపాయ
ములనుమాత్రమే యవలంబించి కేవలమనుష్యధర్మములగు సామ
దానముల నుపేక్షింపరాదు ఆహారనిద్రావిహారములూనించి బ్రతుకు
వశువక్షి కీటములవలె మనుష్యులఁగూడ నొకవిధమైన జంతుసమా
నములొక కేరీప్రపాణులే కదా?

బ్రహ్మసృష్టిలో మనుష్యుఁ డెందు కుత్రముఁ దపవలెను?
ఏజంతువులనైన హింసింపక ధాన్యములు కూరగాయలు పాలుమొదల
లగుసార్వత్రికాహారముచేమాత్రము బ్రతుకఁగలిగిజననమరణప్రవాహం

హామగు సంసారతాపత్రయమునుండి తప్పించుకొను మోక్షోపాయము నెఱుంగు తెల్వితేటలు సహజముగాఁ గలిగియుండుటచేతఁ గదా? లోకమందలి మనుష్యులు స్త్రీచాపవృద్ధులందఱును బరస్పరానురాగముతో శక్తికొలదిఁ గను తెల్వితేటల నుపయోగపర్చి కష్టపడి భూమిని ఫలవంతముగా మువ్వేళలను నేద్యముచేసికొని కేవల కాకాహరులై తల్లదేశఫలితములగు ధాన్యముల స్థూరగాయ మండులను బుచ్చుకొని దేశకాలపాత్రోచితకథ్యాశనపానంబుల స్సంతుష్టులై యధేష్టకేళీవిహారయోగసాఖ్యంబులం బ్రతుకవలయుననియే వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసకావ్యముల యన్నింటి ముఖ్యాభిప్రాయ మని సిద్ధాంతింపకతీతదు. వరోపకారబుద్ధి యొక్కటి దప్ప తక్కినజాతిపద్ధతులు గోత్రములు-వివాహపద్ధతులు ధనికదర్శితకారతములు- స్వర్గ సరకవిభేదములు శ్రౌతస్మార్త కర్మవిధానములు- స్వీయక కీమద్రవ్యకల్పనములు- వావివిరుసలు కులపృథ్వవంప్రదాయములు- పుత్రకౌత్రవంశచారంపర్యాస సారగత స్వాస్థ్యవైభవానుభవన్యాయములు మొదల ననాచారములనన్నియును స్వాధీనరతచేధూర్తమానషాకారము నన్నరాక్షసులుకన్నినకన్నఁ గడగాని సహజస్వభూతకయోగుయలగు మానవధర్మము లెంత మాత్రమున్నానేరవు తాముచెడి మెరుగునజెఱుగదుర్మార్గులు మనుష్యాకారములనున్న రాక్షసులుకారా? 'సర్వేజనాఃసుఖినోభవన్తు' అని యహర్నిశముం జింతించుట న్న మనుష్యధర్మము వేతెద్దియన్నాదు

దర్శనపరమర్శ

ఎవఁడో పండితుఁడు నాయెదుటపడి నేఁ జెప్పినది కాదని వహేతుకముగా శాస్త్రార్థముచేసి వాదము నెగ్గఁగలదా? కానీ ఇది పాత పల్లగా సగపడుచున్నది యథార్థముగానే చెప్పుచున్నాను

విలంబముకాదు-పల్కుకాదు తెల్పుచునాకెట్లుబోధించెదవు? మఱియు
 నన్నెట్లుప్పించెదవు? నాదృష్టి వేఱు మఱియు నీదృష్టి వేఱు మఱి
 మనముభయులయితమునకు "తత్తుసమస్వయాత్" అనునట్లు సమస్వయా
 మెట్లుకుదురును? మనముభయుల మొక్కడై సపుడుకదా మొక్క
 తెల్పు లే కొక్క పల్పు తెల్లమగును? మనోవాక్కాయకర్మల
 నీకు నాకును పల్పు తెల్పులకువలె భేదముకలదుకదా? నీవత్కము
 నా కబద్ధము నీతెల్పు నాకు పల్పు నీవు నీవు నేను నేను నీకును
 నాకును సామాన్యాధికరణ మొదైన పుంభవించిపవుడుగదా నీ
 యూహ నాయూహతో సమస్వయించును నీవు లేనేలేవు నా
 స్మృతికొలందినదా నీవంగతి నాకగవడును? నా వయోవిశేషముల
 బట్టి నాస్మృతియొక్కవ్యక్తావ్యక్తదశలుండును. కాబట్టి నాస్మృతి
 శక్తివిశేషమే నీవుగాని నిక్కయిగా నీవనేకదార్థమేలేదు ఇంతేకాక
 స్మృతియొక్క యవస్థావిశేషముచేరినే నేనున్నాను నాస్మృతి
 సుషుప్తియందువలె బ్రకృతియై త్రిగుణసామ్యమును బొందుపవుడు
 నీవునులేవు నేనునులేను. మన మభయుల మున్నామా లేమా
 కల గాంచుచున్నామా? యిద్ది జాగ్రదవస్థయని యెట్లు నిశ్చయించు
 గల మిట్లని నాపూర్వరక్షమో నైయాయికమృత్యుండా సమా
 ధానము చెప్పు కాణాదుండా యేదీ నీవదార్థతత్వ జ్ఞాపవైభ
 వము? ప్రమాణప్రమేయాది షోడశవదార్థములనుగాని ద్రవ్య
 గుణాదిసప్తవదార్థములనుగాని ప్రతిపాదించు నీస్మృతి యాయా
 వదార్థాంతరూపమా? లేక తత్త్వదార్థము నిరూపించు వేఱు
 వదార్థమా? నీస్మృతి నీకంటె భిన్నమా యభిన్నమా? నేను
 నాస్మృతి యనుచున్నావే నీస్మృతి మట్లమైన నీమూర్ఖావస్థయందు
 నీకు స్మృతిలేనట్లు చెప్పుచున్నావే? నీసుషుప్తియెడనీకు స్మృతి
 లేనిచో నీకాగ్రదావస్థలో నీమూర్ఖావస్థానుభవ మెట్లు వెల్లడింప

గతిగిది? స్మృత్యవచ్చేదకావచ్చిన్నమగు నీమర్త్యబుద్ధి యనిత్య
గుణవిశేషముగా నిర్ణయించిన నీవు సర్వగ్రాహకమయినగుణమునే
ముందుంచక ద్రవ్యమును గణించనేల? స్మృతినిగడింకక విస్మృతిని
గణించునట్లు విస్మృతిని మఱియు స్మృతిన భావాభావమును గణించు
టకు స్మృతియే కారణమనునవును స్మృతికన్న వేఱుపదార్థమే
తేదనియేల నిర్దేశించరాదు? క్రమితి యిట్టిదనికాని క్రమాణ
మిట్టిదనికాని క్రమమేయ మిట్టిదనికాని నిర్ణయించుటకై “క్రమితి
విషయాః పదార్థాః” అనుచుంటివికదా? క్రమితికూడ పదార్థమే
కదా? పదార్థవిషయాః పదార్థాః అని యనునవుడు “విషయ
విషయిణోరభేదః” యని నీ వంగీకరింపకతప్పదుకదా? “గుణగుణిణో
రభేదః-విషయవిషయిణోరభేదః” అనునట్లు “గ్రావ్యాగ్రాహకయో
రభేదః, దృగ్దృశ్యయోరభేదః జడచైతన్యయోరభేదః” అని నీ
వొప్పుకొనకతిలనవు డిష్టపేషణబహుసంఖ్యాకపదార్థకథన మేల?
తెట్టికివేయివిధాలన్నట్లు నీయిష్టము వచ్చినట్లు నీవుపదార్థతత్త్వము నిర్దే
శించునవుడు నాయిష్టమువచ్చినట్లు నిన్ను నే నోయి! వేదముల
యపారమేయతను నమ్మని కుతార్తికశిరోమణి! నిన్నుఁగూర్చి నీవు
నిర్దేశించి చెప్పగలవా? వృథివ్యాధి నప్రద్రవ్యములలో నీ వేద్రవ్య
మువోవృథివ్యస్తేకోవాయువరిమాణువులెన్నెన్ని యెట్లెట్లుచేరినవో
మఱి యవి యాకాశకాలదిగాత్యచునస్సులతో నెట్లుకూడినవో
యితేల జననమరణస్థితులయందలి నీయనుభవమేమో యనుమాన
క్రమాణమున సాధించి నిర్దేశించగలవో-నీవు తల్లిగర్భములో
భ్రష్టవృక్షము నీక్రు సస్మృతుండవా లేక విస్మృతుండవా- సస్మృతుండ
వైవచో నీతల్లిగర్భమున బోరిగలనుంటివా లేక వెల్లికిలనుంటివా?
ఛాత్రము చెప్పలేక విస్మృతుండవంటివా శరీరము నీతల్లిగర్భమున
శ్శూరించినట్లు నీ వెట్లు చెప్పగలవు? యెద్దియో నీకుఁబోచిన

“అక్కావివక్షమాణోయం మనః ప్రేరయతే పునః మనఃకాయాగ్ని
 మయోగాత్సంప్రేరయతి మారుతమ్” చైతన్యం సర్వభూతానాం
 నిర్మలిర్దగదాత్మనాం నాదబ్రహ్మయివాస్మహే” అని నిర్గుణము
 శబ్దబ్రహ్మయనుచు మఱి యాత్మకుం బరావశ్యస్తీషధ్యమావైఖరీ
 తూపములఁ బరమాత్మయొక్క పలుకు నిచ్చు పాంచభౌతికోపాధి
 పలుక శ్రవణగ్రాహ్యమయినదని చెప్పెదవే? నిర్గుణముగు ఆత్మ
 మెందుకూరక వివక్షాకల్పనము కుండేటికొమ్మవలెఁ జేసెదవు?
 నాకమే బ్రహ్మయనుచు రజ్జువునందలి సర్పమువలె నాదబ్రహ్మము
 మీదగమంతయు సధ్యస్థమారోపితవివర్తమని యొప్పుకొను నీమతమున
 నాకవివర్తము వివృతస్వరూపము రజ్జు వివృతసర్పమువలె భ్రాంతి
 కల్పితమిశ్యాభూతావాస్తవముగు నకాద్యాత్మకవాగర్థసాధుతాత్వని
 తూకణమేల? మనస్సులోఁ బాలుత్రాగినట్లు-అ పౌరుషేయమకింద
 యమకదా? యనిత్యలాకికశ్రవణమున కగ్రాహ్యమకదా? యావేద
 శబ్దము నీ వెట్లు వివక్షల్గితివి? నీకంటికిమాత్రమే గోచరముగు నచ్చుల
 తొక్కయు హల్లులయొక్కయు నాకృతివిశేషములగు ప్రాకృతజప
 కల్పితమజ్ఞామయాక్షరపద వాక్యసమూహములే యాయకిందయ
 తాకికాపౌరుషేయనిత్యవేదశబ్దములని నీవు చెప్పట పెట్టనిబచ్చలి
 ఘోగేదె పోట్లాటవలె హాస్యాస్పదమిదిదా? కాబట్టి నీవు వేదశబ్ద
 ముల సాధుతాసాధుతలనుగూర్చి యుద్దేశించిన శబ్దానుశాసనముక
 ట్లను సిద్ధిపని- మనుష్యవాక్కు లెట్లుండవలయునో తెలుప
 వీరశబ్దానుశాసనము పనికివచ్చునేమోయని యనకొంటివేని- నానాల్క
 షానుబ్ధము మొదలగు సవయవశక్తిసనుసరించియు నాకంతనాశ
 కణితుమనుభవించియును నాతక్కినశరీరావయవస్థితి విశేషములనుప
 నిధియును నాతలంపులను వాచికాద్యభిసయవిశేషము లుండును-
 ఇట్లునో లక్ష్మీపతియొప్పుదన్నట్లు నీశబ్దానుశాసనసాధుకు? యెందు

చేతివాని కంగులివిన్యాసవిశేష మెఱిగించినట్లు ! తమతమయములను
 శక్తికొలది జంగమస్థావరాత్మకప్రాణివిశేషములన్నియుం దక్షిణ
 సుఖములఁగూర్చి నామరూపాత్మకముగా నహజము వెల్లడించుకొను
 చున్నవి- మఱియును గ్రహణసామర్థ్యముననుసరించి యావాత్మికాం
 గికాహార్యసాత్త్వికాభివ్యవస్థావిశేషాత్మకనామరూపభేదముల నాయ
 జంగమస్థావరజీవులు తెలుసుకొనుచున్నవి- నాయూహ యెట్లుభివ్యవ
 చిసపుడెట్టి జీవులెట్లు తెలిసికొనగలరో యట్టియభివ్యవస్థాత్మకము
 కేఱుకగాని నదుమ నీశబ్రానుశాసనమెందుకు? నాయూహిదీసికొని
 నీవు మప్పవలెనా? నీకూపిరితీసిగొనుట యెవరు మప్పినారో
 మధ్యముఁడా? ఏమి నీయచ్చులు హల్లులు నీనంజ్ఞలు నీ గంధములు
 నీగడవిడలు నీశబ్రానుశాసనము నీయింట్లోనివారికా? నీయిరుగుమీద
 గులకా? లేక దేశమందలి జనులకా? ఒక్కసంస్కృతసంస్కృత
 భాషకా? లేక లోకములోని యన్నిభాషలకా? తలంపులును మఱి
 యాతలంపులఁ దెలుసుకొనుచు చతుర్విధాభివ్యవస్థాను దక్షిణ
 దోక రుచి పుట్టెదోక గుణ మన్న టెండలు మమమృదులనా
 యన్నివిధములు అభివ్యవస్థావిశేషములు సహజజన్యములు కానీ
 కృతము లెంతమాత్రము న్నానేరవు- మఱియును దత్తత్సమయో
 కాలముగాఁ బ్రసంగముననుసరించి యభివ్యవస్థావిశేషము లుపయోగ
 గించుచుండును- కాబట్టి నీశబ్రానుశాసనభన్యహామ మరణ్యరొజిత
 మోంఱా శాబ్దికమృత్యుఁడా-యేదీ నీతెల్విరమధాతువుకంటె మృత్యు
 ప్రత్యయముచేపేవచ్చుదురామయనియయినదాదానికనుచేర్చిపరాత్మతో
 అనుబంధి- పిదప రుద్రహువచ్చి రామరయి యారు విపర్లగా మోక్ష
 "దామః" యని ప్రథమైకవచనరూపకమైనదా? సరేకాని రమ్య
 రెండవరములుగలశబ్దమే ప్రాతిపదికమా? లేకయారాకు మోక్ష
 గురొక బ్రత్యేకప్రాతిపదికము లున్నవా? అర్ధవకధాతుకప్రత్యయ

ప్రాతినదికమ్ యథాగ్వితీత్యక్షరరూపమ్” అట్టి ప్రాతినదిక ప్రకటనము
 మన వక్తకు శ్రోతకునుగూడఁ బొడముప్రయోజన మర్థ మనఁ
 జును. అట్టి ప్రాతినదికము స్వయంభువు న్నారణముకావలెను గాని
 కార్యరూపముగనుండకుంటయ ధాతువనుటకుఁ బ్రయోజనము
 మతియ నా ప్రాతినదికము పుష్కలప్రత్యయములలోఁ జేరఁగూ
 డదు కాఁబట్టి యట్టి ప్రాతినదికరూపమే యోఖనూచీ వీ వెట్టియూ
 హారే గల్పింపఁబడవలసినదేకాని యుస్మత్తమనో వికారమువలె
 శ్చునుకారణము స్వయంవ్యక్తమని చెప్పనీ తెల్పితేటలు చాలు నీ
 ప్రకృతికత్యయకల్పన మదొక వెట్టి - లోకములో నానావిధవక్తలు
 తమయొక్క నానావిధోపాలను నానాప్రకారాభినయములతోఁ
 ద్వి సుంకించుచున్నారు సుతీయును శ్రోతలు తమతమ
 శక్తిలొంది గ్రహించుచున్నారు “చత్వారి శృంగాస్త్రయో
 త్యసారాద్యేషీరే సప్తహస్తాసో అస్య త్రిభాబద్ధో వృషభోరో
 ర్షఃశి మహాదేవోయిర్యా ఆవివేశ” సహజశబ్దబ్రహ్మము సకుగగనసాధ
 మునకువలె వన్నలు చిన్న లేపుర్పు నీపిచ్చి కట్టిపెట్టుము ఆత్య
 ప్రేణ మనార్యప్రాణమును భేదముగడించునట్లు శబ్దమునకు
 సాధుత్వాసాధుత్వము లేర్పర్పు నీతెల్పి చాలును. ప్రతిజంతువునకు
 ద్వేషయాహ రెట్లు వెల్లిడించవలెనో యట్టి నేర్పు సహజసిద్ధమే? నదును
 నీళ్లనుశాసన మొడుకుఁ బిలువనిపేరంటకము చెప్పని విందుచలెను?
 నీళ్లమఖములు నీవు వెల్లిడించుకొనువిధ మే శబ్దానుశాసన మటిగి
 చేయుచున్నావో? ఆకారాదిస్వరములెన్నియో కకారాదివ్యంజనము
 లేవ్వియో యేస్వరవ్యంజనములకూడిక న్దొల్లి సక జనవిదితముగా
 నీ లేర్పర్పుకొన్నవద్దతి పనుననించి నీయాకస్మికప్రస్తుఖదశఁబల్కనే
 గుఱివోయట్టికానిరూపము లేర్పర్చుగలవా? “అథశబ్దానుశాసనమ్”
 అనుటలో “విధిగై విధులు శబ్దమునకు వేదమునకు శబ్దానుశాసన

మొనర్చెన నవియా? లేక లాకిక భావ కనియా? అపారుషేయము
 నిత్యమునై బ్రహ్మమువలె సత్యదియపదార్థమగు వేదమునకు
 నీశబ్దానుశాసనశాస్త్రము ప్రవర్తిల్లి నేరదుకదా? మాయవలె జగత్తువలె
 ననంతవిధముయి ఊకికమై స్వభావముగాఁ బ్రవర్తిలుచున్న లాకికశబ్ద
 మునకు నీశబ్దానుశాసనము గ్రుడ్డికి కాలుకవలె హాస్యాస్పదమగును.
 అవశేబ్దము సుశేబ్దము సంస్కృత మప్రభంశమనియును నీయూహలో
 నున్నవిగాని వాస్తవముగా లోకములోలేనేలేవు-నీయవశబ్దమునానుశ
 బ్దము-నీసంస్కృతము నాయప్రభంశము- సహజము నవ్యాకృతశబ్ద
 బ్రహ్మము నానావిధముగా నానావిధదేశజనులందు వ్యాకృతమై రిత్త
 దేశమున గ్రోహ్యమై యనాదిగా నున్నయదియే కాబట్టి నీ “అభా
 శబ్దమును నీ శబ్దానుశాసనమును స్వప్నపులకితములు భ్రాంతిమూల
 ములు- జనులందఱు తమయూహల నైలుపుకొనునామయావము
 లన్నియు సంస్కృతములును వ్యాకృతములే సంస్కృతమును
 వ్యాకృతమును మొనటఁగాకున్నచో నామయావప్రకటనమేకానేరదు-
 ఇంతకును నామయావములయర్థమును భావమును రసమును జనుల
 కందఱి కాత్మైకవేద్యముగాని యనమిద్దచ్చుని తెలువ నశక్యము-
 వంచవార యనునస్తువుయొక్కగుణ మిట్టికా యనుభవైకవేద్యమే
 కాని యథార్థముగాఁ దెల్ప నశక్యము నీయాశిలియెంతో నీవప్పి
 యెట్టిదో నీకష్టసుఖములెట్టివో నీకే న్నుటముగాఁ దెలియనవును
 బరుల కెట్లు తెలుకఁగలవు? అకాశ మిట్టిదని బ్రాహ్మ యిట్టిదని
 గాని నిన్ను నీవు చూపించుట గాని యెట్లసాధ్యమో శబ్దతత్త్వము
 తెల్పునీశబ్దానుశాసనప్రయత్నఫలము ట్లసాధ్యమును మఱియు సహ
 భవమును

వీవు రావోయీ మీమాంసకదుర్దుహాధుఁడా- కణావగారము
 మనులయభిప్రాయము ప్రవ్యవహానాదిపదార్థతత్త్వమునుగ్రహించి

జగదుపకారకమగు ధర్మప్రవర్తనమును బ్రతుకు గడుపుకొన్నయెడలఁ
గ్గవల్లస్వరూపమగు మనస్సంతుష్టి కలుగుననియును “రక్షోహాగమ
లభ్య సంజేహః ప్రయోజనమ్” అని సకల జంతుప్రాణసంరక్షణబుద్ధి
ప్రయుక్తమై విస్ఫుల్లమైన మితవాక్కు కలుకవలయునని పఠంజలిముని
యొక్క ముఖ్యతాత్పర్యమనియును న్యాయవైశేషికమతావలంబులను
కాల్చికు నొప్పించి పంపినాఁడ నిపు రమ్మ ‘చోదనాలక్షణధర్మవేదః’
అనునపుడు ధర్మస్వరూపమగు వేదము చోదనాలక్షణము- చోదన
మనఁగా నపూర్వఫలమునిచ్చునగ్నిప్రోమాదిక్రతు విధానముకలువపా
హామాదికమని యర్థము చెప్పెనవా? ప్రాణిహింసను జెప్పున దెంత
మాత్రమును బ్రమాణము న్గానేరదు మఱి యలౌకిక మపౌరుషేయ
మగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగువేద మెంతమాత్రమును లౌకిక
కార్యకర్మపరముకావని తలంపవేల? పురుషవేద్యముగాని పురుష
ప్రయత్నసాధ్యము గాని యనిత్యమర్త్యహలౌకికమగు పౌరుషమే
యగునుగాని యపౌరుషము బాలౌకిక మెట్లగును? కాఁబట్టి వేదము
తప్పక పౌరుషేయమే యని యనకరీతిక- మఱియును ధర్మశముల
వలె మునిదృష్టమును కృతముని తప్ప కెఱుంగవలయును కాఁబట్టి
జలభూతవాయుకరులును సకలభూతసములు సతీంద్రియద్రవ్యలగు
మనుషులు కేవల పారలౌకికపదార్థవిజ్ఞానదాయకమగు శబ్దజాలమునే
చోదనాలక్షణధర్మమగు వేద మని ప్రతిపాదించిరికాని పదార్థములను
నాటకమునందువలె శృంగారవీరకరుణహాస్యభీభత్సభయానకరాదా
ద్యుతము లను వెన్మిదిరసములచే జనులకు నేధపుట్టించుటకుగాదు కేవ
లార్థ్యమునునకుమాత్రమే మంత్రబ్రాహ్మణశబ్దజాల ప్రయోజనము-
వేదపఠక మలౌకికమగు చిత్తశాంతిని గలిగించి పారలౌకికమగు
కాంతరసమునుగలిగించి కై వల్యప్రాయమగు నిత్యమనఃసంతుష్టిం గలి
గించుట- అన్నమునకు రుచికలిగించు మఘరాష్ట్రతిక్తలవణకటుకపాయ

రసములవలె కెత్తా వ్యాకరణచ్చందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములు గొణములు గాఁగల్పింపఁబడిన కాని యీ యాటవేదాంగములు వేదాధ్యయనమువలె పారలౌకికధర్మముగను చిత్తశాంతికి ముఖ్యములుకావు. పడంగములచే వేపమున కపార్థములు ల్పించి వేదశబ్దములు క్రతువిధానపరములని లేనిపోనియూహలతోఁ జిత్తశాంతి న్నాడుచేయు పశుపాహానూదిలా కక్రియాకలాపములఁ బన్ని నీవైదికిమ్మన్యత సేమవలయును? బుద్ధిజ్ఞాడ్యజనితోన్మాదఁగా శ్రోత్రియుఁడా- సముఖ్యప్రమాణము శబ్దమేకదా? శబ్దమఁగా నాప్రవాక్యముకదా? ముఖ్యాప్తవాక్యార్థికమగు వేదము గకల్పపాణితోపకముగాని ప్రశ్నాహింసకమగునా? యీరహస్య మేల గుర్రెఱుంగక వేంకటేశ్వరుఁడు మనుష్యరూపమునన న్నాఁడని నమ్ము మనుష్యునిపోల్కి రాతివిగ్రహమునుజేసి యామొగమునకు నామములుపెట్టి మొక్కి దేవునివాస్తవతత్త్వమెఱుంగని పామరునివలె, దేవతలన నెట్టివారో నవిగ్రహులలో లేక అవిగ్రహులలో తర్కింపక నీవలె వాఁకలిసిద్రలును గామశ్రోతలోభమోహముపమత్సరములను వారికి గల్పించి గామదేవతకుండుగునడువుజానకదులవలె నేమేమో తెలిసీతెలియని మంత్రము లుత్సరించు సద్వర్యసప్తదశకసహాయమునఁ దక్కినమనుష్యులకన్న నీ కవిత్వత నగవర్చు దంభకర్మముల విఱివిగుచు మేకలు మొహగ్గునిరపరాధజంతువులను గటికవలె కల చంపెదవు? ఏదీ సీశ్రోతియొకర్థమహిమము- మృతకళేబరము నొకదానినైన సచేతనముగా జోషర్చగలవా? క్షణములోఁ బ్రాణములేయవచ్చునుగాని ప్రాణముపోయినా సీయబ్బకై నఁ దరమా? సీపడంగ విధానములన్నియును గేహము స్వలాభపరులచే గల్పింపఁబడిన దంభక్రియలని తెలిసికొమ్మొక్కినకల జంతుప్రాణసంరక్షకములు కాని కర్మములన్నిటిని స్వాత్మపరతయును గేవలస్వోపరపోషణదురాసక్తియు కారణమని నలంకరించు

నోకూళసోమాసి? సీబ్రతుకును వీచారపుట్రులబ్రతుకు సీకెంతటిపియో
 కనికర మామేకలబ్రతుకు వాని కంత పీడి యని తలంపవేల నోబుద్ధి
 హీనుడా చాలుచాలు నోశ్రోత్రీయాతతాయీ! నిన్ను దన్నిదగిలి
 వేయవలయు నిద్దియే సీశం దగిసమర్థాద- చీచీ జీవఘాతకుడా!
 సహసము నూతనదయయును మ ఖ్యుతాహ్లాదధర్మములు-నీయధ్వర్య
 పత్రవశకధూర్తలక్షణమెటుంగలేని పామరుడవు నిస్సరుణింపకతీటదు
 సముద్రఘోషవలె మేఘగర్జితమువలె సన్మోహాకృష్టప్రశంసరస్వర
 సుస్పర్శణధ్వని సతీంద్రియద్రవ్యగు మునులు లోకోపకారమునకై
 సుప్తిజుతములు గావ్యాకృతములు నొసర్చి పతనమాత్రమునఁ జిత్త
 శాంతిస్థలిగించి సంపాదకైశమును మఱపించు మహిమముంగల మంత్ర
 బ్రాహ్మణరూపముగాఁ గావించిరని తెలియుము వేదములు పతన
 మాత్రపయోజనములు చిత్తశాంతికరమహిమాస్పృశములుగాని కర్మ
 పరమలుకావని తెలిసికొనుము - జైమినియభిప్రాయ మిద్దియేయని
 గ్రహించుము శివనారాయణాది నామోచ్చారణ మెట్లు కైవల్య
 దాయకమని పురాణమతమో యట్లే మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదా
 ధ్యయనము సంపాదకైశహారికమని జై మిని యభిప్రాయము

వాదించెదవా చెప్పుము- “ఇషే త్వోర్దేవ్యేత్వాహ ఇఖ
 మేవోర్జం యజమానాయ దదాతి” ఇషే ద్వేతి పలాశశాఖాంఛినత్రి”
 పలాశశాఖకు మోదుగుకొమ్మ యని యెట్లెఱిగితివి? గౌతమవ్యాస
 మును లిరువురు మాత్రమే యాపు లనఁగగినవారుకదా దక్షిణకై
 సీ కుపజేతించు సీపాకృతులు చెప్పినయర్థము పలాశ మన మోదుగు
 కెట్టిని మాత్ర మెట్లు నమ్మెదవు? “పలాశశాఖాంఛిత్రీ” అనఁగా
 నాకలిగొన్న తోడిపాటివారియాఁకలిఁ దీర్చుటకై పలాశమన
 నొన్నముతో నిండినకుండ- శాఖ మనఁగా కుండలోని యన్నమందలి
 ధాత్యుచిత్రబల మని నే సర్థము చెప్పుచున్నాను “ధాత్యుచిత్రబల

మనేకార్థత్వావ్యయోనా మనేకార్థత్వాన్ని పాతానామనేకార్థత్వా
దుపనర్తాణా మనేకార్థత్వా త్వస్యంగవశా త్వర్వశబ్దానామవ్యభిచారి
త్వాత్” అనుటచే శబ్దమున కర్థము సుసంయోచితముగాఁ దీసికొనుట
సార్వలోకమీకదా? కేవల ధ్వన్యాత్మకమగు శబ్దమును వర్తాత్మక
ముగా వ్యవహరించునట్లే క్షణములు గడియలు మాసములు సంవత్స
రములు శతాబ్దములవలెను దిక్కునుగూర్చి క్రిందుమీందు ప్రక్క
తూర్పు పడమర దక్షిణోత్తరములు వంక తిన్నదనముల మూలములు
చేరువు-దూరములు క్రోసులు యోజనములవలెను గుటియొకటిరెండు
మొదలగుసంఖ్యలు కొంతలు తూనికలు పొడవు పొట్టి మొదలగు తు
మాణవిశేషములు బ్రాహ్మణాదివర్ణములు - నామభేదములవలెను
కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు మఱియును గటకావ్యలంకారా
కృతివిశేషములు కృత్రిమములనిత్యకార్యములుగాని బంగరుమూలము
వాస్తవమైనట్లు స్వరములు వ్యంజనము లచ్చు లల్లులు పడములు
వాక్యములు ఉదాత్తానుదాత్తాద్యాత్మక సప్తస్వరవిశేషము లిచ్చి
యును వ్యావహారికసత్యములుగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థికసత్య
ములు కావు ఈశబ్దమున కీయర్థమని వియమములేదు. యుగాదు
సారముగా వేదములు వేదార్థములు మాటించున్న పనుభూతానవత
నము పాటించక తీరిదు అనాదిగా పతనపాతనంబునదామృతము
మున లన్నియక్షరము లిన్నిపదము లనిప్రత్యేకవేదమునకు నిర్దిష్ట
ములై యున్నవి కాని- వేదముల కర్థమును వివరించు నిరుక్తములు
వేదాంగసముపకుఁగాని విద్యారణ్యభాష్యమునకుఁ గానియొక్కవిధమున
లగుటచేత నట్లు గ్రంథసంఖ్య నియమింపఁబడియుండలేదు. మఱియును
దేహములవలెనే వేదాంగములు ప్రాచీనములు కావు కావుననే
వ్యాకరణమున వేదమునకు చ్ఛందస్సనియును వేదాంగపురాణాదుల
కార్థములనియును తక్కినకావ్యములకు భాషయనియును బ్రతిపాదింపఁ

బయటను నుడిచియును ముగిసినది “అశ్వాబంధం గవాలభం
 వ్యాసంఘైర్మైత్రీ దేవరేసుగోష్ఠిః కలౌపంచవివర్జయేత్,
 శుభ్యతేర్నిర్వృక్షిర్మాతే న మే ంస్యనేత్” అనియును కొందఱు
 శ్రౌతికర్మమును దుష్టకర్మమును నిధిర్మశాస్త్రమున శ్రౌతిస్మార్త
 కర్మలను దేవానియందైనను బహుహింస సేయఁగూడదని యుగాను
 పారముగా శ్రౌతిస్మార్తకర్మముల మార్పుకొనవలయుననియును
 బహుహింసచేయకర్మము కామ్యకర్మము ననిత్యమును గౌణముఁగాని
 ముఖ్యము కావనియును వక్కాణింపఁజేయు కాఁబట్టి యిన్నింటిఁబట్టి
 చూడఁగా వేదమువికర్తము - వేదములకేమి - చుట్టేశబ్దమునకై నను వమ
 యానుసాముగా యథేష్టముగాఁ జెప్పవచ్చునని తేలిపవలితార్థము -
 “ఏవశబ్దః యథేష్ట సంప్రదాయకః” అనుటచే లౌకికశబ్దము యథేష్ట
 ముగా ప్రయోగింపవచ్చునని వేదశబ్దముమాత్రము తన్నియత
 స్వరముననే యుచ్చరింపవలయునని యిందుము మేఘగర్జితమావలె
 వచ్చుటకుఁగోరవలె మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేద మొకయును
 కఠశబ్దముగాని యొకయర్థమునుగాని కర్మమున గాని యుద్దేశించుచు
 అనాదిగా బతననాతనసంప్రదాయక్రమమున వియతసంఖ్యాకగ్రంథ
 మగుటచే వేదము శివనారాయణాదిశబ్దయిలవలె నుచ్చరించినమాత్ర
 మున బ్రహ్మసంపదాయకమని ఎద్దాంతికతించఁబడెను అర్థవివక్షలేని
 శబ్దో హర్వమేధమున “సమాంయభతికవ్వన” అను మొదలగు
 మాత్రములకునలె వర్థముచెప్పటయెంతయశ్శీల మెంతజాగుస్సాకరము?
 వేదములు కేవలముం బతననాతన ప్రయోజనములేగాని కర్మవర్థము
 లెంతమాత్రమును గావని యెఱుఁగు మోమోహశ్రోత్రయుఁడ! |
 ఏవతఁ గరచుగావ్యవయవముల దేవతలు తిరిడికై దేవులొజ్జను
 దేవులు పగ్నిముఖమున హవ్యమున లంచమిచ్చునారికి రంభాభోగిగాని
 బృహదాభిము ప్లరిగింతురనకొంట వట్టిభ్రాంతి చర్యోపకారముగాఁ జూపు

ప్రవర్తించినయెడల నీబ్రతుకు హాయిగా జరుగును. లోకులయెడల నీవెట్లు పడిచెదవో తలుచు లోకులుకూడ నీయెడల పట్టే పడిచెదరు కాబట్టి సకలజనరంజకమయిన నీపలుకే సుశబ్దము జనుల కనవ్యామగు నీవలుకే యపశబ్దము జనరంజకముగా నీ ప్రవృత్తి రిందినశబ్దమే వేదము - జనరంజకమగు నీప్రవర్తనమే యజ్ఞము. తిత్తావ్యమహిషబంధప్రాయమగు వేదముజోలి నీకేల? ప్రతిదివమును నీతో వ్యవహించు నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును సంపాదించుకొని నీబ్రతుకు సుఖముగాఁ గడముట్టించుకొనుము. పశలభూత వయావరుడవైన నీకు దైవకృతములన్నియు సుపకారములుగాఁ దోచకమానవు

ఋగ్వేదమునందలి వదములు ఉతత్తానుదాతస్వరితాక్షరములు ప్రత్యేకము “సతోబంధుమనతి నిరవివదన్ హృద్విపరీత్యకవయోమనీపా” అను ఋగ్వేదశ్రుతికి సత్యమగుబ్రహ్మపదార్థమున కనత్యమగు జగత్తునకును సంబంధమును మునులు తనుహృదయమందు తమయోగమహిమముచే గనిపెట్టి రని కదా యర్థము? వేదశబ్దములు లోకకథాపాశబ్దములవలెఁ జూపట్టిపట్లు మానులచేఁ బ్రకృతివ్రత్యయ భాగవిశేషములవలనఁ దోచుచున్నవికాని వాస్తవముగా మేకకుఁ బొదుఁగుననున్న ప్రపమునకు మెడనున్న ప్రపమునకు వలె లేడిమూలికెగువనున్న కందోయికి మఱి యామీఁదనెచ్చ కందోయికివలె నాకృతిమాత్ర పోలికఁగలదుగాని యర్థమున తెలియరాదు. తమను లోల్కి లేదు మఱియును వేదము జ్ఞానపరమముగాని కర్మపర మొకింతయును గాదు వేదము శేవలమును బరపరావేదములుగూర్చియే యుద్దేశింపఁబడెను. పరమాత్మను మునులు తమ హృదయములందు కనిపెట్టి కైవల్యానందమును బొందిరికాని ప్రతి పార్థవంధుకియాకలాపము చేతఁగాదు గ్రహగతులుమారులు

గాని ఋతువులను దాత్మాతోనర్చుటకుగాని పంచభూతములను యథే
ష్టానుసారముగా నడిపించుటకుగాని వేయేల కోరినట్లు కలలుగాంచు
టకుగాని మతేలాకికక్రియ లభిస్తానుసారముగాఁ జేయుటకుగాని
య్యాశోతస్మాత్తరకర్మములు పనికిరాకున్నవి సర్వక్రియలు విధివశ
ములుగాని పౌరుషప్రయత్న సాధ్యములుకాకుంట రూఢికదా ? భూత
భవిష్యజ్ఞస్థములఁగూర్చియు నవశములగుకాలగతులనుగూర్చియును
నశ్శిదియములగు స్వర్గపాతాళవస్త్రపుటంగూర్చియును గతజలనేతు
బంధనమువలెఁ జింతింపనేల ? వ్రక్కతమనునరాముఁడాయనం
భక్షయాయః” అన్నట్లు మనతోడిపాట్రిపాణులను మచ్చికచేసికొని
తడుసగ్రహమును సామదానోపాయములచేతనుమాత్రమే సంపాదించు
కొని సర్వజనసమ్మతముగా నడుచుకొని యెరుల సుఖపెట్టితానుసుఖ
పడుచు నశజీవితమును గడపుకొనుటకన్న నవశ్యకత్తవ్య మర్హ్య
కర్మ మింకెద్దియుం గాదని ఘంటాపథముగాఁ జాటెదనోయీ పూర్వ
మీమాంసకమృన్మదా !

“అథాతోధర్మజ్ఞానా” అని ప్రారంభించినావుకదా “అథనా
అక్షణోధర్మః” అనుచున్నావు వేదచోదితకర్మాచరణము ధర్మ మను
చున్నావు కాని వేదశబ్దమునకు అర్థమేమి చెప్పెదవు? “విద్యతేనన
విత్తమిది వేదః” అని విద్యారణ్యభాష్య మొప్పుకొనెనవా ? లేక
వేద మనఁగా నొకవిధమైత్రయజ్ఞమునకుఁ జేరినకనిమట్లున కర్థము
చెప్పెనవా ? లేక “విద్జ్ఞానే” అనుటచేతఁ జెలివి కర్థము
చెప్పెదవా ? యెట్లైన నిర్వచించుము వేదశబ్దార్థ మెట్లున్నను నిక్క
ముగా ధర్మప్రతిపాదకమగుశబ్దము కాకరీతిదుకదా ? ధర్మ మైహ
లాజీము, పారలాకిక మని రెండువిధములుగా విభజించి యైహలాజీక
ముగాఁ బ్రాకృతులును పారలాకికముగా మునులును ప్రాకృతులగు
హృదయములకు నతోపకారవర్తనము ధర్మ మనియును ముఖల కాశ్య

జ్ఞానోపయోజనమును సాధనచతుష్టయ సంకల్పింపదశమే ధర్మ
 మనియును ననాదిగా వ్యవహరించుట తెల్లముగదా? శ్రేయ
 కర్మచే ధర్మచునియును శ్రేయకర్మము వేచోచిరనియును కావ్య
 తనుహింసాశరములగు క్రతువిధానమే ధర్మవనియు నుద్ఘోషించుచు
 జేసెనాదలన్నము లేక మలములమాడుచుండుగా వారికి సాయవశ
 నిచ్చుయోజనభస్మహోమ మే చేసెవపు? పాలు నేయి ధాన్యములు
 వ్యర్థముగా నగిపా లేల చేసెవపు? ప్రాణభీతిచే మొలకెట్టువము
 నేల తుంపెవపు? అకాశమావలె శబ్దమాత్రిగుణముగల వేదపురుషుడు
 బ్రహ్మక్షముగాఁ గ్రతువులొనర్చుచు నిన్ను బలిమిచేయజేడిసి
 తమకు హింసింపమని కనులు నిన్ను బలిమాలినవా? తోకుడు
 బీడింపి యర్థములను దండి వారికి లేపొని గగనారవింజోపన్యాసము
 లిట్టి దక్షిణ నార్జించి పొట్టపోషి చుకొను ధూర్తు నధ్వర్త్యుల
 గావంచుకొని యగతివేషగానివలె నేమి నీసాండిత్య మోహో యేమి
 నీవేషముల మార్కార యేమినివివ్యక్తస్యలెచాలు చాలునీచిందులు
 సుకుమారము నీతేడితోళ్ళు నీగడ్డిమొలనూళ్ళు నీచప్పిళ్ళు నీపెడబొచ్చులు
 నీకన్నములకరింపులు బొమ్మలాటవానివలె, నటునివిధమునఁ బాము
 లను మోసపుచ్చెదవా? నటులు నీకంటె మంచివారు తమబాళ్ళ
 వేళవమునుచూతమగవర్చి సకల పాణులను రంజింపజేసి తమబాళ్ళ
 పోషించుకొనుచున్నారు నీలాసకేకాదు నీయబ్బకుఁగూడ స్వర్మ
 ముపై నఁ బొడగట్టిన మిత్రపరుణులనియు నగ్నిహోమరియిం
 నేమోమో విక్రుమాలిన లేనిపోషేర్లతోఁ బితౄచగ్రస్తువలె
 నుత్పత్తినిహాడ్కిఁ బరిపించుచు బైపెచ్చు నిరవరాధిజులొక్కఁడు
 నేమో విమోచకత? మారుల్ శ్రేయస్కర్తకర్మములు నిధియై
 నుత్పత్తికాఁబోలును తోళ్ళు గొట్టు బట్టును బనువుబొట్టునీ
 గృహితానుష్ఠానానుదేశము బలియిచ్చు మాంసాశకులగు క్రతు

శ్రావణభావపదు కి టె నీవు కూరుడవు మఱియు న్ముఢుడవును
 వ్యూహావళాకారియగును సక భూతిదయానియులును గేవల సమాధి
 నిష్ఠులు పరినిర్వాణగు మనుషేరుపెట్టుకొన్న ధూర్జలు
 శ్రావణులు కేవలకుక్షింధరులగు జ్ఞానలవగర్విదగు లనాదిగాఁ గ్రతు
 క్రియాశలాపములను రాక్ష త్యములను స్వార్థపరులై పామరుల
 లోనినను ట్టిచి సర్వకాలస్మర్తిక్రియాకలాపములం బ్రకటించు
 చున్నారగునావాస్తవ గామునవ్యధర్మము సర్వప్రాణ్యులకారకము
 లగు సత్యతయలఁ బ్రావర్తించుటతత్వ వితరకూరకర్మమెద్దియును
 ముమ్మాటికి న్నాదు

“కోదధర్మప్రథమం జాయమానమస్థవ్వంతంయదనస్తాచిభర్తి -
 భూమ్యా అసరస్యగా క్మ క్వస్వితోఁ- ఎద్యంసముపగాత్ ప్రప్టుమ్
 తత్” అను ఋగ్వేదానుసారమునా నాత్మ నెవ్వరికి న్వేద్యముకాద
 మనూర్థసత్య మెవ్వరికి నైలియఁబడకు కాఁబట్టి శ్రాతకర్మములచేత
 నీవు గగనసాధనియ్యఁ మె యుట దుర్మార్గమగు నెట్టి- అగ్ని పోములు
 గాని విక్రమాంకులు గాని నీ కవడలేదు- నీహవ్యము మఁటఁగు
 యటయుం బనులు నీచేఁ జూడఁబడుటయును దప్పనీకు అలౌకికవదార్థ
 మెద్దియును బ్రత్యక్షాభూతముకా లేదని నీ వొప్పుకొనకతీరదుకదా?
 పూర్వ బ్రతతువు లాచరించితి కాఁబట్టి నీవుగూడ చేయక తీరవని
 యెఱుఁగరా? పూర్వులకును నీకును సంబంధ మెద్దియును లేదు గత
 పర్యవసాన కిప్పటివత్సరమున కెంతభేదమో నిన్నటియెండకు నేటి
 యెండ కెంతవ్యత్యాసమో నీకును నీపూర్వులకు సంబంధము వారు
 బ్రతతు లెట్లాచరించిరో యాకౌతకల్య మెట్లుండెనో యావేద
 మొత్తోచ్చారణ మెట్లుండెనో యవృత్తి యుద్దిష్ట మెయ్యదియో నీ
 వేఱుఁగుటెట్లు? నీకుఁ బ్రత్యక్షముగా సంబంధించి నీకుఁబ్రముల్లేని
 భూతకాలానికి వ్యాచారావములందు మఱి యన్ని విధములచేతను

బరస్వరభేదమున్నదికదా? కంఠస్వరము రూపము వ్రాత యర్థే శము నడువడి తఁపు మనోవాక్కాయకర్మముల నొకరితోఁగి మఱొకరు వే రొకరివలె నొక రాచరింకఁజాల రొకరు తెలిసికొన్న విధము నిొకొకరు తెలియనేర రొకరిమత మింకొకరిమతముకా దొకరియిష్ట మింకొకరిదికా దొకరిగతి మింకొకరిదికా దొకరికర్మ మింకొకరిదికా దొకరియదృష్ట మింకొకరికిఁకాకుంట నీవత్సఙ్గాను భవమేకదా? వేదము లిట్లు శాసించుచున్నవనియుం బూర్వు లిట్లు నడిచిరనియు నీకన్నఁబెద్దలు నీయావులు చెప్పుచున్నారనికదా నా కులమిది నా వర్ణ మిది నా తల్లి యీమె నా తండ్రి యిరుఁడు నా సోదరాదిబంధువులు వీరు మఱి యీశబ్దమున కిది యర్థము నేనొవర్చ వలసిన శ్రౌతస్మార్తకర్మములివియని కేవల శబ్దవమాణమూతము చేతనేకదా ద్రవర్తిల్లుచున్నావు నీబ్రతుకుసుఖ మాసించికదా యిన్ని పోకిల్లు పోవుచున్నావు? నీవలె గవ్వ సుఖము లితరుల కుండునని తలంచవా? నీతోడిపాటివారియెడ నీ వెట్లు నడిచెదవో నీయెడల వారట్లు చేసెదరని నీవత్సఙ్గానుభవము నో యవివేకవై దికజడఁదా నమ్మవేల?

“ఆపోసుమ్యక్తవరుణభియ సంచత్సమాల్య తావోఽనుమా గృభాయదామేవవత్సాద్విముమగ్ధ్యంహోనహిత్యదారేనివిషశ్చనేహో మెడకిరికినత్రాదును దప్పించి లేగను గాపాడునట్టు లోపరుణదేవుఁడా నాపాపములనుండి నన్నుఁ దప్పించుము నీపనుగ్రహించిన వత్స నీసాయములేక కనురెప్పలాడి చుకొనుటకై నను నేను పశుర్గుఁడను కానను ఋక్కు నుపేక్షించెదవా? కన్నులలుపు మెడనిరిగొని పోవుటచే గిజగిబగింజకొని కాధవదుచున్న లేగ నాయరి తప్పించి సుఖపేట్టు దయాశాలికదా మానవుఁ డని యర్థమిచ్చు శ్రుతి పత్ర హింసను విఘించునా? నీపూర్వులు పశుహింసలొనర్చి శ్రతురూఢ

కామ్యానిత్యకర్మములొనర్చి రని స్వార్థపరులగు ప్రాకృతసంసారుల
 జల్లులు పమ్మకుము- వేదముల కేయర్థము న్నేనేలే దొకవేళ
 వేదము లర్థపరములై నచోఁ గేవఁ దేవతాప్రార్థనచోదకములుగాని
 క్రత్వాదికామ్యకర్మచోదకములు కానేకావు “అహరహః సంధ్యా
 ముపాసేత” అను నిత్యకర్మమునకు వేదముచో దకమని చెప్పకతీరుదు
 పంఖ్యోపాసన మనుగా సర్వజగదుపకారముగాఁ దన్ను నడిపించు
 మనియును మత్ప్రణామికై నఁ దననుండి బాధరానీకుమనియును
 “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” పరమార్థజ్ఞానముం దనకుఁ
 గలిగించుమనియును మనుష్యుఁడు దైవమును వేడుకొనుటయును
 పర్యతోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటయును- నీపూర్వులవలె నీవు
 కనువనేరవు నీపూర్వు లెట్లునడిచిరో యిప్పటిసీయుపదేష్టలుగాని
 గురువులుగాని యిప్పటిగ్రంథములుగానినీవుగాని నిర్దేశింపనసాధ్యము
 నీ వివృడోపర్చు క్రతువు కూరకర్మమును వర్ధము న్లాని నీపూర్వు
 లొప్పినయజ్ఞమువలెనే సత్కర్మము కాదు- నీపూర్వులు వేటు
 పీవు వేటు వారిదొక జాతి సీదొక దిక్కుమాలినజాతి వారిదొక
 కులము సీదొక కులము వారి పుట్టుకవేటు నీపుట్టుకవేటు నీతల్లెవతో
 పిత్తుడియోవడో నీవు నిశ్చయముగాఁ జెప్పలేవుకదా నీపూర్వు
 లొప్పిన క్రౌతస్మార్తక్రియావిధానము లిట్టివని తెలియ నీకుఁ గాదు
 నీయజ్ఞుకై న శక్యమా ? యూరకపశుహింసకావించి నీకంటఁ
 ద్దోషవా రధమజాతివా రని నిరసించి నీవు నిలచినకొమ్మ నీవే
 పలుకుకొని కోరియేల మువ్వ తెచ్చుకొనడవో శ్రోత్రియమ్మన్యఁడా !
 యోకటికయాజీ !

“ప్రవృత్తి రేషాభూతానాం నివృత్తి స్తుమహాఫలా” యను
 మహావచనానుసారముగా నితరులసౌఖ్య మరయక తనయిచ్చ
 క్కొలుది నిదాహరవిహరములం ప్రవర్తించుట నకలజీవులకు వ్యభావ

మేగాని త్వక్తా దయినప్పటికిం బరోహకారమనకై తనభోగములను
మానుకొన్నందువలన నితరులనస్పృహించి తనకు కలుగును. అప్పుడు
వేదము స్వర్గాదపూర్వభో భోగకారుల చోదకమయినట్లు
టికిం గేవల స్వార్థముకే యావేచించును. కారమగునగాన
“నాద్వైతజ్ఞానవత కర్మావిధీమనే” అను రక్తభూతవస్తులైత
కేవలవరోహకారపరాయణుల కట్టికా కర్మచే చోదనాంతర
మగు ధర్మమెట్లుగును?

“చత్వారిశృంగాస్త్రయోఅనఁపాదాదే శిష్టే ప్రహస్తానోఽన్య
త్రిధాబద్ధో వృషభోరవీతి మహాదేవో రా అవివేకః” నామా
ఖ్యాతోపసర్ధవిచితములను నాల్గువిముఖ జాతులను కొమ్ములు
భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములను మూడువిధముల పాదములు
నిత్యానిత్యములు వ్యంగవ్యంజకములను రెడువిధముల శిరస్సులు
ప్రథమా ద్వితీయా తృతీయా చతుర్థి పంచమీ షష్ఠీ సప్తమీ
లను నేడు విభక్తులు క్రియాకారభావముచే నభివృద్ధి పల్లవవై
జగదాత్మకమై జగత్కారణమై నిర్లబ్ధమై వివరయకమైస్థాభ్యా
మై స శబ్దబ్రహ్మము మర్త్యుల నాపేశించి యత్యంతము స్థనిచేయు
చున్నదని వలంబలిమునియను శిక్షాత్కారణచ్ఛందోశ్లోతివకల్ప
నిరుక్తములు మంత్రత్రైవిధములవలె వేదవలులు గావు మతీయ
సనాది మునికృతములు గావు గాని మశకబాధాయనావస్తంబాశ్చ
లాయనకాత్యాయనాదినామములుగల ప్రాకృతకడితులచేత రచించి
బడినవి. “మశకబాధాయ నావస్తంబాది ద్రవ్యోప వేదో
ఇతి పలేభ్యః ప్రకృతి భూలేభ్యోనాది గంధవిషయసమాఖ్యా
వ్యుత్పాదన పథవః” అనుకుమారిలభట్టు వక్కాణించెను మతీయను
“వక్రత యావద్ధర్మమోక్షసంబంధి తిదేన ప్రకథవమ్. యత్సర్వకామ
సాధనమైతద్ధర్మమహానపూర్వక మితి వివేకకర్తవ్యమ్”

భక్త్యుడి వచనములచే ధర్మమోక్షసంబంధి విషయములనే
 పురాణ వేదములు బోధించుచున్నవి ఇతరములగు శ్రోతస్మార్త
 గ్రాంథములగు లోకవ్యవహారసంబంధముల కర్మములఁ గూర్చి రవం
 తయు నుద్దేశించువు ప్రాకృతాధునికపండితులయిన మతకబోధాయ
 న్నోదేహములు లోకవ్యవహారమునమయానుకూలముగా నడుచుటకై
 తిత్తుపాశ్వరణచ్చందోజ్యోతి పకల్పవిరుక్తములను సకలధర్మశాస్త్రో
 త్తములైన న్యాయవిస్తర మీమాంసలను నమతము యిష్టాను
 సారముగా ధర్మస్మరణములు మతములు కోవెలలు మొదలగు వజ్రోక్త
 కారకములగు శిల్పములను వివరించిరి కాబట్టి మంత్రబ్రాహ్మ
 నాత్మకమగు వేద మంతమాత్రమున్నిత్యనిర్గుణ ద్వైతస్వరూపమగు
 శేషబ్రహ్మమునుగూర్చి తప్ప నీజగత్సృష్టినితలయములగూర్చి
 కాని శ్రోతస్మార్తక్రియలంగూర్చికాని బోధింపదు- ప్రాకృతులు
 మంత్రులు సాధునికు లగుమతకాద్యాభ్యులుగల మనుష్యులచేఁ గల్పిత
 మునకు తేదాంగపురాణోపాఖ్య ధర్మశాస్త్ర న్యాయవిస్తర మీమాం
 సాది గ్రంథములన్నియును నమరూనుకూలములుగో సకల్వజ్రోత
 కారకములుగా మార్పుకొనవచ్చును ఏని కొక నియమము లేదు,
 వ్యవహారమున కెట్లు రంజకములగునో యట్లు చతుర్విధాభినయ
 మొనర్చుట చేసినంగీత మగును ఏనియమమును లేనట్టుటికి నెట్లు
 ప్రకారరంజక మి చతుర్విధాభినయము సకలనాదరణీయమో యట్లు
 యోగ్యముగాను సకల్వచదానకారకముగాను సమయానుకూలము
 నైతి శక్తుడేవదవదాంగములను పురాణోపాఖ్యధర్మశాస్త్రన్యాయ
 విస్తరమంత్రులను దోచినట్లు జనరంజకముగా సకలభూతవయ
 నునకును న్యాయకత్పతోపనకు కల్పించుకొనవచ్చును

కొంతసేపకాలముందు పరిపరిచిముని “చక్వారిశృంగారః” అను
 ప్రసిద్ధ పుస్తకమును బ్రహ్మవరమున సరము చేప్పినాడుగదా మఱి
 యిది యిట్లుగలదు చుద్ధాత ప్రహ్లాద యానల్గులును సోదరులు

కొమ్ములు ప్రాతఃసవనము శూంధ్యందినసవనము సాయంసవన మను
 మూడుపాదములు కట్టి యజమాను లకు రెండు శిరస్సులు. గాయ
 త్రాడిన ప్రచ్ఛంపపులు నేడుచేతులు. ఋగ్వజుస్సామ వేదములచే
 మూడువిధములను బంధించి యభీష్టారము ను వర్షించుచు
 స్తోత్రశస్త్రాదిశబ్దములను మాటిమాటికి ఘోషించుచు నిట్లు యజ్ఞ
 రూపమైన మహాతేజస్సు వర్త్యుల నావేశించియున్నదని జైమిని
 మునియును గొణిముగా “చ కవాశస్త్రనీ హంసదంతావళీకాశవస్త్రా
 శైవలకేశినీ” అని నదు ను పడిత కవులు వర్షించునట్లు వర్ణాత్మక
 శబ్దబ్రహ్మము మోక్షండు యజ్ఞము నొకండు వర్షించిరి

మఱి యిప్పుడు స్వరము పదము లయ చేతోవధానము లను
 నాల్గుకొమ్ములకలిగి గీత వాద్య సృత్యము లను మూడుపాదములు
 గలిగి. మార్గదేశి యను రెండుశిరస్సులకలిగి మంద్రరుద్రతార
 స్థాయిలను మూడు తెఱుగుల బంధింపఁబడి సరిగమపదని యనున ప్ర
 స్వరముచేతఁ నోరినట్లు ధర్మార్థకామమోక్షసంపదలను వర్షించుచు
 రాగరూపకాలపును మాటిమాటికి మొరయుచు నిట్లు కేవల
 నాదబ్రహ్మము చేతనజంగమస్థావరాత్మక మర్త్యలోకము నావేశించి
 మ్రోఁగుచున్నదనికాని, బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్యవాసవ్రతసన్న్యాసము
 లన నాల్గుకొమ్ములుగలిగి జాగ్రత్స్విప్న సుషుప్తు లను మూడుపాదము
 లతో (స్త్రీ)పురుషు లను రెండుశిరస్సులతో రక్తము మాంసము మజ్జ
 వస శుక్రము మేఘస్సు వెమ్ము లను నేడుచేతులతో సభీష్టారములు
 వర్షించుచు బాల్య యౌవన వార్ధకములచే బంధింపఁబడి బ్రతు
 కను మహాతేజస్సు మర్త్యజీవుల నావేశించి ఘోషించుచున్నదని
 కాని సామదాన భేదపండ్రి సాయములను నాల్గుకొమ్ములతో -
 యద్యము-కృషి- నేవ లను మూడుపాదములతో చేతనాచేతనరూపము

లను రెండుశిరస్సులతోన ప్రవృత్తము లనునేడు చేతులతోన భీష్మారము
 లను వర్షించు చుత్తమచుద్యమాధమస్థిత్రయమున జాధింజబడి
 మర్త్యుల నావేశించి ధనమును మహాదేవుడు ధ్వనిచేయుచున్నాడని
 కాని యర్థము చెప్పవచ్చును

కాబట్టి శౌరీశ్మార్తకర్మమున్నియును నిద్రాహారవిహార
 మునకై వినియోగింపఁగా మిగిలినకాలమును లోకోపకారముగాఁ
 గడుపుటకై కాలక్షేపార్థమై పండితులచేఁ గల్పింపఁబడిన యాటలు
 వేడుకలు పాఠములు గాని యవశ్యకర్తవ్యము లెంతమాత్రమును
 గావు, “చోధనాలక్షణోధర్మ” అని వేదవిగాతకర్మమున నగ్నిష్టో
 మాదికర్మము ధర్మమును చోమిమాంసకుఁడా! ఋగ్యజుస్సామా
 ధర్మములను నాల్గువేదములును బరశపారనిమాత్రఫలకములై
 యధ్యయనమాత్రముచేతనే శుతీయును విటమాత్రముచేతనే
 యాప్తవాక్యప్రమాణమునఁ జిత్రశాంతి కై జననమునాప్రవాహ
 రూపమగు సంసారతాత్రయమునుఁ శబ్దమిష్టజేయుచు నెమ్మిక్కిల
 వారిఁ జగదుపకారకమగు సునస్సంకుప్తిని నోకి యులై నోకప్పుడు
 కలిగింపవచ్చును కేవల ధ్వన్యాత్మకములగు రా రూపకాలపులకును
 సంహితాపదక్రమజటఘనాదుల నుచ్చరింతుఁబడు వేదశబ్దములకును
 సముద్రతరంగములకువలెపుద్భాండములకునువలెస్వర్ణకుండలములకు
 వలెవస్తుభేద మొకింతయునులేదు వేదములో వేదచోదితములో యని
 మేల పిచ్చివానివలెఁ బ్రలపించెదవు నీకు లోకులవలనఁ బ్రయోజన
 మున్నదికనుక లోకోపకారమునకై నీబ్రతుకును వియోగించి
 యొరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు సు సముదఘోషవగిటి వేదధ్వని
 వినుటవల్ల స్వర్ణవికారములవంటి శౌరీశ్మార్తకర్మములను నాచరిం
 చుటచేతను నిక్కముగా నీవు గ్రహింపఁదగిన పరమార్థముగాని
 నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యలాభముగాని జగదుపకారమునకు మతే

ప్రయోజనముగాని రవంతయును లేదు కేవలవృథాకాలక్షేపమాత్ర
ప్రయోజనమయి పిచ్చివానిపలుకులవలె నసంపర్కములై సకలజన
దురవగాహములయిన వేదములు విచుచుస్వార్థవరధూర్త కుండితకల్పిత
శౌతస్మార్తకర్మములాచరించుచు సోమరివై చెడక నీజీవితమం దవశ్య
కర్తవ్యమగు పరోకారకకర్మమును ద్రికరణశుద్ధిగా నాచరించి నీవు
తరించి పరులం దరింకుఁజేయుము

“ధృతవ్రతా ఆదిత్యాశిషిరాలరేమత్కర్తరహాసూరివాగః”
ధృతవ్రతులగు నోయాదిత్యులారా రహస్యముగాఁగన్న బిడ్డను జారిజి
వలెఁ ద్వరగా నాపాపమును బైటఁబాటవేయుఁడు ఇద్దియే శ్రుత్యర్థ
మని వెల్లడించువాఁ డెంతబుద్ధిహీనుఁడు? స్త్రీలపరువులేని బ్రహ్మ
క్షుతియైవైశ్యశూద్రకులగౌరవముంబోనూడ్చి వ్రజలకు దుర్నితమప్పి
యశ్శీలముగా వేదము పల్కునా? చాలుచాలు “ఆపాణిసీయః
సూత్రేషుపార ఇత్యాహ” పాణిని ప్రోక్తములుగాని సూత్రములు
కొన్ని కొంపలహస్తపాదాదిత్యస్యాపాణిసీయత్వాత్ ” మొదలగు
నవి పాణిని పేరుతో నుంట కై యటుఁడు కనిపెట్టినవిధముగా నెన్ని
శ్రుతు లాధునికకల్పితములై శ్రుతులచేరఁ బరఁగచున్నవో- సకల
జనోపకారమగు కర్మలులేవ్వు మచుమృల కవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియు
న్గాదు “వేదవ్యవం శ్రూయతే ఏకస్య బహ్వ్యజాయాభవంతి నైక
స్యావవబవావః తతయస్సంతి ధర్మా ధ్వవిధః స్థూలః సూక్ష్మశ్చ
మందమతిభిరపి సుఖేన బుధ్యమానః ససౌచాచరున సంఖ్యావంద
నాదిః స్థూలో ధర్మః శాస్త్రపారంగతైః పండితై రేవ బోధ్యం
యోగ్య ఇతరేషామధర్మభ్రాంతివిషయోద్రావదీవివాహాదిఃసూక్ష్మో
ధర్మః” ఒకపురుషునకుఁ బెక్కుఁగ్రుభార్యలు కలరుగాని యొకస్త్రీకిఁ
బలుపురుషర్తలు లేరని వేదమందునిట్లు చెప్పఁబడియెను స్థూలమ
నియు సూక్ష్మమనియును ధర్మము రెండు విధములు-పామరజనులకు

మిక్కిలి సులభముగాఁ దెలియఁదగిన శౌచాచమన సంఘ్నావందవాది
కర్మము స్థూలధర్మము శాస్త్రపారంగతులయిన శండితులచేత
మాత్రమే తెలియఁదగిన ద్రావదీవివాహాదికర్మము సూక్ష్మధర్మము-
అని సాయనాచార్యుఁడు స్థూలధర్మమును వక్కాణించుటచేతఁ
బామరజనులకు మిక్కిలి సులభముగా బోధపడుటకై యేర్పడిన
శ్రౌతస్మార్తకర్మము విగ్రహరాధనమువలె స్థూలధర్మముగాని సర్వ
జగదుపకారకమగు సహింసావ్రతము కేవల పండితైకవేద్యమగు
సూక్ష్మధర్మము “సహింస్యా త్సర్వభూతాని, అహింసా పరమోధర్మః”
అని సర్వప్రాణుపకారకమగు సహింసావ్రతముకిన్న మనుష్యులొక
రింపవలసిన వేదచోదితధర్మ మింకెద్దియు న్లేదు సర్వభూతదయావశ
మును సకలజనసంతోషకరముగాని తక్కినకర్మములన్నియు శ్రౌత
కర్మములుగానీ లేక స్మార్తకర్మములు మతేకర్మములయిన న్లాసి
మిక్కిలి హేయములుగాని యాదేయము లెంతమాత్రము న్లాప్తు నా
పంచేదియచేష్టలలిప్పువ్వలు నేనే కనిపెట్టుచు భేదమోదము
లందుచు నాలోచిరహస్యము నేనేదాఁచుకొనలెనివిధమున నాయంతఁ
సాక్షియెద్దియో నేను వివరింపశక్యముకానికారణ మున్నదని నే
నెఱుంగుచుంట యత్యాశ్చర్యకరము-“సతాంహి సం దేహ స దేహు
నస్తుష్ణ ప్రమాణ మంతఃకిరణప్రవృత్తయః” జీవులు తమయింద్రియ
గోచరమగు వస్తుయథార్థతత్త్వము నిశ్చయింపఁజాలక సంశయపడు
నపుడు వారివారియంతఃసాక్షియెద్దియో వారివారికి సంశయముతీర్చి
వస్తుయథార్థమును దెలుపును అని కాళిదాసన్నట్లు మనుష్యుల సస్థిలా
భమాసించి చేయుకర్మములెవ్వియో మఱియుఁ గేవల లోకోపకారక
ముగాఁ జేయుకర్మములెవ్వియో వారివారియంతఃసాక్షియేవారికిఁ దెల్పు
కమానదు స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారమునకై జను లేకర్మములు
చేసినప్పటి కవన్నియును వేదచోదితధర్మములే. వేదశాస్త్రములు

జగత్తుపకేల్లి మిత్రులవలె సర్వప్రాణ్యుపకారకములై యహితముల నుండి జనులను ముల్గించుటకును మఱి హితములందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయుటకుమాత్రమే యభిప్రాయపడుచున్నవని ప్రాజ్ఞుల తీర్పు

“అథావనశాయీ” అథ శబ్దస్య సవర్ణదీర్ఘశ్చాందసోఽవ హరోవా, అగ్లాస్తు- తత్రతానుస్వారపారశ్చాందసః అవపారోవా” అని సూత్రములనుగూర్చి భాష్యకారు లనుటచేతసూత్రభాషనుసవరించినట్లే సూత్రార్థములుకూడ సవరింపఁబడి జగదుపకారక భూతదయాదరము లుగా నేలసవరింపఁబడరాదో? బౌద్ధులు ఋగ్వజసామవేదములు బ్రహ్మముఖమున సకలప్రాణ్యుపకారములుగా వెలువడినసంగతి శత్యమేకాని క్రూరకర్మలగు కొందఱు బ్రాహ్మణజాత్యాభిమాన ముతో మఱి శ్రోత్రియమృన్యగర్వముతోను బండితమన్యతతోను మిక్కిలి స్వార్థపరులయి ప్రాణిహింస కర్మపరములుగాఁ గొన్నిశుతు లను దాము వన్ని యావేదత్రయమున దోషి రనియును గాఁబట్టి పుచ్చినగొఱియ మందనెల్లఁ జెడిపెనన్నట్లు వేదములన్నియుం తమకు ప్రమాణములు కావనియును ధమ గ్రంథములందు వెల్లడించిరి విదేహరాజగు జనకుఁడు బ్రాహ్మణాధ్వర్యసాహాయ్య మక్కఱ తేకయే తపయిష్టానుసారముగా నగ్నిష్టోమాది యజ్ఞ కర్మములను స్వతంత్రముగా నిర్వర్తించుకొన్నాఁడని ఛాందోగ్యమువల్ల వెల్లడి యగుచున్నది దర్శపూర్ణమాసాదిశ్రౌతకర్మములు కేవలమును శ్రుతివిహితములనియు ఆ కర్మములన్నియును గార్హపత్యాగ్నిస్థాపన మయినపిమ్మటఁ జేయబడవలయుననియును, స్మార్తకర్మములు ప్రబ్లిన్న వేదశాఖాభేదరహస్యమిదులై న ఋషులచేతఁ జెప్పబడినవి గాన- బుర్యాహవాచ నాదికర్మములన్నియును స్మార్తకర్మములని యును జెప్పఁబడుచున్నవి

“శ్రుతిరపి స్మృతీనాం వైదమూల త్వమాహయ ద్వైకించ
మనురవద తద్భేదజమితి భేదజం యథాహితమేనం మనువచనమపి
ప్రమాణత్వేనహితమిత్యర్థః” ముక్తచెప్పినది మం దని శ్రుతికూడఁ
బలికె ననుటచేత శ్రుతి పేర్కొన్న వశిష్టాత్రివరాశరవ్యాసయాజ్ఞ
వల్క్యదిమహర్షులచేఁ గావింపఁబడిన స్మృతులన్నియును బ్రమా
ణములేయనియును వాచననేయశాఖలో వేదద్రవ్యలగు వరాశరాది
మునులు వక్కాణింపఁబడుటచేతను గాఁబట్టి శ్రౌతకర్మములవలె
స్మార్తకర్మములుఁగూడ వైదవిహితములగుట నొక్కింతయైన నుల్లం
ఘింపఁబడరాదనియును వేదద్రవ్యలగు మునులే స్మృతుల నొనర్చిరి
కావున శ్రౌతమువలె స్మార్తముఁగూడ వేదచోదితమే యనియు
నొప్పకొనకలెనపుడును, సంగీతవిద్వాంసుఁ డొక్కఁడే మోక్షమంమ
నని యాజ్ఞవల్క్యుఁడును, “సర్వధర్మా స్మరిత్యజ్య మామేవ శరణం
ప్రజ” శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విడిచి నన్నే భజించుమని
భగవద్గీతను జెప్పినవ్యాసుఁడును, స్వార్థత్యాగముగా కేశవనామ
సంకీర్తనముగాని భగవత్సంస్మరణముగాని కలియుగమునఁ దక్కిన
శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నింటికన్న ముఖ్యమని వరాశరుఁడును, పాయ
సము పువ్వులచేత మాత్రమే విష్ణువు నారాధింపక క్రూరులై క్రతువు
లందు పశుహింసకావించువారికి నరకముతప్ప దనుమనువువాక్యమును
నిరసించి యౌపూర్వకమృత్యుఁడా క్రతువులందు పశువుల నేల
హింసించుచున్నావో ?

“సూత్రేషు స్మృతిత్వం స్మృత్యధికరణేస్థితం- తత్సూత్ర
కారేణైవోక్తం న్యాయవిత్సమయ ఇతి మీమాంసాసిద్ధాంత స్వీకార
దర్శనేన హిరణ్య కేశిసూత్రవ్యాఖ్యాతయగు మహాదేవుఁడను
పండితుఁడు సూత్రరూపములగు వేదవదం గాదుదెల్ల స్మృతులనియే
పేర్కొనియెనుగాఁబట్టి శిక్ష- వ్యాకరణ- ఉపనిషత్- శాస్త్రము-

కల్ప- నిరుక్తములగు వేదాంగము లాఱును న్నాయ- వైశేషిక-
సాంఖ్య- యోగ- పూర్వమిమాంసోత్తరమిమాంస లనుషడ్ధర్మ
సములును వెద్యేల సూత్రరూపములతోనున్న గ్రంథములన్నియుం
జొన్ని యనుష్టవృందోరూపగ్రంథములును స్మృతులనియే న్నాయ
విత్సమయములని మిమాంసా సిద్ధాంతస్వీకార దర్శనముచే
బరిగణింపబడెను “శ్రుతేరివార్థం స్మృతిరిన్వగచ్ఛత్” శ్రుతుల
యద్దేశమునే స్మృతులు వక్కాణించుచున్నవని కాళిదా సన్నట్లు
శ్రుతులకును స్మృతులకును రచనాభేదములేప్ప నర్థభేద ముకింశయు
లేదని స్వీకరింపకలేవ్వనవుడు సకల శ్రుతిస్మృతులను సమన్వయము
చేసినప్పుడు సచ్చిదానందలక్షణమగు బ్రహ్మపదార్థమొక్కటియే
సిద్ధించునప్పుడును “అస్తభాత్ప్రియమ్” అనటచేతఁ బ్రేమయే
స్వప్రకాశుడైయున్న దేవుని తత్త్వ మని చెప్పకతీరినవుడును
ప్రాణిహింసను విధించకల్పవిధాన మెంతమాత్ర మొదేయముకాదు
గదా!

“తత్ర యాపద్ధర్మమోక్షసంబంధి తద్వేద, ప్రభవమ్-యత్త్వర్థ
నుఖవిషయం తల్లోకవ్యవహారపూర్వకమితి వివేక్తవ్యమ్ ఏషేవేతి
హాసపురాణయోరవ్యుపదేశవాక్యానాం గతిః” అని తంత్రవార్తిక
మంది కుమారిలభట్టు వేదవడంగమును ఋరాణేతిహాసములును
సాంఖ్యాది పద్ధర్మసములును ఋగ్వేదాసామయంత్రములులేవ్నఁ జగిస
గ్రంథములన్నియుం గృతిమములనియును లోకవ్యవహారముం దత్త
త్వహాసానుకూలముగ దేశకాలపాత్రానుసారముగ నాయాలోకుల
కలవడివ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యానుకూలముగా మనుష్యులు కల్పిం
చుకొగ్రంథములే యని స్పష్టపరచె నోశోక్తియ న్నిత్యుడా! యీసాటి
సీతాహారవసుమారణకృత్యమునట్టిపెట్టుము సీతౌతస్మార్తకర్మము వేద
త్రయివలె నిత్యములు కావు గ్రామదేవతజాతరలవలె బొమ్మలాట

వలె నాటకములీరున కగటివేషములమాడ్కిఁ బ్రాకృతజనకల్పితములుం బామరోత్సాహజనకములగుట విస్పష్టము- నీకరువు బయలయ్యె నిక నోర్చుకొని పొమ్మ శివనారాయణాదిదేవతల పేర్లం బిలువఁబడు మానవులు శివనారాయణాదిదేవత తాదురా? యిట్లే వేదద్రవ్యలగు మనులపేర్లు పెట్టుకొన్న వేదాంగపురాణేతిహాసాది గ్రంథకర్తలగు ప్రాకృతమనుష్యులు మును లవుచురా? స్వార్థపరుఁడుఁగాఁ ఫలవృక్షమువలెఁ బరోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకుచుహాత్ముఁడు ముని స్వలాభ మాశించి దక్షిణచేఁ బొట్ట పోషించుకొంచు సహంకారమమకారముల సంసరించు మనుష్యకల్పితములయిన పశుహింసాకర శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చోదనాలక్షణములగు ధర్మము లని ప్రపంచక పొమ్మ- అగ్నిష్టోమాద్య శ్వమేధాంతమగు శ్రౌతకర్మమును నిషేధాదిశృశానాంతస్మార్తకర్మమును దత్తద్వేశకాలపాతానుసారముగా నానాజనాభిమతానుకూలముగా నిద్రాహారసంభోగమలకు వినియోగింపఁగా మిలిసకాలమం దుబుసుపోఁగొట్టుకొనుటకై ప్రాకృతాధునికమర్త్యవిద్వాంసులుపన్ని సపన్నుగడలుగాని సహజసిద్ధములు గావు తక్కినజంతువులకన్న మనుష్యులు కేవల లోకోపకారమునకై పాటుకడుటమాత్రము సార్థకమైన పౌరుషకర్మము లోకోపకారముగా సంపదించుటమాత్రమే మనుష్యులకుఁ దగినమర్యాద స్వార్థపరతయను లోకోపద్రవముగా బ్రతుకుటయను రాక్షసులకును గ్రూరజంతువులకును సహజధర్మములుగాని విక్రముగా మానుషధర్మ మెంతమాత్రము న్నాదు

యజ్ఞము - పశుహింస

హరదత్తుఁ డన పండితుఁ డాపస్తంబప్రోక్ష సామయాచారిక సూత్రములకు వ్యాఖ్యానముచేయుచు “అథాతః సామయాచారికా

ధర్మా స్వాభాసాః” అను మొదటిశూత్రమునకు శ్రౌతస్మృతి గృహ్యవిధులు చెప్పబడినవి కనుక నాదిధులకుముందుగా దంతభావ నాది శౌచార్థములు విధింపబడుచున్నవి. శ్రౌతస్మార్త కర్మములు చేయుబూనినవాఁడు మున్నుండు దంతభావనాదిశుద్ధులు కావించుకొని పవిత్రవర్షను ధరించి యజ్ఞోపవీతధారియైనవాఁడెల్ల సామయాచారిక విధుల నాచరింపవలయును. త్రికాల సంధ్యావందన మాచరింపనివాఁడే శ్రౌతస్మార్త కర్మము చేయుటకుం బనికిరాఁడు అని చెప్పెను. విధి నియమప్రతి పేధముని సామయాచారికకర్మములు మువ్విధములు.

శాఖానాం విక్షరీర్ణత్వా త్పురుషాణాం ప్రమాదతః, నానాప్రకరణ స్థత్వాత్స్మృతీర్మాం నదృశ్యతే” స్మృతి వుట్టినమూలముగు వేదశాఖ యగపడకుంటచేతను మరి యావేదశాఖలు చెదరియుండుటచేతను అధ్యయనము మఱువఁబడుటచేతను నానాధికారములుగా నానాంశముల న్నిరూపించుచు నానాస్మృతు లొకదానికొకటి భిన్నముగా నుండుటచేతను స్మృతికి వేదమూలము న్నిరూపంపశక్యముకాదని కుమారిలభట్టు గోడమిఁదిప్పిల్లివలె స్మృతులు శ్రుతిమూలము లని జాధుల భయముచే చెప్పలేకున్నాఁడు.

“అనుమాన శ్చిహ్తాచారః తేనహిభూతం శ్రుతిస్మృతిలక్షణం ప్రమాణమనుమాయతే” స్మృతి యనఁగా మన్వాదికృత ధర్మ శాస్త్రము కుమారిలప్వామి మానవకల్ప సూత్రములఁ గూర్చి చేసినభాష్యగ్రంథ సం 2200 లు 32 అక్షరముల సంఖ్యకు గ్రంథ మని పేరు యజుర్వేదతైత్తిరీయసంహిత నవసరించి మీమాంసిం చిన మానవకల్పసూత్రభాష్యము కుమారిలం డొనర్చెను యాజ మానమగ్నాభాన-మగ్నిష్టోమము- చాతుర్మాస్య మని నాల్గు విధములం బెక్కభాష్యముల నీసూత్రగ్రంథము వెలయుచున్నది.

హోమవిధులు కర్మబైదములు

“అంశు అగ్నిచయన అగ్నిహరిస్తరణ అగ్నిప్రస్తరణ- అగ్ని
 మంథన- అగ్నియజ్- అగ్నిష్టోమ- అగ్నిసంస్కార- అగ్నిహోత్ర
 (దశహోత్రాగ్నిహోత్రప్రథమాగ్నిహోత్ర) అగ్నిహోమ- అగ్ని
 ధాన అగ్నిధేయ (అగ్నిధేయిక) అగ్నిధేయేష్టి- అగ్రపాక-
 అతిరాత్ర- అధియజ్ఞ- అధిశ్రవణ- అనుకాశన- అనుమంత్రణ- అను
 యాజ- అన్వాధాన- అస్వరంభణీయా- అభిఘోర- అభిధారణ-
 అభినిర్వాహ- అభిమర్శన- అభ్యంజన- అభ్యక్షణ అభ్యాహన-
 ఆగ్నేయయాగ- ఆగ్నేయేష్టి ఆగ్నిధేయి - ఆగ్రాయణ ఆజ్య
 హోమ- ఆజ్యాహుతి- ఆధాన- ఆమంత్రణ ఆరంభణీయ ఆవసన-
 ఆవసధ్య- ఆస్తరణ- ఆహుతి (యాజు)- ఆహవన- ఇష్టి (ఐష్టి)-
 ఉత్పనన- ఉద్ధవన- ఉద్ధావ ఉద్ధలన- ఉద్వాసన- ఉద్వాహ (జాద్వా
 హిక) ఉన్నయన- ఉపక్లృప్త- ఉపచార- ఉపయోగన- ఉపయామ-
 ఉపవసన- ఉపవసధ- ఉపసజ్- ఐష్టిక- కాశిహోమ- కామ్యేష్టి-
 కృష్ణలిపాక- గోదాహ గోదాహన) ఐర్విష్టి- చాతుర్మాస- చాంద్రా
 యణ- దశ- తుషవిమోక- శుమాకావ వర్షవర్షశౌర్ణమాస- దశ
 హోత్రాగ్నిహోత్ర దీక్షా దేనయజన (దేవయజన) దోహ (గోదోహ)
 ద్వాదశాహిక- నారాశంస- నిత్యహోమ- నియతిభోజన- నిర్మంథ
 నిర్వహణ- నిర్వాహ- నిష్టవన-నిష్వాపన- కత్తిసంయోజన పరిమార్జన-
 పరిపావణ పరిషేక- పరిస్తరణ- పరిహరణ- పర్యగ్నికరణ కర్య
 క్షణ-కశుబధ కశుశ్రవణ పాక-పాకయజ్ఞ- పాణిగ్రహణండనిధాన
 ఎండపితృయజ్ఞ-ఎతృకార్య-ఎతృమేధ-ఎతృయజ్ఞ పిష్టవేషణ ఎవ్వతేవ
 పూర్ణాహుతి-పౌర్ణమాస-ప్రణయన-(ప్రణయనాగ్ని) ప్రథమాగ్ని
 హోత్ర- ప్రాయశ్చిత్త ప్రైష- ప్రోక్షణ- ప్రోహణ- ఫలీకరణ-
 బహిఃప్రహరణ- బహిఃస్తరణ- బలిహరణ- బ్రహ్మవరణ-
 భక్తదాన- మన్త్రీస్తోమ- మంత్రాపృత్తి- యజ్ఞ (యజ్ఞయ)-

యాగ - యూవవేష్టన - యూవసంమార్జన - యూపాహుతి -
 రాజసూయ - రాష్ట్రభృతీ - వపన - వరణ (బహువరణ) వ్రత
 విమోక - వ్రతోపాయన - శునాసీన్య - శ్మశ్రువచన - శ్రవణ-
 సంస్కార-సంస్కర్ష సత్ర-సంసహన-సంవివచన-సాకిమేధ సాక
 మేధిక) సాస్తవన(సాతపనీయ)-సోమపాన-సోమాధాన-సోమేష్టి-
 స్తరణ స్వాహాకార-స్వప్తకృత్-హోమ-” అను శబ్దములు హోమ
 మునుగూర్చియును హోమవిధునుగురించియును, మఱియును “అగ్ని
 (ఆహవనీయగ్ని) ఆహతాగ్ని-ఉష్యతాగ్ని-గార్హపత్యాగ్ని-దక్షి
 ణాగ్ని-కాలాగ్ని-అగ్నివృతాగ్నిహోత్రవణీ అజలశ్వఅశ్వధ అష్టా
 కపాల ఆజ్య-ఆచదుహ-ఆమిత్రాహవనీయగ్ని-ఆహితాగ్ని ఇడా
 ఇథ్య ఇథ్యాబర్హివ - ఇష్టిపశు - ఉత్తరవేది (జాత్తరవేదిక) ఉష్య
 తాగ్ని - ఉవభృత్ (ఔపభృత్) - ఉచల-ఉలూఖల-ఉర్ణా-ఏక
 కపాల ఓవన-ఓవధి-కసాల-(అష్టాకపాల-ఏకకపాల-దశకపాల-నవ
 కపాల - పంచకపాల - షట్కపాల - (సప్తకపాల) కర్షూ - కాంస్య -
 కాష్ఠ కుండల-కుంభి-కృష్ణాజిన యామ-ఖనిత్ర ఖాదిర-ఖలేనాతి
 గార్హపత్యాగ్ని - గుగ్గులు - గోక్షీర - గోమయ - గ్రావన్ ఘృత-
 చమూ - చర - చరుస్థాలీ - చర్మన్ - చాత్వాళ - జపచంద్ర - జరద్గవ
 జహవా(జేహవ)కుందు-తిల-తుషి దక్షిణా దక్షిణాగార-దక్షిణాగ్ని
 దక్షిణాపాత్ర-దండ-వధి దర్భ దర్భపింజాల-దర్భరజ్జ-వర్షి దశకపాల
 దివ్యవాహ(దిత్యోహీ) దృవద్-ద్రప-థాన్య-ధిష్ణ్య ద్రువా(ధౌవ)
 నవకపాల-నవనీతపంచకపాల-పరధి-పర్ణశాఖా-పవిత్ర-పశు పశువు
 రోడాశ పాత్ర (పాత్రీ)-పింజాల-దర్భపింజాల) పిండ-పూతీక-
 పృథుగావన్ - పునీతా - పుస్తర - పౌచీవావీత - బర్హిస్ -
 బలి - బ్రహ్మావన - (బ్రహ్మాదనిక) - భక్త - భద్రసుగ్రీవ -
 భస్మన్ - మధువర్క - మస్త్రీమహాహవిన్ - మాంస - మాష -
 ముద్గ - ముద్గర - ముసలమూల - మృగ - మృదంగ - మేషీ -
 హంజ - యజ్ఞాయజ్ఞయ - యజ్ఞోపవీత (యజ్ఞోపవీతన్) - యవ -

యవాగూ-యూజ్యానువాక్య- యూవ- యోక్త- రజ్జ- రథ- లేఖ-
 లేవ-లోమన్- వత్స-వస్తు- వామదేవ్య- వీరవస్త్రీయ- వేది (ఉత్తర
 వేది-వేదికోణి)- వేహత్-ప్రీహి- శకట-శతమాన-శతాయుధ-శమీ
 (శమీశాఖ)-శర-శరావ-శాఖాశాలా- శాలాగ్ని- శుల్క- శూర్ప-
 శ్మశ్రు- శ్యామాక- శ్యేనీ- షక్కపాల- సప్తకపాల- సవిష్టయజున్-
 సఖార సాంనాయ్య-శోమ స్తంబ యజున్-స్రుచ్(స్రాచే) స్రువ-స్ఫ్య-
 హవిర్ధాన-హవిన్-హిరణ్య"అనెడు హోమద్రవ్యములువనిముట్లుప్రార్థ
 నములును దక్కినహోమసంబంధవస్తువులును, మఱియును హోమకర్మ
 ములసూక్ష్మసమయ ప్రదేశములు - అనుమతీఅమావాస్యాఉపసత్తాల-
 కృత్తి కా-చైత్రీ-దక్షిణాకాల- ద్యావాపృథివీ-పునర్వసు- ప్రాతర్-
 ఛాల్లనీ- భువనే- భూ- మాధ్యందిన- మార్గశీర్ష- మృగశిరసీ-రాత్రి-
 వర్షాః (వార్షిక)- రేవతీ- రోహిణీ- వసంత- వైశాఖ- వృషభ- శరద్-
 శిశిర-శునాసీర-సంసత్సర-నద్యఃకాల- సాయమ్-సూర్యోదయ-స్వర్-
 స్వర్ద హేమంతములును, మఱియునుఅధ్వర్యులస్థూప్తి, అధ్వర్యు (అధ్వ
 ర్యవ) అగ్నిధ్ర-ఆధానర్విజ్- ఉద్ధాతృ- ఋత్విజ్- చమసాధ్వర్యు-
 కత్తి- పురోహిత- స్రుతివ్రథాతృ- బ్రహ్మన్(బ్రహ్మత్వ)- యజమాన
 (యాజమాన) యజ్ఞ పతి- యవృ- హోతృ (హౌత్ర) శబ్దములును-
 ముఱియుష్టేవతలనుదత్పృకృతులనుదెల్పుటకై అగ్ని- అగ్నిషోమీయ-
 ఆగ్నీంధ్ర(ఇంద్రాగ్ని)ఆదితి ఆసాంసప్త-ఆపోసప్త(ఆపోసప్తీయ)-
 ఆగ్నేంధ్ర- ఆగ్నేయ- ఆదిత్య- ఆశ్విన- ఇంద్ర- ఇంద్రాణీ- ఇంద్ర-
 ఇంద్రాగ్ని- గంధర్వ- తనూనసాద్ - త్ర్యంబక - దేవ- దేవతా-
 పూషన్- బలదేవ- బహుదేవత- జృహస్పతి- మరుత్ (మారుత)-
 మహేంద్ర - మైత్రావరుణ - మైత్రాయణ - రక్షన్ - రద్ర -
 వరుణ (వారుణ) వాయు - వైశ్వదేవాః (విశ్వదేవ) - విష్ణు -
 వైశ్వానర - సూర్య (సౌర్య) - సోమ - సోమపౌష్ణ - సౌర్యవారుణ

హిరణ్యగర్భశబ్దములును మానవసూత్రములం దున్నవి పూర్వ
 మీమాంసాశాస్త్రమగు మానవధర్మసూత్రములకు వ్యాఖ్యాత కుమా
 రిలభట్టు. కుమారిలభట్టునకుముందు శబరస్వామి జైమినికృతపూర్వ
 మీమాంససూత్రములకు భాష్య మొనర్చెను పూర్వమీమాంసా
 సూత్రములకు భాష్యము చేసినవారిలో మాధవాచార్యుఁడు కడపటి
 వాఁడు 'లోకవ్యవహార పూర్వకాశ్చ కేచిద్బ్రుత్విగాది వ్యవహారాః
 సుకార్థహేతుత్వేనాశ్శితాః' అనుటచేత శ్రౌతస్మార్తకర్మవిధాన
 ములు కొన్ని నానాజనాభిరుచి ననుసరించి కల్పించఁబడుట నిక్క
 మని కుమారిలభట్టు వ్రాసెను నాలోనూఱు నేనులున్నా ననుసంగతిపతి
 జనుఁడు తెలిసికొనునవ్వడునన్నుగూర్చి నేనువిచారించుకొని తెలిసికొన
 నొచుకొనుట నన్ను మెచ్చుకొనుట దూషించుకొనుట నాపాప
 పుణ్యము లునాగుణదోషములు నామంచిచెడ్డలునాహేయాదేయములు
 నేను బరికించుచుంట నామొగము నేఁ జూచుకొనుట నాలో నే
 నానందించుటయు నొచ్చుకొనుటయు నోహో నే న్నెన్ని నేనులో
 యొకవ్వడు జగమంతయును నేనే యింకొకవ్వడు నేను నేనుకాను
 మఱొకవ్వడు నేను లేను నిక్కము నిట్టులాత్మతత్త్వము నెఱిగి "ఇద
 మిథమ్" అని నిర్ణయించి యేదోయొక పద్ధతి న్నడువశక్యము
 కానపుడు శిష్టాచారముచొప్పున నడువఁబూనుకొని ప్రకృతోప
 యోగకరమగు వర్తమానోచితముఖ్యకర్మాత్మకోభయలోకసంతారక
 పరోపకారకవర్తనము న్నానుకొని ప్రస్తుతమునకుఁ బనికిరానిపూర్వా
 చారముల నెవలంబించి లోకోపద్రవకరములు ప్రాణిహింసకములు
 నగు పశుబలి హేతువులగు క్రతువులఁ దలపెట్టి జైమిన్యాదిమునుల
 మత మని నిర్ణీపనంజ్ఞారూపకశ్రౌతస్మార్తకల్ప గ్రంథములకుఁ దెలిశీ
 తెలియని ప్రాకృతులొసర్చిన వాఖ్యానముల కపార్థము లొసరించి
 శ్రోత్రియమృత్యునకల్ప ప్రాణిసంతృప్తిగావించకవ్యర్థముగా దవ్యము

నగిలోను బుగ్గిలోను నీటిలోను గల్పుచున్నా రనువివేకుల న్నావండు లని నిందించుటాక దుర్విధికదా ?

స్వగ్న సుష్మ ప్రిదశలయందలి పనులు జాగ్రద్దశ కెట్లు కొఱగావో యట్లే భూతభవిష్యదాచారములు వర్తమానమున కాచరణీయములు కానేరవు- తన బాల్య యానన వార్ధక దశలలోని కృత్యము లొకదానికొకటి విరుద్ధములగుట సర్వజనానుభవసిద్ధమే కదా ? “వేదాదృతేఽపి కుర్వంతి కల్పైః కర్మాణియాజ్ఞితాః సతు కల్పైర్విना కేచిన్మంత్ర బ్రాహ్మణమాత్రకాత్ ” అని కుమారిలభట్టు నిర్దేశించినట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నిదివఱకు “గతాను గతికో లోకో నలోకః పారమార్థికః” అన్నట్లు వివేకహీనులైన క్రూరమానవు లనంతవ్రవచనములములగు ననంతసంఖ్యాకవేద శాఖల శ్శుమన్వయ మొనర్చి “అహింసా పరమోధర్మః” అను నిత్య శ్రేష్ఠధర్మము ననుసరింపక తాముచెడి యెరులను జెఱచుచుంట దురైవముపాటిట్టియాభిచారికహింసాకృత్యములు జరుగనికాలమే కదా సకలజనశ్లాఘనీయమగు కృతయుగ మనిపించుకొనుచున్నది ప్రాణిహింస సడ్జజాలనుగాని యోకూళ యాజకమృన్మయఙ్గా ప్రాణి హింస నేవేదమైనఁబ్రతిపాదించలేదు నీవు నీక్రూరస్వభావముచేతను నీమాంసాశనవ్యసనాతిశయదోషముచేతను ఎఱి నీజాత్యభిమానము చేతను నీవండితమృన్మయతచేతను నీస్వార్థకరతచేతను నీదురభాంకార మనుకారములచేతను తనదికానిచో గోదావరివఱకును దేకుచున్నట్లు నీవు నీయాలు నీపిల్లలునీబంధువులు నీమిత్రులు సుఖించుటకై స్వర్గము లభించునని మిమ పెట్టి కేవల కుక్షింభరుడవై సాధుల న్నోసపుచ్చి క్రతుశాటకములాడి పశువులం జంపి తిని క్రొవ్వచున్నావా?

మా న వ థ ర్త ము

ఏదీ “పశుమాలభేత” అను వాక్యమునందలి పశుమ్-అలభేత యనుపదముల కర్థమేమో నీవే ప్రమాణముచే జెలిసికొంటివి ? నీయంతట నీవు తెలిసికొంటివేని నీయజనమున నీవు కూర్చుంటివనుట నీకు నందర్భముగాఁ దోచునా ? లోకులు చెప్పినారుగనుక నా రెండుపదముల కర్థ మెఱిగితి ననెదవా ? నీ కావదార్థతత్త్వ మెఱిగించినలోకులు గతానుగతికులుగాని పారమార్థికులు కారను లోకుల మాట పాటించవేల ? సీ ప్రాణము నీకు బెల్లమా ? ఇల్లుకట్టు కొన్నట్టు మూర్తమగు స్వర్గమును నీతక్కిరిబిక్కిరించి శౌతకల్పముచే రచించుకొందువా ? చాలుచాలు నీగతజలనేతుబంధన ప్రయత్నము నీతిలకాష్టమహిషబంధనగ్రంథపాండిత్య దంభము పూర్వలయాచారము పూర్వలకుమాత్రమే తగును నవీనుల కెట్లుపచరించునురా దుర్మతి ! మునులమతము మునుల కెఱుకగాని నీ కెట్లు తెలియగూరా జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధా ! నీసుఖము నీవుకోరిన ట్లితర ప్రాణులు తమతమసుఖము లభిలషించుట సహజధర్మమని తెలియని నిన్నుంచుటగాని నిన్హర్చి యరణ్యరోదన మిట్లు నాచే చేయించుట గాని నిక్కముగ దైవముపొరపాటు “బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ మాలభతే” అను శ్రుతి కెల్లర్థముచేసెదవా ? “అలభేత” అనుక్రియ కొకప్పుడు చంపుటయు మఱొకప్పుడు స్పృశించుటమాత్రమే యని యర్థము చెప్పచు నీవాడైనచో ముట్టుకొనెదవుగాని యితరజంతు వైనయెడ జంపెదవా ? “ఆత్మవత్సర్వభూతాని యావశ్యతి సత్యతీ” అనుచందమున నోకామ్యకర్మాచరణమోహంధుఁడా ! నీకుఁ జూడు శబ్దార్థమెఱుంగుట చూడు మోడై మినిమ్మన్యఁడా ! శబ్దబ్రహ్మతత్త్వమెఱుంగఁ బ్రాకృతజనుల శక్యమా ? “పశుః” అను పకార శకారోకార విసర్గములకుఁ బ్రత్యేకము “ప-అ, శ-ఉః”

అనడు వ్రాతకుఁగాని లేక ధ్వనిఁగాని కర్ణాకర్ణిగాను మఱియు
 దృష్టిదృష్టిగా నీవెఱుంగుట తప్ప మఱేయాధారము నీ కున్నది ?
 ప్రత్యక్షానుమానోపమానశబ్దప్రమాణములు నాల్గును నిక్కముగా
 సన్మోన్మాన్మాంతరూపములు మఱియుం బరస్పరకారణములని తెలియ
 నీన్యాయ మొకమూలనుంచువారు చెప్పినారు-వీరు చెప్పినారు గనుక
 శిశబ్దమున కిది యర్థమనుచున్నావుగాని నీవు స్వయముగా “పశు
 మాలభేత” అను శ్రుతి కర్థముచేసికొనఁగల్గితివా ? పూర్వము
 చెప్పినయర్థము నీవు చెప్పనేల ? పూర్వమువేఱు నీవు వేఱు నిన్న
 నేడగునా ? యోపూర్వాచారపరాయణమృన్మదా ? పూర్వముల
 సంగతి నీ కొడుకు ? నీజీవితమందలియనుభవమెంచుకొను మప్రస్తు
 తాధికప్రసంగము నీకేల ? నిన్నటి నీసంగతియొక్క యధారస్థి నీకే
 కూలంకషముగాఁ దెలియనశక్యమని నీవొప్పుకొనకతీఱ దుగదా?
 నీపూర్వము పూర్వాచారములు నీవేదములునీశిష్టాచారసంప్రదాయ
 ములు నీకుఁ దెలియునని దంభుఁడవై చాటుకొను నోకూశఛాం
 దసుఁడా ! చాలుచాలు నికనైన సహింసాకృత్యములను భస్మ
 హోమములను మాని సకలభూతదయతోఁ బరోపకారమొనర్చి
 పరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుము- వేదములశాఖలును సంహితులును
 బ్రాహ్మణములు నశించిపోయెనుగాని యాధునికముగాఁ దమతమ
 సుతఁ లకుఁ బనికివచ్చినచరణములను శాఖలును బ్రాహ్మణములను
 బ్రాత్రము కొండతాచార్యులుసంగ్రహించుకొన్నారు చరణవ్యూహ
 సునుగ్రంథమునందు ఋగ్వేదమున శాకల-బాష్కల ఆశ్వలాయన-
 సాంఖ్యాయన-మాండూక్యాయనము లను నైదుచరణములును యజు
 ర్వేదమున చరకములు మొదలెనుబదిశాఖలు పేర్కొనబడినవి కాని
 వానిసగమునఁబ్రయోగమున గ్రంథమునఁ గానరాకుండెను సామవేదము
 నకు వేయిశాఖలు కలవు కాని వానిలో రాణాయనీయ సాత్యముగ్ర-

కాలాప-మహాకాలాప-లాంగలాయన-శార్దూ-కౌఢమశాఖ లేడు
మాత్రమే శ్రేష్ఠానబడెను మఱియును కౌఢమశాఖ లేడుభేదములు
వి అధర్వవేదమున పైవ్వు-దాంత-ప్రదాంత స్నాత-బ్రహ్మ
దావల-శౌనకీ-తేవదర్శనీనామముల నేడు మాత్రమే లెక్కింపఁ
బడెను మఱియును పైవ్వుద-శౌనక-దామోద-తొత్తాయన-
జయూ-ప్రహ్లాద-కౌసభ-దేవదర్శిని-చారణవిద్య లను
తొమ్మిది శ్రేష్ఠానబడెను ఈ వేదశాఖలన్నింటిలో ఆశ్వలాయన-
హిరణ్యకేశి-భారద్వాజ-ఆపస్తంబ-బౌధాయన పారాశర్యాది
శాఖలు సూత్రరూపములు కావున నవీనములనక తీతదు-ప్రాచీనులు
కొందఱు తమపేర్లు శాశ్వతముగా నిల్పుకొనుటకై కొన్ని శాఖలం
బన్ని యనాదిగ్రంథములందు దోఁచి రసవచ్చును గణించనశక్య
మగు పురాతనకాలమందు మంత్రబ్రాహ్మణములును చిమ్మట నాఱు
వేదాంగములును కలిసి సకలబ్రాహ్మణములు పౌరుషేయములు
కృత్రిమములుగాని పంచభూతప్రకృతులవలె సహజసిద్ధము లెంత
మాత్రము న్నావు మనుష్యకల్పితము లీయష్టాదశవిద్యలు కావున
వీనిలో బ్రహ్మతమున సకలభూతదయాపరములును సకలప్రాణ్యుల
కారములు సగువిద్యలనుమాత్రమే యనునరించి తత్తద్దేశజను
లనోన్యస్యసుఖంకరముగా బ్రతుకుట మిక్కిలి శ్రేష్ఠమానవధర్మము
కాశికయందును సిద్ధాంతకామిదియందు మాత్రమేకొన్ని వార్తికము
లున్నవికాని భాష్యమునఁగానరాకుండుటచే నావార్తికములుమిక్కిలి
యాధునికకల్పితములై నట్లు శౌతస్మార్తకర్మములు స్వార్థపరాధునిక
మనుష్యకల్పితములు-సందియ మొకింతయును లేదు-ఏకాలము
నకుండగునట్లాకాలమున నుభయతారకములుగా జీవనోపాయ
కర్మములు బద్ధిమంతులు కల్పించిరిగాని వానకురిసినట్లు రేచవల్లు
తోచిన ట్లీవిద్యాస్థానగ్రంథములు కల్పితములుగాని సహజసిద్ధము

తెంతమాత్రమును గావు. అనాదికాలమునుండియు నొకదానితో నొకటి కలిసి మొత్తమై సముద్రరూపముగా నిల్చినయుదకబిందువుల వలె సగణిత ప్రాచీనకాలమునుండియుం దత్తదేశమానవులయూహలు వివిధభావల స్మృతముగా సంగ్రహింపఁబడి గ్రంథరూపముగా వెలయుచున్నవి కావుననే వ్యావహారికదశయందుమాత్రమే వేదములున్నవికాని నిక్కముగఁ బారమార్థికదశలో వేదములు లేవని శంకరాచార్యుని భావ్యకర్తలు సిద్ధాంతీకరించిరి పరమార్థమవాఙ్మననగోచరము పాంచభౌతికమాయోపాధివిశిష్టలగు జీవులచేఁ బారమార్థికసత్య మెఱుంగఁబడరాదు. మఱియును దెలుకఁబప శక్యముకాదు. వ్యవహారదశయందు శాఖాచంద్రన్యాయుముగా సవ్యక్తమగు సత్యపదార్థసిద్ధికై స్థూలరూపముగా నష్టాదశవిద్యా విశేషములచే లోకోపకారవరాయణలు పరమకారిణికులునటించియు దర్శనవృత్తిభాలంకృతులు సహజపాండిత్యవిశారదులగు మునులు పామరులకుఁ బరమార్థప్రాప్తిపరమార్థము సగవర్చిరి కోవెలలందలి పాంచభౌతికవిగ్రహములు దేవతలకుమాత్రముగా నెట్లు భావింపఁబడుచు సుపాసనాసౌలభ్యమున కెట్లు వాధనములగుచున్నవో యట్లే యీ శుక్రిస్మృత్యాదివిద్యాస్థానములన్నియు నపారమమనియు దివ్యము లనియుం భావింపఁబడి పరమార్థప్రాప్తిపణోపాయము లగుచున్నవి నడుమ లక్ష్మీపతి యొప్పడన్నట్లు నీబోధలు నీవ్రాంతి లే ? ఇగమునఁ గాలానుసారముగా జరుగుచునైన నియిష్టానుసారముగా మార్పుట నీ తరమా? కొన్నిజంతువులు కేవలమాంసాహారముచేతను గొన్ని కేవలశాకాహారముచేతను మఱికొన్ని యుభయాహారములచేతను దత్తత్వమయోచిత దైవస్థితిములై బ్రతుకుచున్నవి. యెవరిజ్ఞానము వారిది మఱి యెవరియిష్టము వారిది. శిష్టాచారసంప్రదాయము కొండఱు. కొండఱు యథేచ్ఛగంచారు. మొత్తముపై నూనితీసి కొనుమెలకువ బ్రతుకుచున్నవారికెల్ల సహజసిద్ధమైన టెల్లపాణులక

వారివారికిఁగావలసినసుఖములనందు ప్రయత్నమునమఱివారిదు ఖకర
 కార్యములఁదప్పించుకొను నుపాదుమును వెదకుకొనక మానరు
 తమతమకోరినసుఖముల నందటకై ప్రయత్నించుట యెల్ల జీవు కు
 సహజముగాని తాము కష్టపడియైన లోకోపకారముచేయుయత్నిం
 చుట స్వభావముకాదు తనదేహమును దాఁ గన్నపిల్లల యెడ
 శ్మను సహవాసబలమున మచ్చికపడి తనకూర్కి కాలవాలమగు
 ప్రాణులశరీరములను దనకు శరీరస్మృతియున్నంతవఱకుఁ గాపాడు
 చుంటకూడ దేహధారులకు సహజధర్మము- “అహమన్న మహమ
 న్నాదః” అను శ్రుతిచొప్పునఁ బాఁ భౌతికోపాధి యన్నస్వరూపము
 కావుననే యన్నము భక్ష్యమగుచున్నది సమానధర్మములగు వదార్థ
 ములు వరస్పరముఁ గలియుచున్నవి- నీటిలో నీరు- నిప్పులో నిప్పు-
 గాలిలో గాలి - మట్టిలో మట్టి - యాకసమం దాకసము
 మఱి పాంచభౌతికపదార్థము పాంచభౌతికపదార్థమందును గలియఁ
 దగినోతి న్గలియుట సహజప్రకృతీలక్షణము వ్యక్తావ్యక్తశక్తులంబటి
 పాలు నిరు కలినన విధముగా జడచైతన్యములరెండు న్గలిసియే
 యున్నవి- పాంచభౌతికోపాధియును జైతన్యము నొండొంటికి వేత్ర
 యుండనేరవు కాబట్టిజీవులుయధేష్టాహారనిద్రావిహారభోగములందత్త
 క్కాలస్వభావచోదితులై యనుభవించుచున్నారోప్రాజ్ఞమృత్యుఁడా
 నీతత్వోపదేశములు నీనీతులు నీజ్ఞానబోధలు నీవ్రాతలు నీగొడవ
 లె దుక నెదరా? పశుఘాతుకులగ నోశ్రోత్రయమృత్యులారా?మీరు
 న న్నొప్పించలేట్లు మిమ్ము నే నొప్పించఁజాలనుగాని మీరు వ్యర్థ
 ముగాఁ బ్రాణిహింసకావించుచు మీరంటెనితరులు నాస్తికులనియు
 సబ్రాహ్మణులనియును మ్లేచ్ఛులనియును గర్మబాహ్యులనియు సరక
 గాములనియును బగమపాతకులనియును మీరే యార్యావర్తవాసు
 లనియు నితర దేశవాసులందఱు సనాద్యులనియునుమీరు చంపితినుపశు

వులు మాత్రమే స్వర్గ మేగుననియునోబుద్ధిజాడ్యజనితోన్నాడులారా! మీరుగాక తక్కినమనుష్యులందఱున బ్రాహ్మణులు నీతిబాహులు బహిష్కృతుల పాత్రేయు - స్పృశ్యులనియును మీరునిరసించుటకుమీరెంత స్వాతంత్ర్యమో - లోక ద్రోహుల ప్రాశంసకులు పశుమారకులు సంగీతసాహిత్యకురాకము - కఠోరహృదయులు పరమమూర్ఖులగు మీకు మీఁదిసిద్ధి బోధించినట్లు గ్రంథ మొనరుట మాదృశమహాకవివండితులకు సహజస్వతంత్ర మేలకాదో? ఏమిషనైన బహుహింసచేయు శ్రోత్రియమృన్ములెట్లు తమ యాచరణము వేదశాస్త్రసమ్మతమనిష్టాచారముల వదాయసిద్ధ మని సాధించుచున్నారో యట్లే సర్వప్రాణ్యవకారముగా సకలభూతదయావరముగా నెట్టి నెవముచే నైన నేజంతువును జంతునని “సహింస్యా తస్య భూతాని” యను శుపనిషత్సంప్రదాయానుసారుల కిట్లేలగ్రంథములు వెల్లడింపరాదో? అష్టదశవిద్య లెంతమాత్రమును బహుహింసం బ్రతిపాదించలేదు సకలవిద్యలును లోకోపకారకమగు నడువడితోఁ దనతోడిపాటిజీవులను సుఖపెట్టి తా సుఖంపవలయుననియే మర్మములకు సశ్చయముగా బోధించుచున్నవి నీ వితరులదయకు బ్రాతుండ వైనెగాని నీకోరినసుఖము నీకురాదు

మ త స మీ క రణ ము

ఓరీ దంభుడా! వట్టెడునామములు పైకిఁ బెట్టుచున్నావు గాని శివుఁ డెఱుంగని గొండులూ, యందఱును శ్రీవైష్ణవులయినచో గంపెడుదరిగె లెట్లు మాయమయ్యె నన్నట్లు నీసుఖముకొఱకుఁగదా నీరంభానంభోగముగూర్చికదా నీయాలుబిడ్డల సేమముకైకదా నానా జంతువులను దేవతాసమర్పణమివను జంతు తినుచున్నావు మతియు నీవలె గూరకర్మము - కొప్ప కేమిషనైన బహుహింసచేయక

కేవలజంతురక్షణమునకై మాత్రమే సాత్త్వికాన్న పానములను వినియోగించు భూతపర్యాపరుల బావండలు కర్మబాహుళ్యాలని మోసకాండవు స్వార్థపరుడవై ఏమినించెదవు? స్వార్థపరులుగాక కేవల లోకోపకారకరులైన పూర్వజాతి యోగక్షింభరుడాయివుడు నీకెందుకు? పూర్వము క్రతువులెట్లు జరిగెనో యాక్రతువులందలి పశువు లెట్లున్నోనీకెఱుకా? తిరుపతిగుడిలోనిబొమ్మశ్రీ వేంకటేశుడగునా? నారాయణుడనుపేరు వహించినమర్త్యుడు నారాయణుడగునా? క్రతువులం బశహింసచేయుకూరు లురిదీయఁబడుదురని ప్రభుశాసనమైనచో సీక్రతుష్కలేముగనో? నీశిష్టాచారసంగ్రహదా యాసుసరణవ్రత మేగంగలోఁ గలియునో నీవెఱుంగవా? ఒకశబ్దమున కొక యర్థమునునియచు మెక్కిడిది? ప్రసంగవశమునఁ బ్రతి శబ్దమున కర్థము మూఱుచున్నది “యయాకయాచవిధయా బహ్వన్నం ప్రాపున్నాత్” అ సీబ్రతుకునుభముకొఱకై నీశిష్టాచారము నవలద్రోసి రాజ్యపాల శాసనవద్ధతులకులోబడి పొట్ట పోపించుకొనుచున్న యెవైనదికమ్మన్యుడా? నిత్యధర్మగు నహింసావ్రత మవలంబించి నీతోడిపాటిప్రాణులబ్రతుకు పొడిగించు సీబ్రతుకు వృద్ధిచేసకొనుము ‘అహింసా పరమోధర్మః’ అని మాత్రమే వేదశాస్త్రములన్నియున్దాత్పర్య”వడుచున్నవి మఱియును మునులందఱునుసర్వలోకోపకారికమగు నహింసావ్రతమునుమాత్రమే బోధించిరి ‘మూఢః పరవ్రత్యయనేషుబుద్ధిః’ అన్నట్లునీవుమూఢుడవోకూళిపోమానీ! నీపూర్వులక్రతువిధాన మెట్లు జరిగెనో నీవెఱుంగవు- పశుమారణకర్మమును బోధించి సీచేత శ్రౌతక్రియాదీక్షను జేయించు నాథునికాధ్వర్యులో “యథాంధైర్నియమానాఽవాంధాః అనునట్లు- నీవు కేవల స్వార్థపరమూఢుడవుగాని- స్వార్థపరులను వంచకులును కూళులును బరమమూర్ఖులనియు నెఱుంగవేల? సర్వ

భూదదయాకరులగు మును లెంతమాత్రమను జీవహింసను భోధించలేదు

“పశుమాలభేత” అనుచోఁ గళ్ళయొనఁ బట్టుకొనుట-పామైన విడిచిపెట్టుటవలెనే-బల్లి దవ్వము గు నీ హాదినడ్యములను యజ్ఞశాల యందు బోయలుగా నుంచి సాధుజాతువుగు మేకలం జంపు నీకూరశ్రౌతకల్పనాచాతురి గట్టిపెట్టుము యుగానుసారముగా నకలధర్మములను నకలశ్రౌతస్మార్తకల్పములను మారుచున్నట్లు ప్రమాణమున్నదిగాని నీయొక్కదిక్కు-మాలినప్రకృతువిధానమున నపార్థముగఁ గ్రూరాధ్వర్యులచేఁ దప్ప నహింసావ్రతధర్మము మఱియై న నెన్నంతైన మాటివట్లు ప్రమాణ మగపర్చుగలవా ? ఎందు కీదొంక తిరుగుదు ? మునుల యంతటియొక్క ముఖ్యతాత్పర్య మన్ని విద్యల యందును- సర్వజగదుపకారకమగు డయను వహించి తనతోడి ప్రాణుల స్పృహముగ బ్రతుకనిచ్చి మనమర్థదైనవాడు తానుఖముగ బ్రతుకవలెననియే- పశుశబ్దవి న కర్థము మనవ్యహృషయము- ఆలభేత యనుశబ్దమునకు భూతదయాహము కావించుట యని తాత్పర్యము- మొత్తమపై “పశుచూలభేత” యను శుతి కితరజీవులు నీయెడల నెట్లు వర్తింపఁగోరుదు మనో నితరజీవులయెడ నీ నెట్లు ప్రవర్తించుమని యప్రాదశవిద్యలయొక్క ఖ్యఫలితార్థము- శిష్టాచారమనియునుగులధర్మమనియునువిధిచోతమనియు నోకూరుఁడా ! యేమివనైన జంతువులం జగించుటయను జంతుటయు నీస్వభావమైనచో నీ కిది తగదని చెప్పుచు లోకములో జరుగుచున్న జంతు హింసకై యిట్లే ప్రతిక్షణ మసీదుఃఖబాష్పరచనావిచిత్రపబంధ గ్రంథరచనవ్యసనినౌట నాస్వభావము

“శ్రాహ్మజేన వడంగవేదోఽధ్యేతవ్యః” అని శ్రుతిని నిరాకరించి జ్యోతికారులగు మునులలో యవననిఁగూడఁ జేర్చి యా

యవనఁ డొనర్చిన పారసీకభాష నెట్టి బ్రాహ్మణులుచదివికొనితాజిక
 శాస్త్రమును దాంఁగి గ్రహించిరో! “బాలాపపి సుభాషితమ్”
 అనునట్లాస్తికఁడనో నాన్తకుఁడనో జీవహింసచేయుకుఁ డోమొరలు
 కూశమానిసులారా! మీతోడి పటిజంతువు సుఖపెట్టి మీరు సుఖ
 పడుదు శాకాహారమునమా తమే జీవి చుడు మాంసాశనము
 మానకొనుడు యత్రముచే మీకార్యముల నెఱవేర్చుకొనుడు
 మీకార్యములకై జంతువు ను బాధించకుడు మీజాతినీత్యభిమాన
 ములన్నయుం గట్టిపెట్టి యోమనుష్యులారా! మీలోమీరు పొత్తు
 గొని హాయిగా సన్యోగ్యసాహాయ్యమున మునుండు డనియే యష్టా
 దశవిద్యారహస్యతాత్పర్య సద్ధాంతము

జ గ న్నిర్ణయము

అనాదికాలము నుండియును వివిధ దేశములందలి బుద్ధిమంతులు
 వ్రత్యక్షాద్విప్రమాణములచేతఁ దమతమయూహలంబట్టి జగత్సృష్టితి
 లయకారణములఁగూర్చి చేసినసిద్ధాంత వాక్యములన్నియును సందర్భా
 నుసారముగఁ దత్తద్దేశభావలంఘన మతియు సకలజనసామాన్య
 వేద్యములుగాఁ గల్పించిన సంస్కృతాదిద్రాగంధిక భాషల న్వేల్లిడింపఁ
 బడుచు సనాదిసంప్రదాయసిద్ధములై పరస్పరసంక్రమముగాఁ బ్రచు
 రింపఁబడుచు వ్రాతలమూలమునఁ గొన్నియుం గేవల శ్రవణమాత్ర
 ములై కొన్నియుం గేవల చక్షుర్లోచరములై కొన్నియు స్మృతియు
 నామరూపాభిప్రాయాత్మకములై కొన్నియుం బ్రచురింపఁబడుచుఁ గొన్ని
 వ్యవహారము ల్మఱి కొన్ని పరమార్థమునుబోధించుచుఁ దత్తద్దేశ
 ములం దత్తద్భావ సప్తాదశవిద్యలయి వెలయుచున్నవి

విహలోకి పదార్థములం బోధించువిద్యలలోని గుణదోషము
 లనుభవముచే నెఱుంగవచ్చును కాని పరలోకముఁగూర్చిన గ్రంథ

ములమొదలి గుణదోషములు కేవల విశ్వాసమూలములు - వారివారి
యభిరుచులగు బురస్కరించుకొని దేవత్వాప్రతిపాదకములగు ఋగ్వేద
స్సామాధర్వాత్యక వేదచోదితకర్మములు దేవతాప్రార్థనముదేవతా
పూజయును దైవసంకీర్తనమును మఱియాభిచారికకర్మములుం గామ్య
నిత్య నైమిత్తికరూపముల నానాదేశములం బరగుచున్నవి-ఇంద్రియ
ప్రగాహ్యములగు సకలజగత్కార్యముల కతీంద్రియకారణస్వరూపు
లగుదేవాసురులంగల్పించుకొని సుఖదాయకులగు దేవతలయన్నగ్రహ
కరములగు ప్రార్థనాదకర్మములను దుఃఖదాయకులగురాక్షసులం
బాఱఁదఱుముటకై కొన్ని మంత్రతంత్రవిధానముల స్థరించుటయును
బాల్యము గడచి వయసుమించినకొలంది న్మనుష్యులకు మీసములు
మొదలగుకొత్తయవయవవిశేషములవలె బొడచూపుట సహజ
గుణము - మనుష్యులు పెండ్లి హాసము - సిగ్గు - వాత - యులంకార
ధారణము - వంట మొసలగు నాహారవిద్రావిహారోపయోగకరక్రియ
లకు స్మించిన కొన్ని కలులందుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ బెచ్చుగఁ
జేయు స్వభావముకలవారు లోక నందు సకలజంతుసామాన్య
మును సశేన శయన విహరణ జరారుజా మరణక్రియలకు మించి
పెచ్చు మనుష్యులం దగపడు హాస్య లజ్జా లేఖన పరనాలంకరణ
యజన పచనాది క్రియ లన్నియును వారలకు సహజముగా సుఖా
భాసములు దుఃఖప్రసాయము లయి సహవాసబంధున యుద్భవయంతు
తెవుల్లు, సకలభూతదయయును సర్వలోకోపకారపరాయణతయునఁ
గల మనుష్యులు మాత్రమే నిహోగు లనదగును బ్రత్యక్షముగా
నున్న వర్తమానకన్తుతత్వ నిర్ధారణ మొనర్చుటయేసంపూర్ణముగా
శక్యముకానపుడు భూతిభవిష్యజ్జగత్కార్యయథార్థస్థితి న్నడించుట
మిక్కిలి శంకాస్పదము - స్పష్టియెట్లు జగదుచున్నదో స్పష్టికి లోఁబ
డినవారు నిర్ణయించఁ దరముకాకుంట యొకబృహత్ముకాదు కానిస్పష్టి
కధ్యక్షుండగు పరమాత్మునకే మీజగత్స్పష్టి యెట్లుగుచున్నదో

యాసంగతి యాదేవునకై పం చెలియునో లేదో యని “సోఁగ వేదయదివాసవేద” అని శ్రుతి పల్కుచున్నది. కావున నానా వయోగుఁ వేషభాషాచారములతో నున్న నానావిధజంగమస్థావర ప్రాణుల యుత్పత్తిస్థితియములకునిత్యకారణమైన నానావిధసంఖ్యాక దేవతలన్భావించి తమతమచుఖజీవనాభివృద్ధికై కొల్చుచుంట మనుష్య స్వభావము

ఆర్యులు సనాఝులు నానాదేశములందు మొట్టమొదట శ్రీపురుషద్వంగము లనంతసంఖ్యాకులై ఎల్లలనుగాంచి యిట్లు మానవులను సృజించువా రెట్లున్నారో వలయురేఖాది మధ్యాంత ములు లేన ట్టిజగమునకు సృష్టిస్థితిలయకాలమును గణించశక్యము కాదు. ఆదిదండతుల నిర్ణయింప వీలులేదు. తలిదండ్రు లు లేక పిల్లలు పుట్టుట యసంభవము. పాంచభౌతికవికారములకుఁ జూచ భౌతికసంయోగవియోగములే కారణములు. వేయేల యీజగము నకు దుడ మెదఱు శేనేలేవు. మొదట నెట్లనో యీప్రపంచము మఱి దీని తుదిమాఱురూ పెద్దియో. నానావిధవరమాణువుల సంయోగవియోగముల కాధారమగు నాకాశ మొకటి యండక తీరదుగా? ఆయాకాశమునందే యీ జగత్సృష్టి లయముగ చున్నవి మఱియను శరీరస్మృతియన్నంతవరకుగదా యీజగ త్కార్యచింత కలుగుచున్నది. విస్మృతిరూపమగు నుషుప్తి యెట్టిదో యట్టిదే యాకాశ స్థితి యని స్వక్షుజాగ్రత్సుషువుల స్థితి గనిపెట్టిన మనుష్యులందఱికి సనుభవసిద్ధమేకదా? కాఁబట్టి సర్వేంద్రియము లుపశమించి యన్నప్పటిసుషుప్తి యందఱియనుభవమందొక్కరూపే యొనట లాకాశ మొక్కవిధముగానే నిత్యమై యున్నది. నిర్వికార మగు సుషుప్తవలెనే నిరాకారమగు నిర్గుణమగు నాత్మ యీభౌతి కాకాశమునకు మఱి యీస్వక్షుజాగ్రత్సుషువుల స్థితిపెట్టు తెల్పి

మూలాధారమై నిత్యమై యుండకతీతదు- మఱి యాయాత్మయే
యాకాశమునకును మఱి తక్కిన భౌతికవికారముల యుద్భవస్థితి నాశ
ములకు న్మూలకారణమై విస్మృతిస్మృతిరూపములతో సకలదేహధారుల
యనుభవమునఁ బ్రత్యక్షమయి యున్నది ఈ స్మృతివిస్మృతులనే
తెల్వించే గనిపెట్టుచున్నామో యాజ్ఞానమే యీ సకలజగదుద్భవస్థితి
నాశములే జ్ఞానము కనిపెట్టుచున్నదో యట్టిజ్ఞానమే యాత్మ కావుననే
“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అనుశ్రుతికలిగెను- సరియే యీ జగమున కాది
మధ్యాంతములు నిర్ణయింపఁ దరముకాదు మఱియును పంచేం
ద్రియములు పనిచేయుచున్న సుషుప్త్యవస్థకూడ స్వప్నసామా
న్యనుభవము

కాఁబట్టి విస్మృతిరూపమగు సుషుప్తి ప్రకృతి యనియును
స్మృతిరూపములగు స్వప్నజాగరములు వికృతులనియును జెప్పక
తీతదు- బీజము ప్రకృతి- పృక్షము వికృతి- ఆత్మ ప్రకృతి- జగము
వికృతి విస్మృతి ప్రకృతి- స్మృతి వికృతి- స్మృతి- యెట్లు విస్మృతియగు
చున్నదో మఱియు విస్మృతి స్మృతి యెట్లుగుచున్నదో స్వప్నజాగర
ములు సుషుప్తిలో నెట్లు పశమిల్లుచున్నవో మఱియును సుషుప్తిస్థితి
నుండి స్వప్నజాగరము లెట్లు పుట్టి పెరుగుచున్నవో చెప్పక కష్టము
కాని ట్టిజగమున కాదిమధ్యాంతములున్నవని మాత్రము నిర్ణయింప
వచ్చునుగాని మొదలెద్దియో నడుమెద్దియో తుదయెద్దియో జగద్బీజ
మెట్లుండ నో పృక్షబీజములొక దానికొకటి వస్తుతత్త్వమునకు వేరు కాన
ట్టిజగదాత్మలకు వస్తుభేదము నిర్ణయింపరాదు- మూలప్రకృతియగు
నాత్మ సుషుప్తిదశవలె నవ్యక్తము న్మఱియు ననిర్దేశ్యమును గాఁబట్టి
యీ జగదుద్భవస్థితులకు నీజాగ్రత్స్వప్నదశలకు స్థానము స్వర్ణ
పంప శక్యముకాదు వస్తుతత్త్వము నిరూఢిగ నెఱింగికదా యావస్తువు
నైవద్య లుకయోగించవలయును తనదననమరణస్థితు లననుభవ

వించిననుమ్మటఁగదా తనజననమరణములు లిట్టి వని యెవ్వఁడైన యథార్థముగా వక్కాణింపఁగలఁడు “సహి వగధ్వా విజాసాతి గుర్వీం ప్రసవవేదనామ్” అన్నట్లు తిక్క రుచియు జోగళ లోఁతు నెఱుఁగ రానిచందమున “అవలక్రాదీనిభూతాని వలక్తమధ్యాని భారత, అవలక్తనిధనాచ్యవ కాతత్ర కరివేదనా” అను భగవద్వాక్యముంబట్టి సృష్టికి మొదలుం దుదయును నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదుగాని సూలరూపముగా వలక్తమందు స్వవహారము సాగించుటకై దిగ్దేశ కాలవిభాగ మేర్పర్చితీతనందున నీసకలభూతస్సృష్టి స్థితిలయములకుఁ గారణముగాసృష్టిస్థితులకుం బ్రేరముల మగుభూతదయాస్వయాపులు సర్వజగదుపకారకులగు దేవతలను మఱియును సంహారమునకుఁ గ్రౌర్యస్వభావముఁగల ప్రాణిహింసకులగు ననురులను వేదములు వర్ణించుచు రాక్షసనిగ్రహమునకును దేవతానుగ్రహమునకు దగిన శ్రౌతస్మార్తరకల్యమును విధించుచున్నవి

సృష్టిస్థితులు సత్త్విరజోగుణమూలములు నాశము తమో గుణమూలము కాఁబట్టి లోకోత్తరకము యిదివచ్చునట్లగుణమున సవలంబించి భూతదయాపరులయిన సజ్జనులు శ్రౌతస్మార్తవిధానము లన్నియును సకలజంతుప్రాణసంరక్షణముకై మాత్రమే వినియో గించుచుఁ బశుహింసాది క్రూరకర్మములను నిషేధించుచున్నారు నీబ్రతుకు సుఖము నీవు కోరుట సహజము కదా? పరుల సుఖము నీవు కనిపెట్టనియెడల బదులు నిన్ను సుఖపెట్టరు కాఁబట్టి యెరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుమనియే సకలవేదముల ఆభిప్రాయము సకల భూతదయాపరుఁడవై ప్రపవర్తిల్లుచున్న నీసడతయంతయు వేదచోదిత ధర్మమని యోమిమాంసకుఁడా నీవు తెలిసికొనుము జై మిన్యాధి మిమాంసకులు సకలభూతదయాపరులు కావుననే మునులు నాఁ బరగి రోకుక్కింభరుఁడా! అమ్మని శాస్త్రముల విపరీతార్థము

లోనర్చి యామిషాశనుడవై నీవ్యసనమునకుఁ వగునట్లు జంతుహింస వేదచోదిత మని యపార్థ మొవర్చుకు మోకూళసోమాసీ“ పాపాయ వరవీడనమ్ ౪౦:౬ కారార్థమిదం శరీరమ్, అహింసా పరమోధర్మః” అను పరమధర్మరహస్యము లెఱిగి యితర జంతువుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము. కిల్పమునకు నీవు చేసినదే యర్థముగాని నేఁ జెప్పిన దర్థముకాదా ? స్వార్థపరండవుకాఁచో నీయర్థమును గ్రహింప నగును. నీసుఖముకొఱకై యెరుల హింసించి కామ్యకర్మములగు క్రతువులందు నీచేతికి లొంగిన నీపేజంతువుల న్ముక్కునెవులుమూసి చంపుచున్నావు నీకేమి చేటుకాలము ? నీరక్షకాదు. నిన్నీక్రూర కర్మమునకుం బ్రేరేపించిన కూళదయ్యము నిన్నుడ నూపిరాడనీక తెగటార్చునవ్వుడు నీతవ్వు నీకు జ్ఞప్తిరాకమానదుసుమీ ? వరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము. పరులఁ జేరిచి నీవు చెడకుము. అష్టాదశ విద్యలయిభిప్రాయమునకలప్రాణిసంరక్షణ మొనర్చుటకన్న రవంతయు న్నెఱుకాదు

నీకు బుద్ధిలేదో పశుమారణదారుణజై మినికడియరుఁడా ? కుదార్థత త్వజ్ఞానము నీకునున్న “౪ శుమాలభే” అనశ్రుతియందుఁ బశుశబ్దమునకు దేహధారియని యర్థము ఆలభేత యనుపదమునకుఁ బ్రేమించుట యర్థము. కాఁబట్టి స్వార్థపరులగు మాంశాసనక్రూర కర్ములొనర్చిన యపార్థముల ననుసరించక స్వార్థత్యాగులగు సర్వ భూతదయాపరులగు మహాత్ముల యుపదేశము నంగీకరించుము. నీజాతి నీనీతి నీవావి నీవర్తనము నీబ్రతుకంతయు నితరప్రాణుల సుఖపెట్టుట కై వినియోగపడినవ్వుడు వేదచోదితకర్మానుసారములని ముమ్మాటికి నమ్ముకొనుము సచ్చిదానందలక్షణుడగు దేవునకుదూరుండవై క్రూరముగాఁ బ్రాణిహింసచేసి పరకమున నేలకూలెదవు ? ఋషిభి రతీంద్రియప్రకాశకైఃమంత్రైః” అని ఋషిశబ్ద మతీంద్రియ ప్రకా

మగు మంత్రపర్యాయచుని నాయనాచార్యుడు చెప్పటచేత ముమ్మాటికి స్వేదమంత్రము లింద్రియవృష్టమగు జగము నెంత మాత్రమును జెప్పవు కాబట్టి శ్రౌతికిల్పములం దై హతాకికపదార్థము లగు సగ్ని యజ్ఞాయుధములు అధ్వర్యసప్తదశకము పశువులు మొదలగు యజ్ఞద్రవ్యములు ఆస్తక్యము న్నలిగించుటకై మఱియును దమజీవనోపాయముగా వంచకులైన ఛాందసులు శీతకర్మవిధానములఁ బన్నిరి మఱియును ధూర్తులు స్వార్థపరులై స్మార్తకర్మముల న్నల్పించిరి కాని వాస్తవముగా వేదము లిహము స్థూర్పి యెంతమాత్రమును బోధించకుంట రూఢి ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము న్దనతోడిపాటి జంతువుల కభివృద్ధి కావించుకర్మములు మాత్రమే యవశ్య కర్తవ్యములు

కర్మమనఁగా శరీరావయవాలన మని “ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్యవిశేష సమవాయాభావాః సప్తపదార్థాః” యనునపుడు కర్మమను పదార్థమున కవయవవిక్షేపణాకుంచనాది సంచలనార్థము కాప్పఁబడెను శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చెప్పఁబడలేదు సకలజగ దుపకారక కర్మమే యవశ్యకర్తవ్యముగాని ప్రాణిహింసాకరమగు క్రూరకర్మము ధూర్తులు స్వార్థపరులు సయినశ్రౌతియమ్మన్యులు చేసిన కుట్ర పన్నికలు కాబట్టి ప్రాణిహింసాకరములు బూటక నాటకములు హోమములు వృథావ్రతములగు శ్రౌతస్మార్త కర్మములు వంచకల్పితములని ముమ్మాటికి నిర్లక్ష్యమింది సర్వజను లకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యకరమగు కర్మములు మాత్రమేయవశ్య కర్తవ్యములని తెలిసికొనవలయును

జ న తా కృ తి

అ ఇ డి ణ్ మొదలగు పదునాల్గువ్యాకరణస్మాత్రముల నాడు లనియును మహేశ్వరుడో లేక వేదపురుషుడో యాపదు

నాల్గుసూత్రములకు స్వర్తయనియును దక్కిన వ్యాకరణసూత్రములను పాణిని యను నొక వండితుఁ డొనర్చె నని నాగోజీభట్లు వక్కాణించెను అయిదో మొదలగు ననాదివ్యాకరణ సూత్రము లెట్టివో యనాద్యవ్యక్తధ్వనిని వర్ణాత్మకము కావించి ఋగ్యజుస్సామాధర్యరూపములుగా నిందుఁ డొనర్చిన యుగ్రత్రాహ్మణాత్మకవేదమట్టిదే మహేశ్వరసూత్రముల ననుసరించి పాణిని చేసినవ్యాకరణసూత్రముల వలె వేదములంబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములను నానావండితులు రచించిరి సగరములు వ్యంజనములు వడములు వాక్యములుండదర్థములుం గల్పితవికారములుగాని వాస్తవములుకావు మఱియు నష్టాదశవిద్యలయొక్క యుఖ్యప్రయోజనము మనుష్యుల కహంకారమహకారము లుడిగించి స్వార్థపరత మాన్పించి తమతోడి పాటిప్రాణుల స్సుఖపెట్టి తన్నూలమున సుఖపడి నిత్యసంతోషులై తమజీవనము గడుపుకొనునట్లునర్చుట - జగమునందలి దేహధారులలో నొకొక్కని కొకొక్క యూహ కావున నొందారుల శక్తిభేదమున న్నామరూపములం బ్రతిక్షణము మాటుచుందురు నామరూపములు వ్యావహారికములు, అనిత్యములు మఱి యాపాధికము లాగంతుకములు నవశములు నగు సాంఘభౌతిక గుణవికారములగు నామరూపములకు నిక్కముగా నొకవర్గవస్థ యెద్దియును లేదుగాని లోకోపకారములగు శబ్దాదిగుణములు మాత్రమే సర్వజనాదరణీయములు-తమవర్తమానస్థితి లోకోపకారముగా గావించుకొనిజనులు నిత్యసంతోషమున బ్రతుకుట యవశ్యకత్వవహ - కాని-భూత భవిష్యజ్ఞస్మముఁగూర్చిగాని మీన మేషాద్యాకాశవంచాక్లములఁ గూర్చిగాని యతీంద్రియస్వర్గపత కాదికల్పనలంగూర్చిగాని యసాధ్య యోగ ప్రాప్తిగూర్చిగాని యశరీవాణిశ్రవణాసక్తి చేతఁగాని యసంభవ బ్రహ్మసాక్షాత్కారజిజ్ఞాసచేఁగాని లోకోపకారకత్వవర్తనము మానుకొని

వ్యర్థముగా ఖరలోమసంఖ్యాగణనము మాడ్కి కాలక్షేపము చేయు వార లిహపరదూరులై యుభయభ్రష్టులైయొరు ను సుఖపెట్ట నేరక తాము సుఖపడఁజాలక రిత్తగా సజాగ శస్త్రసములవలెఁ గాలక్షేపము చేయుచుందురు

“పరోపకారాయ సతాంవిభూతః” తమతోడిపాటివారి స్సంతోషపెట్టుటకుమాత్రమే సత్పురుషుల యాయ స్సంపద వినియోగించున పరోపకారముగా జనుఁడు పాటుపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుటకై గడుపుచిక్కని పూరుషాయువును జపమువిడిచి లొట్టలకుదిగునట్లు నిద్రాహార విహారసౌఖ్యముం జెఱచు శ్రౌతస్మార్తకర్మల వెఱ్ఱిచే వ్యర్థముగా దుర్విధిహతులై శ్రోత్రియమ్మన్యులు యెరులజెఱచి తాము చెడుచున్నారు తనతోటిపాటి వారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై పాటుపడి తనబ్రతుకు హాయిగా గడపుకొనక దెలిసీదెలియక దంభులై స్వోదరపూరణపరాయణులై యాపాధభూతులై యహంకార మమకారాభిమానదూషితులై కూటి కల్లాడుచు మొండికూటివేషములు వేయుచు సనుభవించక నీతిని శాంతాకానకాశలందేవులాడుచు నాభూమి నాసాత్తు నాయిల్లు నా(స్త్రీ) నాజాతి నాకులాచారము నానివాసము నాయూరు నాపేరని వ్యర్థ హంభావమున గింజుకొనుచుఁ జెక్కండ్రు పెక్కులెఱుఁగుల సోమరులై పిచ్చివారై వృథానటనతత్పరులై లోకోపకారమునకుం బాకి రాకుంటు మిక్కిలి కుటిలకాలవై పరీత్యము మనుష్యులందఱ నోన్య న్యానుకూలవిహితప్రవర్తనముచేఁ బరస్పరోపకారులై సమకూర్పుకొనుట విధితేని నిద్రాహారవిహారములన్ సర్వభూతదయాపరులై కాణికవృక్షమున సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకుటకన్నఁ జేయు డగిత యవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియును గాదు శ్రవణసుఖముగాఁ బఱుట. సయినాదందకరముగా నగపడుట మఱియు సర్వలోకోప

కారముగా నడిచి యెరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుట కన్న మర్త్య
జీవితమున నాచరింపఁదగినకృత్య మింకెదియు న్యుమ్మాటికి న్నాదు
శ్రవణసుఖమగు వలుకే వేదము పరోపకారప్రపత్తనమే శిష్టా
చారము - ఒరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే వేదచోదితస్వర్గ
యజ్ఞోక్తశ్రోతస్మార్తకర్మధర్మము “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు”
అని సంతతముం గోరుచుంటయే బ్రహ్మానందాసుభవము వాయ్యాది
మహాభూతప్రకోపోపద్రవములకులోఁబడకతీరిదు మరణమునందొచ్చు
కొనఁ దరముకాదు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై దేవులాడక
ఏలుకాదు తప్పనిదైవకృత్యములగు మహాభూతప్రకోపోపద్రవ
జరామరణవ్యాధు లువశమిల్లుటకై దైవముమీఁదే భారమువేసి
పురుషప్రయత్నముచే జనులందఱునోయ్యకాయక్లేశముచేసుఖని దా
హకవిహార సాధనసామగ్రి స్సంపాదించుకొని పరస్పరవిహితోప
కారములు బ్రతుకవలయునని బోధింపని దెద్దియును వేదచోదిత
ధర్మము కానేకాదు

ప్ర గ తి

కృతయుగమున రెండువేల సూర్యగ్రహణములు రెండువేల
చంద్రగ్రహణములు-త్రేతాయందు గ్రహాసంఖ్యనాల్గురెట్లు ద్వాపర
మున నేఁబదిరెట్లు కలియుగమున గ్రహచారనియమములేదు గ్రహ
ణక్షుల్లమితసంఖ్యాకములు కాలనియతి కానరాదు కావునఁ గలికాల
మందు శ్రౌతస్మార్తవిధానములు వనికిరావు-మఱియునుప్రాచీనాచార
ములు శిష్టసంప్రదాయములుజాతినీతులుచతుర్వర్ణనియమ వర్ణాశ్రమ
భర్మములు స్వర్గపరకచింతలు జపతపములు మొదలగువేదశాస్త్రోప
దేశములు నిరర్థకములు- కాఁబట్టి దేశ కాలపాత్రాన సారముగానొరు
ఁజుఖపెట్టి తాసుఖపడఁదగిననిద్రాహార విహారమాత్రోపయోగకరము

లగు సాధనసామగ్రి సమకూర్చుకొనటయే పరమపురుషార్థమును
ముమ్మాటకి న్నలికా మానవు లెఱుంగవలయును వేసవికిఁ బ్రజ్ఞాపి
వచ్చిన వికనకట్టలు మడుగుశీతకాలమున నమ్మిజూపు నవివేకివత్సనే
కృతతేతద్వాపరయుగార్థములగు తపోజ్ఞానయజ్ఞాపరణము న్నలికా
లమునుపదేశించు ఛా వసుడు మిక్కిలి హేయఁడుకాఁడా? "వేదంతా
ధీయతే కేతా" కలికా మున జనులు పరస్పరసేవచేతఁగాని స్వల్ప
ముగ బ్రతి నేరరు కాఁబట్టి శౌతస్సార్థకర్మములు కలిగియుండును
కరణ్యరోదనములు పరస్పరోపచారముల నన్యోన్యవిహితకామ్యరణి
ముల గలిపఁటలు కలసిమెలన బ్రతుకుటయే పరమనీతి

౬౬౬

వేదా గకర్తరినేకులు ప్రాచీనులు పేర్కొనఁబడిరి వ్యాకర్తణి
మున పాణిని ఆంశలి కాశ్యప- గార్గ్య- గాలవ చాక్రవర్తి
భౌంద్రావ- శాటాయన- శాకల్య నేనక శిరీయక
ప్రాచీనోదీచినాచార్యు ను మఱియు "నొకవైయాకరణుఁడుపల్కును
ఇట్లితివైయాకరుణులు కొందఱువైయాకరులు మఱొకవైయాకర
రణుఁడని" భావ్యకారుఁడును హక్మోనటచేతలెక్కకు మిక్కిలిగాననాది
భూతకాలమునందలి వైయాకరణులు పేర్కొనఁబడిరి - కావున
వేదములందలి శబ్దములను సంస్కృతభాషయందలి శబ్దములును
బలువిధములం బెక్కుండు వైయాకరణులచే కాలానుసారముగా
వాడుకంబట్టి పరిష్కరింపఁబడుచు వచ్చినవి- ప్రతియుగమునను
ములును వేదార్థములు నిండులు మనువు లాచారములు నర్థానుసార
ధర్మములు జంతువులును సకలోపాధులు సకలసృష్టివిధానములు
మాటుచున్న వని పురాణములు పల్కుచున్నవి కాఁబట్టి ప్రతియుగ
మును బ్రపంచనీతి మాటుచుంట సహజము- కాని- సకలజ్యోతువు
లకు నిద్రాహారవిహితసాఖ్యాభిలాషమనాదికాలమునంజ్ఞయనకాదా
శమువలె నొకరీతిగా నిత్యమై మాఱుకున్నది- "ప్రతిశ్చ భిన్నాన్సృజతే

యశ్చభిన్నా మహాముషీణాం మతయశ్చ భిన్నాః అశంతావై వేదాః”
అనుటచేతఁ దత్తద్దేశగాలపాత్రానుసారముగా సర్వలోకోపకారక
ముగా నెపుడైన నేహధారులు తమతమజీవయాత్ర గడపుకొనక
తీరుదు

అ మొదలగుస్వరములతో క మొదలను వ్యంజనములతోడను
దమతమయ్యుద్దేశములను వెల్లిడించుకొనుటకై సకలదేహధారు
లన్వృన్వభోధకై యెలుగెత్తుటయును కరచరకాద్యవయవచాంసకాభి
సయవిశేషము లగవర్చుటయును జక్షుర్ద్రాహ్యముగాను అభిష్టార్
బోధకముగా మఱియును సకలేంద్రియైక్యావ్యవస్థని వేషము లొన
ర్చుటయు సనాదిగా సనాదికాలమునుండియును సహజముగా నెలవాటు
వడియుంట్లచేత వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభిసయ విశేషములు
నానాజన్మతుకోటికి స్వభావములు చతుర్విధాభిసయములు ద్వేషమునుబట్టి
పంతువు లో మనుష్యాదిజన్మతువులకుఁ గొన్నిటికి త్రికాలజ్ఞప్రియును
వసుసంగ్రహమును నూత్నకల్పనాచాతుర్యమును స్వభావములు
కావుఁ దా మొకధ్వనినిగాని మఱేసంజ్ఞనుగాని దమయ్యుద్దేశమెద్ది
యేనిఁ బరులకుఁ దెల్పునూహించిచేసెనపు డాయుద్దేశము నెట్టిసంజ్ఞచే
నితరులన్ గ్రహించినతీరు తమకుఁ దిరిగి సంజ్ఞాపూర్వముగా బదులు
సల్పినపు డీయ్యుద్దేశ మీసంజ్ఞఁ దెల్పునను నిశ్చయముతో ట్టిసంజ్ఞఁ
లను సంపర్చానుసారముగా సంగ్రహించి జ్ఞప్తిరూపముగాని గ్రంథ
రూపముగాఁగాని యుంచుకొనుచు సమయోచితముగాఁ డత్తత్సంజ్ఞల
నువర్తమాగించుచున్నవి స్వభావముగాఁగొన్నిక్రియలు సహవాసమునఁ
గొన్నిపములు పలవాటుపడుచున్నవి మనుష్యుల చతుర్విధాభిసయ
విశేషములు స్వభావముచేతఁగన్న సహవాసబ ముచేతనే మూఁడు
పాఠ్యజ్ఞాపల్లడింపబడుచున్నవి ధ్వనియందు సవయవములందు వణఁ
కుట్రుడేమియున్నగుకొన్నియభిసయవిశేష లుద్దేశములేకయే మఱి సహ

వాసవక్రూరలేకయే శీతకాలము మొదలు కొన్నిసమయవిశేషముల
బట్టి స్వభావముగా వెలువడుచున్నవి తమతమయభిప్రాయమును
ఫలిపజేసిన తమతమయభిప్రాయవిశేషములను జ్ఞప్తియంచుకొని
యింద్రియగ్రాహ్యములగు వ్రాత మొదలగు సంజ్ఞారూపకముగా
కొందఱు గ్రంథరూపముగాను కొందఱు విగ్రహరూపముగా
కొందఱు మఱియు నానారూప లింగొందఱుస్వరూపానభావిజనోప
యోగముగా ననాదికాలమును డియును లోకోపకారముగా సంక్ర
మించుచు వచ్చిరి దేశకాలపాత్రలంబట్టియుం బ్రసింగానుసారముగా
నిజతుర్విధాభినయము లర్థమిచ్చుచున్నవి చీమలుకూర్చిన యిసుక
లేశములు కాలక్రమమున గొప్పపుట్టలై వివిధాకారములతో సృష్టిసిరి
నాశములందునట్లు మఱియును ఎరబిందువు లొకదానికొకటి చేరి
వల్లములందు గొవగొప్ప జలాశయములై యుద్భవస్థితిలయవిశేషము
లందున ట్లనాదికాలముకొలంది న్నామరూపాత్మకమగు వస్తువు
న్నియుం గొన్ని స్వభావవశతంబట్టియుం గొన్ని కృత్రిమరచనా
విశేషముచేతను బ్రతిక్షణము స్థాటుచు స్థూలసూక్ష్మగతు లందు
చున్నవి కాబట్టి యవాజ్ఞానసగోచరమగు నాత్మపదార్థముతత్వ
బాంతుభౌతికాత్మకములగు నామరూపాత్మకసంజ్ఞలుగాని తదర్థములు
గాని యనిత్యకార్యములని సిద్ధాంతీకరింపవలయును అకారాది
స్వరాత్మకధ్వనులకుం గకారాదివ్యంజనాత్మకధ్వనులకు మఱియుం
దమభయాత్మకేతరలిఖితాదిసంజ్ఞలకును సమయోచితముగా దేశకాల
పాత్రముల ననుసరించి యుచ్చారణమందును లేఖనాదీతర సంజ్ఞ
యందు మఱి వానివానియర్థములందును మాటుదల ప్రతిక్షణమును
గలుగుచుండుటయే స్వభావము

“అగ్నిమితే పురోహితమ్” అను ఋగ్వేదమంత్రాక్షర
ములు పూర్వయుగమున నెట్లున్నవో మఱి యపుడున్న యక్షర

నమామ్నామున కర్థమేమో మఱి యాశ్రుతి కెన్నియంగములో
 యాయంగములకు వినియోగ మెట్లుడనో ఎచ్చిపమ్మకముకలవాడు
 తప్ప వివేకులు నిర్ధారణము చేయగలరా? ఇప్పుడుమాత్రముకార
 గకారేకార వకార సమూహముగు నగ్నిశబ్దమందు అకారమున
 కర్థమేమో. ఇకారమునకు గకారమునకు నకారమునకుఁ బ్రత్యే
 కాథము లెవ్వియో నుఱి అ. ఇ యను సచ్చులను గ్-న్ ఆను
 హల్లులను వ్యక్తీకరింపఁజేసిన మూలప్రకృతిధ్వనులెవ్వియో మఱి
 యట్టి ధ్వనులకు జనకములగు నాకాకాశవిశేషమెట్టిదో మఱి
 యానాడి కాకాశ యాటులము నెట్టి యతీంద్రియపదార్థము ప్రేరే
 పించెనో నిక్కముగా నీ పాంచభౌతికసృష్టికి మూలకారణమగు నాత్మ
 వదార్థ మిదమిథ్య మని కూలంకషముగా మునులుగూడ సహేతుక
 ముగా భోధింపఁజాల కాత్మవదార్థ మెఱుంగుసాధనములనుమాత్రమే
 లోకానుగ్రహములై బోధించిరి ధ్వనిగ్రాహియంతమునలె నాది
 కవులయిన మునులు సహజములగు పాంచభౌతికగుణములగు శబ్ద
 స్పర్శరసగంధములను దత్తదేశకాలపాత్రానుకూలములుగా లోక
 వ్యవహారమునాగుటకై విభజించివాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయ
 మూలేముగా సంగ్రహించి వంశపారంపర్యముగా నమయించిరి
 సంస్కారార్థములుగా వెల్లడించిరి ఇంద్రుఁడను ముని మొట్ట
 మొదట నాదబ్రహ్మమును “అగ్నిమితే పురోహితమ్” ఈమొద
 లగు ఋగ్వేదశబ్దములను “ఇషేతోర్వేదేత్వా” అను యజుశ్శబ్దములు
 గాను మఱి నానావిధానంతసంఖ్యాక సామాధర్వవేదశబ్దములుగాను
 ‘ఇమశేవోర్దం యజమానాయదధాతి’ అని మంత్రార్థమును వెల్లి
 డిగిలు గ్రాహ్యణవాక్యముగాను బ్రకృతిప్రత్యయనిర్ణయమున
 నపభ్రంశక శబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృత మొనర్చెను అనఁగాజగమున
 నాకాదేశములందు వేదపంజ్జల నలరు శబ్దములన్నియు నింద్రునిపంటి.

తూదికపులు ధ్వనిగాహియంత్రములవలె సంగ్రహించిన శబ్దముతో
 ఆయింద్రులూకపులు మతాధ్వనిగాహియంత్రములనందగననతీంద్రులు
 దర్శనసామర్థ్యముగల శుభాత్మ ప్రపాచినా స్వాచీనసామర్థ్యవిశేషము
 లచే “అగ్నిమిత్రే పురోహితమ్” అని యిప్పటికి సంగ్రహింపబడి
 పాఠంపర్యముగా వచ్చుచున్న వాఙ్మయ మీముం దె టుచ్చారణ
 మున సక్షరముల సతీయ - ర్థములందెట్లు మాఱునో తెువ్వ
 రూహింపగలరు ? పాంశభాత ఒకార్థ స్థూలసూక్ష్మక్రమము నానా
 రూపవిశేషము స్థాలవశమున చూడుచుంట సర్వజనానుభూతమే
 కదా ? “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అన్నట్టిశబ్ద
 మునకీయ్యమనునియమము లే దెట్లెంచినవారి కట్లర్థము ప్రతిశబ్దాది
 గుణసంజ్ఞకలిగించును గావున సకలాప్రాదేశవిద్యలుం గేవలలోకోప
 కారకభూతదయనుమాత్రమే బోధించుచు జంతుహింసను సేషించు
 చున్నవను మానవపరాశరస్మృతులు మత్రమే ప్రస్తుతగ్రాన్థమున
 లనుకొన వోయీ పూర్వమీమాంసకీదుర్దురూఢుడా ! చాలుచాలు
 నీయకాల క్రూరవైదికి హింసాచరణము

సమయోచితముగా జగముతోనే వేదములు స్వేదాంగవిధాన
 ములు సుప్రపదాయములాలాచారములు ఋతుపులమాడ్కినకలై హేక
 గతులుం దాత్మాలు కాకితేజదు వెదాధ్యయన మలవాలులేక
 క్రొత్తగా నిధ్యయనవేత్త యనించుకొన నాశించిన ద్విజస్మృత్యు
 డొకడు “ఆయతనవాన్ భవతి” అ) యుచ్చరించుటకు జదులుంగా
 “అయెడదవా బవది” అని యుచ్చంపగా నతనిం బెద్దగా గణించు
 కొన్న పిన్న లాయుచ్చారణమే సమంజసమునుకొని తిమకులక్రమా
 గతిము నాపాతమే సాధువుగా గ్రహింపకుందురా ? కాబట్టి *
 అనాదిగావచ్చుచున్న యాకాశగుణమగుశబ్దము జగమునం దేది -
 మానవులు తమతమ శ్రవణేంద్రియసామర్థ్యనుసారముగాఁ *హత్తా

తనమయోచితార్థానుకూలము విధివశమున నెట్లు గ్రహింపఁగల్గిరో
మ తెల్ల ట్లాశబ్దమును బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి యేయే
తాత్పర్యముల నిర్దేశించి యెట్లు వల్కి మఱి యేయే గుఱుతులను
సంగ్రహించి తమ యర్వాచీనులకు నేర్పిరో మఱి శిష్యుం దా వా
గర్థము లెట్లు మాఱుచునచ్చెరో యింకము దీశబ్ధార్థముల కెట్టి
మాఱువల కలుగునో వినుండు నెవరి శక్యము? కావున “పశుమాల
శత” అను వాక్యము చేత్రకూగుండవై స్వార్థకరుండవై యో తెలిసీ
తెలియని యహంకారవిమూఢచ్ఛాందసుడా! క్రతుశ్చార్థస్యము
న్మాను నీబ్రతుకుపండు నీ కెంత తీయో తక్కినజాతువులకుఁ గూడ
వట్లే యని విశ్వసించుము నీ వింక పశుహింస మానుకొనవేని
యితకన్న వేయిరెట్లు నీకు సరిగా బుద్ధిచెప్ప వశువునోరు నీవు
మూయించినట్లు నీనోరు మూయించుభూతిదయావరులు వేసవేలు
చెలరేకెదరుచుమా? పూగులవలె గాక నీవు కేవల స్వార్థ
పరుడవు పరమార్థ మొక్కింతయు నెఱుంగఁజాలనివాడవు గనుక
నిక్కాతము నీకుఁ గ్రతువొనిరొచుట కెంతమాత్రము వైగదు
తగదు

మొదటఁ దల్లిగర్భమునండి శిశువు వెలువడినతోడనే
నంచేంద్రియశక్తి సుష్టుయందువలెనే సూక్ష్మస్థితిఁగలిగియుండునే
యాశిశు పూపిరితీసికొనుట ప్రారంభించుటకు సమకాలికముగా
నా శిశువుయొక్క స్పర్శేంద్రియము పనిచేయుటకై ప్రారంభిం
చును స్పర్శేంద్రియము మేలుకొన్న గుర్తుగా నాశిశువు కంఠ
జాతాకాశగుణమగు ధ్వని వెలువడను మఱియు నాశిశువునకు
గ్రుక్కమ్రొగెడుశక్తి సహజముగాఁ గలుగును ఎదవ నాశిశువు
క్రమక్రమము వినుటకు న్నుట కాఘ్రాణించుటకుం జని నెఱుంగుట
కలవాటుపడును మఱియు నాశిశువునకు దానిచుట్టువల్లనున్న వస్తు

గుణములను దనవంచేద్రదియపాటవముకొలంది న్నఱుతుపటుజ్ఞానము
 కొనసాగినకొలంది న్నతలిదండ్రులపిలుపు నాకారములు నెఱుంగుముఁ
 క్రమక్రమముగాఁ దనకు హేయాదేయవస్తువులను దనతల్లిదండ్రుల
 మాపుబడిచే నెఱుంగఁజాలును మొదటఁ దనయద్వేషము నాగిక
 సాత్త్వికాభినయములచేతమాత్రమే వెల్లడింపఁగల్గి బాల్యముగడిచిన
 కొలంది న్నాచికాహార్యాభినయములకు నుప్పలబడి లోకవ్యవ
 హారానుసారముగా దొరఁకొనను శిశువునందు మొట్టమొదట
 వెలువడినశబ్ద మొకయూకంఠనూచకమగు అ-ఇ-మొదలగు కేతల
 ధ్వనిమాత్ర హేచ్చుతగ్గుసాయివిశేషములుమాత్రమే సహజముగాఁ
 జోతెంచును క్రమక్రమముగా నాశిశువుచ్చరించు క మొదలగు
 వ్యంజనములన్నియు నాశిశువునకుఁ గలిదండ్రులు మొదలగుజనులు
 నేర్పినయవియే మఱి యెట్టిభాషయు మఱి యెట్లాభాషనుత్పరించిన
 నేటిరుగా నాంగికాభినయమొనర్చిన యునో యావద్ధతుఁన్నియు నా
 శిశువు లోకవ్యవహారానుసారముగా నట్టి వాచికాంగికాభినయము
 లనుకరించును ఆశిశువు తొలదొల్ల నేయభిప్రాయము లేకయే
 ధ్వనిచేయును మఱి శరీరావయవచాలనముచేయును కాని క్రమ
 క్రమముగ ముదిరినకొలంది లోకవ్యవహారానుసారముగాఁ జతు
 ర్విధాభినయము లొనర్చుటకుఁ దలకొనను మొదటినుండియును
 దమకు లోకజ్ఞానము ప్రారంభించిననాటనుండియును తమతమ
 శ్చిద్రాహారవిహారమనోరథములు దెల్పుటకై సాజముగాఁ దమ కబ్బివ
 శేవలధ్వనిమాత్ర మొనర్చు క్రమచేఁ గలిగినయవయవచాలన
 విశేషములుతప్పఁ బదార్థవివేకముగానొనర్చదగిన వంచేద్రదియ
 వ్యాపారమంతయును మప్పలబడినవేకాని సహజము లెంతమాత్రము
 న్నావని బాల్యముఁ గడపనజనులందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమేకదా
 కాలోభితములైన వివిధలోకవ్యవహారసిద్ధములగు వాచికాంగి

కాహార్యసాత్త్వికాభినయవిశేషములు దేహధారుల కాగంతుకములు సహవాసజన్యములై పాచభౌతికోపాధులరీతి సనిత్యకార్యములై వివిధగతుల నుద్భవస్థితినాశము లందుచుండును కాబట్టి యనాది సంప్రదాయములోకమందలి ముదిరిన మానవులు వాడుచున్న చతుర్విధాభినయవిశేషములన్నియును వ్యావహారికములను గృత్రిమములుఁ గాని స్వభావసిద్ధములు కాకుంటచే నీ యష్టావశవిద్యలన్ని గృత్రిమములు కల్పితము లని సిద్ధాంతికరింపకతీతదు శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియును గృత్రిమములలోఁ గృత్రిమములు- జగదుపకాంక్షమై సర్వభూతదయాపరమైన పుణ్యాచరణకర్మమే స్వర్గము ప్రాణిహింసా కరమగు శాస్త్రవిభత్సభయానకరసము లగపర్చు పాపకృత్యమే సరకము ఈ లోకము గు మానవులు సకలభూతదయాపరులై పరస్పరానురాగముతోననోన్యదేహసంరక్షణప్రీతితోఁ గలసమెలసి బ్రతుకుట కొఱకై భూతభవిష్యజ్ఞస్మకర్మఫలములు పుణ్యపాపఫలప్రాపక స్వర్గ సరకాద్యార్థ్యలోకములు సకలలోకపాలరు స్వర్గపాతాళాద్యప్రత్యక్షలోములు నిఖిలదేవాసురకొట్టు సకలభుననవృష్టిస్థితినాశక త్రలగు బ్రహ్మవిష్ణుశివులు మంత్రతాహ్మణాత్మక వేదములుం బురాణేతిహాసకావ్యాద్విగంధములుండేవతాలయములుయందలిదేవతావిగ్రహములవలెఁ గల్పింపఁబడెను కాని పాంచభౌతిక పదార్థమయమగు సిలోకమువలె సహజములు వాస్తవములున్నావు మఱితథక్రిశ్రద్ధలు కలుగుటకొఱకై యీ లోక నుఖదుఃఖములం దుపేక్ష న్నలిగింప యీ సంసారతాపత్రయము న్మఱియించిపరధ్యానవశమున నిత్యసంతుష్టాంతరంగుల న్నావించుటకై పురాతనవిరచితములగు దేవాలయములు దేవతానిర్మాణములనియు దేవతావిగ్రహములు బ్రహ్మపతిస్థితములనియు న్నాశీపట్టణము బ్రహ్మపలయమందుఁగూడ సశింఖక

నిత్యమై యుండుననియు సతిశయోక్త్యలంకారవిశేషములం బ్రతిపాదింపఁబడియె న్నాని వాస్తవముగా “సర్వం క్షణికం క్షణికం దుఃఖం దుఃఖా స్వలక్షణం శూన్యమ్” అను శ్రుతి ప్రకారము “ఆత్మసత్యం జగన్మిథ్యా, యద్భుతం తన్నశ్యమ్” అనురీతిని సకలజగత్కారణమై సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుఁ డొక్కఁడే సత్యముతక్కిపయి జగమంతయు సనిర్వచనీయ మాయాకల్పితమై స్వక్షుప్తపంచమువలె మిథ్యయని నిత్యసంత్పత్తకాణగాఢవైరాగ్యమున్ స్థిరఁబరుటకొఱకై మనఃసమాధిజనక హేతువుగా నాదిముఖులు నానావిధముల లోకోద్ధరణముకై పన్నిన పన్నికలు మఱియును తమతోడిపాటిదేహధారులకు శ్రవణసుఖముగాఁ బలికినవలుకే వేదము - తమయభిప్రాయమున్దాంకవము దెలుపఁగలభాషయంతయును సంస్కృతమే పరలోకప్రతిపాదకమగు వాక్కు చ్ఛందస్సు - ఐహికవ్యవహారమునకు పనివచ్చినశబ్దములన్నియును భాషలు - జనుల కొండొరులయభిప్రాయము న పూర్ణముగా నెట్లు తెలియునో యట్టి చతుర్విధాభిప్రాయపథతియె వ్యాకరణశాస్త్రము అన్యోన్యము దేహధారులు తమయూహ నెట్లు తెలుపుకొన్నం దెల్పుకొననిమ్ము - నడుమ నీవై యాకరణలేల - ఇట్లాపిరితీసికొనవలయునని తెలిసియే దేహధారులూపిరితీసికొనుచున్నారా? సహజముగాఁ జతుర్విధాభిప్రాయముతో జనులు పరస్పరము స్దమశక్తికొలఁదిఁ దమయూహల నెల్పుకొనుచునేయున్నారు పరస్పరరంజకముగా జగదుపకారపరులైన యుత్తములు చతుర్విధాభిప్రాయములన్నినియోగించుకొనుచునేయున్నారు లోకోపకారముగా నాదివ్యాధులనుండికాపాడుటకై యాపదవిశేషములెఱిఁగించునట్లు జగదుపకారకములు సర్వప్రాణిరంజకములగు చతుర్విధాభిప్రాయవిశేషములు ధర్మార్థకామమోక్షకారణములుగా సహజప్రతిభా లంకృతులగు నాదికవులు విరచించిన యష్టాదశవిద్యలందు సప్తవ్యసన

దుష్టచిత్తులగు కొందఱు మాంసాశనకూరహృదయులు ధూర్తులై
 స్వార్థకరులై వశుమారణాదికూరకర్మముల కుపచరించునట్లు
 దశవిద్యల న్నోపొని తఱుకల్పనంబుల న్జ్ఞానువుచుఁ దమకక్షము న్నాపా
 దుటకై యస్త్రములు శస్త్రములు వధోపాయములు హాననసాధనా
 యుధములు భేదదండోపాయవిశేషములు జాతులు కరువు లధికార
 ములు శ్రేతస్వార్థకర్మములు వేయిమాటలేల సకలజనచిత్తరంజ
 కములును భూతదయాకరములుగాని దుష్టకృత్సములనెల్ల సనాది
 శాసనములుగాఁ బానకములోనిపుడుకలవలెఁ గుహకముతోఁ బన్ని
 యున్నారు సీతోడిపాటివారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకమగు
 పల్కు పల్కుము సీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకుఁ గొరగాని వ్యర్థా
 లాకములగు “ఇషేత్వా” యని వెట్టివానివలె నఱచెదవు. సీతోడి
 పాడిజనులకుం గూడుగుడ్డలు సమకూర్చి నీకాయకష్టమున ధాన్యాది
 సాత్త్వికాహారద్రవ్యములం బండించి యెరుల న్నుఖపెట్టి సీవు సుఖకడు
 నడుపడి నేర్చుకొనుము జీవహింస లేని యన్నవాసములను సంపా
 దించి సీతోడిపాటిజనులకు సీతో సమానవంతు లంచినెట్టి నీ వనుభ
 వించుము. నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సరిగా నకలజను లనుభవించ
 వలసిగదే. మనుష్యులు తమలోఁదా మొకరి నెనొకరు గొప్పవారం
 గారు. కొద్దివారం గారు శ్రీమంతులు న్నారు. పేదలు న్నారు. కండి
 తులుం గారు. పామరులు న్నారు. పుణ్యాత్ములుం గారు. పాతకులుం
 గారు స్త్రీలందఱు న్భార్యలే పురుషులందఱున్ భర్తలే. స్త్రీలందఱు
 స్థల్లలే. పురుషులందఱు స్థండలే. స్త్రీలందఱు అక్క సెల్లెండే. పురు
 షులందఱు అన్నదమ్ములే. స్త్రీలందఱు న్నొమార్తేలే. పురుషులందఱు
 న్నొడుకులే. జనులకుం బరస్పరానురాగము న్దొలగించి ద్వేషము
 న్గల్గించి ప్రాణహింసనుగావించి యెండొరులు తన్నుకొని బాధపడి
 చచ్చువిధమునకు హేతువులయిన దేశకుల జాతి మతాభిమానము

లహంకారమమకారములు స్వార్థకరత యొరులసుఖముచూచి
యోర్వకుండుట లోకులం బీడించు సల్లాసకడుట యాత్మస్తుతి- వర
నింద- కామక్రోధలోభమోహ - అర్పణములు కల మోసము
దంభవేషము-మాంసాశనము నొడలగుదు శ్చేష్టల్పి- ముగారాక్షస
క్రూరకృత్యములుగాని మనుష్యధర్మము లెంతమాత్రము న్నాపు-
థర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుట
మనుష్యులందఱుం బాత్రులు మనుష్యులు తా మొనర్చుకర్మములకు
ఫలము తమజీవితకాలమందే 'అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ
శుభాశుభమ్' అనునట్లునుభవించకతీరుదు భూతభవిష్యత్కర్మములు
ధర్మబోధకములయిన కల్పనములుగానియథార్థములుకానేకావు వెను
కటిజన్మమునులేదు భవిష్యజన్మమునులేదు స్వర్గము న్లేదు పరకము
న్లేదు నీనిద్రాహారవిహారిసౌఖ్యసాధనము సంపాదించుకొనుటకన్న నీ
జీవితమున మఱి నీకుఁ గర్తవ్య మెద్దియును లేదు లోకోపకారముగా
నీనడువడియుండినట్లాని నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును నీవు
సంపాదించుకొన్నట్లాని నీకు బ్రశుకుసుఖ ముండదు కావున నీతోడి
పాటిజనులను సుఖపెట్టి హాయిగా నిద్రాహారవిహారిసౌఖ్య మనుభ
వించుకొ మ్మావిద్యవృన్యండా నిద్రాహారవిహారిసౌఖ్యసంపాదకము
కానదెద్దియు నివృద్ధకాదని తెలిసికొను మూర కేల ఎచ్చివానివలె
మనమత్తునివలెన ప్రస్తుతప్రళయసంకల్ప కౌతస్మార్తపోషకకర్మలంబల
పించెదవు? ఒరులసుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు మిద్దియే సకలమునినమ్మతి
వచనము నీతోడిపాటిజనుల దేహమున్నయును నీదేహమే
మఱియు న్నారీయందత్రాణము నీప్రాణములేయనితీకరణశుద్ధిగా
నీవు సంతతము న్భావించకుంటివేని నీకు నిద్రావిహారిసౌఖ్యము చేకూ
రదు సుఖానుభవప్రయోజనమగు నీబ్రతు కెందు కన్యాయముగా
లహంకారమమకారములన్ బశువువలె దుఃఖపెట్టుకొనెదవు? సుఖ

దుఃఖములకు నీవే కర్తృవు నీవు లోకోపకారవరుడవై సర్వజగము
నీశరీరముగాను సర్వభూతజీవనము నీజీవముగాను సర్వభూతదయా
మయుడవైనప్పటి నీ బ్రహ్మకున నీకు సౌఖ్య మలరును నీవు నిక్క
ముగా మానవులలో లెక్కింపఁబడెదవు

వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత

ప్రాచీనగ్రంథములలో వైద్యము జ్యోతిషము తప్పఁ దక్కిన
శాస్త్రములెవ్వియును వర్తమానకాలమునకు మతేగ్రంథములు నీవు
తెలిసికొనవలసినవిని లేదు ఆయుర్వేదమును జ్యోతిష మనువేదాంగ
మును లోకములో నానాభావలస్థల వివిధగ్రంథ పరిశోధనముచేసికొని
ప్రత్యహమును గ్రహగతులం బుశీలించుచు ఋతువులమాణవో
కనిపెట్టి జగదుపకారముగాఁ బ్రతిక్రియలొందుచు సరిగానోపధులను
గనిపెట్టి నానావిధచిత్స లచితము గాఁ జేయుచు శిల్పశాస్త్రమును
భూమినిఁబండించునేర్పును నిద్రాహరవిహరసౌఖ్యాభివృద్ధి కావించుచు
వైద్యతోడిపాటిజనుల కుపకారముచేయువారు నిక్కముగా మనఃష్య
లఁడగుదురు లోకోపకారముకై సమబ్రతుకు ధారపోయు సజ్జనునకు
దైవసాహాయ్యము తప్పఁ కలుగ మాదు మఱి యట్టి లోకోపకార
పరాయణుని నిత్యసంతుష్టి కొనసాగుచుండును ఈబ్రతుకున సంపూర్ణ
పరిసంతుష్టిపొందుట న్నఁ గోరఁదగినసంకప యింకెద్దియు న్నాడు
నిద్రాహరవిహరసౌఖ్య మనోన్యాస రాగముకోరి జగముపొడలి
మనఃష్యులందఱు తమ దేహోగ్యానుకూలముగా సకలభూతదయా
పరులై బాలవృద్ధాతురుల నెల్ల విధములఁబోషించునమానస్వాత్మత్వ
మున నొప్పారుచుండు సప్తటికాలమే కృతయుగముం బుణ్యకాళ
మనియుం గొనియాడఁబడుచుండును జాతిమతాచారము లెవ్వి
యెట్లున్నను బరస్పరమైత్రితో సన్వోస్య నిద్రాహరవిహరసౌఖ్యము

లరయుచు నర్వభూతదయాశరులై మానవులందఱున్ సంతతముం
 ప్రవర్తించుటయే నిశ్చయముగా మూటికిన్ సకలవేదశాస్త్ర
 సమ్మత మనువ్యధర్మము అనాదికాలమున నప్తాదశవిద్య లెల్లయుం
 బ్రవర్తిల్లుచుంటుండేతఁ బ్రాచీనముఖల శ్రీమతీ యాచార్యుల నిర్ణయింప
 వీలులేదు గణించుటకు శక్యతముకాని ముద్యక్తకాలముం బరమాణువుల
 లను లోకోపకారముకొఱకై స్థూలదశ లాకాలపరమాణువు
 శేర్పర్చి ప్రాచీనమహర్షులు స్వాతంత్ర్యములఁగూర్చి లోకవ్యవహార
 ముకై సకలజగదుపకారార్థమై వ్యక్తిగల్పించిరి కాని దైవవశమున
 నానాటి కావిద్యలు దత్తనియై తాచారములుం బాంచభౌతికపదార్థ
 మును ఋతుధర్మములు మానువజీవితకిర్తవ్యకార్యము లొక నియమ
 మొద్దియు న్లేక యెట్టి నిత్యనియతపద్ధతియు ననుసరింపక మాటుచు
 వచ్చుచున్నయది- కాని- నిక్కిముగా ప్రాణికోట్లయందు సుఖించు
 టకై ప్రవర్తించుటయును కష్టమునుండి తప్పించుకొనుటకై ప్రయ
 త్నించుచుంటయును నిత్యములై మాతనిగుణము లనకఁజేయుదు
 కారణబీజము నిత్య మవ్యక్త మొకప్పుడు కార్యరూపముగా వ్యక్తీక
 రించి యుద్భవస్థితులం బరిణమించి తిరిగి బీజరూపముగా లయము
 చెందును శిశువునందలి శబ్దస్వర్ణరూపరసగంధజ్ఞాన మవ్యక్తకారణ
 బీజరూపముననుండి బాహ్యోద్రియోపాధితివశేషములఁబట్టి కలు
 విధముల సనిత్యకార్యరూపముం బ్రవర్తిల్లి నిత్యావ్యక్తకారణ
 బీజముగా నిర్వర్తించును త్రిగుణసామ్యముగు ప్రకృతిపురుషునకుఁ
 గదలిక పుట్టించి స్వభావముగా బుధ్యహంకారాదులం బరిణమించుచు
 దపకుదాఁ భోగ్యభోగభోక్త్రరూపమున జ్ఞానజ్ఞేయజ్ఞాత్రరూపముల
 నివికారములం బరిభ్రమించుచుం బరమపురుషాచింత్యశక్తిమహి
 మముచే నద్దముచూచుకొనపిచ్చుకవలె నానావికారములందుచు
 నృప్తిసితినాశాత్మకమగు జగద్రూప మగుచున్నది

శతం దీర్ఘమాయాః

త్రిగుణమయమును సకలజగద్రూపకమగు ప్రకృతియును నిర్గుణుడగు పరమపురుషుడు సీరెండు తత్త్వములును వాస్తవములే కాని వ్యక్తావ్యక్త కార్యాకారణ స్థూలసూక్ష్మ పంచభూత తన్మాత్రాత్మక పరిణామసుఖదుఃఖానుభవఫలము లందుచున్న జీవతత్త్వమీద్రుణత్వ ప్రకృతికి వేటువదార్థమే “సాక్షిచేతాః కేవల నిర్గుణత్వ” అని వేదాంతములచే బ్రతిపాదించబడిన యాపరమపురుషుడు కారణములేక కార్యము కలుగదు గనుక సీద్రుణత్వ నివృత్తిరూపక జగదుద్భవస్థితినిశాపేతువుగాఁ బరమపురుషునిశక్తి మహిమ ముఖపవత్తు కల్పించెనేమో- త్రిగుణమయమగు సీద్రుణత్వయొక్క పుడు జగదుద్భవస్థితినిశాముల న్ద్యారూపమగుచు మతాకవేళ సుఖప్రియందలి మనస్సువలె త్రిగుణసామ్యమై యవ్యక్తకారణ రూపమగుచుంట ప్రకృతినుష్ఠ తద్రూపానుభవము కాఁబట్టి యొగమహిమచే నిద్రాహావిహారుల నితముగా నియమించుకొని పౌరుషముతప్ప మఱి వేతేకదార్థమే లేదని నిశ్చయించుకొని వృథాదైవకల్పనమును విచ్చివాసవలెఁ జేసికొనక కామక్రోధలోభమోహ మదమత్సరములకు సందీని కేవల కరోపకారక క్షవర్తనము న్నాస్వర్థ పరత మాని యహంకారమమకారములఁ దొఱంగి సర్వభూతదయా కరుణఁడైన మనుష్యుడు కపిలమహామునివలె తాపత్రయము నొక్కింతయునంటక నిత్యసంతృప్తుఁడై గుణప్రకోపనవికృత్యనిత్యకార్యాత్మక సంసారదుఃఖ మొక్కితయ న్లే త్రిగుణసామ్యకారణాత్మక ప్రకృతి నిత్యకైవల్యానందపదవి నోలొడుచుండును “మనవీవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః” లోకోపకారక సర్వభూతదయాకరుఁడైన యిమితాహరనిద్రావిహారుఁడై యుష్మమనుష్యునకుఁ దప్పకమనః

సంతుష్టి సమకూరును యథాలాభసంతుష్టుడై కోర్కె లేకున్న
యమసస్కయోగియే జీవన్ముక్తుడై శుతీస్మృతిప్రసిద్ధులగు వామ
దేవ శుక కలలాది మహామునులవలెఁ ద్రిగుణసామ్యాత్మకమగు
చిచ్ఛక్తి ప్రకృతి నిత్యానందయు లయైదరు వేయేల సర్వ
భూతసయాపరుడవై యహింసావ్రతము నవలంబించుకొను మేనుంగు
పాదమునఁ దక్కినయడుగు న్నియు విముడునట్లు : అహింసా పరమో
ధర్మః” అను నార్యోక్తి ననుసరించి నీయొక్క సకలశ్రేయస్సుకును
మతియు నీకోరిన నీమనస్సంతుష్టికి నాచరింపవలసిన సర్వవేదశాస్త్ర
విహితధర్మములన్నియు నాచరించినవాడవే యగుదువు “సర్వే
జనాః సుఖినోభవంతు” అను వాక్యముకన్న నీవు జపించవలసినది
మతి నీవితరుల కుపదేశించవలసిన మంత్రముకన్న శ్రేష్ఠమత్ర
మింకెదియు న్నాగు లోకో కారముగాఁ బ్రవర్తించుమనియును
సర్వభూతదయాపరుడెవ్వు కమ్మ యను మాత్రమే యష్టాదశవిద్యలు
నీకుపదేశించుచున్న వని సర్వజ్ఞుడగు కవి యిట్లు వ్రాయుచున్నాఁ
డని ముహూటికి నమ్ముకొను మోకూళసోమఃసీ ! యింకనైన
బుద్ధిఁగొని పశుహింస మాను మోక్షో తియ్యమ్మున్యఁడా !
యోకటికయాజులూ ! స్వార్థపరులగు ధూర్తకల్పితకూరకల్పము
నవలంబించకు వేదవేదాంగముఁకు భాషానియమము లేదు
ఆత్మకు శరీరములేనట్లు విద్యకు భాషయను నుపాధి కల్పితముగాని
వాస్తవము కాదు

ఇది శ్రీమద్రాజా దాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు

జగజ్యోతియందు దైవపౌరుష నిర్ణయ నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

మూఁడవ ప్రకాశము

నిష్కృష్ట ప్రత్యభిజ్ఞానము

“ఫలనిర్వృతిశ్చ” అను పూర్వమీమాంసాసూత్రముంబట్టి ఇంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును మహేంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును వేఱు కనుక “అధశబ్దానుశాసనమ్” అను కఠంజలిభాష్యానుసారముగా సత్యభామా యనువదమునందు సత్యా యనువదమును భామా యనువదమును సమానార్థములనుటచేత మహత్ - ఇంద్ర-మహేంద్ర యను మూఁడువదములు సమానార్థము లగును వఠంజలి వైదిక శబ్దములకును మఱి తాకికశబ్దములకుఁగూడ ననుశాసన మొనర్చునుగదా ఇందుఁబట్టిచూడఁగా శబ్దార్థములకు సంబంధముండీ లేనట్లగుచున్నది ఏశబ్దమున కేది యర్థమో నిర్దేశించనలవి కాదు తలంపును వెల్లడించుసంక్షిప్తశ్రోత్రగావ్యామగుశబ్దము అర్థరూపమగు తలంపుముందును మఱియాతలంపు న్వెల్లడించుశ్రోత చక్షుర్ద్యావ్యాములగు నామరూపాదిసంక్షిప్తలయత్పత్తి వెనుకనుగలుగుచున్నవి ఈతలంపుల నీనామరూపములు వెల్లడించునను నియమమెద్దియును లేదు ఒకనామమే మఱియొకరూపమే దేశకాలపాత్రముల ననుసరించి గణించనలవికాని యర్థములను వెల్లడించుచుంటయెల్లరికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమే నామరూపములయత్పత్తికారణము తలంపు మఱి తలంపుపుట్టుటకుగారణము శరీరమందలి చైతన్యము “చైతన్యంసర్వభూతానాం నిర్వృతి ర్జగదాత్మానామ్ నాద్రబహ్మ

ముసాస్మహే" అనుటచేత చైతన్యమే నాదబ్రహ్మము తనకుఁ దాఁ
 గారణము "శాస్త్రాద్భూతాద్భూతీయసీ" అనుటచేతఁ దెలియశక్యమగు
 కారణరూపకమగు శాస్త్రము నైలసికొనటకై వృథాప్రయత్నమును
 మానుకొని నిక్కముగా బుద్ధిమంతు లింద్రియదృష్టములగు నామ
 రూపకార్యములను దహనోడిపాటిజనులసుఖమునకై యుపయోగ
 పర్చుచుఁ దాముకూడ సుఖపడుచుందురు వేదశాస్త్రములన్నియు
 ననంతవిధములుగాఁ గడిచినసంగతుల గుఱించిన కవలకట్టల మఱియు
 స్థతడలనేతుబంధనములు - అందునుగూర్చిన పాతకుంచాగములతోఁ
 బ్రయోజనమేమి? ప్రతిక్షణము జగత్కార్యములన్నియును మాఱక
 తీఱమక దా? భూతకాలమున ననంతవిధములుగామాటినజగత్కార్య
 ములు వర్తమానభవిష్యత్కాలములందుఁగూడ నెన్నివిధములమాఱ
 నున్నవో యెవరు విద్దేశింపఁగలరు? "సోఽంగ వేదయదివాసవేద"
 అని శ్రుతియే యీజగన్సృష్టిస్థూర్చియెద్దియు నిర్దేశింపలేక సంశయ
 మునదేవులాడుచున్నది వాస్తవముగా నత్యాసన్నకాలభూతకార్య
 ములు మాత్రమే తెలియశక్యమగునుగానిభవిష్యత్కార్యములురూఢి
 చేయుఁ దరముకాదుకదా? అనుభవములో నందఱకుపత్యాసన్నభూత
 కాలకార్యములేయుంటచేత వాస్తవముగావర్తమానభవిష్యత్కాల
 కార్యము లూహ్యములుగాని ప్రత్యక్షములు కానేకావు కాఁబట్టి
 భూతకాలము మాత్రమే వాస్తవముగాని వర్తమానభవిష్యత్కాల
 ములు రెండును మిధ్యలేకల్గితే సుఱియులేజేలేవు గడచిన సంగతి
 కయ్యో యిత పొట్టిగాఁ బట్టినానేమి యని వగచెడువెట్టివానివలె
 నికముందెట్లయ్యెదనో యీలాగై ననాకు మేలనుకోరికలనువ్విఘ్నరు
 జనుఁడంతకన్న బుద్ధిహినుఁడుగదా? 'సాక్షిచేతాః కేవలీనిర్గుణశ్చ'
 అనుతీరుగా నిద్ది యీలాగున జరిగె నిట్లగుచున్నది మఱియు కాఁగల
 దింతకేదియెట్లయినఁగనిపెట్టుటకన్ననీజగత్కార్యములతో నాకేజోక్య

మునులేదు. కేవలమే నేను సాక్షిమాత్రం డను దట్టస్థుడ ననుకొను
వాడేనిక్కముగాజీవన్ముక్తుడను మిక్కిలి స్వతంత్రుడను మత్తెదియు
ననుకొనక మతే మనోపృత్తియును లేక స్వయంప్రకాశమగు తత్త్వమే
వాసుదేవుండను శాస్త్రమే మిక్కిలియుక్తియుక్తము నా సమ్మతము
ఇంతకును నెదిసత్యమోయట్టితత్త్వము యుక్తిగోచరముకాదు మఱి
యనుభవమునకు రాదు కాబట్టి యనుకొన్న దెదియున్నాదుగాని నిక్క
ముగా నవయున్నితనకుఁ బ్రత్యక్షముకా మానదుకదా? “సత్యంజ్ఞాన
మనస్తంబహ్మ” అనుటచేత నాయున్నిమాత్రమేనాఁ ఁ ప్రత్యక్షము
గాని నాయున్ని గుణ మెట్టిదో యది వాస్తవముగాఁ దెయఁజాలను
మఱి తెలుపలేనుగనుక “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అనుశాస్త్రము
చేత నేను నాది యనుకొనుటకుఁ గారణముండక తీరదుగానట్టికార
ణయు న్దెలిసికొన్నయెడల నేను నాదియనుకొనుటవలనగలిగిన దుఃఖము
శాతించునని పరమకారుఁడుడైనగురు పుత్రగమిమాంసాశాస్త్ర
మపదేశించెను ఇంతకును బ్రశుకకవిధిలేదు బ్రతికిన సార్థకములేదు.
మరెదియుంబాలుపోదుగానియీబ్రతుకున దెల్లయనుభవము “యద్వై
శ్యం తన్నశ్యమ్” అనుతీరుగాఁ బ్రతికార్యమునుగడిచిపోవుటమాత్రమే
యందుచేత నే ననఁగా సత్యాసన్నభూతకాలజ్ఞానస్వరూపుండ నని
తేలిసఫలితార్థము “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా- తత్తు సమన్వయాత్”
అనుసంబ్రహ్మసూత్రముల సారభూతములగునీరెండుసూత్రములచేత
“సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” శ్రుతి స్ఫూర్తింబుటచేత సచ్చిదా
నందలక్షణమగు బ్రహ్మమే నేను-“శివః కేవలోఽహమ్” కేవలము
నేను నిర్గుణుడ ననఁగా సత్త్వరజస్తమోగుణములనుండి విముక్తుడ
నైతిని- ఇదివఱకు నన్నంటిన సుఖదుఃఖభోగరూపసంసారమ తయ్యను
గతించిపోయెను- ఇప్పుడు నేనుకేవలముముకుండను- వెనుకటివిధలంచు
కొని వెక్కి వెక్కియేడ్చెదు వెఱివానివలె “తత్త్వజ్ఞానాదేవనిశ్చేయ

సావాప్తి” అనున్యాయానుసారముగాఁ గడచిపోయిన యవస్థలఁ దలంచుకొని వృథా కుండ కుబ్బక పన్నంటినదెల్ల గడచియేపోవును మఱి యెద్దియు నంట కెప్పటి నేనే మిగిలియున్నవాఁడను. మఱి త్రిగుణాత్మక మయిన సంసారమంతయు పన్నంటియంట కున్నది. కనుక క్షణికమగు సంసారవిషయచింత వృథాగా నేఁ జేయనేల యని ప్రతి క్షణము న్దనకుగలిగినమనోవృత్తి నిలక్ష్యముచేయుచు “విస్మృతిః ఖలు ముక్తిః” అను గుహపదేశమునుంబట్టి యేతలంపు లెట్లున్నను ఫేద మోదములు లేకున్నవాఁడు కపిమహామునివలె నిత్యశుద్ధబుద్ధముక్త స్వరూపుఁడగుచున్నాఁడు ఇదుగో లోకులందఱి కథయమిచ్చుచున్న భగవంతుఁడు గోవిందుఁడు “తత్త్వమన శ్వేత కేతో” ఓయీ సీబ్రతు కంతయన్ గల గాని వాస్తవము కాదు కాదు “మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైదం పరమార్థత ఆత్మైవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవమ్” అని ప్రతిస్మృతిపురాణేతిహాసాద్యప్రాదశవిద్యాత్మక జగజ్జ్యోతియై ప్రతిజీవునకుఁ బ్రత్యక్షముగా సూర్యభగవానుఁడై యగ కుడుచుండఁగా నొడ్డిన బిడ్డని బెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకు విభ్రాంతుని వలె కలదేవులాడెదరు? “ఆత్మావైశ్రోతవ్యో మస్తవ్యోజ్ఞాసితవ్యో నిదిధ్యానతవ్యః” అనుతీరుగా నేను నాది యనుకొనుటచేఁ గలిగినసుఖ దుఃఖాత్మకజగత్కార్యములన్నియును స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలు ‘ఈశ్వరః సత్యమ్ జగన్మిథ్యా’ యనుకొనుటచేత మాయామాత్రము లయినకార్యములన్నియు పశింపఁగా సత్యమైనకారణమే నారాయణఁ డొక్కఁడేనచ్చిదానందంక్షణుఁడై మిగులుమిగులు మిగులును దేహ ధారులలోఁ గోర్కెలేకుంట, యేకపిలమునికో చెల్లునుగాని సర్వ సామాన్యమనస్సును నిర్విషయ మొనర్చుకొనుట దేవతలకైన పసాధ్య మైనవృదు సంసారపాశబద్ధులగు మానవులన నేపాటి? “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్మిథ్యా” యనుట యుక్తియుక్తమే. మఱియును శాస్త్రీ

యమేశానీగానీ యక్కరకురానిచుట్టను వలె తనకెన్నఁడైన నంద
నలవిగాకున్న నవనిధులకన్న చేతఁజిక్కిన దమ్మిడియైన నెంతయో
మేలు కాదా ? మా కెందు కీవెట్టి మొట్టి వేదాంతతత్వము
మా కోర్కెలు తీర్చి మా బ్రతుకునంతుష్టిగా నడువఁగలయుపాయము
మాచేతనైనది చెప్పము- “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్నిత్యమ్” అను
నీగీర్వాణము మాకు దెలియదు తెలిసికొనుటకు మూలఁచాలఁడు
మహాప్రభూ కృష్ణా ! నీవుబోధించిన భగవద్గీతలు తెలిసికొనుటకు
నిద్రాశనాదిలోలరము మే మొకంతయు నధికారులము కాము
కాఁబట్టి నీవు దయానిముద్రుఁడవు కనుక మాకష్టములఁబాపిమామంచి
కోర్కెలు కొననాగనిమ్మని మంచినడువడి నొరులకు మేల్చేయుచు,
బొరపాటున దారితప్పినపుడు పెద్దలబోధను విశ్వసించి తెలివితెచ్చు
కొని తప్పులు దిద్దుకొని సకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొనుచుండుము
క్రమక్రమముగా నీయంతటనీవే నీకోరినమనస్సంతుష్టి నందగలవను
న్యాయశాస్త్రము చేతఁజిక్కి యక్కరకువచ్చినపండు భాగవతము

సంస్కార సంగ్రహదశ

అద్వైతమతము నీటిలోని కేదె బేరమువలెఁ గొనఁగల
కేదెకుఁగల బెట్టఁగల బచ్చలివలె నద్వములోనిముఁజ్చేవలె సంశారులకు
మొగముదుడుపుమాటవలె సంతగాఁ బనికిరాదు పనికిరాదు పడుచు
దంపతులకు వై రాగ్యబోధ పనికిరాదు “అహంబ్రహ్మస్మి” అను
మహావాక్యమనుదెలిసికొనుటకధికారి పదునాల్గుభువనములలోస్థానఁ
డగువరమివ్రుఁడుతక్కఁ గొకఁడుమరి లేఁడు లేఁడు ఊసుపోనిమంగలి
పిల్లితల గొఱుగ నట్లే తనతోడిపాటివారి కూడుగుడ్డలకై తోడ్పడక
సోమరిపోతులై యొరులకష్టమున బ్రతుకు నాలిముచ్చుటక్కరులును
ప్రాంతమనస్కులు తప్పు గాయక్లేశమున న్యాయార్థితమునఁ దాము

సుఖపడి యెరుల సుఖపెట్టు మంచివారికి భగవద్గీతలు నామాలు
 కావలాలు మంత్రాలగొణుగులశేలా? త్రికరణశుద్ధిగానొరులమేలు
 పకై పాటుపడి నీతోడిపాటివారి యనుగ్రహమునకుఁ బ్రాతుండ
 వగుటయే నీవు పుట్టిన సార్థక్యము బ్రతికున్నంతవఱకు నేను నాది
 యనునభిమాన మేజీవునకై నను దప్పదు తప్పదు కనుకఁ దననిద్రా
 హరవిహారసుఖము సంపాదించుకొనుటకై వ్రతిజనుఁడును బ్రయ
 త్నముచేయుటలోఁ దనకోరిక కిడ్డు దగులునవి జడములుగానీ లేక
 చేతనములుగానీ యట్టివానిపన్నింటిని నిర్మూలముచేసికొనక తీఱ
 కుండుటచేత దేహధారులన్యోన్యకలహమాడుకొని యాకలహమునం
 దోడినవారు కష్టములను, గెల్చినవారు సుఖములను సహజముగా
 జగముపుట్టినది మొదలుకొని యనుభవించుచున్నారు కాఁబట్టి మను
 ష్యుది సకలదేహధారులలోఁ బరస్పర శత్రుత్వము సహజముగాఁగల
 రెండు తెగలేర్పడినవి జుతువు-మాట యటుండఁగా మనుష్యులలో
 మనుష్యులు- రాక్షసులని రెండు తెగలున్నవి ఏమిచేతనైనప్పటికి
 బ్రాణిహింసకొప్పనిదయార్ద్ర)-హృదయులుమనుష్యులు-ఆట్టిదయార్ద్ర)
 హృదయులైన మనుష్యులు వాయుభక్షు లబ్ధిక్షులు పర్ణబక్షులుం
 గేవలశాఖాహారులు మాత్రమే ఆట్టి మహాత్ములయొద్ద మూఁడు
 పూఁటలకుమాత్రమే యుపయోగించు శాశాహారముమాత్రమేనిల్వ
 యుండును వారియునికికట్లు కొండగుహలు వృక్షమూలములు
 మాత్రమేయై యుండును వారు కట్టుకొనుటకుం గప్పకొనుటకుం
 కెట్లుకుట్టలు మాత్రమే యుపయోగించుకొనెదరు- వారి కిట్లుగాని
 కలుగాని నాణెములుగాని కశువులుగాని వస్త్రములుగానియాయుధ
 ములుగాని మతేవనిముట్లుగాని మతేవిధమయన యాస్తిగాని పుస్తక
 ములుగాని తావళములుగాని నామములుగాని జన్నిదములుగాని
 శస్త్రములుగాని పూసలుగాని పెండ్లిండ్లుగాని మతెట్టిగార్హస్థ్యపదతులు

గాని షోడశకర్మములుగాని మఱెట్టిసంస్కారములుగానిలేనేలేవు ఈడు
జోడుకుదిరి యన్యోన్యప్రేమానురాగముగల (స్త్రీ) పురుషులిరువురు
మాత్రమే నిర్జనప్రదేశమున వసంతురు సంతానముకలిగినయెడల
నాపిల్లలకుఁ బన్నెండేండ్ల యీడ్చుచు వలకుఁ బెంచి విడిచిపెట్టి
తామిద్దఱుమాత్రమే యెడతెగక కలిసియుందురు పురుషుఁడు
మృతిపొందిన భార్య మఱి బ్రతుకగ - భార్యమృతిపొందినఁ బురుషుఁ
డామెకై యేడువక కేవల మేకాకియై యెవ్వరికిం గంటఁబడక
యావజ్జీవ మెచ్చటనో కాలక్షేపముచేసుకొనును అట్టినునుష్యులకు
యథార్థవస్తుజ్ఞానముకలిగి శాశ్వత కై వల్యానందానుభవదాయక
మగును సకలభూతముల కభయమిచ్చువారు కనుక నామనుష్యులు
తమ యెముకలున్నంతవఱ కనఁగా (స్త్రీ) పురుషులు సంభోగార్హములగు
పైతో దుగుశరీరములఁ దొఱఁగినప్పటికి నెప్పటికి నైదనిసూక్ష్మదేహము
లతోఁబరస్పరప్రేమానురాగసౌఖ్యము శాశ్వతకై వల్యానంద మనుభ
వించుచుందురు అట్టి యుత్తమమనస్కమిధునను లెన్నియుగములకు
ముందో స్థూలదేహములతో నుండెను అట్టి నిక్కపుమనుష్యు లెన్ని
యుగములక్రిందటినుండియో మఱి పృథివిలోఁ గలుగనేకలుగ లేదు.
ఋగారునకు ముచ్చిబంగారువలె నాపుణ్యదంపతుల తరువాల
నానిక్కపుమనుష్యుల ప్రతిఫలములయిన కల్లమనష్యులు కలిగిది
ఏదురంగులతో సూర్యకిరణము వ్యక్తీకరించును గుణముకలది
గుణమునను రెండువస్తువులుచేరి యొక్కటిగాఁ దోచును. గుణి
భ్రాతుఁడు గుణము (స్త్రీ) యనఁ గాఁబట్టి ప్రతివక్తియును (స్త్రీ) పుం
మిధునమే. కనుక సూర్యకిరణము లేడగుణములతోడను మఱి
తేడుగుణులతోడను గలిసియున్న దాయేడుగుణులను పురుషవ్యక్తు
లేడుగుణములను (స్త్రీ) వ్యక్తులును వశిష్టారుంధతులు మొదలగు సప్తర్షి
మండలములు మొట్టమొదట వ్యక్తీకరించెను ఆసప్తర్షిగోత్రము

లోకొక్కటి యేడింట రెటింఁబడి నలువదిలోమిది మూలగోతము లయ్యెను. మన మలసఁగివా రాసప్తరిదంపతులు. ఆదంపతు లొక్కొక్కశిశువు న్నది యాశిశువును బాల్యముగడచువఱకుం బెంచి పిమ్మట నాపిల్ల యధేష్టముగా బ్రతుకు తెరువుచూపి తాము మఱి వరస్పరసంభోగమును మానుకొనియును జంటఁబాయ కింద్రియముల న్నాన్వధీనకర్చుకొని దంపతీధర్మమును శిశురక్షణోపాయమును గూర్చిన తమయనభవమును దమయొద్దకువచ్చి తెలిసికొననిచ్చుగించిన కన్యక లకు స్వటులకు న్నోధించుచు విజనస్థలల న్దమబ్రతుకు గడపు కొందురు

“ఋషిభ్యచ్చ ఎతృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ” అను తీరుగా జగమునందలి భూతభవిష్యద్వర్త మానకాలములందలిమానవు లందఱు తానప్తరి గోత్రముఁ జేగినవారే. మొట్టమొదటిఋషి ద్వంధ్వము లేడు మఱి యేడుజంటలసంతానమే తక్కిన వనుష్యు లందఱును, కాబట్టి మనుష్యులకు మూలకారణ మిధునములగుటచేతఁ బితరులనియు సతీంద్రియద్రవ్య గుటచేత ఋషు లనియును స్వాధీనేం ద్రియులుగనుక మహాయోగులనియు మూలపురుషులై పైతృకము లందుఁ జేర్కొనఁబడచున్నారు. సూర్యకిరణము మంపమైనపుడు రాత్రియు తీవ్రమయినపుడు సంధ్యయును దీప్రతరమైనపుడు పగలును బొడముచుండును. కాబట్టి యీమూడుకాలవర్ణవర్ణలంబట్టి మను ష్యాదిజంతువులన్నియు పుంస్త్రీసపుంవ్యక్తులఁదాల్చిన త్వరజ స్తమో గుణవిశేషములచేత సుత్రమమధ్యమాధిమస్థితుల మనుగడ న్నడపు కౌనుచుండున రాత్రియందుస్త్రీవ్యక్తి సంధ్యయందు సపుంవ్యక్తి పగటియందు పుంవ్యక్తియుం బొడమును గుణోపచయమానఁ బులింగమును గుణాపచయమ న స్త్రీలింగమును గుణాంతరాళావస్థయందు సపులింగమును వర్క్తికొంచున. మొట్టలోమొట్ట నా మొండిచేయి

చూపించురా యన్నట్లు నాతోడివా రేమో వారికిఁ దోచినట్లు
 పట్టుచున్నారు గనుక నేఁగూడ నేమోచదువరివలె నిట్లు
 వ్రాయుచున్నానుగాని నాకు మాత్రము తెలియదుచునా? తొల్లింటి
 పెద్దల కేమి తెలిసెనో వారొనర్చినమాత్రములనియును వారుప్రతి
 పాదించిన గ్రంథములనియు నివ్వడు ప్రచురింపఁబడినపు స్రవములను
 బట్టి చూడఁగాఁ దొల్లింటి పెద్దలు నిస్సందేహముగా నెఱిగినవారే
 కావచ్చునుగాని వారుచేసిన గ్రంథముమాత్రమిప్పటికాలమునఁ బ్రచు
 రింపఁబడిన వేదశాస్త్రములెవ్వియును గావు కావు- కారణ మేమన
 వ్రాతలు తలంపులచాయనుమాత్రము తెలుపఁగలవుగానివిక-మగు
 తలంపుల ప్రాణగురసము స్థితియైనవెల్లడింపనేరవు ఉను రడలిన
 బొందియొక్క చిత్రపటము స్వస్థునిదేహసౌఖ్యముగాని విద్వాంసుని
 యంతరంగమునుగానిఁ బొత్తిగాఁదెలుపనేరవు- ధ్వని గ్రాహి రూప
 గ్రాహియంత్రములంబట్టికొంతవఱకుస్వస్థుడై నవిద్వాంసునివాగ్రూప
 ములు స్థూలదృష్టి కందినప్పటికిని సూర్యుఁ డగ్ని యనియును భూమి
 కిన్ని యోదనములమేఱ నున్నాడనియును మింటిపాలదారిలోని ప్రతి
 నక్షత్రమును సూర్యునికంటెఁ బరిమాణమున లక్షంతలు పెద్దయను
 నంచనా టప్పాలు కట్టవలసినదేగాని ఇదమితమృని నిస్సంశయముగా
 స్థూలస్థూక్ష్మదశలన్నియుం బరీక్షించి చెప్పవలవియగునా? మఱి
 యును బెద్దలుకదేశించిన వేదశాస్త్రములివ్వియని వర్తమానమునఁ
 బ్రచురింపఁబడిన వ్రాతలంబట్టి యమ్మునులయభిప్రాయములను యథా
 ర్థముగాఁ దెలియ నెవరితరమగును? నన్నునేనే తెలుపలేకున్నప్పు
 డొరులసంగతి తెలిసి తెల్పఁగలవండితుండ నని చెప్పకొనుట
 దంభము మోసము స్వార్థపరత కూటివేషమగు న్లాని యథార్థ
 మగునా? “విజ్ఞాతారమరేకోవిజ్ఞానీయాత్” అని డప్పవేసి శ్రుతి
 ఛాటుచున్నదికదా? యథార్థవస్తుతత్వ ఘోష్యరికి న్దెలియఁబడదు,

మరొక వేళ సత్యంద్రియద్రవ్యమును కపిలునివంటిముని తెలిసికొన్నప్పు టిం బరమార్థ మింద్రియగ్రాహ్యముకాదుగనక “మానం వాఖ్యా నమ్” అనుచందముగా యథార్థవస్తుజ్ఞానలక్షణము కేవల బహు నమాధిస్థితి కాకతీతదు కావున తొలికవ్యవహారమును నీకలములు సిరాబుడ్లు కాగితములు వ్రాతలు పుస్తకములు లేనిపోని వ్యయ ప్రయోగములన్నియును కేవల మదరపోషణార్థమైన దంభములుగాని యథార్థజ్ఞానబోధకము తెంతమాత్రము న్నావు కావు కావుగాని యేదోయొకవృత్తి యవలంబించి పొట్టపోషించుకొనకతీతగుకనుకం బువృత్తు న్నాని నడువని లోకమందటొకేవృత్తిగొనునపుడు వివిధ గతులగడపుకొనకతీతబ్రతుకు జనసమ్మతముగా నడువదుకనుక యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనదానప్రతిగ్రహములబ్రతుకువారు బ్రాహ్మణునియు బ్రతిగ్రహణము యాజనాధ్యాపనలు క్షత్రము విడచినవారు క్షత్రియులనియు దానప్రతిగ్రహణము కుమాత్రమే యధికారులు వైశ్యులనియును బ్రతిగ్రహణమునకొక్కదానికే యధికారులు శూద్రులనియును నియును మగవడుచున్నది “చూలే లేక న్నవ్వుడు కొడుకుపోవులింగ” మన్నట్టిలోకవ్యవహారమునక బర మార్థమేలేనప్పుడు కేవలవరమార్థప్రయోజకములగు యజనయాజ నాధ్యయనాధ్యాపనములు నాల్గును దంభములుగాని యథార్థములు కానేకావు

దానప్రతిగ్రహణములు రెండునుమాత్ర మిలోకవ్యవహార మున నుండకతీతదుకనుక నారెండే సత్యములని యెల్ల రెటి గినదే దాన మనగాఁ బనికిందగినకూలి ప్రతిగ్రహణమునఁగాఁ గష్టపరిత మును గుడుచుట తనకుఁ గావలసినపని స్పరిగాఁజేసినవారి కేవలసీస ప్రతిఫలము దానము తనకవ్వమునకుఁ దగిన ద్రవ్యమునుమాత్రము పుచ్చుకొనట ప్రతిగ్రహణము ఈదానప్రతిగ్రహణము లనఁగా

నిచ్చివుచ్చుకొనుటలు పనిచేయించుకొనువారును బనిచేయువారు
 నన్యోన్యైకమిత్తము జకువుకొన్నపు డీతోకవ్యవహారమంతయును
 సరిగానడుచును కావలసినపని చేయించుకొనునేర్పును పనిచేయు
 నేర్పును మఱెంతపని కెంతప్రతిఫల మీవచ్చునో యేపని కెంతప్రతి
 ఫల మడుగఁదగునో యాచొప్పున జగముతోనే పెద్దలు పిన్నలకుఁ
 దాము చేసి చూపించుచున్నారు పనిచేసి పెద్దలు చూచినపుడే
 సరిగా గ్రహించఁగలపిన్నలు కోటికోకలైనలేనపుడు “పట్టపగలు
 చేయివట్టుకొని లాగినపుడేరాని దమావాస్యనాటి చిమ్మచీకటితో
 నామడదూరమునుండి కన్నుగీటిన వచ్చునా” యన్న ట్లిపుస్తకము
 లక్షరములు వ్యాకరణములు తర్కములు కవితలకట్టలు పంచాంగ
 ములు తిలకాష్ట బహిషబంధనము - వల్ల యధార్థజ్ఞాన మెన్నియుగము
 లైన నొక్కచిక్కినను ముమ్మాటికి న్లభించదు లభించదు ధర్మమున
 ద్వానదిచి పిన్నల కగవర్జియవాడే యాచారుఁడుఁడని యెద్ది యగుఁగాని
 పుస్తకములు జన్నిదములు నామములు స్థరించినచూత్రముఁదా
 ధర్మవేత్తనైనకొనుఁడుబొత్తిగా వెట్టివాఁడో లే తెలిసీలేలియని
 దురవాకారమతుఁడో లేక కేవలము మోసకాఁడో యెయు డక
 తీతను పిల్లికఁ జాం దాయణవ్రతమువలె నక్క కేకాదశిపారణము
 వలెఁ గేవ నివాశననిధువనవరులగు సంసారులకు యజనయా
 జనాధ్యయనాధ్యాపనములుగాని మఱి యట్టిపరమార్థజ్ఞానకిచ్చిహ్నము
 లగు జన్నిదములు నామములు జవతావళములు మడిమైలలు జాతి
 వద్ధతులు పోడశసంస్కారము లివన్నియును గేవల వివిధకృత్యములే
 నిక్కముగా సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షువులకు చూత్రమే
 యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనము లుద్దేశించఁబడినవి కాని స్వార్థ
 వరులు కుక్షింధరు లగు సంసారుల కెంతచూత్రము న్నానేకాదు
 అక్షస్మికముగా విజనప్రదేశమున నడవిలో నొండొరున్గలిసికొని

వరస్పరప్రేమానురాగము లగవర్చిన నవవయోవంతులగు స్త్రీపురుషు
 లొకసంతానము న్నన్నవటకుమాత్రము సంభోగసౌఖ్యమున నోలలాడి
 తక్కిన తమజీవనము గడుపుకొనుటకొఱకై మాత్రమే యీయజన
 యాజనాధ్యయనాధ్యాపన ముద్దిష్టములై నవిగాని సంఘములుగాఁజేరి
 గ్రామములందు నిరంతరవిషయభోగతత్పరులై నివసించుమనుష్యులకుఁ
 గానేకాదు గ్రామవాసుగు మనుష్యులందఱికిని గేలము దానప్రతి
 గ్రహములు రెండుమాత్రమే చెప్పఁబడినవి దాన మనఁగాఁ దోడి
 పాటివారి కుపకార మొనర్చుట ప్రతిగ్రహ మనఁగాఁ బ్రత్యుపకారము
 నందుట తోడిపాటివారికొఱకై పండించి యిళ్ళు వాకిళ్ళు కట్టి పండి
 పడ్డించి బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుటకై తగిన యన్నివిధముల
 పరిచర్యలు చక్కఁగా నెఱవేర్చుట దానము తా నెల్లవిధముల
 నొరులమేలునకై త్రికరణశుద్ధిగాఁ గన్పడదుచు నొరులచేతఁ దగిన
 ప్రత్యుపకారమందుచుంట ప్రతిగ్రహము ఈదానప్రతిగ్రహమును
 సరిగా పడువఁగలవారే సాధనచతుష్టయసంపత్తి బొందఁజాలి
 ముముక్షువులు కాఁదగి యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనముల న్వాసన
 ప్రసాద్రమమునఁ జరించి “బ్రహ్మవిష్ణుహైవ భవతి” అను
 తీరుగాఁ బరమార్థవేత్తలు కాఁగలరు కావున మునులు, గ్రామవాసు
 లకుగూడ క్రమక్రమముగా దానప్రతిగ్రహముల స్తుతకృత్యులైన
 వాకిమాత్రమే యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనములు మీరు
 ముముక్షువులై వానప్రసాద్రమనియమములను పహించి యడవిలో
 నాచరింపవలసి యుండుననిమాత్ర మాచార్యముఖమున వెల్లిడిం
 చిరి కన్నున్నట్లు పైవారనకొన్నజాలునని గ్రుడ్డివాఁడుగాజుకన్నులు
 పెట్టుకొన్నట్లే గ్రామవాసులయిన సంసారులు యజనయాజనాధ్యయ
 నాధ్యాపనము వెల్లిడించుచున్నారు పైకిపటారము లోపల లోటార
 మన్నట్లున్న వీడంభుల ఖోడశసంస్కారములు వేయెల యీపుస్తకము

లీలంచాంగము లీవేదశాస్త్రము లీచాతుర్వర్ణ్య పద్ధతు లీయజనయా
జనాధ్యయనాధ్యాపకము ఖోదశసంస్కారము లీసంస్కృతగ్రంథము
లీగడవిడలన్నియును గేనలదంభకృత్యములే

“స్ఫ్యస్ఫ్యనేస్ఫ్యనానిహేమత్స్ఫ్యన” జహోయేమిసంస్కృత
తథావ? ముఖ్యకంచేమిచనిడిచిని ట్లెంతనుఖము! నోటికినిక్కుముగా
బ్రతుకంతట నక్కరయగు మెత్తని తీయని యచ్చతేటతెనుగు
నాటుమా టాడనెచ్చినవారు తెలియనివా? “హేమత్స్ఫ్యన” అని
యెంతో పీండిచుకొన్న సంస్కృతమో “నా తెడ్డా” యనే కదా?
ఈ సంస్కృత మీవర్ణపద్ధతు లీయజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపకము
లీఖోదశసంస్కారములును గొత్తిగా మచ్చమాసిస్తనాని యిచ్చి
పుచ్చుకొనుటలు సాగా నడువనేరవు మఱి యిచ్చిపుచ్చుకొనుటలు
తిన్నగా జరుగనంతవఱకు నెవ్వరు న్నడతేజనరరు నేరరు ఏమియును
జదువనిగొల్ల డెవ్వడు వానగురియునో తనగొట్టెనడువడింబట్టియు,
నెవ్వ డెంత ప్రొద్దో ఎట్టచుఱువు ఎట్టియు నేతెవుళ్ళ కేమందో
తనతలిదండ్రులమాటంబట్టియు గున్ననున్న ట్లెఱుగి మట్కర్మ
నిరతులకిన్న వేయిరెట్లు హాయిగా బ్రతుకుచుంట కనిపెట్టియును
సోమరితనమునకిలవడి కనిచేయనోడి పోకిరిమాటం బకిమాలిన
ప్రాతలం బ్రొద్దుపుచ్చు టాటోటుచక్కిరికటా ముచ్చులకన్న
పసులు నయము, చెట్లు నయము, రాలు య మె తమోస మెంత
జూటక మెంతనగుచా టీమట్కర్మఖోదశసంస్కారవృథాయాసము?
లేమ పిన్ననాటి తీయని తెలుగుమాటల యలవాటులెప్పి మించినరు
మీది వెట్టినిళ్ళకలవడిన చెడుగులవలె టెక్కలెఱువుగొన్నమాట
ఈకులవలె సంతించుకొన్న వేల్పులసచదువు బడాయచూపు తెలిసీ
తెలియనివారికొకై తత్సనుముప్రవాయక లీజదుగనుక కేవల
లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రవ్యలు పరమకారుణికులు షరణ్ణ

లోకావృలగు గౌతమవ్యాసాదిమునులేర్పర్చినధర్మపద్ధతులు స్వాధ్యక్ష
పరులకుఁ గోఁతి చేత కొబ్బరికాయవంటిదేకదా ?

ఊరికి జోగి వెట్టి, జోగి కూరు వెట్టి అన్నట్లు సంసారికాని
జోగి యూరికి రానేరాఁడు మఱియు సంసారములోనున్నవాఁడుజోగి
కానేకాఁడు కాఁబట్టి విరాగులమని జోగులమని సన్న్యాసులమని
పరమహంసలమని యపధూతలమని వేదాంతులమని మతగురువుల
మని పీతాధిపతులమని గురువులమని యుపదేవులమని శ్రోత్రియుల
మని యజ్ఞులమని బ్రాహ్మణులమని మడికట్టుకొన్నవారమని తప
శ్శాలురమని యెక్కువజాతివారమని శ్రేష్ఠులమనియుం బామరుల
మోసపుచ్చుచు మూకరిసోమరిపోతునాల్ఱిముచ్చులు తప్ప నొరుల
కట్టారితమగు సొమ్ము గుడుచుచు నూళ్ళ స చరించనే సంచరించరు
నిక్కమగు విరాగులు గ్రామములకు రానేరాక విజనప్రదేశములగు
శేవలారణ్యములందే యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టులయ్యెదరు ముంతేరి
కంకణమునకదమేలా ? కాషాయవస్త్రములు కాపీసములు జడలు
గడ్డములు విశ్మితపశుచరూపములు చేత గుండచిప్ప కట్టలు
పావకోళ్లు డమ్మపడరలు వెట్టిమొట్టి కేకలతోఁ దా మాతృజ్ఞాన
వంతులమనియుం బరమార్థవేత్తలగునియు ససశస్త్రవతులమనియు
నూళ్ళం జొరఁబడు కనికిమాలిన సోమర్చిపేలుడుగట్టుం దెవుఱుల
నునుజంతువులను బాటదరుమున ట్లింట నడుగుపెట్టినక బుద్ధిచుంతు
లగు సంసారు లడవికిఁ దన్నితగిలివేయవలెను ఇల్లువాకిలి భార్యపిల్ల
యిరుగుపొరుగు నాజ్ఞయడ్డు మర్యాద పెద్దపన్న మంచినడువడి
పోలమువ్యవసాయము కాయక్లేశము కష్టారితమునబ్రతుకుట తోడి
పాటివారికిఁదోడుపడుట యెరులను సుఖపెట్టిజనసమ్మతముగాఁ బ్రతుకు
పొఖ్యమునొందుచు సంచరించుట మొదలగు కట్టుబాట్లు గఽగృహస్థ
ధర్మమాచరించుటకన్న మనుష్యు లిహపరములందరించుట కింకొక

యసాయము ముమ్మాటికి నేదు లేదు లేదు- ఇంద్రియవ్రత్యక్షము
 లయినసంగతులు తోడిపాటిజనులు పెద్దలలో నూటికి డెబ్బదియైదుగు
 రొక్కకొని యాయాయుచోట్ల జగజ్జన దమపిన్నలకు నిక్క
 ముగాఁ దాము రూఢిగాఁ దెలిసినసంగతులని భోధించిన
 యతీంద్రియ వస్తువులు తప్పఁ దక్కిన యతీంద్రియములను
 గూర్చి యూహించి పెద్దలు చెప్పనిసంగతుల స్థూర్చి తెలిసి
 కొనుటకై స్వస్వవిహిత సంసారకృత్యములు మానుకొని యెవ్వఁడో
 యొక పెట్టివాఁడుగాని మోసగాఁడుగాని తనకుఁ బ్రత్యక్ష
 మయ్యెనని యొక లేనిపోనిదయ్యమనగూర్చి చెప్పిన దంతయును నిజ
 మనినమ్మరా దొకవేళ యట్లుండవచ్చునని యుక్తిచేత నమ్ముకొనినను
 దనతోడిపాటివారి కుపకారకమగు సాంసారికధర్మమును విడుచుకొనుట
 స్వవ్నచింతవలెఁ గావలసింపని చేటునకుఁగాని మఱొందుకుం గొఱ
 కాదు అతీంద్రియకారణము అతీంద్రియకార్యక్రమము నూహించుట
 కధికారు లడవిలో దపసుచేసికొనుమునులే ఏది సంసారమున జరుగ
 వలసినదో మఱియును మర్తజీవపమున కెంతయవసరమో యీజగ
 మున నెప్పు డెట్లేది జరుగకతీతదో యట్లే యగుచుండును మనుష్యులు
 తమలోఁదామందఱు స్థలసిమెలసి పొందిపోనఁగి యన్యోస్యప్రేమాను
 రాగముల సంచరించుటమాత్రమే సంసారమున నవశ్యక ర్తవ్యమగు
 విధి- కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగు మనుష్యులు లేనిపోని గగనారవిందవర్ణ
 సములకుఁబూనుకొనిననికిమాలినమాటల వ్రాతలుపు నైకములన్నియు
 పట్టిపెట్టి కూడుగుడ్డలు కప్పారితముగా సంపాదించుకొని గృహకృత్యము
 లన్నియును స్త్రీపురుషులందఱును నెఱవేర్చుకొను నేర్పు సంపాదించు
 కొని నకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొను నన్యోస్యమైత్రిం బరఁగుచు
 నాకస్మికములు దైవికములగు నీతిబాధలనుండి కాపాడుమని లోక
 శాంధ్యుఁడును బ్రత్యహవ్రత్యక్షుఁడగునూర్యభగవానులకు నిష్కలభేద

వెంటనే మొక్కి హాయిగా బ్రతుకుటమిక్కిలి దొడ్డబుద్ధి జనులందఱి కన్యోన్యమైతఱిం జెఱచి పరస్పర ద్వేషమును స్వార్థపరతను హెచ్చించు మతగ్రంథము ను బూర్వాచారమును వేషభాష యందలి కట్టుకాట్లు పన్నింటి నాయాయి దేశము నుండి బుద్ధిమంతు లేకీభవించి యహింసా వ్రతానుసారులై బహిష్కరించక తీరదు పయ్యామయుడగు భగవంతుడు వేషశాస్త్రములన్నియుం బ్రజలు పరస్పర ప్రేమానురాగములతో సర్వజనసామాన్యభోగభాగ్యము లభింపించి యిహపరములభి ధరించుటకొర కేర్పర్చెనుగాని యెంద్రులు కలహించి బ్రతుకు పాఖ్యము చెఱచుకొని నిగ్రహభాజనులగుట కెంతమాత్రము స్థానే కాదు తెలిసీ తెలియని మెఱుఱు సీ కెందు కీయవస్థ? దై వసంకల్పముచొప్పున నే కాలమున కెట్లండవలయు నో యాతీ గానే జనుల వేషభాషలు మఱి సకలాచారపద్ధతు లుండకతీరదు నీయిష్టానుసారము గా గాలివాసలును గ్రహగతులును ఋతువులును దేహధారుల యత్పత్తిని నాశములును మొదలగు సహజ పకృతిపద్ధతుల న్మానవప్రయత్నము సుంతయు స్మార్చలేవుకదా! ఎప్పు డెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగుచున్నది నడుమ నీకీతువుపట్టరా చుభార మెందుకు! నీమనసు నీయిష్టానుసారము నీవే దిద్దుకొన నొక్కింతయును సమర్థుడవు కావుకదా! కాలగతులు తప్పింప నీతిరమా? యెందుకు నీపిచ్చివాతలు కాగితములు కలము లంజనములు చేటు వ్యర్థవ్యయ వ్రయాసములు నీకేల “సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను తీరుగా యెట్లేదిజరుగుచున్నదో కనిపెట్టుటనొదవ్వు నీకర్తృత్వము మఱెందుకు న్లేదని తెలిసియుండెలియనట్లు వృధాభ్రాంతి నెందు కల్లాడెదవనడవా మోయి వ్రతకీర్తి! చూడుయీడుము దిరిగమన వ్యుఁడు సహజముగా ఫల్గుణప్రధానడయ్యెనేని వగచినలాభములేదని రూఢిగాఁ జెలిపి కొన్న వృత్తికిం ప్రాణిహింసకొప్పుడు- చుటితనతోడి పాటివాఱందల్లు

నూడఁ దనవలె సత్త్వగుణప్రధానులై పరస్పరప్రేమానురాగము హాయిగా బ్రతుకుచుటకై సంతతమన్గోరుచుండును మఱియుం బరస్పరప్రేమానురాగములతో స్వార్థపరతమాని తనతోడిపాటివారం దఱును సమానభోగభాగ్యముఁ హాయిగాఁ గలసిమెలసి సుఖముగా నెట్లు జీవించగలరో యట్టియుపదేశము నొరులు వినివను వినకున్నను పల్కులన్ ప్రవాఁతల నిట్లు వెల్లడించుచుండును స్వార్థపరుడవై నీవు నీ తోడిపాటివారికన్న ధనము విద్య కులము బలములందు శ్రేష్ఠుడని పిగచుకొనుటకు తంటాలుపడుచుంట నీకెట్టిస్వభావమో నీవంతశ్శత్రువుల జయించి సత్త్వగుణప్రధానుడవై నన్ను నీతో సమానునిగా ననుగ్రహమునఁ జూచెదవేమో యిట్లు ప్రవాఁతల నీమనసుగఁగించుటకై కలమునఁ గన్నీటిసముద్రముల న్నల్పించుట నా స్వభావము జనులందఱునోయ్యవ్యప్రేమానురాగములతోఁ గలసిమెలసి దేశకాపాత్రానుసారముగా బ్రతుకుటకై పెద్ద లేనాడో వన్నిసవాక్యములే వేదములు కావునఁ బౌరుషేయములు స్మృతియులేగానపంచభూతములవలె నహజములు కావు కాఁబట్టి వేదములు వేదాంగములు మొదలపాదశవిద్యలన్నియును ధర్మసంగ్రహార్థమై బుద్ధిమంతులున్ సర్వలోకహితైషణులగు ప్రాచీనులు వన్నిసవన్నాగములే- కాఁబట్టి దేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమం దపాదశవిద్యల న్నల్పించుకొనవచ్చును

బ్రతుకుతెరువు

నకలజనసమ్మతమైన వర్తకలవారి కొఱకు మాత్రమే శ్రౌత స్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనుగాని ఒరులకప్రమాన బ్రతుకునాలి ముచ్చసోమరిపోతు బూకరిగాండ్రకొఱ కెంతమాత్రము గ్గానేకాదు

బ్రతుకున కవశ్యమగు కృషి వాణిజ్యము వశుపాలనము- దుష్ట శత్రుమర్దనచాతుర్యము గృహవస్త్రాద్యవశ్యజీవనసదుపాయవిరచనాచాతుర్యము- సకలశిల్పకళాకాశలముతోఁ దనతోడిపాటివారి స్సఖి పెట్టి తానుసుఖజడనేరనివాఁడు కేవలజగత్కార్యబోధకములగు వేదశాస్త్రాభ్యాసమునకును శ్రౌతస్మార్తవిధానములు జరుపుట కెంతయు స్పృహగలవాఁడు పనికిరాఁడు- తెనుఁగెఱుఁగని సంస్కృతంబు తెన్నేమెఱుఁగున్- నేర్చుకొని నెఱవేర్చుకొనకతీరని సంసారికృత్యములే చేతఁ గానివారికిఁ గేవల వరమార్థసాధకములగు శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచంచు నేర్పెన్నటికి న్దురురనే కుదురదు- ఉట్టికెగరిలేనమ్మ స్వర్గమున కెట్లెగురును? పంచకులుటక్కరులుతుంటరులుదుర్వ్యసనాసక్తులు కేవలస్వార్థపరులుకర్తవ్యాకర్తవ్యవివేకములేనితెలిసీ తెలియనిజ్ఞానలప దుర్విదగ్ధులుతప్ప-జడములువిడిచిలొట్టలకుదిగునట్లు దనతోడిపాటివారునుదానను సుఖముగా ౨రస్పరప్రేమానురాగములతో బ్రతుకు నెఱవేర్చుకొనఁదగిన సుఖజీవనోపాయములను సంపాదించుకొనటమాని గగనారవిందవర్ణనమగు కేవలపారలౌకికప్రయోజనములగు శ్రౌతస్మార్తకర్మచరణమేలా? తనతోడిపాటివారి నోసపుచ్చికవ్వపెట్టక తనకష్టపరితమునఁ దనకుటుంబమును సంతోషపెట్టి తానుఖించినఁ జాలును- కేవల ముముక్షువులకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగు వరమార్థ విచారణము మాలయూల్లో మంగళాష్టకములవలెఁ గేవలనిద్రాహార విహారసౌఖ్యసంపాదన ప్రయోజనమగుసంసారమునవిష్ఫలములగుట యేగాక నగుబాటుకూడగాదా? కాబట్టి వేదవేదాంగవేత్తలగునియు శ్రౌతస్మార్తకర్మనిష్ఠాపరులమనియు స్వర్గమునకుఁ దమకున్నత్రైజ్యయోడమనియు తమ భావ సంస్కృతమనియు నితరులభావయప్రభంకమును మ్రేచ్చితమనియుఁ దమ్మును త్రపుణ్యమునకే కూడుగుడ్డలిచ్చి

యందఱిక్ గముందుగా నాదరించనివారందఱున నాస్తికులుంగులతా
హ్యులనియు అగువారుడవరనిమి తంబహుక్రత వేషమన్నట్లు అవివేకులు
పానురులుం బిచ్చిపాదను మఱియుం దమ్మును దీముపట్టగావించుకొని
లోకులను బెడరించి బ్రతుకే నెంచిన మోసకాండ్రు

అట్టివారి మాటలిట్లుండును - ఓహో సెట్టిగారు! నే నేమని
మనవిచేసెదను నేను భోమయాజులనుగదా, యబద్ధమాడను చిత్త
గించితిరా నాపిలుక, నానామములు, నాచేతితడియంగవస్త్రము, చిన్న
రాగిజారీయును ఒక్కపూఁతే నా భోజనము రాత్రి వాసెనపోతె,
దానిలో నంచుకొనుటకుఁ బప్పు పచ్చ పూరుగాయలు, ఫలాహార
మైనపిమ్మట దొరకినన్ని పాలు నాసోమిదేవికిఁ బదాజేడ్ల వయసు,
నాకిప్పుడు డెబ్బవవవడి నేను బెండ్లాలపులి నిదివఱ కైదుగరుని మాట
దక్కించుకున్నాను ఇప్పుడు ముసిలిబోసిపులినై యీ పెను మీనంటి
ధర్మాతులసహాయము చేతఁ బెండ్లాడి పల్లల న్ననుచున్నాను కావున
మునకు నే బొత్తిగాఁ బనికిరా నైనప్పటిఁ గ్కొచెడిపోదా? కాబట్టి
మాశ్రోత్రియులలో “నూరివిడుచుచున్నప్పటికిఁ బెండ్లాడు మా
దిక్కుమాలిన చావు చావక తీరినిగూనివంపు మరియూద - అని
అందును సరే యావల నగ్నిహోత్రమువేళ యగుచున్నది చిత్తి
గిందుడీ, మహానుభావుని పురమండలి శ్రోత్రియులు వట్టాత్రు
తుండితు లందఱము మీతరణోపాయమునకై తెచ్చినాము చూడండి
యీమహాత్ముడు వేదవండు రాజసూయాంతశ్చౌతకర్మములు, పితృ
మేఘాంత స్మారకర్మములు చేయించుటలో నింతవాడదివఱకు లేఁ
డిక ముందు పుట్టెడు- వ్యాకరణమా కలంకలే- తర్కమా గౌత
ముడే- బుద్ధికి బృహస్పతిం జంపి పుట్టినాడు- వేయేల స్వతంత్ర
వ్యతంత్రుడు దర్శనములన్నియును ముమ్మాటికి నొకలవేదశాస్త్రము
నిన్నియు నిమ్మహానీయునిసాములే “పుంభావ సర్వజ్ఞః శుభిర్భు

తథాపి ప్రాముఖ్యాభ్యాన ప్రఖ్యాక్షర తుభిత తుణ్ణావ చేచ్ఛద్యా
 వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నఖఫయ - మససర్ - మత్సేస్సిన పరిష్కృత
 ప్రకృతిపురుషచతుర్వింశతి తత్త్వాకాశవందాంగానాహత మణిపూర
 స్వాధిష్ఠాన బ్రహ్మప్రళయ సమాధ్యుచ్ఛిష్ట ప్రమాణ ప్రమేయ
 సంశయ సంశయద్రవ్యగుణ విక్షేపణావక్షేపణాది కర్మాభావ
 సమవాయకారణచక్రకదోషా సవస్థాసస్థానుష్కందురాహాథ దృష్టి
 షేత్సేత్సాహ పలాశఖాంఛినత్వా దర్శి హోమ పురోడాశ స్విష్టకృ
 ష్టక్షణమదమత్రాంజాంబాలికేన కశ్చిన్మాంయభ్యత్యశ్వకంవినాశాలా
 ప్రవేశావభృథస్నాన యజ్ఞోపవీతసూత్ర నీషీడనోదకంతిఃపరిషిచ్య
 'భూర్భూవస్వః' మంత్రిప్రాణాంత షోడశ వైదికస్మార్తవధ్యహం
 బ్రహ్మస్మి'యేమిచ్ఛేష్వదుపెట్టిగారూ'యిమ్మహాత్ముడవతారపురుషుః
 దాలాగుకాదు సాష్టాంగపడమనినదే చూచితిరా యియూరి వేద
 వేదాద్గవేత్రలము మేరువలయు మాత్రోనే యిప్పటికి గొత
 బ్రాహ్మణ్యము నిలిచియున్నది చిత్తగించండి బ్రాహ్మరథశ్రోత్రియ
 శిరోమణి మహామహామహామహోపాధ్యాయ పండితసార్వభౌముని
 గ్రంథడుగు పెట్టనీ మాపాండరీకయాజాలుగారి కిప్పుడు డెబ్బదేడ్లు
 దాటినవి గాని యింకను చేయవలసిన మహావ్రత మొక్కటియే
 తరువాయి ఇంతలో గ్రహచార ముత్పన్నకుఁ డయ్యెను- సుఖతీకుడు,
 కాని యజ్ఞము చేయనర్హుడు కాఁ డోహో మీతాతతండ్రుల్లు-
 కు బేరుపకైనఁ గొఱతకలదుగాని మీరు నర్వసంవత్సమృద్ధిచుంతులు-
 "అగ్ని మేవవరూధంకృత్వా" అని యన్నాడు- మీవంటిధర్మాత్ము
 లీమహావ్రతకర్మ సకలజన బాహుముగాసలిపించకతీతదు-మీభాతమ్ము
 చూచినారా ! లక్షరూపాయలు సగదున్న దొకవైదికునకైన
 మీసొరు గిచ్చినాఁడా "వేదవిదే ఖలు దత్తం దత్తమ్" అన్నాడు

వదనాల్లేండ కన్యక లోసాలుకీడుచున్నది పుస్తె ముడివేయుటే
 తరువాయి. రెండువేలరూపాయలునగలకు నాల్గువేలరూపాయలలో తీసి
 వేయుటకు కావలె నింతవండితుఁ డవత్నికుఁడై శతవృద్ధులపట్టి
 కుంటకు బ్రాహ్మణ్య మివ్వవడ దీపుణ్యము మీరు వక్కించుకొన
 వేమయ్యా కు బేరుడఁపు నీకొకపూట తాంబూలముపాటి నెలవు
 లే దీయాటువేలరూపాయలను” - అని

వి శ్వ హి త కాంక్ష

అటువదిలక్షలసంవత్సరముల కొకమాటు క్రమక్రమముగా
 సూర్యునకు మర్త్యలోకమంతయును దగ్గరయై యొక్క ఊహాత్మక
 భవ్యమై యాకసంబున నంతర్నితమగును విడవ నాసూర్యగోళము
 కూడ వాయుగ్నిజలపుధ్వీత త్వము లన్యోన్యము కలిసి ఘనీభవించి
 సమద్రములు పర్వతములు నదులు వనము లాకాసమునఁ గల
 భూమండలముగా నేర్పడుచున్నకొలంది నెనుబది నాల్గుకోట్లజీవరాసుల
 నానావిధోద్భిజ్జస్వేదజాండజరాయుజదేహులు “థాతా యథా
 పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిచొప్పనఁ బ్రత్యేకముగా స్త్రీపుం
 వ్యక్తులేర్పడి ఋతుధర్మముననుసరించి యుద్భిజ్జములందు స్వేదజము
 లందు నండజములందును జరాయుజములందుం బొడము కీటసరీసృము
 వక్షిమృగమనుష్యజాతిదేహములందు సమానాకారములనున్న స్త్రీ
 పుంవ్యక్తులు ఋతుధర్మానుసారముగా మిథునములు క్షుట్టుకొని
 తమపోల్కి స్త్రీపుంరూపసంతానము న్నన మొదలిడును సహజముగా
 బుట్టిన కీట సరీసృవ వక్షి మృగ నరులు దేవయోగు లనందీక్షి
 మొట్ట మొదట స్త్రీపుంవ్యక్తుల పరస్పరసంభోగమువలనఁ గలిసి

దేహధారులు ద్విజస్వేదజాండజబాఱుజప్రాణులు మర్త్య లాఱి
జఱిరిఱాను ర్త్యజీవులు సృష్టి మొదలు ముక్కుదిరెండులక్షలయేండ్ల
తఱికున్న కాలము కృతయుగము- తరువాతకలిగిన దేహధారులు
పదాఱులక్షలయేండ్లవఱకు న్వలసిస కాలము త్రేతయుగము పిదప
సెన్నిదిలక్షలవత్సరములవఱకుఁగల సకలజంతుసృష్టి కాలము ద్వాపర
యుగము కొట్టకొ సకు నాల్గులక్షలవర్షములవఱ కున్న కాలము
కలియుగము పిమ్మట నఱువదిలక్షలవఱ కెట్టిసృష్టియును లేకున్న
కాలము ప్రళయకాలము ఇట్లు తుద మొదలై యుఁగఁ దరము కాని
యఱువదిలక్షలసంవత్సరముల గడువు తెన్నిగడచినవోలోకబాంధవుఁ
తును కర్మసాక్షి యు జగచ్చక్షువునగు సూర్యునకే యెఱుక కృత
యుగమున మర్త్యధర్మము మార కొక్కతీరుగా నుండును త్రేతా
యుగమున నొకవంతు మాఱజొచ్చును- ద్వాపరము ధర్మమున
పగ మొడిదొడుకగుచు మాఱుచుండు- కలియుగమున ధర్మమంత
యొన్న సగము న్నిలుకడ నెట్లుమాఱునో యామాఱుడలఁగూడఁ
దోట్టినలవికాక ప్రతిక్షణము మాఱుచు యొక్కింతయును వ్యవస్థల
తేక రానురాను సన్నగిలి తుదకు నిశ్శేషముగా మర్త్యలోకముతోఁ
ప్రళయఱగ్నిపాలై నశించును- చెట్టుచచ్చెడు కాలమునకుఁ గుక్క
ముఱికిపిందెలన్నట్లు “కలా పంచనహస్రాణి జాయతే వర్ణసంకరః”
అనుతీరుగా నివుడు వర్ణసాంకర్యము పొడచూపెన శిష్టాచారము
లక్షుగఁబెను- దుస్సావితంత్ర్యము దురభిమానము కుతర్కము
వివేకభావనయును బెరుఁగఁ దక్కినజంతువుల సంగతియేమోకాని
జనుష్యులండు మర్యాద తాఱుమాఱగుచుండెను- ఇవుడాదేయ
మతో హేయమద్దియో యెవఁడేజాతివాఁడో కర్తవ్యమద్దియో
తేలియరాక గడచినయైను వేలసంవత్సరములక్రిందటఁగూడ ప్రాచీనుల

యందు నివృత్తివారియందు చచ్చటచట ముదిరిన యభావచేష్ట లున్నవని నిశ్చయించునంతదుస్థితిలో ధర్మమున్ బగఁగుచున్నది - తగ్గకట న్యాయముగాఁ జాతుర్వర్ణ్యమును శిష్టాచారమును నామమాత్రో వశేషములయినవి టయీ! యెవ్వటిధర్మ మవ్పటి దెవ్పటికుల మర్యాద లవ్పట్టివి నీ కెందు కీయరణ్యరోదనమనినచో - “ఏటికి వంకలున్నవిగాని నీటికి వంకలున్నవా” అనునట్లు కృతత్రేతాద్వాపర కలియుగములం దెన్నఁదైన ‘సోఽయందేవదర్శః’ అను న్యాయముగా నెచ్చటనున్న వ్పటికి దేవదత్తుఁడు మాఱఁడుగా? జనులందఱు స్థలన యన్యోన్య ప్రేమానురాగముల నున్నపుడు ఆరోగ్యమయినవశరీరము నకు మందవసరములేన ట్లీవారె యవసరమేలేదు - నోయ్యానీ కొనుమోయీవ్రతకక్షీ! యారోగ్యముదప్పినపుడు నీ వెన్ని బింక ములు పెంకితనములు కట్టిపెట్టుకొని మొట్టో మందోమందో యనవా? ఇవ్పటిజనము లేమియుఁ బోల్చువీలుకాని జన్నియ నున్నారు - నిక్కమే నారోగమే నే గుదుర్చుకొననేరనుగాని నాయరుగుపొరుగులు హఠా నుంట నావారుసుఖముంట చూచుట నాస్వభావముగాన నిట్లీవారె యొకమందై యివ్వులు నాతోడిపాటిమంచివారలు సుఖవడుదురే దొడ్డబుద్ధిసలరుదురుగాక యని కోరచుంటిని ఇంతకును దేహస్మృతి యున్నదనుక సహంకార మమకారయుతుండై తన్ను స్తనకఠిని వేటుగా విశ్వము స్ఫురికించకఠీటదుకనుకఁ బరోపకారమున కడ్డు పగులు నాచారమును దృఢించి పరోపకారకవహర్తనముం జేకొని తనవ్రాన్ని నెఱవేర్చుమని సర్వశక్తియు సర్వకర్తయు నిర్మలాంతరంగ ప్రకాశకుండగు వాసుదేవు నహర్నిశము స్వేదించుచుజీవయాత్రము గవచ్చుచు బుద్ధిమంతుఁడు లోకులందఱిచేత మంచివాఁ డనిపించుకొనును. యావజ్జీవము “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను

మొత్తముకన్న దగు మనుష్యుడు బహిష్కరించినమంత్ర మింకెద్దియను
 వేదు. తాబుట్టకముం దున్న తనస్థితివలె దేహత్యాగము వివక్ష
 గలుగు తనస్థితి యేమగునో దైవమునకే యెఱుక కావున ఫలాపేక్ష
 యెద్దియు న్నాని శేవల లోకోపకారమునకై తన జతుకును వినియోగ
 న్నర్హుకొను. నుపాయమునే మను లప్రాదళవిద్యల నుపదేశించి రని
 ఘామాట్టికి నమ్ముకొనవలయును ఇది నా సమ్మతము మఱి యీనా
 మతముతో నెవ్వరై న నేకీభవించినయెడ నుపకారము పొంది దు రేమో
 యని యిట్లు నిద్రాహరసౌఖ్యమునైన నుపేక్షించి యీ గ్రంథమును
 రచించుచున్నాడను సర్వాంతర్యామియగు భగవంతుఁ డీకృతి న్నొన
 న్నాగించుగాక

మా న వ జీ వ న ర హ స్య ము

మొట్టమొదట స్వతంత్రముగాఁ బుట్టిన స్త్రీపురుషు లీదుసకు
 పుచ్చియన్యోన్యముం బ్రేమించి కవగూడి తమకుఁ గలిగినశిశువును
 జన్మించేడ్ల వఱకుఁ బెంచి యింక నీయిచ్చపచ్చికట్లు బ్రతుకు మని
 విడిచిపెట్టి మఱి దాము కవగూడక తమపుట్టుటకును దమయన్యోన్య
 ప్రేమానురాగములకును దమకుఁ గలిగినసంతానమునకును మఱియె
 డమవలె సృజింపఁబడిన యితరదేహధారులకును దమకుఁ బ్రత్యక్ష
 మునాఁ దోచు జగత్కార్యములన్నిటికినిఁ గారణమెద్దియో కనుక
 గొనుటకై తమ మిగిలినజీవితమును వినియోగించుచు ఋషిదంపతు
 లనాఁ బరఁగిరి ఆఋషిదంపతులకుఁ బుట్టిన స్త్రీలు పురుషు లన్యో
 న్యముం బ్రేమించి యీదుసకువచ్చి పూర్వులవలె నొకసంతానము
 మొత్తమునఁ దృప్తిపడయఁజాలక ఋతువున్నంతవఱకుఁ ఘో
 ణాదటఁ బ్రేమించిన పురుషునే స్త్రీ నేవించుచు నడవిలో వల్కల

ములకట్టుకొనుటయును బదివడేనుగురువఱకుఁ గటుంబములుచేరి యొక్కచోఁ గట్టిరములు నిర్మించుకొని కాఁపురములు చేయుచుఁ గంఠమూలఫలములచేతమాత్రము జీవించుచు ఋషిసంతతివారమని తమతమమూలపురుషులను బ్రత్యహము స్మరించుకొని వారియయో నిజత్వవిహత్యమును మఱి యొక్క సంతానముతోమాత్రమే యా పుణ్యదంపతులు సాభోగవాంఛ న్లట్టిపెట్టుకొని పరమార్థవిచారణచేత మాత్రమే తమజీవయాత్రఁ గడపుకొనఁగలిగినవ్రతమును గొనియాడు కొనుచుం బరస్పరోపకార మొనరించుకొనుచు నడవిలోనున్న మేఁకల నాపు సృచ్చిక కావించుకొని పాల్బితుకుకొనటయు దుంపలుడుకఁ బెట్టుకొనుటయు నివ్వరినంచుకొనుటయును గావలసినయాహారపదార్థములను భూమినిబాగుచేసికొని వండించుకొనుటయును దమపాడివటలకుఁ దోడుకమ్మని సూర్యచంద్రులను జాక్కలను గాలి వాన యగ్ని నీరు భూమి చెట్లు పర్వతములు నదులు మొదలగుజగత్త నడలియ్యి వస్తువులం దొకశక్తి యెద్దియో యున్నట్లు భావించి యట్టివేల్పును దనుబ్రతుకుసౌఖ్యము నభివృద్ధికావించ వేఁడుకొనుచుఁ దాము తిను పదార్థములను నావేల్పునకు మొట్టమొదట నివేదించి పిదపఁ దా మనుభవించుచుం దనువుట్టుకకుం బెరుఁగుటకును మఱియు మృతికి న్నారణముగాఁ నెద్దియో దైవ మున్నదనియుఁ దా మంద అన్యోన్యోపకారము గావించుకొను చాదైవమును వేఁడుకొనుచుండినయెడలఁ దాముకోరినట్లు తమబ్రతుకు హాయిగాఁ గడచునని దృఢముగా నమ్ముకొనుచుఁ దమతమమూలపురుషుల క్రితిగాతమవశిష్టకశ్యప భృగ్వంగిరభరద్వాజాది సప్తర్షినామంబులిడి తద్గోత్రభవుఁము తా మని నలువదితోమ్మిదిగోత్రములవారై మఱిలెక్కకు మిక్కిలియైన యశ్శాంతరగోత్రంబులం దామరతంపర జగమునందుఁ జిన్నచిన్న కొండవల్లెందుఁ బెక్కుతావుల నివసించుదొడఁగిరి- బససమూఢా

మధికమయినకొలది శాశాహారము దొరకనిచోట్లంగూడ నివసించి
 చేపలు మృగమాంసముగూడఁ దినక విధిలేనిచోట్లగూడఁ గొందఱు
 ని సీ పఁదొడఁగి మృతములు మొదలగునీతికాధం దాఁకటివెట్టిచే
 జేతఁజిక్కినశాశమునుగాని యేజంతువునైనఁగాని తుదకుఁ దమతోడి
 చాటివారినిగాని భక్షించి ప్రతుకు నిల్పుకొన నాసించిరి ఈవిధముగా
 మనుష్యసంఘము పెరిగినకొలంది జగమం దన్నిచోట్లకును వ్యాపించి
 కేవలము మంచుదీప్తమోదన మఱి మంచుచున్న యెడారుల
 యందును బర్వతములందును నదులందును నరులచేతను సముద్రము
 చేతను జాట్టబడిన చిన్నచిన్నద్వీపములందు ఘోరారణ్యములందును
 నివసించి శాశాహారమునకు మాంసాశనమునకుఁగూడ సలహాలు
 పడిరి సంభోగవంశము మానుకొనలేక ఋతురజస్సు బొత్తిగాఁ
 గట్టబడినవఱకు (స్త్రీ)ల పురుషసంయోగసౌఖ్యమున నోలలాడుచుఁ
 దనుప్రతుకులు బొడిగించుకొంటుకై యాహారపదార్థములను గుంపా
 దించుకొంటుకై తమపల్లలనుగూడ సమ్మకొనఁజొచ్చిరి భూమిని
 బడించుకొంటుకై మఱి పాలకొఱకును మాంసముతినటకొఱకై
 వివిధజంతువు ను మనుష్యులనుగూడఁ గ్రయమిచ్చిగాని బలాత్కార
 ముగాఁగాని దొంగతనము మోసముచేతఁగాని స్వాధీనపర్చుకొను
 చుండిరి శరీరబలము మఱి బుద్ధియుపాయముల సామర్థ్యముగల (స్త్రీ)
 గాని పురుషుఁడుగాని బలహీనులను జేతకానిమనుష్యులను జంతువు
 లను దనవశములోనుంచుకొని యభేష్టసుఖము లనుభవించుచుండును
 జగమందుఁబెక్కుచోట్ల లెక్కింపవలసినవికానిగుంపుగుంపులుగామను
 ష్యుల గూడి యొండొరులం దనువశము కావించుకొని యభేష్టభోగము
 లనుభవింప నాసించి పరస్పరకలహముంగొని జయాపజయంబులనుఖ
 దుఃఖంబు లనుభవింపఁజొచ్చిరి కేవలము స్వార్థపరులై కుక్షింభరులై
 భక్త్యాభక్త్యుపేకములేక అమసౌఖ్యముకై తమకంటె వేఱగునేప్రాణి

నైన హింసించుస్వభావముకలవారు మనుష్యులలో రాక్షసులు
 క్రవ్యాదు లనురుణం బూర్వదేవత లనంబడిరి. దేహముమాత్రము
 భక్షింపఁజడునుగాని స్వత్వజాగ్రత్తువువు. బరికించుసాక్షియగు
 చైతన్యము దేహాతిరిక్తము నిత్యమని తెలిసి తదేహము నుపే
 డించు స్వభావముకల మనుష్యులు సురలు దేవతలు మునులు
 బ్రాహ్మణు లనంబరఁగిరి. తోడిపాటివారికి రాక్షసులు భీకరులు
 మఱి బ్రాహ్మణు లనుకూలురు. మొత్తముపై మనుష్యులలోఁ గేవల
 శాకాహారులై యేమిషచేతనైన జంతువులను జంపనొల్లక తమ
 తోడిపాటివారికి సంతోషకారులైనవారుదేవతలు. మఱి మాంసాశను
 లై లోకంబకులై జీవహింసారులైనవారు రాక్షసులు. సుఖదుఃఖము
 లను రెండు నుపేక్షించి స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారకరాయణు
 లగువారు మనుష్యులలో దేవతలు భూసురు లనంబడుచు నిత్యమన
 స్సంతుష్టికిఁ బాత్రులై జననమరణంబాహరూపకసంసారమునకు
 సాక్షిమాత్రులై యుదాసీనులై యరిషడ్వర్గమునకు లోబడక జీవ
 స్మృతులగుచున్నారు. స్వార్థికులై పరిస్పర కలహముల నెడతెగ
 కరిషడ్వర్గమునకుఁ జిక్కి సకలవిషయభోగవ్యసనమగునై తమ
 సౌఖ్యముకై తమతోడిపాటివారి నెల్లవిధముల బాధించుచు బుద్ధి
 మాంద్యమును హెచ్చించు మద్యమాంసాశనములకులొనై సక్ష్పందన
 వనితాదిలంకటమును పపలలేనికూళలు రాక్షసులు భూతుకు లాత
 తాయులు పృశంసు లనంబడుచు జనభీకరులై యవివేకులై తాప
 త్రయాభీదావాగ్నికి మిడుత లగుచున్నారు తనతోడిపాటివారిదేహ
 రోగ్యాభివృద్ధికొఱకును మరియు వివేకాభివృద్ధిని గుఱిచియును దా
 నెట్టియిక్కట్టులు సైచియెవఁ బాటుపడు వారు మనుష్యులలోఁ
 బ్రత్యక్ష దేవతలు భూసురులు మునులు మహాత్ములు బ్రాహ్మణులు
 పండితులు నాదరింపదగువారు కేవల స్వార్థికులై కుక్షింభరులై

తమదేహసౌఖ్యము కొఱకై లోకులం బీడించువారు రాక్షసులు
 కూరులు దుర్వ్యసనపరులు త్సుద్రులు చండాలురు మూర్ఖులైన
 గర్వింపదగువారు- అల్పసంతుష్టులు శాంతులు స్మనుష్యులలో
 నుత్తములు మఱియాసపోతులు వంచకులు స్మనుష్యులలో నధములు-
 ఉత్తమాధములకు నడిమివారు మధ్యములు- సృష్టిలో మొట్టమొదట
 మనుష్యులందుఁ గేవలముత్తములున్న కాలము కృతయుగము- కృత
 యుగమునందున్న మనుష్యసంఖ్య రెట్టించినకొలందిని త్రేతద్వాప
 రములందు మనుష్యులలో మధ్యము లధములు బొడఁజూపి కలియుగ
 మునందెక్కడనో కోటి కిద్దఱు ముగ్గుఱు తప్ప నుత్తములు లేనే
 లేరు కృతయుగమందున్న మనుష్యసంఖ్యకన్న రెండురెట్లు త్రేత
 యందును త్రేతకన్న నాల్గురెట్లు ద్వాపరమందును ద్వాపరయుగము
 కన్న నెన్నిదిరెట్లుకలియుగమునందును మనుష్యులసృష్టిస్థితి నాశము లధిక
 మగుచుండున “పెరుగుట విఱుగుటకొఱకే ధరతగుట హెచ్చుకొఱకే
 తధ్యము సుమతీ” యనునట్లు కలియుగమునందెంత విషయభోగ
 సృష్టి సంపాదనోపాయము హెచ్చుచుండునో స్వభావముగా నాశక
 సాధనముకూడ దానితోనే పెరుగుచుండును ఇంతకును జగత్సృష్టి
 మొదలు కాలక్రమమున రాసురాసు బిరవకాలమున స్వార్థపరత
 ముదినకొలంది నీకలికాలమున మనుష్యులలో నుత్తములు నామ
 మాత్రతాపశిష్టులుకాఁగా నధమాధములలో కేవల స్వార్థపరులు
 మాత్రము లోకద్రోహులయి చండాలుజాతిగా నేర్పడి యొక్కటియే
 కుక్కముఱికిగాఁ బెచ్చుపెరిగి యల్పాయువులై పుట్టి పరస్పరకలహ
 మునఁ గిట్టుచుందురు తప్పనిసరి మిన్నవిఱిగి మీఁదఁబడిన నాఁకు
 నెవరితరము? కాలకృత్యమునుమాన్ప నేరిశక్యము? కటకటా!
 జగమందెక్కడనో యేమూలనో యొకరిద్దఱు నాబోంట్లు “వలదు
 పాదన్నలారా! మనలోమనకుఁ గలహమెందుకు? కోరికోరి యకాల

మృత్యువు పాలయ్యెడరేల ? కొంచమైననుఁ దగఁబంచి ఈడువ మేలు మనుష్యులందఱు స్థాపిమెలసి పరస్పరప్రేమానురాగములతో సమాన భోగము లనుభవించఁగలిగినపుడు ప్రతిజనున కొకవిధమయిన నిత్య మనస్సంతుష్టి కలిగి పొదలి యందఱిని జీవన్ముక్తులఁ గావించు” నని యిట్లెంతకాలమునఁ గన్నీరు సముద్రమై యుప్పొంగ బతిమాలి వ్రాసినను నోటిమాటలం బోధించినను నిక్కముగా నరణ్యరోదన ముగాఁ ఘోరకలికాలము కావించకమానదని తెలిసియునిల్లువార వ్రాతలం దెల్పుచుంటకూడ సహజకృత్యమే

సరియే- యెవ్వరిరుచి యెట్లున్నను సుఖజీవితేచ్ఛ యందఱికి స్వమానమేకదా ? స్వాభిలషితసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁదగిన యుపాయమునే కరమకారుణికులు స్వర్వజ్ఞులయిన గౌతమవ్యాసాది మహర్షులు వేదశాస్త్రముఖములఁ బ్రాకృతులగు మనుష్యులకు దేశకాలపాత్రోచితముగా నుపదేశించి వద్దతులేర్పర్చిరి ఆ వద్దతులే శ్రౌతస్మార్తవిధులుగా లోకముననాదికాలమునుండియును మనుష్యు లందఱును దేశకాలపాత్రానుసారముగా వాడుకొంచున్నామి కాన నిక్కముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా మునులేర్పర్చిన మానవ వద్దతు లేవు డెట్లు మార్చుకొని వాడుకొనవలయునో యాసఁగతి స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారపరాయణులగు వేదశాస్త్రవేత్తలు ప్రకృతానుసారముగాఁ జతుర్విధాభినయమూలముగా నిట్లు దెలుప వలసినవచ్చెను “తినకరుచి, చొరకలోఁడు తెలియద” న్నట్లుఁబరీత్యు చున్నవానికి వానిబ్రతుకు కష్టేష్టములు తెలియవుగా? స్వర్వజగత్సృష్టి లయకార్యములకుఁ గారణమగుకాలము నిర్దిశించు నెవ్వరికిం దరము కాదు సూర్యాదిసప్రహగతుల ననుసరించి జగత్కార్యము లన్నియుం జరుగుచుంట సర్వజనప్రత్యక్షమైగప్పటికిని గ్రహనక్షత్ర ములకన్నింటికి న్గారణమెద్దియో తెలియఁదరముకాదు కాఁబట్టి

మనుష్యాదిసర్వజంతింశు లనుభవించుకష్టములకు 'ఇదమితమ్' అని మూలకారణము నిర్ణయించిశక్యము కాదుగనుక సట్టి మూలకారణము నకు దైవమనియు సద్భవమనియును గర్థమనియును విష్ణుమాయ యనియుం దెలియఁదరముకాని యెద్దియోతత్త్వమనియును వేదశాస్త్రములు పల్కుచున్నవని పెద్దలనుచున్నారు భూతభవిష్యత్సర్వమానకాలికకార్యములు కొంతవఱకు శక్తికొలంది కనిపెట్టుటకంటె మనుష్యుఁడు మఱొందుకైనను సమర్థుఁడుకాఁడు ఏవనినైనను నెఱవేర్చుటకై తలపోసి ప్రయత్నము చేయుటపొరువము నుఱియున్గార్యమును ముగించుట దైవవశము కాఁబట్టి లోకములో జరుగుచున్న మంచి చెడ్డలకు మనుష్యుఁడేమాత్రము స్వర్తకానేకాఁడు "సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్దణశ్చ" అన్నట్లు మనుష్యుఁడు కేవలము సాక్షిమాత్రుఁడే కనుక నేను నాదను సహంకారమమకారములు వర్ణముగాఁ బొందరాదుకాని యట్లుపొందుచుంబొందుచుఁ గ్రగుండుచుంటుండుగాడదైవమే కారణమగుట నిస్సందేహముగాన "నానుశోచంతి కండితాః" అను భగవద్రక్యముచొప్పున సంసారముకిటుకు తెలిసికొనునదృష్టశాలురగు పండితులకు వేదశాస్త్రముఁతోఁ బనిలేదుగాని యహంకారమమకారదూషితులగు పామరులకు మాత్రమే వేదశాస్త్రము బుద్ధివములయినవి

శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదాంతరూఢములై మనుష్యులు సీరోగముగాఁ బిల్లలస్థని సుఖముగా నూతేండ్లు బ్రతుకునై దృఢాధిసములనే చెప్పచున్నవి 'దధేంద్రియకామస్య జహాయాత్' అనుటచేత దధిభక్షణముచేత ఏర్పపుష్టి కలుగును "ఘృతేనవర్ధతేబుద్ధిః" ఘృతపానముచేత బుద్ధి యభివృద్ధియగును "కొన్నికొన్నివస్తువులన్నిలో వేల్చినపుడు కలిగినపొగ యొడలికిఁ బట్టినపుడు కొన్నికొన్నిరొగము లుకళమించి మనష్యుల కారోగ్య

మిచ్చుటయేగాక యాపొగ యాకసమునఁగలిసి వర్ష ముగురియుటకుఁ గూడఁ గారణమగును కాఁబట్టి “యజ్ఞాత్పర్జనః పర్జన్యాద్వృష్టిః” అని చెప్పఁబడెను కాఁబట్టి వర్ష మువలన నన్యము-సన్యముతినటచేతఁ బశువు లభివృద్ధిపొందుచున్నవి కనుకనే “పశుకామోహ్యేతేనయ జేత” పురుషప్రయత్న మీవిధముగాఁజేసిన పశువృద్ధి యగునని చెప్పఁబడెను “యోవృష్టికామోయో అన్నాద్భుకామోయః స్వర్గ కామః ససాధరేణస్తువీత” అనుటచేత మానవులకుఁ దమబ్రతుకు నందలి యభీష్టసౌఖ్యములు చేకూర్చుకొనఁ దగినసాధనములనే శ్రౌతస్మార్తవిధులన్నియు సుపదేశించుచున్నవి ఏదోపరమార్థము స్వర్గము చేకూరునని యాసపెట్టినట్లని లోకులు సరిగా నెవధనేవ చేసి బెప్పనట్లు తిరుగరని మునులు శ్రౌతస్మార్తవిధులందుఁ జెప్పిన పారతాకికసౌఖ్యములన్నియు నీసంసారమం దనుభవించఁదగిన సౌఖ్య ములే. స్వార్థపరు లెంతమాత్రము న్నాక కేవల లోకోపకారకరా యులై సర్వజ్ఞు లతింద్రియద్రవ్యలగు ఋషులు వేదశాస్త్రముల న్బోధించినటుల నడుచుకొన్న మనుష్యు లభీష్టసంపదలందెడఱుం దెడరు. అభీష్టసౌఖ్యములనందుటకై యందఱు న్లోరక మానరుకదా ? కోర్కె నెఱవేటుట దై వాధీనము. “దై వాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దై వతమ్, తస్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా” జగత్తునందు జరిగెడుక్రియలన్నియు నెద్దియో మనుష్యులయూహా కందని దై వమనుపేరిటికారణముచేత జగత్తునందు నెఱవేటుచున్నవి జగత్తనఁగా జంతుజాలమునకుఁ గావలసినసుఖసంపద - మంత్ర మేనఁగా సుఖమందుటకై చేయుపురుషప్రయత్నము. బ్రాహ్మణుఁ డనఁగా సుఖసంపద యెట్లులభించునో యాయుపాయము వెల్లిడించు వేదశాస్త్రవేత్త - కాఁబట్టి వేదశాస్త్రరహస్యములెఱిగి లోకోప కారముగ్లావించు పెద్దలేర్పర్చినపద్ధతులంబట్టి నడుచుకొన్నవా రిహ

పరమసౌఖ్యములందప్పక పొందెదరు శ్రోతస్మార్తకర్మములన్నియు
 దేశకాలపాత్రానుసారముగా జనులందఱాచరించుకొనక తీరదు
 తనతోడిపాటిజనులందఱికి స్వస్మృతముగ నడుచుకొన్న బుద్ధి
 మంతుఁడు తనబ్రతుకునఁ జేయుపనలన్నియును వేదచోదితకర్మ
 ములు కాకమానవు సత్యమును భూతదయయు స్థలవానిబ్రతు
 కంతయును సకలవేదశాస్త్రుచోదిత ధర్మస్వరూపకమే “సౌభరే
 పురుషశుతేః నిధనం కామసంయోగః” అను సూత్రముచేత నిహ
 పరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటకై పురుషుఁడు తత్సమవశ్యకర్తవ్య
 మని నిర్దేశించఁబడెను కాఁబట్టి వెఱి మొఱి మెట్లవేదాంతముల నట్టి
 పెట్టి సర్వము నైవాధీనమేయని మాటవాసకను సోమరిపోతుమాట
 లను లక్ష్యపెట్టక తాగుకడగోరినవారందఱును సత్యదయాభివర్ధకమగు
 మంచినడవడి న్దప్పక తనతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తరింపఁజేసి
 తాము సుఖపడి తరించుచున్నారు “వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాద
 ధీతః-గ్రీష్మే రాజన్యః శరదివైశ్యః” అను శ్రుతులకు వసంతర్తువు
 నందు సత్కర్మమాచరించినమనుష్యుఁడు బ్రాహ్మణుఁడనియు గ్రీష్మ
 ర్తువునందు లోకోపకారమునకై కష్టపడువాఁడు రాజన్యుఁడనియు
 శరదృతువునందు సత్కార్యమాచరించువాఁడు వైశ్యుఁడనియుబిరుదు
 లందెదరని యర్థము మొత్తముపై మనష్యులలో సత్యభూతదయల
 న్దప్పక లోకోపకారమునకై నాల్గుపాళ్ళు పూర్ణముగాఁ ద్రికరణ
 శుద్ధిగా సత్కర్మ మాచరించినవాఁడు త్రయోత్రయఁడు బ్రాహ్మ
 ణుఁడు- ముప్పాటనడిసనవాఁడు క్షత్రియుఁడు- సగతాటనడిసినవాఁడు
 మధ్యస్థుఁడు వైశ్యుఁడొక్కపాటిమాత్రమే మంచినదికై కష్టపడువాఁ
 డధముఁడు శూద్రుఁడని యర్థము- వేయేల సహస్రవేదశాస్త్రములు
 నిద్దెల్లన్నియునూడ మనుష్యు లభీష్టాయురారోగ్యైశ్వర్యము లనుభ
 వింపఁదగినయుపాయము అనే బోధించుచున్నవి అధివ్యాధుఁడొక

సుఖముగా మిక్కిలియారోగ్యాభివృద్ధికలుగువిధమున నిద్రాహార విహారములందు మిక్కిలి జాగరూకతతోఁ బ్రవర్తించిననుమయ్యలు తప్ప కిహవరలోకములరెండింటినిం దరించి తమపుట్టుక న్నార్థక్యము చేసికొనఁగలరు ధర్మార్థకాశముల స్సరిగా వ్యవహాంపక దుర్వ్యసన పరులైన సోమరిపోతుల కిహవరసౌఖ్యమెద్దియఁగలుగదు కలుగదు ఉభయలోకసౌఖ్యను పొందన చువారు వేదశాస్త్రములను విశ్వసించి తమతమకులమర్యాదప్రకారమున నడుచుకొనకతీరిదు 'వాయవ్యం శ్వేతమాలభేత భూతికామః' అనఁగా ఆవు సరిగాఁ బాలిచ్చుటకై యద్దానియెడట దానిదూడను లాలించవలయు నట్లు లాలింపఁబడిన దూడగల యావుపాలు త్రాగినవారికి వాతరోగ మంటదని తాత్పర్యముగాని వాయుదేవతాప్రీతికై తెల్లదూడను జంపవలయునని గోమాంసభక్షకులు చెప్పనర్థ మె తచూత్రము స్సరికాదు- సర్వ భూతదయనుబోధించు శ్రౌతస్మార్తవిధు లహింసా వరములుగాని రవంత యున్ బశుహింసను బోధింపవు మాంసస్రయులు శ్రూరకర్మముగు కుక్షిభరులు పామరుల స్వశకుర్చుకొని "పశుమాలభేత" అను శ్రుతి పశువునుజంపుట వేదచోదితమని యపార్థమునుజెప్పుచున్నారు" శ్వేత మాలభేత" అను శ్రుతి మొదవు సంతోషించుటకై పాలుబితుకు కొనువాఁడు మొదట దానిదూడను ముద్దుపెట్టుకొని లాలించవలయు నని ప్రతిపాదించిన యర్థమునే ముహూటికి న్నోధించుచున్నది "అథాతోఽగ్నిమాగ్నిప్తోషేనాను యజతి- అగ్నిం యజతి- సమిధో యజతి" అను శ్రుతులం దగ్నియు సమిత్తును నిక్కముగా నొకవిధ మయిన యజ్ఞ విశేషములపేర్లుగాని యగ్నియుం గట్టియలుం గానేకావు "భావనాం వినా ద్రవ్యస్వరూపమేవ నాస్తిభులు" అనుటచేత సకల భూతదయనుమాత్రమే బోధించుశ్రుతిస్మృతులు జీవహింసను బశు హింసను విధించుచున్నవని క్రూరులు న్మాంసాశనవ్యసనపరులగు దుర్జ

నలు తప్ప నిక్కముగా మనుషుడై నవాడెవడు నైప్పుడుచెప్పుడు-
 “బ్రాహ్మే కాదశకపాలం నిర్వపేత్త్రజాకామః” అను శ్రుతి యైవ్ర)నును
 నోషధిని బదునొక్కసారి పుటమిప్పెట్టి నేవించినవారు తప్పక పిల్లలస్థనఁ
 దగినశక్తి స్వహించెదరని యర్థము శ్రుతిస్మృతున్నియును సకలా
 బ్రాదశవిద్యలు నాధివ్యాధులు మాన్చి యాయురారోగ్యసౌఖ్యమిడు
 నుపాయములనే బోధించుచున్నవి “స్వర్గకామోయజేత” అనుచోట
 మిక్కిలి యారోగ్యముగా హాయిగా బ్రతుకనెంచినవారు వైద్య
 శాస్త్రానుసారముగా నిద్రాహారవిహారముల స్ఫురిగాఁబ్రవర్తింపవలయు
 ననియే బోధించుచున్నవి ఇహమందు శరీరాఁబ్రవర్తించి దేహారో
 గ్యము స్పృశించుకొననే నివారికి స్వర్గసౌఖ్యము లేనేలేదు
 కాబట్టి యెవ్వరికై న నిర్దేశింపశక్యముకాని దైవము నూర్చి చింతింపక
 కేవల పౌరుషమునే య సరాచేసికొని వేదశాస్త్రముఖముఁ బెద్ద
 లుపదేశించిన తెరువున దేశకాలపాత్రోచితప్రవర్తనమునొస బుద్ధి
 మంతుఁ డొరులకు మేల్చేసి యెరులయనుగ్రహమును సంపాదించుకొని
 హాయిగాఁ దివ్రబ్రతుకు గడపుకొనవలయున యెల్లమంబట్టి నిర్పాటు
 నట్లు పురుషప్రయత్నము దైవము దైవము వెంబడింపకమానదు

“యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అనుట చేతఁ
 బురుషప్రయత్నానుసారముగా దైవము ఫలమిచ్చునుగనుకనే దైవ
 పౌరుషములలోఁ బౌరుషమే ముఖ్యము కానిచో వేదశాస్త్రములు
 విధినిషేధములం బ్రతిపాదించిన ప్రతిపాదించవు దైవమే ముఖ్య
 మగునెడల లోకమిలో శాస్త్రప్రవృత్తియే పుట్టుకుండును శ్రౌత
 స్మార్తకర్మములయవసరమే లేకుండును సుఖాభిలాషమున్నంతవఱకుం
 బురుషప్రయత్న మతంతావశ్యకము కాకతీతదు అహంకార
 మమకారములన్నంతవఱకుం బౌరుషమే ముఖ్యము అహంకార
 ఘమకారము లుడిగి నవాఁడు దైవస్వరూపుఁడేక నక వాని కే షేద

శాస్త్రములతో నైనఁ బని లేనేలేదు “యావజ్జీవం దర్శపార్ల
మాసాభ్యాం యజేత” సుఖాభిలాష మమావాస్యతో మొలకెత్తి
వెన్నెలవలెఁ బున్నమతో నిండారఁబండును కనుకఁ బరువ
ప్రయత్నము స్థనయభీష్టము న్నెఱవేర్చుకొనుటకై ప్రారంభించిన
కాలము దర్శ మనంబడును మఱి యాకోర్కె సంపూర్ణముగా
ఫలించినకాలము పౌర్ణమి యనంబడును కాఁబట్టి ప్రతిమాసపుండు
తన కోరిన కోర్కె న్నెఱవేర్చుకొనుటకై తాఁ జేయవలసినపురుష
ప్రయత్నము చంద్రకళ శుక్లక్షయమునఁ బ్రతిదిసము రెట్టించినట్లు
రెట్టింపఁజేసికొనవలెనని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము బ్రతుకు
నందలి పురుషప్రయత్నము వెన్నెల యమావాస్యనుండి తలచూపి
పున్నమతో సంపూర్ణమగునట్లు దేహావసానముతో సంపూర్ణముగా
ఫలించిస్వర్గమను పండువెన్నెలగాఁబరిణమింపఁజేసికొను మనుష్యుడే
వేదశాస్త్రానుసారముగాఁ బ్రవర్తించిన బుద్ధిమంతుఁడు బుద్ధిమంతుఁడు
మఱియును ప్రతిమనుష్యుఁడు యావజ్జీవము “క్షణశః కణశశ్చైవ
విగామర్థకచ సాధయేత్” అనునట్లు నిద్ర యనఁగా దశతోడిపాటి
వారి యనుగ్రహము సంపాదించుకొనుచుపాఠము మఱి యర్థ
మనఁగా సుఖజీవనము విధేయోద్దేశ్యములగు విద్యార్థముల
రెండింటిని పౌరుషముచేత బుద్ధిమంతుఁడు సాధించుకొని తన
బ్రతుకు నార్థకమొనరించుకొనను- “యావజ్జీవ గ్నిహోత్రం
జాహోతి” బుద్ధిమంతుఁడైనవాఁడు నిద్రాహారవిహారము నియ
మముతో లోకోపకారముగానక పుకొని మొరులనుసుఖపెట్టి తాసుఖ
వడునని శ్రుతి తాత్పర్యము అగ్నిహోత్రమనఁ దా లోకోపకారక
పురుషప్రయత్నమని యర్థము ఇంతకును ఫలితార్థము దైవము-
నీరు పౌరుషము తరంగమువలె- నీటియొక్కవికారము కావున దైవ
పౌరుషములకు వస్తుభేదము లేనేలేదు- దైవము సత్యము పౌరుషము

మనఃకల్పితము- కావున సహజవద్ధతియగు దైవమే పౌరుషమునకు
 మూలకారణమని యొప్పుకొనిక తీరిక మఱియును వేదశాస్త్ర
 విధ్యుక్తముగాఁ బ్రవర్తించినవానికిఁ దప్పక దైవమే వాస్తవము
 మఱి పురుషవ్రతయత్నమంతయును వృథాభాంతికల్పితమని భోధ
 పడును- శ్రౌతస్మారవిధ్యుక్తకిర్మముల నాచరించునపుడు పురుష
 వ్రతయత్నమునఁ బ్రమాదమునకు దైవమే కారణము- కాఁబట్టి
 ప్రాయశ్చిత్తము ప్రమాదమొనర్చిన పురుషకారమున విధింపఁ
 బడెనుగాని దైవకారమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మెంతమాత్రమును
 విధింపఁబడలేదు- పౌరుషమునకే పొరపాటుగాని నిక్కముగా
 దైవమునకుఁ బొరపాటు భ్రాంతియుం బ్రమాదముంబశ్చాత్తాపముం
 బ్రాయశ్చిత్తము నాకనమునకు వికారిమివలె లేనేలేదు ఇంతకు
 జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించుటకు మాత్రమేగాని నిక్కముగా
 మేల్కొలుపనర్చుటకు మనుష్యుఁ డేపాటియు సమర్థుఁడుకాఁడు-
 సూర్యునుదయింపఁజేయుటకుఁగాని యస్తమింపఁ జేయుటకుఁగాని
 యెట్లు మనుష్యుఁడు శక్తుఁడుకాఁడో యట్లే మంచిపనిగాని చెడ్డపని
 గాని చేయుటకు సమర్థుఁడుకాఁడు మనుష్యుఁ డేవనినైనను జరుప
 లేడుగాని జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించక తీరిదు పౌరుష మేపని
 నెఱవేర్చలేదుగాని కడచినకష్టసుఖములను మనుష్యులచేత ననుభ
 వించఁజేయును దైవము పనులన్నియు నెఱవేర్చునుగాని తా
 నెఱవేర్చుననులవల్లఁ గలిగినకష్టసుఖములు రవంతయుననుభవించదు-
 పనియొనర్చుటమాత్రమే దైవమువంతు మఱి దైవకృత్యము లనుభ
 వించుట పౌరుష మనఁగా జీవులవంతు చావకతీరిని గూనివంపువలె
 మనుష్యాది దేహధారులు దైవకృత్యములవలనఁ దమ వచ్చు
 కష్టసుఖములు యావజ్జీవమనుభవించక తీరిదు

“ప్రారబ్ధకర్మణాం భోగాదేవక్షయః” అనుచోట ప్రారబ్ధ
 కర్మములనఁగా దైవకృత్యములని పిండితార్థము పురుషవ్రతయత్నము

స్వర్గము దై వకృత్యమనుభవించకతీతదను నిశ్చయజ్ఞానము వేదశాస్త్ర పద్ధతులంబటి పెద్దలు బోధించినట్లు పురుషప్రయత్నము దృఢముగా నొనర్చు ప్రతపరాయణులు మనుష్యులెఱిగి “స్వభావోహి ప్రవ ర్తతే కాతత్ర పరివేదనా నానుశోచన్తి పండితాః” అను రీతిగా దృఢమనస్కులై యోగిగొని యుదాసీనులై కై వల్యమందు చున్నారు. తినకరుచి చొరకలోఁతు తెలియదుగనుక పెద్దలు వేద శాస్త్రముఖములం బోధించినచొప్పున సత్కర్మాచరణమునకై దృఢ పురుషప్రయత్నము చేయఁగలవిద్వాంసులకుఁడప్పు “ఈశ్వర స్సత్యం జగన్మిథ్యా” అను సంగతి బోధపడి నిత్యస్సంతుష్టి కలుగనేరదు కనుక మనులేర్పఱచిన శిష్టాచారపద్ధతులను శ్రేయస్కాములగు మనుష్యు లవలంబించుట యవశ్యక ర్తవ్యము కర్తవ్యము “స్వర్గ కామోయజేత” స్వర్గ మనఁగా నహంకారమమకారములుడిగి యథాలాభసంతుష్టి యట్టి నిత్యసంతోష మభిలషించినబుద్ధిచుంతుఁడు స్వర్గకాముఁ డనఁబడును. స్వర్గము పొందుటకుఁదిగినయుపాయము యజ్ఞ యనఁబడు. యజ్ఞ గుఁగా “యజపూజాయామ్” అనుట చేత భగవంతునిం బూజించుట యజ్ఞ గునఁబడు పూజించుట యనఁగాఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రేమించుట. భగవంతుఁ డనఁగా నైశ్వర్యవంతుఁడుమఱి యైశ్వర్య మనఁగా సకలలోకరంజకశక్తి ధర్మ మనఁగా భూతదయ కాబట్టి సర్వలోకోపకారకమగునహింసాప్రతము కలవాఁడే స్వర్గకాముడైన సోమయాజి యనఁదగిన పుణ్యాత్ముఁడు. సరేగాని యింతకును మంచిచెడ్డలు భావనామూలములు. జగము నందు మంచియంతయును నిక్కమగుదై వము. మఱిచెడ్డయంతయు న్మనోభ్రాంతికల్పితము కుండేటికొమ్మువలె నామమాత్రమగు హుళక్కి. లోకమలోఁ జెడ్డ లేనేలేదు. “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్విర్హరితో జగతో సహి భిన్నతనుః” అనునట్లు “బ్రహ్మసత్యం

జగన్మిత్రా" అన్నట్లేదైవమే వాస్తవము నుటి పౌరుషము కల్గి యని దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బెద్ద లేర్పర్చిన మరియాదననుసరించి పురుషవ్రతముమానక తనబ్రతుకునఁ బ్రమాదములు తటస్థించినప్పటికి బట్టినకట్టు విడువక పశ్చాత్తాపముపొంది ప్రాయశ్చిత్తము గొనుచు నకఁలోకోపకారధర్మమునఁ బ్రవర్తించువానికి మాత్రమే నిరూఢిగా సత్యము బోధపడి జీవన్ముక్తియను నిత్యమన స్సంతుష్టి లభించి యనర్థకముగ నహంకారముమకార ముపశమించి దైవములో నైక్యమగుట సంభవించును యావజ్జీవ ముగ్నిహోత్రం జుహోతి- యావజ్జీవం దర్శపూర్ణమాసాభ్యాంయజేత" అనఁగాఁ మరుషప్రయత్నము దృఢముగాఁ జేసి యారోగ్యముగా శరీరమున్నాచుకొనుటకై "అగ్నిమూలంబలం పుంసాంరేతోమూలంచ జీవితమ్-తస్మాత్స్వప్రయత్నేన వహ్నిం శుక్రంచ రక్షయేత్" అను న్యాయముగా జరరాగ్నిం బభ్యాశనముచేత సరిచేసికొని సప్రధాతువులం బలపర్చుకొని ఎకృదేవతాకవయిన యమావాస్యేష్టిహుతకమగు శిష్టాచారధర్మి న్నడచి నిండుపున్నమవెన్నెలవలె మధిమూలమగు శతాయువు స్సాపాదించుకొనవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము సర్వలోకోపకారపరాయణులై చంద్రకళచాటునవసంచుమృదేవతలయనుగ్రహము సంపాదించుకొనుటకై "అన్నస్యత్సుధితం పాత్రమ్" అనునట్లు న్యాయార్జితవ్రతమును వినియోగించి భూతత్వప్రేచేయవార లిహపరసౌఖ్యముం జూటకొందురని మొత్తముపైశ్చోతస్మార్తవిధులన్నియు న్వేల్లడించుచున్నవి పున్నమ యనఁగాసంపూర్ణయూవన మమావాస్య యనఁగా శరీరబలము బొత్తిగా తగ్గిపోయిన దేహవసాననచుయచు - "దర్శపూర్ణ మాసాభ్యామ్" అనఁగాపున్నమవంటి వందయొడ నమావాస్యవంటి యావత్సమయగుండు నల్లి లేములరెండింటియందును "యజేత" పురుషప్రయత్నము సరిగాఁజేసి

లోకోపకారకధర్మమునఁ బ్రవర్తించవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము
ఆహారనిద్రావిహారనియమ మగ్నికరిచర్య దివోషధముల సగ్ని
స్వేల్చిన ధూమసంహర్కము మొదలగుసంపూర్ణాంగములతో విధ్యుక్త
ముగా భగవదారాధనచేయువారి కైహికాముష్మికసంపద కరతలా
మలకముని శ్రౌతస్మార్తవధతులం బెద్దలు నెల్లడించినారు. నుఖాభి
లాషముగల సంసారులందఱు స్తప్తక పెద్ద లేర్పర్చిన కట్టుపాట్ల ననుస
రించి యభీష్టసంపదలు తప్తక పొందెదరు “ఉదితే జుహోతి. అను
దితే జుహోతి” అనుటచేత ధర్మాచరణ దేశకాలపాతానుసారము
బలురకములం గన్నట్లుచున్నది కాబట్టి యిద్ది యిక్లే చేయవలయు
నను నియమ మే ధర్మమునకైన నేదు బ్రతికిన దూరు మానినది
మృ దన్నట్లు తనతోడిపాటివారి కుపకారముగావించిన నడువడి
యంతయును మహమ్మదు యావజ్జీవ మాచరించవలసిన ధర్మమే
యగును లోకోపకారకమగు కర్మమతయును విధ్యుక్తముకాక
మానదు”కర్తా భోక్తా జనార్దనః” అను నట్టిజగమును జగమునడిపించు
వాఁడును దేవుఁడే. దేవునికన్న నిక్కుముగా వేతే సుతేనస్తువును
లేనేలేదు నేను నాది నాకిది కావలె నిద్ది యక్కఱలేదను తెలివి
యొండమావులసీటివలె బ్రాంతిమూలముకాని వాస్తవము కానేకాదు

లోకమోహజహాతి. భిద్యనే సర్వస శయాస్తస్మి స్తప్తే
పరావరే” అను తీరుగా సహంకారమమకారములు వదిలినందప్ప
జీవన్ముక్తి కలుగనేరదు పెద్దలు వేదశాస్త్రముఖమున బోధించిన
యహింసావ్రతపరాయణునకుఁదప్ప సహంకారమమకారములు కేవల
స్వార్థపరస్వోదరమాత్రపూరకున కెన్నఁడు స్వదలనే వదలవు
కావున సర్వలోకోపకారకప్రవర్తనమును యజ్ఞదీక్షవహించి పెద్దలు
బోధించినధర్మమార్గమున నడిచిన నుజ్జనునకుమాత్రమే “త్యాగేనై కే
నమృతత్వ మానశుః” అనురీతిగా సహంకార మమకారాత్మక

స్వార్థపరత మానుకొని కేవల లోకరంజనముకై మాత్రమే తన బ్రతుకు వినియోగించుట యనంబడు త్యాగయజ్ఞాచరణముచేతఁదప్ప నమృతకై వల్య మనంబడు శ్రుతివ్రతిపాదితాపూర్వస్వర్థఫలము లభించనేరదు మనోవాక్కాయకములని యజ్ఞములు మువ్వధములని యథాపూర్వముగా నొకదానికొకటి కారణము. “కరోవకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్” అను పెద్దలవాక్యముచొప్పున నొరులకు మేలుగోరుట స్వర్గదాయకమగు పుణ్యకార్యమనియు నితరుల న్దనసౌఖ్యమునకై బాధించుట సరక వేదనాకారణమగు పాపకృత్యమనియు దెలిసికొని స్వర్గసరకస్వరూపకమగు పరలోకమున్నదని ననుకొని ‘సర్వేజ్ఞాః సుఖినోభవన్తు’ అని నిరంతరమును గోరుచుట మానసికయజ్ఞము సర్వజనర జకముగాఁబలుకుటవాగ్యజ్ఞము. లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తించుట కాయకయజ్ఞ మిట్లు త్రికరణ శుద్ధిగా కరోవకారమును యావజ్జీవము నేయువాడే “యావజ్జీవ మగ్ని హోత్రం జాహోతి” అనుతీర్థగా నగ్ని హోత్రమనుపేరఁ బరఁగు ప్రతుకనుయజ్ఞమును యథావిధిగాఁ జేయఁగలిగిన యజ్ఞ యనిపించుకొని సంసారమును సరకావపాల్పడక నిత్యసంతుప్తియను నపూర్వ స్వర్గసంపద స్సంపాదించుకొనఁదగును

“కర్మాణ్యపి జైమినిః ఫలార్థత్వాత్ - ఫలంచ పురుషార్థత్వాత్ - పురుషశ్చ కర్మార్థత్వాత్” అను సూత్రములంబట్టి వడ్లుదంచుట బియ్యము కొఱకు, బియ్య మన్నముకొఱకు, కన్న మాఁకలితీర్చుకొనటకొఱకు, కాఁకలితీర్చుకొనటకొఱకు బ్రతుకుకోరుట జీవునకు స్వభావము హాయిగాబ్రతుకుటయే స్వర్గకుసంబధును “స్వర్గకామో యజేత” హాయిగా బ్రతుకనెంచుమానుష దేహధారి యజ్ఞము చేయవలయును యజ్ఞ మనఁగా హాయిగా బ్రతుకుటకై తగినరీతి నన్నము కూర్చుకొని యాఁకలితీర్చుకొని సంతుప్తి పొందుట, హాయిగా బ్రతుకు

కుట యనుయజ్ఞముయొక్క సంభారములు ప్రయాజము లనంబడును
 డర్శపూర్ణ మాసయజ్ఞస్వరూపమగు మానుషజీవితమునకు సకలశ్రౌత
 స్మార్తవిధులన్నియును సాధనములే దేహధారి కభీష్టజీవనమును స్వర్గ
 మును సంపాదించుకొనుటకై - బియ్యమును వండకొనుటకై యగ్ని
 నీరు వంటకట్టెలు పాత్రములు పొయ్యి పొయ్యి పెట్టుకొనుటకై వేది
 కాస్థలము వడ్లువంచుకొనుటకై రోళ్లు రోచకళ్ళు దంచుకొనుశ్రమను
 మఱపించుటకై న దంపుశృపాట వడ్లు వండించుకొనుటకై పొలము
 పొలము దున్నుటకు నాఁగళ్ళు నక్కులు పూజాలు పలుపులు గరు
 గుళ్ళు బండ్లు వసరము లడుపులు కోతలు గ్రామదేవతలు జాత
 రలు కోళ్ళుగొఱ్రొంగోయు మ్రొక్కులీవ్యవసాయమంతయున్నదుపఁ
 దగినపెద్దలువివిధములగుపనిముట్లువలె శిష్టాచారపద్ధతులు షోడశాస్త్ర
 ములు శ్రౌతస్మార్తవిధానములు దేవత లాదేవత ప్రీతివిధానము
 లన్నియునుసాధనములు కాగాహాయిగామరుష్యఁడుయావజ్జీవము
 యజమానుఁడను పేరఁబరఁగిపశుకామః-పుత్రకామః- స్వర్గకామఃఅను
 శ్రతులంబట్టి యాధివ్యాధు లంటనిరీతి హాయిగాఁ బొట్టపోషించుకొ
 నకతీతదు- కనుకనే“యజేత” అనిసుఖజీవేచ్ఛగల దేహియన్నసంపా
 దకకర్మస్వరూపమగు యజ్ఞమును జేసికొనకతీతదని శ్రుతి విధించుచు
 న్నది- స్వభావమగు నాఁకలితీర్చి సంతృప్తిపొందించునన్నయను సంపా
 దించుకొనుటకేర్పడిన సాధనములే శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞకర్మములన్ని
 యును ఆఁకలితీనపిమ్మట సంతృప్తుఁడై సుఖావేశమున నొడలుమఱచి
 యానందించుచున్నపుడు-శ్రౌతస్మార్తకర్మములతోడిప్రయోజనము-
 కుడిచినపిమ్మట నొగిలివిస్తళ్ళతో నంతప్రయోజనమో యంతే
 “కామోదాతా కామః ప్రతిగ్రహీతా” అన్నట్లు కోర్కె లేకున్న
 వాసుదేవునకు శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞములతో బనియేలేదు “ఏకస్వాదు
 పిక్వలమత్రి - ఏకోఽనన్నన్నభిచాకశీతి” అన్నట్లు దేహధారి

యగు జీవునకే కామస్వభావముచేత యజ్ఞసాధకమగు జీవనసౌఖ్యానుభవాభిలాషమున్నదిగాని సర్వజగత్సృష్టిసీతినాశకారణమైనప్పటికిని దేవుఁ డేకోర్కెయియలేనివాడు. కావున సుఖజీవనానుభవమెద్దియు న్నేకయే నిత్యతృప్తుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు. వాసుదేవుఁడుతప్పఁ బ్రతిజీవుఁడు శ్రౌతస్మార్తకర్మస్వరూపకయజ్ఞము నాచరింపకతీతదు తీతదు. “దేవా యజ్ఞమతస్వతః- అసురావై యజ్ఞమతస్వతః యజ్ఞో యజ్ఞమతస్వతః యజ్ఞే యజ్ఞమయజస్తదేవాః” అను శ్రుతులంబట్టి సహజముగా సుఖజీవనేచ్ఛయనుకామముతో దేవాధామిగు జీవుఁడు “స్వాదుపప్నలమత్తి” అనుటచేత నెడతెగక తీర్చుకొన్నకొలది సుతీత పుట్టుచున్న యాఁకలి యనుత్పష్టాపాశబద్ధుఁడగుటచేతనే సకాముఁడగుజీవుఁడు “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జుగోతీ” అను శ్రుతులంబట్టి యాఁకలిలేని వాసుదేవునిలో జేరునవధియగు యావజ్జీవకాలముం బ్రతిదినము సుఖజీవనముకై “యజేత” అన్నము సంపాదించుకొనుటకు పురుషప్రయత్నము చేయక తీత దని శ్రుతులు విధించుచున్నవి అహంకారమమకారము లున్నంతవఱకు సుఖజీవనసంపాదకప్రయత్నముచేయకతీతదు అహంకారమమకారము లుడిగినజీవుఁడు నిత్యతృప్తుఁడగు వాసుదేవుఁడే. సముద్రమునదీని నది సముద్రమేయగునట్లుచున్నాఁడు విద్యుత్ యజ్ఞాచరణముచేత స్వర్గరూపుఁడగు వాసుదేవునిలో లయముచెందిన జీవునకు వేదచోదిత శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞధర్మాచరణముతోడి ప్రయోజనము మఱి యుండనేరదు. మొత్తముపై లోకమున జరుగుచున్న ప్రతికార్యమును యజ్ఞకర్మమనియే చెప్పఁబడినది కానిచో “దేవావై యజ్ఞమతస్వత్స్వ- అసురావై యజ్ఞమతస్వత్స్వ- యజ్ఞో యజ్ఞమతస్వతః-వశవోవై యజ్ఞమతస్వత్స్వ- సమిధోవై యజ్ఞమతస్వత్స్వ- అను శ్రుతులం బట్టియు “విష్ణుః యోని మకల్పయత్”

సర్వం విష్ణుమయం జగత్ ” అను రీతిగా జగ మంతయును
యజ్ఞ కర్మస్వరూపమే- కావున జగత్స్పృష్టి నాశ కార్యములన్నియును
యజ్ఞ ములే యనఁగా దేవునిలోనుండి యీ జగ ముల్పత్తియై తిరిగి
దేవునియందే లయమగునపుడు జగ త్కార్యప్రవృత్తి విశేషము
లన్నియును యజ్ఞ ములే యగుచున్నవి యజ్ఞ ముకాని పని యే జగమున
లేదు కాబట్టి యజ్ఞోపవిష్టః” అను శ్రుతి గల్గుచున్న దనఁగా
జగమునకును దేవునికిను “సత్యం భేదా వగమే నాథ తవాహం నమా
మకీన స్త్వమ్, సామద్రోహి తరంగః క్వచనమ్మదో న తారంగః
“హేతు హేతుమకో భేదాత్ - గుణగుణినోఽభేదాత్ ” అనున్వాయ
ముంబట్టి దేవునిస్వరూపమే యజ్ఞ మాయజ్ఞమే జగదుత్పత్తిస్థితిలయ
విశేషకార్యాత్మకమని తేలిపటము మఱియును దేహధారు
లందఱును సకలజంగమస్థావర ప్రాణికోట్లనవరసాత్మక చతుర్విధాభినయ
విశేషమంతయును యజ్ఞ విశేషమే- యజ్ఞమే దేవుఁడు దేవుఁడే
యజ్ఞము- దేవుఁడే జగము- జగమే దేవుఁడు- నీరే తరంగము
తరంగమి నీరు “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను మహావాక్యముంబట్టి
“హరిమయముకానివస్తువు, కరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే”
అను పురాణోక్తి ననుసరించి పశుభావనము వీరభావనము దివ్యభావ
నము అనుమెట్టెక్కినజీవులు జీవన్ముక్తులై దైవస్వరూపులే యగు
చున్నారు- అన్ని యజ్ఞములలో జ్ఞానయజ్ఞము దేవునిలోఁ జేరుటకు
మిక్కిలి చేరువదారి- జ్ఞాన మనఁగా సహంకారమనుకారము లుడిగి
సర్వభూతసముద్రై యహింసావ్రతపరాయణుడగు దేహధారియొక్క
ప్రవర్తనము- తనసుఖముకై దేవులాడుట సంసారనరకము-
బంధము- లోకోపకారముకై మాత్రమే ప్రవర్తించుట సన్న్యాసము
స్వర్గము మోక్షము- ‘యద్యత్కర్మకరోమి తత్తదఖిలం శంభో
తవారాధనమ్’ అనునట్లు సంసారి చేయుచున్న మనోవాక్కాయు

కర్మముల్నియును భగవత్పూజనమే “యజపూజాయామ్-రాధ పూజాయామ్” అనుటచేత యజనారాధనశబ్దములు రెండును పూజా శబ్దపర్యాయములే కనక లోకములోని సృష్టిస్థితిలయకార్యము లన్నియును యజ్ఞములే కాకతీత దైన్యస్పటికి దేహధారులందఱును జంగమస్థావరప్రాణికోట్లయినప్పటికి లోకవ్యవహారము సాగుటకై మనుష్యకశుషక్షీకీటస్థావరప్రాణిభేదము లేర్పర్చబడునట్లు యజ్ఞము లందు దేవతృమనుష్యయజ్ఞాదివిశేషము లేర్పడినవి కర్మములు విధినిషేధములు రెండు తెఱంగు లీరెండు నవాంతరభేదంబుల యనంత విధముల జగమునఁ జరుపబడుచున్నవి దేశకాలపాత్రవిశేషములబట్టి యనాదిగా మనష్యులందఱును విధనామరూపములుగా శ్రుతిస్మృతి లును శ్రౌతస్మార్తకర్మములును వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి జగమున ననాదిగా వత్తదేశకాలపాత్రాన సారముగా నెల్లజీవులందును ముఖ్య ముగామనుష్యులందున్వ్యవహరింపఁబడుచున్న యాచారములన్నియును శ్రుతిస్మృతిచోదితధర్మములే కావుననే “యథాలోక స్తథావేద వేదాన్స స్మార్యథాతా యథాపూర్వమిహియత్” అనువాక్యము లనాదిగాఁ బ్రవర్తించుచున్నవి “పండితాః సమదర్శినః” అనుటచేత సర్వజనసములై మాత్సర్యములేని సత్పురుషులు, లోకములోనివల్కులన్నియును సర్వజగమును వాసుదేవుఁడే యనియును నిశ్చయించుకొని రాగద్వేషములు రెండును లేక నిర్విషయమనస్కులై జీవన్ముక్తులై కైవల్యానందమున నోలలాడుచుందురు

య జ్ఞ క ర్మ ము

మొత్తముపై గునష్యుల డాచరించవలసినయజ్ఞకర్మము లేన తోడివారి కుపకారియైగాఁ బ్రవర్తించుట యని సకలవేదశాస్త్రము సమ్మతమయిన సిద్ధాంతము అశ్వమేధమునందు జంపఁబడిన గుఱ్ఱము శుశు గడ్డి మేపఁబోవుట- మహావ్రతమునందు పందిరికూటము

“సమాంకశ్చనయభతే” అను బండబూతుహాస్యములు. వేయేల యజ్ఞమివం బ్రకటించు కామ్యకర్మమంతయు గౌణమాపచారికమే కాని ముఖ్యమంతమాత్రమి న్నానేకాదు కవిత్వమునందు తు, హి, చ, వై ల వలె గ్రమ్మయోజకములయ్యు ననాదిగా గతానుగతిక ములై శిష్టాచారములనియు న గమ్యములనియును “శతా ధాఃకూఢ ప్రవిశన్తి” అనుతీరుగా వారుచేసినారని విరు వీరు చేసినారని వారు యేనుగుంబోల్చు గ్రడ్డివానివలెననందర్భపుపనులు చేయుచు నవన్ని యును వేదచోదితయజ్ఞధర్మములే యనుకొనచు దంభులై లోకోప కారమునకుబదులు తమతోడిపాటివారి కనవ్యామును ద్వేషమును భాధను గలిగించుచున్నారు తనతోడిపాటిజనులందఱు స్సంతోషించునట్లు ప్రవర్తించుట తప్ప మఱి మనుష్యుడా చరింపవలసినయజ్ఞ మింకెదియు న్ముమ్మాటికి నేదు లేదు ఒరుల నుఖపెట్టిసందర్శించనకు నిక్కముగా నుఖము రానేరదు. బ్రతుకు నుఖము కోర్కె దేహధారికి దప్పని స్వభావము ముంజేతికంకణమున కిద్ద మేల ? యెవనిమట్టుకు వానికే తెలియును. దా నుఖింపఁగోరినట్టితరులుగూడ నుఖింపనెంచెదరని తెలిసికొనట మానసయజ్ఞము జనరంజకముగాఁ బల్కుట వాగ్యజ్ఞము తోడిపాటివారుసంతోషించునట్లు సంచించుట కాయకయజ్ఞము. లోకోపకారముచేయనికర్మమంతయును నిషిద్ధమే కాని యెంతమాత్రము నివిధి కానేకాదు మనులు ప్రకటించిన వేద శాస్త్రములకు శేవల కుక్షింభరులగుధూర్తులపార్థము చేసి పాపరుల స్వశపర్చుకొని యెద్దుచాటునుండి కొంగలం జంపు లబ్ధకునివలె శ్రౌతస్మార్తవాక్యములఁ బిక్కపెట్టి వల్లించి పశుహింస చేయుచు లోకద్రోహ మాచరించుచున్నారు తల్లిదండ్రులు పిల్లలన్దావనెంచు నట్లు వేదశాస్త్రములన్నియును సకలప్రాణుల ప్రక్షించునుపాయమువే బోధించుచున్నవి వేదశాస్త్రప్రవర్తకులగు మనులందఱు స్సర్వజన

సములే కావున నందఱికిని హితమునే యుండేశించి ప్రాణులందఱికిఁ బరస్పరానురాగమునే బోధించిరి “యావజ్జీవం ధర్మపూర్ణమాసా భ్యాం యజేత” అను శ్రుతియందు ధర్మన మనఁగా నాయుర్వేదము విధించినలంఘనము- పూర్ణమాస మనఁగా బృంహణము-కావునఁ బ్రతిజనఁడును సరియైన యాఁకలిదప్పకలు పుట్టించుకొనుటకై తన కడుపున కిచ్చుకొన్న యవధికాలము దుష్ట మనఁబడును మఱి యాయాఁకలి దప్పకలం దీర్చుకొనుటకై యన్నపానములచేఁ దన కడుపునించుకొన్న కాలము పూర్ణమాస మనఁబడును శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియు నాధివ్యాధుల నడ్డుకొని హాయిగా నొరుల సుఖంపఁ జేసి తా సుఖముగా దేహధారి బ్రతుకును పాయమును మాత్రమే బోధించుచున్నది “శరీరమాంద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అనుతీరున ధర్మార్థకామమోక్షముల నాసాధించుకొనినట్లకు నారోగ్యమైన దేహము నరివద్వర్తమునంటనిమనస్సును ముఖ్యసాధనములుగాదా? కాబట్టి సకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదచోదిత ధర్మములే యని బుద్ధిచుంతులు తెలిసికొనుచున్నారు- భవవైద్యుఁడు వాసు దేవుఁడు- మరి సంసారరొగనివారకమగు మందు సర్వలోకోపకారక వ్రవర్తన మని నిక్కపుమనఁజ్యుఁడు తెలిసికొను- తెలిసికొనును- తెడ్డు- మూకుడు పొయ్యి- చేట- చర్మము- సెమ్మె- రోలు- రోఁకలి- నన్నె గొడ్డ యీవది యజ్ఞాయుధము లివన్నియు వంటసాధనములే- యందులో చర్మముమాత్రము శీతలప్రదేశమందలి మును లేర్పడినట్లు పొడఁగట్టుచున్నది ఆధ్వర్యవమనఁగా వంట యనియు సద్వర్త్యుఁ డన వంటవాఁ డను ప్రతీతి యిప్పటికిం గలదు- గాన “స్వర్గ కామాయజేత” అనఁగా స్వర్గమనఁబడిన బ్రతుకు పొఖ్యమునకై దేహరోగ్యకరమగు సశనమును సంపాదించుకొన వలసినదనియే శ్రుతి యభిప్రాయము- దేహధారులుకాని యశరీరులు

సర్వవ్యాపులు విభులునగు దేవతలకుఁ నీట పొయ్యి తెడ్డులతోఁ బనియేమి ? కనుక యజ్ఞవిధానములన్నియును మనుష్యుల బ్రతుకు కొఱకై వేదశాస్త్రముఖముల బెద్దలనాదిగా బోధించుచున్నారు

అనాదిగా జగమునం దయ్యాయి యభినయవిశేషములతో దత్తదేశకాలపాత్రానుసారము నాయాయి భాషావిశేషములతో మనుష్యులలో నసంఖ్యభేదములుగా వేదశాస్త్రములును శ్రౌతస్మార్త కర్మములును వ్యవహృతః సుచున్నవి- స్వర్గము కొఱకై చేయఁ బడుచున్నదిగ నక యజ్ఞము స్వర్గముకంటె ముఖ్యముకాదు యజ మానుఁ డొనర్చినయజ్ఞముంబట్టి స్వర్గముం వుట్టుచున్నది కనుక యజ మానునికంటె స్వర్గముముఖ్యముకాదు కామము బట్టియజమానుఁడు స్వర్గమపేక్షించెను గనుకఁ గామముకంటె యజమానుఁడు ముఖ్యుఁడు కాఁడు కాబట్టి లోకములో నన్నివదార్థములకంటె “కామో దాతాకామః ప్రతిగ్రహీతా” అనునట్లు సంకల్పమే ముఖ్యము “యాదృశీభావనాత్మనాద్ధి ర్భవతితాదృశీ, మనవచ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” ఇదివఱ కనుభవించిన సుఖదుఃఖము నందుగాని కోరిక వుట్టనేవుట్టను కాబట్టి కోరికకంటె ననుభూత సుఖంకరపదార్థము మఱి యాపదార్థముకంటె ముందుగా నద్దానిచవి నెఱింగినకర్త యుండకతీతను కాబట్టి జీవుఁడే జగత్కార్యముల ముందున్నాఁడు జీవాత్మయొక్క సంకల్పముచేతనే జగత్సృష్టినాశము లగుచున్నవి సంకల్పముకలవాఁడు జీవాత్మ-విర్వికల్పుఁడు పరమాత్మ కావున బరమాత్ముఁడు జీవాత్మకంటె ముందున్నవాఁడని యొప్పు కొనకతీతదు- జగము జీవునియధీనము మఱి జీవుఁడు దేవునియధీ నము-అనఁగాఁజరాచరమంతయును దైవాధీన మని సర్వశ్రుతిస్మృతి పర్యాలోచనముచేతఁ దేలినఫలితము ఫలితము- మఱియును దేవుఁడు కారణ మనియును సకల జంగమస్థావరాత్మకచరాచరవ్రవంఛమంత

యును గార్యమనియును సిద్ధాంతీకరింపబడెను కారణము నిత్యము
 స్థావర్య మనిత్య మని యెల్ల రెటింగినసంగతియేకదా? “దాతృత్వం
 ప్రయవక్తృత్వం ధీరత్వ ముచితజ్ఞతా, అభ్యాసే సలభ్యంతే
 చ త్వారః సహజగుణః” అనగా నాహార్యాభినయముగు దాతృ
 త్వము నాంగికాభినయముగు ధీరత్వము సాత్త్వికాభినయముగు నుచిత
 జ్ఞత వాచికాభినయముగు ప్రయవక్తృత్వమును స్వభావముగా
 లభించినపుడే లోకరంజకమగునుగాని “బలాదాకృత్యమాణాచే
 త్వరసా విరసా భవేత్” అను తీరుగా శిక్షవలన దిన్నబడనేరవు
 సత్కర్మచరణగుణము స్వభావముగాఁ బుట్టినపుడే లోకోపకారము
 నుభయతారక మగునుగాని కేవల స్వార్థపరతగాఁ గామ్య ములు
 నవుడు మంచికిబదులు చెడ్డ కావింపకమానదు

“తస్మాత్పూషాప్రపవృత్తభాగః అగత్క్రోశినః” “కాబట్టి
 పూషుండసంబడుసూర్యునకుఁ బి డిముద్ద పెట్టవలెకారణమేమనఁగా
 నాదేవత బొక్కివాఁడుకనుక-” ఏమియన్యాయము దేవతలలోఁ
 గూడ బొక్కి-గుడ్డి-సొట్ట-మూఁగ చెవిటి మొదలగునంగ వైకల్య
 మున్నదా? నిక్కముగా వెట్టివాండ్రు శ్రోత్రీయులు “బుద్ధిజ్ఞాన్య
 జనితోన్మాదు ల్కదా శ్రోత్రీయుల్” అనుకవివాక్య మొర నిజము?
 శ్రౌతిస్మార్తకర్మము లన్నియును స్వార్థపరులయిన సోమరిపోతు
 ధూర్తులు పానురుల నోసవుచ్చి దక్షిణను సంపాదించుకొనుటకై
 పన్నినకన్నికలు- కాబట్టి లోకోపకారకములుకాని యసౌభవ
 కార్యములెల్ల వేదచోదితములను వంచకులసంగతి యిట్లు వెల్లిడి
 కాబడియెను బూషుండనుదేవత బొక్కివాఁ డట కాబట్టి
 యాదేవతకొఱకుఁబిండినిఁ బాలు చక్కెరలతోనుగంధద్రవ్యములతో
 బాగుగ నుండుకఁబెట్టినఁగానిబొక్కితుంటరియాజకుండుతిన నేరఁడుగా?
 మేఘగర్భితమనముద్రఘోషవలెఁగేవలాతీంద్రియ ద్రవ్యయగుఁముఖులకు

మాత్రమే యోగదృష్టిచేత గ్రహింపఁదగినవేదమునకుఁ గేవల
కుక్షింభరథూర్తశ్రోత్రియమన్యులు శ్రౌత మనుపేరుపెట్టి స్వార్థ
వదులై యిత పనికిమాలిన యపార్థములు వేదమునకుఁ జెప్పి
పామరుల న్మోసపుచ్చి సాత్తుకూర్చుకొనుట యెంతఘోరకలికల
చేష్టతమో? “అవ్యక్తాదీని భూతానివ్యక్తమథ్యాని భారతఅవ్యక్త
నిధనాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” అను రీతిగా నీజగత్కార్యములు
భూతకాలమునందు బీజరూపముగా నున్నవి భవిష్యత్తునందునుబీజ
రూపమున లయమగుచున్నవి వర్తమానకాలమునందు మాత్ర
ముత్పత్తినితనికేవములం బరిణమించుచున్నవి భూతభవిష్యత్కాల
ములందు లేనికార్యము వర్తమానకాలమందుమాత్ర మెట్లు చూపిం
చును? నిద్రకుముందుగాని మెలఁకువవచ్చినతరువాతగాని లేనిస్వప్న
జగ మెట్లు వాస్తవముకాదో యట్లే యీజగత్కార్యము సర్వా
ద్యంతభూతభవిష్యత్కారణమైన యాత్మయందు రజ్జువునందుసర్పము
వలె నధ్యస్తముగాని వాస్తవము కానేకాదు. కాఁబట్టి విధినిషేధము
లతో నీకేముయుంబనిలేదని తెలిసియు నెంచుకీట్లు వృథాదేయహేళు
కర్మమలస్థార్చి శ్రమవడి వ్రాసెద పని యడిగెదవా యోపూర్వ
పక్షి విను మీవాఁతకూడఁ దుదమొదళ్ళనవ్యక్తదశలోనుండి యీ
నడుమ నిట్లు వ్యక్తమగుచున్న నీతర్కశాస్త్రమిటుండనీ- తర్కముల
కన్నింటి కాద్యంతావ్యక్తాత్మయే మూలము పూర్వపక్షసద్ధాంతము
లన్నియుం దెలిసీతెలియని మనుష్యకృత్రిమస్వప్నసదృశమిథ్యాకార్య
ము లయినప్పటికి “అహ మ్మమ” అను జ్ఞప్తియున్నంతవఱకు నీకుఁ
గాని నాకుఁగానివిధి నిషేధచింతలుగకటిఁబడు కాఁబట్టియట్టివృద్ధచింత
నువశమింకఁజేస మనలనుద్ధరించుటకొఱకే పిన్నలకుఁ బెద్దలు వస్తుజ్ఞా
నము న్మోధించుతీరున వేదశాస్త్రముఖములచే మనపూర్వులు సంత్య
క్తావాంకారమమకారులయినప్పటికి మఱియు జీవన్ముక్తులయినప్పటికి

సర్వభూతదయా పరిపూర్ణులై ఘోరదు ఖాత్మకాపారసంసారసంతర
ణోపాయములగు విధినిషేధకర్మములం బోధించిరి కాఁబట్టి వేద
శాస్త్రములన్నిశ్వసింది విధులనాచరించి నిషేధములఁబరిత్యజించుటకై
యహర్దివములు యావజ్జీవము మనము పాటుపడి “చావని పుట్టని
త్రోవ వెదకుకొనుట దొడ్డబుద్ధి” అన తీరునఁ గైవల్యానందమువొప్పిం
దుటకొఱకే యీ బ్రతుకు సాధనముగా నేర్పడినదని మనము తెలిసి
కొనవలయును. వలయును. “కామి గాక మోక్షగామి కాఁడు”
అన్నట్లు సత్కర్మాచరణము సద్బ్రహ్మస్థాశ్రమము నిర్వర్తించిన
వారుగాని కేవలనిత్యకైవల్యానందపదవిం బొందలేరు పొందలేరు
“ఏమవా వ్రథమో యజ్ఞానమ్” ఈజ్యోతిష్లోమ మనుయజ్ఞ మే యన్ని
యజ్ఞములకు నొడటిది అనఁగా నీశరీరజ్ఞప్తియే సర్వవేదవిహిత
ధర్మాచరణములను నానాఖ్యలం బేర్కొనఁబడిన యజ్ఞములన్నింటి
కిని మొదటియజ్ఞము పోమపౌష్ణంచరునిర్విపేతనేమఁబ్బమ్” పోము
నకు బిరుదుగాను పూవునకు ముద్దగా నొక్కసారే యొక్కపాత్ర
లోనే యన్న ముడికించవలెనట అశరీరుఁగు దేవతలో పోము
నకు దంతము లున్నవనట పూవుఁడు బొక్కివాడట ఇందునుబట్టి
చూడగా నెవ్వని యాఁకిలిడప్పిక లెట్లు తీర్చవలెనో యేరోగ
మున కేయావధమో యశుపానమో యేదిపథ్యమో యది
బోధించు నాయుర్వేదాంతరూఢితములే ఋగ్యజుస్సామాదివేదశాస్త్ర
ములన్నియును, మఱియును జంగమస్థావర ప్రాణ్యాంతరూఢితములే.
“అగ్నిముఖావై దేవా” అన తీరున బ్రతుకును బెంచుజర రాగ్నిస్వరూ
పులే దేవతలందఱు నని తెలిసఁఫలము. జగమునందలి జంగమస్థావర
జీవులకన్న వేతే దేవతలు లేనేలేరు కాఁబట్టి బ్రతుకునభివృద్ధి హాయిగా
నొనర్చుటకుఁదగినట్లు నిధింపఁబడిన నిద్రాహారవిహారయోగ్య
వ్రతవర్తన ఎ సమములే వేదవిహితాచరణీయయజ్ఞకర్మములన్నియును

“యక్తాహారవిహారశ్చయ క్షేప్తశ్చ” అనుతీరుగాఁగోరినంతకాలము బ్రతుకు పొడిగించుకొనటకై పెద్దలు బోధించిన మంచియుపాయములే శ్రౌతస్మార్తవిహితయన్తవిశేషకర్మములన్నియును

దేవతలకై యుపవీతము ఎత్తుదేవతలకై ప్రాచీనావీతము తిథులయెడ నివీతము ధరించవలయు ననఁగా- దేవతాస్వరూపమై బైవికమైన యాయుర్స్వద్ధికై యుపవీతముగా నెడఁకుపక్కను శయనించవలయును- ఎత్తుదేవతాకమై సులభమరణముగోరి ప్రాచీనావీతముగాఁ గుడిపక్కగా శయనించవలయును-వనిపాటులుచేయుటకై సన్నద్ధముగా మనుష్యప్రీతిగా నివీతముగా వెలకిలఁ జరుకొనవలయు ననఁగా దేవతాప్రీతికై యుత్తరదిక్కున కేగి లోకోపకారకకర్మ మచరించవలయును- పితృసంతృప్తికై దక్షిణదిక్కునందు సత్కర్మ మచరించవలయును- తనతోడిపాటివారి కుపకారము తానున్న దేశమందే సత్కర్మ మచరించవలయునని యుక్తిప్రాయము ఉపవీత మనఁగా నుత్తరదిక్కు నన్నాసమున కుత్తరదేశమును వానప్రస్థము నకు దక్షిణదేశమును బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్యములకుఁ దనజన్మభూమి యును నివాసయోగ్యము లని ‘నివీతమితి మనుష్యధర్మః శబ్దస్యత త్పథానత్వాత్’ సూత్రమభిప్రాయపడుచున్నది “దిగ్విభాగశ్చ తద్వత్సంబంధస్యార్థహేతుత్వాత్” అను సూత్రముంబట్టి ప్రాచీనులు దేవతలు దాక్షిణాత్యులు పితృదేవతలు పాశ్చాత్యులు మనుష్యులు మఱియూత్తరాత్యు లనురు లని తెలుపఁబడెను- అనఁగా సూర్యుడుదయించినపు డెండ న్వేనుకఁబెట్టుకొని వశ్చిమదిక్కుగా నడుచువాఁ డేమనినై నఁ జేయఁగలఁడు- మనుష్యులొక్కరుమాత్రమే లోకోపకారగుగుపని చేయఁదగినవా రని యభిప్రాయము దేవతలు పితృదేవతలు మఱి యనురులు జనసంఘమున కెంతమాత్రము స్పృహి ధారు వనికిరారు

ప్రస్తోత ఉద్ధాత-ప్రతిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యుఁ డనునల్వరుం
సామగాయకులు- పాటకులకుమాత్రమే కడుపునిండఁ దిండిపెట్టవలెను
కాబట్టి లోకములోనన్నివనులకన్నఁ బాడుటయే నిక్కముగా
మిక్కిలి శ్రమకరమగు విద్య “శ్రుతిరంజకమగు గానమువంటి
విద్య మఱి గానము గానమెయ్యెడను” అనునట్లు వాచికాంగికాహార్య
సాత్త్వికాభినయములలో వాచికాభినయమగు స్వరమువలె జన
రంజకమయిన దింకొకవిద్య మతెద్దియును న్లేదు శరీరావోగ్యకర
ములై ప్రాణిహింసను చేయక మనోరంజనములైన శ్రౌతస్మార్త
కర్మములు మాత్రమే మున్ముపదిష్టములుగాని ప్రాణిహింసాకర
ములు విద్వేషకరములు కేవలస్వోదరపూరకమగు కర్మములు
కేవలస్వార్థవరుగు ధూర్తజనులకల్పించినవన్నికలుగాని వేదచోదిత
కర్మము లెంతమాత్రము న్దానేకాపు ఉద్ధాత ప్రస్తోత ప్రతిహర్తలు
మువ్వరుమాత్రము పాటపాడెడువారు సుబ్రహ్మణ్యుఁడు నీవుదంచు
నేకప్రక్కలెగువేసెన నన్నట్లున్నవాఁడు కనుకనే పాటకులలోఁ
జేరినప్పటికి స్థలమాత్ర మూఁచువాఁ డగుటచేత వానికి యజ్ఞవిశేష
భోజనము వంతులేదు నిజమే సోమరిపోతుకు మేపుట దండును
బ్రాహ్మణులమని డాబులుగొట్టుచు లోకోపకారకమగు వనల న్నవ్వు
పడనివారికి గ్రొన్నుగూర్చుండ మేపువారు మిక్కిలి యవివేకులు
కదా ?

వరి నివ్వరి సోమలతకుఁ బూతికయు బదులుపెట్టవచ్చును
గదా ? కాబట్టి జీవత్పశువులకుమాటు కాయగూరలేలపెట్టరాదో?
శాస్త్రోక్తలక్షణములుకల జీవవత్పశువులు లోకములోలభించవుకదా?
కాబట్టి మేఁకలు మొదలగుపశువులకుమాటు పిష్టవశువులే వేయక
తీసిదు- కూటికొఱకు కోటివిద్య లన్నట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియు న్లాటికై ధూర్తులు కల్పించినవిదైలే- గ్హార్తవత్స మాహవ

నీయ దక్షిణాగ్ను లనమూఁడగులు వాస్తవముగా వాతపైత్య శ్లేష్మము లనుత్రిదోషములు- త్రిదోషసామ్యసూరోగ్యము త్రిదోష ప్రకోపము సన్నిపాతరోగముకాబట్టియారోగ్యమునకై త్రిదోషసామ్య మొనర్చు సాధనమయి నిదాశపవిహారము స్యక్తియు క్తముగా నడుపుసాధనవిశేషమే యజ్ఞ మనంబడును త్రిదోషచుయ్యగు శరీర మందు గార్హపత్యము పైత్యకోశ మాహవనీయచూషకోశము దక్షిణాగ్నిమూత్రకోశము “సప్తశకం లింగమ్” పంచభూతములు- పంచతన్మాత్రలు- ంచేంద్రియములు- మనస్సు- మఱి యాత్మయు నీవదేడుపదార్థములబ్రతుకు కల్పించఁబా నీవదేడింటికే వదేడ్లు రధ్వర్య లనియు యజమానుఁ డాత్మునివలె నీవదేడుపదార్థములలో ముఖ్యుఁడు కాబట్టి వానికి తల గడ్డముల గొఱిగించుట కాటుక పెట్టుట మొదలగుసంస్కారము లాత్మునకు సత్త్వరజ సమోగుణ విశేషములవలె నిరూపంపఁబడుచున్నవి “తపశ్చఫలసిద్ధిత్వాల్లోక వత్” యజమానుఁ డుపవాసము చేయవలయును లోకములో జ్వరముతగిలినవానికి లంఘనము చేయించెదరు లంఘనబృంహణము లాయుర్వేదమున సమయానుకూలముగా విధింపఁబడెను కాబట్టి యగ్నిహోమాదియజ్ఞకర్మములన్నియు వేయేల శ్రేతస్మార్తకర్మము లన్నియుం జకిత్సావిశేషములే యాయుర్వేదతంత్రములే.

అధ్వర్యులు బంగరుకంటెలుపెట్టుకొనవలయు నెఱ్ఱతలసాగాలు చుట్టుకొనవలయును కట్లు బొట్లు జట్లు నగలు స్నానము లుప వాసములు వేయేల బాహ్యయజ్ఞకర్మవిశేషము లన్నియును “గుణ త్వాచ్చవేదేనవ్యవస్థాస్యాత్” అను సూత్రముంబట్టి గౌణములు గాని ముఖ్యము లెంతమాత్రము న్నావని యాధ్వర్యవౌద్ధాత్రాత్మక వాక్యాత్మకప్రబోధకయజ్ఞాస్సమవేదోక్తవాచికాంగికాహార్యాభి సమము లన్నియు న్గౌణము లౌపచారికములు న్గాని ముఖ్యము

తెంతమాత్రము శ్రావు కావు- హృత్తమగు ఋగ్వేదాత్మక మానసిక
యజ్ఞస్వరూపక సాత్త్వికాభినయమొక్కటియే కేవల సత్సంకల్పాత్మక
మగుటచేత నిర్వికారనిర్మలభావనాత్మకమగుటచేత ముఖ్యమనం
బడను కావున బాహ్యలౌకికకర్మములను విధించుయజుస్సామ
వేదములకన్న ఋగ్వేదమొక్కటియే మానసికమైన మంత్ర మనఁదగి
ప్రధానమగుటచేతనే “అభ్యర్చితంచ” అను సూత్రమునకుఁ
దార్కాణమై త్రయీవిద్యయందు ఋగ్యజుస్సామము లని యజు
స్సామములకంటె ముందు వల్కలబడెను, సత్సంకల్పమే సత్కర్మము
లకు మూలము కావున సంకల్ప మలౌకికాత్మవశముకావున సత్సంక
ల్పాత్మ ఋగ్వేదము తౌకికబాహ్యవాక్యాయక్మోద్భృతకాధ్వర్య
వౌద్ధాత్రమూకిన్న శ్రేష్ఠమని చెప్పబడెను “యేథర్మకర్మ నిరతా
ద్విజదేవభక్తాః- యది మనసా వచసా చ ప్రద్రువ్యాతి న సర్వ
భూతేభ్యః” ధర్మకర్మచిరతులు ద్విజదేవభక్తులమాత్రమే గ్రహ
పత్రాయ వనుభవించఁగలరని జ్యోతిశ్శాస్త్రమును సర్వభూతదయ
కలిగియుంటమాత్రమే పథ్యాశనవ్యాయామజితేంద్రయత్నములకన్న
మిక్కిలియారోగ్యదాయకమని వైద్యశాస్త్రమును “పారదార్య
మనాయుష్యమ్” వ్యభిచార మాయువును హరించునని వేదములును
జాటుచున్నవి, ఇంతకును “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” అని సంత
తమును నిర్మలాంతఃకరణమునఁ గోరుచు పత్వదయలను తప్ప
కొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే జన్మసాఫల్య మని సర్వ
వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యాభిప్రాయము

మఱియును జితైకాగ్రత స్థలిగించుటకై ప్రతిమారాధనము
స్మృతులు విధించిరని తెలిసికొనలేక “ప్రతిమామందబుద్ధినామ్” అను
నట్లు చవలచిత్తులగు మనుష్యులకుమనస్సాక్షుదార్థమునే ధ్యానించుట
సాధనముగా శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపమును విగ్రహారాధనవిధి స్మృతు

తేర్పర్చిరి కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగు మనుష్యులు క్రౌఠస్మార్త కర్మాచరణమంతయుం జిత్రశుద్ధికారణములని తెలిసికొని గౌణములగు కామ్యకర్మము లాచరించి ముఖ్యమగు చిత్రశుద్ధిని సంపాదించుకొనవలయును “చిత్రశుద్ధితేని శివపూజలేలాకోవిశ్వాభిరామవిసురవేసు” అన్నట్లుని దాహారవిహారవిషయభోగైకతత్పరులైన స్వార్థపర ధూర్తజనులు యజపూజాయామ్” అను ధాత్వర్థ మెంచి కేవల ధర్మస్వరూపుఁడగు యజ్ఞపురుషుని నిర్మల మనఃపుష్పమునఁ బూజించక కేవల కుక్షింభరులై యధ్వర్యదంభవేషములతో తమమలినాంతఃకరణముల న్ముద్ధిచేసికొనుటకుబదులు “ఏకాదశకపాలం నిర్వపేత్” అనఁగా మనస్సుతోఁగూడిన దశేంద్రియము లేకాదశపాలములు కావించుకొని యేకాదశరుద్రులకు సంప్రీతిగా నేకాదశేంద్రియ నిర్వర్తిత లోకోపకారధర్మయావక హవిర్దాన మిచ్చి నిత్య సతోపాత్మక స్వర్ణము సృనుష్యుఁడు పొందవలయునని శ్రుతి విధించుచున్నది “జ్ఞాతేచవాచనం సహ్యవిద్వాన్విహితోఽత్ర అనఁగా ‘ఆయుర్యజ్ఞేన కిచ్చతామ్” అను మొదలగు క్లుప్తమంత్రముల యడమానుఁడు మాత్రమే చెప్పవలెను మంత్రము స్మృతార్థము న్దెలియనివాఁడు యజ్ఞము చేయరాదు వేదమంత్రము లన్నియును వల్లించి చక్కఁగా జ్ఞాపించుకొనియేమంత్రము స్మరింపక నప్రస్వరజ్ఞానముతో నుదాత్తానదాత్రస్వరతములం బొరపాటులేక సుస్వరముగా నచ్చరింపఁగలిగి సరిగా మంత్రార్థమంతయు నెఱిగిన విద్వాంసుఁడ తప్ప నితరుఁ డెవ్వఁడును యజ్ఞము చేయుట క్రౌఠమాత్రముం బనికిరాదు “ఏకశ్శబ్దః సమ్యక్జ్ఞాతః సుష్ఠుస్సంప్రయక్తిః స్వర్గేలోకే కామధుగ్భవతి” అనునట్లు మంత్రోచ్ఛారణము సరిగాఁ జేయుటకుఁగానిమంత్రార్థ మెఱుంగుటకుఁగానియజ్ఞ మొనర్చుటకుఁగాని కేవలము ఋషులే తగుదురు పామరమనుష్యులై హిం

విషయభోగవ్యసనాతురులు కనుక వేదోక్తకర్మము లాచరించుట కెంతమాత్ర మధికారులు కానేరరు కానేరరు పరాపశ్యస్తీ మధ్యమావైఖరు" లను చతుర్విధశబ్దములలో మనుష్యుడు వైఖరి స్థవృద్ధికిన మూడింటి నైలిసికొననేరడు కనుకనే పతంజలి యనుముని తన శబ్దానుశాసనమున శబ్దచాతుర్విధ్య మెఱిగి సుస్వరముగా నుచ్చరి చినవాడే "యజ్ఞేన స్వర్గమకురత" స్వర్గకారణ మగు వాగ్యజ్ఞ మొనరింపఁదగినవాడని నిర్దేశించెను కనుక నతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపఁబడుచున్నవి కాని యింద్రియవిపశులు వివరీతదృక్కులు భ్రాంతులుం బామరులగు ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము నిధింపఁబడలేదు విధింపఁబడలేదు కాబట్టి సర్వజాలగు మునులు తప్పగించిజాలగు మనుష్యులు యజ్ఞమాచరించుట కెంతమాత్రముం బనిరారు న కిరారు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చిత్తశుద్ధిలేని ప్రాకృత పామరమనష్యులకే విధింపఁబడునడల సెట్టిసేరు, లింగము వదినే ర్లన్నట్లు విధింపఁబడిన శ్రౌతస్మార్తకర్మములలో నూటవంతుకన్నం బ్రమాదమురానీ కావంతైన నాచరింపజాలని పామరులకు విధింపఁ బడిన ప్రాయశ్చిత్తకర్మము వేయిరెట్లుండును ప్రాయశ్చిత్తకర్మమే సరిగా నెఱవేర్చుకొనఁజాలని సంసారలు విధు క్తకర్మ మెట్లు రవం తైన న్నొనసాగింపఁగలరు? ద్విజత్వము మొట్టమొదట సిద్ధించినస్థాని బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులు కానేరరుగా? బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులుతప్ప ఇతరులు అగ్నిజ్ఞోమ మాచరింపఁదగరుగా? వెఱ్ఱికుదిరనంగాని పెండ్లి కాదు పెండ్లియైనస్థాని వెఱ్ఱికువరదన్నట్లు ద్విజాబుతప్ప నగ్నిష్టోమ మాచరింపరాదు మఱి యగ్నిష్టోమమాచరించినదప్ప ద్విజులు కానేరరు సంస్కరింపఁబడిన మాత్రమే చేత మనుష్యులు ద్విజులయినచో శూద్రు లేని ద్విజులయి యగ్నిష్టోమమాచరింపరాదో? నిక్కముగా

మంత్రమునృథావిధి సుచ్చరించుటకుఁగాని మంత్రార్థము తెలిసికొనుటకుఁగాని “శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్రం నాలంబహ్మ తత్వతః” అని నారదముని చెప్పినట్లు మనుష్యు లెంతమాత్రము స్థూల చాలరు కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మాచరణము విద్వాంసులతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులకేగాని ప్రాప్తతులగు పామరిజనుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు. కాఁబట్టి మనుష్యు లుచ్చరించునది త్రయీవిద్యయు న్నాడు ద్విజాలమనుకొని వీ రాచరించుకర్మములు విద్యుక్తశ్రౌతస్మార్తకర్మములు న్నావు పరమార్థము నిత్యమైన వేదమంత్రము అనిత్యమర్థవ్యవహారమునకు సాధ్య మెట్లుగను ? కనుక నిద్రాశనవిహారసౌఖ్యమునకై సాయపడని యేవో లేనిపోని యాకాశఁపాఁగములు చెప్పుమఁ దాము శ్రోత్రియులమని దంభవేషములతోఁ బశుహింస కావించుచు వెఱ్ఱికల్పములం బన్నిస్వార్థపరులై సోమరులై మంత్రము మావలె సుచ్చరించవలయుననియును శ్రుతిస్మృతుల కర్థము మేము చెప్పినదేయనియును మఱి యాధ్వర్యవమునకుమేమేతగినవిద్వా సుఁ మఱియు ననాదిగా స్వార్థపరిధూర్తుల కృత్రిమికల్పమున న్ద్రుబ్రతుకు పృత్తిగా నేర్పర్చుకొని వ్యభిచారమును దొంగతనములకు వాత్సల్య యనమాత్రముల న్నామారతంత్రము నివధ్యుక్తములను దుర్జనులవ తేదాము చేయుకర్మములు శ్రుతిస్మృతినమ్మతములున్నేదచోదితధర్మములని చాటుచుం దెలిసీతెలియని ధూర్తమానవులు తమతోడిపాటి వారలం జెఱచి క్రొవ్వునం దాముచెడుచున్నారు తనతోడిపాటివారి బ్రతుకుసౌఖ్యమునకుఁ దగునన్నపానవస్త్రముల న్నూర్చుకొనుటకై చేయుపనికన్న మనుష్యుఁడాచరింపఁదగిన విద్యుక్తకర్మ మింకెద్దియు న్నాడు కాదు. కూడుగుడ్డలకై పనికిరాని శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నిస్సంశయముగా ధూర్తజనకల్పితములే దంభకృత్యములే మోసములే మోసములే. వేదము సృనుష్యులు వరింపనేరదు, బ్రహ్మకైన

వేదార్థ మెఱుంగరాదన మంత్రార్థము నెలిసికొనుట మనుష్యుల
 లేపాటివాదు? మంత్రార్థము తెలియజాలనిపామరులకు శ్రౌతస్మార్త
 కర్మాచరణ మెట్లు నిర్వచించఁగలరు? ఋషులు ఋషులొనరించుట
 కొఱకుమాత్రమే వేదవరస మొనర్చిరి మంత్రార్థము నెల్లడించిరి
 శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తకర్తృము లొకరి చిరి మనుష్యుఁడు మనుష్యుల
 కొఱకే వంకాయకచ్చడిచేయునుగాని తేళ్ళ కొఱకు కాదుగా? యశో
 ద్రుదియద్రవ్యలు కామరూపులు సత్యసంకల్పులగు ఋషుల
 నడువడి ఋషులు తెలిసికొని యొనరించుటకేగాని సంసారపాశబద్ధు
 లగు శుద్ధుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు- “శ్రుతేరివార్థం స్మృతి
 రన్వచ్ఛత” అను విధముగా శ్రుతియొక్క తాత్పర్యము శ్రౌత
 కర్మముచేతఁ గన్న స్మార్తకర్మముచేతనే సరిగా వెల్లడింపఁబడు
 చున్నదను మహాకవివల్క్య మిక్కిలి గణనీయము

అశ్వమేధవ నందు చచ్చినగుఱ్ఱమునకు మేఁతపెట్టు శ్రౌత
 కర్మమునన్న దప్పటడుగులిడుచు హాయిగా నాడుకొనుచున్న పిల్లని
 కన్నప్రాశనము కావించుస్మార్తకర్మము జ్ఞాఘ్రిముం గన్నవండువు
 కదా? “శబ్దగుణక మాకాశమ్” అనుతీరున నావేదపురుషుఁడే శబ్ద
 బ్రహ్మమాకాశమునఁ బ్రతిఫలించె నావ్రతిబింబముమాత్రమే శ్రవ
 జేంద్రియగ్రాహ్యముకాని నిక్కముగానాదబ్రహ్మముభౌతికముకాదు
 కనుక శ్రవజేంద్రియముచేత యధార్థముగా గ్రహింపఁబడనేరక
 వ్రతిబింబితమైమాత్రమే గ్రహింపఁబడుచున్నదని బోధించిన మునుల
 బోధనుకూడఁ బ్రాకృతులు వివరితదృష్టులుకావున శబ్దబ్రహ్మమగు
 మంత్రమునకు వివరితార్థముచేస శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపము స్వార్థ
 పరులై కామ్యకర్మముల న్నావించుకొని తమతమయిష్టానుసారముగా
 నన్నపాసముల న్నల్పించి దేవతలపేరుచెప్పి మద్యమాంసాశనులై
 వ్యసన రులై సౌత్రామిణమునృద్యపాసము ముంసాశనముంగతువుల

విధ్యుక్తమని పాపదుల న్యవర్తకమున తామొనర్చు కూరికర్మములు
 బీభత్సకార్యము లిట్టి లచ్చెప్ప లన్నియును శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తిమలని
 చెప్పి విష్ణువీగుచు భూత్రిదోహముకావించుచున్నారు బ్రతుకున
 నద్దియోపని నేయకతీరదుకదా? తనతోడిపాటివాకి సుఖమగు
 తీరునఁ బ్రవర్తించియొరులను సుఖపెట్టి తాసుఖపడునట్లు చేసినపనియంత
 యును విధ్యుక్తమేయని వేదశాస్త్రోపదేశ మొనర్చిన మనుల ముఖ్య
 తాత్పర్యము

“స్వాత్మకృతిలింగాద్యైరాజవత్” అను సూత్రముంబట్టి
 యజమానుఁడు వేటాడి చంపనమృగమాంసముతో సవనీయమను
 నప్పము చేయఁబడవలయునని ప్రతిపాదించఁబడెను సవనీయ మను
 నప్పము మాంసముతోడనే చేయఁబడనక్కరలేదని సూచించఁ
 బడెను కాఁబట్టి మాంసాశనులుమాత్రమే మృగములను వేటాడెదరు
 కాఁబట్టి క్రతువులు మాంసాశనులకు మాత్రమే విధించఁబడెనుగాని
 శాకాహారుల కెంతమాత్రము ని్వధించఁబడలేదు- కాఁబట్టి మృగము
 లను వేటాడి చంపి యామాంసముందిని జీవించుకూరికర్మలగు
 మనుష్యులుతప్ప కేవలభూతదయివారులై యహింసాపరాయణు
 లగు వజ్రనులు వశుహింస నివృద్ధించు యజుర్వేదవిధు లెంతమాత్రము
 నేయఁదగదు

జ గ ధు రు ప్ర శం స

“పౌరుషేయవచనానితు పురుషబుద్ధి ప్రభవత్పాద్రాభి త్యా
 విప్రలిఖ్యయావా ప్రయుక్తాని మూలదోషేణ దుష్ణత్వాదయథార్థా
 నిభవంతి” మనుష్యులందఱును భ్రాంశులు వంచనాకరులగుటచేత
 వారలాడుపల్కులుయథార్థములుకావనిసర్వతస్రస్వతంత్రుఁడనితెగ
 భారేడువిరుదుతోఁజొంటించుకొన్న పార్థసారథి మిశ్రునిపల్కులుకూడ

పౌరుషేయములగుటచేత నయథార్థములు కాకమానవుకదా? తాఁ జేసినశాస్త్రుడీ పౌరుషేయము భ్రాంతిమూల మయథార్థమని తెలిసియుం బూర్వమిమామాంసాశాస్త్రము న్యథార్థముగా బోధచేయు నని వెట్టి నమ్మక మేలకొనెనో? నాకెద్దియు న్దెలియదునేను బొత్తిగా భ్రాంతుండ ననవర్థుడనై నప్పటికిని శాస్త్రార్థముం జేయఁగలవని నభిలలోఁ బండితునివలె సంభాషణము గోరు ధూర్తమానవుల నేమన వలయును? గ్రహచారముచే నోటకవచ్చినట్లాడు పిచ్చివాఁడను బొట్టకూటికొఱ కిట్లు పండితునివలె నటిచు న న్నరుణించి నాగోరిష యన్నపానముం దాత లీఁగోరెదవన్న నెంతబాగుండునో యట్లు తన యజ్ఞతం బాహుటము నొప్పకొనిక తా నేమో వేత్తననియుం దాఁ జెప్పినదే శాస్త్రార్థమనియు విభ్రాంతి సమ్మిశ్రు లహంకార విమూఢాత్ములై నావలె నెంత చాటభారతము శాస్త్రుడీక ప్రచు రియిరో! “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను చందమునఁ “గురూవీ కురూవీ యేలఁ బుట్టితివే” యన సురూపుల న్నెక్కిరించుట కన్నట్లు సర్వభూతదయాపరు లహింసావ్రతపరాయణులు సకలజగన్నిత్రులు సర్వజనసములును “యదేవశ్రేయస్సాధనరూపం యాగహోమాది తదేవ ధర్మశిష్యుచ్యతేలోకే-నాపూర్వమస్త్రకరణప్రవృత్త్యా ది వా లోకప్రసిద్ధి విరహాత్ ” అని మ్మిశ్రులు నీయెడమచేయి తీయుము నా పుట్టచేయి పెట్టెదనన్నట్లు వ్రాసిరి శ్రేయస్సాధనమగు ధర్మము వశుహంసాత్మక యాగహోమాది క్రూరకర్మమే యగునని సర్వ భూతదయాపరతంత్ర నిర్మలాంతఃకరణాది సాత్వికకర్మము కాదట- లోకప్రసిద్ధము క్రూరక్రతుకర్మమేగాని యహింసావ్రతము కాదట- యోహో మాంసాశసక్రూరాంతఃకరణలకు సర్వభూతదయావ్రత పరాయణలోకి మెట్లు తెలియు న దటుండఁగా పౌరుషేయలోక వ్యవహృతములగు శబ్దార్థములు పౌరుషేయము లేయగునని

యపౌరుషేయము లెట్లగును ? నా కెట్టిగా నగపడెన్ గాని నేఁ
జూడలే దను మోసకానివలె నివి మంత్రము లని పురుషప్రయత్నము
చేతనే వేదము లుచ్చరించు వేదము లపౌరుషేయములను ధూర్త
ప్రలంఠము లేమనవచ్చును? మిశ్రిగాదా ! దేవతాప్రీతిగారాజుగారు
యాగముచేసెద రాక్రతువునందు మనుష్యపశువు కాఁదగినవారు
మీరుగాని మీపుత్రుఁడుగాని నిశ్చయింపఁబడిరని రాజభటులు
మెడన్బాశములు వేసిలాగునవ్వుడు మీ రేమిచేయ దురు? శునశ్శేవుడు
యజ్ఞపశువు కావింపఁబడినలోకప్రసిద్ధి నొవ్వకొనెదరో? తనది కానివో
గోదావరివరకు దేకుమన్నట్లున్నది వీర్నివాఁత. పురుషప్రయత్న
కృతములు కావున మంత్రమంత్రార్థములు రెండును పౌరుషేయములే
ఇది పౌరుషేయమనియు నిది యపౌరుషేయమనియును నిర్ణయించు
తెలివికూడ పౌరుషేయమే “పురిశేతఞ్చి పురుషః” హృదయమం
దవ్యక్తముగానుండి సకలలోకవ్యవహారకారణమగు జ్ఞానము పురుషుఁ
డఁబడును “పురుషఃపద్మపత్రాంకువ నిర్మిత్తః అసంగోహ్యాయం
పురుషః” అని తెలుగుకొన్నవాఁడు “బ్రహ్మవిద్రుప్త్యైవభవతి” అన్నట్లు
“సకర్మణా నప్రజయా త్యాగేనై కే అమృతత్వమానశుః” న అనిత్య
సంతుష్టియే స్వరూపముగాఁ గలజ్ఞానమే పురుషుఁడని తేలినఫలితము
కదా ? “స్వర్గకామాయజేత” అనుటచేత స్వర్గము నాసించువాఁడు
యజ్ఞము చేయవలయునని విధ్యుక్త కర్మాచరణమునఁ జిత్తశుద్ధి
కలుగును విశుద్ధాంతఃకరణమునందు జ్ఞాన ముదయించును
“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అనుటచేత జ్ఞానమే బ్రహ్మస్వరూపము. మఱే
కోర్కెయులేక నిత్యసంతుష్టి నిక్కమగు ధర్మ మగునాని వపా
హోమాది క్రూరకామ్యకర్మము ధర్మము కాదను నితనిచెంత నాట
పాటలఁ జాటుచున్న పరమభాగవతలోకమును ఘూకమునకు లోక
బాంధవునివలె సీక్రూరక్రతుకర్మమున కెంత యుప్రసిద్ధమయ్యెను ?

(ఎలకకు) దొండ సాక్షి యన్న ట్టివశుహంసాపరులకు మాంసాశనవ్యసనమిగులుచుండితమృత్యులోకమే ప్రసిద్ధసాక్ష్యమా? పౌరుషేయవాక్కులు దోషభూయిష్ఠములు వేదవాక్కులపౌరుషేయములు కనుక నిర్దుష్టములు కావునఁ బ్రమాణమునకు మనుష్యులెంత బుద్ధిహీనులో? మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవేదవాక్యములు-“ఇషే త్వోజ్జేత్వా- ఇషమేవోర్జం యజమానాయదధాతి” అనువాక్యములు మనుష్యులుచ్చరింపఁగా వేదవేత్తలు విన్నారా? లే కావాక్యము లాకాశవాణి నలెఁగా? “అధ్యేతవ్యో వేదః” అనునవ్వు డధ్యాపకులనోళ్ళు పౌరుషేయములా లేక యపౌరుషేయములా? యధ్యాపకులమ్మకడుపునఁ బుట్టలేదా? అపౌరుషేయములైన వేదవాక్కులు దోషభూయిష్ఠములగు మర్త్యులనోళ్ళ వెలువడుటెట్లు? “తస్మాదనాప్రవచసాం సత్యేవా ప్రామాణ్యే వక్త్రదోషాధీనత్వాద్యేదేవతదభావాత్ప్రామాణ్యమేవ వక్తవ్యమ్” అని ప్రతిపాదించిన మిశ్రులనాదిసంప్రదాయసిద్ధమై పారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుఁ బరసపారసమల మాటకున్న హేతువుచేత నిషేత్వాదివాక్కులపౌరుషేయములుం బ్రామాణ్యములనుచున్నట్లే యనాదిగాఁ బతనపాతముల మాట కార్యావర్తేతిరదేశముల నేదములని వాడుకొనఁబడుచున్న వాక్కులప్రమాణములని యెట్లు నిర్దేశింపఁగలరో? “అన్నాత్పురుషః” అనుటచేత లోకములో నందఱికిన్న విశ్రుతతాతలే ముందు వుట్టిరా? యాగహోమాదికర్మమే ధర్మముగాని యితరకర్మమెద్దియును శ్రేయస్కరసాధనమగు ధర్మముకాదని- తన తాతల సమానకాలికులగు సాంఖ్య శాక్యార్థత వైశేషిక మతానలంబుల వాక్యము చోదనాలక్షణము కాదా? శ్రేయస్కరసాధనచోదనాలక్షణధర్మము కాదా? “అనంతావై వేదాః” అనియును బ్రతియుగమును వేదములు మాటుచుండునని మిశ్రు లెఱుంగరా?

శేవలముమాంసాశనవ్యసనపరులు తాము తినుటకై గ్రామదేవతకుఁ
గోడిని మొక్కుకొన్నట్లు “అజః ప్రథమః పశూనామ్” అనుతీరుగా
సల్లమేఁకమాంసము దేహోగ్యకరమని రుచిమరగి “పశుమాలభేత”
అనుననాదివాక్యమున కపార్థకల్పముం బన్ని యాగహోమాది
కర్మమే శ్రేయస్కరసాధనధర్మ మనుచున్నారు

“మనస్త పృథివ్యాదీనామేవాస్యతమాత్మకం తేభ్యోఽ
వస్య ద్వాసర్వథాతావద్ మనః, తచ్ఛాత్మతద్గుణేష్వేవ స్వత స్త్రం
ప్రవర్తతే న బాహ్యేషు రూపాదిష్విత్వాస్తర ముచ్చతే, రూపాది
జ్ఞానేవ్యపితచ్చక్షురాదిసహాయం ప్రవర్తతే ఏవమనుమానాది వ్యవ
లింగాదిసహాయమ్, అస్యమనస్కస్య సంఘయ క్తేవ్యవ రూపాదిషు
జ్ఞానానుత్పత్తేః స్మృతావస సంస్కారకతస్త్రం ప్రవర్తతే సస్వ
తంత్రమ్” అనిపెద్దలమాట మనస్సుఉండి ఆత్మగుఁము లందదిస్వ
తంత్రము ఇతరములందువరతంత్రము మనస్సనుజయించినవారేద్రవ్యలు
వాస్తవముగాశబ్దబ్రహ్మమగు వేదపురుషుని దెలిసికొనట కతీంద్రియ
ద్రవ్యలగుఋషులుమాత్రమే యధికారలా ఋషీంద్రుడు తాఁ దెలిసి
కొన్నతీరుతక్కినఋషులకుఁ దెల్పుగోరి యాశబ్దబ్రహ్మమున “ఇషే
త్వోరేత్వా” అనురీతిగాఁబ్రకృతి ప్రత్యయములేర్పర్చి యింద్రియ
గ్రాహ్యముగావించెను శ్రవణపథమందుతోఁచిన వేదాత్మకమగు శబ్ద
బ్రహ్మమును దశసాటిఋషులమెప్పునగోరి జైమిని “అథాతో ధర్మ
జిజ్ఞాసా” అనుసూత్రములద్వారమునవివరించెను “ఛన్దోవత్సూత్రాణి”
అనుటచేత నిషేత్వాదివేదశబ్దములవలె సూత్రార్థవిచారణమున కతీం
ద్రియద్రవ్యలగుకపిలతందలిగౌతమకణ్వజైమినివ్యాసాదులవంటి మహా
ర్షులుదక్కవివరితబుద్ధులు ప్రకృతిబుద్ధులు ప్రాకృతులగు పామరజను
లొకవేళమిశ్రులవలెఁ బ్రతిభావిరాజితులయినప్పటికిఋష్యైకగ్రాహ్య
మగు దేవభావ భావచేత వివరించుట నిష్ప్రయోజనము కావుననే
యత్తమనునుష్యులైన గౌతమబుద్ధ పహ్వీరాదులు తమతమమతము

లగు దమతమదేశభావలగు పాళీ మొదలగునాటుపల్కులతో జెల్ల
డించిరి జగద్గురుఁ డతీంద్రీయద్రవ్యముగు మహర్షి కాపున బ్రహ్మ
సూత్రముల నేవల సాధనచతుష్టయసంపన్నులయిన ఋషితుల్యులు
మాత్రమే యధికారులని దేవభాష నైలిపెను వేదములకు ఋషి
కృతసూత్రములకు దేవభాషచే భాష్యమొనరించుట జన్మసిద్ధులగు జగ
ద్గురువుల కొక్కరికే చెల్లును జగద్గురువులు గీర్వాణభాషచేత
భాష్యముచేయుట పులినిజూచి శక్క వాఁతలువేసికొనుటయే జగ
ద్గురువులపంటి యాజన్మసిద్ధులుం బుట్టునస్వామ్యసులకుఁ జచ్చ నితరులు
దేవభాషయొక్క మర్యాద నొకవేళఁ దెలిసికొనుటతథా నొప్పరియు
దేవభాషతో వ్యాఖ్యానమొనరింప నమర్థులగుట శశవిషాణమువలె
మిక్కిలియసంభవము దేవయోగిసంభవులగు కలదాదిమహర్షులమాట
యటుండఁగా మనుష్యులలో నొక్క జగద్గురువులుతప్ప ఛందస్సు
త్రాధములఁ దెలిసి గీర్వాణభాషతో భాష్యమొనరింపఁగలవతిథ
మతెప్పనికి న లేదులేదని ఘంటాపథముగాఁ జాటక తీఱదు తీఱదు
అమ్మకిడువునపుట్టిన తక్కినవారందఱును స్వోదరపోషణార్థమైతమకుఁ
గూడ దేవభాష తెలిసినట్లు దంధముతో ప్రాసిన వ్రాతలుగాని
ఋషిశ్రాదులభాష యాలపెయ్యగాక గేదెపెయ్యయ్యనాక దేవ
భాషయు న్నాడు దేశభాషయు న్నాడు కాదు “శ్రుతిశ్చభిన్నాస్మృత
యశ్చభిన్నా మహాఋషీణాం మతయశ్చభిన్నాః” వేదార్థము
స్థూర్చియు స్సూత్రార్థమస్థూర్చియు నభిప్రాయభేదమందు దేవతల
యొక్కయును ఋషులయొక్కయును సందేహము స్థిరుటకై సాక్షా
త్తుగా శివుఁడే జగద్గురుఁడుగా నుదయించి ప్రస్థానత్రయము కావించెను
కానిచో సూత్రకారులకుఁగూడ శక్యముకానియట్టి శాస్త్రీయ
గభీరవ్యాచనము జగద్గురున కొక్కరికే చెల్లు టెట్లు ?

మిశ్రవాదనిరాదరణ

“బ్రహ్మణితు సహవస్థానాద విరుద్ధా విద్యా సతేనోచ్ఛేత్తం
సాశక్యా - తతశ్చావిరోక్షప్రసంగః - తస్మాద్బ్రహ్మణః ప్రశం
సార్థైరస్థానిత్వేన ప్రపంచస్యా సత్త్వముపచర ద్భిరావనిషదై
స్తదనుసారిభిశ్చేతిహాసపురాణై ర్భ్రాంతానాం వాక్య తాత్పర్య
మజానానాన్యాయాభియోగశూన్యనాం ప్రలాపోయమద్వైతవాద
ఇత్యుపేక్షణీయః - తత్సిద్ధమవికల్పస్య ప్రత్యక్షస్య విశేష
త్వమ్” ఇట్లే మీ దార్జిన్యము! జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులు సంకరమిశ్రుతు
పెద్దకుండల కెసళ్ళు పెట్టుచున్నారు వేదాంతేతిహాసపురాణమలెను
సారులగు మహర్షులు భ్రాంతులై యద్వైతముగాఁ బ్రేరేషించి వవరు
చున్నాఁడు “స్వర్గపుత్రాదిభేదశ్చ కీడ్వశాత్కర్మభేదతః, ఇతియావన్న
విజ్ఞాతం తావన్నైవ ప్రవర్తతే” కాబట్టి యేకర్మముచేసి నందువల్ల
యేఘమువచ్చునో యాకర్మము నడిపించువిధానమును దత్ఫలవిశే
షమునాకర్మచేయువానికి ముందుగాఁ దెలిసియుండవలెనుగదా
సంఖోగకర్మమువలన సంతానముకలుచుంటుప్రత్యక్షముగానియపూర్వ
మప్రత్యక్షమననుభూత మయినస్వర్గఫలమందు మనుష్యునకుఁ గోర్కె
పుట్టనేపుట్ట దొకవేళదయ్యమునుగిన్నస్వత్నమువలెఁ బిచ్చివా రాడి
కొనుకర్మ కాబట్టి లేనిస్వర్గఫలానుభవము త్రాగినవానికిఁ బొమ్మ
లగఱడినవిధమునఁ దోచినప్పటికి నగనారవిందము న్నోయుటకై వట్టి
వాడుతప్ప నేమాత్రమైనం బుద్ధియున్నవాఁడు చెయిచాచునా ?
ప్రత్యక్షముగాఁ జిత్తవిశ్రాంతికరములగు నుపనిషద్వాక్యములు
విజ్ఞానాంతప్రపంచములఁట యీ గగనారవిందము వలె శశవిమాణమురీతి
నసంభవమగు స్వర్గఫలబోధకకామ్యకర్మవిధాయకకూరాధ్వర్య
వాక్కులు నత్యములఁట యోహో యేమీ సంకరమిశ్రుల పొగరుఁ

బోతువాత ? తాబట్టిన కుండేటికి మూడే కాళ్ళని వాదించుచు నుపనివదితిహాసపురాణమతములను దూషించుచున్నాఁ డీమాతృ పురుషుఁ డీసంకరమిశ్రి ? యుక్తిచెప్పుచున్నాఁడా వీనితాతయుక్తులు చెప్పి వీని వాద ముండగద్రొక్కు కేవలాద్వైతమతమైన భవ మొక్కొం తయు స్థలపోయనేఁడా ? వేదములు విభజించిపురాణేతిహాసములను సకలలోకోపకారార్థమై యుపదేశించి మును త్సువులకుఁ గైవల్యవదవి కరతామలకమగునట్లు బ్రహ్మసూత్రములఁ గావించి యద్వైత మతముం బ్రవర్తింపఁజేసిన వేదవ్యాసమహర్షి కూడ వేదవాక్య తాత్పర్య మెఱుంగఁడని తృణీకరించిన క్రూరక్రతుకర్మవ్యసవపర ధూరమిత్రుల నేమనవలయును ? “అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా” అని లోకికవస్తుధర్మ మెఱిగించి యాయుర్వేదతత్త్వ మెఱిగి యాధి వ్యాధుల మాన్చుకొను సుపాయము స్లోకులందఱు తెలిసికొని నిద్రా హారవిహారముల నియమించుకొని హాయిగాఁ దమబ్రతుకు గడపు కొనుటకై శ్రుతిచోదితకర్మముని మివవెట్టిన న్లాని తిన్నగా నియమ ముల ననుసరించి తమబ్రతు కారోగ్యముగాఁ బొడిగించుకొననేరని జనులకు “పూర్వజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే, తచ్ఛాంతి రావధౌ ద్దానైర్జపహామాదిభి స్సదా” అనుతీరుగాఁ బూర్వ మీమాంసాశాస్త్రమును నర్వజ్ఞుఁడుం బరమకారుణికుడైనజైమిని యుపదేశించెన పూర్వమీమాంస యనఁగా సాధనచతుష్టయ సంపన్నులగు ముముక్షువు లాచరింపఁదగిన పారలౌకికకృత్యముల విధించుశాస్త్రము వ్యాసముని “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అని యుపదేశించె నిట్లు తెలిసికొను ప్రజ్ఞలేమి స్మిత్రులు “మూఢః పర ప్రత్యయనేయబుద్ధిః” అనుతీరుగాఁ దనుగన్న తల్లిదండ్రు లెవ్వరో శ్రుతివాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొననా మిత్రులు లేక తన యిరుగ పొరుగు పామర వాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొన్నాఁడో ?

న్యాయాభియోగశూన్య లద్వైతవాదు లనుచున్నాడే? తా నేన్యాయముంబట్టి త-తలిదండ్రుల నైలిసికొనఁగలఁడో? ప్రత్యక్షాది ప్రమాణముల నెట్లు తన తలిదండ్రుల న్నాశించఁగలఁడో? తనవుట్టుక సంగతియే తాను స్వప్రమాణముగా నర్దేశించఁజాలని గర్వవర్వతా రూఢమిశ్రు లుపనిష్కృతఖండన మొనరింప సాహించుట కొండ న్దగరు ధీకొనుటకదా? కోళ్ళు తోలునున్న గోటలోని సంగతులు చర్చించునట్లు పూర్వమిహుంసాశాస్త్రముం బ్రతిపాదించు జైమిని సూత్రముల నివరించుటమాని తానుగాని తనతాతలుగాని కలయైనఁ గనుఁగొనని యుపనిషత్సతము చర్చించుచుండెనా! హా! యీమిశ్రుఁ డెంతధూర్తు? బ్రహ్మముతో నొక్కటిగా నవిద్య చేరియున్నదట- కాబట్టి బ్రహ్మమనుండి యవిద్యత్రోసివేయఁబడశక్యముకాదట- యేమీ మిశ్రుల విపరీతపు తెల్విపొగరు? తనవేదపే తా నెఱుంగని మిశ్రుఁడు కేవల మలాక మచుంబిత మతీంద్రియమగు బ్రహ్మము చూర్చి తా నెఱిగిన యజ్ఞాయుధములు చేట రోలు రోకలితెడ్డుల కంటఁ జూపఁ జేయుచున్నాడు

“అల్పవిద్వాంసుడే యాక్షేపణకు పెద్ద” అనుకవివాక్య మీదేవాంప్రియునెడ నెంత నిజమయ్యెను? ఋక్కు మానసిక కర్మము యజుస్సు కాయికకర్మము సామము వాక్కర్మము కనుక మనోవాక్కాయములు మూడు నింద్రియవికారములు న్నార్యాత్మక ములే- యత్పత్తిస్థితినాశవత్తులే- యనిత్యములే కావున స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలే- మఱియును మనోవాక్కాయకర్మసాక్షి నిత్యసత్యైవవర్గకారణకేవలనిర్గుణద్వైతవరమాత్మయొక్క యునికి నొప్పక తీఱదుగా? “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” యజ్ఞకర్మము చేత స్వర్గముం బుట్టించినాడని కదా యర్థము- స్వర్గ మతీంద్రి యమా? యింద్రియగోచరమగు పదార్థమా? అపాఞ్మనసగోచరము

స్వర్గముయొని నేనిది ద్వికరణసామ్య మెట్లుగును? స్వర్గముయజ్ఞముచేత జేయఁబడినపుడు కార్యముగాకతీరదుగదా? యజ్ఞము సాధనము, స్వర్గము సాధ్యము యజమానుఁడు సాధకుఁడు కాఁబట్టి యజమానుఁడు యజ్ఞమును సహజసత్యవస్తువులు రెండున్నపుడు మూఁడవ వస్తువయిన యపూర్వస్వర్గవస్తువు దంపతులవల్ల సంతానమువలె బుట్టింపఁబడుచున్నది పాంచభౌతికోపాధితో నుండిననాని మఱియు న్దేహాధారమై యజమానుఁడుండకతీరదు సచేతనులగు యజమాన దంపతులచేతనమగు యజ్ఞకర్మముచేత బుట్టించుసంతానరూపమగు స్వర్గముకూడ సచేతపము కాకమానదుగా? పాంచభౌతిక దేహాధారి కాకతీరదు పాంచభౌతిక జగదతీతాపూర్వఫలము స్వర్గమనెడ ద్వైతు లేమి యిట్లు పద్మలోఁ గాలు వేసిరి? దేహమువలన దేహము కలుగునుగాని యశరీఘుచేత శరీర మెట్లు కల్పించఁ బడును? కాఁబట్టి యశరీరస్వర్గఫలము న్గనయజమానుఁడుకూడ సశరీరుఁడు కాకతీరనపుడు ద్వైతవాదమునకు నీశ్వర విడువ వలయున “సతోఽసన్నజాయతేఽసతః సన్నజాయతే” (నాసతో విద్యతే ఖావో నాభావో విద్యతేసతః) అను లోకజ్ఞానమించుకయైన లేక ద్వైతు లాఘా యెంత దివాంఘులై లోకబాంధవులగు నుచని వత్తేజము వ్గనఁజాలకున్నారు బ్రహ్మతో నడతెగ కెవ్వడు నీవిద్య యున్నది కాఁబట్టి బ్రహ్మనుండి యవిద్య పెరికివేయఁబడదుగావున మోక్షము లభించనేరదుట- యేమిద్వైతులభ్రాంతి- పూర్వ మీషాంపాసూత్రముల కిట్లు లవకతవక వ్యాఖ్యాన మొనర్చిన విశ్రుతు లనమేన దానినీడతో నడతెగకుండుటచేత శుద్ధశరీరులు కాకుంటున్నచేతనే గంకరులు మిశ్రియని పిల్వబడుట కొప్పుకున్నా రతని శరీరమువలె నద్దానినీడకూడ వాస్తవమేయనుకొని తనశరీరమును గూర్చి ఛింతించుచున్నట్లు దానినీడనుగూర్చి చింతించుచున్నాఁడు

మఱి యానీడతోఁ దనశరీరమున కెంతమాత్రము వాస్తవసంబంధము లేదని నిశ్చయింపలే కొకప్పుడానీడ తన శరీరప్రతిబింబమా లేక తనశరీరమానీడయొక్క ప్రతిబింబమా యనికాని మఱి తన శరీర ప్రతిబింబ మొకవాస్తవమగు దయ్య మని కాని బ్రమకూడఁ బడుట చేతనేకాఁబోలు నీదేవానాంప్రియుఁడు “ఇంద్రాయానుబూహి” అని మహాకల్పానుకృత మృషాదేవతలతోఁ బిచ్చివాఁడు దయ్యములతో వలె వ్యవహరించుచుఁ దననీడకుఁ దనశరీరమునకు స్థలసంబంధము కేవలము భ్రాంతికల్పితమని తెలియకున్నాఁడు వాస్తవజీవాత్మకుఁ దైవ దవకుఁ ఎట్లు తనశరీరమునకుఁ దచ్చాయ మిథ్యాప్రతి బింబమో యట్లే వాస్తవమగు బ్రహ్మమునకు మిథ్యయగు జగదాకృతావిద్య ప్రతిబింబమని తెలిసికొనలే కద్దమునఁ దననీడతోఁ బోరాడు ఎచ్చుక యగుచున్నాఁడేమి ద్వైతసంకరమితి ?

బ్రహ్మవిద్యవైవేచనధవతి-అహం బ్రహ్మాస్మి-మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః” అను సుషనిష ద్వాక్యవిచారణ కధికారి సాధనచతుష్టయసంపన్నుడగుముముక్షువుకాని, యహం కార మమకారాత్మకసంసారబద్ధుడై మిథ్యావిషయ సుఖభోగతత్పరుడై యసంధవగగనారవిందసదృశస్వర్గఫలాపేక్షుడగు కామ్యకర్మబద్ధుడగు మిశ్రివంటి ద్వైతమతావలంబుఁ డించుకయు న్నగడు తగడు అహ! తననీడ యెట్లు కేవల మిథ్యయో యట్లే తనమనోవాక్కాయ కర్మప్రవృత్తి హేతువగు ప్రత్యక్షభౌతికజగమంతయును మఱియులేని పోని పిచ్చిపిచ్చి యధ్వరకర్మముల నిధిందు ఘుణాక్షరసదృశకర్మ కాండమును మఱియుం బడరానిపాట్లుపడి కేవలస్వార్థపరత నాసించు స్వర్గఫలముగూడ నట్లే శశవిషాణమువలె నెండమావులతీరున స్వప్న వస్తువువలె మద్యవికారమువలె వ్యర్థశబ్దస్వరూపములుం గేవలానం భవములుం గల్గులుగాని వాస్తవము లెంతమాత్రము న్నొనని ఘోర

సంసారాంధకారనిర్మగుండగు ద్వైతి “పిల్ల కాకి కేమి తెలియునురా
 యుండవిల్లి దెబ్బ” యన్నట్లు సమాలంబి త్రయీవిద్య కొంత నేర్చు
 కొని తెలిసీ తెలియక జ్ఞానలవదుర్విదగుండై యుపనిషద్విద్య స్థూల
 నాడుట యొక వింతకాదు - సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు
 నిత్యసంతుష్టులగు నుపనిషద్విద్యాపారంగతులగు సద్వైతులు
 న్యాయాభియోగశూన్యలై బ్రాంతులై ప్రేలడరట యాహా యేమీ
 సంకరబీజ ద్వైతారూఢమిశ్రు సాహసము ? దివ్యనంటు
 మిడతవలై బ్రాంతుండై వ్యర్థముగాఁగామ్యకరాగ్ని నాత్మహింసకావించు
 కొనుచున్నాఁడీ ద్వైతమతావలంబుఁ డీగృహ స్థీయజమానుఁ డీవృథా
 మిథ్యాసంసారమోహపాశబద్ధుఁ డీసంకరమిశ్రి అన్నిపాములు
 తలలెత్తిన వానపాముకూడఁ దల యెత్తె నన్నట్లు జగద్గురు శంకరా
 చార్యాదిపరమహంసలు గ్రంథనిర్మాణము స్థూచి, తా చేయఁగా
 శబ్దజ్ఞానమైనదిన్నఁగాలేని మిశ్రకూడ నొకగ్రంథకర్తయై యుపనిష
 త్వరాజేతిహాసమలములం బ్రువ్వఁజేసెనని “యనించుకొనట యత్ర
 గారా నిస్వభావమా” యన్నట్లు వడ్డితో మాటు కుడువవలసివచ్చు
 నేమో యెఱుఁగలేడయ్యెన్నదా ? శంకర ముపనిషద్వాదులు న్యాయ
 మరియఁజాలరట ? “పరిద్యత ఇత్యవిద్యా - విదభావే, విద్యత ఇతి
 విద్యా” అనుటబట్టి వాస్తవమైనదివిద్య - వాస్తవము కాని పరిద్య
 యని మిశ్ర తెలియఁదా ? చీకటి నిల్లగానున్నదను బాలనివాక్యము
 వంటిదే “బ్రహ్మశితుసహవస్థానాదవిరుద్ధావిద్యానతేనోచ్ఛేత్తం
 శక్త్యా” అని యనందర్శముగా శబ్దజ్ఞానమైన నెఱుఁగఁజాలని మిశ్రుల
 యెడ వైయాకరణభిరుచి శబ్దము సార్థకమయ్యెను అలీంద్రియ
 ద్రవ్యలయన మహర్షు లేయుద్దేశముతో నేవాక్యమున బ్రయోగిం
 చిరో - వ్యాసాదిమహర్షి తాత్పర్య మిట్లుండు నేమోయనిమాత్రము
 ప్రాకృతు లూహింపవచ్చునుగాని “ఇదమితమ్” అని శ్రుతిస్మృత్యర్థ

మును సంసారాంధకాతనిర్మగులగు మిశ్రాదిప్రాకృతజనులు నిర్ణయింప నెంతమాత్రమును సమర్థులు కారు కారు- “ఇదం పుణ్యమిదం పాప మిత్యే తస్మి స్పదద్వయే, ఆచందాలం మనుష్యాణామృంశాశ్రుప్రయోజనమ్” ఇది పుణ్యము మఱి యిది పాపము నని గుఱుతెఱుఁగుటకు మనుష్యులనందఱుకని సహజజ్ఞానమే చాలును- శాశ్రుముతోఁ బనిలేనేలేదు తనుగొట్టుట తనకుబాధయని తెలిసినవానికిఁ బశువులనఱకుట కాపశువు లొప్పుకొనవని తెలియదా ? తెలిసినప్పటికి స్వాధ్యైకరత స్ఫూర్తిరైహింసావ్యసనపరులై యెరుల నొప్పించుట కలవడిన మెండును ముగ్ధులు విధ్యుక్తమని చేతికిలొంగిన మేఁక మొదలగు పేదజంతువుల స్పృశివేసి దేవతానైవేద్యము ప్రసాదమని మాంసాశనమునఁ గ్రొవ్వుచుఁ దా మాచరించు హింస విధిచోదిగఁచుని శ్రుతుల కపార్థము చేయరాదు సర్వప్రాణులకారవరులగు మనులు “అహింసాపరమోధర్మః” అనియే శ్రుతి తాత్పర్యమును స్మృతిముఖమున వెల్లడించిరి అహింసాపరమోధర్మః” అనట నాస్తకమత మెట్లు “బ్రాహ్మణే బ్రాహ్మణమాభితే” అను సున్నాలవన్నములోఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన సింహవ్యాఘ్రాదివశువుల న్దార్పకొన వెఱచి పేద మేఁకలమెడలం బినుకుధూర్తయాజుల దార్జన్యమి” స్సీసీ- ఎండిపోయినయెముక ద్విసంకించి కుక్క యాయెముక న్నొఱకుచుఁ దనదాడల న్దారుచున్న తననెత్తు తాయెముక నుండి వచ్చుచున్నవని భ్రమించి తననెత్తుతే తాజాఱ్ఱు చానందించు తీరున మఱియుం దనబొటమనవ్రేలు చీకుకొనునర్థకులవలెఁ దా నేర్పర్చుకొన్న తనకల్ల తెల్విప్రమాణముచేత సత్యముద్దెలిసికొనుచున్నాననుకొనుచు పశుహింస విధ్యుక్తమని యుక్తులన్వేషించు శ్రోత్రియమ్మునైనం బశువుగాబంధించి క్రతువాటికకుఁదెచ్చినప్పుడు గాని “అహింసాపరమోధర్మః” అనుస్మృతి కర్థము బోధపడఁగలదా ?

“యస్మిన్ సరవద త్రచ్ఛేషజమ్” అన శ్రుతియును “వైదికైః స్మరణ
మాణత్వాత్ తత్పరిగ్రహ దార్థ్యతః, సంభావ్యవేదములత్వాత్ స్మృతీ
నాం వేదములతా” అను శిష్టవాక్యముంబట్టియు “అతః స్మృతయః
ప్రమాణ మితి సిద్ధమ్” అని “వేదాః ప్రమాణమ్” అను విధమున
సంగీకరించి అధ్యంతముచేసిన పూర్వమిమాంసావంశితమృన్మయలు
“వైత్తైః పుష్పైః పాయసేన విష్ణుమశ్వర్చయే ద్విజః, యజ్ఞేషుయః
ఋశూన్ హన్తి సనూసం సరకం వ్రజేత్” అను మనుస్మృతిం బాటిం
చక మాంసాశనవ్యసనధూర్తశ్రోత్రియులు కశుహింస విధిచోదిత
మని క్రూరచండాలకృత్య మాచరించి కోరి తాము చెడి యితరుల
నూడఁ చెఱచి నిరియగాము లగుట యెంతఘోర కలికాల దుష్ట
చేషితమో?

“యాపడేకం శ్రుతౌకర్మ స్మృతౌచాన్య త్రవీయతే, తావ త్ర
యోర్విరుద్ధత్వే శ్రౌతానుష్ఠాన మితవ్యతే- తేన ఫలితోఽప్రామా
ణ్యం శ్రుతివిరుద్ధానాం స్మృతినామితి సిద్ధమ్” అని యిట్లు తుద కేమి
వైదికమృన్మయమిశ్రితన నైయామికయుక్తి స్తస్మిన్మనూఁడు ?
వేదాంగములన్నియును స్మృతులేకదా ? స్మృతులచేత స్తవ శ్రుతుల
తాత్పర్యము నిర్ణయింప శక్యముకాదుగదా ? శ్రుతిస్మృతివాక్య
ములయొక్క విషమవిరుద్ధార్థములనూడ సాధించుటకు స్మృతులే
సాధనములుకదా ? ప్రమాణప్రమేయములవంటి శ్రుతిస్మృతులు కారణ
కార్యములతీరున వస్తుభేద మెంతమాత్రము లేకున్నవని యెఱుంగ
డెంతభ్రాంతిఁ దీర్చెత్ శ్రోత్రియమృన్మయఁడు ? కారణకార్యములు
రెండును భ్రాంతిచిత్తునకు రెండుపదార్థములుగాఁ దోచును కృద్ధృ
శ్యములగు చూపును వెల్లిడియును నిక్కముగా భిన్నపదార్థ
ములు కానేరవు- నామరూపము లారోపితములుగాని వాస్తవము
లగునా ? సూర్యబింబమునకును మఱి యాసూర్యకిరణముఁగనవచ్చు

సూర్యప్రకాశము నకును మఱి యాసూర్యచింబ సూర్యకిరణములను
రెండింటిని జూచువృత్తునకు నుఱి యాదృక్కున్లద్రవ్యకు వస్తుభేద
మున్నదను తార్కికమృత్యుఁ డీమీమాంసదర్శనాధుఁ డెంత భ్రాం
తుఁడో? పరస్పరభిన్నవస్తువులు తేజస్తిమిరములవలె నన్యోన్య గాహ
కములగుటెట్లు? శరీరమునకును శరీరావయవములకును వస్తుభేదము
న్నిరూపించుతార్కిక పశువులు ద్వైతశ్రోత్రియశ్శూన్యులు వేదశరీరము
నకు వేదశరీరావయవములకు శిక్షావ్యాకరణచ్చందోజ్యోతిషనికై క
కల్పము ననుస్మృతులకును వస్తుభేదము గణించి నోటికివచ్చినట్లు
వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు వ్రాయుచుఁ గేవల స్వార్థపరులై కూశతై
క్రతుమివం బశుహింసకావించుచు సంభూతదయను హెచ్చరించు
వృద్ధమునస్మృతిని గ్రుడ్లు ఎల్లను వెక్కిరించునట్లు “సహింసా త్సర్వ
భూతాని అహింసా పరమోధర్మః” అను శ్రుతిస్మృతుని నిరసించు
చున్నారు. సముద్రఘోషవలె నఖండశబ్దమాత్రమగు శ్రుతికిఁ బ్రకృతి
ప్రత్యయము లేరచ్చి సార్థకమొనర్చిన స్మృతిశ్రుతికిఁ దల్లివంటిది మఱి
యును స్మృతి వేదమాత ప్రతిబంబమువంటిది ప్రతిబింబస్వరూపమగు
స్మృతి బుద్ధివంటిది. శ్రుతి యాత్మవంటిది. బుద్ధియును గుణముం
బట్టియే యాత్మ ప్రతిపాదించఁబడును స్మృతి క్రకృశి. శ్రుతి పురు
షుఁడు స్మృతిశక్తి. శ్రుతి శివుఁడు “గుణగుణి నో రభేదః” అని
నై యాయుకుఁ డొప్పుకొనకతీతదుకనుకనే “ద్రవ్యగుణాదిన ప్రపదార్థ
ములను. ప్రమాణప్రమేతూది షోషశబ్దార్థములను బామరబోధకై
మొదట నుపక్రమించి “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అని బాలు
రకై కర్మపరముగా శ్రుతిని వివరించి ప్రాధులకుఁ గేవలద్వైత
బ్రహ్మపరమని నిరూపించి విరమించెను. సాంఖ్యయోగ న్యాయ
వైశేషిక పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము లుపాసనాసాలభ్యమునకై
కర్మశాండచే ద్వైతమును బ్రతిపాదించెను నుఱి యుత్తర

మీమాంసాశాస్త్రము నిత్యసంతుష్టిరక్షకై జ్ఞానకాండచే నద్వైతముం బ్రతిపాదించెను

“నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణి విధీయంతే” అనుటచేత భూత హింసాకరములైన యాధ్వర్యవక్తములు మూర్ఖజనులకు మాత్రమే యుద్దిష్టమయ్యెనుగాని ప్రజ్ఞులు సర్వభూతదయను బోధించు శేవ లోపనివద్వైతమునేబోధించుసర్వలోకబాంధవి మానవధర్మశాస్త్ర ప్రకాశము నధ్వర్యవైదికమృన్యదివాంధమీమిశ్రి గణించకున్నం బర మార్థమగు సుఖనిష్కర్మకాంతి కొకలోపమా? శబ్దమయవేదశరీర మపౌరుషేయమనియునిత్యమనియునొప్పకొనుచున్నద్వైతివేదశరీరావ యవములగు శిక్షాదిస్మృతులు పౌరుషేయములుకనుక వేదశరీరము వలె ప్రమాణములు కావచుచున్నాడే? నామరూపభేదమాత్రమే గాని సముద్రమునకుఁ దరంగములకువలె వేదమునకు వేదాంగము లగుస్మృతులకు వస్తుభేదము లేదుగా? శరీరమునకుం ద్వక్ష్పక్షుశ్రోత్ర జిహ్వోహ్రూణాద్యవయవములకు వస్తుభేదము లేనేలేదు దేహాంత ర్భూతములే యింద్రియములగునట్లు శుత్యంతర్భూతములే స్మృతులు గుణము గ్రాహకము ద్రవ్యము గ్రాహ్యము బుద్ధిగుణము గ్రాహక మాత్మ ద్రవ్యము గ్రాహ్యము “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” “యజ్ఞోపై విష్టుః” అను శ్రుతుల కర్థము వేదాంగ మనఁబడు నిరుక్తి యగు స్మృతిచేతనే నిర్ణయింపఁబడెను తృక్కుంబట్టి దృశ్యము “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః” అనుటచేత యథార్థబుద్ధిచేత గ్రహింపఁబడునవి పదార్థములుగను స్వర్గఫలము సాధ్యము యజ్ఞకర్మము సాధనము- యజ్ఞసాధనము లోకము సాధ్యస్వర్గఫల మపూర్వ మలోకము- యజ్ఞసాధనము వ్రత్యక్షము- సాధ్యస్వర్గమ వ్రత్యక్ష మనుమానైక గమ్యము- చేతిజెన్నముద్ద పాఱవైచి చేయినాకుకొను వెంగతివలె శరీర బురదలోఁ బడి యొడలుకడుగుకొను నవివేకివలె స్వయం

ప్రకాశుడగు వేదపురుషునకు శిక్షాద్యవయవములు కల్పించి నిత్యా
 పౌరుషేయశబ్దబ్రహ్మము స్థల్పితార్థరక్రియాకలాపముచేత శశవిషా
 ణమువలె నామమాత్రప్రసిద్ధమగు తేనిపోని స్వర్గ మనుగగనారవింద
 మాఘాణింపదలంచు భ్రాంతద్వైతమతావలంబనతత్పరశ్రోత్రియ
 మ్మన్యై లెంత జేవానాంప్రియులో? తమ యాకలిం దీర్చుకొను
 టకై మేఁకలు మొదలగువనులం జంపి యీవైదికమ్మన్యైలు తిన్న
 న్నొంతనయముగాని యేమో ఎచ్చిపిచ్చికూతలు గూయుచు వ్యర్థ
 ముగా నేతుకలు వస్త్రముల న్నొటకునట్లు పాములుం దేభు బాధించు
 తీరున క్రూరప్రవర్తనముచేత జంతుహింసకావించుచు దమక్రూర
 వ్యర్థభూత్రచేష్టితములు విధ్వక్తధర్మము లనుచు సర్వభూతదయా
 పరులు సర్వప్రాణ్యుపకారపరాయణులు “సర్వం విష్ణుమయం జగత్”
 అను నిత్యసత్యజ్ఞానానందతస్మయము నద్వైతమూర్తులగు పరమ
 భాగవతుల వలంచుచుంట యెంతఘోరకలికాలచేష్టితమో? జంతు
 వులం బోషింపదగిన పాలు నేయి ధాన్యాదులను వ్యర్థముగా నగ్గి
 బుగ్గి పాల్చేయుచు తెలిసీతెలియ కేమేమో క్షలపించుచుఁ జేతికి
 లొంగిన మేఁకలు మొదలగుసాధుజంతువుల నోద్యుక్కుచెవుల న్ముసి
 చంప “ఇంద్రాయానుబూహి” యని బీకరధ్వనులొనర్చు క్రూర
 క్రితుకర్మరుల స్వార్థైకపరిత్వముం బ్రోత్సహించు వైదికపితౄచములం
 బాటదోలఁ దగినసాధన మోర్పు తప్పఁ బరమభాగవతుల కింకెద్ది?
 స్వభావముగా మాంసాహారమునఁగాని బ్రతుకకబాలని జంతువులు
 చేయుహింసమాత్రమే వైధేయహింస యనబడి ~~జిహ్వా~~ శ్రుతి
 స్మృతులచేతఁ బరిగణింపబడలేదు కేవల శ్వాహారమున హంబుగా
 బ్రతుకఁగలమనుష్యు లధ్వరమిషచేఁ జేయుపశుహింస వైధేయహింస
 యని మాంసాశనవ్యసనపరులగు క్రూరమానవులు శ్రుతుల్లికపార్థము

చేయరాదు- మన ఘ్య లేమివ చేతనైనప్పటికిం బశుహింస చేయ రాదనియే మన్వాదియులు చాటుచున్నారు

‘బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ మాలభతే’ అని సున్నాలవన్నము నందుఁ జెప్పఁబడిన మనుష్యాదివశులనన్నింటినిం దలంపుచేత మాత్రమే దేవతలకు మానిసికయజ్ఞము స్థలపెట్టుయజమానఁడు నివేదనమొసరించవలసిదనియే శ్రౌతాదిస్మృతి తాత్పర్యము- మఱియుం బ్రత్యక్షమైన స్వర్గమును నుఁగొంటకై జంతుసంతృప్తి కరములగు నన్నపానములను వృథముగాఁ జత్వరములేనివాఁడు సులోచనములతోఁ జూచునట్లు యజ్ఞముచేయ నవసరములేదు స్వర్గ మప్రత్యక్షమైనపుడు స్పృహఁడు సులోచనములు తగిలించుకొన్నట్లు స్వర్గము స్పృహకై యజ్ఞ మొసరింప నవసరములేదు కాఁబట్టి శ్రౌత క్రియాకలాపమంతయును ఒకబంధనన్యాయమువలెఁ గేవలము మూర్ఖ వద్ధతియేగాని యెంతమాత్రము నివివేకకృత్యము కానేకాదు “అశరీర మాత్మా” అనుటచేత నిందుఁడు కేవల తేజోమూర్తిగాని పాఞ్చభౌతికమూర్తి కాకు డుటచేతనే నానాదేశములం దొక ముహూర్తమున జరుపుయజ్ఞము లన్నియును కేవల మానసికము లగుటచేతనే మంచితలంపన పావిస్సుగు భుజింపఁగల్గెను కాఁబట్టి యశరీరులగు నింద్రాదిదేవతలకై యశరీరములగు నాంతరంగిక యజ్ఞములే చేయవలయునుగాని బాహ్యయజ్ఞములు చేయఁగూడ దనియే శ్రౌతముయొక్క ముఖ్యతాత్పర్యము- మఱియును శ్రౌత స్మార్తకర్మములన్నియును బ్రతిమార్చినమువలె నోనమాల యొక్కరిముల తీరున కేవల మందబుద్ధు గు పశుప్రాయులకై యేర్పడి నవికాని వివేకవంతులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము గ్నాదు- దండ భారణము పశువునుగూర్చిగాని మనుష్యునిగూర్చి కానేకాదు- ఏమాత్రమైనను వస్తువివేకముకలిగి తన పర యనుకొను తెల్విగలిగి

తన కష్టసుఖము వంటివే యితరప్రాణుఁ కష్టసుఖములని తెలిసికొనఁ
గలఁతారే మనుష్యు లపందగినవారు పరులకష్టసుఖము లాలోచించక
కేవల స్వార్థపరతచేతఁ దాము వేదశాస్త్రవేత్తఁమని దంభముచూపు
మనుష్యులు రాక్షసులకన్నం బశువుఁకన్న, బిశాచముఁకన్న
మిక్కిలి హేయులు హేయులు

“సోమేనయజేతేతి సోమశబ్దో లతా వచః” సోమ యనగా
యొకవిధమైన లత యని పూర్వుల యభిప్రాయమని నమ్ముకొని
మిక్కి “సోమేన యజేత” అను శ్రుతిఁ మదకరమైన యొకతీఁగెను
నూటి యది దేవతానివేదనముకావించి యజమానుఁ డాచార్య
పానముచేత మత్తుఁడై యొడలుమఱచి యుల్లాసముగాఁ ద్రుఘ్నుఁ
డా నివేదించిన సోమలతారసపానముచేతి దేవతలుకూడఁ దనవలె
మత్తెక్కి యుల్లాసమున యజమానునికోర్కె లిచ్చెద రని పానురుని
వలె శ్రుతి కపార్థము చేయుచుఁ దనవంటిపానురులచే తఁ దా వేద
వేత్త పని విఱివీఁగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు తనకుఁ దెలిసీతెలియని
యేదోభావము గూర్చుకొని వ్యాఖ్యానమానముగా వ్రాసి
నాఁడు “సోమేన యజేత” అను శ్రుతియందలి సోమశబ్దమునకు
సోముఁ డనఁ జంద్రుఁడు ‘చంద్రమా మహః’ అనుటచేత చంద్రు
తత్త్వము మనస్సు కాఁబట్టి యజమానుఁడు తన మనస్సును శోధించు
కొని విశుద్ధాంతఃకరుణుఁడు కావలసినదనియే “సోమేన యజేత”
అను శ్రుతికే బాధితుఁడు చెప్పఁదగినయర్థము మఱియును “అగ్ని
హోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియందలి పశుశబ్దమునకు
యజమానుఁ డని యర్థముగాని మేఁక మొదలగుజంతువు కానేకాదు
అగ్ని యనగాఁ గోర్కె గాని యగ్ని కానేకాదు ఆలభేత యనగాఁ
బ్రుర్తింపఁజేయట యర్థము గాని చంపుట కానేకాదు కాఁబట్టి
“అగ్నిహోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియొక్క తాత్పర్యము

యజమానుఁడు తనయంతరంగమును నిర్మలముకావించుకొని లోకోప
 కారముగాఁ దనబ్రతుకును గడవుకొనవలసినదనియే- మాడిత
 మ్మన్యుఁడు క్రూరస్వభావుఁడు జ్ఞానలవదు వదగ్గుఁడు మిశ్రివంటి
 దుర్జనుఁడు తప్ప నిష్కముగాఁ బడితుఁ డెవ్వఁడును మద్యపానము
 (సోమపానము) చేయవలసినదనికాని మేఁక మొదలగుజంతులం జంప
 దేవతలపేరు చెప్పి తిని క్రొవ్వు మనిగాని యోతమాత్రమును
 “అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేతి” అను శ్రుతికి యెల్లిమ్మజాతర
 వంటి యున్నత్ర కూరకర్మపరమగు తత్పర్యముం జెప్పనేచెప్పఁడు
 శబ్దము లేనేలేదు కాబట్టి మనుష్యులు విని యుచ్చరింపఁగలశబ్దము
 నిశ్చయముగా “అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేతి” అనునది యథార్థ
 వేదశబ్దము కానేకాదు- అద్దమునఁ బ్రతిఫలించు వండు నందుకొనఁ
 గేల్చుచు నవివేకివలె నీలోకమునఁ బ్రతిఫలించుశబ్దబ్రహ్మమును
 గ్రహించఁగల్గితి నని నోటికివచ్చినట్లు ఎచ్చికూఁతలుగూయుచుఁ జేతికి
 నచ్చినట్లనందర్భముగా వ్రాయుచుం గ్రూరకర్మలకుం బూని తాఁ
 జెడి యెరులఁ జెఱచు శ్రోత్రీయమ్మన్యులు రాజశాసనముచేతఁగాని
 తిన్నఁబడరు తిన్నఁబడరు “ఏతానివై దశయజ్ఞాయుధాని” అని చేట
 తెట్ట మొదలగుపనిముట్లును యుద్ధసాధనములకు న్దగీనపేరగు
 నాయుధశబ్దము లాక్షణికముగాఁ బ్రయోగింపఁబడినపుడు “పశుః”
 అను శబ్దము శౌఖాహారవిశేషమని యేల లక్షణార్థము చెప్పరాదో?
 “పశుమాలభేతి” మేఁకను జంపవలయుననటకుబదులుగా ఆఁకలిఁ
 దీర్చి సంత్వప్రియనుస్వర్గసుఖమునిచ్చుటకై యాఁకలిన్బాధకడువాఁడు
 ఫలాహారము చేసికొనవలయునని “పశుమాలభేతి” యను శ్రుతికి
 లాక్షణికార్థమును శ్రోత్రీయమ్మన్యుఁ డేలచేసికొనరాదో? వేదములు
 వేదాంగములును మొత్తముపై సకలజగదుపకారకములై నిద్రాహార

విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁగల యువదేశమునే చేయుచున్నవి కాని లోకాతీతగగనారవిందప్రాయస్వర్గమును సాధించుకొనుమని యెంతమాత్రమును పిచ్చిచేష్టలను జెప్పనేచెప్పలేదు. స్వార్థపరధూర్త్వశ్రోత్రియమృత్యులు పామరులన్మోసపుచ్చి సుఖపుగా నైహికభోగములం దాహం జీకట నెక్కువగా సనభవింకఁగా శశవిశాణగగనారవిందవర్ణన మొనరించుచు వేదశాస్త్రములకు విఠరీతార్థముచేయుచున్నారు. ఏనామరూపములకైన నెవ్వ రెట్లు భావించుకొనెదరో మతేనమ్మకముచేత నెట్లు తలంచుకొందురో యావిధముగా నర్థము స్ఫురించును “యాదృశీభావనాయత సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అనుతీరుగా నామరూపములకెల్ల ముఖ్యము గౌణార్థముల నెవ్వరికిఁ దోచినట్లు వారు గ్రహించుచునహంకారమమకారదురభిమానముల చేత నేనుం గెట్లుండునో చెప్పఁగలము గ్రుడ్డివారివలె సందర్భ గ్రంథరచన కావించు వైదికమృత్యులు తాము చెడుటయేగాక కూర్చులె సాధుజంతుహింస కావించుచున్నారు

శా బ్ధి క క్రి యా త త్వ ము

అష్టాదశవిద్యలు ననాదులే జగముతోడివే యందులో నాల్గు వేదము లనఁగా జగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మమే. ఆనాదబ్రహ్మమును శబ్దగ్రాహియంత్రమువలె సహజపండితుఁగు మొదటిఋషులనుకరించి యాధ్వనికే బ్రకృతిప్రత్యయము లుదాత్తానుదాత్తాది స్వరములు పదములు వాక్యములుగా విభాగించి ప్రాకృతజనులకువదేశించి జగమునందు మనుష్యులు హయగా నభీష్టసౌఖ్యము లంకఁగల యుపాయమును జగమునందలి సకలపదార్థతత్త్వమును బోధించునట్లు శ్రుతుల కర్థము బోధించిరి. వేదశబ్దవిభాగమును మఱి యాశబ్దార్థమును సహజపండిత్యమునఁ గొఱతవడినప్రాకృతజనులకు

బ్రతుక తెరువు బోధించిన ఋషులు జగము తోనే సృష్టింపఁబడిరి కాని
 వారినుకరించిన వేదశబ్దములు జగత్సృష్టికిఁ గారణమై జగముకంటె
 ముందుగా ననాదిగా వెలయుచున్న నాదబ్రహ్మమే- జగము
 కార్యము- నాదబ్రహ్మము కారణము- జగము నాదబ్రహ్మము
 యొక్క వికృతస్వరూపము- నాదబ్రహ్మమొక్కటియే సత్యసత్య
 పదార్థము నాదబ్రహ్మముయొక్క వికృతస్వరూపములే వేదములు
 వేదశాస్త్రములయ్యి- నాదబ్రహ్మము సూక్ష్మము- జగమును
 మఱియు సందలియై పాదశబ్దవిద్యలన్నియును నాద బ్రహ్మముయొక్క
 ప్రతిబింబములు- “ఏకమేవ ద్వితీయం బ్రహ్మ” అను శ్రుతివాక్య
 మొక్కటియే పరమార్థములను బోధించు సాలాపాదశబ్దవిద్యాసార
 భూతమయిన శబ్దబ్రహ్మముంబట్టి తొంటికిని లుచ్చరించిన మొట్ట
 మొదటి యనుకృతవాక్యము తననుకృతివిశేషములే తక్కిన యనం
 తము-యిన యైపాదశబ్దవిద్యాబోధకములగు శబ్దము న్నియును మఱి
 యును వైదికశబ్దమునకుఁ గాని తాకికశబ్దమునకుఁ గాని వాస్తవ
 ముగా నర్థనిరేకముపట్ల ముఖ్యము గౌణముగాను గౌణముముఖ్యము
 గానురూఢి యోగముగాను యోగము రూఢిగాను దేశకాలపాత్రాను
 సారముగా విధి యర్థవాదముగా నర్థవాదము విధిగాను భావనం
 బట్టియే యేజనము లెట్లేయే శబ్దములను భారంపర్యముగా నేయే
 యర్థములందు వినియోగించుచున్నారో కనిపెట్టి యీశబ్దమున
 కిదియే యర్థ మని నిర్ణయింపఁదరముగాక ననంతవిధముల యుదాత్తా
 నుదాత్త శ్రుతిస్వరభేదములతోఁ బ్రతిక్షణ ముపాధిమారుదలంబట్టి
 మాటుచుంటచేత శబ్దార్థతత్త్వమును “ఇదమిత్థమ్” అని బ్రహ్మపదా
 ర్థమునలె తెలిసికొనుటకుఁ గాని తెలుపుటకుఁ గాని యేవారలకైన
 శక్యముకానేకాదు- ఇది వైదికశబ్దమనియు నిది తాకికశబ్దమనియు
 నీశబ్దమున కిది యర్థమనియు నీయర్థముంబట్టి యిక్కర్మ మాఘరించ

తలసినదనియు నిది విధి యనియు నిద్ది నిషేధ వనియును నోటికివచ్చి నట్లు వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దెలిసీ తెలియని మనుష్యులు వెఱ్ఱికుదిరినది రోఁకలి తేరా తలకుచుట్టుకొనెననన్న ట్లాకనమున మిద్దెఁట్లు సవివేకజంతువులు మనుష్యులు తప్పమఱేజంతువులు న్నావు కావు- కాఁబట్టి బ్రతుకుసౌఖ్యము లేనిపోనిచ్చియూహలు లేని తక్కినజంతువులవలె మానవజంతువులకు తేనేతేదు- తద్దినము కొని లేచ్చుకొన్నట్లు విధినిషేధ బాంధవసకర్మమును శ్రుతిస్మృతివిచారమునుడక్కినజంతువులవలెగ్రదాహారవిహారసౌఖ్యములతోహాయిగాఁ దమబ్రతుకుఁ గడపుకొనఁగినబుద్ధిసహజముగాలేని జంతుగృహజీవు లీమనుష్యుల-శ్రుతులనియును స్మృతులనియు విధులనియు నిషేధములనియును “శతాంధా కూటం ప్రవిశన్తి” అనునీతిగా మూనాళ్ళ ముచ్చట బ్రతుకులోఁ గోరికొరి నకలజీవు కు స్వమముగా భగవంతుఁడు సహజముగా నేర్పర్చినజీవితసౌఖ్యముం జెడిఁగొట్టుకొనుచు నూకడంపువలెఁ గొఱమాలినచేష్టలుచేయు చద్దముంజూచుకొని విచారకడు సహంకారమమకారబద్ధులవలెఁ దమవన్నిశ్రుతిస్మృతుల చేతఁ దమనీడఁ దాము చూచుకొని లేనిపోని చింతలపాలై నిద్రాహార విహారసౌఖ్యోపాయము లరసికొనక నిక్కముగా వ్యర్థసంసారమున దేవులాడుచున్నారు

అగ్నిశబ్ద మొడుగయి వేదాధ్యయనముచేయుచు నగ్నివలె శుచిగానుంటచేత బాలునకు వర్తించునపుడు “అగ్నిర్మాణవకః” అని యగ్నిశబ్దమునకు లాక్షణికార్థము గొణము- ముటియు వంటకట్టి యు న్నండించువేడి కగ్నిశబ్దము వాచనికార్థము ముఖ్యము- కాఁబట్టి ప్రతిశబ్దముయొక్క యర్థము భావనావశము- మఱి యేకాశ్రయమై నను వివక్షామూలమే కనుక నెవ్వరెగరిభావననుసరించి వారువారు తమయిచ్ఛానుసారముగా నామరూపాత్మక జగత్కార్యములన్నింటిని

గ్రహించి తమయూహచొప్పన నానామరూపతత్త్వమున్నిర్ణయించుకొని కర్మము లాచరించుచున్నారు. ఏనామరూపములతత్త్వ మెట్లున్నను వేదశాస్త్రప్రవక్తలగు మును లేతాత్పర్యముచేత నేకకర్మములు విధించినను సకలవేదశాస్త్రములు మొత్తముసర్వజగదుపకారకయో జకములే కావున దేశకాలపాత్రానుసారముగ మనుష్యులందఱును బరస్పరప్రేమానురాగములతో నారోగ్యముగా హాయిగాఁ జరకాలము బ్రతుకందగినయుపాయములనే సర్వజ్ఞులును సకలభూతదయాపరులను నిఖిలజనములగు మహర్షులందఱును బహువేదశాస్త్రముఖముల ననాదిగా భూతభవిష్యద్వర్తమాన సమయోచితములుగా సకలలోకోపకారమగువిధమునుమాత్రమే బోధించుచున్నారుని యేమాత్రపుబుద్ధిగలమనుష్యులై వను గ్రహించి మించినదువడి న్దాము సుఖకడి తమతోడిపాటిజనుల స్సఖపెట్టుచుందురు. స్థూలసూక్ష్మదశభేదములు తప్ప నామరూపముల కెద్దానికైనను మతేవిశేషములైనను సహజముగా లేనేలేవు. వ్యక్తావ్యక్తదశభేదములతప్ప నామరూపాత్మకజగమునఁ దక్కిన వర్ణభేదములన్నియును వాస్తవములు కానేకావు సునఃకల్పితస్వత్ప్రపంచమువలె మిథ్యాభ్రాంతికల్పితములే

“అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమథ్యాని భారత, అవ్యక్తవిభనాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” “యద్భుశ్యం తన్నశ్యమ్” “బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా” అను యథార్థవస్తుతత్త్వమెఱిగిన ఋషులు దప్ప బ్రాకృతజనలందఱును భ్రాంతులే కావున మంత్రద్రవ్యలు కలరని తన్నుగన్నవా రున్నారని నమ్మకొనకతీరనిచందమున నమ్మి పరిసినదేగాని యామంత్రములే మనుష్యులుచ్చరించు “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను మంత్రశబ్దములని నిర్దేశించుటకుఁ బ్రమాణ మెద్దియును లేనేలేదు తనకుఁ దల్లికలదనటకుఁ బ్రమాణమున్నది తనయున్నికిఁ బ్రమాణము సహజముగా నాత్మమథవమే ప్రమాణము. కాని

తనకుఁ దల్లి కలదనుకొనుట సహజానుభవసిద్ధప్రత్యక్షప్రమాణము లేనేలేదు. కాబట్టి వెనుకటిదానిఁ దలంచుకొని వెక్కివెక్కిడ్చి నన్నట్లు పరోక్షచింతచేయకే నడువడిచే హాయిగాఁదనబ్రతుకుగడపు కొనవచ్చునో యట్టి సకలజనసమ్మతముగు ప్రవర్తనముకలిగి వివేకి యొరులన్నుఁ బెట్టి తా నుఖపడుచు నిత్యసంతృప్తుఁడై సచ్చిదానంద తత్త్వమున లీనుడై సంసారబంధమునుండి తప్పించుకొని ప్రకృతి నంటక భ్రాంతిసందకసర్వసముఁడై కలలాదిమును వలెఁగై వల్యానంద పదవి నొలలాడుచున్నాఁడు దైవకృతములగు గ్రహచారవిశేషకార్య ముం బుకుష్ప్రయత్నముచేత నడ్డఁ దరముకాదుగాని పురుషకార ముం బురుష్ప్రయత్నముచేత స్వాధీనము కావించుకొని నుఖపడ నెంచుట సర్వజనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా?

అత్యాసన్నభూతభవిష్యత్కాలవిచారణము వర్తమానకృత్యముల నెఱవేర్చుకొను దారిచూపుచుగనుకనే ప్రపతామహు నాద్వికమున స్మరించువాఁడును బ్రపౌత్రునిమోము న్నన్నవాఁడును మిక్కిలి భన్యులను న్యాయ మొలయును గణనీయము. అనఁగాఁ బ్రపితామహునినాఁటి గతకాలమునాఁటి యాచారాన సారముగాఁ బ్రవర్తించుచుఁ బ్రపౌత్రుఁడు కలుగు భవిష్యత్కాలమువఱకు సరిగడువంత భనసంగ్రహముకావించుకొనువాఁడు మిక్కిలిబుద్ధిమంతుఁడై తా నుఖపడి తనయిరుగుపొరుగుల స్సఖిపెట్టఁగలఁడు కాబట్టి నూట యిరువదేండ్లకంటె వెనుకటివిగాని ముందటివిగాని భూతభవిష్యత్కాలములందలి మనుష్యాచారములను వర్తమానకాలమందఁ బింతించుట యుబుసుపోని మంగలి పిల్లితల గొలుగుటవలె మిక్కిలి కొఱగానిపిచ్చిచేష్ట యని యేమాత్రము బుద్ధిగలవాఁడైనను దెలిసికొని తనతోడిపాటివారికిఁ దెలుపకమానఁడుమానఁడు, మానడు ఇష్టేత్వాది వేదములన ఇకోయణజాదికాస్త్రములనూటయిరువదేండ్లక్రిందగతించిన

కపుంగ్రంథమును కొనగలగేదెకు పెట్టగలబచ్చలి యను సామె
తగా నూటయిరువదేడ్లశివవచనగుబోవు కార్యము ను నిక్కముగా
బుద్ధిమంతుడు విచారించెడు జగమునందలి జనులందఱుం బరస్ప
రానురాగముతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకుఁ గొనసాగించుకొనుపా
యమును బట్టుదలతో వెడుకుటకన్న నిక్కముగా నవశ్యక ర్తవ్య
కార్యమింకెద్దియు న్నానేకాదు. బ్రతికిన దూరు మానినది ము దన్న
సామెతగాఁ దనజీవితసౌఖ్యమును బరోక్షముగాఁగాని ప్రత్యక్షముగాఁ
గాని కావించువాఁడు తనపాలిటి దేవుఁడు తా నట్టిదేవునియొడలఁ
గృతజ్ఞతచూపుటకన్న వేతేవురువగార మింకెద్దియు న్నానేకాదు
అట్టిపురుషప్రయత్నము ఫల మొరులనుసుఖపెట్టి నొరులయనుగ్రహ
ముచేదా నుభవదుటయే. కాబట్టి వెట్టి మొట్టి యూహలతో లేని
పోనిచింతలపాలై తెలిసీతెలియని వేదశాస్త్రచర్చలతో నాకాశ
వంచాంగముల బోధింపక ప్రకృతోపయోగమగు మంచినడువడితో
నొరు సుఖపెట్టి తా నుభించుటయే నిక్కమగు మానుషధర్మము
ధర్మమ

“అవశ్యం కల్పవీయం హి మంత్రస్య బ్రాహ్మణస్యవా,
గౌణత్వం తచ్చ మంత్రస్య యజ్యతే” అనుటచేతను మఱొ
కప్పుడు విధివిప్రీత్యయములోడర్థమందుమాత్రమే గౌణముగా
“లభేత సిక తాసులైలమపి యత్నతః పీడయన్” అనుతీరుగాఁ
బ్రయోగింపఁబడటచేతను ముఖ్యముగా నేశబ్దమున కేది
ముఖ్యార్థమో యేది గౌణార్థమో తెలిసికొనుటకు శక్యముకాకుంట
చేతను దేశభాషంబట్టియే దేవభాష కిది యర్థ మని ప్రాకృతజనుల
బోధను గేవలము విశ్వాసముచేతమాత్రమే ‘సర్వవః’ అనఁగా
నావా లని ప్రత్యక్షముగా గురువులు తెల్పినదవఁగాని తెనుఁగు
మొదలగు దేశభాషలనుమాత్రమే చమపుకొనకముం దలవడిన బాలు

రికు తెలిసికొనుట మిక్కిలి యసాధ్యమగుటచేతను వేదవేదాంగ
 శబ్దముల యర్థతత్త్వము నిర్దిశింప నెవ్వరికిం దతముకాదుకనుక మిక్కి
 మొదలగు వైదికమృత్యులు దేవభాష తమకుఁదెలిసనట్లు ముని
 సూత్రములకుఁ దమకుఁ దోచినట్లు యేమో ఎచ్చిపిచ్చివ్యాఖ్యాన
 ములను దెలిసీతెలియనివాక్యములతోఁ బ్రచుంచుట మిక్కిలి
 కొఱగానివని అపారమేయములగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదముల
 కతీంద్రియవేత్తలగు జైమిన్యాది మునులు వన్నిసమూత్రములకుఁదగిన
 వ్యాఖ్యానము లాజైమిన్యాదిమహామునులకు తెలియనుగానిప్రాకృత
 లగు మిక్కి మొదలగు మర్త్య లెంతమాత్రమును దెలిసికొననేరరు
 నేరరు. “కోవక్తారతమ్యస్య తమేకం వేదగుంవినా ఆగమాః
 ఖలు దుర్లభాః” అనుటచేతఁ బరపదార్థములను మునులు తప్పఁ
 బ్రాశస్త్యమర్త్యులు తెలిసికొంటిమనుకొనుట యచ్చదార్జ్వలము
 దార్జ్వలము. దేవభాష దేవతలకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగుటచేతనే
 దేవభాషనాఁ బరఁగెను కాఁబట్టి వేదవేదాంగములు కేవల
 మతీంద్రియజ్ఞానముగల మునులకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి
 వేదశాస్త్రవేత్తలనుని దుర్జనులుతప్ప సజ్జను లెన్నఁడును విజ్ఞప్తీగి
 తనతోడిపాటిజనులను వంచించనే వంచించరు “వచనాద్ధి సకల
 ప్రయోగోగమ్యతే. తత్రావిద్యమానార్థాస్యః పదాస్యవృష్టాయ
 ప్రయోక్షం ప్రేక్షస్య దిప్తదేవతాసురోధేన వచనాదితి నిష్కర్షః”
 అని లోకోపకారమునకై దేవతల నారాధించునపుడు సూక్త
 వాక్యమునకుఁ బర్యాయపదమైన వైదికశబ్దమునకు యధేష్ఠారమును
 జెప్పకొనవలసినదని నిష్కర్ష చేయు శ్రోత్రియమృత్యుమిక్కి “వశు
 మాలభేత” అను శ్రుతికిఁ బ్రతిగృహస్థును సర్వజనరంజకముగాఁ
 దను బ్రవర్తించఁజేయుమని భగవంతు సహస్త్రిశమును విధిగాఁ

బ్రాహ్మచర్యమును ఉపసంహరించి నిష్కర్మ కావించి వివిధాహార
 ద్రవ్యము లన్నియును వ్యర్థముగాఁ గూలఁజేయునట్లు చేసినట్టి
 చేయునెడమున మేకలంబట్టి చంపెడుకూరకర్మముల మాను
 కొనుటయే నిష్కర్మముగా మనుష్యావశ్యకార్థముని తెలిసికొని సర్వ
 భూతదయాపరుఁడై తరింపఁజాలక యథోగతిపాలగుచున్నాఁడేమి ?
 “అగ్నీతిహివీతయే” అనుశ్రుతిస్వభావముగాఁబ్రతిదేహియును
 దనకోర్కె నీర్చుకొనుటకై శ్రమపడకతీరదని యర్థము వేద
 మనఁగా దెలివి బ్రతుకుచున్న ప్రతిజంతువునకు న్దేహమున్నట్లే
 తెలివికూడ యుండుట యూహింపకొనుటవలె నై జగుణము-స్వభావ
 మును బ్రజంతువునకుఁదెలుపు నామయావములేసకలవేదస్వరూపము
 “యథాలోకస్తథా కేః” అనుటచేత జగమే వేదము వేదమే
 జగము- జగత్తునకును వేదమున కగ్నికి వేడికివలె భేదము లేనే
 లేదు కాబట్టి బ్రతుకు లోకము వేదమును నీమూఁడుశబ్దములు
 భూమి నేల నున్న శబ్దములవలె ఎరస్వరపర్యాయపదములు-
 విశ్వమ్ అననామము మొదలుకొని సర్వప్రపరణాయుధః అను
 నామమువలకున్న విష్ణుసహస్రనామములన్నియు నొకవిష్ణుదేవునిగూర్చి
 వివరించుపర్యాయపదములే యయినట్లు “అగ్నిమితే వురోహితమ్,
 ఇషేత్వోర్దేత్వా” అను వేదములమున్నయును సకలమర్త్యజీవిత
 మనువివరించుపర్యాయపదములే- ఈజగములయును గోర్కెయొక్క
 రూపమే- మఱికోర్కెనీర్చి గంతుష్టిన్దావించుచుపాయమే దేవుడు-
 కోర్కెనీర్చుకొని సంతృప్తిపొందెదగినయుపాయస్వరూపుఁడగు దేవుని
 యొక్క వాస్తవతత్వము సకలజనసమ్మతముగు సత్యవర్తనమే-
 కాబట్టి ప్రతిగుఱువ్యుఁడు న్దనతోడిపాటివారియనుగ్రహమును సంపా
 దించుకొని సంతృప్తిపడగలకన్న జేయఁదగినయజ్ఞము మఱేదియను
 గానేకాదుకాదు సమయాపరి తానెట్లు తీసికొన్న దనకువోయిగా
 నుండునో యాసంగతి నిశ్చయించుకొనుటకు దనమట్టుకు దానే

ప్రత్యక్షప్రమాణము కాబట్టి తక్కినయనుమానోపమానశాబ్దిక ప్రమాణములన్నియును ముంజేతియద్దమువలె నిక్కముగా వ్యర్థములు నపహాస్యాస్పదములు కావా? కాబట్టి యోవైదికస్మృత్యుక్తా నీవేదశాస్త్రశుష్కతర్కము న్మానుకొని గతమేమైననేమి యాగత మెట్లున్న నేమి నీబ్రతుకున నొరులసుఖపెట్టి నీవుచుఖించునట్లు నడుచు కొనుము “ప్రకృతమనుసరామః పాయసం భక్షయోమః” అనితీరున నేయొడకా గొడుగుబట్టి నీబ్రతుకును గాపాడుకొనుటకై నీతోడి పాటివారియనుగ్రహమును సాపాదించుకొనుతెన్నున నడుచుకొనుము వేదశాస్త్రములు తెలిసినట్లు నిన్ను మోసపుచ్చి సోచురులై నీచేత నేవచేయించుకొని సుఖపడనొచుదుర్బనుల తక్కిరిబిక్కిరిమాటలు దంభవేషము లెంతమాత్రము న్నమ్మకుము. నీబ్రతుకునన్న మఱి వేతే దేవుడు లేనేలేడు. నీవుచంతుష్టిపొందటకన్న స్వర్గము మఱివేతేలేనేలేదు. మఱియు నాదేవుడు నాదేవునిగూర్కమగు స్వర్గమును జనరంజకమగు నీనడువడినన్న మతెద్దియు న్నానేకాదు. తన పింపే తా దెలియఁజాలని మూఢమానవుడు దేవునిగూర్చియు వేదశాస్త్రములనుగూర్చియు స్వర్గపరికముఁ గూర్చియు దెలిసినట్లు నటించు తెంత మోసము? తన తలిదండ్రులెవో గూఢిచెప్పఁ జాలని మూఢమానవుడు తనవర్తమానజీవితకాలముయొక్క పరోక్ష భూతభవిష్యత్తులఁగూర్చి యుపన్యసించు గగనారవిందవర్ణన యథార్థ మనుకొనిపరమార్థసాధనమగునీజీవిత మూటక పాడుచేసికొనకుము ప్రకృత మనుసరించి నీ నిదాహరవిహరసౌఖ్యము సంపాదించు కొనుట కెట్లు నీతోడిపాటివారియెడ నీవు నడుచుకొనవలసినదో బాల్యముగడచినసిమ్మట నీమట్టకు నీకే సహజముగాఁ దెలియక మానదు. నీయాత్మ స్వయంప్రకాశమ “అగ్నివాఅరే శ్రోతవ్యో మస్తవ్యోనిధిధ్యాసితవ్యః” అనుశ్రుతిబోధ నీయుమరి నీకు సహజ

ముగాఁ గాతానుసారముగా లభించినట్లు కలుగకమానదు. కాబట్టి వెట్టి మొట్టి పోకిళ్ళుమాని తలకుమించినమాట లాడక “తగినవేషంబు తనుదానఁ బొగడుకొనమి నొచ్చియును గీడు పలుకమి యిచ్చి వగవ కునికి, తన కె త గగవయన్నఁ, బధము తప్పకుండట నడువడి కొప్పుఁ జేయు” ప్రతిక్షముగా నీతలిదండ్రులు పెద్దలుచేయబోధను జ్ఞాతెచ్చుకొని పెద్దికుండల కెఱళ్ళుబెట్ట కొరులనుఖ వెట్టి నీవునుఖ వడుమనియే సర్వవేదశాస్త్రముల ముఖ్యతాత్పర్యమని తెలిసికొని యన్నివిధములచేత న్నకలజనరంజకకుండవై సర్వభూతకలహారకరుడవు నీవై నన్న నీ బ్రతుకు మతే ప్రవర్తనముచేతనైనను విన్నపడదు తిన్నపడదు. నీతోడిపాటివారి న్నుఖపెట్టినగాని నీ బ్రతుకు నీకు నుఖము కానేరదు. నీోర్కొన్నీర్పుకొని సంతృప్తిపొందుటకన్న మతి వేతే నిపు చేయవలసినపని తేనేలేదు

వి శ్వ మాం గ క్య వో ధ

“ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాః సృజేయేతి. సతపోఽతవ్యత స్మాత్రేఽశనాత్రితయోదేవా అస్పృశ్యన్తాగ్నిర్యాయు రాదిత్యస్తే తపోఽతవ్యస్త తస్మాత్రేవ్యానేభ్యస్త్రయోవేదా అస్పృశ్యన్తాగ్నే ఋగ్వేదోవాయో ర్యజుర్వేద ఆదిత్యా త్సామవేదః” ప్రజాపతి యను దేవత ప్రజలను సృజింపఁగోరి తపస్సుచేయఁగా యతని తినుకు నుండి యగ్నియు వాయువు నాదిత్యుఁ డను ముగ్గురు దేవతలుపుట్టిరి మఱి యామువ్వురు తపస్సుచేయఁగా వారి యధఃకాయములనుండి తినుకఁగా ఋగ్యజుస్సామములను మూఁడువేదములు పుట్టినవట. యేమీ ఎచ్చిపల్కులు ఆకస మవ్వా యెందు కంత దూరముగా నున్న వఁగా మరుమఁడా నాచిన్నవృడు నావీపువకుఁ డగులు చుంట కోర్వక నాచీపురుతో నాయాకాసము నెగురఁగొట్టిన్నాడు కాబట్టి నాచీపురుదెబ్బఁగి కోర్వ కాయాకాసగాఁడు భద్రసి యంత

మీఁద సంతుకొన్నాఁడని యవ్వ యాపిల్లనికి సమాధానము చెప్పినట్లున్న దీయసందర్భమంత్రార్థము లీత్రాహ్మణవాక్యములు- కష్టపడి వ్యవసాయముచేసి వండించుకొనితనతోడిపాటివారి కన్నవస్త్ర) సౌఖ్యమున్లలిగించి తాఁ దిని సుఖపడలేని సోమరిపోతు లుబును పోఁగొట్టుకొనుటకై వాగుఁబిచ్చుకూఁతలు వెట్టిచేప్తులుగా కీమంత్రత్రాహ్మణము లీశ్రౌతకర్మములు వేఱుకావు- ఆఁకలిదప్పికలు తీర్చునన్నపానములే దేవతలు మఱి యాయన్నపానములను సంపాదించుకొను తెదవులే శ్రౌతకర్మములు హాయిగా బ్రతుకుటయే స్వర్గము- ఖరులమఖపెట్టి తాము సుఖపడుబుద్ధిమంతులు కేవలము సోమరిపోతులుంటరులకుమాత్రము ప్రొద్దువుచ్చుకొనుటకుమాత్ర మేర్పడిన యసందర్భగ్రతాపములు పిచ్చిచేప్తులగు మంత్రత్రాహ్మణశ్రౌతకర్మముల నెంతమాత్రము న్దుపెట్ట దగదు తగదు

“యఃశబ్దస్య శ్రవణాజ్ఞేప వినియోగః ప్రతీయతే సశ్శౌత ఇత్యుచ్యతే” ఏధ్వని వినినతోడనే యేదైనఁ జని చేయఁ దలంపు గలుగునో యట్టి పని శ్రౌత మనంబడును- తినుమనువలుకు విడివతోడనే తినువని శ్రౌత మనంబడును- శ్రుతి యనఁగా వివక్ష- శ్రౌత మనఁగా విసంబడినధ్వనియొక్క యర్థముంబట్టి నడుచుకొనుట- మొత్తముపైఁ దనకు వినంబడినధ్వనింబట్టియు నగపడిన యాకారముంబట్టియు మఱియుం దనసకలేంద్రియములకు స్తోతరములగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల న్దాను గ్రహించినవిధముగాఁ దనయిష్టావిష్టముల ననుసరించి తాఁ జేయువని శ్రౌత మనంబడును- కాబట్టి యీజగమునందు సమస్తప్రాణు లొసర్చుమనోవాక్యాదు కర్మములన్నియును శ్రౌతకర్మములే- “యథాలోక స్తథా జేదః” సృష్టిస్థితిలయముల జరుగువనులన్నియును మొత్తముపై జగత్కార్యములన్నియును వేదవిహితయజ్ఞకర్మములే శ్రౌతక్రియలే- జగత్తు

శ్రౌతకర్మము- శ్రౌతకర్మమే జగత్తు- సమస్తజంగమస్థావరప్రాణుల కన్నింటికిని జైతన్య మొక్కటియే- మనుష్యసప్రాణమునకు న్దక్కిన జంతువులప్రాణమునకు స్థావరప్రాణుల ప్రాణమునకును విగ్రహమైన భేదము లేనితీరున సర్వప్రాణుల నిద్రాహారవిహారకర్మఫలమునకు యజ్ఞకర్మ ఫలమునకు స్పృహ ము లేనేలేదు- జగమంతయును యజ్ఞమే సమస్త జంతువులును దమతమ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై చేయు ప్రయత్నమంతయును విధిచోదితశ్రౌతకర్మమే- సమస్తజంగమస్థావర ప్రాణులబ్రతుకంతయును యజ్ఞమే- బుద్ధికృతములు మఱి యబుద్ధి కృతములని యజ్ఞకర్మములు ద్వివిధములు- జంగమప్రాణులబ్రతుకులు బుద్ధికృతయజ్ఞములు- స్థావరప్రాణులబ్రతుకుల బుద్ధికృతయజ్ఞములు- కాబట్టి జగమునందు జరుగుచున్న పనులన్నియును సర్వసాధనములగు విధిచోదితశ్రౌతకర్మమే- ఈజగమంతయు సాలెవురుగుకడుపులో నుండి నూలు పైకివచ్చి తరిగి యాసాలెవురుగుకడుపులోనికే పోవు నట్లు వాసుదేవునిలీలచేతఁ గలిగి యావాసుదేవునియందే లీనమగు చున్నది “కర్తాభోక్తాజనార్దనః తమేవ భాస్త మనుభాతి సర్వమ్ సర్వం బ్రహ్మైవఖలు ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంహృదేశేఽర్జునతిష్ఠతి” అను విధనమున “హరిమయముకాని వస్తువు పరమాణువులేదు వంశ సావన వింటే” అన్నట్టిజగమంతయును యజ్ఞమే “యజ్ఞోవైవిష్ణుః” “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరిర్వారితో జగతో నహి భిన్నతనుః” అనుటచేతను సర్వగ్రాహవర్గస్వరూపుఁడై సమస్తజగద్రూపము యజ్ఞ మూర్తియై సకలభూతాంతర్వహిస్సంగతుఁడై ప్రత్యక్షస్వర్గమైనసకల ప్రాణిజీవనస్వరూపముగానున్న శ్రీకృష్ణపరమాత్మను మిథ్యాశ్రౌత కర్మల న్నాధింపఁబూనుట యొడిలోనున్న బిడ్డను వెదకుట యాశనే మునే మిద్దెలల్లుటవలెనే రిక్తవ్యర్థమిథ్యాసంసారకృత్యములన్నియును విక్కిలియవినేక కార్యములే- యెందుకిన్ని షాంకతిరుగుళ్ళు వాసు

జేవుడు తప్ప వాస్తవమింకెదియు న్నాదని తన యహంకారములు విడుచుకొనగల్గిన యద్వైతస్థితిమాత్రమే ప్రత్యక్షస్వరూపవర్ణస్వరూపము మిథ్యాహంకారముకారకల్పితసంసారమంతయును బ్రత్యక్ష సరకదుఃఖస్వరూపము. బెబ్బలిం దప్పించుకొనఁగోరి యవివేముచేత ప్రభాంతుడై యాబెబ్బలిచెంతకే పోవుదేవవలచేతనున్న వెన్నముద్దన్నేలపాల్కావించుకొని యుత్తచేయి నాకుకొను వెంగలివలె బిడ్డ నొడిలోన పెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకుఁజెట్టవలెఁ దాఁ గోరినస్వర్గమే తనబ్రతుకురూపమునఁ దాఁ బ్రత్యక్షముగా ననుభవించుచుండియు వృధాప్రయానమున రుచ్యము లగునన్నపానములు తనతోడిపాటివారి కిచ్చి తాఁ గుడిచి సుఖంపక సార్థపరుల ధూర్తప్రలాపముల నమ్ముకొని పాల్పెరుగు నేయి మొదలగుతిన్నబడిపదార్థములన్నియును ప్రభాంతులై యజ్ఞమునెవమున నగ్గి బుగ్గి పాల్గొవించుకొను మూర్ఖుల దురదృష్ట మెంతయును శోచనీయము మును లుపకారమునకై యనుభవించఁదగిన వధ్యాశనము బోధింపఁగా వారియాజ్ఞచొప్పన నడువనేరక ధాన్యమును దంచుకొని మెత్తగా వండుకొని తిన కన్నమును కుళ్ళబెట్టి సారాయి చేసికొని త్రాగి మత్తునఁ జెడిపోవు మూర్ఖులచందమున మునులయద్దేశముప్రకారము సర్వలోకోపకారముగా నడువనేరని మోసకాండ్రును మఱియొద్దియు న్దెలియని యవివేకులు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విపరీతదృష్టులై యవప్రయోగముకావించి కోరి దుఃఖము న్నొనితెచ్చుకొనుచున్నారు

ఇది శ్రీమదజ్ఞా దాదిభట్ట నారాయణదాస విచిత్రమగ్న

జగజ్జోతియందు నిష్కలప్రతిబింబము నిర్దయ నిర్విచనము

జ గ జ్యోతి

నా లు గ వ ప్ర కా శ ము

కా ల గ తి

లోకమునందలి జనుల యభిప్రాయములం దెల్పుకొను చతుర్విదాభిసయవిశేషములు సకలలోకోపకారములుగా మఱియును సకల జనరంజకములుగా మఱియును సర్వజనసాధారణములుగా సకలజనులు ననాదిగాస్వభావముగానేర్పాటుచేసికొనుచున్నారు నిద్రాహారముల వ్రనివిచెంద మిగిలిన కాలమునఁ దిరిగి నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు సహాయ మొనర్చుటకు ముఖ్య హేతువగు విహారము సుభయతారకముగాఁ గృషి వాణిజ్యములం దికరణశుద్ధిగా సజ్జనులు పాటుపడి యొరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖించెదరు సోమరిపోతుటక్కరికూళమోస కాండ్రు వేదవేదాంగగగనారవింగవర్ణనములతో మూఢులంబెదరించి దంధవేషములతోఁ ద్రిపుండ్రధారణములతో మడిమైలదంధవేషములతో శ్రౌతస్మారవ్యర్థకర్మకలాపములతో నితరుల కన్యోన్యమత ద్వేషములు వుట్టించి యొడలువంచి కష్టపడి తమకూడుసంపాదించు కొనుటకు బద్ధకించి యన్యాయముగా మోసమున బ్రతుకనెంచి వేదములనియు శాస్త్రములనియు స్వర్గసరకములనియు జాతిమత విశేషములనియును లేనిపోని టక్కరిబూటకపుమాటలుం దిలకావ్త మహిమబాధములవలె ససందర్భగ్రంథవిశేషములను వేదవేదాంగములు దైవనిర్మితము లపౌరుషేయము లని యనాదికులసంగ్రహ దాయానుసారముగా ధూర్తకల్పితవర్ణనమామ్నాయమునుబరించుచు

వృథా పశుహింసాదిపంథకిర్మము లాచరించుచు శ్రోత్రియులమని,
 యగ్రజాతులమని, సన్న్యాసులమని, మరాఠికారులమని, పూజారుల
 మని, పురోహితులమని లోకుల నెట్లయిన రంజింపజేయనేరక కులము
 నుండి వెలి చేసెదమనియును- బామరులను బెవరించి క్రతుమిషలన్
 జోడశకర్మాచరణములచేఁ బశుహింసకావించుచు భూతములవలె
 లోకులనెట్టి పెట్టి వీడించుచుపోమరిపోతులై పంథవేషములతోఁ దామే
 యార్జులమనియుం దమదేశమే కర్మభూమి యార్యావర్త మనియుం
 దక్కినవా రనార్జులు మ్లేచ్ఛులుం బతితులు పాపండులు సరకపాత్రు
 లని సారకాయలు నటకు వంచకులుకల్పించిన గ్రంథములే యా
 భూర్తులు వెల్లిడించు వేదవేదాంగములు- వాస్తవముగా సకల
 లోకోపకారకములు సర్వభూతవయావరములు సకలజనరంజకములు
 నిద్రాహారవిహారసుఖసాధనములుగాని పలుకులుగాని కర్మములుగాని
 వేదవేదాంగములుకావని అనాదిపంచక రాక్షసపారంపర్యకల్పితములని
 సిద్ధాంతీకరింపకతీతదు ఈడుముదిరినకొలందిని మనుష్యులు నిద్రా
 హారవిహారపాటవముఁ గోలుపోయి లోకోపకారముగాఁ గాయక్లేశము
 పడుట మాని కేవల కాయకష్టసాధ్యములగు పనులను యావన
 పంతుల కప్పగించి తాము సుఖముమరగి కూర్చుండి ఎన్నలను దమ
 యిష్టానుసారము నడిపించుచు పోమరులై లేచిపోని శాస్త్రుచర్చుం
 బ్రాద్ధవుచ్చుచు తమరచించిన గ్రంథములందుఁ దమ యిష్టానుసారము
 తమమునీలితనపు గార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములచేఁబ్రహ్మ
 క్షత్రియ వైశ్యులు తమజీవనము గడపుకొవలయుననియును
 శూద్రులు మాత్ర మా ద్విజ సేవచేతను జీవనము వెళ్ళవుచ్చవలసిన
 దనియును ఎన్నిదివిధములయిన వివాహములచే నీచాతుర్వర్ణ్యము
 సంసారమున చేసికొనవలయుననియును ఈనాల్గువర్ణముల దన్యోన్య
 శ్రీపురుషదుష్టసాంగత్యముచేతఁ బుట్టినవారు నానావిధసంకరవర్ణులై

చండాలాద్యధమజాతులలోఁ జేరి కులబాహుళ్యము కర్మబాహుళ్యము
 పరితులునై సర్వభాజనలగుచున్నారనియు ఆహారద్రావిహార
 సామర్థ్యముఁ దొఱంగి ముడుసళ్ళు పిన్నలం దిన్నిగ సుఖజీవనము
 గడవనీ కేమేమో పిచ్చిబోధలు చేయుచు నసందర్భపుగ్రంథము
 లల్లుచు మనుష్యుల కన్యోన్య ద్వేషములు పుట్టించుచు పుచ్చినగొఱ్ఱ
 మందనంతయుఁ జెఱచునట్లు పృథా జాతిమతాభిమానములచేస్వార్థ
 పరులై యహంకారముకారవిమూఢులై తక్కినజంతువులకన్నఁ
 దమమనుష్యజాతి కన్యాయముగ నకాలమరణములను లేనిపోని
 దుఃఖముల నాధివ్యాధులను హెచ్చించుచున్నారు. వాస్తవముగా
 దేహధారులగు జీవులందఱికి నిద్రాహరవిహారసౌఖ్యమును సుఖజీవి
 తాశయును జననమరణములు నాఁకలిదప్పకలు తాపత్రయమును
 సమానములేకాని మనుష్యులకుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ దా
 మెక్కుడు తెలివికలవారమని విపరీతభ్రాంతదృష్టిచే దైవమునకు
 బ్రతికూలముగాఁ దమనియతి స్వపించుకొనుప్రయత్నముచేతఁదక్కిన
 జంతువులకన్న నెక్కుడుదుఃఖములు క్రొత్తక్రొత్తయాధివ్యాధులు
 కోరి తెచ్చుకొని యన్వతంతయు తమజీవితసౌఖ్యమునఁ గొఱత
 వడుట పెచ్చునై జము. ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యమును దక్కిన
 జంతువులవలె హాయిగాఁ దా మనుభవించి యన్యోన్య సురాగమున
 సుఖపడలేనిమన య్యలకు దుష్టకలికాలవశమునఁ బుట్టినయనన్యజంతు
 సామాన్యమగు క్రొత్త తెవుళ్ళపాడకవిద్యాప్రస్థానములు

మనుష్యులు తక్కినజంతువులకన్న బలహీనులై యాధివ్యాధు
 లకు మఱితలోనై కోరి యల్పాయువులై తాము చెడి తక్కిన
 ప్రాణులను బాధించుటకు నిక్కముగా పృథా భ్రాంతికల్పిత విద్యా
 ప్రస్థానములే కారణములు సహజముగా దైవ మమర్పించిన
 దుంపలు కాయలు పండ్లు భాగ్యములు తిని యాఁకలి తీర్చుకొని

వాన నీట విండినయడవికొలనులు కొండకాలువలు నదులు మొద
లగుస్వభావసిద్ధములగు జలాశయములఁ దానమాడి డప్పితీర్చుకొని
కొండగుహలు వృక్షమూలములు పట్టములగువెదురు మొదలగుపొద
లలో దైవసృష్టములై యెండ గాలివానలం జొరనీని నున్ననిద్రదేశ
ములు మఱియు నొడలుదాఁచు సందగిన సహజసిద్ధములగు నాశ్రయ
ములు కీట పక్షి మృగములకువలె మనుష్యులకుఁగూడ దైవనిర్మిత
ములై యున్నవి ఈతి బాధలనుండి మనుష్యు లెట్లు తప్పించుకొన
లేరో భూకంపాశనిసాతక్షామాదిభూతోపద్రవములనుండి తమ్ముఁ
దామెట్లు కాష్ఠాదుకొనలేరో యట్లే తమకు నియతములైన జనన
మరణ వ్యాధి యుత్పిసాసాది సుఖదుఃఖములు తక్కినజంతువులకన్న
తగ్గించుకొనుటకై గాని హెచ్చించుకొనుటకై గాని సమర్థు లెంత
మాత్రము న్నానేరరు తక్కినజంతువులకన్నఁ దమదురదృష్టముచేఁ
దమకచ్చినవివరీతబుద్ధి యనునై జముచేఁ దా మివిద్యాప్రపస్థాన
ములు కల్పించుకొని వ్యవహారములమఱగినయవివేకులవలె దేహదార్ధ్య
మాన మిక్కిలికొఱఁతవడి కోరి సహజముగాఁ దమకుదైవమిడిననిద్రా
హారవిహారాత్మకజీవితసౌఖ్యమును మఱియు నారోగ్యమును మనస్సం
తుష్టినింగూడఁ గలికాలవశమునఁ బాడుచేసికొని నశించుచున్నా
రయ్యో! యేమీ ప్రస్తుత మర్త్య దుర్దశ? కాలపక్ష్యమయిన
యాహారపదార్థముకన్న వండుకొన్నయాహారపదార్థముల కలవడుట
చేత దైవదత్తములగు పర్వతగుహాదులనుండ కూర్చులో నుండుట
చేతను సహజమగు స్త్రీపురుషాన్యోన్యాయురాగముచేఁ గవగూడక
బలాత్కారవివాహపద్ధతు లేర్పర్చుకొనుటచేతను తమయాహారము
తాము కూర్చొనుశక్తివచ్చినపిమ్మటగూడఁ బిల్లల నెడఁబాయ
కుంటచేతను తమకుఁబుట్టినవారు పరులకుఁబుట్టినవారు నని భ్రాం
తితో స్వీయపరకీయ విభేదమెంచుకొనుటచేతనుసహజవాచికాంగికా

హార్యసాత్త్వికాభినయములచేఁ దక్కినజంతువులవలెఁ దాత్కాలికముగాఁ బరస్పర మూహాతెల్పుకొనక గ్రంథములముగాఁ దమ యూహలను సంగ్రహించుకొంట చేతను ఎచ్చటనున్నవా రచట నుండక వింతవింతరుచుల కలవడి మిక్కిలి దేశద్రిమ్మరులగుటచేతను మఱియు ముఖ్యముగా దైవకృత్యము స్థమపౌరుషమునఁ దప్పించుకొనఁగలమను దుర్భ్రమచేతను విపరీతబుద్ధులై తక్కినజంతువులకన్న మిక్కిలి దుఃఖితులగుట కలియుగమానవుల దుర్విధి పుణ్యదశయగు కృతయుగమున మానవులలోఁ దక్కినజంతువులకువలె స్త్రీపురుషులను రెండుజాతులు తప్ప బ్రాహ్మణాదిజాతులును వర్ణాశ్రమధర్మములను స్వర్గపర కాదించితయును భూతభవిష్యజ్ఞస్మరణచాంగణసమును బరస్పర ద్వేషమునఁ పన్నుకొని చచ్చుటయు నున్నట్లు పురాణ నిబర్ధనము లేద.

“తపఃఫలం కృతయుగే ” అను వరాశత స్మృత్యనుసారముగా హేయాదేయవస్తుచింతయే లేకందలుమానవులు గలసి మెలసి హాయిగఁ దక్కినజంతువులవలె నుండుట యవ్వటి మనుష్యస్వభావము కుళ్ళొంటిచొక్కా ముక్కుకమ్మి చెవికొనకాడల కలవడి మనుష్యునిచే నాడింపఁబడిన తిమ్మనివలె మఱి దుస్తుల కలవడి ముంగటికా లెత్తుటయు తెనుకటిది నిలుపుటయును మత్వబ్బడిన గంగిరెద్దుతీరున తక్కినకోతులకన్నను దక్కినయెద్లకన్నను మౌనలితనమున బాధపడుట తప్పించుకొననేర కౌరా యీవిద్యాశ్రాప్తానవేల్లటకు కాకిముక్కునకుఁ గట్టినగవ్వవలె మఱి కుక్కతొడ పట్టెనతీరున మనుష్యుల కీవేదవేదాంగవరన మాగంతుకముగాని సహజ సిద్ధము కాదు అద్దముచూచుకొని వికారపడు నవివేకివలె జాతిమతాదర్శనముచే వ్యర్థముగా భ్రాంతులై బుద్ధివై వరీత్యమున మధమత్తుల ఫలం బిశాచగ్రస్తులొతిని సన్నిపాతరొగాధీనులవలెను స్వన్న భ్రాం

తుల్యత వేసవేదాః గవిద్యాః పదవికారము చే నన్యాయముగాఁ దక్కిన జాతువు *న్నఁ లికాలదుర్విధినిహులగు మనన్యలబుద్ధిహీనులై దేహసౌఖ్యము న్నాన పాదచేసికొని జాతిమతభేదముల న్నల్పించు కొని పరిత్యజింప నర్హులై యన్యోన్యద్వేషమున నకాల మృత్యునిహతు లగుటఁ బ్రయత్నము భావ మెవఁ డడ్డఁగఁగఁడో కూళ సోమాసీ ! కోయును కోయును నీచేఁ జిక్కినన్ని మేఁల నోవైదిక మ్మనుఁ డా ! పంచవేదము న్నిలై బొట్టు కట్టు జుట్టుంచుకొనని జను లధము లనార్యులు చుండాలరు మ్లేచ్ఛు లని శిట్టి కోరి జగడ మాఱి తన్నులుతిన తిన మోక్షవ్రాతమునుఁ డా నీయహంకార గురుకారముల నిపు దొల గినదాఁక నిట్లు ఎచ్చిఎచ్చి మెట్టవేదాంత మతబోధఁజేయుచు బ్రబోధిని మావచనప్రకాశనము చే బుద్ధిజరరమాం ద్యములం జెడు చెడు మోక్షాధికావేశాచగ్రస్తుఁడా ! యసూయా కరులు నిన్నుఁ జిరము బ్రతుకనీగని తెలిసికొనిక సాధారణస్వత్వం దనవని తాదిభోగము సంఘటికన్న ముదు మ్రుదు మ్రుందు మోహోనకఁ భూతపయాశరభాగవతుఁడా నిన్నిట్లు దుర్విధి దుష్టఁ లికాలమునఁ బుట్టించినందున నిద్రాహరివిహారసౌఖ్యమెఱుంగ కిట్లు కలమునఁ గన్పిటికడల న్నార్పు కార్పుము కాలగతి న్ద్రవ్వప నెవరి శక్యము ? ఇంతకు న్నితపవగాదు నాస్మృతికన్న నీనర్వజగ త్కార్యములకు మఱి వేఱేకారణము లేనేలేదు. “తదాసంకన్తో భవతి”అను వేదాంతవాక్యముచొక్కఁగ గేహసుఖక్షయస్థలో నున్నచో నిట్టిఁజింతలు నీవ్రాతయు నొక్కింకయూ న్నలగఁ బోవుకదా?

సరియే! నాకనియేమో నేఁ జేయకతప్పదుకదా? “ఇషేత్వో ద్దేత్వా”అను శ్రుతియందు “త్యో” అను సంయుక్తాక్షరమున కను దాత్తస్వరము “ఉచ్చై రుదాత్తః నీచై రనుదాత్తః” హెచ్చుస్థాయి

కుదాత్రమనియుం దగుస్థాయి కనుదాత్రస్వరము చెప్పబడెను ఉగా
 త్రముమీందుగనన త్రముక్రిందుగను మను- ౩౦-౩ ధ ౬
 మూడుస్థాయిల ధ్వనిభేదము కలదు లావు సన్నము సపములుగా
 నున్నయొక్కతీరగు నుక్కుతీరె లొక్కపొడవుగానమముగాబిగింపఁ
 బడినపు డొకపోల్కి నాద మిచ్చునుగాని యారె డతీరె లో నొక
 తీరెకన్న నొకటి బిగివున సగముక్తిగనవుడు బిగింపబడి తీరెమండి
 వుట్టిన నుదాత్రధ్వని యనియను సడలినతీరెయొక్క ధ్వని యను
 దాత్రమనియు సంజ్ఞలం బరంగును ఆరెండుతీరెలతో నొకటియెంత
 బిగింపబడగలదో హెచ్చుస్థాయిసంజ్ఞగల యుదాత్రధ్వనిని రెండవది
 యెంతసడలినపబడగలదో యంతతగుస్థాయి సంజ్ఞకలది యనుదాత్ర
 ధ్వనిని వెల్లడించును ఉదాత్రమంతవిధములు మఱి యనుదాత్రము
 గూడ సంతవిధములు “ఇషేత్వోర్జేత్వా”అను శ్రుతి నుచ్చ
 రించుటలో “త్వో”అనుసక్షరస్వయ మంతభేదమునగు ననుదాత్ర
 స్వరవిశేషములం దేయనుదాత్రస్వరమే శ్రుతిజాతిగ్రామమూర్ఖసం
 బట్టి యుచ్చరించవలెనో మఱి యాయనుదాత్ర స్వరమున కాకారము
 స్వర్ణము న్వాహన సూహారషధిదేవతావిశేషములెవ్వయో కూలం
 కషముగా మునులే తెల్పలేక “శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్రం నాలం
 బ్రహ్మపిత త్వతః”అని నారదశిక్షాన సారముగాఁ బ్రాకృతులల్పాయు
 వులు కించిజ్ఞు లల్పశక్తులు దైవోపహతులగు నీవైదికమృన్మయములు
 “ఇషేత్వోర్జేత్వా”అను శ్రుతి స్వరముగా నుచ్చరించుట మిక్కిలి
 యసంభవము-కాబట్టి వేదశబ్దోచ్ఛారణసామర్థ్యము బ్రహ్మకై న
 లేదని నారదముని నిర్దేశించుటచేత నీవైదికు లుచ్చరించుశబ్దములు
 వేదము లెంతమాత్రము న్నావు ఈవైదికులుమంత్రప్రాహ్లాణముని
 యుచ్చరించుశబ్దములను వీరు వేదచోదితములని చేయు శ్రౌతస్మార్త
 కర్మము లన్నియును పంచకకృత్యములు స్వార్థసంపాదనమాత్ర

ప్రయోజకములు పామరజనులను బెడరించి సోమరిపోతులయిన ధూర్తద్విజమ్మన్యులు చేయుదంభములు నిష్ప్రయోజములు బూటకములు మాయలు కవటోపాయములు భూతోపద్రవకరములు, లోకోపకారకము లెంతమాత్రమును కావు- అతీంద్రియ మపౌరుషేయము లోకాతీతమగు నాదబ్రహ్మత్మికవేద మీద్విజమ్మన్యులనోటఁ జారు పేయమై యుచ్చరింపఁబడట యాకాశముబ్రద్దలగుటవలె సుత్రహుళక్కి- వేదములే లోకాతీతములయినపుడు వేదచోదనాల్క్షణమగు శ్రౌతిస్మార్తధర్మములం జాతుర్వర్ణ్యనియమములును గగనారవిందకింబల్కములవలె శశవిషాణములవలె ధూర్తకల్పితాసంభవపదార్థములు కాకున్నే ?

ఉ ప ని ష ధ్గా థ

ముఖ్యములగు సుపనిషత్తులు పరాపరములను జెప్ప రెండు విద్యలలోఁ బరవిద్యను జెప్పుచున్నవి- వేదము కర్మకాండ బ్రహ్మకాండము లను రెండుకాండములుగా విభజింపఁబడినయది- కర్మకాండ పరవిద్యను బ్రహ్మకాండము పరవిద్యను జెప్పుచున్నవి బ్రహ్మకాండాత్మకమగు సుపనిషత్తు లనేకము లందులో బృహదారణ్యక- ఐతిరేయ ఛాందోగ్య- తైత్తిరీయ- ఈశ కేన- కఠ- ప్రశ్న- ముండక- మాండూక్యము లనుపదియును ముఖ్యములు ఈపదియును గాక మఱి తొంబదెన్నిది యుపనిషత్తులుగూడఁ బేర్కొనఁబడినవి- ఉపనిషత్తులకు బ్రాహ్మణాత్మకములగు నారణ్యకములు మూఁములు “తస్య వా ఏతస్య యజుషోరస ఏవోపనిషత్” యజుర్వేదముయొక్క సారమే యుపనిషత్తు- కాబట్టి “సహింస్యా త్సర్వభూతాని” అను సుపనిషత్తు “పశుమాలభేత్” అను మంత్రముకన్న ముఖ్యముగా నెన్నఁడగినది- సాంఖ్యయోగన్యాయవై శేషికోభయ

మీమాంస అనుతత్వమును జెప్పవచ్చునములును పనివన్నూలములే
ఉపపత్తులలోఁగూడఁ గొందఱు ధూర్తులు తమతమ మతములను
వెల్లడింపఁగోరి లేనిపోని క్రొత్తనవలన పనివత్తులని పాచీనో
పనివత్తులదొంగతనమును జేర్చిరి-సగుణాత్మస్వరూపఁడగు నీశ్వరుఁడు
లేనేలేడనియును చైతన్యమక్షణభంగురగునియును దెలివి మద్య
వికారమనియుఁబల్కుబద్ధమతఖండనముకై శివసకత్వేశోపనివత్తులు
31-40 అధ్యాయములు గాని వాదన సేయనఁగితియేయని యుపనివత్తు
లకు మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకాపారుషేయానాదిత్వమునల్పించిరి ఉపనివ
చ్ఛబ్దమునకు రహస్యమనియు నుపదేశముపొందుటకై గురుసమీప
మునఁ గూర్చుండుట శనియు మొదలగుసర్థములు చెప్పఁబడుచున్నవి
“యదేకవిద్యయాకరోతి శ్రద్ధయోపనివదా తదేవ వీర్యవత్తరమ్”
అను ఛాందోగ్యోపనివత్తుప్రకారము-జాగరూకతతో గురుసమీప
మున సభ్యసించిన యోగము సిద్ధించుననుటచే నుపనివత్తనఁగా
గురువునొద్ద సంతత ముండుటయనియే గూర్ఖార్థము “గురువులేని
విద్య కూడదు కూడదు విశ్వగాభిరామ విసరవేమ” కాఁబట్టి యహ
ర్నివము గురుసమక్షమున నుండియోగాభ్యాసముచేయవలయు అట్లు
గురుసమక్షమున యోగ మభ్యసించుటకై కూర్చుండుట యుపనివ
త్తనఁబడును “ఉపాసితో గురుం భవాన్-ఉపాసితో గురు ర్భ
వతా” అను భాష్యోక్తులంబట్టి గురువుజెంతఁ గూర్చుండి గురుముఖము
నుండి విద్య సభ్యసించవలయును శ్వేతాశ్వతరోపనివత్తుప్రచారంభ
ములో “కిం కారణం బ్రహ్మకుతఃస్మజాతాజీవామికేన క్షయ సంప్ర
తిష్ఠితాః-అధిష్ఠితాః కేననుభేతకేషు, వర్తాయేబ్రహ్మవిదో వ్యవ
స్థామ్-కాలఃస్వభావో నియతిర్యదృచ్ఛా భూతానియోనిః పురుష ఇతి
చింత్యా సంయోగవహనత్వాత్మభావా చాత్మావ్యసీకః నుఖదుఃఖ
హేతోః-మాయాంతం ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినంతం మహేశ్వరమ్

తస్యావయవభూతైస్తువాప్తం చ్యమింజగత్ - ననుశ్వేతాశ్వత
రోవనివది మాయాయాః ప్రకృతిర్వ్య కరమాత్మనస్తన్నియం
తృప్త్యం శ్రూయతేమాయాన్వితినాయాదోషః మాయాయాః పర
మాత్మశక్తితేన శక్తియోఽపాత్మ్యాః ప్రకృతిత్యావశంభావాత్ -
దహనశక్తియైకేనైవావాశతే వ్యవహరిషర్మనాత్ - ఆత్మ
శక్తిత్వంచమామాయాస్తసా మేవోనివదిశ్రుతంతేధ్యానయోగాను
గతాలవశ్యనేమాత్మశక్తింస్వగుణైర్నిగూఢమ్"

బ్రహ్మకారణము - మన మెందు డి ఘటినాము - మనము
దేనిచే బ్రతుకుచున్నాము - మన మెటుకు బోవుచున్నాము - పద్ధతి
ప్రకారము మన మెవనియాజ్ఞంబట్టి సుఖదుఃఖముల న్నడుచు
చున్నాము - కాలమా న్వభావమా విధియూ లేక భూతములా కార
ణము - మనుష్యుఁ డింపంతకును జన్మస్థానమా - లే కివన్నియుం గలిసి
యున్న స్థితియూ - ఇం దెద్దియఁ ప్రకృతి గాఁగాని యన్నియు
స్థానకాం కారణము కానేరదు - సర్వస్వతంత్ర ము త్మయొకటి
యిండికతీరుదుగనుక సతీయ నాసర్వస్వతంత్రమగు పరమాత్మకు
న్మాడ సుఖదుఃఖముల నేవస్తువుకలిగించుచున్నదో యట్టివస్తువును
శాసించునధికార మున్నట్లు తోచదు - ఇట్లుపనివత్తును దాని
భావ్యమునుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది - పైపదహరించిన ప్రశ్నము
లకు బహ్మచోదనివత్తు "సదేవసౌమ్యేదమగ్రతీతే - ఏకమ
ద్వితీయమ్ - తద్దైక్షితబహుస్యాంప్రజాయేయేతి - తేజోఽనృజత -
తతేజవిక్షత బహుస్యాంప్రజాయేయేతిపదపోఽనృజత - దద్ధైక ఆహు
రిసదేవేదమగ్రతీదేకమేవాద్వితీయం తస్మాదసతస్సజ్జాయతే" మొట్ట
మొదట నిజగమంతయును సతే (నిర్గుణపదార్థమే) యాసత్పదార్థము
కన్న నింకొకవస్తువెద్దియుం బ్రవర్తింపలేదు - ఆసత్పదార్థము "నేను

జగము సృజించినీ” అని తలపోసెను మఱి యీజగములను సృజించెను

ఇందుమూలమున నగుచు గు పరమపదార్థము తనసంకల్ప మాత్రముచేత యీజగపృజించి నట్లు కలబడుచున్నదనియు- మఱి యింకొక్క యుపనిషత్తుబట్టి నిర్గుణపదార్థమే యీజగత్సృష్టికిఁ బూర్వముండెను మఱి యాశూచి మునుండి యీజగము కలిగెను ప్రకృతియే మాయగాను మాయాశక్తిమాయుఁడు మహేశ్వరుఁ డనియును ప్రకృతీశ్వరుఁడనయోగమున జగము పుట్టెననియును వేడియగ్నికున్నశక్తివలె “శక్తిశక్తిమతోరభేదః” అను న్న్యాయాను సారముగా అగ్నిదహనశక్తితోఁ గూడినట్లు ప్రకృతితో మహేశ్వరుఁ డున్నాడనియును దనగుణములందుఁ దా డాఁగి యాపరమాత్ముఁ డున్నాడనియును మూలముంబట్టి భావ్యములంబట్టియు సుపనిషత్తులు బీరకాయపీచువలెఁ గలకాపులముగా పరసినకొలంది మఱిత సందేహమునఁ జొన్నుచున్నవి. ఇంతకు స్వప్నజాగరరూపము గు న్నాస్మృతియే యీజగత్తు బన్నుచున్నది మఱి సుషుప్తిరూపముగు నావిస్మృతియే యీజగమును లయముచేయుచున్నదని సకలప్రౌఢ వయస్కమనుష్యుఁ డనుభవించుచున్న ప్రత్యక్షానుభవముగనుకను బ్రతిజనుఁడు దుఃఖములం దప్పించుకొని సుఖించుటకై కోరుచుంట చేతను నిక్కముగాఁ దనసుఖముకోరెడు ప్రతిమనుష్యుఁడు పరోప కారముగాఁ దా నడచినందప్పఁ దన నితరులు సుఖింపనిరుగనుక దన పురుషప్రయత్నము నొరులకు హితముగా నడిచి తనహితము సంపా దించుకొనుటకు మఱి యట్టి తనప్రయత్నమును సఫలము కావించి తనకు సంపూర్ణసంతృప్తి నయచేయుమని తన స్వప్నజాగ్రత్ సుషుప్త్యవ స్థలమూఁడింటికి స్థారణమగు దైవమును సంతతిమునునిర్మలాంతఃకరణ మునఁ బ్రార్థించుచుంటయు పవిత్రైక ర్తవ్యములని నిర్ధారణ మొనర్చు

కొనకతీతదు తీతదు- స్మృతికి విస్మృతిన్గూడఁ గారణమగు
 వదార్థము నిర్గుణమో గుణమో? ఇట్టిపదార్థము నిక్కముగా
 నున్నదా లేదా? ఇట్టివాణ్ణామోచరభగవత్తత్త్వము నీవు
 ప్రార్థింపనేలయనినచో నట్లు దైవమును నీసాయముగోరుటకు నీవు
 ప్రార్థింపచుండుమనుటయందలి బద్ధము దృఢముగాఁ బరోపకారము
 నేమరక చేయుచుండుము నీకు బ్రతుకైన దప్పకనీకోరినమనస్సంతుష్టి
 కలుగునని దైవప్రార్థనమందలి ముఖోద్దేశము కాఁబట్టి నీకుపురుష
 ప్రయత్నపర్యాయమగు పొరుషమునన్న వేతేపదార్థమే లేదు-
 దైవమనమాట లోకోపకారమున దప్పక చేయుచు నీకోరినమనః
 సంతృప్తినొందుటకుఁబన్నిన ప్రతిబోధకసంజ్ఞామాత్రోపచారికశబ్దముగా
 భావింపవలయును వలయును- నీకు దుఃఖమిడిన నీస్వార్థవరతకే నీవు
 వశ్చాత్తావుండవై నకొలంది నీవు నీకు సుఖమిచ్చుపరోపకారకవర్తన
 మున నడిచెదవు నీవు నీస్వార్థవరతన్మాని సర్వభూతనముండవై
 పరోపకారముచేసినకొలంది నీకోరినమన సంతృప్తి చేకూరుచుంటయే
 నీవు త్రిగుణాతీతపదార్థమగు పరమాత్మునిలోఁ జేరుచుంటయే నీ
 ప్రార్థన మాలించి నీకు దైవము సాయపడుచున్నాఁ డనిభావించుము-
 భావించుము? “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” ఇది
 తప్పదు తప్పదు- నాస్మృతివలననే యీజగము కలుగుచున్నది మఱి
 విస్మృతిదశయం దే జగము న్దోచకున్నది కాఁబట్టి నాస్మృతియొక్క
 రూపమే నామనఃప్రవృత్తిరూపమే స్వల్పజగమయినతీరున నిజ్జగ
 ముగాఁ బరిణమించుచున్నదని చెప్పట యుక్తికిఁగిట్టినదికాని లక్ష
 కోట్లు సంఖ్యాకరూప్యము లంకెలయందు సయుక్తికముగా $100000 \times$
 $10000000 = 100000000000$ యొకంకెవేసి పదునొకండు
 నున్నలు చుట్టిన వచ్చినసంఖ్య లక్షకోట్లు యగు నన్నిరూప్య
 ములప్రోవు లెక్కలోఁ గన్పర్చవచ్చునుగాని యనుభవమునఁ

జాచటగాని చూచుటగాని శక్యముకా ట్లీజగత్కార్యములన్నియును స్మృతి(ఁ గ్రహణం)యొక్క రూపములగాని వనఃప్రవృత్తి దూషణగు స్మృతికిమి చి వితివేతేకదార్థము లేకయు స్మృతియును విగ్మృతియు సనుమఃప్రవృత్తులు రెండును వాస్తవముగా మాయ యనియుం బ్రకృతి యనియు విద్య యనియు దైశక్తి యనియును పేర్లం బరఁగుచున్న మునిర్వాచ్యమూలాజ్ఞాసమవ వేదాంతతత్వము ప్రత్యక్షానుభవములో లేదు కాబట్టి యీమిట్టవేదాంతములతోఁ బనిలేదు. తనశక్తియు తనయున్నియును దా నెట్లు వాస్తవముని తలంచుచుఁ దనసుఖము కొఱకై జనుఁడు పాటుపడుచున్నాఁడో తనకు వేఱుగాన న్న జగలు తయును నిక్కమనియును సమస్తజగత్సుప్తిస్థితి లయకర్తయగు వాసుదేవుఁడు భక్తస్సతలంఁడై పరమభాగవతులకు సాయపడుచుండుననియుం బరఁ భాగవతులభగ్గము పరోపకారబుద్ధి యను సర్వభూతకయయ నుంతతదైవభక్తియు నని నిశ్చయించి కొని ప్రతిజనుఁడుం దా భాగవతుఁ డౌటకు నిరతముంబ్రయత్నించు చుంట మనుష్యధర్మ మని తెలియవలయుం తెలియవలయును. తన జాగ్రత్తవస్థయందు దృష్టచుగు జగమంతయు స్యభార్థమనియును భర్మాత్ముఁ డీజగత్కర్తయగు నారాయణు సనుగ్రహమాపకుఁ బ్రాతుఁడై సంసారదుఃఖములేక నిత్యానందపరమహిమందుననియును ద్వైతము జగమంతయు సశింపఁగా నిర్గుణుఁడగు వాసుదేవుఁ డొక్కఁడు మాత్రమే మిగిలియుండ గను విశిష్టాద్వైతమతము. వాసు దేవః సర్వమితి. పురుషవేదగోంసర్వం”అన నట్లు బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధాన్” జగమంతయు నెడమాపుఁ జూచువలెభ్రాంతికల్పితము “ఏకమేవా ద్వితీయంబ్రహ్మ”నిర్గుణబ్రహ్మముతప్ప సత్యమైనవస్తువు ఎఱిదియు న్నేనేలేదను నద్వైతము నీద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతము లోనే నానావిశేషముతో సమస్తమనుష్యమతము లిమిడియున్నవి

లోకములోని మతములన్నింటికి నానాభాషలో నున్న యుగనివత్తులే యాధారము 1180 శాఖాలంబట్టి వదునొకొండువందల యెనిబది యుగనివత్తులు కలవు ముక్తిగ్రంథముంబట్టి తెలియ వచ్చుచున్నది గాడపాదుండు శ కరుండు మొవలగునాధునిక విద్వాంసు లిని యుగనివత్తులుకూడం గొన్ని గలవు శతపథ బ్రాహ్మణములో బృహదారణ్యకోపనివత్తు చేరియుంటచేత నా బ్రాహ్మణ ద్రవ్యుగు యాజ్ఞవల్క్యుడే యాయుగనివద్దగ్రంథకర్త యని నిర్ణయించుకొనెను “జ్ఞేయం దారణ్యకమహం యదాదిత్యాద వాప్రవాన్ యోగశాస్త్రంచ మత్ప్రోక్తం జ్ఞేయం యోగమభీ ష్పతా” అంటచే వేదమునఁ బేర్కొనబడిన ‘యస్మిన్రబ్రవీ తదేవ భేషజమ్’ అను శ్రుతుక్తమగువు నాగణ్యకద్రవ్యుగు యాజ్ఞవల్క్యుండును ధృగ్శాస్త్ర రచకు మనయాజ్ఞవల్క్యులు కారవల శ్చమము సామాధ్యవేదములం దారణ్యకములు లేవు ఈ యాగణ్యకములు మఱి యాయుగనివద్విద్యయుసన్న్యసింది సంసారమున నవలయేకాకులై యుడివింబట్టినవారలకొఱకుమాత్రమే చెప్పబడుటచేత గసారు లీయగణ్యకచింత చేయుటకు మరణో న్ముఖుడ పెండ్లాడుటకై తలపోయటవలె వ్యర్థమును లోకమునకు హానికరము కావున సిద్ధాహరవిహరసౌఖ్యమాసింది వల్లెంబట్టణ ముల కాపురముండువారు సన్యాసిభిక్షులుచేయుటయున వేదాంత విచారణముసల్పుటయు దగదు తగదు సంసారులకుం దవతోడి పాడిదను సిద్ధాహరవిహరసౌఖ్యమునకై తోడ్పడుటతప్ప వేదాంత విచారణ వ్యర్థము లోకహానికరమని సిద్ధాంతీకరింపకతీతదు మంత్రి బ్రాహ్మణారణ్యకోపనివత్తుల సిద్ధాహరవిహర సౌఖ్యతత్పరులగు సంసారులు కరించి తవ్యమును వెల్లిడించుచు శ్రోత్రియులవలె నటించి రేని మిక్కిలిస్వార్థులు ధూర్జులగుసోపాపోతులుగా ద్వీపాతర

వాసము చేయుటకై మనుష్యసంఘంబునుండి బహిష్కరింపఁబడ
వలయున వేదములు కేవలము సన్న్యాసులకుమాత్రమే యుద్దిష్ట
ములుకాని నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు సంసారుల కెంత
మాత్రము న్నాదు కాదు వేదాంగమాత్రములు మొదలగుమాత్ర
ములకన్నెంతి కీయారణ్యకములే పుట్టిండ్లు

ఆ రణ్య క ము లు

గృత్సమద- విశ్వామిత్ర- వామదేవ- అత్రి- భరద్వాజ-
వశిష్ఠ- వ్రగాధ- పాపమానిదృష్టము లారణ్యకములనియ ఋగ్వేద
స్సాయములు వేదములగుఁ బెట్టిన పెద్దనియును నిర్దేశింపఁబడెను
ఋగ్వేదమందున్న వ్యంజనములు ఘోషము, లూఱ్ఱములు మొదలగు
సక్షరవిశేషములు లెక్కించుటయును కొన్ని పుక్కిటిపురాణకథాను
జెప్పటయును మూఢులం బామరులను బాలురను (స్త్రీ) ను బెదరించి
భయ పెట్టుచియ్యములచర్యలు గణించుటయును నాటకబూటకములు
గారడిచూయు హుళిక్కు మంత్రయంత్రతంత్రములు వేడుకమాట
లుబుసుబొవుటకు న్నాలజ్ఞేయమునకు నీయారణ్యములు కల్పింపఁ
బడుట నిశ్చయము మంత్రబ్రాహ్మణములు బ్రాహ్మణములు
బ్రాహ్మణజాత్యభిమానులచే గల్పింపఁబడి కొన్నిక్రతువిధానములను
కొన్నిహోమవిధులను కొన్నిశ్రౌతస్మార్తగృహ్యకర్మములు గొన్ని
వ్యాక ణశిరుక్తశిక్షానై ఘంటికవిశేషములను గొన్ని యసందర్భకాశ
వంచాంగములు గొన్నిమ సలమృగయ్యాలకథలను గొన్నియసంభవ
పురాణగాథలను మఱికొన్నియతీంద్రియవర్ధనరక భూతభవిష్యజ్ఞప్త
కథనమునుమఱికొన్ని లేనిపోనిసోదలను వెల్లడించుచున్నవి “భూరుభ
వస్వరిత్యేతావావవ్యాహృతయథామే త్రయో వేదాభూరిత్యేవ
ఋగ్వేదోభవఇతి యజుర్వేదః స్వరితి సామవేదః” అని నిర్వ

చించుం గొన్నయు బ్రాహ్మణము న్నియు విశ్వర్థవాదములను వెల్లడిచుచున్నవి బ్రాహ్మణములు శ్రోతకస్మములను గొన్ని- మఱికొన్ని వ్యాఖ్యానరూపములనియు నావస్తంబుఁడు చెప్పుచున్నాడు పూర్వము చేయఁబడనికర్మములు పూర్వము తెలియఁబడనికర్మములఁ గూర్చియుం గొన్ని బ్రాహ్మణములు విధించుచున్నవి దీక్షణీయేష్టియం దగ్నివిష్ణువు కుఁ బురోహితమిచ్చుట పూర్వము లేని శ్రోత్రవిధి- మఱి "సదేవేదమగ్రతీతీ" అని కొన్ని బ్రాహ్మణములు వ్యాఖ్యానరూపములు ఇవి మంత్రముల మఱియివి బ్రాహ్మణము లని పూర్వల యేర్పాటునుబట్టి తప్ప మతేవిధము చేతనైనను మంత్ర బ్రాహ్మణముల రెండిటికిని భేదము చెప్పటకు ఏలులేదని సాయనుఁ డనుచుండితుఁడు నిర్ణయించెను

వేదము చెప్పినది వేదముకాదన్నవాఁడు గాడిద అనునట్లు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదమును గూర్చియును వేదాంగములను గూర్చియును శబ్దమునన్న వేదేత్రమణ మెద్దియును లేదు విధుల- అర్థభేదములు పరమార్థమును దేశించునుపనిపత్తులన్ బ్రాహ్మణములు తెల్పుచున్నవి- 'ఆగ్నేయమష్టాకపాణ్నిర్వపేత్-దర్శపూర్ణ మాసాభ్యాం స్వర్గకామాయజేత-ప్రహిభిర్యజేత" అని మువ్విధములుగాఁగాని యీమూఁడువిధులను గలిపిగాని చేయవచ్చునని బ్రాహ్మణములు బుద్ధేశించుననియు "అగ్నిర్వైదేవానా మనమోవిష్ణుఃపరమః అగ్నిర్వైదేవానా మపరాశ్తోవిష్ణుఃపరార్థ్యః" అని వితిరేయబ్రాహ్మణము వైకల్పికము నుల్కుచున్నదని మధుసూదనుఁ డనచుండితుఁడనుచున్నాడు- ప్రాథమబ్రాహ్మణము - మద్వింశబ్రాహ్మణము - అమృతబ్రాహ్మణము- వెదకినకొలంది ననేకబ్రాహ్మణములు నుపనిపత్తులు బయలుపడుచు నానామతముల కాధారముగా జనులకుఁ బ్రమాణములగుచున్నవి- అద్భుతబ్రాహ్మణము దేవాలయముఁ

గూర్చియు నాలయములో నప్పుచు నాడుచుం బాడుచు మఱియు
 నానావికారములొనర్చు విగ్రహములంగూర్చి చెప్పుచున్నది- యజ్ఞ
 ర్వేదముయొక్క ప్రాచీనశాఖలు చరకశాఖలను సంజ్ఞ కలవి
 ఈచరకశాఖలకు నింద్యనాసుము ఖిలము లని ముప్పదియవయధాయ
 మునఁ బురుషమేధము , “దుష్కృతేచరకాచార్యమ్” దుష్కృతకై
 చరకాచార్యుని బలివేయవలెనన దని యున్నది మేఁకను వధించి
 బలియిచ్చుటకన్నఁ బశుబలి నియమించు కూళమానవులం జం
 బలియిచ్చుట కొంతనయముకదా? తెత్తిరీయసంహితయందు “వాయ
 వస్థ ఉపాయవస్థ” అనఁగా ఆలదూడలను మీరు గాలులవంటివారని
 చెట్టుకొమ్మతోఁ గొట్టెడి కర్మము మాంధ్యుండినశాఖయందు “ఉప
 యవస్థ” అను వాక్య ఎన్యశాఖీయమ గాన విధిగా విడిచిపెట్టవలెనని
 బ్రాహ్మణము నిషేధించుచున్నది “తస్మాదాహవాయవస్తే త్యుపా
 యవస్తేత్యుపైకఆహురువహిద్వితీయోధతీతితదుత ధాన్యబూయాత్
 ఇషేత్వోర్జ్వేత్వేతిశాఖామచ్చినతివాయవస్థోపాయవస్తేతివత్సానపా
 కరోతి-వాయవస్తేతిపునఃఉపాయవతిస్త్రియః” అని బ్రాహ్మణ
 కల్పములు-వాచసనేయసంహితయందు దర్శపూర్ణమానములు-సోమ
 యజ్ఞములు-అగ్నిచయనములు ఆనిమూఁడు భాగములుగ నానావిధ
 యజ్ఞకర్మములు విధింపఁబడుచున్నవి “ఉపజ్ఞాతే ఎనో-దేశగజ్ఞాతమ్
 తేనప్రోక్తం యతేనప్రోక్తంనచతేనోపి” అనివాచని త జలుచే
 నుపపాదించఁబడుటచే నొరల యుపదేశములేకయే వ్యయముగాఁ
 దనకుఁదోచిన ట్లానర్చిన గ్రంథము మఱియితరులుచేసిన గ్రంథమును
 దా బయలుచేయుట క్రమముగా నుపజ్ఞాతమనియుం బ్రోక్తమనియుం
 జెప్పఁబడుటచేత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకములగు వేదములు వేదాంగ
 ములు మొదలగునష్టాదశవిద్య లీరెండువిధములలో నేభాగ మెద్దియో
 తెలియఁబడనీక గంభగోళకషాయమువలెఁ గలగా పులకములుగా

సన్నవి- కేవ స్వార్థపరతం బ్రోత్సహించుద్వైతము పైకొకటి
లోపలనొకటియుం గల్పించి కాట్యాయను హెచ్చించి “వాసుదేవః
సర మితి” అనిపైకిమాత్రము చెప్పి మ స్వార్థపరతవదలలేక సంస
రించుటచేతి విశిష్టాద్వైతము “సోహమ్” అని దుఃఖము లందఱి
కన్న నైలిసి యనుభవించు నద్వైతము నొత్తము పైని ద్వైతా
ద్వైతవిశిష్టాదై తమతములు మూడు స్వార్థపరత న్దగించి
లోకొపకారకబుద్ధి సధికముకావించి సర్వభూతదయాను హెచ్చింప
కున్నపుడు జను కాదేయములు శ్రేయము లెంతమాత్రమున్నావు
సర్వభూతదయామై యహింసా వతమూలమై సోమరితనము
న్మాన్పించి స్వకాయకవృద్ధితను సంపాదించుకొన్న సన్నిపాసములు
తోడిపాటిజనులకు వంతులొచ్చియున్న “సర్వేజనాఃసుఖినోభవంతు”
అని జపించువరమభాగవతిమొక్కటి మనవ్యధర్మమును సర్వలోక
శ్రేయస్కరమును సప్రామాణమును సహేతుకమును మఱి వివేక
విలసింపని సుసమ్మంద జవలంబించుచుండిన మతము—

పాంచభౌతికమగునిజ్జగత్సంకారములును జాలయే పాంచభౌతిక
పదార్థములన్నియును యజ్ఞార్థమై యజమానుడగు మనుష్యుడు
తనయింద్రుడృష్టవ్యములై తానుచ పాదించగలిగిజడచేతినపదార్థము
లన్నింటిని మఱియఁ దనమనోవాక్కాయకర్మమును దనయాత్మ
తోఁగూడ దేవతానివేదనముచేయుచునికై వల్యానందమున నుండు
టయే శరవేద వేదాంగవిధులొనరించుటకు ఘము స్వార్థపరతలేక
కేవలలోకోపకారమునకై మాత్రముసర్వభూతదయామై యుండై ప్రయ
త్నించుభావముఁ దీనకలశ్రౌతస్మార్త ర్మములన్నింటిని నిర్వర్తించి
ప్రత్యవాయముగ నక శ్రోత్రియు కన్న వేయిరెట్లు సులభ
ముగాఁ ద్వరిలో సుభయలోకము నగరించును స్వార్థపరత స్వజాతి
కులాధిమానుగుతో సకలజనాన్యోన్యద్వేష కారణముగఁ బ్రసహిం
సను విధించి జాతిరవలె జనులకు లొక విడంబమును మచ్చటలఁ

జవిచూపు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మాద్రక్షత్యవాయుప్రాయశ్చిత్తముల కా వాఁడుగుటచేతఁ గర్మయోగమునఁ దరించుట చంద్రసూర్యబింబములనంటుటకై యాకాశం న కెగరఁబూసుటవలె వృథా ప్రయాసకరము. హాస్యాస్పదము భూతబాధకమగుటచేతనే కామ్యకర్మకాండమును “నాద్వైతజ్ఞానవతిః కర్మాణి విధీయన్తే” అని పరమభాగవతులకు. శ్రౌతస్మార్తకర్మము లవసరములేదని యుచనిషస్మతము. సర్వమేధ బ్రహ్మయజనములు రెండును నాటకములవలె లోకరంజకములగు తక్కినకర్మములకుఁ బ్రతికూలములై కేవల శాంతరసప్రధానములగుటచే నారొండు శ్రౌతకర్మముల నారణ్యకములందుఁ జేర్చి దంభులగు సద్వర్షులు పాఁగోష్ఠ నుండి యతులనువలెఁదక్కిన శ్రౌతకర్మములనుండి బహిష్కరించిరి వాజసనేయసంహితకు శతపథబ్రాహ్మణము వ్యాఖ్యానసూపమైనది. “తైత్తిరీయకేసమామ్నాయే సమానాధ్యయనే నానాసూత్రాణి. తస్మాదపి శాఖాభేదః తథాచైకస్యాం తైత్తిరీయశాఖాయాం సమానసారా యాంసూత్రభేదాదాంతరశాఖాభేదః” అనుటచే సూత్రభేదముచే శాఖాభేదములగుటచే శ్రౌతస్మార్తకర్మముల లగణితములు. కావున నెవ్వ రేశ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటకు దైవియశక్యముకాదు మతెట్టివారి కే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనో నిర్దేశింప నశక్యము “ముద్గలో గోకులో వాత్సః శైశిరః శిశిరస్తథా, పంచైతే శాకలాః శిషాః శాఖాభేద ప్రచర్తకాః” చరణవ్యూహా ననుగ్రంథమునందు ఋగ్వేదమున కయిదు చరణములు యజుర్వేదమున కెనుబది యాఱు చరణములు సామవేదమునకు పేయి చరణములు అధర్వవేదమునకుఁ దొమ్మిది చరణములు చరణస్వరూపములగు శాఖలు ప్రతివేదమున కనేకవిధాగణితసంఖ్యాకములు స్వప్తములుం బరిశిష్టములును. ఈవేదచరణశాఖలందు రూపుమాన వెన్నో ప్రాచీనములెన్నో సవినములెన్నో సూత్రములకు బ్రాహ్మణములకు సంహితలకెవ్వెవ్వి యెన్నెన్ని మూలములలోఁ తెలియరాదు. చుంత్రోచ్ఛారణ

విశేషము శాఖ, ఆయుచ్చారణ మనంతభేదము నుండటచే ననంత సంఖ్యాకశాఖలు కలిగెను. శాఖాధ్యయనానుసారముగాఁ గులభేదముం గోత్రభేదముం గలిగించినవి చరణములు కాబట్టి యనంత వేదము లనంతశాఖ లనంతచరణము లనంతగోత్రము లనంతకులము లసంఖ్యాకములై యున్నవి

యజ్ఞదీక్ష

దీక్షణీయ మనుశ్రౌతికర్మమున “అగ్నిరైవ దేవానమవమా విష్ణు వరమస్తదస్తరేణసర్వానా దేవతాః” అగ్ని మొదలువిష్ణువు తుద తక్కినదేవతలందఱు నెడను “అగ్నావైష్ణవం పురోడాశం నిర్వపతిదీక్షణీయ మేకాదశకపాలమ్” యదునుకొండుకపాలముల పురోడాశ ముగ్నావైష్ణవ మనబడును అగ్నియును విష్ణువునఖిలదేవతలే కనక సర్వదేవతల కీపురోడాశము చెందును “సర్వాభ్యవవైష్ణవం తద్దేవ తాభ్యోఽనంతరాయం నిర్వపంతి - అగ్నరైవ సర్వదేవతావిష్ణుః సర్వదేవతాః ఏతేవై యజ్ఞస్యాంతే తస్య యదగ్నిశ్చ విష్ణుశ్చ తత్యదాగ్నావైష్ణవం పురోడాశం నిర్వపంతి ఏవ తద్దేవానృధ్నువంతి - తదాచార్యదేకాదశకపాలః పురోడాశోవ్యావగ్నావిష్ణాచై నయోస్తత్రక్షుప్తః కావిభక్తిరితి - అష్టాకపాలః క్షేయోఽష్టాక్షరావై గాయత్రీ గాయత్రమగ్నేశ్చంద్రస్త్రికపాలోవైష్ణవ స్త్రిరైవం విష్ణుర్విశ్రమతే సై నయోస్తత్రక్షుప్తస్సావిభక్తిః - ఘృతేచరునిరగపేతయోఽత్రతిష్ఠితోమన్యేత - అనాంవావసనప్రవతితిష్ఠతియోనప్రవతితిష్ఠతి” అగ్నియే ననుస్తదేవతలును కుతీయును విష్ణువే సమస్తదేవతలును కాబట్టి యగ్నిని విష్ణువు సుభయుల నారాధించినవారు సమస్తదేవతల నారాధించినవారగుదురు

ఎన్నిది కపాలముల పురోడాశ మగ్ని దేవతకుఁ జెందును - గాయత్రీ యెన్నిది వ్యంజనములుగఁగను మతీయు న్గాయత్రీ యగ్ని దేవతాకముగనుకను ఘూండుకపాలముల పురోడాశము విష్ణువున

కేర్పడెను కారణమేమన విష్ణువు త్రివిక్రముడై సుజ్జగముల నాక్ర
మించెనుగనునను మతేయాస్యును లేనివాడై తనతినే చరవుగా
దేవతల కర్పించవచ్చు - ద్రవ్యములేనివాఁ డీలోకము లో నెదుకుం
చుకొరాడు “తద్యద్ధృతిం తస్మియో యోదే తండలాస్తేషు సస్త
స్మిధుః - మిధునేనైవేనంతత్రవయాపశుభిః ప్రజనయ ప్రజాత్యైవ
జాయతే ప్రజయాపశుభిర్యవవంవేద - ఆరబ్ధయజ్ఞావా ఏవ ఆరబ్ధదేవ
తో యోదర్యపూర్ణ గూసాభాంయజతలమావాసే నవాహవిషేష్ట్యా
పార్థమానేన వాతస్మిన్నేవ వావిషితస్మి - బ్రహ్మరీక్షేత్రేషావతాదీక్షా - సప్త
దశసామిధేనిగన్వబ్రూయాత్ - సప్తశతైవై ప్రజాపతిర్ద్వాదశమాసాః
పంచరవో హేమంతశిశిరా మానేన తావాంతస్సంవత్సరః సంవత్సరః
ప్రజాపతిః ప్రజాత్యా యానాభిరేవా మిరాథోతి యవవంశః -
యజ్ఞోవైదేవేభ్య ఉపక్రాంత మిషిభిః ప్రైవమైచ్చనః క్షిప్తిభిః ప్రైవ
మైచ్చం సదీప్తినామిష్టిత ౩ స్వవిదన్ చరవునందలి కేయి (స్త్రీ)
యొక్క చనుబాలుధాన్యపుగింజుపుకుష్మనిబీజముకాబట్టి యారెండను
మిధునమైనది కాబట్టి యీ ప్రకారముగా నాచరువు వాడభివృద్ధి
పొందునట్లు వానివంశమును బలవును వృద్ధిచేయును ఇట్లు తెలిసిన
వాడు పంచాభివృద్ధినొందును అమావాస్య పూర్ణిమా హోమములు
చేయువాడు యజ్ఞకర్మములకును దేవతారాధనమును మొదలిడినవా
డగును ఇట్లు ధర్మపూర్ణమానేషులు జరిగిననుకూల యాదేవతా
నివేదనములతో నేయాశుజ్ఞవేదికయందే వాడు దీక్షపూసవచ్చును
ఇదియొక దీక్షారూపము - హోతిపదేడు సామిధేని శ్లోకములను
జదువవలయును జగత్పృథువగు ప్రజాపతి పదేడురెట్లే యున్నాడు
మాసములు పన్నెండు హేమంతశిశిరర్తు లొకటి వింశతి
సపుడు ఋతువులైనది అదే సంవత్సరము మఱి యాసంవత్సరమే
ప్రజాపతియై యున్నాడు - ప్రజాపతిలోని పదేడు సామిధేని శ్లోకము

లున్నవని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిపొందున-యజ్ఞము దేవతలనుండి పాటిపోయెను-ఆయజ్ఞము నిష్టులచే దేవతలు వెదకగోరిరి-యజ్ఞమును వెదకుటకై కోరఁబడినసాధనములుగనుక నిష్టులిష్టులని చెప్పఁబడినవి- (ఇవ అను ధాతువునకుఁ గోరుటయని యర్థము) ఆ దేవత లిష్టిమూలమునఁ దిరిగి యజ్ఞమును బట్టకొనిరి- “అనువిత్తయజ్ఞం తాధోఽతి యవవంపేద - ఆహూతయావైనామైతాయదాహూతయ ఏతాభిర్వైదేవాః సృజమానోహ్వయతితదాహూతీ నామాహూతిత్వం- ఊతయోఖలువై తానామయాభిర్దేవాయజ మానస్యహవమాయంతి యేవైషంథానోయాః సృతయస్తావాఊతయస్తఉవవై తత్స్విర్గయాణా యజమానస్సభవంతి-తదాహూర్యదన్యో జహూత్వధయోఽనుచాహ యజతిచకస్మాత్తంహోతేత్యాచక్షతఇతి-యద్వాపసతత్రయథాభాజ నం దేవ తాఆముమావహాముమావహేత్యేవాహ్వయతితదేవహోతుర్హో తృత్వంహోతాభవతి-హోతేత్యేనమాచక్షతేయవవంపేద - పునర్వా ఏనమృత్విజోగర్భంకుర్వంతియ దీక్షయంతి-అద్భిరభిషేంచంతి- రేతో వాఆపఃసరేతసమేవైసంతత్కృత్వాదీక్షయంతి- సవసీత్యేనాభ్యంజంతి ఆజ్యంవై దేవానాంసురభిఘృతం మనుష్యాణామాయతం పితౄణాం నవసీతంగర్భాణాంతద్యన్నవసీతే నాభ్యంజయతిస్వేనైవై సంతద్భాగ ధేయేన సమర్థయంతి ఆజ్యంతేనం” ఈవిధముగాఁ దిరిగి యజ్ఞము లభించెనని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిచెందెను-ఆహూతులచే దేవతలు యజమానునిచేఁ బిల్వఁబడెదరు- కనుక నవి యాహూతినంజ్ఞ నొందెను-అవియూతులని పిల్వఁబడెను- యజమానుని నాయూతుల వలన దేవతలుఁబడిరికనుకను లే కవి మార్గములు త్రోవలయిన కారణములచేత నవి యూతు లయినవి- మఱి యవి యజమానుఁడు స్వర్గమునకేగు దారుల గను-కను-అధ్వర్యుఁడు వేల్పుచుండఁగా మంత్ర ముచ్చరించువాఁడు ఘోత్రి యెట్లయ్యెనని కొందఱు కల్కిశిః

వాని నిచ్చటికిఁ దీసికొనిరా తీసికొనిరమ్మని తమయజ్ఞవేదికకు దేవతలను రప్పించుటకుఁ గారణమైనవాఁడుగనుక హోత్రి యని చెప్పఁబడెను వాఁడు హోత్రి (ఆవహ యనుధాతువునకు దగ్గఱకుఁ దెచ్చుట యని యర్థము) ఈసంగతి యెఱింగినవాఁడు హోత్రి యనఁబడును

దీక్షాకర్మముచే నధ్వర్యు లెవనిని సంస్కరించెదరో వాఁడు ద్విజుఁ డగుఁచున్నాఁడు- వానిని నీటిచే వా రభిషేకించెదరు నీరు బీజము (రేతస్సు) ఈరేత స్సీవిధముగా యజమానునపైఁ జల్లుటచే వాని నధ్వర్యులు సంస్కరించుచున్నారు- అప్పుడే తీసినవెన్నను యజమానునకుఁ బూయుచున్నారు- వెన్న కరుగు దేవతల కాశ్యము- మనుష్యులకు సురభిఘృతము ఆయుతము పిత్తదేవత కు- నవనీతము చూలులకు కాబట్టి నవనీతమునఁ బూయుటచే గర్భ ధారణము కావించుచున్నాఁడు వానికిఁ గాటుకఁ బెట్టుచున్నారు “తేజోవాపతదక్షోర్యదాఁదనానతేదసమేవై సంతర్పిత్యాదీక్షయంతి ఏకవింశత్యాదర్భపింజాలైః పానయంతి- శుద్ధమేవైసం తత్పూతం దీక్షయంతి- దీక్షితవిమితం క్రసాదయంతి- యూనిర్వాపమాదీక్షితస్య యదీక్షితవిమితం యోనిమేవై సంతర్పాన్క్రసాదయంతి- తస్మాద్ధృవాద్యోనేరానేచ చరితచ- తస్మాద్ధృవాద్యోనేర్గర్భాధీయంతేచక్రచ జాయంతే- తస్మాదీక్షితం నాస్యతదీక్షితవిమితాదాదిత్యోఽభ్యుదయాద్వాభ్యస్తమియాద్వాపివాక్త్రాశ్చావయేయుః- వాసనాప్రోద్ధవంతి- ఉల్బంవాప దీక్షితస్య యాద్వాఁఉల్బేనైవైసంక్రతోర్లువంతి- కృష్ణాజసము త్తరంధవశి- ఉత్తరంవాఉల్బజ్వరాయ్మరాయ్మైవైసంక్రతోర్లువంతి- ముష్టికురుతే- ముష్టివైకృత్వాగర్భోఽంః శేతేముష్టికృత్వాకుమారోజాయతే తద్యన్ముష్టికురుతేయత్తేచైవ తత్సర్వాశ్చ దేవతాముష్టిఃకురుతే” గాటుక పెట్టుట కన్నలకుఁ దేజము కాటుకనుంచుటచేఁ దేజమునఁగి వా ధాయజమానుని దీక్షితుని

గావించెదరు ఇరువదొక్క దర్భకట్టలతోఁ దుడిచి వానిని శుద్ధి చేసెదరు ఇట్లు పరిశుద్ధికావించుబడినవానిని దీక్షితునిగాఁ జేసెదరు వానిని శాలాపవేశము కావించెదరు. దీక్షితున కాయజ్ఞశాల గర్భమువ టిది (ఆయజ్ఞవేదిక ప్రాచీనవంశ మనఁబడును) కలిలరూప మగు నాయజమానుని యజ్ఞశాలాగర్భాశయమున నుంచెదరు ఈ యథార్థమైన గర్భాగోళము దాయజమానుఁడు కూర్చుండి మఱి యందుండి వెలువడును కాఁబట్టి బీజము యథార్థమగు గర్భాశయముననుండి యుద్దానిను డి మొలచును కాఁబట్టి తపయుద యాస్తమయకాంతిని సూర్యుఁ దాయజమానునిపైఁ బ్రపరింపకుండ నిమ్ము మఱియు నధ్వర్యులు వానితోఁ బలుకకుండనిమ్ము. వానిని వస్త్రముతోఁ గప్పెదరు ఈవస్త్రమే శిశువు నివసించి పైకి వెలువడఁ దగిన జరాయువు కాఁబట్టి వానిని జరాయువుచే మూసెదరు సర్వ సారగల మిగతేడివర్మము వానిపైకవ్వ- ఉచ్చముమీఁదిదిజరాయువు మఱి యీవిధము నాయజమానుని జరాయువఁడుంచెదరు ఆయజ మానుఁడు తపఁపడికిక్కు మూసికొనును. మూయఁబడినపిడికళ్ళలో బీజమును శిశురూపముగాఁజేయుగర్భాశయముండును శిశువుపిడికిక్కు మూసికొనియే వుట్టునువాఁడువానిపిడికిక్కు మూసికొనునుగనుక యజ్ఞమును గట్టిగాఁ దపపిడికిళ్ళలోఁ బట్టుకొనును మఱి యజ్ఞదేవతలందఱాపిడికిళ్ళలోనిమిడియుందురు 'తదాహుర్ల పూర్వదీక్షిణఃసంసవోఽస్మి పరిగ్రహీతోవా ఏతస్య యజ్ఞః పరిగ్రహీతా దేవతానై తస్యార్చి రస్త్య పరదీక్షణావప యథాతథేతి ఉస్మచ్ఛక్యజ్ఞాజన మవబృథ మభ్యవైతి తస్మాన్మక్తాగర్భాజరాయుష్టాయంతే-సహైవవాసపాభ్యవైతి తస్మాత్సహైవోల్బనకుమారోజాయతే - త్వమగ్నేసప్రధాతసి సోమయాస్తమయోభవతిత్యాజ్యభాగయోఃపురోమవాక్యేఅనుబ్రూయాద్యఃపూర్వమనీజానఃసా తస్మై త్వయాయజ్ఞంవిరవ్యతతియజ్ఞ

మేవాస్మావతద్వితనోతి - అగ్నిఃప్రతేషమస్మన్వాప్త్యావయమితయః
 పూర్వమిజానఃస్యాత్తస్మై-ప్రతన్నమితిపూర్వంకర్తాభిరదది- తత్తన్నా
 దృత్యమేఅగ్నిర్వృత్రాణిజంఘన త్వంసోమాసిసత్పతతిరితివా ర్త్రీఘ్నా
 వేవకుర్యాత్ - పృథింవావపహన్తియయజ్ఞ ఉపనమతిసస్మాద్వా ర్త్రీ
 ఘ్నా వేవక ర్తవ్యావితి” మొట్టమొదట దీక్షితుఁడౌవాని కిలరులుదీక్ష
 నందుదొమ్మిగందరగోళ మంటదు కారణమేమనవానియజ్ఞ మువానిడికి
 శృలో గట్టిగఁ బట్టుకొనఁబడెనుగనుక మఱియు దేవతలందఱు న్వాని
 పిడికిళ్ళలో నిమిడియుండుటచేతను కాబట్టి వాని కాలస్యముగా
 దీక్షితుఁడౌవానికివలెనవ్వమెద్దియు స్థలుగదు ఆదీక్షితుఁడు తనపై
 కప్పతొలగించుకొని స్నానమాడదొడఁగును కాబట్టి జరాయువు
 పెడలిసముట్ల లోపలియుచ్చతి త్రిమాత్రమే మిగులును-వానిలోఁకలి
 వస్తుముతో వాడు స్నానముకై నీట దిగును కాబట్టి శిశు వుచ్చ
 తి త్రితోఁ గప్పఁబడి పుట్టును- అదివఱకు యజ్ఞముచేయునివానికి
 “త్వమగ్నేసప్రథాఅసిసోమయా నేమయోభువ”అనురెండుపురోఽను
 వాక్యములు హోత్రి విన్పించనిమ్ము క్రమముగా మొదటియాజ్యభాగ
 మునుగూర్చియును రెండవయాజ్యభాగమునుగూర్చియును “సీద్వార
 మున యజ్ఞమును వారు కొంపోయెదరు ”

మొదటిశ్లోకమందలి మూడవపాదము చదివి హోత్రి యజ
 మాననిగూర్చి యజ్ఞమును మోసికొ పోవును అదివఱకు యజ్ఞము
 చేసినవానికి “అగ్నిఃప్రతేషమస్మన్వా - సోమగీర్భిష్టా వయమ్”అని
 చదివి వినిపించనిమ్ము- ప్రతన్నశబ్దముచేఁ దొరిటియజ్ఞము గూర్చి
 తెల్పును- అదివఱకు యజ్ఞముచేసినవానికిం జేయునివానికిం గొన్ని
 శ్లోకములు హోత్రి విన్పించవలయునను నీరెండువిధు లాచరింపఁ
 దగదు అగ్నిర్వృత్రాణిజంఘన - త్వంసోమాసిసత్పతిః”అహోత్రి
 పృథుని ధ్వంసము కావించుటకై ముఖ్యముగా నీరెండుమంత్రము

లుచ్చరించనిమ్ము- కారణమేమన యజ్ఞ మెవనిని నమిపించునో
వాడు వృత్రుని నశింపజేయును కాబట్టివృత్రునిధ్వంసముకావించు
శ్లోకములే యుపయోగించవలయును“అగ్నిర్ముఖంబ్రథమోదేవతానా
మగ్నిశ్చ విష్ణోరపతః త్రయం మహావిర్యాద్వావైష్ణవస్యహవిషాయా
జ్ఞానువాక్యేభవతః, ఆగ్నవైష్ణవ్యాహుపసమృద్ధేవతద్వైష్ణవస్య
మృద్ధయైదూత మృద్ధయైర్మృక్రియమాణమృదభివతతి అగ్నిశ్చ
హవై విష్ణుశ్చ దేవానాం దీక్షపాతాతేదీక్షయా ఈశతేతద్వదాగ్న
వైష్ణవంహవిరభవతియాదీక్షయా ఈశతేతాప్రీతేదీక్షాంప్రయచ్ఛతాం
యాదీక్షయితఃకాతేదీక్షయేతామితి-తిష్ఠభౌభవతః స్థితియత్యాయ
గాయత్రౌస్విష్టకృతః సంయాత్యేకుర్వీతేజస్కామోబ్రహ్మవర్చస
కామః- తేజోవైబ్రహ్మవర్చసంగాయత్రీ- తేజస్విబ్రహ్మవర్చసీభవతి
యవపంవిద్వాన్ గాయత్రేకురుతే-ఉష్ణిహవామః కామఃకుర్వీత-ఆయు
ర్వాఉష్ణిక్-సర్వమాయురేతియవపంవిద్వానుష్ణిహశాకురుతే”అగ్నిర్ము
ఖంబ్రథమోదేవతానామ్”అనునదిపురోఽనువాక్యము“అగ్నిశ్చవిష్ణో
రపతః త్రయం మహావిర్యాద్వావైష్ణవస్యహవిషాయా
జ్ఞానువాక్యేభవతః” అను మొదలగునది యాజ్ఞశ్లోకము-అగ్నివిష్ణు
పుంగూర్చిన యీరెండుశ్లోకములు సరిగానున్నవి-యజ్ఞముయొక్క
శుద్ధి నిర్దుష్టాకృతింబట్టి యుండును ఈయంశములో సందర్భించినశ్లోక
ములు కర్మను నుగూర్చి విశదపర్చును- దేవతలలో సగ్గియు విష్ణు
పును దీక్షారక్షకులు వా రుభయులు దీక్షాప్రభువులు కనుక అగ్నికి
విష్ణుపునకు హోమములు జరుగును దీక్షాప్రభువులయినవా రిద్దరును
సంప్రీతులై దీక్షను గొనసాగించి యాహోమకర్మము నాచరించు
దీక్షితులు కాదగినదని పల్కెదరు శరీరబలమిచ్చుటకై వారుత్రిష్ఠ
భు లని చెప్పబడెదరు- సౌందర్యమును బుద్ధి నాసించువారు స్విష్ట
కృతులైన గాయత్రీశ్లోకముల రెండింటి నుపయోగించుగాక-
గాయత్రీ సౌందర్యమును బుద్ధి నై యున్నది ఇట్లేతంగి యారెండు

శాయత్రీశ్లోకముల నుపయోగించువాఁడు సౌందర్యము మధ్యయుం
గలవాఁ డగును దీర్ఘాయుర్యాయువును గోరినవాఁ డుష్ణిగోశ్లోక
ములు వాడనిమ్ము- ఉష్ణిహస్తే యాయువు - ఈసంగతి తెలిసి
యారేం డుష్ణహస్తములుపయోగించినవాఁ డభీష్టాయువు పొందును
“అనుష్టభాస్వర్గకామఃకుర్వీత-ద్వయో ర్వా అనుష్టభాశ్ తుష్టష్ఠిరక్ష
రాశ్చ తయిష్యుఁడార్థావకవింశాలో కావకవింశ త్యైకవింశత్యై వేమాం
లో కాన్త్రోహతిస్వర్గవవలోకేచతుష్టితమేన కతిశ్చతి- సతితిష్ఠతియ
వవంవిద్వాననుష్టభాశురుతే-బృహతౌ శ్రీ కామాయశస్తామఃకుర్వీత
శ్రీరైయశశ్చందసాంబృహతి - శ్రియమివయశఆస్థిత్యైవవం
విద్వాన్ బృహత్యైశురుతే వంక్తీయజ్ఞ కామఃకుత - సాంక్తోవై యజ్ఞః
ఉపైశంయజ్ఞోనమతియవంవిద్వాన్వక్తీకురుతే త్రిష్టభావీర్య
కామఃకురుతే-ఓజోవాణింధ్రియంవీర్య త్రిష్టవ్-ఓజస్వీంధ్రియవాన్
వీర్యవాస్థవతియవంవిద్వాన్ప్రొష్టభ శురుతే-జగత్యై వశుకామః
కుర్వీత-జగతావై పశవః-శశుమాభ-తియవంవిద్వాన్ జగత్యైశురు
తే-విరాజావన్నాద్య కామఃకుర్వీత స్మృత్యైవిరాట్-తస్మాత్సవ్యైవై
వేహభూయిష్యున్నంభవతి నవవభూయిష్ఠంలోకేవిరాజతి తద్విరాజో
విరాట్త్వమ్”

స్వర్గమునుగోరువాఁడు రెండువృద్ధుల నుపయోగించనీ
రెండనుష్టభాలో నలువది నాల్గక్షరములు లవు మఱి యొక్కొకటి
యిరువదొక భాగములుగల మూడలోములున్నవి క్రతియిరువదొక
క్షరములు భాగముతో నాయడ గానుఁ డీమూఁడు లోకముల
ననుభవించును మఱిమిగిలిన యిరువది నాల్గవయక్షరముతో నతఁడు
స్వర్గముందు శాశ్వతముగా సత్తుకొనియుండును ఇట్లే రెండనుష్టభుల
యుపయోగి మెఱుంగువాఁడు స్వర్గమున స్థిరముగా నుండును
పిరియుష్టి ర్తియూ స్తోరినవాఁడు రెండుబృహతుల నుపయోగించనీ-
బృహతీశ్చంద్రమ్ లక్షయును గీర్తియును ఇట్లు రెండుబృహతుల

యపయోగ మెఱిగినవాడు శ్రీయస్సుల రెండింటి లొందును
 యజ్ఞం శ్రేయించునాడు రెడముక్తి చ్చందములనువయోగించిన-
 యజ్ఞం పంక్తిచ్చందమువంటిది రెండు పంక్తిచ్చందముల నువ
 యోగ మెఱిగినవానికియజ్ఞము సిద్ధించును- శరీరదార్ధ్యముకోరిన
 వాడు మూడు రెండు త్రిష్టభుల నుపయోగించిన శరీరబలము
 తేజము మఱి యుద్రియపుష్ట త్రిష్టభై యున్నది ఇట్లు త్రిష్టభుల
 సంగతి యెఱిగినవాడు బలముం దేజ మింద్రియపుష్టిం బ్రాపించును
 పశుసంపద స్తోరువాడు రెండు జగతీచ్చందము లుపయోగించిన-
 పశువులు జగతీచ్చందము వంటవి ఇట్లు రెండు జగతీచ్చందముల
 యపయోగ మెఱిగినవాడు పశువుల సమృద్ధికలవాడగును
 అన్నముంగోరువాడు రెండువిరాట్ ఛందముల నుపయోగించినమ్మా-
 విరాజమే యన్నము - (రాజ్యధాతువునకుఁ బ్రకాశ మర్థము)
 అన్న సమృద్ధికలవాడీలోకములో మిక్కిలిప్రకాశించును కాబట్టియే
 యన్నము విరాట్తయ్యెను ఈ సంగతి నెఱిగినవాడు తనతోడి
 పాటివారిలోమిక్కిలిప్రకాశించును మఱి యట్టివాడే తనమిత్రులకు
 మిక్కిలియుపకారము చేయఁగలడు సర్వేపాంశందసాంవీర్య
 మవరునేసర్వేపాంశ దసాంవీర్యమన్ను తే సర్వేపాంశందసాయుజ్యం
 సరూపతాంసలోక తామన్ను తేఽన్నాదోఽన్న పతిర్భవత్యన్ను తేఽక్ష
 యాన్నాద్యయపవవిద్వాన్ విరాజోకురుతే" ఇట్లెఱిగి యావిశాజ
 శ్లోకముల నుపయోగించువాడు సకలచ్చందములశక్తిని సుపాపించు
 కొనును మఱి సకలచ్చందశక్తిని దనయొడ నెల్పుకొనును
 మఱి సకలచ్చందములతో నేకీభవించును సకలచ్చంద స్వరూ
 పుఁడగును- కావలసినట్లు కుడుచును మఱియభేదముగాననుభవింపఁ
 దగినంతయన్నమును నిల్వచేసికొనును తనకును దనకుటుంబము
 నకును సమృద్ధిగా బ్రతికినన్నాభ్యు హాయిగా ననుభవించుదగినంత

యన్నమును సంపాదించుకొని నిల్వచేసికొనును “తస్మాద్విరాజా
 వేవకర్తవ్యాప్రేద్ధోఅగ్న ఇమోఅగ్న ఇత్యేతే” ప్రేద్ధోఅగ్న ఇమో
 అగ్న యని మొదలిడు సీరెండువిరాజములు తప్పక ముఖ్యముగా
 నుపయోగింపకలీడు “ఋతంవావదీక్షాసత్యందీక్షాతస్మాద్దీక్షి తేన
 సత్యమేవవదితవర్ణం అధోభిల్వాహుఃకోఽర్హతిమనుష్యః సర్వంసత్యం
 వదితుంసత్యసంహితావై దేవాఅమృతాసంహితామనుష్యాఇతి- విచ
 క్షణ్వతీవాచంవదేత్-చక్షుర్వైవిచక్షణందిష్యా నేవభక్యతీతి(చక్షుర్వై
 విచక్షణంచక్షుషాహివిపశ్యతి)- ఏతద్ధవైమనుష్యేషుసత్యం నిహితం
 యచ్ఛక్తుః-తస్మాదాచక్షాణమాహురద్రాగితిసయద్యదర్శమిత్యాహ-
 థాస్యశ్రద్ధధతియద్యువైస్వయంపశ్యతిసబహునానాంచనాన్యేషాంతిశ్ర
 ద్ధధాతి-తస్మాద్విచక్షణతతీమేవవాచంవదేత్సతోత్తరాహైవావాస్య
 గురితాభవతిభవతి”దీక్షయే సః దీక్షయేసత్యము కాబట్టిదీక్షసల్పు
 వాఁడు సత్యము పల్కవలయును (ఋత మనఁగాఁ దిన్నినితెన్ను
 సత్య మనఁగా నిజమాడుటఋతము తలంపునుబట్టి సత్యము మాటను
 బట్టి యుండును) అంతయు సత్యమునే పల్కఁదగుమనుష్యుఁ డెవఁ
 డని యనుచున్నారు- సత్సంపూర్ణులు దేవతలు- మతి మనుష్యు
 లసృతభూయిష్ఠులు- మాటాడునపుడెల్ల విచక్షణనామమును వాఁ
 డుచ్చరించనిమ్మా- కన్ను విచక్షణ మగును కంటితోనే వాఁడు
 స్పష్టముగాఁ జూచును గనుక (విచక్షణాతువునకుఁ జూచుటయర్థము)
 మనుష్యులలోఁ జూపే సత్యముగా నేర్పర్చఁబడెన కాబట్టియే
 యెద్దియైనసంగతి నెఱిగించువానితో నీవు కన్నారఁ జూచితివాయని
 జను లడిగెదరు- నేఁ జూచితివని వాఁ డన్నర్హ దాసంగతిని జనులు
 విశ్వసించుచున్నారు ఎద్దియైనఁ దా నొక్కఁడు మాత్రమే చూచిన
 వాఁ డితరులం గొందఱిన్నాని యందఱిన్నానినమ్మించలేడు కాబట్టి
 శ్రతిమనుష్యుఁడు న్దా నోరెత్తితపుడెల్ల విచక్షణవిచక్షణ యని యుచ్చ

రించుచు డవలయును అట్లు విచక్షణశబ్దముం దా నాడు ప్రతి
వాక్యమునకుఁ దోడుగాఁ బుష్కలముగాఁబానియెక్క పుష్కలమును
సత్యమే యగును

ఈ బ్రాహ్మణము లచ్చరించునపు డొక స్వరనియమము
లేదు యథేచ్ఛముగా నుదాత్తాన దాత్రములు వల్కవచ్చును-
మంత్రోచ్ఛా నస్వరమున కివడినఛాందసులు స్మార్తకర్మములం
దుపయోగి చు పడమును మఱియుం బురాణేతిహాసకావ్యశ్లోకము
లనేగా గృహకర్తవ్యము ండలి యేమాటలకైన హాస్యాస్పదముగా
మంత్రస్వరముతోనే యచ్చరించుచుం దమవల్కులు మిక్కిలి
సంస్కృతముల యును శుద్ధములనియు సభ్యములనియును శాస్త్రీ
యములనియు శ్రోత్రముము నియుఁ దక్కుజాతులవారివల్కులను
గర్హించుచున్నారు మఱియును దాని దీక్షవహించకున్నప్పటి
కినామ బ్రాహ్మణులు దీక్షింపవేమమతో డంధముం జూపుచుఁ దమ
జాతిశ్రేష్ఠతం జాటుకొని చు స్వార్థపరులై మనసులో నొకటి
వైకొకటిగా వ్యవహరించుచు లోకమును మోసపుచ్చుచున్నారు
“త్రుతిస్థానే స్వరాస్సక్తుం నాలం బ్రహ్మం తత్సతః” అని దేవర్షియా
నారదుఁడు శిక్షావిధి నిర్దేశించుటచే వేదమును నియతస్వరముగా
నిశుశ్చింభరులు వైదికమృత్యుల పామరులు ప్రాకృతుంగు మర్త్య
తెంతమాత్రముం బరింపనేరరు అద్దమున నెవనిమట్టుకువాఁడు
చూచుకొని సంతోషి చున ప్లేదేశమువా రాదేశమందలి వేదపాఠము
నకు సంతోషించుచుఁ దమపాఠమే తక్కిన వేదపాఠముకన్న సరియైన
దని పొగడుకొనుచున్నారు గ్రడ్డికి గ్రడ్డి త్రోవచూపుచందముగా
గురువులు శిష్యులకు వేదమంత్రములు చెప్పుచున్నారు- అవ్యక్త
మగు వేదనాదబ్రహ్మము నారాయణుఁడు వేంకటగిరియందు శిలా
ఘాతమున నవతరించినాఁ డన్నట్లు “ఇషేత్వా” మొదలగుశబ్ద

రూపముగా నెట్లున్నదని నమ్మచున్నానో మనుషుల లక్షణ తా
 ముచ్చటించు ప్రాంత యాన తానువాతాద్విరము లట్లు శాస్త్రీ
 యము లని పాపరుల న్నమ్మించి స్వార్థపరులై తాము పఠించునవి
 వేదము లనియును దాము శ్రోత్రియుల మనియును దక్కినజాతులవా
 రందఱుం ద మూర్ఖకే మేపుచుం బూజించుచుఁ దమమాటచొప్పున
 నడువవలయున- దంభవేషము లూని తాము చెడి యితరులం జెఱచు
 టకు ముఖ్యహేతువు దుష్టకలికాలముతప్ప నింకొకటి కాదు- బ్రహ్మ
 యజ్ఞమునందు వేదముల దు మంత్రబ్రాహ్మణములేగాక యితీహాస
 పురాణకల్పగాథానారాశంసులు కూడఁ గలవ చెప్పఁబడుటచే
 మొత్తము యనాదిగా వేదమునందు మంత్రన జ్ఞకఁది మంత్రము-
 బ్రాహ్మణసంజ్ఞ కలది గ్రాహ్మణము - ఇతరక మంత్రబ్రాహ్మణ
 ముల నేర్పాటుచేయుట కి కొకదారి లేదు “ బ్రాహ్మణేనామిశిత
 మంత్రాత్మకంశ్చింత్యజః అధ్వర్యవంకఞ్చిద్ధాత క్వచిదితలవ్యవ
 స్థయా బుద్ధిమాలిన హేతుత్వాత్ కృష్ణ యజః” బ్రాహ్మణముతోఁ
 గలియక కేవల మంత్రాత్మకమైనదిగుటచే శుక్లయనియును అధ్వర్య
 హాత్రములతోఁ జలకాపులకమై బుద్ధిమ లి యునునకు హేతు
 వగుటచేఁ గృష్ణయజుస్సనియును యజుర్వేదము రెండు విధములు
 “అదిత్యానీమోశుక్లాని యజాంహివాజసనేయేన యాజ్ఞవల్క్యే
 నాఖ్యాయంతే” ఈశుక్లయజుర్వేదము వాజసనేయుండగు యాజ్ఞ
 వల్క్యునిచే సూర్యునివలనఁ బొందఁబడెను నూఱధ్యాయములు
 కలదిగనుక శతపథబ్రాహ్మణ మయ్యెను శతపథబ్రాహ్మణము
 శుక్లయజుస్సనకు వ్యాఖ్యానము వాజసనేయగంహిత శుక్లయజు
 ర్వేదము తైత్తిరీయసంహిత కృష్ణయజుర్వేదము కృష్ణయజుర్వేదము
 నకుఁ దైత్తిరీయబ్రాహ్మణము శుక్లయజుర్వేదమునకు శతపథ
 బ్రాహ్మణమును వ్యాఖ్యానరూపములయినప్పటి కొంకొంటితో

నారెండు బ్రాహ్మణములు కలిసియే యున్నవి దీక్షితుఁడు తనపేరు
తనగోత్రముపేరు తనతండ్రిపేరు తనతాతపేరు తనమత్తాతపేరు
చెప్పవలసినది ఐతిశేయబ్రాహ్మణమందలి దీక్షణీయమును బైప్రకార
మాంధ్రీకరింపఁబడెను మఱియును యజ్ఞమునందు సదస్సుఁ దదివఱకు
జరిగినతప్పం దెలియవర్చవలయును మఱేయధ్వర్యులయినను
గడచినతప్పకట్టి తెలుపవచ్చును ఈచేసినదోషము మీ కెట్లు
వదలు నని యడుగఁగా నధ్వరుల లూరకుందురు వారి బహ్మ
యాచీకయుఁ దదిడు వాచస్పతినంతరివాఁ డాచక్షమి న కయ్యో
నాకుఁ దెలియదు పెద్దజాతూకర్ణ్యుఁడను మనతండ్రుల గరువు నడుగు
దము- అప్పుడు జాతూకర్ణ్యుఁ డాచక్షమును విని తిరిగి యావేద
వాక్యమును జదువుఁ దనను ఆచీకయుఁ డందుకు శాస్త్రమునువచనము
నిగదము యాజ్ఞము మఱెద్దియైన మొదటినుండి తుదివఱకుఁ జదువ
వలయుననఁగా శ్లో ముగాని శ్లోకార్థముగాని శ్లోకపాదముగాని
యంపలియొకపదమ గాని యక్షరముగాని యెంతవఱకుండప్పెనో
యంతవఱకుం జదువవలసియున్నదనెను

అప్పుడు కాషీరకీ యనువాఁ డాగ్రంథము తిరిగి కఠింపఁబడ
నవసరములేదు హోతలు క్రమాదమున యజ్ఞమునందు చేయు
తప్పులు దివ్యహోతయగు నగ్ని దేవుఁడు దిద్ది యజ్ఞముఁ తయిం బవిత్ర
మొనర్చునని ఋగ్వంశము చెప్పుచున్నదని కల్పము ఇట్లు నైమిష
ఋషులు చేయుచున్నక్రతుశాలకు వెళ్ళి కన్నించినదివో వాసపుత్రుఁ
డగు ప్రవర్ధనభూపతిచేసిన క్రశ్మమునకు సమాధానము చెప్పఁబడెను
బ్రాహ్మణములవలనఁ జొల్లి మనుష్యులం గ్రతువులందు బలియిచ్చు
నాచారము కల దందుకై బ్రాహ్మణులు తగుపుత్రు సముక్తోనువా
రని మొఱికియబ్రాహ్మణము సాంఖ్యాయకసూత్రముఁను మనస్సేవుని
కథంబట్టి వెల్లికింపఁబడుచున్నది ఘోకలఁ మొదలగునోరు లేని

జంతువులను గ్రతువులందుఁ జంపుటకన్న మానినులం జంపుట కొంత
యంగీకరింపవచ్చును. సర్వజంతువునాశకుఁడు లోకదోహమొనర్చు
నుపాయ మన్ని జంతువులకన్న లెక్కువగాఁ దెలిసినవాఁడును సర్వ
భక్షకుఁడు స్వార్థపరాగ్రేష్ఠుఁడు విద్యన్మానియు గర్వవర్తతశిఖరా
యాధుఁడగు నొకమానిసిం జంపనవృత్తికిం గొంత సాధుజనోపకారమే
కదా ? ఇట్లే బ్రాహ్మణము లడ్డదిడ్డకూరకర్మములను వర్ధమయిన
ద్రవ్యవినియోగమును వృథోద్యమములను సోమరిపోతులను సుబును
పోనికథలను బుక్కిటిపురాణములను పోదెలను దంభవేషములను
బామరరంజకములగుపట్టకథలను ముచ్చటలను వాలకములను మొక
లగుబుద్ధిలేనిచునోవాక్యాకర్మములను బోధించుటకు మను లెంత
మాత్ర ముద్దేశింపలేదు క్రమక్రమముగా వివేకులు పంచకులు
స్వార్థపరు లీశైతవిధానములం గల్పించి రని సిద్ధాంతికరింపక
తీరదు జీవహింసయును వర్ధకాలక్షేమమును జనుల కన్యోన్యవిధ్వే
షముం బరమకారుణికులను సర్వజ్ఞులగుమునులు వేదవేదాంగ
ముఖమున నెంతమాత్రము నోభిధింపరు బోధింపరు

యు గ స్వ రూ ప ము

మనుష్యుఁడు వడుకొన్నసమయమే కలియుగము - మేలుకొన్న
వేళ ద్వాపరము నిలువఁబడినతతీత్రేత - యతీ నడుచుచున్న కాలమే
కృతయుగ మని బ్రాహ్మణము చెప్పటచే నడుచుచున్న సమయ
మనఁగా లోకోపకారముకై కాయక్షేతముతో కృషి మొదలగు పాటు
పడుట భూమినిదున్నుకొని పండించుకొనుట మొదలగు పాటుపడి
తనతోడి పాటివారలకుం దోడ్పడక సోమరితనమున నిద్దురించుచు
గూర్చుండి సోదెచెప్పచు సన్యాసులమని మెట్టవేదాంతములు
తెల్పుచుండు సోమరిపోతులే కలిజనులు తమయొక్క సుఖముకొరకు

లోలోపకారార్థమై దున్నుట యిండ్లుకట్టుట బట్టలు నేయుట మొదలగు
 కాయక్లేశమువ్యాధ్యామ మొనర్చు పుష్కాత్మి లేకృతయుగ పురుషులు,
 వ్యాధ్యామముతోఁ కిరీరకష్టమున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధన
 సామగ్రి సంపాదించక పోమరియై గ్రంథకాలక్షేపము ను స్వర్గసరకము
 లనుగూర్చి తెలిసీ తెలియని యుపన్యాసములను మెట్టవేదాంతబోధ
 లను జపమంత్రోపదేశములను మతచర్చలను కేవలస్వార్థపరుఁడై
 ధూర్తుఁడై కూర్చుండి తిసమరగినతుంటరిమాత్రమే కవటవండిత
 వేషముతోఁ దనకుఁ దో డితరులకుఁగూడ నాధివ్యాధులు హెచ్చించి
 భూభోజమునకుమాత్రమే జీవించు దిక్కుమాలినగ్రంథకల్పనముం
 వ్రాతలచేఁ దాఁ దరింపలే కితరులఁ దరింపనీక సంశయమున ముంచి
 లోకులఁ జెఱచి తాఁ జెడఁ మానఁడు మిరెపకాయకార మిట్లుండు
 నని తివక చుచి చొరక లోఁతుఁ దెలియదనుసామెతగా మిరెపకాయ
 చవిచూడనివాని కాకారమునుగూర్చి యెంత యుపన్యసించినను
 మతెంతగ్రంథమువ్రాసి చదివించినను తెలియునా? నిద్రాహారవిహార
 సౌఖ్యసంపాదకసాధనములగు వ్యవసాయము మొదలగువనులు తాఁ
 జేయుచు నితరులకు మప్పువలెను. వేదశాస్త్రములు బ్రతుకు సుఖ
 ముగ నడుపుకొనుత్రోవను సూచించునుగాని తా మశరీరము
 లగుటచే నట్టిజీవితసౌఖ్య కరమగు త్రోవను దాము నడచి జనుక
 నడత చూపించనేరవు లోకములోని పురుగులు వట్టులు
 మృగములు తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై రెంట్లు పాటుపడ్డ
 చున్నవో మనుష్యులుకూడ నట్లే పడుటమాని వేదమునియును
 శాస్త్రములనియును స్వర్గసరకములనియు జాతిమతవర్ణాచారశిష్టసంప్ర
 కాయములనియు నహజముగాఁ నమకు లేపోనివికారములును
 అక్షమ చూచుకొన్న విధమునఁ గల్లుత్రాగిఁచందమునఁ విశాచ

గ్రస్తునివడువున సన్నిపాతరంగపీడితునివలెఁ గోరికొరి పోమరిపోతులై
యాధివ్యాధులకు లోనగుచుంట దుష్టకలికాల చేష్టితముకాదా?
నిష్కలట హృదయములతో నిద్రాహారవిహారములోనర్చు కాల్య
వశయే నాల్గుపాదముల ధర్మముతో నడుచు కృతయుగము నూర్చు
యావనము ధర్మము మూఁడుకాళ్ళ నడుచు శ్రేతఁ- ప్రాథవయస్సు
రెండుపాదముల ధర్మము నడుచు ద్వాపరము- క్రమముగా నొకపాద
ధర్మముతోనైన నడువనేరక పాదములశక్తి రవంతయులేక నడువ
నేరక మూలఁబడి స్వకరసౌఖ్యకరమగు కాయశ్లేశకసాధ్యమగు
వ్యాయామము నొకింతయును జేయలేక వేదములనియు శాస్త్రము
లనియు స్వర్గసరకమ లనియు జాతుఁనియు మతములనియు బూర్వో
చారములనియు సారకాయలు నటకు వార్ధకదశయే నాల్గుపాదముల
శక్తి సమూలముగ నశించిన ధర్మతూన్యమగు కలికాఁము- అట్టి
నిరర్థకవార్ధకదశయందు కాయశ్లేశముననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సం
పాదించుకొననేర కితరులంగవృత్తి తమవర్ధజీవనముంబొడిగించుకొనే
గోరిక భూర్తబకధ్యానపరుగు ముసలిమద్దలు తన్నిన కృత్రిమ
కల్పనములే యీవేదశాస్త్రములు మతగ్రంథములు పుక్కిటిపురాణ
ములు ఈవృద్ధులు పాటుపడితమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధనములు
తాము సంపాదించుకొనటకుం బనికిరాక పరుల స్థగొఱకై కష్ట
పడట కొప్పించునుపాయములే యీశ్రుత్స్మృతులు శ్రౌతస్మార్త
కర్మములం బోధించు సకలగ్రంథములు వేయేల పెద్దలు తమ
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమున కెట్లు కాయశ్లేశమందుచున్నారో చూరి
నడువడిచూసి పిన్నలు సహజముగాఁ దాముగూడ నానడువడినే
యవలంబించుట సర్వజంతువులందు సమానసహజవద్ధతియే కదా?
సహజవద్ధతినిబట్టి నడుచుట సహజగుణమే పనికివచ్చునుగాని మనుష్య
కల్పితకృత్రిమవద్ధతు లనవసరములు వ్యర్థములు తేనివానిక్రమము

హేతువులు—చలిబాధ తాకుఁ గలిగినపుడు తనకంటె పెద్దవారు బట్టలుకప్పకొని సుఖమందుట సహజముగాఁ బిన్న కనిపెట్టి తాఁగూడ బట్టకప్పకొనఁదా? పెద్దవాఁ డెట్లు బట్టను సమకూర్చు కొనునో యట్లే తాను బట్టను సమకూర్చుకొనునుపాయము సహజముగా వెదకుకొనఁదా?

ఊపిరితీసికొనుటకు నినుటకుఁ జూచుటకుఁ జవిగొంటుకు వాగున గొంటుకు స్పర్శచునుభవించుటకు నిద్రించుటకునవయవములుకడలింపఁ తుకు నడచఁ తుకుఁ బరువిడచుటకు నిద్రించుటకుమేల్కొనుటకాఁకలిడప్పి కలబాధదీర్చుకొనుటకు స్వభావముగాఁ బ్రతిజంతువును బ్రవర్తిల్లుచుం దును వేదశాస్త్రమోషతో మఱియును గ్రంథములతోఁ బనియేమి? కంచభూతాత్మకములగునానావిధశరీరములకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మాసించుజీవితమునఁ బాంచభౌతికపదార్థములకన్న శరీరములగు వేదశాస్త్రములతోను స్వర్గపరకములతోను ఆత్మభేదములతోనుమెట్ట వేదాంతములతోను లోకాతీతకర్మావర్ణనములతోను మఱి యతీం ద్రియాకాశఁబాంగములగు భూతభవిష్యత్తనకథనములతోనుపరస్పర విశ్వేషకారణ కులజాతినుతాచారివిశేషచింతితోను రవంతయుం బనిలేదు కోటి రూద్యములిచ్చెడ నను మాటకన్న నొక్క దమ్మిడి రొక్కమిచ్చుట కోటింతలు నయము కదా? వేదములు శాస్త్రములు పురాణములువశ్యసించుట వ్రాతలనగపర్చుటకన్న నాఁకలి గొన్నవానికిఁ బట్టెడుకూడిడట కోటింతలు మేలుకదా? నిద్రాహార విహారాత్మకమగు నీబ్రతుకున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాదకసాధన మగు త్రోవ నన్ని జంతువులకు సహజముగాఁ బిన్న పెద్దవరుసంబట్టి నడుచుకొన్నే నడుచుకొన్నున్నవి మోక్షేతికంకణమున కద్దమునోతె నీవేదశాస్త్రము లీసోమరిపోతుమునలిపాతపంచాంగములు మిక్కిలియన శ్శరణములు ఒకరికన్నొకరు గొప్పవారమను స్వార్థపరుత్తయ న్ని

కూడబెట్టుకొనట కుఁజాతియతాచారవైషమ్యములతోలేనిపోనితర్కములతోకొఱిగానివేదశాస్త్రచర్చలతో నన్యోన్యద్వేషములతోఁగోరికొరితక్కిన జంతువులకన్నజావునకు ముందుగాఁజచ్చుట కలియుగమునందలి మనుష్యులస్వభావము — జను కన్యోన్యనురాగముం తెఱచి వరస్పర ద్వేషముకల్పించువేదశాస్త్రశిష్ట సంప్రదాయకులమతాచారప్రవక్తలు లోకమునకు సహజముగఁ దప్పని యాతిబాధలు ఈవేదశాస్త్రము లీమతాచార బేధము లీయన్యోన్య కలహము లీయసందర్భజాతినీతులు మఱి యీ స్వార్థవరములు వంచకములునగుసోమరిపోతు చేష్టితములన్నియు నెపు డడుగంటి సమూలముగ నశించునో నకల మానవు లన్యోన్యనురాగములతో సమాన సంతంత్రభోగభాగ్యములతో నుందురో యితివేళ సహజానందకర బాఁదనవంటిపుణ్యయుగమగును మిగులదప్పగొన మేఘోదయమెపుడగునో యెపుడు వాన చిన్ములునడనో యను చాకములచందమున నిక్కలికాలమందలి భూతహింసాపిపాసకోష్ఠాని భాగవతులు దయ నురూపుఁడగు భగవంతునకిట్లు చతుర్విధాభినయవిశేషముల మొఱపెట్టుచున్నారు అన్నమే సమయానుకూలమున నాఁకలిం బోగొట్టఁటకును మఱియుం బుట్టించుటకును మూలమైన ట్టివేదశాస్త్రానుసార కుల మతాచారములన్నియును జనుల కన్యోన్యద్వేషము న్నల్పింపకుంటకును మఱియుంబరస్పరప్రేమానురాగము లొదవించుటకును గారణములగుట నిశ్చయమేకాని యిపు డీలోకమునకు శని రాజు పాపసహవాసముచేఁ జూపుఁడయిన బుధుడు క్షీణచంద్రుఁడ రవికుజు లిక్కలిస్వరూపుఁడగు శనికిఁబరివారము గురున కస్తమితదోషమును శుక్రకుశలతృగృహస్థితియును శోఽదాధివత్యము లభించి మారకసంబంధము లభించెను మఱియు శనికి మారకసంబంధము గురుశుక్రలకన్న నెక్కుఁడయ్యెను కావున ధర్మాత్మజీవితము కొనసాగుటకు బొత్తిగా కలికాని మవతాక విధి

కుండెను “పావీ చిాయః సుకృతీ గతాయః” అను కలికాల కృత్యము తార్కాణ యైన కాలబట్టి కృతయుగమున నాల్గుపాదములతోఁ ద్రేతయుందు మూడుపాదములతో ద్వాపరమున రెండు పాదములతో జరించుచున్న ధర్మధేనువు కలియుగమున నొంటికాలితో నడువఁజాలక కూలఁబడి శనిరాజనువులి వారెంబడి భక్షింపఁబడెను ధర్మధేనువుయొక్క దుమ్ములవలె నచ్చటచ్చట నగపడుభాగవతులనూడ దుమ్ములగొండు మెట్టవేదాంతములన్నెల్లడించుచు నీసడించునపుడతతో స్త్రీబ్రాహ్మణక్షత్రియజకషణ్యతస్థాపకమతాధికారిమృత్యులుగూడఁ పలచూపనీకాపోక్తియునులందు పాపులతోనున్నయాగ్రహములవలెఁ బెచ్చురేఁగుచుఁ గలికాలమునుమఱింత ముదఱఁబెట్టుచు దుర్దాహముఁబుట్టించు పానియమువలె దాపరించుట మిక్కిలి శోచనీయము మనవ్యవశువుగాఁ జంపఁబడుటకై యొప్పగించబడిన శునశ్శేవుఁడు నోరుపైనున్న మృత్యుఁడుగాఁగఁ దనమొట్టచేనందఱిసేబతిమాలితనబ్రతుకును గాపాడుకొనఁజుట్టు లైతరేయబ్రాహ్మణమునఁ జెప్పఁబడెనుగాని నోరులేనిమేఁక కనికర మెట్లు తనబ్రతుకుం గాపాడుకొని క్రూరయాపబంధనముల న్ద్రవ్వించుకొనుఁగలుగున ? మొత్తముపై మాకాయువు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణమునుసామెతగాదిక్కుమాలినక్రూర లీశోక్తియమ్మనుఁగల బోధించుచున్నారు

తనపొట్టకై అజీగర్తుఁడను బ్రాహ్మణుఁడునూతావునుబుచ్చుకొని తన కొడుకును యజ్ఞవశువుగా నమ్ముకొన్నాఁడు తనయాఁకలిందీర్చుకొనుటకై తాఁగన్నకొడుకులం గూడ క్రితుపశువులుగాఁ జంపఁబడుట కొవ్వకొనిరి తొంటికాలమున బ్రాహ్మణులు తమపుత్రులను యజ్ఞపశువుల న్నావించి వంద కొఁది గోవులను గ్రయధనముక్రిందఁబుచ్చుకొని యాకొడుకు నమ్ముకొనుట యాచారము కలిదు కాఁబట్టియే “దుహితాదుఃఖం పుత్రస్తేజః” అనుశ్రుతి ప్రవర్తిలుటకు

హేతు వయినది కొమార్తెలు యజ్ఞవశువులగుటకుఁ బనికిరానికారణముచేత నాయాడుపిల్లలం బెంచి తగినవరులకు జతపర్చుటయందు మిక్కిలి క్షేమగుటచేతను దండ్రుడికిఁ బుత్రికకన్నఁ బుత్రుడే జీవన లాభకారీయై తా యజ్ఞవశువుగా నమ్మఁబడి తనతండ్రికి సుఖజీవన హేతువగు ధనాగమమునకుఁ దగినసాధనమగుటచేతను “అవుత్రస్య గతిర్నాస్తి” అనుధర్మశాస్త్రమును గలిగెను పుత్రులవలనఁ దండ్రుడి ధనలాభము కలుగుటచేతను బుత్రికవలనఁ గొన్ని బాధలుతప్ప ధన లాభ మొక్కింతయు లేనికారణముచేతను బుత్రిక తనజీవనదుఃఖహేతు వనియును బుత్రుడు తనజీవనసుఖమూలమనియును కొడుకు పుట్టిన తోడనేయజ్ఞవశువుగా వాని నమ్ముకొని ధనలాభమంది సుఖముగా నాధనముచేతఁ బొట్టనిండఁగూడుతినవచ్చునని బ్రాహ్మణగృహస్థుమిన్ను మట్టువాఁడు మఱియఁ బుత్రిక పుట్టెనని విన్నతోడనే చెల్లినద బ్రీయాఁడుపిల్లి యజ్ఞవశువుకై పనికిరాదు దీనిని బెంచి తగినవరునకు జతగూర్చువలకునాకంఠమునఁ జూట్టుకొనను నీయాఁడుపిల్లవలన నాకు నష్టమేగాని లాభమేమియు లేదని యాతండ్రి మిక్కిలిదుఃఖించు వాఁడు పూర్వకాలమున కొడుకులు తమప్రాణమైన భారపోసి తండ్రులను సుఖపెట్టువారు- పూర్వకాలమున స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారముకై శ్రోత్రియబాలకులు తమప్రాణమైన భారపోయు వారు కనుకనే యాకాలమునకు వేదవేదాంగము లుపయోగములు గాని స్వార్థపరులై తమసుఖముకొఱకై యెట్లయిన లోకద్రోహ మొనర్చుఘోరకలికాలము లో నావేదవేదాంగములు మఱి నాటి యఖి శాస్త్రములు బొత్తిగా నిష్ప్రయోజనములు- కాఁబట్టి దేశ కాలపాత్రానుసారముగా వేదములును వేదార్థములును మాటు చున్నవను పురాణమత మెంతయును శ్లాఘ్యము-కాఁబట్టి కలికా ఘండు ఇషేత్వాది వేదమంత్రములు ఇవమేవార్థం యజమానాయ

దధాతీత్యాది బ్రాహ్మణములు ఇషేత్వేతి పలాశశాఖాం ఛినతీ
 త్యాది కల్పము వేయేల వేదములు వేదాంగములు మఱియును
 స్వర్ణరకములను భూతభవిష్యజ్జన్మములను శ్రౌతస్మార్తరకములను
 జాతుర్వర్ణ్యమును ప్రాచీన శిష్టకులమతాచారములను బోధించు
 గ్రంథములన్నియును చెల్లనిడబ్బులవలె చెల్లువాయఁబడి రద్దు
 కాఁబడిన ఋణపత్రములవలె మృతునిపంచేంద్రియములవలె నిష్ప్ర
 యోజనములయి ప్రస్తుతకాలమునలోకోపకారకములెంతమాత్రము
 న్నావు- ఆవేదవేదాంగములకు మఱియుం బ్రాచీనమునిప్రోక్ష నానా
 శాస్త్రములకును బ్రకృతోపయోగముగ సకలజను లన్యోన్యాను
 రాగముతోఁ గలసిమెలసి హాయిగా బ్రతుకుసాధనములం బోధించు
 తెన్నున వ్యాఖ్యాసములు చేయఁబడవలసియున్నది ఇప్పుడు వాడుక
 లోనున్న యప్రాదశవిద్య లనాదికాలము నుండియును వాగ్ధర్మములం
 గాలక్రమమున మాఱుచు వచ్చుచున్నవిగాని ప్రారంభకాల
 మెప్పుడో నిర్ణయింప వలెనుపడదు- ఉదకబిందువు లొండొంటఁ
 గాలక్రమమున మహాసముద్రములయిన ట్లావాఙ్మయమప్రాదశవిద్యా
 క్రస్థానము లయ్యెను కాబట్టి జగత్సృష్టితోనే సకలవిద్యలు నెను
 బదికోట్లజీవరాశులును మఱియును జగమునందలి పదార్థములును
 బొడచూపెను జడచైతన్యతత్వకమగు నీసర్వప్రపంచమును స్మృతి
 యందు పుట్టి పేరిగి విస్మృతిలో లయమగుచున్నదని స్వప్నజాగ్ర
 త్సుమత్ప్రవస్థలచే నెల్లరకుం బ్రత్యక్షానుభవమే తుదమొదట్టుగాని
 యొకకారణముగాని తెలియఁబడక విష్ణుమాయామయమైన యీ
 ప్రపంచతత్త్వ మిదమిత్యమని నిశ్చయింప నశక్యము సత్త్వరజస్తమో
 గుణమయమైన ప్రకృతి పలయరేఖవలె తుదమొదట్టు నిశ్చయింప
 నశక్యమై యాకాశమువలె నిరవధికమై స్వప్నమువలె నవశమై
 యాగంతకమై గారడీవలె నదృశ్యమై యున్నది - ఇదివఱ- కనాడిగా

వచ్చుచున్న శిష్టసంప్రదాయానుసారముగా నీశ్రౌతకర్మ మిట్లున్నదని బ్రాహ్మణములు “ఇత్యాహ” అను రోక్షిభూత్రయము నుచ్చరించుటచేత వేదములుకూడఁ దగులుఁ బరోక్షములగు వేదవేదార్థములఁ దాము వల్కుచున్నట్లు వెల్లడించుచున్నవి వేదవేదాంగాది విద్యనెప్పటినుండి ప్రవర్తిల్లుచుండిన నెట్టివాఙ్మయమైనను మఱియొకర్థమును వెల్లడించు నేయేకర్థమునను విధించుచున్నను మఱియేయిహపరసాధనముల బోధించుచున్నను మొత్తముపై సకలజనముల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములను పరిస్పరోఃకాంక్ష విధానములను మాత్రమే బోధించుచున్నవిగాని జంతుహింస జనులకుఁ బరస్పర ద్వేషము నెన్నఁడు న్యోధించలేదని వివేకులదఱును సిద్ధాంతీకరింపక తిట్టదు

య జ్ఞ ప శు వి చా రణ

దేవతలు మనుష్యునియజ్ఞమునందు తమకు బలి యిగోరిరి ఆమనుష్యపశువును యూపమునకుబంధించి చంపుటకై యధ్వర్యుఁడు సిద్ధపడినంత నామనుష్యపశువునుండి మేధ యను హోమార్హముగు నింద్రియశక్తి బయలయి గుఱ్ఱము లోఁ బ్రవేశించెను ఆగుఱ్ఱమును యజ్ఞపశువుచేయఁగా దానిలోని మేధము యెద్దులోఁ బ్రవేశించెను ఆదూడను జంపుటకు సిద్ధపడఁగా దాని మేధము గొఱ్ఱలో దూతె నాగొఱ్ఱు యజ్ఞపశువుగా సిద్ధపర్చగా దాని మేధస్సు మేఁకలో దూతెనామేఁకను యజ్ఞపశువు కావించి చంపనన్నంత దానిశక్తి భూమిలోఁ ప్రవేశించెను ఆభూమినుండి పరి మొలచెను పరిదంచి బియ్యముచేసి యాపిండినే పురోడాశ గా వండి దేవతా కధ్వర్యు లర్పించినారు మనుష్యుని యజ్ఞపశువుగాఁ జంప దలంచి చంపలేక తిట్టికొడుగుగా గుఱ్ఱమును యజ్ఞపశువుకావించి దానిఁగూడఁ జంప

నొల్లి కాగుట్టమునకు బలెద్దును యూపమునఁ గట్టి దానింగూడఁ జంపనొప్పు కెద్ద నుండులు గొట్టెను బశువుకావించి దానింగూడఁ జంపనొల్లక గొట్టెనుండులు మేఁక న్నటి దానింగూడఁ జంపనొల్లక తుదకు బియ్యమును త్రము పశువుగా భావించి యాపిండిని దేవతల కధ్వర్యుల సమర్పించి మునుష్యుని గుట్టము నెద్దును గొట్టియను మేఁకను బశువు న్నావించి యూపమునకుఁ గట్టి జీవహి స యెంత మాత్రము న్నూడఁగని విడిచిపెట్టి తుదకధ్వర్యుల బియ్యపుపిండి నామనుష్య హయ వ్రషభ మేష చ్ఛాగములను బ్రతుకనిచ్చి వడ్లు వంచినబియ్యపుపిండిని మూత్రమే యాజంతువులకు బదులు పశువుగా భావించి దేవతలకు సమర్పించిరి మనుష్యుఁడు యజ్ఞపశువగుటకుఁ బనికిరాక గుట్టముగాను గుట్ట మెద్దుగా నెద్దు గొట్టెగా గొట్టెమేఁకగా మేఁక భూమిగా భూమి పరిగా యజ్ఞపశువగుటకు మాత్రము కాబట్టి యజ్ఞమునందు దేవతార్థమే యెట్టి జంతువు ను జంపఁగూడదు మనుష్యుఁడును మఱియు జంతువులును మేఁకస్వహవులుగనుక దేవతలకై బలి యిారాదు కేవలము భాగ్యమునండి వచ్చినబియ్యపు పిండి నొకవిధముగా రొట్టెజేసిమాత్రము సకలవిధయజ్ఞములందును దేవతలకు సమర్పించవలయును మఱియును మనుష్యుఁడు గుట్ట మెద్దు గొట్టె మేఁక మొదలగుజంగమజీవులగు నెల్ల జంతువులు సమేధ్యములు గనుక దేవతలకై యజ్ఞములందుఁ జంప బలి యిారాదు మరియే జంతువునైనను జంపి “నఁగూడదు” అని స్పష్టముగా నైతరేయ బ్రాహ్మణము ఘంటా ధరుగాఁ జాటిచెప్పచున్నది కాబట్టి యజ్ఞ పశువులం జూప దేవతలకు బలియిచ్చు క్రూరులు మాంసాశనులగు మనుష్యులు వేదచోదిత కర్మబాహ్యులగుటయేగాక దేవతాను గ్రహముల కెంతమాత్రముం బ్రాశులు కాక కాదు “సహింస్య త్సర్వభూతాని” అను సకలభూతదయావరమగుశ్రుతికి “అన్యత్ర

వైదిక హింసాయాః” అని సంజుడు చవి మరగిన గూరమానవులు ప్రక్షిప్తమును జెప్పి శ్రౌతకల్పమునందు ఎవ్వవశువునకు మాటు జీవ తృశువును జంపుచు మాంసాశనమును బ్రోత్సహించుచుం డామే శ్రోత్రియశ్రేష్ఠులమని తమస్వార్థపరతయం గుక్కింభరిత్వమును మఱుంగువర్తి భూతహింసాపరులై వేదముల కపార్థమొనర్చి దంభ వేషములతో గోముఖవ్యాఘ్రములట్లు కలికాలవశమునఁ జెలరేఁగు చున్నారు పశుహింస యేవిధముగానై సంజేయఁగూడదని శ్రుతులు “యస్మిన్ సురవద తద్భేషజమ్” అని శ్లాఘించిన మనువుకన్నఁ దెలిసిన వారు కాఁబోలు నివృత్తి ప్రాకృతక్రూరదంభశ్రోత్రియమృన్యసోమ యాజులు మాంసాహారమునకు బదులు శాకాహారమే యిహవర సౌఖ్యసంపాదకసాధనమనియైతి రేయబ్రాహ్మణముజంతువులమేధ్యము లనియు కేవలోద్భిజ్జములే మేధ్యములు కాన దేవతాసమర్పణము కావించి యజమానుఁ డారగించవలయుననిమాంసాశనమును బొత్తిగా నిషేధించి కందమూలఫలాశనమునుమాత్రమే ప్రోత్సహించిధాన్యము కూడ మనుష్యాదిజంతువులవంటిదేయని నిరూపణముకావించుటకై ధాన్యముపైనున్న పొట్టుముక జంతువులపైనున్న రోమములవంటివని యును బియ్యపుగింజ నావరించిచుట్టుకొనియున్న పొల్లంతయును జంతువులశరీరమువంటివనియును ధాన్యమందున్న పచ్చియే నెత్తురువంటి వనియును మఱి వండినయన్నము మాంసమువంటివనియును ధాన్యపు కాడ తముకలవంటివనియును బ్రతిపాదించెను స్వర్గసాధనముగాఁ దన కీదేహము నిచ్చిన దేవతలఋణము తీర్చుకొనుటకై యజమానుఁడు మొదటఁ దాఁ బశువయి తనశరీరమును యజ్ఞమున దేవతలకుఁ గృత జ్ఞతానూచనముగా నమర్పించఁ గోరెనుగాని తనశరీరముమిక్కిలియస హ్యము దుర్గంధపూరితమమేధ్య మని తలంచి తనదేహమునకు మాటుగ గుట్ట మెద్దుగొట్టె మేఁక మొదలగుజంతువులశరీరముల

సర్పింకుఁ దలంచి యాజంతుదేహములు కూడఁ దనదేహము
వలె సమేధ్యములనినిశ్చయించి కమ్మనితావిగలిగివచ్చితములగుస్వాదు
కందమూలఫలములను యజ్ఞమునందు దేవతలకు సమర్పించి యా
ప్రసాదమయిన కేవల శాకాహారమున మాత్రమే బ్రతుకుచిహవర
ములందరింపవలయుననియేయనాదిగాసకలశుత్రస్మృతులతాత్పర్యమను
బరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులగు మన్వాదిమహర్షులు విస్పష్టముగా వెల్లి
డించుట తెలిసియుం గ్రూరశనిశాసితకలికాలవశులై స్వార్థపరులైన
జ్ఞానలవదుర్విదగులగు శ్రోత్రీయమ్మన్యులు వ్యసనబద్ధులై దంధవేష
ములతో సామరజనరంజకముగా వశుబలిన మఱియు మాంసాశనముం
బ్రోతసహించుచు వృధా జాతిమతకలహములు పన్ని జనులకన్యోన్య
ద్వేషముం బురిగొల్పుచు సోమరిపోతులై నోటిబూకరమున ధనార్జన
మొనర్చుకొను చీమణిత్రయము విడనాడలేక తాజెడ్డకోరికమనంత
యుం జెఱచె నను సామెతగాఁ దాము చెడి యొరులం జెఱచు
చున్నారు

నూతన దృష్టిార్థము

పంశత్రాహ్మణమునందు గురువు లేఁబదిమువ్వురు పేర్కొన
బడిరి తనతండ్రి తాత ముత్తాతలపేర్లవఱకువైదికములందుపేర్కొనఁ
బడినట్లు పంశముల నది వరంపరంగా ననంతసంఖ్యాక జేద్రదృష్టుఁపి
పంశములు విస్మృతములుకాఁగాఁ బ్రకృతమున జ్ఞప్తిలోనున్నవి
యాయాకాలప్రకటితత్రాహ్మణానుసారముగాఁ బేర్కొనఁబడుచున్నవి
వేదశాస్త్రములసృష్టి జగమువలె ననాదియుగవరంపరలన్ సృష్టిస్థితి
నాశము లనంతవిధములుగాఁ బొందుచున్న త్రైలోక్యమువలెనాశ్మ
యముకూడ ననంతవిధములుగా నుద్భవస్థితినాశములందుచు నాయా
యుగములందు పంశపారంపర్యముగా జనులచే వైదికములందుతండ్రి

తాతముత్రాతలపేర్లుమాత్రమే స్మరింపబడునట్లు స్మృతివిధమునఁ బ్రవ
ర్తిల్లుచుఁ బరసపారసప్రచారముఁ గన్నవి భిన్నమై విస్మృతము
లయిన విద్యల సంఖ్యలో ప్రస్తుతము ప్రచారములోనున్న విద్యల
సంఖ్య యపారపారాపారమునం దొక జుగంపరమాణువువంటిది
మఱియొకటిలోఁ బరాధిభాషము వంటిది మాముత్రాతయొక్క
మూలవ త మిద్దియనియు వేయియేండ్లక్రింద మాతాత యెక్కిన
గుఱ్ఱపుడెక్కఁ జికిన నాఁ డిది యని తరతలముగాఁ గొంతకాలము
నుండి వంశపారంపర్యము దాఁచుకొని జనులు యాశ్చర్యపడుటకై
చూచుచునట్లు ప్రాచీనుల వేషభాషాచారములు వెల్లడించు కొంత
కాలముక్రింద వ్యవసారింపఁబడిన వాఙ్మయము నాచారములను వేద
వేదాంగములని యిప్పు వైది క్మయములు వ్యవహరించు వేదశాస్త్ర
ములు శిష్టాచారములు గూనదంతముంబడి ను డెక్కనాడును
బట్టియు వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని యథార్థ త్రవమున్నరేశింప
నలవికానట్లు వేదశాస్త్రాచారములంబట్టి యనాదిప్రాచీనకాలవ్యవ
హార వేదవేదాంగాచారము యథార్థస్థితి యట్టిదని నిర్ణయింపఁ
దరమగునా ? శునశ్శేఫాది ముష్మనాసుములు బుచ్చెన్న అచ్చన్న
క్రిందనేట్లు మాతెనో యేటే నకలవ్యవహారములు మాఱుచుంట
తలపోయె ప్రాచీనవైదికాచారానుసారముగాఁ దాము నడుచు
చున్నామని దాబుచ్చెయు శ్రోత్రియమృత్యుని దార్జస్య మేమన
వచ్చును ? వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని నిగూఢదంతముం
బట్టియు డెక్కనాడుంబట్టి గుఱ్ఱము సంపూర్ణాకారములను వ్రాసి
తనాయుధయులచరిత్రమంతయును బ్రతిక్షణ జీవితచర్యయు నిట్లే
యొందునని తన బుద్ధిచాతుర్య సగవట్టి చిత్రలేఖక చరిత్రకారుల
వలె నెవ్వయో యనాదికాఁజమునుండియును వంశపారంపర్యముగా
సరిపోక్షములుగా నసంతవిధములుగా మాఱుచుం బొడచూపు

శబ్దకర్మముల ప్రమతము బుద్ధికొంది న్నోకోపకారముగా నతీంద్రియ
జ్ఞానము సహజముగాఁగలఋషులు కాలక్రమమునఁ దేనటిఁగలు
పట్టుపెట్టిపట్టు బంగరపిచ్చుకలు గూఁడల్లుకొనువిధమున వేదశాస్త్ర
ములను నిర్మించుచుండఁగాఁ గాలక్రమమున వార్షిగంధములును వారి
వ్యవహారధర్మములును నామావశేషములై ఖిలములు కాఁగాఁ దిరిగి
బుద్ధిమంతలు దేశకాలపాతానుసారముగా నకలవిద్యలును గర్మము
లను వ్యవహారధర్మముల నేర్పర్చుచుండఁగా నవియుం గాలక్రమమున
మాటుచు నశించుచు నొకొక్కయుగము నొకొక్కవిధముగా నక్షయ
స్థితి నాశములన్ ఋతువులవలె తుదమొదట్ను తెలియఁబడక మాటు
చుండును నిన్నటివంటి దినమే నేఁ డయినప్పటికి నిన్న నేఁడు కాని
చందమున నిజగము మునుపటిజగము కా దీడడచేతనవదార్థములు
తొంటివి కా వీవేదశాస్త్రము లీశైతస్మార్తకర్మములు మఱివ్వుటి
సృష్టిస్థితి నాశవిధానములు మునుపటివి కావు బాల్యయావసవార్థక
దశలందుఁ బ్రతిక్షణము శరీరమనోగుణముల న్నాటచున్న దేహ
భారవలె కృతత్రేతాద్వాపరకలియుగములం బ్రతిక్షణమును నామ
రూపోత్పత్తికమగు జగము మాటుచున్నది కాఁబటి యిప్పటి వేద
శాస్త్రములు శైతస్మార్తకర్మములు మనువుగూడ నిట్లే యున్నవని
కానీ మేషవలెనే మనపూర్వులు వ్యవహరించిరనికాని యిప్పటి
యాచారములవలెనే పూర్వాచారములున్నవనికాని నిర్ణయించి
పూర్వాచారముగా మేము మాంసాశనులమై క్రతువులం బశుహింస
చేయుచు కులజాతిమతాభిమానముల న్నార్పకరులమై పరస్పరకలహ
ముల న్నోట్లాడి తన్నుకొనుచుందుమనియుఁ దొంటిచాతుర్వర్ణ్యధర్మ
ములం కామే యనుసరించుచున్నామనియుం బక్క ప్రారదఁభ
క్రొత్తియమ్మనృగులు క్రమ్మకముముగాఁ బాలనాధికారుల వశులై
జనరిత్కర్మ మొదలయినశోభిరముత్సృజితవలెఁ గృతయుగప్రారంభ

హేతువగు కలియుగాంతమునఁ దమతమ కులజాతిమతాభిమానములనుదమతమ శ్రౌతస్మార్తకర్మములను దమతమ దంభవేషములను నన్నిటి నట్టిపెట్టి తమతోడిపాటి మనుష్యులందఱితో నేకీభవించి పరస్పరప్రేమానురాగబద్ధులై యెవరిమట్టుకువారు సర్వస్వతంత్రులై యన్యోన్యద్వేష మొక్కిరింతులను లేక తక్కిన జంతువులవలె పేద సాద- కొద్దిగొప్ప- తనపర యనుభేదమెంచ కన్యోన్యసహాయమున నిద్రాహంవిహారసౌఖ్యములందుచుం గాలక్రమమునఁ గృతయుగ జనులవలెఁ గృతార్థులు కాకమానరు మానరు

“కం: ఎవ్వటి కెయ్యది ప్రస్తుత, మవ్వటి కామాట లాడి యన్యుల మనసుల్ నొప్పించక తా నొవ్వక, తప్పించుక తిరుగు వాఁడు ధన్యుఁడు సుషతీ” అను వాక్యానుసారముగాఁ జరించిన వివేకవ తుని జీవితకాలమే కృతయుగము అన్యోన్యద్వేషముగల యవివేకులజీవితకాలము కలికాలము కనుటెప్పవేసినంతకాలమువల మందులో వేయియవభాగముతత్పరము దానిసహస్రభాగకాలము లగ్న మాలగ్నకాలముం దెలిసికొన నాతాత వశిషు చాలఁడు మఱియుం దేవగురువగు బృహస్పతియైనఁ జాలఁడని పరాశరముని పల్కుటచేతను లగ్నవశమున నవగ్రహోత్సకుఁడు ద్వాదశరాశి స్వరూపుఁడు సక్షతరూపకకాలరూపియు నగుజనార్దనుండయిన సూర్యుఁడు కూడ సుదయాస్తమయకాలముల వ్యత్యస్తముగా మాఱుచుం బ్రతిక్షణము తనమాఱుదలం ద్రిగుణవినిమయహేతువై యశంతసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములం దనయందు సముద్రమందలి జల బుద్బుదములవలె నుద్భవస్థితిలయములొనర్చుచుం “సాక్షి చేతా: కేవలో నిర్గుణశ్చ” అనుతీరునఁ దా ననంగుండై శాశ్వతుండై నిర్గుణాశ్చైత్రబ్రహ్మమై సకలజగత్సృష్టిస్థిత్కుద్భవలయహేతుమూలకారణ ఘయ్య స్ఫుచ్చిదానందమూర్తియై యున్నాఁ డనునిశ్చయజ్ఞానము

గల కపిలమున్యాదిమహాత్ములు సంపూర్ణమనఃసంతృప్తిస్వరూపక
 కైవల్యజనకమగు సర్వజనసమతయును స్వార్థత్యాగమునుబోధకార
 చింతయును సర్వభూతదయయు ననుసరించి కేవలమును దమనడువడి
 చేతమాత్రమే లోకులకు హేయాదేయమార్గములం బోధించిరి
 ప్రతిక్షణము మాటువల స్వభావమగుటచే సమస్తపాంచభౌతికస్థూల
 సూక్ష్మాకారములు వేదవేదాంగములు శ్రోతస్మార్తకర్మములు
 మఱియు నఖిలలోకవ్యవహారములు మాటుచునేయుండును కాబట్టి
 ప్రస్తుతదేశకాలపాత్రానుసారముగా బుద్ధిమంతుడగు మనుష్యుఁ
 డొరుల నుఖపెట్టి తా నుఖపడుచుం బ్రతిక్షణసంతుప్తమనస్కుఁడై
 యిహపరములం దరించును ప్రస్తుతకాలానుసారముగఁ దమ నిద్రా
 హారవిహారసౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుచుండియునుస్వార్థపరులయి
 ధూర్తులై కకటులై సోమరిపోతులై కష్టపడకయే వలసనభోగము
 లండఁగోరి నోటిబూకరింపుచేతను దంభవేషములచేతను దాము
 చరించునవియే బ్రహ్మముఖమున స్వయము వెలువడిన వేదము
 లనియును మఱియుఁ తా మ చరించుకర్మములే విధ్యుక్తమ లనియును
 తాముమాత్రమే “పర్ణానాం బ్రాహ్మణః క్రభుః” అన్నట్లు
 బ్రాహ్మణులమనియును తాముమాత్రమే యవధ్యుః మనియునే
 మఱియుం భూదేవతల మనియుం గవ్వపడక నకలభోగముల ననుభ
 వింతుటకుం దమకుమాత్రమే యధికార మున్నదనియును తామే
 సకలజనపండితుల మనియును తాము నిర్దేశించినదే ధర్మ మనియును
 సార్థకాయలు నటకుచు డాబుచేయు శ్రోత్రియమృత్యులే దుష్కాల
 వశమున దనుల పరస్పరకలహములకు మఱి సకలమానవుల యన్యోన్య
 హింసకుం దప్పక కారణమగుచున్నారు ఈ జాతిమతభేదములను
 స్వార్థపతతయుఁ బుణ్యవశమున మనుష్యువం దెవుడు నిశ్చేషమగు

సంతరించునో యపుడే సర్వజనుంకుం బరస్పరప్రేమానురాగజనక
మగు పుణ్యస్వరూపక కృతయుగము తిరిగి తలచూపును

భృగ్వాంగిరస్సనిగాని అథర్వాంగిరస్సనిగాని పేరం బరంగు
బ్రహ్మ వేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపమిగ గోవధబ్రాహ్మణ మని
కలదు ఈగోవధబ్రాహ్మణమునందే ఓది నన్నిదివేలసూత్రములు గలవు.
భౌతికశాస్త్రము మొదలగుమంత్రతంత్రయంత్రములచేతఁ ద్రిభువన
వ్యవహారజ్ఞానమును నకలవిద్యారహస్యము లష్టేశ్వర్యసిద్ధిసాధన
జ్ఞానము నీగోవధబ్రాహ్మణ మెఱిగించును భూతభవిష్యద్వర్తమాన
కాలములం దిహవరముల సాధి పఁదగిన సమస్తలోకకృత్యము
లీబ్రాహ్మణమునందుఁ జెప్పఁబడినవి కాని యీ బ్రాహ్మణమ చాల
మట్టుకు భిన్నమాటచేతఁ బ్రాచీను లెఱిగి వ్యవహరించిన యనేక
విద్యారహస్యము లడుగంటినని యుగయుగమున కనఁగా నై దేసివేల
సంవత్సరము కు సంపూర్ణముగా సమస్తభావలు సమస్తమనుష్య
వ్యవహారములు సమస్తవిద్యలు సమస్తజతువులు నదులు వర్షత
ములు సమద్రములు భూపదేశములు గ్రహగతులు వేయేల చరా
చరప్రాణికోట్లతోడి త్రిభువనవస్తువులన్నియును దాత్మాఽయిక్రొత్త
క్రొత్తసృష్టి కలుగుచుండును అయిదువేలసంవత్సరములక్రిందనున్న
జలాశయములెవో భూములెవ్వయో జంగమస్థావరప్రాణివిశేషములు
తదాకృతిచేష్టలెవ్వయో గ్రహవ్యవహారములును ఘటియుం దగ్గతి
విశేషములెవ్వయో మఱి యప్పటి జగ మెట్లుండెనో మఱి యేది
యెట్లుండెనో తెలిసి తెలుప నవ్వరికి స్మక్యముకాదు అయిదువేల
సంవత్సరములక్రిందటి యనాద్యసంతయుగములందలి జగత్సృష్టిస్థితి
నాశములగుటోచి చెప్పఁచు నిర్వచ్యు వ్యవహరింఁబడుచున్న వేద
వేదాంగాద్యప్రాదేశవిద్యలన్నియు నీ యైదువేల సంవత్సరములనుండి
యును సగ్గగహింపఁబడిన మనుష్యుల యూహలే అనాదికాలము

నుండియు దేవమానముబట్టి యైదువేలసంవత్సరముక్రిందనున్న మనుష్యులలోఁ గొందఱింద్రియజ్ఞానవంతులు గౌతమవ్యాసాది మహర్షులండి యుండవచ్చును అయిదువేలసంవత్సరములలోపుగా జన్మించిన మనుష్యులలో నతీంద్రియద్రవ్యలగు మనులు లేరు కాబట్టియే మనుష్యమానమ బట్టి యియైదువేలసంవత్సరముల నుండియు స్థలియుగము క్రవర్తిలుచున్నది కలియుగలక్షణము తెలిసీ తెలియని మనుష్యులు తెలిసినట్లు సార్ధపరులై యెండొరుల న్మోసపుచ్చుచు దంధవేషములతోఁ బరస్పరజాతిమతభేదములతోఁ బోరాడుచు నీల్లుట పరస్పరప్రేమానురాగము సంపూర్ణముగా మనుష్యులందఱియెడ స్థలకాలము కృతయుగము మాఁడుపాళ్ళున్నది క్రేత- రెండుపాళ్ళున్నది ద్వాపరము- పాదమాత్రమునఁ బ్రారంభించి తుడకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగాత్మకమగు మానవధర్మము శూన్యమై భూతహింసయును సార్ధపరతీయం బరస్పరబద్ధవైరముగా మారినకాలము కలియుగము దేవమానపు దినము మనుష్యుల సంవత్సరము కాఁబట్టి $000 \times 360 = 180000 \times 4 = 7200000 - 5000 = 7195000 =$ అటువదియేడులక్షలమనుష్య మానసంవత్సరములపిమ్మటఁదిరిగికృతయుగము గానిక-లియుగముమాటునప్పటివఱకుస్వర్త మానభవిష్యత్కాలమున రెండింటియందు న్నినదిసప్తవర్ధమానమగు ద్వాపర్యము స్మాప్త నెవ్వరికి న్సృక్యముకాదు పన్నెండగంటల కాలమువఱకును జరగవలసిన యమావాస్యరాత్రి లొక్కుమ్మడింబున్నను న్నామింప నెవ్వరిశక్యమగును ? స్వభావము నడ్డఁ దరము కాదు కాలక్రమమున మాటువల కలుగకతీతద తీతదు

ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములచేత వస్తుతిత్వజ్ఞానము కలుగును మఱియుం బ్రత్యక్షాదిప్రమాణజ్ఞానమునకు దేహస్మృతి పేతువు దేహస్మృతి ప్రతిక్షణమునుదేశకాలపాత్రాన సారముగ స్థూలసూక్ష్మ

గతుల మాటుచుండు, స్మృతియొక్క సూక్ష్మతమబీజస్థితియే సుషుప్తి యనంబడి విస్మృతి యగును స్మృతియొక్క స్థూలతమస్థితియే జాగ్రద్దశాతిశయప్రమాణబోధకపండితపండిత్యవకర్తాత్మకమగు వస్తు తత్త్వవివేకమునాఁ బరంగును మనుష్యులయొక్క యుత్తమజాగ్రద్దశాపరిణామాత్మకస్మృతివివేకమగు వివేకమే బుద్ధియనంబడును అట్టి మనుష్యబుద్ధి క్షణిక మగుటచేతను మఱియుం బాంచభౌతికపదార్థముల యుద్భవస్థితినిాశవివేకములు క్షణికము లగుటచేతను “ఇద మితథ్” అనిపవస్తుతత్త్వము నిర్ణయించుటకు గాని స్మృతిగోచరపదార్థము విస్మృతిమఱిపించుటచేతఁదెలుపుటకుఁగాని-త్రివ్వంబడుచున్న కొఱవియొక్క చక్రాకార రేఖకుఁ దుద మొదళ్ళనిరూపింపనలవికాని విధమున జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తాత్మకస్మృతివిస్మృతిదశల తుద మొదళ్ళ గాని మఱి యాస్మృతివిస్మృతులలో నెద్ది ముందో మఱెద్ది వెనుకయో పాంచభౌతికపదార్థములును మఱియు వాని దెలిసికొను సాధనములగు త్వక్చక్షుష్ణాశ్రవణసనేంద్రియమయమనస్సునుమఱి యామనస్సు యొక్క సారమగు బుద్ధియును బరస్పరాశ్రయసంబంధముచేఁ బ్రతిక్షణమును మాటుచుంటచేత సతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులయను గ్రహము చేతం బారంభర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుం బరస్పరకారణములగు సృష్టిస్థితినిాశకార్యముల స్మృతిరూపకజాగ్రద్దశ, కృతత్రేత ద్వాపరకలియుగములందుఁ గ్రమక్రమముగా క్షీణించుచు స్వక్షు సుషుప్తిందు లయమగును కలియుగమనందు జాగ్రద్దశాత్మక స్మృత్యైస్వత్త్వవివేకరూపకమగు బుద్ధియొక్క యుత్తమస్థితియగు శ్రద్ధ యనఁగా విశ్వాసము క్షీణించుచుండుటచేతఋషులు వేదశాస్త్రముఖముల నోపింపిన సచ్చిదానందతత్త్వస్వరూపమగుహింసావ్రతముం బరస్పరప్రేమానురాగాతిశయజ్ఞానము నానాటికి నశించుటచేత నిట్లు సకలభూతహింసకులు తలచూడదొడరిరి

వేదవిజ్ఞానము

“యస్యనిశ్చయసితంవేదాః - ఆత్మసతకాశః - శబ్దగుణకమాకాశమ్” పరమాత్మయొక్క నిట్టూర్పు వేదము - ఆత్మనుండి యాకాశము పుట్టినది - శబ్ద మాకాశముయొక్క గుణము “యోబ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వం యోవేదాంశ్చ ప్రహీణోతితస్మై - ఈశానః సర్వవిద్యానామ్” బ్రహ్మ నవఁడు తొల్లి సృజించెనో మఱి యాబ్రహ్మకు వేదమే దేవుఁడు తెల్పెనో - ననుస్తవిద్యలునేలు దేవుఁ డెవఁడో యనువాక్యములంబట్టి వేదములకుఁ బరమాత్మునకు భేదమెద్దియును లేదు వేడియే యగ్ని యగ్నియే వేడి కాబట్టి పరమాత్మునకు మఱి యాదేవుని నిట్టూర్పుగు ఋగాది వేదములకును భేదమెద్దియును లేదు అగ్నినుండి వేడి పుట్టినదనునపుడగ్నినుండి అగ్నియే కలిగెననకలీతదు అగ్నివ్యవస్థములు రెండింటికి నామభేదమేగాని వస్తుభేదము లేదుకదా! యట్లే పరమాత్మకును వేదమునకును వస్తుభేదమొక్కింతయును - సముద్రజలమునకును సముద్రతరంగజలమునకును భేదములేనట్లు మఱియును బీజమునకును పృక్షమునకును వస్తుభేదములేనట్లు మహాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తుభేదము లేనట్లు వ్యక్తావ్యక్తదశలచే స్థూల సూక్ష్మస్థితీతలచే మఱియు కార్యకారణరూపములచే వర్ణాత్మక ధ్వన్యాత్మక శబ్దములకువలెనాదబ్రహ్మమునకుఋగాది వేదశబ్దములకును భేదమెద్దియును లేకయున్నప్పటికి మిథ్యాకారములతో ఘటాకాశము లుతోఁచు విధమున నాదబ్రహ్మమగు పరమాత్ముఁడు ఋగాది వేదశబ్దరూపములఁ గనుపట్టుచున్నాడు ఘటాకారముననుసరించి ఘటాకాశాకారముతోఁచువిధమున పరుగిడుచున్నబండియొద్ద నిలిచియున్నబండికూడఁబరువిడుచున్నట్లు కన్నట్టువిధమునఁ బ్రవహించునదిలో నిలవఁడినవాఁడు కాముందేగుచున్నట్లు భ్రమచెందుపోలికం బరమాత్మనుండి యాకాశముపుట్టినట్లు మఱి యాయాకాశమున శబ్దముకలిగినట్లు మఱి యా

శబ్దమువర్ణాత్మకముగాదివేదములయినట్లు మనుష్యులుతమసహజవివేచన విభ్రాంత మిథ్యాదృష్టి వశమున నను కొను చున్నారు “సాక్షి చేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను వాక్యానుసారముగా సచ్చిదానంద లక్షణమై నిత్యనిర్గుణాద్వైతనాడబ్రహ్మమగు పరమాత్మనండి వర్ణాత్మకములగు ఋగాదివేదములుగాని నామరూపాత్మకమగు నీజగము గాని పుట్టినట్లు మాయాబద్ధుడై విభ్రాంతుడై నదేహి యనుకొను చున్నాడు కాని మహాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తు భేదములేవిధమున నిజముగాఁ బరమాత్మకును మఱి యీనామరూపాత్మకమగు నిజజగము నకును వస్తుభేద మొక్కొంతయును లేదు

“నాచారంభణం వికారోనామధేయమ్” నామరూపములు స్వప్నవస్తువులవలె మనోవిభ్రాంతికల్పితములును మిథ్యలుగానివాస్తవములు కావు ఘటకపాలాదులయొక్క నామరూపములు స్వప్నమువలె మిథ్యాభ్రాంతికల్పితములుగాని యాకుండ మూకుండులకుఁ గారణమగు మట్టివలెఁ గుండమూఁకుడులవంటి “అగ్నిమితేవురో హితమ్” అను వేదవాక్యమునందలి వర్ణములు మఱి యట్టి వర్ణోచ్ఛారణమందు వ్యక్తిమగుశబ్దమును స్వప్నమువలెమనోవిభ్రాంతికల్పితమై యోడమావులనీటివలె మిథ్యగాని వాస్తవ మెంతమాత్రము న్నాదు నిర్గుణాద్వైతపరమాత్మయగు నాడబ్రహ్మము ఘటకపాలాదులకు మృత్తికవలె ఋగాదివేదశబ్దములకు మూలకారణము నాడబ్రహ్మము కారణము నామరూపాత్మకము జగమంతయును గార్యము అగ్నికి సగ్నిజ్వాలకు నామరూపభేదములేవ్వు వస్తుభవములేనట్లు నాడబ్రహ్మమునకు నిజజగమునకు వస్తుభేదము లేనేలేను చంద్రుఁడు జలమునందు ప్రతిఫలించినచందమున నునస్సు స్వప్నమునఁ బరిణమించినవిధమున ఎందమావుల న్ని రగపడునట్లు జలము తరంగరూపమున నున్న జ్ఞానాత్మము నానావిభాకారములఁ గనుపట్టినరీతిన్ నిర్గుణాద్వైతనాథ

బ్రహ్మము ఋగాదివేదశబ్దములం దోచుచున్నది నాదబ్రహ్మము
 బీజము- ఋగాదివేదశబ్దములు వృక్షములు- నాదబ్రహ్మము కార
 ణము ఋగాదివేదశబ్దములుకార్యములు నిత్యమునిర్గుణనాదబ్రహ్మము
 మఱి యనిత్యములు సగుణఋగాదివేదవర్ణములు నాదబ్రహ్మము స
 కుత్పత్తిస్థితినాశములు లేవు ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిస్థితినాశము
 లందుచుండును నాదబ్రహ్మము బింబము ఋగాదివేదశబ్దములు
 ప్రతిబింబములు నాదబ్రహ్మము నిరుపాధికము ఋగాదివేదశబ్దము
 లనుప్రతిబింబములు సోపాధికము నాదబ్రహ్మము సగుణబండగు
 పురుషుడు నాదబ్రహ్మము స్వయంప్రకాశము ఋగాదివేదశబ్దము
 లుత్పత్తిస్థితినాశవంతములగుటచే నస్వతంత్రప్రకాశములు భ్రాంతి
 కల్పితములు బొత్తిగా నబద్ధములు కలవలె మిథ్యలు మఱి మనో
 విభ్రాంతములు, కృత్రిమపౌరుషేయములుగాని యంతమాత్రమును
 వాస్తవములు కావు కావు కాబట్టి తన కెన్నడునులేని గుఱ్ఱమును
 గూర్చి యితరుడు తనతో నోయి! నీగుఱ్ఱముచోయిగా నీసావడిలో
 నున్నదనిగాని లేక దొంగచే గొంపోబడినదనిగాని విన్న వివేక
 వంతుడు మోడభేదములు రెండును బొందనివిధమున ఋగాదివేద
 ము లపౌరుషేయములై ననుం జౌరుషేయములై నను సత్యములయి
 నను కల్లలయినను జీవునకును ఋగాదివేదశబ్దజాలమునకును సంబం
 థము వివేకమునకు భ్రాంతికిన్వలె నిజమునకు గల్గకువలె జాగ్రత్తు
 పువులకువలె బింబప్రతిబింబములకువలె జీవితమరణదశలకువలె
 లేదు ఋగాదివేదశబ్దజాల మిద్దియని మర్త్య లుచ్చరీచుశబ్దములు
 నాదబ్రహ్మప్రతిబింబములుగాని వాస్తవములు కావు నీడలపోల్కి
 నబద్ధములుం బురుషభ్రాంతికములగు ఋగాదివేదశబ్దముల పతన
 పాతనములు శ్రౌతకర్మములు నిశ్చయముగావివేకవంతులగు మానవు
 లెంతమాత్ర మవలంబించి ధవలంబించరు, పామరజనులకు విగ్రహ

రాధసమువలె మూఢులకు మాత్రము ఋగాదివేదాధ్యయనమును
శ్రౌతకర్మాచరణముం గొంతవఱకు యథార్థజ్ఞానసాధనములును
సంసారదఃఖవిస్మృతి స్థలిగించునుపాయములగుట కేసరాజేహము
నేను ఒక్కొక్కమనుష్యునకు క్షణక్షణముభవము ననుసరించిన
యొక్కొక్క మనోనిశ్చయజ్ఞానము- పుట్టెదొకగుణముజిహ్వాదొకరుచి
యెవనినమ్మకము వారిది ప్రత్యక్షరము ప్రతిశబ్దముం జతుర్విధాభి
సయములఁ జేరినప్రతిసంజ్ఞయను దేశకాలపాత్రానుసారముగఁ
బ్రసంగవశమున గ్రాహకశక్త్యానుసారముగ సర్థమిచ్చును కాఁబట్టి
యింద్రియగ్రాహ్యములు మఱియును బురుషప్రయత్నమూలకావ
యవచాలనవిశేషసంభవములగు ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిసితినాశ
వంతములగు సనిత్యకార్యములనియుం బౌరుషేయములనియును
సిద్ధాంతీకరించినమఱియు మిక్కిలిసమంజసము కాఁబట్టి ఋగాదివేద
ములును వేదాంగములును సమయోచితముగా యుగయుగమునకు
శబ్దార్థములరెండింటిచే మాఱినని పురాణవచనము కలదు కావుననే
యథేష్టతాకికస్వరమన ఋగాదివేదము లుచ్చరించుచువేదచోదితము
లని నానావిధములుగా శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుచు ద్వైతా
ద్వైతవిశిష్టాద్వైతాది నానామతములు ప్రవర్తిల్లుచుం బ్రత్యహమును
వేదోచ్ఛారణమందును గర్మాచరణమందును నానావిధముల మాఱు
చున్నవి

పశుహింస నొలఁగింది జను కుం బరస్పరానురాగమొదలించు
శబ్ద మెద్దియైనను మఱి ట్లుచ్చరింకఁబడినను అగ్నిస్తంభ జలస్తంభ
భూస్తంభాది వివిధవిద్య లాకాశాగమనవిశేషముల నైలుపువిద్యలు
మఱియుంబ్రస్తుతకాలమునకసాధ్యములయినఅనేకవిద్యావిశేషములును
మఱి యిప్పటి స్పష్టిలోలేని నానాజంగమస్థావర ప్రాణివిశేషములును
ప్రస్తుతమున వాడుకలోలేని యనేకభాషలును సముద్రనక్షపదీపర్వ

కారణములు మఱియుం బ్రకృతకాలమున నూహించబడని యనేక జగద్విశేషము లూరుంబేరు లేకయు నామమాత్రావశిష్టములయ్యుం భూతకాలమున నీటిలోనిగిలులవలె బుట్టి క్రమక్రమముగావిస్తరించి తుదకు మఱి తలచూపనివిధమున నాశము చెందియుండవచ్చును భూకంఠము లగ్నిపర్వతాది భూత్రవకోపోద్రవములు. ఈతిబాధలు యుద్ధములు మఱి యూహకందని తాకికదైవికోపద్రవములచేనున్న వస్తువులు రూపుమాయుటయు జగత్తునలేని క్రొత్తవస్తువులగవడుట యును గొన్ని వస్తువులు పెరుగుచుంటయుం గొన్నితరగుచుంట యును పాతవి యడంగుటయును గ్రొత్తవి తలచూపుటయును ప్రత్య హమును జగమున మాటుగల సకలపదార్థముల స్తవృట్టుటయును వివేకులకందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమేకదా ? అధర్వవేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపమగు గోవధత్రాహ్మణగంధసంఖ్య యేతయోఖిల మాటచే ననేక విశేషవిద్యలను వివరించు భౌతికశాస్త్ర మంతరించెన మనుష్యులయూహకుఁ దోచుకార్యములన్నియును సాధ్యములు కాని యసాధ్యములుకానీ సాధ్యాసాధ్యములుకానీ పూర్వము జరగిన సంగతులే. ముందులేనివస్తువు లిప్పుడు క్రొత్తగా నుండనేరవు పాంచభౌతికపదార్థములన్నియును స్థూలసూక్ష్మసితివిశేషముల మాటు చుండునుగాని కరిషపదార్థము ద్రవముగా ద్రవ మిన్నిగా నగ్ని వాయువుగా వాయు వాకాశముగా నాకాశ మాత్మగా కేషించి యుండును

ఉన్నవస్తువు కాలవశమున మాటుదలచెందును కానిబొత్తిగా తేకపోదు స్థూలసూక్ష్మగతులతో వృత్తావృత్తదశలతో నానాపాంచ భౌతికపదార్థములు కాలవశమునఁ బ్రవృత్తినివృత్తులందుచుండును సత్త్వరజస్తమోగుణమయమగు నిజజము గుణసామ్యమందినపుడు ప్రకృతిగా కేషించుచు మఱలమఱల గుణవైషమ్యముచే నృప్తితి

నాశయాపకజగద్రూపమునఁ బరిణమించుచుండును ఇంతకు సప్రత్యక్షములగు భూతభవిష్యద్వర్తమానపదార్థము యథార్థతత్వమును బ్రత్యక్షతర ప్రమాణములచేఁగదా నిశ్చయింపవలసి యుండును అప్రత్యక్షవస్తువులనుగూర్చి యెవరెవరికినమ్మకముకొలంది మఱియు బుద్ధికొలందిని “యాదృశీభావనాయత సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అను విధమున శబ్దప్రమాణమునందలి దృఢవిశ్వాసముకొలంది నెట్లు భావించినవారి కట్లు వస్తుయథార్థతత్వము పొడఁగట్టుటనహజవద్ధతిమంచిచెడ్డలు పుణ్యపాపములు క్రిందుమీదులు మఱియు స్వప్నప్రపదార్థతత్వజ్ఞానమునకు మూలకారణము మనోనిశ్చయమేకదా? శబ్దప్రమాణముంబట్టి నమ్ముకొని నడుచుకొనువారియెడల నొరులు తప్పవట్టుటకు వీలులేదు వేదశాస్త్రము లెప్పటినుండి ప్రవర్తిల్లుచున్నవో యీజగత్సృష్టికిఁ గారణమేమో గ్రుడ్డివాం ద్రేనుగుంబోల్చువిధమున శబ్ద ప్రమాణ మనుకొనిచని వండితమృత్యులు తమకుఁ దోచిన ట్లితర ప్రమాణములచేత తెలిసీతెలియక సంశయాత్ములై చెడుచున్నారు సచుస్తవేదశాస్త్రరచనకు నిక్కముగా దృఢముగ శబ్దప్రమాణభూతమగు దృఢవిశ్వాసమే మూలము

గోపధ్రావ్యాణమునఁ గోశబ్దమునకుఁ గిరణ మర్థము గోపధ మన సూర్యమండలము కాబట్టి గోపధ్రావ్యాణము సూర్యమండలతత్వమునుగూర్చి తెల్పుచున్నది సూర్యనికిరణము లనంత సంఖ్యాకములై యొండొంటికి గుణముచే భిన్నములై యనంతకోటి బ్రహ్మాండముల సృష్టిసీతినాశము లొనర్చుచుండును మొత్తముపై సూర్యనికిరణములన్నో యేయేకిరణ మేయేపని యొనర్చుచుండునో యాశాస్త్రమును బోధించునది గోపధ్రావ్యాణము కాబట్టి యీ గోపధ్రావ్యాణశాస్త్రము కాలవశమున నామమాత్రావశిష్టమగుట చేత త్రైలోక్యకథార్థతత్వజ్ఞానము ప్రస్తుతజనులకు బొత్తిగా లేకు

ఁను ఆశాశ్రుమే సమగ్రముగా దొరికినయెడల వాయుస్తంభ జల
స్తంభాద్యమానుషప్రజలు ప్రచారమం దుండకతీతదు

పాంచభౌతికపదార్థములకువలె నుద్భవస్థితినాశవృద్ధిక్షయ
ములు వేదవేదాంగాది సకలవిద్యలకు స్థలపని సిద్ధాంతీకరింపకతీతదు
కారణ మేమనగా త్రిదశాత్కార్యములు మర్త్య లనిత్యములని ప్రతి
మనుష్యబుద్ధి కనుభవమేకనుకను మర్త్య లమృతులు కానేరరు
మఱి యనిత్యమును గార్యము నగుమనుష్యబుద్ధి నిత్యమును గారణము
నగు నీశ్వరబుద్ధితత్వము నెన్నఁడున గ్రహింపఁజాలదు కాఁబట్టిన్యాయ
వైశేషికశాస్త్రములకు స్వవచనవ్యాఘాత ము చెప్పకతీతదు కాఁ
బట్టి శబ్దముకన్న నితరప్రమాణములు నిలువనేరవు - కావున వేదము
లపేరుషేయములనియును శబ్దము నిత్యమనియును శబ్దమే ముఖ్య
ప్రమాణమనియును విశ్వసించినందప్ప లోకవ్యవహారిమే నడువదు
నడువదు బ్రతికియున్నవాఁడు తానుజీవించియున్న స్లేషప్రమాణముచే
నమ్ముచున్నాఁడో యదే శబ్దప్రమాణము వేదశాస్త్రములే శబ్ద
ప్రమాణస్వరూపములు కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములంబట్టికాని “ఇద
మిథమ్” అను పదార్థతత్వజ్ఞాననిశ్చయముకలిగి మనస్సంతుష్టినొద
వింపఁజాలదు మనస్సంతుష్టిపండుటయే బ్రతుకునం దందఱు కొరు
చున్న నిత్యానందపదవి యజుర్వేదము తల - ఋగ్వేదము కుడి
పార్శ్వము-సామవేద మెడమప్రక్క-ఆదేశనామముగల యుపనిషత్తు
లుచ్చాస్వసనిశ్వాసములు- అథర్వవేదము కొసయగుపుచ్చము - సప్త
కోటిమహామంత్రములు మఱి యనంతసంఖ్యములగు క్షుద్రమంత్ర
ములు త్రిభువనములయందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణులప్రవృత్తి
నివృత్తికారణములగు మనోవాక్కాయకర్మముల నెఱిగించు యంత్ర
ములు తంత్రములు వేయే సకలభువనవ్యవహారముల సాధించు
నుపాయముల పథర్వవేదమే తెలుపుచున్నది త్రియీవిద్యయనుటచేత

ఋగ్యజుస్సామ వేదములు మూడు మాత్రమే మ ఖ్యస్వర్గసాధనములై యేర్పడియున్నవి కాబట్టి త్రయీవిద్య యైహలోకికకర్మములనైవ్య చున్నదనువారు కేవలమును వంచకులు- స్వార్థపరులు శ్రౌతస్మార్త కర్మము లధర్వవేదచోదితములుగాని ఋగ్యజుస్సామ వేదచోదితము లెంతమాత్రమును గావు

స్వర్గమన గా నిత్యమపఃసంతుష్టికి మూలమగు స్వాహాకార మమకారనిర్మూలన కారణసంభూతమయిన 'వాసుదేవఃసర్వమితి' అను భావనము- మఱి యట్లు భావించువాడే పరమభాగవతుఁ డామహాత్మునిగుణములు స్వార్థత్యాగము పరోపకారవర్తనము సర్వభూత హయయును జనులందఱును బరమభాగవతులై యున్ననమయమే గురూవదిష్టపుణ్యయగమును గృతయుగ మని చెప్పబడును. జను లకుఁ బరస్పరద్వేషముకావించు కులజాతిమతాభిమానాచరణశ్రౌత స్మార్తకర్మములు వ్రవర్తిల్లుకాలమే శనిగ్రహప్రేరితమగు క్రూర ఘోరకలికాలము గ్రహములలో గురునికన్నఁ బరమశుభకారియును శనికన్న ఘోరిదుఃఖకారియును మఱి లేఁడు- కాబట్టి శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియును శనికృత్యములేకనుక నాశ్రౌతస్మార్తకర్మాచార ములకు లోబడిని పరమభాగవతులు గురుకటాక్షముచేత నిత్యమప స్సంతుష్టిస్వరూపమగు కైవల్యానందపదవిం జూఱకొని జననమరణ వ్రవాహరూపమగు సంసారతాపత్రయమునంటక తాము తరించి యొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు

అధర్వవేదము కేవలై హిలోకికములగు శృంగారహాస్యకరుణా మృతరౌద్రవీరబీభత్సభయానకములను నెన్నిదిరసములనుమాత్రమే శ్రౌతస్మార్తకర్మములమునఁ దెల్పుచున్నది శాంతరసము కేవల పారలౌకికమగుటచేతనే యైహలోకికరసములలోఁజేర్చక కొందఱులం కారికులు శాంతరసము సంగీకరింపలేదు త్రయీవిద్య కేవల శాంత

రసమునుమాత్రమే బోధించుచున్నది కనుక శిక్షావ్యాకరణచ్చందో
జ్యోతిషవిరుక్తకల్పములను వాఱువేదాంగము లధర్వవేదాంగములు
గాని త్రయీవిద్యయగు ఋగ్యజుస్సాచువేదాంగము లెంతమాత్రము
నైనా త్రయీవిద్య యెంతమాత్రమైహిలాకికముకానేకాదుగనుక
నీలోకమున వాడుకలోనున్న ప్రస్తుతమునఋగ్యజుస్సాచువేదములును
నిక్కముగా నైహిలాకికమంతయంతలతములను బోధించునధర్వ
వేదాంతరూపములే. కేవలపరలోకబోధకనిత్యవరశబ్దాత్మకమగు
త్రయీవిద్య “అగ్నిమీశేవురోహితమ్” అను మొదలగునిత్యమర్థుల
పాఠశ్రేయవైఖరీశబ్దము కాదుకాదు. కేవలపరోపకారకభూతదయా
క్షయరూపమగు త్రయీవిద్యయీలోకములోఁబరమభాగవతప్రవర్తనము
చేతమాత్రమే వెల్లిడింపఁబడును ఆకస్మికపారలొకికములగు వాయ్యగ్ని
జలభూవిశేషపదార్థముల సంఘటియవంటక “యోస్యాదక్షః పరమేవోన్మో
మనో” అనునట్లు కేవలము పారలొకికపదార్థ మెట్లుగుచున్నదో
త్రయీవిద్యానుస్థారులగు పరమభాగవతు లీలోకమున సంచరించు
చుండుటను కేవల పారలొకికలే యగుచు నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై
వరజేషన్ముకులగుచున్నారు కేవలపరమార్థబోధకమగు వేదవిద్య
స్వార్థత్యాగులు లోకోపకారపరాయణులుసర్వ జనీనములుసకలభూత
దయాపరులగు పరమభాగవతుల ధర్మవర్తనముచేత వెల్లిడింపఁబడును
గాని “ఇషేత్వాబి” అక్షరములచేతను శ్రౌతస్మార్తరూపకకావ్య
కర్మములచేతను శిక్షావ్యాకరణచ్చందోజ్యోతిషములచేత నెంతమా
త్రము దైలంపఁబడదు తెలుపఁబడదు పరమభాగవతులవలనకే ఋగ్వే
దము వర్తనమే యజుర్వేదము తలంపులే ఋక్కులు. వారి వలన
కులే శామములు. మఱియొప్పుహనీయుల ప్రవర్తనములేయజుస్సులు
నిక్కముగా నీలోకమందలి పరమభాగవతోత్తములే ప్రత్యక్షత్రయీ
మూర్తులు

హోత్ర యగ్ని- అధ్వర్యుడు నాయువు- ఉద్గాతసూర్యుడు-
 బ్రహ్మచంద్రుడు- సదస్యుడు వర్షస్యుడు (వాన)- చమసాధ్వర్య
 లోపధివసస్పతుః- (వసమూలికలుం జెట్లు)- హోత్రకులు విశ్వే
 దేవులు- గోప్తలు (యజ్ఞపాలకులు) అధర్వాంగిరస్సులు- అని
 గోపథబ్రాహ్మణము యజ్ఞమును వర్ణించుటచేత నొక్క-యధర్వ
 వేదముమాత్రమే యీలోకమును మఱి యిందలి జనులయొక్క
 కులమతానుచారవిద్యలనుగార్చియుం జెప్పచున్నది కాఁబట్టి శిక్షాది
 వేదపదంగ మధర్వవేదము బ్రతిపాదించుమనుష్యకల్పితశాస్త్రమని
 చెప్పకటిటదు యజ్ఞమందు నియమింపఁబడిన మనుష్యులు- హోత్ర
 మైత్రావరుణ- అచ్చావాక-గ్రావస్తుతులు ఋగ్వేదమునడుపుటకును
 అధ్వర్యు-వ్రతివ్రథాత్మ-నేప్త్య-ఉన్నేత్మ-సంష్ఠకలవారుయజుర్వేదము
 నడుపుటకునుఉద్గాత్య-వ్రస్తోత్మ-సుబ్రహ్మణ్య-వ్రతిహత్యనామముఁ
 బరఁగువారు సామవేదమునకును- బ్రహ్మబ్రాహ్మణాచ్చంసీ-పోత్రి-
 అగ్నిధ్రనామకుల ధర్వాంగిరోవేదమునకును నియోగింపఁబడుదురు
 మఱియును సదస్యుడు పత్నిదీక్షితా (యజమానురాలు)-సామిత్రి-
 గృహవతి(యజమానుడు)-అంగిరస్సుచు యజ్ఞమునడుపుతెక్కినవారు
 “ఓమ్” అను వ్యాహృతిశబ్దమును- స్వరవేదము- విశాచవేదము-
 అసురవేదము- ఇతిహాసవేదము పురాణవేదము-విరివ్త- ఊన-యాత
 యామము లనుసంధానములు సధర్వవేదములోఁ జేరినవే మరియును
 బ్రహ్మ తనపాదములనుండి భూమిని తనకడుపునుండి యాకసమును-
 తనకపాలమునుండి స్వర్గమును సృజించెననియు భూమికొఱ కగ్ని
 దేవతను-ఆకాశముకొఱకు వాయుదేవతను స్వర్గముకొఱకు సూర్య
 దేవతను సృజించెననియును కొట్టకొనకు వేదవ్రతయమును నిర్మించె
 ననియును-అగ్నినుండి ఋగ్వేదము-వాయువునుండి యజుర్వేదమును-
 ఆదిత్యునినుండి సామవేదమును గలిగెననియును మరియును భూః

భవః-సువః అను మూఁడు వ్యాహృతులు సృష్టిలోఁ జేర్చఁబడె ననియును అని యధర్వవేదము తెల్పుచున్నదికాని తనసంగతి వెల్లడించుకొనలేదు

గోపదబ్రాహ్మణమందలి కొట్టకొస ద్రపాశకమునందు “సప్త స్తుత్యాః సప్తచపాకయజ్ఞాహవిరజ్ఞాః సప్తప్రతైకవింశతిః సర్వేతే యజ్ఞా అంగీరసోఽయన్తి నూతనాయాస్సృషయోస్సృజంతి యేచ సృష్టాః పురాణైః యాశ్చగ్రామే యాంశ్చౌరణేఽజవంతి మంత్రా న్నానార్థా సృహుధాజనాసః- సర్వేతేయజ్ఞా అంగీరసోఽయన్తి నూతనాసాహిగతి ర్భ్రహ్మణో యావర్థార్థాత్రివిప్తసం త్రిదివేవాక ముత్తమం తమే తయాత్రయ్యావిప్తయేతి- అత ఉత్తరే బ్రహ్మ లోకా మహంతోఽధ్వరర్యుణామంగీరసాంచసాగతిః” స్తుత్యము లేచు పాకము లేడు హవిస్సు లేడు మొత్తముపై యజ్ఞము లిరువది యొక్కటి ఈయిరువదొక్కయజ్ఞములును మఱి ఋషు లేయేయజ్ఞ ములను గల్పించిరో మఱి యేయేయజ్ఞము లనాది ప్రాచీనులు వన్నిరో యాయజ్ఞములన్ని సధర్వవేదచోదితములే- గ్రామములందు నడవులలోను నివసించినజనులందఱును చేయకర్మములును మఱియుం జపించు మంత్రముల్నియు సధర్వవేదచోదితములగు యజ్ఞవిధాన ములే బ్రహ్మయొక్క సకలసృష్టినినాశకార్యములు ప్రాచీనములు కానీ లేకప్పటివికానీ సమస్తభూతభవిష్యద్వర్తమానజగత్కార్యము లన్నియు సధర్వవేదోక్తయజ్ఞవిధానములే ఉత్తమమైన స్వర్గసాధ నము ఋగ్యజుస్సామములను త్రయీవిప్తయే స్వర్గ కంటఁ బర మగు బ్రహ్మలోక మచ్చటికిఁగూడ సధర్వవేదచోదితయజ్ఞమే చేర్చుగతి సాధనము- అనుటచేత ఋగ్యజుస్సామవేదములు కేవల స్వర్గసాధనములు స్వర్గవర్ణనమొనర్చుశబ్దములు- ఋగ్యజుస్సామవేద శబ్దసమూహము సముద్రఘోషవంటి యొక్క యవ్యక్తకలనాశ్రము,

కాబట్టి మర్త్యులనాదము ననుకరించి- నారదమహర్షి సిద్ధాంతీకరించిన విధముగా-యథాశాస్త్ర శ్రుతిస్మరలయకాలనియమములతో మనుష్యులన నేపాటి? చతుర్ముఖబ్రహ్మయైన నాత్రయీవిద్యం బలకనేరఁడు నేరఁడు- కాబట్టి మనుష్యుల కెంతమాత్రముం ద్రయీవిద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదములను దమతమ చతుర్విధాభినయ సామర్థ్య మెంతయుపయోగించినప్పటికి నొక్కంతయు నైలుపదరముకాదుకాదు శిక్షాదివేదపడంగము నై హలాకికసామరూపముల వెల్లిడించు సభర్వవేదమునకుమాత్రమే చెప్పఁబడినయవి త్రిగుణాత్మకప్రాకృత స్పష్టిలోఁజేరిన పాంచభౌతికజగత్కార్యముఁన్నియును మనోవాక్తాయ కర్మములన్నియును సమస్తజంగమస్థావరవిశేషగతులన్నియు నాత్మైక వేదావ్యక్తనాదబ్రహ్మస్వరూపమగు ఋగ్యజుస్సామవేదత్రయీ విద్యాజ్ఞాపకమైన యథర్వాంగిరోవేదకృత్యములే-కారణము త్రయీ విద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదములు- కార్య మథర్వవేదము-త్రయీ విద్య యవ్యక్తనాదబ్రహ్మము- నాదబ్రహ్మమయొక్క వివృతరూప మగు పాంచభౌతికజగత్తంతయును నాదబ్రహ్మాత్మక ఋగ్యజుస్సామము లను త్రయీవిద్యకుం బ్రతిబింబమువంటి వ్యక్తాథర్వవేదశబ్దకార్య కలాపము- అథర్వవేదచోదితములగు నైహిలాకికవేదపడంగజ్ఞానము క్రమక్రమముగాఁ బరమభాగవతవర్తనజనకమై బ్రహ్మానందస్వరూప మగు నిత్యమనస్సంతృప్తి గలిగించుసాధనమని సిద్ధాంతీకరింప వలయును ఈలోకములో దేహధారుల కెన్నియూహలుండునో యవన్నియు సభర్వవేదమంత్రములే మఱియును పకలజంగమస్థావర ప్రాణికోట్ల మనోవాక్తాయకర్మములన్నియు సభర్వవేదచోదిత యజ్ఞకర్మములే కాబట్టి పాంచభౌతికదేహధారులగు జీవులందఱును యజ్ఞదీప్తితులే

దీక్షావివరణము

సకలజీవు లొనర్చుకర్మస్వరూపకయజ్ఞములు సాత్త్వికములు రాజసములు తామసములు నని మూడు విధములు స్వార్థకురత యొక్కింతయున్నే కరిషద్వర్గమునకు లోబడక సర్వభూతదయాపరులై సర్వజనసములై కేవలలోకోపకారమునకుమాత్రమే తమజీవితము నుపయోగించుచుం దమ యుద్యమమునకుం దోడ్పడుమని సకలభువన కారణమగు వాసుదేవుని బ్రతిక్షణముం బ్రార్థించు పరమభాగవతులు సాత్త్వికయజ్ఞదీక్షీతులు-పరులను సుఖపెట్టి తమతమ కోరిన యైహిక భోగము లనుభవించువారు రాజసయజ్ఞదీక్షీతులు ప్రాణిహింస కావించుటచేతనే సుఖించువారు తామసయజ్ఞదీక్షీతులు పరమ భాగవతులు మనుష్యులలో-మృగములలో మాంసాశన మెఱుంగని గోవులు మొదలయినవి వత్సులలోఁ జిలుకలు మొదలయినవి సరీసృపములలోఁ దేనెటీగలు మొదలయినవియును సాత్త్వికయజ్ఞ దీక్షీతులగు ప్రాణులు- మాంసాశనులుకాక స్వార్థకురలై కేవల సామదానభేదోపాయములచేతనుమాత్రమే తమ నిదాహారసౌఖ్య మును సంపాదించుకొను జీవులు రాజసయజ్ఞదీక్షాపరులు- మాంసా శనులై యెద్దియోనెఱమున జంతుహింసకావించి కేవల భూతద్రోహ మున జీవించుచు సామదానభేదోపాయము లరయక కేవల దండోపాయముననే తమతమ కార్యముల సాధించుకూరులుమనుష్యులలో- వ్యాఘ్రాదులు మృగములలో-గ్రద్ధమొదలయినవి వత్సులలో-పాము మొదలయినవి సరీసృపములలోఁ దామసయజ్ఞదీక్షాపరులు సాత్త్విక యజ్ఞదీక్షీతులకుఁదప్ప నితరజీవులకుఁ గైవల్యానందవదవి యెన్నటికి నైనాదు రాదు మఱియును సంసారతాపత్రయము తప్పదు తప్పదు రాజసయజ్ఞదీక్షీతులు స్వర్గమున కేగదరు మఱి తామసయజ్ఞదీక్షీతులు

సరకబాధలం బడెదరు మఱియును వేయేల త్రిగుణాత్మకపాంచ భౌతికజంగమస్థావర ప్రాణికోట్లందఱును జనసమరణప్రవాహాత్మక సంసార మనయజ్ఞకర్మమందు దీక్షితులే ఇంతేగాక వేదమందు బేర్కొనబడిన కర్మమయమే యీపాంచభౌతికమగు జగము కాబట్టి యీ జగత్కర్మమలన్నియును వేదచోదితధర్మములే మఱి యీసమస్తకర్మములలో సాత్త్వికకర్మములు ఋగ్వజస్సామాత్మక వేదత్రయము రియైన సవితృమండలమధ్యవర్తియగుదయాప్రకృతి నారాయణస్వరూపక గురుచోదితములు రాజసతామసకర్మములు సహజజడైకకృతికరూపాధర్వాభిచారిక కృత్యములు అనాదియగు జగదుద్భవస్థితివినాశకారణము త్రయీవిద్య- జగదుద్భవస్థితినాశము లధర్వవేదస్వరూపములు మనుష్యులు తమపురుషప్రయత్నమంత యును విఫలముకావించుకొని యెద్దియోయున్నదని తమతమకోరిక కనులు జరపుకొనటకుఁ దమ పురుషప్రయత్నము చెల్లికున్న సమయమం దాకోరికల నాదివ్యశక్తి కొననాగించుననునాసతో నట్టి దైవశక్తి సనేకైకకారములుగా భావించుకొని తమకోర్కుల నెఱ వేర్చును సార్థనారూపకశబ్దజాలము ఋగ్వేదము “తత్పరిచరణా వితికావేదా” యజుస్సాగువేదములు రెండు నాఋగ్వేదమునకుఁ బరిచరులవంటివై ఋగ్వేదద్రవ్యత్రిక సాహాయ్య మొసరించును ఋగ్వేదము రాజ- యజుస్సాగువేదములు రెండును బరిచారకులు- ఆత్మరివి యగ్నిచునెన్ను-చంద్రుఁడు జలము-శక్తి కుజుఁడు భూమి వాక్కు బుధుఁడు మెఠడు జ్ఞానసుఖములు గురఁడాకాశముమదము- శుక్రుఁడు వీర్యము దుఃఖము శని వాయువు- అంధకారము రాహువు మనోభ్రాంతి- కాంతి కేతువు ద్విగ్భాంతి ధూమము- పాతము-పరిధి మాంది- ఆచ్ఛాదనము సన్నిపాతదోషములు పంచీకృతపంచేంద్రియ పంచతన్మాత్రవిశేషములు ఈవదునాల్గుగ్రహోపగ్రహములసమావేశ ఎశేషమలం బదునాల్గుభువనముల సృష్టిస్థితిలయము లగుచున్నవి

ప్రకృతి లీల

ఈసృష్టి యెట్లు జరుగుచున్నదో సృష్టి కథ్యక్షుడగు పరమాత్మునకే తెలియదను శ్రుతియొక్క యభిప్రాయము, మఱియును సర్వమును దెలిసికొనునాత్మును దెలిసికొనునితరవస్తువు మఱి లేదను శ్రుత్యభిప్రాయమును వక్ష్యమాణంబుగ వివరింపవలసియుండును నా దేహము నామనస్సునా పంచేంద్రియములు నాకగపదులోకము నా యెఱిగిసపదార్థము న్నియును నాకుఁ బ్రత్యక్షమగుజగమంతయునిద్ది యని నేను నాశక్తి కొలఁదిం దెలిసికొని తెలుపఁగలనుగానిమఱియును “ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” ప్రమితియనఁగాయథార్థజ్ఞానమితెలి వికి గోచరములయినవి ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషనమవాయా భావములను సప్తపదార్థములు సత్త్వగుణమయమగు తెలివిప్రమ రజస్తమోగుణమయినది భ్రమ సమభాగములుగానీసత్త్వరజస్తమము లున్నస్థితి యనఁగాసత్త్వరజస్తమములనెడమూఁడుగుణము లొకదాని కంటె నొకటి హెచ్చుతగ్గులులేకున్నస్థితియే ప్రకృతి అట్టి ప్రకృతి స్వరూపమే ప్రమితి యనఁబడును వాతవైశ్ణేష్మము ను త్రిదోష ములసామ్య మారోగ్య మనంబడును సత్త్వరజస్తమోగుణములు సామ్యము చెడి యొకదానికంటె నొకటి హెచ్చుతగ్గై పరస్పరస్థితి లేదమొందినదశ ప్రవృత్తి యిహము బంధము అహంకారాత్మకరోగ దుఃఖము త్రిగుణసామ్యము నివృత్తి పరము మోక్షము సమాధి ప్రజ్ఞానాత్మకమగు నారోగ్యావందమగును

త్రిగుణసామ్యమనంబడు ప్రకృతినిత్యము యథార్థము ప్రమితి స్వరూప మారోగ్యము కైవల్యము బ్రహ్మ పరమార్థము భ్రమ స్వరూప మనిత్యము రోగము సంసారము నేన మిథ్యాపదార్థము దేహస్మృతి ప్రవృత్త్యాత్మకజగత్కారణము దేహవిస్మృతినివృత్త్యా

తృకై వల్యకారణము ప్రకృతియే సర్వలోకజననియగు నాదిశక్తి-
 త్రిగుణసామ్యముగునా ప్రకృతియును నాదిశక్తి బాలాత్రిపురసుండరియై
 దయాస్వరూపిణియై యాశ్రితవత్సలయై సజలీలచేత గుణవైషమ్య
 మంది చతుర్దశభువననిర్మాణరక్షణవిభర్తాణముల నాటాడుకొంచుచున్న
 దనియే “యోఽన్యార్థక్షఃపరమేవోమనోఽంగవేదయదివాసవేద-
 యతోవాచోనివర్తనేలప్రకారమపసహ- కంకేసపశ్యేత్సర్వమా-
 త్మైవఖలు-విజ్ఞాతారంకోవిజానీయాత్” అని మొదలగు శ్రుతుల తాత్ప-
 ర్యము కాబట్టి యిట్లు పునఃసేవ చెలిసికొని యథార్థముగాఁ దెలుపఁ
 గలను ప్రకృతియు నాదిశక్తియు సగుబాలాత్రిపురసుండరీదేవి నిజ
 లీలచే సృజింపఁబడిన యస్వతంత్రాస్త్రఃకరణస్వరూపుఁడను అయిన
 అగ్నికిని వేడికనినామభేదముమాత్రమే యున్నట్లు అంతఃకరణాత్మక
 స్మృతికినినాకును నామభేదముమాత్రమే కలదు మఱియు నాస్మృతి
 యొక్కఁగూడ దశ జగత్తు మఱి ముద్దాసమాక్షుదశ త్రిగుణసామ్యముగు
 ప్రకృతి- ప్రకృతిస్వరూపమునఁ గై వల్యాత్మక కారణమును, త్రిగుణ
 వైషమ్యస్వరూపమున జగదాత్మక కార్యమును నేనేయై యున్నాఁడను
 కాబట్టి “అహంబ్రహ్మస్మి” నేనేబ్రహ్మనై యున్నాను కాబట్టి
 నాకన్న భిన్నపదార్థ ముద్దియును లేదు ఈసృష్టి యెట్లు జరగు
 చున్నదో సృష్టి కధ్యక్షునకే తెలియదను శ్రుతి తాత్పర్యము జ్ఞాతృ
 జ్ఞానజ్ఞేయములు- వృక్షబీజములు- అగ్నోష్ణ్యైష్ట్యదృష్ట్యదృశ్యములు
 పరస్పరాశ్రయస్థితి హేతుకము లగుటచేత సన్యోగభిన్నపదార్థము
 లెంతమాత్రము న్నానరవు కాబట్టి యీ జగత్సృష్టికిని మఱియీ సృష్టి
 కధ్యక్షుఁడై యనిర్దేశ్యపరమాకాశమందున్న దేవునకు నొక్కింత
 యును భేదమే లేదు “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్హర్హరితో జగతో
 సహి భిన్నతనుః ఆత్మైవేదగు సర్వమ్” అను వాక్యములచేత నీజగత్తు
 నకును నాస్మృతికిని మఱియు నాకు నాస్మృతికిని త్రిగుణసామ్యముగు

మూలప్రకృతిని నామభేదమును స్థూల సూక్ష్మదశాభేదముమాత్రమే కాని వస్తుభేద మెద్దియును లేదు ఈస్పృష్టి యెట్లయినదో స్పృష్టిలోని దేవతలు మానవులు తెలియకుంటయబ్బరము కాదుగానియూస్పృష్టిలోఁ జేరక పరమాత్మయీస్పృష్టి కధర్మముఁడగు దేవునకుఁగూడ సీస్పృష్టి యెట్లగుచున్నదో యాత్మతెలియునోలేదోయని శంకించు శ్రుతి సకలజగత్కారణమగు పరమాత్మునివిషయమై తన కెద్దియు నెలియఁ దని యభిప్రాయమిచ్చుచున్నదని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము నాస్పృతియొక్క స్థూలపత నాకు గోచరమగు జంగమస్థావరాత్మక మగు నిఖిలజగము నాస్పృతియొక్క సూక్ష్మపతయేఁకలజగత్కారకారణస్వరూపిణియగు ప్రకృతి యాదిత్య జగదంబ బాలత్రపుర సు దరియే మూలప్రకృతి ఏదినాయీస్పృతికాదికారణమోయోదేవి యొక్క జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తులే నిఖిలజగత్స్పృష్టిసంహారకారణములది లేనిది కార్యముకలుగదు మఱి యీజగత్కారణమగు దేవతత్త్వము నెఱుంగుట వేదములే చాలవనలైతాకృతి మర్త్యబుద్ధియోతమాత్రము? కార్యకాణములకు వస్తుభేదములేదని నిర్దేశించుటనయ్యుక్తికము-సకిల జీవుల తలంపులు ఋక్కులు- వాక్కులు సామములు- కాయకర్మములు యజస్సులు, కాబట్టి జంగమస్థావరాత్మకమగు జగమునందు జరగుచున్నవాచికాంగికాంగహార్యసాత్త్వికాభిసయవిశేషముఁన్నియు వేదమే అదే యీశాకమ మఱి యీలోకమే వేదము జగదుద్భవస్థితివినాశములు మూఁడును వేదస్వరూపములే మఱియు నాయీలోకము న్దేహినికొనుచున్న దేహస్పృతియే వేదము నాయీస్పృతి యత్యల్పము మఱి యనిత్యము మర్త్యముదృఢవస్థితివాశకార్యస్వరూపము- వాయీస్థూలజగదృష్టికి మూ కారణమగు ప్రజ్ఞానాత్మకాది శక్తియు సచ్చిదానందస్వరూపిణి నగుబాలాత్రపురసుందరి భక్త ఫరాధీనయుం గరుణామూర్తియు సచింత్యవైభవయు నాకాశమువలె

వాయుగ్నిజ భూపదార్థని శేషములకన్నుంటి కాధారమై యంతట నిండి
యును సకలజగత్సృష్టిస్థితిని నాశకారణమయ్యు నవాఙ్మానసగోచరయై
స్వయంప్రకాశముతో నిర్వికారియై యొప్పుచుండియును సహజ
లీలచే దేహధారుల కీజాగ్రతస్పృశుచు ప్రవృత్తల స్థలిగించుచు స్వార్థ
పరతయాని సకలభూతవయాపరులై సర్వజనసములై శేవల లోకోప
కారమునకై మాత్రమే వ్యవహరించు పరమభాగవతులరూపమునఁ
బ్రత్యక్షమగుచున్నదాదేవి

హోతకుమైత్రావరుణుడు- అచ్చావాకుడు- గ్రావస్తుతుడు
సహకారులు- అధ్వర్యునకు ప్రతిపస్థిత నేష్ట- ఉన్నేతయును సహ
కారులు- ఉద్ధాతకు ప్రస్తోత- అగ్నిధ్రుడు- పోతయును సహకారులు
బ్రహ్మకు బ్రహ్మణాచ్చంసి- ప్రతిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యుడను సహ
కారులు ఈపదాఱుగురును యజమానుడు స్వామియు ననఁబడు
వానిచే సద్వరమన నెన్నుకొనఁబడిన ఋత్విజు లనఁబడుదురు
మఱియు సద్వరమునఁ బశువును జంతువాఁడు సామిత్రియును శశువు
యొక్క యవయవములం ఖండించువారు వైకర్తలు అధ్వర్యులకుం
బరిచారకులు చమసాధ్వర్యులును గలరు కాని యీసామిత్రియాదులు
ఋత్విజులలో గణింపఁబడరు సకలాధ్వరక్రియలు నడిపించు వదేదవ
ఋత్విజుడు సదస్యుడుకూడఁ గలఁడని కాపీతకు లనుచున్నారు
కాఁబట్టి ఋత్విజులు వదేదుగురు యజమానాశ్రితులై యధ్వర్యము
నడుపుచున్నారు ఒక్కంకెవేన వదేదునున్నలు చుట్టఁగా వచ్చిన
సంఖ్యకు (10000000000000000) వరార్థమనిపేరు సత్త్వగుణము రజో
గుణము తమోగుణమును మూఁడు నొండ్లొంటితోఁగలియకున్నవుడు
జగము లేదు శేవల ప్రకృతిన్యరూపిణియగు నాదశక్తి బాలాశ్రిపుర
సుందరిమాత్రమే కలదు మఱి యాదేవి స్వలీలచే ఒక్కటి వదేదు
నున్నలతోఁగూడి వరార్థసంఖ్యయైనట్లు (3 × 10000000000000000)

త్రివదార్థసంఖ్యచే మూడు ముమ్మాటు హెచ్చించబడగా
 ౨౫౪×౩=27 అయిన ట్లిరువదేడు సక్షత్రముల స్వరూపమంది కాల
 రూపణియై సవగ్రహస్వరూపణి ద్వాదశరాశికాలమూర్తియై సత్త్వరజ
 స్తమోగుణాత్మబ్రహ్మవిష్ణుశివత్రిమూర్త్యాత్మకయై ఋగ్యజుస్సాచు
 త్రయీవిద్యారూపణియై త్రిభువనస్వరూపణియై “త్రిపాదస్యామృతం
 దివి” అను శ్రుతి ప్రకారము మర్త్యులబుద్ధికందక తనలీలాలేశముచేత
 సనంతకోటి బ్రహ్మాండములను దనలో మహాసముద్రబలబుద్బుదముల
 వలె బుట్టిలయమొనర్చుచున్న దావిశ్వజననియగు బాలాత్రిపుర
 సుందరీకటాక్షమున నిజసనమరణవ్రవాహరూపక సంసారదుఃఖము
 వ్రరించుటకొఱకై నానావిధముగ సకలజంగమస్థావరప్రాణులందఱును
 ఋత్విజులే తదీయ మనోవాక్కాయకర్మములన్నియు కర్షరకర్మ
 ములే ఈజగమంతయును యజ్ఞశాలయే ఈజగదధ్వరమునందు
 సకలజీవులతలంపులు ఋగ్వేదము - వాక్కులు సామవేదము - కాయక
 కర్మములు యజుర్వేదమున - మఱి యీ మూడువేదముల న్నడుపు
 కాల మధర్వవేదము సత్త్వరజస్తమోగుణములు ఋగ్యజుస్సాచు
 వేదములు మూలప్రకృతియగు నాదిశక్తి - ఆదేవి లీలయే జగదుద్భవ
 స్థితి నాశస్వరూపమగు సధర్వవేదము త్రిగుణసాంకర్యసంభూతము
 సత్త్వరజస్తమోగుణములను సహజలీలచేత దనకుందాను వహించి
 స్వత్వజాగ్ర తున్న ప్రపఫల నందుచు జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తుల
 న్ముండింట న్నీడించుచు సచ్చిదానందరూపిణియై సత్రిపురసుందరియుం
 ద్రిభువనజననియగు నెన్నిదేంద్రవయసు నిత్యముగ నలరారు గారీదేవి
 యొక్క సహజలీలయే యీనాజగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించిన
 దేహస్మృతి - ఈనాస్మృతియే ఖరమార్గవస్తువుయొక్క ప్రతిబింబమా
 వస్తువే యీయాదిశక్తియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవియొక్క
 సహజనిత్యగుణమయలీల - భూతాదర్శమున విభరీతముగాఁ బ్రతిఫలించు

వస్తుయథార్థమును గ్రహింపనలవికాని విధమున యీనాదేహస్మృతి యను భూతాదర్శమునఁ బ్రతిఫలించు జగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించుచున్న యాదిశక్తియుం ద్రిభువనజననియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవి యొక్క వాస్తవస్థితి నెఱుంగుటకుఁ దనశక్యముకాకుంటచేత శ్రుతి యీస్పష్టి యెట్లుచున్నదో యాసంగతి యావరమాత్మకుఁగూడఁ దెలియునో లేదో యని శంకించుచుంటచేతఁ దనతెల్వితక్కువను మాత్రమే వెల్లిడించుకొనుచున్న దని తాత్పర్యముగాని పిల్లి పుట్టుక తల్లికిఁ జాటా యన్నట్లు త్రైలోక్యజననియగు నాదిశక్తియు శివుఁ డెఱుంగని గొందులు కలవా? కాఁబట్టి యాచిచ్ఛక్తిలీలయావమగు నాయీదేహస్మృతియేనేఁ గనిపెట్టుచున్న నను సజగద్విశేషములకును గారణము మఱియును నాస్మృతికన్న యథార్థవస్తు వింకెద్దియును లేదు కావుననే “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అను మహావాక్యము ప్రవర్తిల్లెను “నీలంసభః-నీ చలతితమః” ఆకాసము నల్లగా నున్నది చీకటి నల్లగాఁ జలించుచున్నది కలలో జగ మగపడుచున్నది అద్దములోఁ బర్వతము ప్రతిబింబించుచున్నది ఇవన్నియును విభాంతిస్వరూపములు-మఱియును వివరీతదృష్టిజన్యములు గానియథార్థము లెట్లు కావో బాలాత్రిపురసుందరియగు త్రైలోక్యజననియొక్క సహజలీలాప్రతిబింబ మీనాదేహస్మృతి మఱి యీజగమంతయు నాస్మృతియొక్క వివరీతప్రతిబింబము కాఁబట్టి యీజగదుద్భవస్థితి వినాశక్రియలన్నియును స్వకృపదార్థములవలెఁ గల్గెలు మిథ్యలు ననుటకు “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ-నాస్తినానేహ కించన” అను మొదలు శ్రుతులే ప్రమాణము

యుక్తికిట్టింపుటకును మఱియును గింబిజ్జాలగు మనుష్యుల యేల్పజ్ఞానము నుద్బోధించుటకును అహంకార మమకారబద్ధులగు మనుష్యులకుఁ బరమార్థజ్ఞానప్రాప్తిసాధనముగా భగవద్గుణసంపత్తై

శాఖాచంద్రన్యాయముగా “తదైక్షతబహుస్యాంప్రజాయేయేతి” అను
 శ్రుతి పొడచూపెను మరియును జంగమస్థావరాత్మకమగు జగము
 నాస్మృతిరూపకభ్రాంతికల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కార్య
 కారణముల రెండింటికి చక్రకదోషముచే వ్యవస్థ లేదు మఱి
 యన్యోన్యశ్రయదోషము నివర్తింప నేరితరమగును ? నానాజాతి
 దేహధారుల స్తన్న మొదటిదంపతు లెవరు? మఱి యాదంపతులకుఁ
 దలిదండ్రు లెట్లు పుట్టఁగలరు ? ఆఁడు మగ జంట కలియక స్త్రీలు
 గని పురుషులుగాని పుట్టనేరరుకదా? లోకములోని జనులకుఁ
 దలిదండ్రులయున్నియును బుట్టిససమయమును సర్వజనసాధారణ
 ప్రత్యక్షానుభవమేకకా? ఉద్భవస్థినాశములంబొందు నీజగత్కార్య
 మునకుఁ గుండకుఁ గుమ్మరివలె మన్నువలె జక్రదండములవలె మఱి
 మొదలగు సనేక కారణము లుండకతీతదుగా? కార్యకారణములు
 పృక్షబీజములవలె వస్తుభేదమునెడల స్మృతికొలంది వస్తుజ్ఞానము
 కలుగుచున్నది కనుక జ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదు జ్ఞానమే
 యీసర్వజగద్రూపమైన దనకతీతగు మఱియు నెన్నిమట్టులో
 యన్నితుట్టు లన్నట్లు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములకు మేఱలేదు కనుకఁ
 దర్కము మనఃక్షేపముమాత్రమ కలిగించునగాని యెన్నఁడును శబ్ద
 ప్రమాణమందలి శ్రద్ధవలె మనస్సంతుష్టి కలిగింపనేరదు స్మృతి
 రూపకజ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదను నద్వైతము యుక్తికి
 కిట్టించినదిగాని పురుషప్రయత్నమునుగాని యరివడ్పర్గమునుగాని
 మాన్పించఁజాలకున్నది వేసవి యెట్లువచ్చెనో యల్లెపోవుతెఱుగున
 స్వభావముగా నీసంసారబంధ మెట్లు కలిగెనో యల్లె తొలంగునను
 దృఢనిశ్చయమును మఱి యీదుఃఖమును ద్వరగ మాన్పించునుని
 సర్వజగత్కారణమగు భగవంతుని వేడుకోలురూపమగు భగవంతుని
 కారకధర్మాచరణావలంబనము సవశ్య మానుషకర్తవ్య మని
 వేదశాస్త్రనైపమునఁ బరమకారుణికలైన మనులు బోధించిరి

పరమభాగవతులు

పలుకుట మొదలగు చతుర్విధాభినయ మెట్లానర్చిన నితరులకు బోధపడునో యట్లుచేసినపుడు సంస్కృత మగును కాఁబట్టి యితరులకుంధనయభిప్రాయ మెఱిగించువాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయ విశేషములన్నియును సంస్కృతములే. కాఁబట్టి లోకములోని దేహధారులందఱు అశ్రోత్యబోధకై వ్యవహరించుకొను భావలన్నియును సంస్కృతభావలే తనయభిప్రాయ మితరులకుఁ దెలుపఁజాలనిభావ సంస్కృతభావ కాదు అనాదియనియు నపారపేయ మనియును సూర్యకాంతివలె స్వయంప్రకాశ మనియును సహజసిద్ధ మనియు నీశ్వరుని నిశ్వసితరూప మనియును గేవలాపూర్వఫలకకర్మమును స్వర్గాదివరలోకమును ఇంద్రాదిదేవతలను గూర్చి బోధించు వాఙ్మయము ఛంద స్పనియును శ్రుతి యనియును వాడఁబడుచున్నది లోకములో వేదసంజ్ఞ లేని యితరవాఙ్మయమునకు భావ యని సంజ్ఞ మఱి యాభావ సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశభేదములతో నానా విధములుగా దేశకాలవాతానుసారముగా సంస్కరింపఁబడి వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. కాఁబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్త కల్పముల కేవల వేదములం దెల్పుటకై మాత్రమే వినియోగింపఁబడుచున్నవి కేవల వరమార్గబోధకమగు వేదచక్రుప్తయముతోఁగాని వేదాంగపట్కముతోఁగాని యీలోకమున కెంతమాత్రము సంబంధమే లేదు మఱొకవేళ సంబంధమున్నచో రవ్యాదిపవగ్రహములతోను మఱియుం బాతాళాంతరిక్ష లోకములతోడ నీచుధ్యమలోకమగు భూలోకమున కెంతసంబంధమో యంతే వేదవేదాంగములతో నీలోకవ్యవహారమునకు నిస్సంశయముగ సంబంధలేశమని సిద్ధాంతీకరింపకతీయదు చూపుచేతను స్పర్శేంద్రి

యముచేతను మనుష్యుడు సూర్యతత్త్వము నెంత తెలిసికొనుచు
 న్నాఁడో యంతకంటె కోటింతలు తక్కువగా వినికిచేతను మఱియును
 గ్రంథావలోకనముచేతను వేదవేదాంగములను దెలిసికొనుచు
 న్నాఁడు మఱియును ఖగోళముల కీలోకమంతలి ప్రాణులకుఁ గొంత
 సంబాధము ప్రత్యక్షానుభవముగాని వేదవేదాంగములతో సంబంధము
 మనుష్యులకుఁ గృత్రిమకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు
 కాఁబట్టి ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదచతుష్టయము వేదాంగవట్కము
 సుభయలోకములఁ దరించునుపాయములుగాను మఱియు దైవోపాస
 నము సిరముగా నభివృద్ధికావించి యల్పజ్ఞులగు మర్దులకు నిత్యమన
 స్సంతుష్టిపదవిసందింపఁగోరిలోకోపకారపరాయణులుసర్వజనసములు
 సర్వభూతదయాపరు లతీంద్రియద్రవ్యలగు నాదిమునులు దేవుఁడు
 పాంచభౌతికసృష్టిసౌందర్యసవిధముననధ్యయనమాత్రముచేదివ్యపదవి
 తేర్చు సామర్థ్యము వెలయునట్లపౌరుషేయావలక్షణబ్రహ్మమును
 వేదవేదాంగరూపములుకావించి యీలోకమనందు దేవాయముల
 నేవకావిగ్రహములఁ బ్రతిష్ఠచేసినట్లుశ్రౌతస్మారకర్మబోధకములుగా
 నొనర్చిరి- అనాదిగా నీలోకములో నిహవరలోకములను వివరించువేద
 వేదాంగస్వరూపకవాఙ్మయముదేశకాలపాత్రానుసారముగానామరూప
 విశేషములతో వెలయుచున్నది ఇదివైదికశబ్దమనికానియిది తాకికశబ్ద
 మని కాని యేశబ్దమునకైన మనుష్యలోకమంతట నొక్కనియమెద్ది
 యునులేదు“ఇషే”శబ్ద మొక దేశమున వైదికముగాను చుటొక దేశ
 మున వ్యావహారికభాషాపదముగాను మఱొకదేశమున నిరర్థకశబ్దము
 గాను వాడుకొనఁబడుచున్నందున జగమునం దీశబ్దమున కీ మర్థ మని
 నిర్దేశించ వీలులేదు దేశకాలపాత్రానుసారముగా శబ్దార్థములు వ్యవ
 హరింపఁబడుచుంట నకలజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కాఁబట్టి సకల
 జనరంజకమగు శబ్దమే వేదము మఱియునుసర్వలోకోపకారకకర్మమే

వేదచోదితకర్మము కాబట్టి సర్వభూతదియాపరుడై సకలజనరంజకముగాఁ బలుకుచుసర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటమాని సోమరులై ధూర్తులై కేవల స్వార్థకరులై ప్రాణిహి సకులై పామరులను బెదరించు శ్రోత్రీయమ్మున్యులు నీలోకమున కింట తెవుళ్ళని డిచ్చవేసి జగమంతటను జాటిచాటి ఋరమభాగవతులు లోక ముద్ధరించుట మిక్కిలి యవశ్యక ర్తవ్యము కర్తవ్యము సర్వభూతదయాకరమును సర్వలోకోపకారకమును సర్వజనానోద్యమ్యప్రేమానురాగజనకమును గాని మనోవాక్కాయకర్మము లుత్తమజాతిమనుష్యధర్మము లెంత మాత్రము న్నావు కావు సర్వవేదశాస్త్రప్రణేతలగు మునులు సర్వజనసపై సర్వలోకోపకారకరాయణులై సర్వభూతదయాకరులై మనుష్యునిహారముల స్థరించుమార్గమునే సర్వవేదశాస్త్రముఖముల బోధించిరి మాత్రమే యుత్తమజాతిమనుష్యులు ఋరమభాగవతులై తాము కరించి యొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు

ఋత్విగాచారము

అగ్నిహోత్ర మాపాసఁజేయుట కొక ఋత్విజుఁడు నొక యధ్వర్యుఁడును మాత్రమే చాలుననియును దర్శపూర్ణమాసముల నల్వరు కావఁయుననియును జాతుశ్మశ్మమున కైదుగురును పశుబంధసమున కాఱుగురును జ్యోతిష్కోమమునకుఁ బదునాఱుగురును ఋత్విజులు కావలయునని శాతమిమాత్రము చెప్పచున్నది అశ్వలయనుచేతఁ బదునార్దుగు ఋత్విజులహీనము (రెండు మొదలు పదకొండు దినములు సాగు శుక్లము) నకును బద్దెదురుసత్రములకున (పదమూడడు మొదలు నూఱుదినములవఱకు జరుగుయజ్ఞము) నియమింపఁబడెను హోత్రచేయువిధులు బహ్వృచ్ఛాహ్మణ్యుండును (కొవతికి-వెతర్నేయు

బ్రాహ్మణములు) అధ్వర్యుడు చేయవలసినకృత్యములు చరకములను
 (తైత్తిరీయక) బ్రాహ్మణులందును మఱియును శతకథ బ్రాహ్మణము
 లందును ఉద్ధాతయొక్కవిధులు ఛాందోగ్య (తాండ్య) బ్రాహ్మణము
 లందును జెప్పబడెను ఆపస్తంబుడు తనవరిభాషాసూత్రములం
 దావిధులు ఋగ్వజసామవేదముల మూడిటియు దుం జెప్పబడె
 ననియెను హోత ఋగ్వేదముచేత సుద్ధాత సామవేదముచేత సధ్వ
 ర్యుడు యజుర్వేదముచేతను బ్రహ్మ ఋగ్వజసామవేదములు
 మూడింటిచేతను విధులు పడువుదురనెను వశువును ముక్కుచేవులు
 మూసి చంపెడు సామిత్రియు వశువుయొక్క యవయవముల స్తోయు
 వైకర్తలు మఱియుం జనుసాధ్వర్యులు బ్రాహ్మణేతరులకూడనై
 యుండవచ్చును “అంజోయూష మనుబ్రూహి” యూషసకుంజమురు
 రాయుచున్నాము మంత్రములు చదువు మీరు మావెంట
 నుండుడి” యన వాక్యము పాంశీ మనఃబడును బిగ్గరగా ను పాంశు
 మంత్రము యజుర్వేదమున సధ్వర్యుడు తక్కినఋత్విజుల నాజ్ఞా
 పించును పైవారిలకు వినఁబడనీక చమసాధ్వర్యులు యథావిధిగా
 దమలోదాము కంఠపారమ చేసికొన్నమంత్రమును గోణఁగుకొను
 చుందురు యజ్ఞముం దుపయోగించుమంత్రములం దొలఁగింపఁగా
 మిగిలినమంత్రములు కేవలాధ్యయనమాత్రప్రయోజనములయినవి
 యజుర్వేదసంహిత యనఁబడును ఉద్ధాత యతాకికస్వరనియమముతో
 హోమవిశేషములననుసరించి పాడెడువాఙ్మయముసామవేదసంహిత
 ఉద్ధాత సామవేదప్రయోగమున నుపయోగించుపాట లాకికసంగీతము
 వలె సకలజనరంజకముకాని యొకవిధమైన కరఘోష సామవేద
 సంహిత యనఁబరఁగును హోత ఋగ్వేదముయొక్క పదిమండలము
 లందలి మంత్రముల సలక్షణముగా నుచ్చరింపఁగలుగుటయే గాక
 యామంత్రార్థమును జక్కఁగా నెఱింగియుండును యజుర్వేద

మంత్రములు కొన్ని “దేవఃసవితోత్పన్నాతు” అను మొదలయినవి ఋక్కులని ఎల్వఃబడుటచేతను “అక్షితమసి- అచ్యుతమసి- ప్రాణ శంసితమసి” మొదలగు ఋగ్వజుర్మంత్రములు సామవేదమునం దుంట చేతను మఱియును “అపేరపోధ్వర్యా కి ఉ - ఉతేమనంపమః” అధ్వర్యుడా నీభృ తెచ్చుకొన్నావా- అహా తెచ్చుకొన్నాను” అను యజుర్మంత్రములు హోత యుపయోగించుటచేతను ఋగ్వేదశాఖ లన్నియును లోకప్రచారమునకు రాలేదనియుం గ్రొత్తగా వాలఖిల్య మంత్రములు ఋగ్వేదముయొక్క పదియవమండలమున దూర్వబడె ననియుం జెప్పవచ్చును- ఋగ్వేదముయొక్క యెన్నిదవయవ్యకమందు రాజపురోహితుడు రాజుం జంపుటకై ప్రయోగముచేసిన సుబంధు డనురాజుయొక్క ప్రాతపురోహితుని దాము క్రొత్తగా మంత్రము కల్పించి యది ప్రయోగించి చంపినట్లును మఱి యాసుబంధుసోదరు లాక్రొత్తపురోహితునిం దాము క్రొత్తగా మంత్రములుకల్పించిస్తుతి చేసి యాతనిదయ వడసి తమప్రాణములు దక్కించుకొన్నట్లును జెప్పబడెను “భరామేధ్మంకృణవామహవీమ్ తేదితయంతఃపర్వణా పర్వణావయమ్, జీవాతవేప్రతరంసాధయాధియేఽగ్నేసభ్యేమారిష మావయంతవ” “సమిధలను దెచ్చుకొందుము పర్వపర్వమును నిన్ను స్మరించుకొని బూజానైవేద్యముల న్నొల్పుకొందుము మా పవిత్రకర్మములను గొనసాగించి మమ్ములఁ జిరాయువుల న్గావింపుము నీతోఁచెల్మినుంకి మమ్ములం జారిపోనీకు మాయగ్ని దేవుడా” “యదద్యసూర్యఉద్యతి ప్రయక్షత్రాఋతందధ- యన్ని మ్రుచిప్రబుధివిశ్వవేదసోయద్వామధ్యందినేదివః- యద్వాభిపిత్వేఅసు రాజతం యతచ్ఛర్దిర్యేమవిదాశుషే- ఎయంతద్వోవిసవోవిశ్వవేదస ఉపస్థేయామమధ్యత- యదద్యసూరఉదితేయస్మధ్యన్దిసతతుచి-వామ ధత్తమపవేవిశ్వవేదసోజహ్వనాయ్ వచేతనే- వయంతద్వః సమాజ

ఆవృణీమహేపుత్రోనబహుపాయ్యం—ఆశ్యామతదాదిత్యాజుహ్వతో
హవిర్యేనవహ్స్యంనశామహే” అనునది సూర్యోదయ కాలమందు
మధ్యాహ్న సమయమందు సాయంకాలమం దిల్లుగటిమువ్వేళలంబగ్ని
దేవునకాచూతుర్పించుచుఁ బ్రార్థించుట కేర్పడినమంత్రములుఅరణి
యనఁకట్ట జంత్రము నృధించి యం దగ్నిం బుట్టించి ప్రాహ్లాపరాహ్లా
సాయాహ్నములం బూజించి హోమములొనర్చి క్షమయైహికా
ముష్మికసుఖము లిమ్మని ప్రార్థింపనుపయోగించుఋక్కులు వేదము
లందు లోకకావ్యములందువలె నవరసము లున్నవి

అశ్వమేధమున “సహాయభతిశ్చన” అను నశ్లీలములు
నీచశృంగారహాస్యరసములు— ఋగ్వేదము నేడవమండలమున వేద
పారకుల నుద్దేశించి “ఒకసంవత్సరము నిట పండుకొని మానవ్రతము
పట్టి బ్రాహ్మణులవలె నీకప్పలు వానకురిసిన వెంట నేతమగొంతుకులం
దిరిగి యెత్తుచున్నవి చెరువులో నెండు చేఁబలమీఁదవలె వాన
తమపైఁబడినపు డీకప్పలు మేళము సంగీతమునకు దొరఁకొనును
ఈ కప్పలొడ యావులు లేగలతోనఱచుపోల్కినందును ఈకప్పలు
డప్పితో వేగుచుండఁగాఁ జప్పన వాన కురిసినపుడు తండ్రికొడుకు
లొండొరు గలిసి మాటాడుకొనునట్లు అఖిలాఅఖిలాయనియఱచుచు
నొకదానిచెంత నొకటి చేరుకొనును ఈకప్ప లొండొంటి న్వాన
కురియుచున్నపు డుల్లాసముతో నవ్వుకొనును ఎఱ్ఱకప్ప నీటిలో
బాతువలె మునిగి పైఁజేలి గంతులిడుచుఁ బచ్చనికప్పతో ముచ్చట
లాడఁజొచ్చును గురుశిష్యులపోలిక నీకప్ప లొండొంటి ననుకరించి
వల్కుచు నీటిమీఁదంతఁదమయవయవములుబునట్లు శ్రావ్యముగా
నువన్యసించుచుండును ఈకప్పలలో నొకటి యెద్దువలె నింకొకటి
మేకవలె నఱచుచుండు నొకటి కొంచె మెఱ్ఱని దింకొకటి యాకు
పచ్చని దీకప్ప లొకదానిపోలి యొకటి లేకున్నప్పటి కన్నియుం గప్ప

పేరుననే బరఁగును మఱికప్పలు తమ నానాస్వరముల న్వేదించి చిత్రవిచిత్రముగా నటించుచుండును ఓకప్పలారా! మీరు తొలివాన కురిసినదినమునం జెలుపుచుట్టున త్రిరాత్రయజ్ఞమున బ్రాహ్మణులవలె నేకదీక్షగా రొదచేయుదురుకదా” ఈవిధమున వేదఘోష కావించు శ్రోత్రియుల తొల్కరికప్పలవంటివారని యెఁగఁతొలిచేయుముక్కులు కలవు

వ ర్ణ వ్య వ స్థ

వివిధయజ్ఞకర్మములను మునులు జనులకు విధించుచుండేకము- జనులందఱు మిక్కిలి యైకమత్యముతో యజ్ఞశాలయం దొక్కచోఁ గలిసి వస్త్రాండుదినముల చయనమునందును నూఱుదినముల సత్ర యాగమునందు సన్యోన్యసంధర్మనఁ జల్లాపసంతోషముతోఁగలసిమెలసి పొత్తుగా భోజనములొనర్చుటకును మఱి సకలసౌఖ్యములం దమ బ్రతుకులం బొడిగించుడని దేవతలం బ్రార్థించుటకును సకలజనుల కాత్మకృము కలుగఁజేయుటకు సర్వభూతత్పత్తిగా నన్నపానములు వినియోగించఁబడుటకొఱకు- వండివడ్డించువారును దేవతార్చనము చేయువారును దేవతలమహిమమునుబోధించువారును బ్రాహ్మణు లనియును దుష్టులను శిక్షించి సాధువుల రక్షించువారు క్షత్రియు లనియును కృషివాణిజ్యవశ పాలనములచేసి జనులకువివిధాన్నపాన సంభారములను కూర్చువారు వైశ్యు లనియును మఱి యీమూఁడు విధముల వారల కష్టేషములకై తోడ్పడుచు సహాయభూతులై స్వార్థ పరత యొక్కింతయునులేక కేవలపరోపకారమునకై మాత్రమే పాటు పడు నాజన్మపరిశుద్ధులగువారు శూద్రులనియును జనులకు జాతు లేర్పర్చి పరస్పరమైత్రితో మనుష్యులందఱు తమతమ జీవనకారవ మర్యాదలం బరస్పరసహవాసమున వృద్ధికావించుకొనుటకై నవ స్త

వేదములను శాస్త్రములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను బురాణమునులు
కేవల లోకోపకారార్థమైనానాదేశకాలపాత్రానుసారముగా నేర్పర్చి
రని సిద్ధాంతికరింపకలెడు

“వేదవిక్రయిణశ్చైవలేదానాం చైవ లేఖకాః వేదానాం
దూషకాశ్చైవ, తేవైనిరయగామిసఃయథైవాన్యాయవిజ్ఞాతాద్వేదా
ల్లేఖ్యాదిపూర్వకాత్, శూద్రదేవాధిగతాద్వాపధర్మజ్ఞానంససమ్మతమ్”
డబ్బుకై వేదపఠనమొనర్చువారు వేదములు వ్రాయువారు వేదము
లను నిందించువారు పఠకములోఁ గూలెవరు అవిధిపూర్వకముగా
దెలిసికొనటచేతను లిఖింపబడిన గంధమూలముగా వేదముల
నెఱుంగుటచేతను శూద్రునివలన నుపదేశింపఁబడుటచేతను గలిగిన
ధర్మజ్ఞానము సమ్మతముకాదు అనుటచేత హల్లులు మఱి యచ్చు
వ్రాఁతమూలముగాఁ బ్రచురింపఁబడిన వాఙ్మయమంతయును యధార్థ
భోధక మెంతమాత్రమునుగాదు ధనార్జనకై పరిఁకబడినవి
వేదములు పరిశుద్ధములు కావు మఱియును జీవనార్థమైహికభోగముల
సమకూర్చుకొనుట స్వార్థపరులు ప్రకటించు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియును కేవల దంధకృత్యములే మఱియు జనులకుఁ బరస్పర
ద్వేషమును కలిగించు జాతులు కసీంతయును పరిశుద్ధములు కావు

ప్రకృతి పరిణామము

జనులకుఁ బరస్పరద్వేషమును భూతహింసయును గావించు
కేవల స్వార్థపరులు నిక్కముగా నొకమ్మ కబ్బకుం బుట్టని సంకర
జాతులుకాని శుద్ధజాతు లెంతమాత్రము న్నారు. మఱియును మునులు
సర్వజనోపకారకముగను సర్వజనరంజకముగను నుకలజనులకుం బర
స్పరప్రేమానురాగకరమగుటెన్నననే నానాదేశకాలపాత్రాభిరుచిం
బట్టి వివిధవేదశాస్త్రము లనాదికాలమునుండియు నానాధానముల

నుపదేశించిరి తమతోడిపాటివారితోఁ బొత్తుగొని వారిని సుఖపెట్టి
 తాము సుఖపడెడు మనుష్యులుమాత్రమే వేదశాస్త్రానుసారముగా
 నడుచు శుద్ధజాతిలోను వారు కేవలస్వార్థపరులై భూత్రదోహులై
 ప్రాణిహింసాపరులై పరస్పరద్వేషముం బ్రతుకుమానవులు సంకర
 జాతులును వేదబాహుళ్యని డస్పవేసి చాటకతీటదు తీటదు దేశకాల
 పాత్రానుసారము దేశోగ్యమునకై సుఖనిదాహరవిహరసాధకో
 పాయములను బోధించుటకై వివిధ శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మఱియు
 వివిధ శిష్టసంప్రదాయాచారానుసరణ విధానజాతినీతులేర్పడినవి
 పరస్పరానురాగముతో సకలభూతదయతో బ్రతుకునుపాయము
 లన్నియు దేశకాలపాత్రానుసారముగా మునులు కవులు వెల్లిడించిన
 వాఙ్మయమే వేదశాస్త్రములన్నియు నని ఫలితార్థము నిశ్చయింపక
 తీటదు తీటదు ఈజగము మఱి యీలోకములోని సచేతనాచేతన
 పదార్థములు మఱి దైవకల్పితములు పురుషకల్పితములగు సకల
 క్రియలు పంచేంద్రియములు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు
 పదార్థములన్నియును జంగమస్థావరప్రాణిచేష్టలన్నియును మఱియుం
 బంచభూతములు పరస్పరసంయోగవియోగవిశేషజన్యములగు సకల
 పదార్థములును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములందు జరిగినవిజరుగు
 చున్నవి మఱి జరుగఁబోవునవి యగునన్నివిధములయిన విషయములు
 నిక్క మరయఁగా నీలోకమందలి సకలపదార్థముల కాదిమథ్యాంత
 కాలమును నిర్ణయింప శక్యము కాదు కాని లోకమును లోకమందలి
 సకలపదార్థములు నెద్దియో మార్పుమాత్రము ప్రతిక్షణము పొందు
 చున్నవని సర్వజనప్రత్యక్షానుభవచని యొప్పుకొనకతీటదు ప్రతి
 క్షణము మాటుటయే స్వభావగుగల యీలోకమందలి పదార్థము
 లివి యిట్లే మాటక వచ్చుచున్నవని సిద్ధాంతీకరించుటగాని యివి
 యిట్లే జరిగింపవలయునని పద్ధతులొనర్చుటగాని పిచ్చిగుణములు .

వాదగ్నిజలకృతివుల కాధారమును నాకనమును దిక్కును కాలమును విభాగించుట యవశ్యమైనప్పటికి నీలోకవ్యవహారార్థమై నానావిధములుగా ఘటాకాశకటాకాశాదులుగాను క్రిందమీఁదలుగాను ప్రాకృచ్ఛిమాదులుగాను వసంతాదిఋతుదినియామిసీ తిథిపక్షాదులుగా నేర్పర్చుకొన్నట్లు వేదవేదాంగములయేర్పాటు పురుషులు చేసిన కృత్రిమకృష్ణములుకాని యేటికి వంకగాని నీటికి వంకకలదాయన్నట్లు ప్రతిక్షణము మాటుచున్న దేశకాలపాత్రాన సారముగా వేదవేదాంగాచారములు మాటుచుంటచేత నీలోకమువకుఁగాని యీలోకములోనిఁ దార్థము కుఁగాని యీవస్తుతత్వమిది 'ఇదమిత్రమ్' అని నిరూపించు బుద్ధియును క్షణభంగురమౌటచే నేనంగతి నిర్ణయింప నవ్వారికి సృక్యము కాదని మాత్రమే నిర్ణయింప శక్యమగును

శీక్ష

ప్రతిబ్రాహ్మణకుమూఁడు సతని పన్నెండేండ్ల బ్రహ్మచర్యదశయందు గురుముఖమున వేదాధ్యయనము చేయవలసినది పిమ్మట గృహస్థుగా నుండఁగోరినవాఁడు పెండ్లాడవచ్చును షటియు గృహస్థుకానొల్లనివాఁడు సలువదెప్పిదేండ్లవఱకు బ్రహ్మచారియై వేదములు నేర్చుకొనవలసినదని గౌతమతపః, "ఓమ్" అని ప్రారంభించి శిష్యప్రార్థనముచేత గరువు మూఁడు శ్లోకములుగల ప్రశ్నమును జెప్పఁజూచును శిష్యబోధకై గురువు బిగ్గరగా వేదము నుచ్చరించును కొన్నిపదములు సులభబోధకై రెండు మార్లుచ్చరించును లేకొక మాటు చెప్పి "ఇతి" ఈలాగుననే యని చెప్పను కొన్నిశాఖల వసునరించి కొన్నిపదములు "ఇతి" అని గాని "అభి" అని గాని "ఆభీత్యభి" అనిగాని జోడింపఁబడును ప్రతిదినమున వది ప్రశ్నముల వేదపారము జరుగుచుండును బ్రాహ్మణుఁడు యావజ్జీవ మాచరింపవలసినకర్మములన్నింటిని విధించిన గృహ్యసూత్రములు వ్రాతసు

గూర్చి చెప్పలేదు కనుక వేదవేదాంగములను వ్రాసికొని చదువు
కొనుట బ్రాహ్మణులకుఁ గూడదు కూడదు వేషము వేసికొనుట
వాలకముకట్టుట యెట్లుదంభకృత్యములో యట్లే వేదవేదాంగశబ్దము
లను వ్రాతలోఁ దెల్పుట యట్లు బ్రాహ్మణులకుఁ దగనివని కాబట్టి
వేదవేదాంగములను వ్రాతవ్రాయ వాఁడుగాని వ్రాయఁబడినవేద
వేదాంగములు నవలోకించి చదువువాఁడుగాని బ్రాహ్మణుఁడు కాఁడు
కాఁడు గురూచ్చారణమును విని వేదవేదాంగముల నభ్యసించి
గురూపదేశముచేత వేదవేదాంగరహస్యము లెఱింగి గురూవదిష్టము
లగు నాచారమ ల నొనర్చువాఁడే నిక్కపుబ్రాహ్మణుఁడు కాబట్టి
వేదశబ్దము నిత్యము బ్రహ్మవిశ్వసిత మపౌరుష మని చెప్పఁబడెను
వ్రాత యనిత్యము తుచ్ఛము కృత్రిమము పౌరుషేయము కాబట్టి
వాగ్రూపః సరస్వతీదేవత యని వేదములందుఁ జెప్పఁబడెను
లిపికి దేవత యెద్దియును వేదములందు నిర్దేశింపఁబడలేదు వ్యాకరణ
మునఁ బేర్కొనఁబడిన “వర్ణ” అనుపదము నక్షరోచ్చారణస్వరవిశేష
ముం జెప్పనుగాని వ్రాయఁబడినయక్షరము నంతమాత్రముం జెప్పదు
మఱియును “అక్షర” అను శబ్దము నాశములేని శబ్దముం జెప్పచు
న్నదిగాని లిఖితమునుగూర్చి యంతమాత్రమును జెప్పదు ఉదాత్తా
నుదాత్రస్వరితాదిస్వరములు వ్రాసిచూపించుటయును రాగమును
వ్రాసిచూపించుటయును ఏలువడదు “స్వరతోఽపరాధాత్” అనుట
చేత విన్ని చేతమాత్రమే తెలియఁదగిన స్వరమనుప్రాణముతోనున్న
వాగర్థములను లిపియందు తెలిసికొనఁబూనినప్రయత్నమునిర్దిష్టప్రతిమ
తోడి సరసమువలె వ్యర్థమేకాక పరిహాసాస్పదముగా పిచ్చిచేష్ట
కాకున్నే? చెవితోచూచుట కంటితోవినుట నాల్కతో వాగన
గొంటయును గేవల మసందగ్ధములుకదా? శబ్దమును శబ్దార్థమును
విన్ని చేతఁడప్ప పుస్తకాలోకనముచేతసరిగాఁ దెలిసికొనఁ బ్రయత్నిం

చుట యాడువేసమువేసికొన్న మగవాడు మఱిమగవేసముతోనున్న
 (స్త్రీ)యను నొండొరులను భ్రమింపజేసికొనుట కల్లయును మోసము
 నగతాళియును నవ్వలటయును బూటకమగునుగాని సరమార్థసాధక
 మెంతమాత్రమునుగానిచందమున పుస్తకములవ్రాతలనుండి శ్రవ
 జేంద్రియైక్రగాహ్యములగు శబ్దములు యథార్థతత్వబోధకము లెంత
 మాత్రమన్గావు కావు మఱియును సాధారణముగాఁ దనయాహను
 గూలంకషముగా నెవ్వరై ననుదమవాక్కుచేతఁగాని శరీరావయవా
 కారవదర్శనవిశేషములచేతఁగాని తెలుపఁజాలకున్నపుడు చిత్రలేఖ
 నాది శిల్పపదర్శనములచేత నొరుల కున్నదున్నట్లు బోధించుట కల
 లోనివార్తకాదా? ప్రతిక్షణము నానారసములమాటుచు శ్రుతిస్వర
 గ్రామతానమూర్ఛనముల వెలయుచున్ననచేతశబ్దతత్వ మరికట్టఁబడి
 శీలఱు బిగింపఁబడి చెఱనుంచఁబడిన తప్పవ్రాతలంబట్టి వేదవేదాంగ
 ముల నెలిసికొంటిని మనులభిప్రాయమిద్దయేయని తనవీఁపుఁ దా
 సరిగాఁదెలియఁజాలకుంట తానెఱింగియును సార్ధపరుడై పంచకుడై
 జనులకన్యోన్యద్వేషమ కల్పించుచుండంతపుష్కవలె బ్రతు నెంచు
 ధూర్తుగాని లేక ధౌర్భాగ్యుఁడుగాని లేక విభ్రాంతుఁడుగానిఁ గేవల
 కరమార్థబోధకమగు వేదవేదాంగస్వరూపకశబ్దబ్రహ్మమునువ్రాతల
 చేతను బుస్తకములచేతను చిత్రములచేతను మఱి యీ మొదలగు
 నై హతౌకికసంజ్ఞలచేతను దెల్పనొల్లఁజొల్లఁడు వేదవేదాంగములు
 కేవల లోకోపకారమగు నడువడిచేతఁదప్ప వేషములచేతను పుస్తక
 ములచేతను బ్రతిమలచేతఁ దెల్పఁబడుటయుం జెవులపిల్లికొమ్ములతో
 బులిం బొడిచి చంపుటవంటిదికాదా? ఉబుసుపోని మంగలి ఎల్లితఱ
 గొఱుగునట్లతిండియమగునాదబ్రహ్మతృకాపౌరుషేయ నైదికశబ్దమును
 నైఖరీరూపముతోఁదేవళంబులం గృత్రిమములగుదేవతావిగ్రహముల
 వలె “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను న్యాయముగా ననాదిగా

సహంకారమమకారవశమన విభాంతమాసనులగు ప్రాకృతజనులు
 పరస్పర మనకరించుచు వేదవేదాంగము లి పని యుచ్చరించు శబ్ద
 ములు వ్రాసిసపుస్తకములు మఱియును జనులకుఁబరస్పరద్వేష మొద
 వించి ప్రాణహింసకుం బురికొల్పుచు నాచరించినకర్మములన్నియును
 ధూర్తకల్పితములుగాని యథార్థములు కావు కావు లౌకికవ్యాప
 హారిక దుఃఖముల నృణపించి చిత్తశాంతికలిగించి తరింపఁజేయుముఖ్య
 సాధనముగా నవ్యక్తి వత్తీంద్రియ మపౌరుషేయము నిత్యము పర
 మార్థస్వరూపమగు నాదబ్రహ్మమును “అగ్నిమితేవురోహితమ్” అను
 వ్యావహారికశబ్దమూర్తి స్థాపించియు సశరీరదేవతకు శరీరంబన్ని
 దేవాలయములందు విగ్రహములం బ్రతిష్ఠించియును దేవతోపాసనో
 పాయముగా గమూర్తు య మూర్తులు కల్పించి పరమకారుణికులతీం
 ద్రియద్రవ్యలు సర్వజగదుఁకారవరాయణులగు మునీశ్వరు లనాది
 కాలమునుండియును వేదవేదాంగశబ్దప్రపంచమును శ్రౌతిస్మార్తాది
 కర్మప్రపంచమును బన్నిరి మునీశ్వరుల ముఖ్యాభిప్రాయము సకల
 జనులును బరస్పరప్రేమానురాగముల పొత్తుగొని కలిసమొల
 హాయిగా నిహపరములులరించుటకేకదా యట్టిచో నహర్దివముం
 బ్రతిక్షణము న్మాటుచున్న కాలమునఁ బ్రమాదముచే వేదచోదిత
 ధర్మములు నశించునేమో యని వంశపారంపర్యముగా ఋషు లుచ్చ
 రించిన వైదికశబ్దము లుచ్చారణభేదముచేతను స్వరవై పరీత్యము
 చేతను ఋషులయద్దేశములకు భిన్నార్థములకును భిన్నకర్మములకును
 మూలమగుతీరున దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రవచనప్రాతి
 శాఖ్యభేదము లనంతసంఖ్యాకములగుటచేత సశరీరుండగు భగవంతున
 కుపాసనాసౌలభ్యమనకై జగదుపకారకార్యధురీణులగు ఋషులు
 కన్ని నవాక్మయమును శ్రౌతిస్మార్తకర్మములను దేవతావిగ్రహము
 లను క్షేత్రములను దీర్థములను స్వార్థులై తమతమకొరిగిన యైహిక

సుఖసాధనోపాయముల న్నావించి సకలజనసమ్మతి సరయ కొంటిగొట్టు రాకాసులై తాఁ బట్టినకుండేటికి మూఁడేకాళ్ళని యహంకారమను కారబద్ధులైతమలోఁదా మొకరితోనొకరికి సరిపడక మతభేదవాదము లతోఁ గాట్లాడుకొని తన్నుకొనుచు సూర్యున కావుపాలుగాక బట్టె పాలపాయసము నై వేద్యమొనర్చువారు సరకగాములని నిందించుచు పరస్పరద్వేష మొదవునట్లు తెలిసీతెలియక మునులేర్పచ్చినదారిలప్పి యేదారియుం దోచక తుద కుభయప్రభువుఁ గుచున్నారు

యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ

పూర్వకాలమునకుఁ దగినవేదవేదాంగాచారకర్థతు లిప్పటి కాలమునకు సరిపడవుకావున నిప్పటికాలమున నెట్లు సకలజనులకుం బరస్పరమైత్రి యేర్పడునో సకలభూతదయ యెట్లుకొనసాగునోయా ప్రకారముగా వేదార్థమును శ్రౌతస్మార్తాచారములనుమార్చుకొనక తీయదు కాలోచితవర్తనము సమయోచితయుక్తియును సర్వజన సమ్మతాచారమును లేనివాఁ డొరుం సుఖపెట్టి తా సుఖకడనేరఁడు “వేద మింద్రియగోచరమగు పాంచభౌతికపదార్థమనియు నావేదము మనుజులందుండుట వరికించి యామనుష్యులు పరస్పర మావేదమును గ్రహించిష్కృతినుంచుకొని భారణముచేసికొని స్మరింపఁజేయుచు వృద్ధులు వ్యవహరించిన శబ్దస్వరూపమే వేద మని సమ్మవలయును మంత్రము బ్రాహ్మణము మొదలగు వేదనామధేయములనాది కాలమునుండియువ్యు లందువ్యవహరింపఁబడుటచేతవేదశబ్దములనాదులు” అనికుమారిలభట్టు సిద్ధాంతీకరించెను కాఁబట్టియీజగమునకుఁగాని జగమునందలి జంగమ స్థావరప్రాణిసృష్టికిఁగాని మఱి వేదశబ్దములకుఁగాని ప్రారంభప్రవృత్తి కాలము నిర్ణయింప నెవరితరమును గాదు అనాదిగా నీసర్వకలపంచ సృష్టిజరుగుచున్నది కావున నొక్కవేదములే యనాదు లన నేల

సచేతనాచేతనపదార్థములన్నియును శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణవిశేషములు సకలపదార్థములనాదిగా మాఱుచు వచ్చుచున్నవి ఈలోకస్థుష్టికాదిమధ్యాంతకాలనిరూపణము చేయఁదరముకాదు నూతనమడమేరఁ బాఱుచున్న కృష్ణానదియొక్క నీరు ప్రత్యంగుళముమేరను దేశకాలపాత్రలంబట్టి మాఱుచుండియును గృష్ణానదియొక్క నీరే యనఁబడుచున్న ట్లనాదికాలమునుండియు నానావిధముల దేశకాలపాత్రానుసారముగా సచేతనాచేతనవస్తువులును మఱి వానిగుణప్రకృతులు వివిధగతుల మాఱుచున్నప్పటికానదీపర్వతాదిసంజ్ఞలు జడములకును తృణగుల్మలతావృక్షాదిసంజ్ఞలు స్థావరప్రాణులకు కీటపక్షిపశుమనుష్యాదిసంజ్ఞలు జంగమప్రాణులకు ఛందోభాషాదిసంజ్ఞలు శబ్దంబునకును మాఱుకున్నవి బాల్యయావసవార్ధకడశలందు దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రతిక్షణమును మనోవాక్కాయచేష్టలను మాఱుచుండియును మనుష్యాదిదేహధారులు తమతమనిర్దిష్టజాతిసంజ్ఞయెడ మాఱుకుంట సర్వజనసాధారణానుభవమేకదా ? కాఁబట్టి వేదాంగములు శ్రౌతస్మారైచారములుమఱియును లోకములోని నానాభాషలు వ్యవహారములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననాదికాలక్రమమున మార్పుచెందుచున్నప్పటికిఁ దమతమవేదవేదాంగసంజ్ఞను శ్రౌతస్మారశిష్టాచారసంప్రదాయాదిసంజ్ఞను సంస్కృతప్రాకృతాదిభాషావిశేషసంజ్ఞను మఱి యార్యమేచ్ఛాదిజాతివిశేషసంజ్ఞను మాఱుకున్నది కాఁబట్టి ఇప్పటి వేదవేదాంగములకు నానాభాషలకు నానావిధప్రాణులజాతులనీతులకు గుణములకు చేష్టలకు మఱియు నిప్పటి నకలలోకవ్యవహారములకు మాఱుదలచూచుకున్నవి. సంజ్ఞలుమాత్రమే సంజ్ఞచేతఁదప్ప మనోవాక్కాయకర్మవ్యవహారక్షంతయుం బ్రతిక్షణము మాఱుచున్నది ఆసంజ్ఞ యహంకారముఖ్యము మఱి యహంకారము శరీరస్మృతిమూలముమఱియూ దేహ

స్మృతి సుమత్యుమూర్త్యుచరణాద్యవస్థలందు సూక్ష్మబీజరూపముగాను మఱియును స్వప్నజాగ్రదవస్థలందు స్థూలస్థూలతరరూపమై యాది మధ్యాంతరహితమై త్రిగుణమయమై యచింత్యవైభవమగు బాలా త్రిపురసుందరీలీలావిలాసమై మెయుచున్నది ఈ స్మృతియనంతవిధ ములం బ్రవృత్తునివృత్తులం జెందుచున్నది కాబట్టి “యావృశీభావ నాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అను వాక్యానుసారముగా నెవరెవరి పమ్మక మెట్లుండునో యాదిభము సకలవస్తుతత్వము వారివారికగవడు చుండునని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు కాబట్టి యీలోకములో జనులకుం బరస్పరద్వేషముంగలిగించి వారివారి నిద్రాహార విహారసౌఖ్యములకు భంగకరముకాకుండెనేని యాస్తిక్యముకానీ నాస్తిక్యముకానీ యార్య మతముకానీ మ్లేచ్ఛమతముకానీ వైదికముకానీ పాపండుముగానీ యేదేశకాలపాత్రములననుసరించు మతెట్టికులజాతిమతాచారములు గొననీ రవంతైన నిహవరములలోఁకము కానేరదు కానేరదు ”అపి మాపంమపంకృత్వా ఛందోభంగంనకారయేత్ ” బ్రతికిన దూరు, మానినది మందు మఱియును సకలజనోపకారకమైనచో జనాచారము లెట్లున్న నేమి? ఆకలితీర్చినదన్నము, దప్పికతీర్చినదిపానము, తన్ను సుఖ పెట్టిపవాడు దేవుడు జనరంజకమైనవలుకు వేదము, జనానురాగతర మైనది శిష్టాచారము “సర్వే జనాః సుఖినోభవంతు” అని యవార్దివము న్నోరినవాడు పురుషోత్తముడు

వేదమనఁగా జ్ఞాపకము- శ్రుతి యనఁగా జెవులతోవిన్నది స్మృతి యనఁగా బెద్దలు జ్ఞాపకముంచుకొమ్మనియుపదేశించిన సంగతి బ్రాహ్మణులు చెప్పినవలుకులు బ్రాహ్మణములు సంక్షిప్తముగాఁ జెప్పినవద్ధతులు సూత్రములు- వేదముల కవయవములు వేగాంగ ములు- ఉపన్యాసములు వ్రువచనములు- నేర్పఁబడునవి శాస్త్రములు- తర్కనములు సకలవస్తుతత్వజ్ఞానసిద్ధాంతములు కాబట్టి లిఖితరూప

మున సనాదికాలమునుండియుంబై వివరించిన వేదశ్రుతిస్మృతిబ్రాహ్మణ
 సూత్రవేదాంగప్రవచనశాస్త్రుడర్చనాత్మకవాఙ్మయ మున్నదా లేదా
 యని తర్కింపఁగా లేని దేవుఁడు స్నేఁడు- అత్యంతాభావమునకుఁబూత
 భవిష్యత్కాలముల మార్పులేనేలేదు ఉన్నదిపోదు లేనిదిరాదు
 కాబట్టి జనులు పరస్పరబోధకై యనాదిగా నేర్పర్చుకొనుచున్న
 నామరూపముల గుర్తులుపాధులతోనే జగమువలె క్షణక్షణము
 నానావిధముల మాఱుచున్నవి కాబట్టి యిప్పటిలోకమునుమఱి
 సకలలోకవ్యవహారములును నామరూపవిశేషభేదములతో సనాదిగా
 వాస్తవములై యున్నవని సిద్ధాంతీకరింపకతీతిదు ఈనామములు
 మఱి రూపములు నిదివఱకు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననంత
 విధముల మాఱుచుమాఱుచు ప్రస్తుతమిజగముగాఁ బ్రతిక్షణము
 న్దమమాఱువల న్దోఁడనీక మార్పుచెంద కిట్లేయనాదిగానున్నవిధమున
 నల్పబుద్ధులు భ్రాంతులై “ఇషేత్వా”అను మొదలగు వైదికశబ్దము
 లనాదునియు నపౌరుషేయములనియును నమ్ముచున్నారు పరమార్థ
 దశయందు వేదములే లేవను జగద్గురు వాక్యము నవలఁద్రోసి
 ఛాందసుల నేమనవలయును ? “ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్ -
 సోఽయం దేవదత్తః” అను వాక్యములంబట్టి నామరూపములచే
 మాత్రమే మాఱుచున్నదికాని యీలోకవస్తువులన్నియు నాది
 మధ్యాంతకాలములం దున్నవే

“నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే”అనుశ్రుతికి స్వార్థ
 వరతలేక సకలభూతదయాపరుఁడై లోకోపకారమునకై మాత్రమే
 బ్రతికెడుపరమభాగవతున కెంతమాత్రమును విధినిషిద్ధములు లేవు
 లేవు- పరమభాగవతుని చర్యలన్నియుం జంటిపాపనిచ్చేష్టలవలె
 మనుష్యులై నవారిందఱికిని ముద్దుముచ్చటయున్గాక మానవుమానవు
 “యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగవిహీనః- యస్య

బ్రహ్మణి రమతేచిత్రం నందతి నందతి నందత్యేవ మాశ్నిన కుంభ
 వరిరక్షణధీర్నటీవ, బ్రహ్మవలోకనధియం సజహతియోగీ"అను
 వాక్యములకు స్వార్థపరతలేక సకలభూతదయామయుడైనవాని
 చిత్రమే బ్రహ్మశాస్త్రపరవశమటగుచేత సట్టిపుణ్యాత్ముని మనో
 వాక్కాయకర్మము తెల్లుండినప్పటికిని లోకులకు మిక్కిలి సంతోష
 కరులేయగునుగాని ద్వేష హేతువులు కావనియును సంసారపుం
 జిక్కులలో మెలగుచుండియును నానామతిములుగల జనులతో
 వ్యవహరించుచుండియును యోగియైనవాడుతనయంతిన్నసకుఁగాను
 క్రోధలోభమోహమదమత్సరిము లంటనీక కేవల లోకోపకారము
 కొఱకే తనజీవనము గడపునని తాత్పర్యము

లోకవ్యవహారము

సకలలోకోపకారముగా నేను నాది యనునహంకారమను
 కారములను తనకన్న వేఱుగానున్న జగత్కార్యములను బరికొను
 స్మృతియున్నంతవఱకు సంసారులు తమనేరములుదై వము మోపక
 తమపౌరుషలోపముచేతనే స్వపరహానికృత్యము లొనర్చుచున్నా
 మనియు మఱియి పాపకృత్యములనుండి తమ్ము మఱిలించి తమ
 బ్రతుకులం బరోపకారముగాఁ గొనసాగించుమని పరమభాగవతుల
 సహవాసము విడువకుండవలసినది సకలశ్రుతిస్మృతులను నానావిధ
 ద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతనాస్తికాస్తికమతవివేచములను సమన్వయ
 ముగా నందర్పించఁజేసినపుడు తేలెడుపర్యవసానఫలము "అస్తిభాతి
 ప్రియమ్-సచ్చిదానందలక్షణమ్"అను బ్రహ్మజ్ఞానహేతువైన సకల
 లోకోపకారకప్రవర్తనమే దేశకాలపాత్రానుసారము జనులందఱు
 గ్గలసిమెలసి పరస్పరప్రేమానురాగముతోనిహసౌఖ్యములుపొందుట
 కొఱకేపరమకారుణికులుసర్వసములు తపోధనులు సర్వజ్ఞులగుమునులు

మానుష దేహధారులై ధర్మాచరణవ్రతదీక్షితులు కామచారులు
సర్వస్వతంత్రులగు సంసారులవలె నటించుచు సకలశాస్త్రములం
జతుర్విధాభినయవిశేషములచే ననాదికాలమునుండియుం దమతోడి
పాటిమనుష్యులకు బోధించుచుం బరమభాగవతప్రసిద్ధి న్నాంచు
చున్నారు

ఋగ్వేదమునందు సూక్తములు (మంత్రములు) అనువాకములు
(మఱుమఱలధారణార్థమై పరింకవలసినవాక్కులు) మండలములు
(గుంటులు) వర్గములు (తరగతులు) అధ్యాయములు (ప్రత్యేక
మొక్కయంశమంగూర్చి వయవన్యాసములు) అష్టకములు (గ్రంథ
విభాగములు) కొన్ని సంఖ్యలయొక్క వెరసిమొత్తములు, అనియును
తైత్తిరీయకమందుఖండికలు- అనువాకములు- ప్రశ్నములు- అష్ట
కములనియును- శారకములందు గ్రంథములు- స్థానకములనియుం-
గలవు- శతపథబ్రాహ్మణము వప్తిపథబ్రాహ్మణములు నూఱునఱు
వదియు సభ్యాయములు కలవి- యతీయము ప్రపారకము (నోటివల్లిన
చేయవలసినగ్రంథము) ఆహ్నికము (ఒక్కదినమునఁ జెప్పవలసి
నన్నివాక్యములు) పర్వము (గ్రంథమనందలి హద్దులు) మొదలగు
నామములుకూడఁ గలవు కాఁబట్టి కరవిన్యాసమునఁ గలుగుమూఁగ
ప్రాతఃతేత సమగ్రముగా నభిప్రాయము తెలియఁబడదనియే ప్రాచీను
లందఱును సకలవేదశాస్త్రములు స్వయముగా స్ఫుటముగాఁ దత్త
దర్థబోధకమగునట్లుదాత్రాది స్వరవిశేషముల వాఙ్మయమొసర్చి
జనులకు విన్పించిరి కనుకనే శ్రవణమవసనిధిధ్యాసప్రచారము తొల్లి
కలిగెనుగాని యీమూఁగప్రాతలు పుస్తకములు లేనేలేవు దేవత
లను విగ్రహరూపముల దేవాలయములం దగఱుర్చినట్లు- కేవల గత్సం
కల్పములకుఁ బ్రతినిధులుగా మేఁకలు మొదలయినదంతయులను యజ్ఞ
వాటములంగు బలికావించినవిధమున శ్రద్ధబ్రహ్మమును శ్రావ్యము

చేయఁజాల కల్పబుద్ధులకు మూఁగ్రవాతపుస్తకములం బ్రచురించుచున్నారు ఈమూఁగ్రవాతలవలన నొకప్పుడు వికరీతబుద్ధులగు స్వార్థపరులు యధేచ్ఛమతానుసారముచేసి కంటికుంచవలసినది తుంటి కుంచుచు మంచితబదులు కీడొనర్చుచుంటయు స్థలుగుచుండును నామ రూపములు రెండింటిలో నామము కేవల శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమగు శబ్దము రూపము కేవల నయనేంద్రియగ్రాహ్యమగు నాకారము శ్రవణేంద్రియము తనశక్తికొలంది యథార్థమగు ధ్వనిని గ్రహించును గావి లేనిచప్పుడు నిర్వణబోదుగాని కన్న చీకటి నాకాశపునల్పు నెండమావులజలప్రవాహతరంగములను మఱి యథార్థమగాలేని దిగంతరేఖను గ్రహనక్షత్రామండలాద్యాకారవిశేషములను వాస్తవముగాఁ జూచును కాఁబట్టి శ్రవణేంద్రియము గ్రహింపఁగలిగినంత యథార్థవస్తుతత్వము మఱియొందియమైనను గ్రహింపఁజాలదు శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యపదార్థము నిశ్చయముగా రూపబ్రహ్మమనిగాని యాకారబ్రహ్మమనిగాని లోకక్షసిద్ధి లేదు మఱియును వాక్కు సరస్వతీదేవి యనఁబడెనుగాని రూపము సరస్వతీదేవి యనఁలొకవ్యవహారము లేదు శ్రుతి యనియును స్మృతి యనియును శ్రవణధర్మ ప్రవృత్తికిని మఱియు స్మనోధర్మప్రవృత్తికి నవకాశముకలుగుటచేత “ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః” అని శ్రుతి విధించెనుగాని “లిఖితవ్యః విలోకితవ్యః” అని చెప్పలేదు, “ద్రష్టవ్యః” అనుచో జ్ఞాననేత్రముచేతఁ బరికించుటగాని చర్మచక్షువుచేఁ జూచుట యని యర్థము కాదు “అశరీరమాత్మా” అనుశ్రుతినిబట్టి బ్రహ్మమును జ్ఞాననేత్రముచేఁ దెలియవలెను మఱియును శ్రోత్రేంద్రియ మశరీరమగు నాకాశమే కాఁబట్టి శ్రోత్రేంద్రియము తక్కిన యింద్రియములవలె సనిత్యమగు పార్థివము కాదు కనుకనే శబ్దము నిత్య మనియు నపౌరుషేయ మనియును బ్రహ్మ మనియును జెప్పఁ

బడెను ఈజగమున దశరీరాకాశగుణముగు శబ్దమొక్కటియే నిత్యసత్యపదార్థము తక్కినస్వర్పరూపరసగంధములువ. నోవిభ్రాంతి కృతము లెండమావులవలె మిథ్యలు. కాబట్టి శ్రుతియనబరచిన వైదికశబ్దము నిత్య మపౌరుషేయము బ్రహ్మమనియును సిద్ధాంతిక రింపబడెను సకలవస్తువుల కాధారమైనిత్యశబ్దగుణముచేతమాత్రమే “శబ్దగుణకమాకాశమ్” అని తెలియబడి “ఆత్మసతకాశఃసంభూతః” అని జనుల యాస్తిక్య మభివృద్ధిచేయుటకై ప్రతిపాదింపబడి యెవ్వరికిం బట్టుబడక కేవలబుద్ధిగోచరమైన యాకాశముకన్న యీ జగమునకు మూలమెద్దియును లేదు

నా ద బ్ర హ్మ ము

“ఆహతోఽనాహతేశ్చేతి ద్విధానాదోనిగద్యతే ఆత్మా వివక్షమాణోయంమన ప్రేరయతేదేహస్థం వహ్నిమాహంతి సజాతః ప్రాణాన్ ప్రేరయతి మారుతమ్, పావకః ప్రేరితస్సౌధక్రమాదూర్ధ్వ మధశ్చరన్ నాభిహృత్కంఠ మూర్ధస్సుపారభవతినధ్వనిఃయోగ్ని సాయోగాత్తన్నాదోఽభిధీయతే. సకారం ప్రాణనామానం దకార మనలం విదుః చైతన్యం సర్వభూతానాం నిర్వృతిః భోగదాత్మనాం నాదబ్రహ్మ తదానంద మద్వితీయ మపాస్మహే, అనాదినిధనం బ్రహ్మశబ్దతత్త్వం యదక్షరమ్ వివర్తతేఽర్థభావేన ప్రక్రియా జగ తోయతః” సకలజగత్కారణమగు నాత్మ పలుకనిచ్చగించి మనస్సును ప్రజేరేపింప మనస్సు జరతాగ్ని నాయగ్ని ప్రాణవాయువు న్నదలింప నాదముపుట్టెను సకారము ప్రాణవాయువును దకార మగ్నిని దెలుపును గనుకప్రాణాగ్నులనుండి నాదముపుట్టెను “చత్వారిశృంగాశ్రు యోఽస్యపాదాద్వేశ్చీరే సప్తహస్తాసోఽస్య త్రిభాజద్ధోవృషభోరో

రవీతి మహోదేవోమత్ర్యాన్ ఆవివేశ"- నిర్గుణమగు పరబ్రహ్మకు
 "తదైక్షత" అనునట్లు వలుక నిచ్చయ్యెదవఁగా నాయుచ్చాశక్తి
 మనస్తత్వమును ప్రజేరేఖ నామనస్సు జరరాగ్నిం బ్రజ్వలింకఁగా
 నాయగ్ని గాలింబుట్టింపఁగా నాప్రాణవాయువు క్రమముగా సూర్య
 ముఖమై నాభిహృదయకంఠముఖములనొరసి మనుష్యులకు వైఖరి
 యనుధ్వనిని బుట్టించెను ఈనాద మాహతమనియు సనాహతమనియు
 రెండు విధములు యోగులు మునులు మాత్ర మనాహతనాదమగు
 వరావశ్యంతీమధ్యమాఖ్యలనెసఁగు ధ్వనిం గనిపెట్టఁగలరు ప్రాకృతు
 లగు మనుష్యులు కంఠనాదమునుమాత్రము వరికింపఁగలరు సమస్త
 భూతములకుం బ్రాణము సకలప్రాణుల కుల్లాసకరము నిత్యసత్య
 ముక్తబుద్ధస్వరూపమగు నీనాదబ్రహ్మమే యీశమస్తజగమును
 మతీయు సర్వజగత్కారణము సగుచున్నదని వరమయోగుల
 సిద్ధాంతము

నామము - ఆఖ్యాతము - ఉపసర్గ - నిపాతములను నాల్గువిధము
 లయినపదములు నాల్గుకొమ్ముల - భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములు
 మూఁడును పాదములు - అనాహతము - ఆహతము అను రెండు
 విధము యిన కార్యకారణరూపములై యనిత్యములగు వజ్రాత్మక
 ధ్వనియును కేవల శబ్దాత్మకనిత్యధ్వనియు సనురెండుతఱు - ఏడు
 విభక్తులను నేడుచేతులుంగలిగి - ఉరము కంఠము శింస్సు లను
 మూఁడుస్థానముల న్గట్టబడి భక్తాభీష్టసంపదలను వర్షించుచు మర్త్యుల
 నావేశించి స్ఫోటాఖ్యమై నిత్యమై నిరవయవమైన శబ్దబ్రహ్మము
 యొక్క తేజస్సు స్వయంప్రకాశమానమై యలరుచున్నది కాబట్టి
 శబ్దబ్రహ్మము కకారాదిహల్లులతోఁగాని అకారము మెదలగు వచ్చు
 లతోఁగాని వాతమూలమునగానిమత్తెట్టిగురుఋతుతోఁగానిమత్తెట్టి
 మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁగాని వెల్లిడింప సశక్యమైనప్పటికి

మునులు లోకోపకారమునకై యతీంద్రియశబ్దబ్రహ్మమును దేవునకు విగ్రహమునల్పించినట్లు నాదబ్రహ్మమునకు వేదమును విగ్రహమును గల్పించిరి శాఖాగ్రచంద్రిన్యాయముగాఁ జంద్రఁడగవడినవిమ్మటనే శాఖనబట్టి చంద్రుని జూచిని యాశాఖ మఱి నిష్ప్రయోజనముపేక్షణీయము ననావశ్యకము స్వర్గము మఱి యన్నవృత్తికి లేని వస్తువుతీరున నయిపోవునట్లు మఱి చరవునేర్చు సిద్ధించినమీఁద ఓసమాల గుణితముల నభ్యాసము బొత్తిగామానుకొన్నట్లు లోకోపకారకనస్త్వవర్తనము కొనసాగి-కొలందిని నాదబ్రహ్మముయొక్క బొమ్మలుగాఁజేయఁబడిన వేదవేదాంగముల యుక్కట పరిమథాగవతులకు మిద్దెయెక్కినవారికి మఱి నచ్చెనతోఁ బనిలేనట్లు పుక్కిటి పురాణముల వేదవేదాంగశబ్దజాలముతో నవసరములేదు.

త ర జ్యో పా య ము

“నాలుగుకొమ్ములు మూడుకాళ్ళు రెండుతలలు ఏడుచేతులు గలిగి మూడుతెఱఁగుల గట్టఁబడిన మహాదేవుఁడని పేర్కొనఁబడిన యెద్దు మానిసుల పాలయినది” అట్టి యెద్దుగ్ని యని పూర్వమీమాంసకుఁడును శబ్దమని వైయాకరణుఁడును బ్రతిపాదించిరి శృంగపాదశీర్షహస్తవృషభశబ్దముల యథేష్టార్థముల చెప్పుటయును జడములగు నగ్నిశబ్దములం జీవజంతువుగాఁ బ్రతిపాదించుటయును కవి గాని భ్రాంతుడఁ గాని చేసినకల్పనముగాని వాస్తవముగానా? అశరీరాత్మకు బొమ్మకట్టి యుపాసనాసౌలభ్యముకొఱకై లోకోపకారపరాయణులు స్వభూతదయాకురులై పరస్పరప్రేమానురాగములతో మనుష్యులనోన్యసౌఖ్యకారులై బ్రతుకుటకై స్వర్గపదభాదూర్ధ్వలోకములను బ్రాహ్మణక్షత్రియాదిజాతులును బ్రహ్మశ్రాద్ధాద్యాశ్రమధర్మములను వివరించు వేదవేదాంగచోదితకర్మా

చారనిష్టసూత్రదానివిశేషముల గల్పించినారు. బాహ్యముగాఁ జూచిచెప్పకతీతముకదా? కాఁబట్టి స్వాధ్యక్షులతమాని శేవల లోకోపకారముకొఱకైమాత్రమే బ్రతీకెడుసజ్జనులవలుకునే వేదములు మఱి వారఁనడువడియే వేదచోదితధర్మమని సిద్ధాంత రింపకతీతము తాననభవించినశబ్దస్వరూపరసగంధములైత్యే వేద్యములే గాని చతుర్విధాభినయముచేత నెట్లయిననువాస్తవముగానున్నతీరునదా విన్నధర్మని తాఁగన్నరూపము తనకుఁ దాఁకినగాలి తాఁ దిన్నచవి తాముఁగొనినతావిం బరులకుఁ దెల్ప నెవరికిం దరముగాక పోయినను శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బ్రత్యక్షాద్విషమాణములచేపస్తుతత్వము న్గొంతవఱకు సూచింపవచ్చునని తెలిసికనర్వజ్జలగుముకులు పామరబోధకై వేదశాస్త్రములఁబన్ని వానివలన జనులకుఁ గ్రహ్యకముముగా నోనిమాఁ గుఱింత మభ్యసంపదజేసి బాలురకు వాచకముపట్టించు బడిపంతుళ్ళనలె ననాదికాలమునుండియును మిగిలినవిషయచారపండిత నామములతో బాలురకు పస్తుతత్వజ్ఞానాభివృద్ధికై దేశకాలపాత్రాచారముగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములం బ్రకటించుచున్నారు ఆభినయములే వేదవేదాంగాద్విగంధరూపకవాఙ్మయమును దేవాలయాదివివక్షేత్రములు వివిధయజ్ఞములు సుస్తశౌతిస్మార్తకర్మములు సకలచేష్టలును నానాజాతిమతాచారములు వివిధశిష్టములు క్షుతత్రయంత్రములు చుట్టియు జగమందలి మనుష్యులందున్న నాసురమానవిశేషములన్నియును అన్నియును ఈలోకములోని నాకాపదార్థముల జడములు చేతనములుజంగమస్థావరచాణులు నానావిధకుములు జాతులు కర్మము లాచారములు చేష్టలు వేయేలషణోవాక్యాయకర్మములు సశరీరాశరీరపదార్థములన్నియు ననాదిగోస్థులసూక్ష్మస్కృతవృత్తవశతో నానావిధములసృష్టిసితినాశములుం బ్రతిక్షణము మూలుచున్నవి జనులన్యోన్యద్వేషములతోఁ బర

స్వరముహానిచేసికొనుట యధికముగా వెల్లిడించు కాలముకలికాలముం
జనులు పరస్పరానురాగముతో సంతృప్తాంతరంగులుగానున్నసమ
యము కృతయుగము స్వభావముగా ఋతువులు మాటుచున్న
విధమున నొక్కొక్కసమయమునందు జనుల యాచారవ్యవహారము
లొక్కొక్కతీరుగా నుండును కృతయుగము సకలజనాన్యోన్యప్రేమాను
రాగసంతోషములకుం బంటకాలము కలియుగము జనులకుం బరస్పర
ద్వేషమునొదవించు గొడ్డుకాలము సామదానోపాయములకంటె
నిహారతరణోపాయములు మఱి లేవు మునుపులేనివస్తువుక్రొత్తగా
నివుడు కలుగుట కుండేటికొమ్మువలెనసంభవము అత్యంతాభావవదా
ర్థముకాలత్రయమందునత్యంతాభావమే వాస్తవమగుప్రతివస్తువునొక
సహజపద్ధతి ననుసరించి యనుక్షణము నానారూపముల మాటు
చు డును చెవిచేతమాత్రము గ్రహింపవగినధ్వని ప్రతిక్షణ మెట్లు
మాటుచున్నను నియనేంద్రియక్రావ్య మెన్నడు గాకుంట సహజ
వాస్తవపద్ధతి

కాల్ప నిక జగత్తు

సహజపద్ధతికి వ్యతిరేకముగా నెట్టివిద్వాంసుండునడువనేరడు
చెవితో రూపమును మఱియుం గంటితో శబ్దమును బరికింప నెవరికిం
దరముకానట్లు పంచే ద్రియబద్ధులైన ప్రాకృతమానవు లతీంద్రియ
ద్రవ్యలు భగవంతులగు గౌతమవాసాదిమహర్షులలోకోపకారార్థమై
తాఘాచంద్రన్యాయముగా బోధించిన వేదశాస్త్రములయభిప్రాయ
మున వ్రాతపుస్తకముల మూఁగసంజ్ఞలచేతను మఱియును స్వార్థ
పరులై యింద్రియవివశలై యల్పజ్ఞులై తామున్నస్థితి మఱుంగునెట్టి
కూటికొఱకుదంభ వేషములతో “భూసురులము శ్రోత్రియులము దేవుఁడు
మా కగపడుచున్నాఁడు మేము చదివిపనియే వేదములు మేము

బోధించినవే శాస్త్రములివిగో యీవు స్తకము లీ వాతలీగంధములు
 బ్రహ్మవిరచితములు బ్రహ్మచాఖమునుండి మేముమాత్ర మూడివడి
 నాము మేము వేదశాస్త్రపు స్తకములుతిరుగవై చుచు మ క్కుమూసి
 కొని యేమేమో మంత్రతంత్రములం బనిగొనియందుము మేము
 నీటం బ్రత్యహము న్మమ్మాటు మునిగెడ మితరుల స్పృశించు
 మాదిమడినీరు మాదిమడియగ్ని మాదిమడిగాలిమేముమిక్కిలివవిత్తు
 లము మామంత్రమహిమచే లోకము త్రైకిందు చేయఁగలము
 మీకాఁకలిబాధ లేకుండఁ జేసెదము మీయింటిలోని తినుబడిపదా
 ర్థము మాయింట నుంచివేయుఁడు మేము వీరాధికారులము మేము
 యతులము మిమ్ములను మేము దీవించుము మాయాశీర్వాదమున
 కభీష్టసిద్ధియగును మేము పుణ్యాత్ములము శ్రోత్రీయలము శిష్టాచార
 వరులము మాకులము పవిత్రము మాశరీరము పవిత్రముమాజన్మము
 పవిత్రముమావంట పవిత్రము మాకుండ పవిత్రము మాయూపిరి పవి
 త్రము మే మాడుమాట మే మొసర్చుకర్మము మా నడువడి యంత
 యును వేదచోదితధర్మమే" యని కనులు మిటకరి చుచు నానావికా
 రములుగా జాట్లు బొట్లు కట్లు చాల్చి యాగములమివతో వామా
 చారమునెవమున మద్యమాంసాశనులై వశువులం జంపుదుం బామ
 రుల బెడరించి ప్రయోగవేత్తలమనియుభూతవైద్యులమనియు తామొ
 సర్చు సకలకర్మములు వేదప్రొక్తములని సారకాయులునటకుచు వంచ
 కులై దంభవేషములతో నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించిస్వకుంటంబ
 పోషణముకై తఱులవడు దుర్జనులతో నిండినకాఁముకలియుగము
 తామసల్పినమంచి నేడ పెట్టెలలోఁ బెట్టి యెవ్వరికైన నెఱుఁగనట్లు
 తాళముబిగించి మఱియును దుచుచేసినచెడుగు నేరములకై బహిరంగ
 ముగా నేడ్చుచు తమయవరాధము లందఱియెడట నొక్కకొనుచు
 స్వార్థిచరతలేక సామదానములను రెండుపాయములచేతమాత్రమే

పరుల కుపకార మొనర్చి యొరులనుఖ పెట్టి తాము సుఖపడుచున్నట్టిక
 మోషితె స్వచ్ఛమైన తమయంతరంగమును సర్వజనులకు న్యెల్లిడి
 యొనర్చుచు “మూఢు మింద్రియవివశులము కించిజ్ఞులము మావలన
 నగుచున్న లోకోపకారకములగు మంచికనులకు జగత్కారణమై
 సర్వశక్తియై భక్తవత్సలుడైన దేవుడే మూలము మాచేయుచెడ్డ
 పనులకు మాదువదిత్రమే కారణమని” చాటుచు నిష్కవటులై సర్వ
 భూతదయాకరులైన పరమభాగవతులు లోకమున మెండుకొన్న
 కాలమే కృతయుగము కృతయుగమున లోకోపకారక వేదచోదిత
 ధర్మము కేవలము జనులనడువడియందుమాత్రమే కలదుగాని వాతల
 లోను బుస్తకములోను వాఙ్మయములో నెంతమాత్రమును లేదు
 లేదు కలియుగమునందు లోకోపకారమగు వేదచోదితధర్మము
 పుస్తకములలోను వ్రాతలలోను వాఙ్మయముందును మాత్రమేకలదు
 గాని జగత్ప్రవర్తనమందెంతమాత్రము న్లేదు లేదు కాబట్టి జను
 లకు భూతదయను స్వార్థశ్యాగమును బరస్పరప్రేమానురాగమును
 బుట్టింపనేరక లోకమొకచో నొకప్పుడుగామాత్రమే యున్నపుస్తక
 ముల వ్రాతలు యథార్థముగా మునిదృష్టములు మునిప్రోక్షము
 లయిన వేదశాస్త్రము లెంతమాత్రము న్నావు కావు- స్వార్థపరతను
 మోసమును జనులకుం బరస్పరద్వేషకారణమతములను భూతహిం
 సను బ్రతిపాదించుశబ్దములను వెల్లడించుగ్రంథములు వ్రాతలుపుస్తక
 ములు హింసాకరములు హత్యకెర్పడినయాయుధవిశేషములు గేవల
 దుర్జనకల్పితములని సిద్ధాంతీకరింపకలీడదు లీడదు

“బ్రతుకు ప్రయంబగు బ్రతిమనుష్యునకు బ్రతుకుకంటె
 బ్రయంబు పరువు శూరునకు” శూరుడనగా దనశరీరకష్టము
 లెల్లన్నప్పటికి సకలలోకోపకారమగు మర్యాదనొక్కింతయునతిక్ర
 మించకున్నసజ్జనుడు తా నొనర్చుచున్న సకలలోకోపకారక

సద్గర్భవ ర్తనస్వరూపమైన మర్యాదకు భంగమొదవినపుడుమట్టిబ్రతుక
నొల్లని దృఢవ్రతుడే శూరుడనడగువాడు అనాదిగా గృత
యుగమునుండి కలియుగము మదినిశకాలమునకుఁ గ్రమక్రమముగా
మందబుద్ధులనొళ్ళ బొత్తిగా నవస్వరమై “స్వరతోఽపరాధాత్” అను
నట్లు వికరీతార్థక ప్రాకృతాపరిశుద్ధశ్రోత్రియమృన్మయల హీనకంఠముల
నెలువడి మేచ్చితములై భ్రష్టమైన వేదశబ్దములు కృత్రి మణులవలె
నతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషు లుకదేశించిన యపారపేయనిత్యవేదశబ్ద
ములు కానేరవని మమ్మాటికి నొక్కివక్కాణించవచ్చును ఉదా
త్రాదిస్వరరూపకవడ్డాతిస్వరజ్ఞానహీనులు “శ్రుతిస్మాతాయః తా”
అనునట్లు తలిదండ్రు శుద్ధిలేని యరసికులు పశుమారణదారుణ
కర్మలు స్వాధికారతత్పరులగు ధూర్తు పల్కులనాని వ్రాతలనాని య
పారపేయనిత్యశ్రుతివాఙ్మయము నెలువడు నేనివి-ధ్య-ప్లవేత్సాగరే
(నీటగుండ్లు మణుంగు బెండ్లు తేలును) కాఁబట్టియిపుడు వరింపఁబడు
నవిగాని వ్రాయఁబడినవిగాని చేయఁబడినవిగాని వైదికశబ్దములును
గావు వేదాక్షరములు న్గావు మఱియు స్వేదచోదితకర్మములు న్గావు
కావు-నిప్పటిశ్రోత్రియమృన్మయలు ప్రచురించు వేదవేదాంగము లతీం
ద్రియద్రవ్యలగు మును లుకదేశించిన యపారపేయనిత్యవాఙ్మయము
కానేకాదు సుతాకవేళ ఋగ్యజుస్సామాధర్మవేదవేదాంగముల
పోలికగా నెండమావులగీటవలె భ్రాంతమతికల్పితములయినప్పటికీ
వేదవేదాంగముల కీలోకవ్యవహారముసంబంధమెంతమాత్రము న్లేదు
వేదవేదాంగములు కేవల పరమార్థబోధకములుగా “ఏకః శబ్దః సుష్ఠు
విజ్ఞాతః సాధుసంప్రయుక్తః స్వర్గేలోకే కామధుక్ భవతి” అనుట
చేతను శ్రుతిప్రకారము స్వరోచ్ఛారణమొనర్చుట బ్రహ్మకై నఁ
దరము కాదనటచేతను సుంతయు నీసూయవేదవేదాంగములతో
నిప్పటిజనుల కవసరములేదు లేదు “తక్రామ్” అనుచోఁ బుతస్వర

మఁట కాకికూతతోఁ బుతస్వరము సరిపోలునట ఒక్కమాత్ర
యచ్చరించుకాలమెంతో రెండుమాత్ర లుచ్చరించుకాలమెంతో మఱి
యారెండుమాత్రలఁ యుచ్చారణావకాశము విరామరూపమగు లయ
యెట్టిదో మూఁడుమాత్రల బుతస్వర మెట్లుండునో గతానుగతికులై
తమలోఁదాను మేల్పల్లీ యనుకొనుచుండమ శ్రవచసమే సరియైనదని
యొందోరు న్మెచ్చుకొను “సంగీతమునకు నేను సాందర్యమునకు
మాయప్ప లొట్టియ” యని విజ్ఞప్తీగు గార్దభమువలెఁ లోకులలోఁ
దవజాతిశ్రేష్ఠత ల్మెచ్చుకొనుచుఁ దగుతో సరిపడనిమనుష్యులు బహి
ష్కృతులు పావండులు మ్లేచ్చులు గుంకరులు జాతిభ్రష్టులను తుంటరి
శ్రోత్రియ్యున్యల నేమనవలయును? ఆకాశమునకు ముక్కోణములు
శబ్దమునకు వ్రాలు వాస్తవము లగునా? పరమార్థమును మనుష్యులు
సంపాదించుకొనుటకై తగినసాధనములగు వేదవేదాంగముల కనాదిగా
సతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులు ధ్వని-వ్రాత మొదలగుసంజ్ఞలు మనో
వాక్కాయకర్మములచే సంసారము న్దరించుటకై నానావిధశబ్దవిశేష
ములులిపులు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు నానావిధసంజ్ఞా
రూపములను సకలజనోపకారపరాయణులై దేశకాలపాత్రాను
సారము వివిధపద్ధతుల నేర్పర్చిరి వేదవేదాంగములను లోకవ్యవహార
మునకు సాధ్యమయినంతమట్టు కుపయోగించురీతిం గేవల ధ్వన్యాత్మక
మగు శ్రుతిస్వరజాతిగ్రామమూర్ఖనావిశేషము లను ఛరించుటకొఱకును
కకారాదిహల్లుల సకారాద్యచ్చులను గలకదవాక్యములను నానావిధ
లిపివిశేషములను శరీరావయవచాలనాభినయకర్మవిశేషములను నానా
విధకార్యసాధకయంత్రతంత్రవిశేషములను దేశకాలపాత్రానుసార
ముగాఁ జతుర్విధాభినయము లుపదేశించిరి

ఆ ప్రవాక్యప్రమాణసిద్ధి

కొందఱుమనుష్యుల నోన్మోన్మముం దమయాహఁ దెల్పుకొను ధ్యనులుగాని శరీరావయవచాలనసంజ్ఞావిశేషములుగాని మతేచేష లయినఁగాని శబ్దమూలముగాఁగాని వ్రాతమూలముగాఁగాని మతే సంజ్ఞలచేతనైనఁగాని మునీశ్వరులుకూడ సర్వజనవేద్యములుగాఁ గావించ నసాధ్యములయి యున్నవి పరావశ్యస్తీచుధ్యమము లను నాదశబ్ద విశేషములు యోగిమాత్రైక వేద్యములు, మనుష్యులు తమతోఁదా మనోన్మోన్మహలం దెల్పుకొనటకై తమకంఠస్వరూపక వైఖరీనామశబ్దముమాత్రమే తఱుచుగా మఱియు హస్తాద్యవయవ సంతాడనాదిశబ్ద మఱుచుగాను స్వరవ్యంజన లివిశేషములతోఁ దఱుచుగాను మఱి యాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయములచేసరుదుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగానుపయోగి చుకొనుచున్నారు శేవలపర మార్థసంపాదనైకసాధనములగు వేదవేదాంగములుమాత్రమే యుపయోగించునపుడు మన్యుపదిష్టపద్ధతు లపయోగించుకొనకతీఱదు కాని యీలోకవ్యవహారమునకు జనున్మోన్మము తెలిసికొనఁదగిన శబ్దము లివి మొదలగుచతుర్విధాభినయవిశేషములు దేశకాలపాత్రో చితముగా నకలజనరంజకము యధేష్టముగా నుపయోగించుకొనక తీఱదు వేదవేదాంగములు శేవలపరమార్థసంపాదనైక సాధనములు గనుక జనులు మును లేర్పర్చిన పద్ధతుల ప్రకారము వేదములు పఠించుటయందును మఱియును వేదచోదితశ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటయందు నడువకతీఱదు సర్వభూతదయాపరుఁడును స్వార్థ త్యాగియు సర్వలోకోపకారప్రతదీక్షితుఁడు నగుపరమభాగవతుఁడు మాత్రమే వేదములు పఠించుటకుఁగాని శ్రౌతకర్మములాచరించుటకుఁ గాని యధికారి కాఁగలఁడు పునాది దిట్టములేక గోడ నిలువనట్లు

స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తింపఁజాలని కాసుక్రోధలోభమోహమదచత్సరగ్రస్తుండగు ధూర్తుచేయు వేద పాఠము శ్రౌతకర్మ కూలిధ్వ సముగ్గుటకు దోడులోకహానింగూడఁ జేయకమానవుమానవు అనాదికాలమునుండియు నిదివఱకు మూఁడు లోకములలో గడించిచూడఁగా నాప్రవాక్య ప్రమాణముచేత మాత్రమే పేర్కొనఁదగిన కరమభాగవతులు పదునాల్గురు తేలిరి అనఁగా దేహధారులలో స్వార్థపరతలేకేవలలోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే బ్రతుకుజీవులసంఖ్య కర్తార్థసంఖ్యలోఁ బరార్థన ఖ్యాతాంశ మని యూహించకతీతదు సద్బోధ చేయఁగాఁజేయఁగాఁ గొందఱైనం దరించరా యని కరమకారుణికులైన మునులు వేదవేదాంగము లనాదిగా స్థూలసూక్ష్మకారణదేహధారుల కనాదికాలమునుండి దేశ కాలపాత్రానుసారము బోధింపుచు రాఁగా నిప్పటికివామదేవాదులు బ్రాహ్మణులలో జనకాదులు క్షత్రియులలో విదురాదులు వైశ్య శూద్రు లో ధర్మవ్యాధాదులు స్త్రీచ్ఛలో హనుమదాదులు మృగములలో శుకోలూకాదులు పక్షులలోనజగరాదులుసరీసృపము లలో మిక్కిలి హామితసంఖ్యాకు లాప్రవాక్యప్రమాణైకవేద్యు లయిరి అశరీరులు మనలు బోధైకస్వరూపులు సూర్యాదిగ్రహ ములు నక్షత్రాదిఖగోళముల సముద్రవర్షతనానా జడచేతనాత్మక మగు భూగోళము మఱి యింద్రియగ్రాహ్యమగు సమస్తజగమును గ్రమక్రమముగాఁ బ్రళయకాలమాన నాకాశమునఁ బరమాణురూప ముగా లయముఁబెందుచు భగవత్స కల్పమున మొదట వాయురూపము గాను బిదవ నగ్నిరూపము గా నవల జలస్వరూపముగాను దుట్టతుడకు భూమిగాను బొడచూపుచుండును శబ్దబ్రహ్మ మాకాశమును నుపాధితో నచ్చిదానందలక్షణమై శాశ్వతమై యున్నది ఆకాశము నకుఁగాని యాయాకాశోపాధితోనున్న చైతన్యస్వరూపకముగు నాథ

బ్రహ్మమునకుఁగాని యుత్పత్తిస్థితి నాశము లేన్నఁడును లేవుచేత న్యాత్మకమగునాదబ్రహ్మమే యీ యర్వజగత్కారకము న్మూలకారణము నాదబ్రహ్మమే యీ జగద్రూపముగా నాకాశోపాధియందు దద్దవందు కొండవలె బ్రతిబింబించుచున్నది

వ్యక్తవ్యక్తజగత్సృష్టి

అద్దము కొండయొక్క వాస్తవస్థితి నగర్భలేకున్నప్పటి కాకొండ యనువస్తువాకటి యున్నట్లు సూచించేయఁగలిగినట్లు మనోరూపకమగు నాకాశము తనయందు జగద్రూపముగాఁ బ్రతిబింబించుచున్న చైతన్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మ మనువస్తువాకటి సచ్చిదానందలక్షణమై యున్న దని మాత్రము సూచించుచున్నది ఆనాదబ్రహ్మమే చైతన్యరూపమై పంచభూతములందు నెఱ్ఱగఁ గాలించి నుపపాదునందున దగ్నివలె సంతటనాకాశము నలదుసూక్ష్మా వ్యక్తనిత్యకారణరూపముగాను మఱియును వాయ్వగ్నిజల పృథ్వు లందు స్థూలవ్యక్తనిత్యకార్యరూపముగాను వ్యాపించి యున్నది “అతతివ్యాప్నోతీత్యాత్మా” అంతటను వ్యాపించుటచేత నాత్మయని సంజ్ఞతో నున్నది వాయ్వగ్నిజలపృథివీ పరమాణువుల పరస్పర సంయోగవిశేషముచేత నీ జగత్సృష్టిస్థితులను మఱియోపరమాణువుల పరస్పరవియోగవిశేషముచేత నాకాశమందు నానావిధప్రళయ స్వరూపకనాశమును బొందుచున్నది వాయు పగ్నిగా నగ్నిజలముగా జలము భూమిగా నేర్పడుచున్నకొలది చైతన్యాత్మకనాదబ్రహ్మము సత్త్వరజస్తమములను మూఁడుగుణములచే నానావిధముగా మాఱుచున్న వాయ్వగ్నిజలపృథివ్యాత్మకశరీరములందుఁ గదిలాడుచున్న జలమందలి సూర్యబింబమవలె జలించుచున్న ట్లగపడుచున్నది వాత్రు పగ్నిగా నగ్ని జలముగా జలము పృథివిగా మాఱుచున్న

కొలది చైతన్యము త్రిగుణాత్మకభూతోపాధుల పుంస్త్రీనపుంలింగ విశేషాకారములతో మాయోపాధియనబడిన పంచభూత వరస్పర సంయోగవియోగవిశేషములందుఁ బ్రతిబింబించుచున్నది చైతన్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మమే శివుఁడు త్రిగుణాత్మకమగు మాయాస్వరూపకాకాశమే శక్తి కాఁబట్టియే 'శివశక్త్యాత్మకం జగత్' అని ప్రతిపాదించబడెను సూర్యకిరణముచేతఁ దత్తమగుచున్న నీటిబొట్టునందను మఱి యింటికొప్పదొలకనుండి నట్టింటఁజొచ్చిన సూర్యకిరణ మందు ననేకాణువులు చలించురీతిని పంచభూతాత్మక మగుభూమి జలమునుండి పొడచూపినతోడనే త్రిగుణమయపాంచ భౌతికశరీరములతో పుంసపుంస్త్రీలింగవిశేషాకారములతో మిగుల సూక్ష్మములయినక్రియ లొదవి నానారూపముల జననస్థితినాశము లందుచుండును శివశక్తులిరువురుత్పత్తిస్థితినాశములులేని జగత్కారణములు శివశక్తిసంజ్ఞ కాత్మాకాశాన్యోన్యసంవర్కము ననీవంచ భూతాత్మకజగత్సృష్టిస్థితినాశము లగుచుండును జలము భూమిగా మారుచున్నకొలదిం బంచభూతాత్మకశరీరోపాధివిశేషములన్నియును నానావిధపంగవస్థావరాత్మక జంతుజాలముగా నుద్భవస్థితినాశము లందుచున్నవి త్రిగుణాత్మకపాంచభౌతికశరీరములన్నియును పుట్టుటకుం బెగఁగుటకును మఱియుం దనయందే లీనమగుటకు చైతన్యాత్మకశివశక్తులే మూలకారణము ఆత్మాకాశమలస్వరూపులగు శివ శక్తులకు నిక్కముగా నగ్నికి న్నేడికి వస్తుభేదములేనట్లు "గుణ గుణినోః శక్తిశక్తిమతోరభేదాత్" అనునట్లు భేద మెంతమాత్రమును లేనేలేదు ఉపాసనాపాలభ్యమునకై యీజగత్తునకు నారాయణుఁడు భిన్నుఁడనిమాత్రమే చెప్పబడెనుగాని "ఆత్మైవేదగ్గోనర్వమ్" అను తీరున శివశక్త్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మమే యీసమస్తజగత్తను సిద్ధాంతమే సర్వమనిసమృతము జలము భూమిగా మారుచున్న కొలదిం బాంచభౌతికత్రిగుణమయోపాధులతో పుంసపుంస్త్రీ

విశేషాకారములతో నెనుబదినాలుగులక్షలజీవరాసులు భూతత్వమును బట్టి స్వకర్మానుసారముగా కీటకపక్షిమృగమనుష్యాదినానాజంతువులై భూగోళమునందు కొన్నిచోట్ల స్త్రీపుంసపుంరూపములతోఁ బెరిగిన కొలందిం బరస్పరసంకర్మసంయోగవిశేషముచేత మట్టిచెట్టునుండి దిగినయాడలు చెట్లుగాఁ బరిణమించుచు శతయోజనఋమితమగు నడవియంతయును వటవృక్షమయము కావించునట్లు మొట్టమొదట నెవరిపుట్టుకువారు స్వతంత్రము సహజముగా వేటువేటుగాఁ గ్రమి రూపములనుండి మనుష్యాకారములఁ బరిణమించిన స్త్రీలు పురుషులుం బరస్పరసంయోగముచేత మట్టిచెట్టుడించినయాడలు మట్టిచెట్లయి తాము తిరిగి చెట్లుగాఁ బరిణమించఁదగిన యూడలం బెట్టుచందమున శివశక్తులు వేటువేటుగానుండియు వరస్పరసంకర్మ మహిమముచే జగమునుబన్నురీతిని మొట్టమొదట వేటువేటుగ భూమిఁ స్త్రీపుండ్రహవిశేషములతో యావనమునకుఁ బెరిగిన స్త్రీలుం బురుషు లన్యోన్యసంయోగముచేతఁ దమతమజాతుల నిస్తరింపించుచుండిరి శివశక్తు లుభయు లనాదులయినవిధముగా స్త్రీపురుషాకృతుఁ నొప్పారు నెనుబదినాలులక్షలజంతుకొట్లనాదులేఁ జంగమస్థావరాత్మకజీవులలో నగముసంఖ్య స్థావరజీవజాతులు తక్కిన సంఖ్య కీ- పక్షిపశుమనుష్యజీవజాతులున - జలము భూమిగా మొట్ట మొదట నెపుడు పరిణమించెనో యపుడే యీయెనుబదినాలులక్షలజీవ రాసులును భూమిలో సూర్యకిరణమందు త్రసరేణువులవలె మిలమిల నాడుచుం గ్రమిరూపముల స్త్రీపురుషవిశేషాకారములతోఁ బాంచ భాషికోపాధినాశ్రయించి త్రిగుణవిశిష్టములై స్వభావముగాఁబుట్టి బాల్యమునఁ గ్రీడించుచు యశావనమునం బరస్పరసంయోగవిశేష ముచేఁ బిల్లలం గని పెంచుచుం బరస్పరప్రేమానురాగవిశేషములతోఁ గాలముం బుచ్చుచుంట సహజము కాబట్టి ఉపాసనాసౌలభ్యమునకై

యాత్యాకాశశివశక్తులకు భేదముచెప్పఁబడినట్లు బీజవృక్షములకును మణిచెట్టు మణియూడలకు భేదము చూపించఁబడినతీరుగా (స్త్రీ)వుం నవుంవిశేషాత్మశరీర భేదము లగపర్చఁబడినవి

ఆఁడు పాణమునకు మగపాణమునకు భేదములేని తెఱగున (స్త్రీ)వ్యక్తికిం బురుషవ్యక్తికి భేదముమణిచెట్టునకు మణియూడకువలెఁ జెప్పఁబడెను దేహస్మృతియే యీనానాత్మకజగద్వస్తువిశేష భేదజ్ఞానమునకు మూలము మణియు దేహవిస్మృతియే యద్వైతజ్ఞానమునకుం గారణము సముద్రతరంగప్రవృత్తినివృత్తివలె నీదేహస్మృతి విస్మృతులవంశమున జగత్సృష్టిస్థితిలయాద్యంతములు కర్మానుసారముగా జీవికోట్లచే ననుభవించఁబడుచున్నవి సృష్టస్థితినాశములన్యోన్య కారణములం బరస్పరస్వరూపభేదములు కావునస్మృతిచేతదుఃఖముయ సుసారమును విస్మృతిచేత నానందముయ మోక్షమును జీవుఁ డనుభవించుచున్నాఁడు ఈస్మృతివిస్మృతులు రాత్రిందివములవలెనన్యోన్య శ్రేయము లాదిదుష్కాంతరహితములై సంసారచక్రమున జీవునిం బరిభ్రమింపఁజేయుచుండును కాఁబట్టి జీవునకు స్మృతిరూపకబంధముగాని విస్మృతిరూపకమోక్షముగాని నిత్యములు కావు— శివశక్తులు భయములు తప్ప శివశక్తి పరస్పరసంహర్కవశమునఁ గలిగినస్మృతి విస్మృత్యాత్మకత్రిగుణమయలగుజీవులకు సుఖదుఃఖాత్మకానిత్యస్మృతి విస్మృతిరూపకబంధమోక్షాత్మక సంసారానుభవము క్షేత్రమువలె నాశివశక్తుల కటాక్షముచేఁగాని తప్పదు తప్పదు— “ఇతిమతిరువకల్పితావిత్పష్టాభగవతీసాత్వతపుంగవేవిభూమ్ని” ఇట్లు సచ్చిదానంద లక్షణశివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమునం దుద్భవసినాశకారణ త్రిగుణాత్మకబుద్ధిలీల కల్పించఁబడెను— అను భాగవతోక్తి చొప్పునఁ బాంచకౌతిక పదార్థమయజగదుద్భవస్థితి నాశస్వరూప ప్రవృత్తి వివృత్తులు భవతత్పూర్వమూత్రములముని సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను సూదంట్లు

తాయి సూదులవలె స్త్రీవ్యక్తి పురుషవ్యక్తులు కరస్పరసమాకర్షణము లొనర్చుకొనట సహజగుణము మఱియును యశాపనముననున్న స్త్రీపురుషుల యన్యోన్యసంసర్గమున స్త్రీవ్యక్తి గర్భముధరించి శుక్లాధిక్యమునఁబురుషునిశోణితముయొక్క యాధిక్యమున స్త్రీశిశువును నియతము నేజాతిజంతు వాజాతిశరీరమును మఱిపిఁ జ మఱి మొక్కను వలె స్వభావస్వగ మొలపించున బీజము సూక్ష్మదశ చెట్టు స్థూలదశ యయినట్లు శుక్లశోణితాత్మకబీజము సూక్ష్మశరీరము వంచభూత సమ్మేళనవిశేషదోహదము చేస్తూలశరీరముగాఁబె యిఁపెరిగి క్రమక్రమముగా వార్ధకదశను జాలవను తగ్గిక్షీణించి వంచభూతములలో లయమగును చైతన్యాత్మకమై కేవలాకాశోపాధికమగు జీవాత్మ కుఋషములవిడుచుచుండ పామువలె నానాశరీరములెడయుచు స్వకర్మానుసారముగఁ దిర్యగ్మనవృద్ధివ తాశరీరోపాధులందాల్పుచు స్వర్గభరకాది నానాలోకసుఖదుఃఖములెడ లేకనుభవించుచుండును “ఈశ్వరానుగ్రహోదేవపుంసామద్వైతవాసనా” అనునట్లు భగవదనుగ్రహము సంపాదించుకొన్నజీవుఁడు శివశక్త్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మమందై క్యమై సంపాదబంధమునఁ దగులక ముక్తిఁ జెందును ఈశ్వరానుగ్రహము కేవలము పురుషప్రయత్నముచేతనేనమకూరును స్వార్థత్యాగియై కేవల లోకోపకారముకొఱకుమాత్రమే బ్రతుకుచుసర్వభూతదయాకురుండై పరబ్రహ్మజననమందై న పరమభాగవతుఁడుమాత్రమే దై వానుగ్రహముం జొంది భగవంతునిలో లయముచెందినసారబంధము నుండివిముక్తుఁడై సచ్చిదానందలక్షణుఁడై పరమపదముం బ్రాపించును జలము ఘోర్యకిరణములచేత నిరికినకొలఁదిని జలమునందు గలిసిన పృథ్వి పరమాణువు లొండొంటఁ జేతుకొని కాలక్రమమున నామన్నెండి దిబ్బదిబ్బలుగా నేర్పడుచున్న కొలఁదిని వంచభూతముల కరస్పర సంయోగవిశేషముల నరూపించు నానావిధశరీరోపాధులందు శివశక్త్యా

తృకమగు చేతనశక్తి వ్యాపించినకొలంది సచేతనములైన నానావిధానంశసంఖ్యాకసూక్ష్మపాదులం దాయుపాదులకుఁ దగునట్లనాదిస్వకర్మబద్ధుడై శివశక్తులకురస్పరాక్షణమూలమున భ్రాంతబుద్ధితో నిత్యుడైన జీవాత్ముడు చేతనోపాధి నాశ్రయించి యాపాంచభౌతిక బీజరూపకసూక్ష్మజడద్రవ్యకృతదేహమున మెలంగుచు స్వకర్మఫల మనుభవించుచు ననాద్యంతసంసారచక్రమునఁ బరిభ్రమించుచుండును అంతసంఖ్యాకములై శ్రీపుంసపులింగవిశేషభిన్నాకారములతోఁ గుక్మపాంచభౌతిక నానావిధదేహముల నుద్భవస్థితినాశములంబట్టి నిర్లిప్తుడయ్యును జీవాత్ముడు స్వకర్మఫలవాసనావశముననుగుణనివలె సుఖదుఃఖాత్మకసంసారమ నఁ బరిభ్రమించుచుండును వాస్తవముగా చైతన్యస్వరూపుడగు జీవుఁడు శివశక్తుల ప్రతిబింబమేకనక నీళ్ళ నంటక నీటఁ బ్రతిబింబించుసూర్యనివలె నిర్లిప్తుడయ్యును శివశక్తులసంపర్కవశమున శివశక్తులప్రతిబింబస్వరూపుడగుటచేత నీజీవుఁడు త్రిగుణమయుడై భ్రాంతి నివలె వికరీతదృష్టిచేతఁ దనకు వాస్తవముగలేని జననమరణాదివికారాత్మకసంసార మనుభవించుచున్నాఁడు జడచేతనాత్మకములమిక్కిలి సూక్ష్మాణువులుగాసూర్యకిరణమందలి త్రసరేణువులవలె పృథివియందంతట మిలమిలలాడుచున్నక్రిములు కాలక్రమమున స్థూలములై వ్యక్తావయవములతో వయసునకువచ్చి పరస్పరసమావేశపరిచయసహవాసముతోనొండొరులతో నీశ్రీపుంవ్యక్తులు కలసిమెలసి యున్నకొలంది నాయాజాతిసంతానము లాయానామరూపవిశేషము లాయాచతుర్విధాభినయములనాదిగా నాయాసంసారజీవనప్రవృత్తినివృత్తుల ననుసరించి సృష్టిస్థితి నాశము లందుచున్నవి కాబట్టి జడచేతనాత్మకమును జంగమస్థావరాత్మకమగు నీజగత్సృష్టినాశముఁ కుఁ గారణము శివశక్తిసంపర్కముతోనున్న శివశక్తిప్రతిబింబరూపమై త్రిగుణాత్మకమైవ్యక్తావ్యక్త

దశల పొడచూపు చడంగుచున్న శరీరస్మృతియే కాబట్టి యీవ్యక్తా
వ్యక్తజగత్సృష్టినాశ విశేషములన్నియు శివశక్తి సంవర్కము నందు
శివశక్తి ప్రతిబింబస్వరూపమైన స్మృతియందు స్మృతియొక్క విపరీత
ప్రతిబింబాకారములైన వ్యావహారిక సత్యములేగాని నిక్కముగాఁ
బరమార్థసత్యము లెంతమాత్రమును కావని యూహగల ప్రతి
మనుష్యుఁడను దన జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులంబట్టి ప్రత్యక్షానుభవము
కలిగియుంట సర్వజనవిదితమేకదా? సరియే యీస్వానుభవమిట్లుండనీ
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసమృద్ధికై దేవులొడుచు సహంకారమమకార
బద్ధుఁడై యనంతవిశేషజగత్తునందు వ్యవహరించుచున్న మనుష్యుఁడు
తనమనస్సంతుష్టికై కదా తంటాలు పడుచున్నాఁడు? ఒకప్పు డాకలి
బాధపొంది యాయాఁకలిని శాంతింపజేయు నన్న మనుభవించి
సంతుష్టిచెందినవాఁడు తిరిగి యాఁకలిబాధపొందినపు డన్నమును
సంపాదించుకొని తనయాఁకలిని శాంతింపజేసికొని సంతుష్టిసంకద
సనుభవించుటకై ప్రయత్నించుచుండును మఱియు నిట్టిజాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్త్యవస్థలకు నిద్రాహారవిహారసుఖవాంఛకుఁగాని ప్రవృత్తినివృ
త్తులు క్షణభంగురము లనిత్యములు మఱి చక్రసంఖ్యాగుణసముపలే
నాదిమథ్యాంతశూన్యమగుటచేత నీదేహస్మృతివిస్మృతుల ప్రవృత్తి
నివృత్తిరూపకమగు జననమరణాత్మకసంసారమున కొక మొదలుగాని
తుదగాని నిర్ణయింపవీలుకాకుంటచే “మధ్యేతివృత్తిమాధవః” అనున
ట్లీమనుష్యులు మధ్యమలోకమగు భూమియందు బుట్టి తుద మొదట్కు
తెలియరాని సంసారదశామధ్యమున మధ్యమబుద్ధులయియుంటచేత
రాగద్వేషములకు మధ్య వ్యవహరించుచున్నారు ఈచైతన్యము
శివశక్తి కరస్పరసంవర్కమహిమమున నొదవినశివశక్తుల ప్రతిబింబము
గాని వాస్తవము కాదు, మఱి యీజగము చైతన్యాత్మకత్రిగుణమయ
స్వప్నకాగరసుషుప్త్యవస్థావిశేషమునొదవినచైతన్యప్రతిబింబముగాని

వాస్తవము కాదు ఇంతకు గౌతమవ్యాసాద్యాస్తవచస్రవమాణమునఁ దేలిన ఫలితము శివశక్త్యాత్మకనిర్గుణబ్రహ్మముకన్న వాస్తవపదార్థమింకెదియు న్నాదని తేలిన ఫలితము కాబట్టి “వాసుదేవః సర్వమితి సమహత్మా సుదుర్లభః” అను భగవద్వాక్యానుసారముగాఁ బరమభాగవతుఁ డహంకారమమకారములందొలంగి స్వార్థత్యాగియై సర్వభూతదయామయుడై సర్వలోకోపకారముగా సంచరించుచు స్వచ్ఛవ్రవంచమువలె జాగ్రత్ప్రపంచముగూడ మిథ్యయని నిరూఢజ్ఞానముతో నిత్యసంతుష్టుడై నిర్గుణవాసుదేవ పరబ్రహ్మసారూప్యముక్తిస్వరూపక నిత్యానందఁదమిం జూఱకొనుచున్నాఁడు లోకవ్యవహారజ్ఞానసంపాదన సాకర్యసాలభ్యములకై ప్రాగపిదిగ్విభాగములు దినమాసాదికాలవిభాగములు ధ్వనివర్ణాదిశబ్దవిభాగములు మొదలగు ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయాభావాత్మక సప్తపదార్థవస్తుబోధకన్యాయవైశేషికాదర్శనముల సతీంద్రయద్రవ్యలగు మహామునులు కేవల లోకోపకారపరాయణులైకల్పించి యాశాస్త్రజ్ఞానమునఁ బరమార్థజ్ఞానము సంపాదించుకొని డని ప్రాకృతులు వివరీతబుద్ధులు భ్రాంతిచిత్తులు వ్రకృతివిమూఢులగుమనుష్యులకనాదికామసుండియుం జతుర్విధాభినయవిశేషములం బోధించుచు నక్షత్రస్వరూపులై మింటం బ్రత్యక్షముగఁ గన్పట్టుచున్నారు.

స త్య వా క్ష్ య మ ము

జాగ్రద్దశయందు విశ్వసంజ్ఞయు స్వచ్ఛదశయందు దైవసంజ్ఞయును సుషిప్తిదశయందుఁ ప్రాజ్ఞసంజ్ఞయుఁగల యవిద్యోపాధిం బరఁగుజీవుఁడు స్వచ్ఛజాగరములందనేకనామరూపాత్మకముగాఁజూ మఱి ముఖిప్తియొడఁ గేవల శూన్యముగాను నీజగముం బరికించుచుండును. శుశాసంకల్పముకన్న నీజగదుద్భవస్థితివాశములకు వేతేకారణ మెద్ది యను భేదమబ్రహ్మసూత్రములకు జగద్గురుని శారీరకభావ్యముకన్న

నితరసిద్ధాంతములెవ్వియును యుక్తియుక్తములు కావు కావు కాబట్టి
 సృష్టిస్థితినిశాశములం దోచు నీదగత్కార్యములన్నియును అవ్యక్త
 సూక్ష్మకారణశక్తియుండిపురసుందరియుండిభువనజననియై శ్రీరాజ
 రాజేశ్వరీ బాలా లీలావిశేషము లని సిద్ధాంతీకరించి యాజగజ్జనని
 దయాస్వరూపిణి గనుక వరమభాగవతుడు సర్వభూతదయావరుఁ
 డగుచుం దనయహింసావ్రతము న్నొనసాగించుమని నిరంతర మాబాలా
 త్రిపురసుందరీ కనకదుర్గావదాంబుజ భక్తిభ్యానామృతపాన వివశుఁ
 డగుచు సంసారాంబుధి నొక్కడుగున దాటుచున్నాడు పృథివితోనే
 పృథివియం దున్నవస్థితినిశాశములందునానావిధప్రాణులలోఁ (స్త్రీ) పురుష
 మిభునము లనోన్యవ్యభోధకై నానాట నలవాటున నేర్పర్చుకొను
 చున్న చతుర్విధాభినయవిధానములు దేశకాలపాత్రానసారముగా
 ననేకరూపముల మాటుచు వ్యవహరింపఁబడుచుండను నానాజనుల
 కంరనాశవైచిత్రింబట్టి యొక్క సూర్యకిరణమే దేశకాలపాత్రాను
 సారము నానావిధ తీవ్ర సుందరత్వవిశేషములం బరఁగునట్లొక
 ధ్వనియే నానావిధ స్వరవ్యంజనపదవాక్యార్థవిశేషముల వెలయుచుం
 డును ఆయును స్వర మొకపుడు విస్తృతపా గను మఱొకపుడు సంవృత
 ముగమఱొక్కెడవివృతసంవృతవిభిన్నము గనుచ్చరింపఁబడును వేదము
 శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముగా వేదయథార్థసిద్ధిని సూచించును చంద్ర
 ప్రతినిధి కావించఁబడి శాఖాగ్రము చంద్రుడు కానట్లుశబ్దబ్రహ్మమును
 సూచించుటకై యేర్పఱచిన శబ్దబ్రహ్మప్రతి నిధిగాని యపారమేయ
 నిత్యశబ్దబ్రహ్మ మంతమాత్రము గాదు కాదు దేవతోపాసనా
 సౌలభ్యమునకై దేవతావిగ్రహము ప్రాశస్త్యమునువ్యతిర్లీల్యతమున
 లయిసవిధమున “అగ్నిమిత్రేపురోహితమ్” అను వేదశబ్దము కల
 మార్గబోధకమగు కవి కల్పించిన వ్యాహారికవాక్య మనకలీతము
 శబ్దమువలె శబ్దమున కేర్పర్చినగుఱుతు ప్రవాతి యనఁగా “రమ్యమ్”

యను నర్థబోధకమైన శబ్దము విన్నపుడు రమ్మా యను నర్థమా సరసముగా విన్నిచేత బోధితమైన చందమునరమ్మాయనుశబ్దముయొక్క యర్థమును దెల్పుటకై వ్రాసిన రమ్మా యను రెండక్షరముల వ్రాతను గంటిచూపునఁ దెలిసికొనునప్పుడు బోధితము కానేరదు ఏరసముదేశించి రమ్మా యను శబ్దముచ్చరింపఁబడెనో యాసారస్యము శ్రవణేంద్రియైక్రగాహ్యమే యెఱ్ఱవరం గని వినినప్పుడు కన్న నారంగు కంటఁజూచినపుడు మిక్కిలిసరసముగా బోధకడునుగదా ? కాబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తముల శబ్దలక్షణ మెఱింగించుటకై శబ్దస్వరూపముగా నుపదేశింపఁబడి విని గ్రహించినపుడే వేదవేదాంగశబ్దముల యర్థము సరసముగా బోధపడునుగాని కృత్రిమలిపిచేత స్వరవ్యంజనములగ్రంథములపుస్తకముల కంటితోఁజూచి యివేమునులుచ్చరించిన వేదవేదాంగశబ్దములని వ్రాతగుఱుతువుస్తకములం బఠించుచు మునులుచ్చరించినట్లే తాముగూడ వేదవేదాంగశబ్దములం దత్తదుచిత్రసాత్మకముగా నుచ్చరించుచున్నా మనువైదికమృన్మలగు తెలిసీతెలియని మనుష్యులయవివేకము నైవముచేతఁదప్ప మఱెట్లయిననుమాన్వశక్యముకాదు ఎండెముకను నమలుకుక్క తన బొడల స్వచ్ఛ నెత్తుతానెమ్మనుండి వచ్చుచున్నదని యాస్వాదించునట్లు గ్రంథముల లిఖితరూపముగా నున్న వేదవేదాంగ వాఙ్మయము శేవల పౌరుషేయము కృత్రిమ మనిత్యము నిరర్థకమని తెలియనివైదికజడులు తాము పృథాశ్రమపడి చెడి యొరులన్మాడఁ జెఱచుచు చచ్చి చావిట్లుండునని చెప్పచున్నా నామాటనమ్ముకొండను భ్రాంతునివలె నతీంద్రియద్రవ్యలగు మునులుయోగులకుమాత్రమే వేద్యమగునట్లుచ్చరించిన వేదవేదాంగ వాఙ్మయమును తాము స్వయముగా విన్నకన్న నెక్కువదార్థముగా నమ్ముకొని యడ్డదిడ్డముగా బీటచీవవలె చిక్కుగా లిఖింపఁబడిన గ్రంథసందర్భముతోఁ గూర్చబడిన తిలకావృ

మహిషబంధనామకపుస్తకముల సవలోకించుచు నేనేమో యవస్థలో
 చ్ఛారణముల శ్రుతికటువుగాఁ బల్కుచుఁ దాము కరించునవి వేద
 వేదాంగములనియుం దమవలెం బరించినవారు నాస్తికులు మూర్ఖు
 లనియును గతానుగతికముగా నవివేకులు వ్రాఁతలన్నిల్పచున్న
 ప్రతులం దాటాకులు మొదలగు పత్రములందు శబ్దము గంటితోఁ
 జూడఁగల్గితి న్మఱి చెవితో నెఱ్ఱనిరంగును విన్నా నను నవివేకివలెఁ
 బిచ్చివట్టుదలతో విఱ్ఱివీఁగుచు శ్రోత్రియమృత్యులు వండితమానులు
 కలివశమునఁ జెర్రేఁగి జనులకుంబరస్పరద్యేష మొదవించి స్వార్థ
 వరులై వంచకులై యాతిబాధలవలె లోకమును బాధించుచుంట
 దుష్కాల చేష్టితమూలమని వెల్లడింపక తీఱును

“భుసత్తాయామ్ భవతి ఉన్నాఁడు లేక ఉన్నది- భూ
 అనునది ధాతువు-భూధాతువుకంటె తివ్- అను తివ్ ప్రత్యయమురా
 భూ అను ప్రాతిపదికాక్షరము భవ్ అనురూపముచేది తి అనుప్రత్య
 యము కూడునపుడు భవయను రెండక్షరములుగా మాఱి మొత్తము
 “భవతి” అనురూపమై “భవతి” అనియుచ్చరింపఁబడిన ధ్వనికి గుర్తుగా
 “భవతి” అను మూఁడక్షరములుభ-వ-తి అనిక్రమము గానుచ్చరింపఁబడి
 “ఉండుట” అను సర్థమును జెప్ప ధాతువునుండి “సప్తజంతమ్
 వదమ్” కనుక “భవతి” అను తిజంతపద మైనది “ఆయతనవాన్
 భవతి” అను వేదవాక్యమందు “భవతి” అను శబ్దమున కొసర్చిన
 రూపనిష్పత్తి యెండెముకను గొఱకు కుక్కనోటి నెత్తు తాయెముక
 సంబంధముకానట్లు స్వకపోలకల్పితముగాఁ బ్రాకృతవనుష్యులుచేసిన
 కల్పనముగాని నిక-ముగ నతీంద్రియ మన్యథదిష్ట వాస్తవశబ్దము
 కాదు శ్వేతవీతాదివర్ణము చెవికిఁ గ్రాహ్యముకానట్లు మును
 లుచ్చరించిన వేదశబ్దము కంటికి గ్రాహ్యమగుటెట్లు ? కాఁబట్టి

యీలోకమందు వ్యవహరింపఁబడు నామరూపాత్మకవేదవేదాంగము
 లన్నియును ఎండెముకనుండి నెత్తురుబుకుచున్న దనుభ్రమతోఁ దన
 దొడల న్నారునెత్తులు నాస్వాదించి కడుపునింపుకొననెంచు నవివేక
 శునకమువలె గతానుగతికము వంశపారంపర్యముగా శబ్దరూపము
 గాను వ్రాతమూలముగాను వచ్చుచున్న పుక్కిటిపురాణములయి
 “ఇషేత్వా” ఈ మొదలగు నానార్థస్ఫూర్తిగా నానాసంజ్ఞలతో
 వచ్చుచున్నధ్వనులు వ్రాతలును విభ్రాంతమనవ్యకల్పితములేగాని
 యతీంద్రియద్రవ్యలగు మను లన్యోన్యముం బోధించుకొన్న వేద
 వేదాంగవాఙ్మయ మెంతమాత్రము న్నాదు కాదు స్వార్థపరులు
 ధూర్తులు కష్టపడక తేరగా నోటిబూకరితనమునమాత్రమే బ్రతుక
 నెంచి కేవల పరమార్థమాత్ర బోధకము ఋష్యైకవేద్యము నగు
 నిత్యశబ్దముగ వేదము తమకంపునోళ్ళ నిమిడియున్నట్లు నటించుచు
 “ప్రహం హ్రీం హ్రూం హ్రేం హ్రైం హ్రోం హ్రౌమ్” గుడ్డెట్టచేసి
 భీకరవేషములతో పశుహింస లొనర్చుచు మొండికూటిచేష్ట
 లొనర్చుచు జగుప్సతాచారములతోఁ బామరులం బెదరించు
 చున్నారు కేవలశబ్దముచేతఁదప్ప నాకాశముయొక్క నిజము
 మెట్లైతనఁ దెలియుటకు వీలుపడనట్లు కేవలాతీంద్రియమునిమూలైక్
 గ్రాహ్యులు పరమార్థబోధక వేదనాదబ్రహ్మము నల్పజ్ఞులు
 ప్రాశస్త్యములు భ్రాంతచిత్తులువిపరీతజృమ్భులునింద్రియవివశులు సంసార
 రోగవీడితులగు మర్త్యులకు వేద్యముగననుట నాకనముబ్రద్దలయినదనుట
 వలె శుభవాచముగాని యథార్థము కాదు కాదు సకలభూతదయయును
 సకలజీవులం డన్యోన్యప్రేమానురాగములను నిత్యమనస్సంతుష్టియు
 న్నామించుచు వ్యవహరింకఁబడిన మనోవాక్యాద్యకర్మములన్నియును
 వేదనాదబ్రహ్మను వ్యక్తీకరించు ప్రతినిధులుగా మానవులం దరింపఁ
 జేయుటకై యవతరించిన దేవతలవలె మానవులతోఁ బరమభాగ

వతులు ప్రతియుగమం దరుదుగాఁబుట్టి తమనడువడిచే బోధించు
మన్నారు సర్వభూతదయయును సకలజనాన్యోన్య ప్రేమాను
రాగమును బోధించనికార్యము లెవ్వియును వేదచోదిక ధర్మములు
కావు కావు జాతిమతవైషమ్యముచేత జనులకుం బరస్పరవిద్వేషము
స్థలిగించు కబ్బముగాని నడువడిగాని మూర్ఖచేష్టిత మనకతీతదు
కాఁబట్టి తా మూర్ఖులమని యాస్తికులమని శిష్టాచారపరాయణుల
మని యితరు లస్పృశ్యులపాక్షేయ్యులసంభాష్యులపాత్రులుకతితులు
మేచ్చు లనిద్వేషించు వైదికస్మృత్యులు తాఁజెడ్డకోతి వనమంతయుం
జెఱచునట్లు తాము చెడిలోకులం జెఱచు దుష్టులని సిద్ధాంతీకరింపక
తీతదు మఱుబ బ్రతీకించుట యసాధ్యముకనుక నే జంతువు నైశం
జంపరాదు వరులు తనకుఁ దోడ్పడనెంచుగావునఁ బరులకుఁ దాఁ
దోడ్పడకతీతదు తనతోడిపాటివారియెడఁ బ్రేమానురాగములతోఁ
బొందుగా బ్రతికినవానికి మనస్సంతుష్టి కలుగకమానదు మన
స్సంతుష్టికలవాడే సచ్చిదానందలక్షణుండగు ప్రత్యక్ష దేవుఁడు,
దేవుఁడు కృపానిధి, కృపానిధి కాలాత్రిపురసుందరి, జనని, జననకన్న
తల్లియుం దండ్రీయును, కాఁబట్టి పరమభాగవతధర్మ మనుసరించి
బ్రతుకపలయును బ్రతుకపలయును పరమభాగవతమని ప్రవర్తనములే
కామ్రములు సకలజనసంవేద్యములు శ్మశి యాచరణీయములు

స్వ ర వ ల్ల రి

“భవతి” అను పదరూపనిష్పత్తికై ద్రావిడప్రాణాయామము
వలె అన్నిసూత్రములు మఱి యన్ని పుక్ మొదలగునలాశీకానర్థ
శంజ్ఞలేల చెప్పవలెను? భవతి యను మాండక్షరములు
ప్రత్యక్షరమొక యర్థము కలదై వెలయుచున్నవనియు
మఱియును భవతి- వతిభ- తిభవ- తిభవ- వతి- తిభ

యను నాజురూపములయి దేశకాలపాత్రాను సారముగా నానా
 ర్థము లిచ్చును మఱియును భభాభిభీభుభూభెభేభై భోభోభా
 అని పన్నెగిడువిధములు భకారము అఅ-ఇఈ-ఉఊ ఎవ ఐ ఒట ఔ
 అను పన్నెండు స్వరములచేత వ్యక్తముగాఁ బల్కుఁ బడును
 భ అను శేవలహల్లు ప్రాణహీనమగు శరీరమువలె నాకృతిమాత్ర
 మున లిఖింపబడునుగాని యుచ్చరింపఁ బడనేరదు ఋఋ
 ఋఋ ఈనాల్గు సచ్చులలోఁ జేర్చనవసరములేదు రేఫలకారముల
 వలన నవి ప్రయోజ్యములగుదున్నవి కాఁబట్టి యచ్చులు పన్నెండే
 అచ్చులకు స్వరములనియుం ప్రాణములనియుం జెప్పఁబడుటచేత
 ద్వాదశాదిత్యులంబట్టియు వడ్డ, శుద్ధ, చతుఃశ్రుతి, ఋషభ, సాధార
 ణాంతర్గాఢారా, శుద్ధప్రతిమధ్యమ, వంచమ, కైశిక, కాకలీనిషాద
 శ్రుతులకు సంకేతస్వరములగు స-రి-రి-గ-మ-ప-ధ-ధ-నిని యను
 పన్నెండుస్వరములంబట్టి యీఅకారాది ద్వాదశస్వరములు నేర్పర్చు
 బడినవి మఱియును క్షోభ్ గ్ ఘ్ జ్ చ్ ఛ్ జ్ ఘ్ ఞ్ ట్ ర్ డ్ ఢ్ ణ్ త్ థ్ ద్ ధ్
 న్ ప్ ఫ్ బ్ భ్ మ్ య్ ర్ ల్ శ్ ష్ స్ హ్ అను ముప్పదిమూఁడు హల్లులు
 ముప్పదిమూఁడు కోట్ల దేవతావ్యక్తులంబట్టి యేర్పర్చబడెను
 ౦౦: అరసున్నయునున్నయు విసర్గయునునకారమకారహకారముల
 చేతఁ బ్రయోజ్యములుకనుక వేతేయక్షరములుగాఁ జెప్పఁబడనక్కర
 లేదు ఈముప్పదిమూఁడుహల్లులు పెదవులు దంతము లంగుడు
 నాల్క కదలిక మూతి ముక్కు వివర్ణ మూఁతల విశేషముచేత
 నొకొక్కహల్లు కోటివిధముల నుచ్చరింపఁబడును కాఁబట్టి స్వతం
 త్రోచ్ఛారణముగల పన్నెండచ్చులు సప్తస్వరములు పన్నెండు
 విధము లయినట్లు సప్తాంశువులు ద్వాదశాదిత్యు లయినట్లు- సప్త
 లోకములకు సప్తకోటి మహామంత్రములకు మఱియు లెక్కింప
 నశక్యములయిన నానావిధశబ్దముల కాలవాలమయి నానావిధజగవ

స్థావరపస్తువులందు సహజకృత్రిమధ్వను లనంతార్థ ద్యోతకములై
 సవరసములం బ్రవర్తిల్లుచు శ్రవణేంద్రియమాత్ర గ్రాహ్యములై
 వెలయుచు లిప్యది సంజలచే నితరేంద్రియగోచరములయి నామ
 రూపాత్మక సర్వజగద్రూపముగా నాదబ్రహ్మము వివర్తిత మగ
 చున్నది భ మొదలగు హల్లులు అ మొదలగునచ్చుల సాహాయ్యము
 లేక ప్రత్యేక ముచ్చరింపబడనేరవు భ-వ్-త్ అను మూడు
 హల్లుల ప్రత్యేకముగా సర్థవత్తులయినప్పటికి వ్రాతమూలముగాఁ
 దెల్పబడునుగాని ధ్వనిమూలముగాఁ దెల్పబడనేరవు భ-వ్-త్
 అను హల్లులు అ మొదలగు పన్నెండుస్వరములతోఁగూడి ప్రత్యేక
 ముగా నొకొక్కహల్లు నానార్థములతో నానావిధభాషలన్ వ్యవహ
 రింపబడును మఱియు మూడుహల్లులు స్వరసహాయవిశేషవశమున
 నొకొక్కటియు రెండేసిగాను మూడేసిగాను భ-వ్-త్-భవ్-భత్-
 వత్-తవ్ వభ-త్ భ అని యీవిధముగాఁ బన్నెండుస్వరములతోఁ
 గూడి నానాభాషల న్నానార్థముల వ్యవహరింపబడును జ్-ఞ్-న్-
 మ్ ఈనాలుగుం దక్కిన హల్లులకు ముందుగాఁ బెదవితో సంబం
 ధించిన వల్కు సపుడు కమ్ యని మ్ రూపమును, పెదవి
 సంబంధము లేనపుడు కన్ దక్కిన యని న్ రూపమును, బొందును
 కాబట్టి ప్రత్యేకము జ్-ఞ్ ఈ రెండుహల్లులు వర్ణముగానేర్పర్చు
 బడినవి క్-ఘ్-ఞ్-చ్-ఢ్ ట్-ఢ్-ఢ్-త్ త్-థ్-ద్-ధ్-న-ప్-ఫ్-బ్-భ్
 మ ఈ యిరువది మూడుహల్లులు య్-ర్-ల్-వ్-శ్-ష్-న్-హ్ లును
 గలిసి 23+8=ముప్పదొక్క హల్లులై యొక్కొక్క హల్లుపన్నెండేసి
 స్వరములతోఁ జేరఁగా $31 \times 12 = 372$ రూపములుగా నుచ్చరింప
 బడుచు మఱియు నానావిధములుగా పెదవి- నాల్క-మక్కు-దొడ-
 గొంతుల చాలనవిశేషములచేత బహుళః 372 సంఖ్య 372 సంఖ్య
 చేత 372 మార్లు హెచ్చిన నెంతసంఖ్యవచ్చునోయన్నివిధములుగా

మఱి యనంతరీతులుగా స్థూలసూక్ష్మవ్యతావకోదాత్తానుదాత్తస్వర విశేషములతో నానావిధ జడచేతనజంగమసావరాత్మిక చరాచర పరమాణుభూత వాయుగ్ని జలవృధివ్యంతరాళాకాశగుణాత్మక ధ్వని రూపమై సచేతనాచేతన హజకృతిమాత్మకమై నిత్యానిత్యసత్యా సత్యస్వరూపమై నాడబ్రహ్మాత్మకమై బింబప్రతిబింబాత్మకమై వివక్షా మూలమై యింద్రియగూఢమై యతీంద్రియమై యందీయందక దిగంతరేఖవలె సభోనైల్యమువలె భ్రాంతిజనకమై మఱియును భ్రాంతి జనకమై కేవల దేహస్మృతిమూలమై యాకాశమంతట నిండియున్నది ఈ శబ్దబ్రహ్మతత్వ మెఱింగి “ఇదమిత్యమ్” అని నిర్దేశింపబ్రహ్మకై న సలవికాదని దేవర్షి యగు నారదుఁడు వక్కాణించెను

లోకవ్యవహారము సాగుటకై పామరజన బోధకై నానాపదార్థ విజ్ఞానము కలిగించుటకు శాఖాగ్రచ ద్రవ్యాణాముగా నాదికాలము నుండియు నతీంద్రియజ్ఞానము మును లీశబ్దబ్రహ్మముసారమార్గమునై నిత్య పౌరుషేయమై హజసిద్ధిమై వేదరూపముగా వెలుచున్న దనియును, వ్యావహారికమై సనిత్యము పౌరుషేయమై కృత్రిమమై భాషారూపముగా నున్నదినియును “అగ్నిమిత్యే పురోహితమ్” మొదలగువైదికశబ్దములను మఱి యాశబ్దరూపముల నెఱింగి యుచ్చరించుట కొఱకుం దదర్థాన సారము గాఁబరమార్థసాధకకర్మము నాచరించుటకు నైశిత్యావ్యాకరణచ్చందోజ్ఞాతివనిరుక్తకల్పముల నేర్పర్చిరి కాఁబట్టి స్వార్థవరత యించుకయును లేక సంసారముం దొలగి సన్న్యసింపి యహంకారమమకారదూరుడై సాధనచతుష్టయసంకదగల మము త్సుపునకుమాత్రమే “సన్న్యసే త్సర్వకర్మాణి వేష మేకం సనన్న్యసేత్” అనువాక్యముసారముగా వేదములు వేదాంగములు నుపదేశింపఁబడినవికాని యహంకారమమకారబద్ధులగు సంసారుల గుఱించి యెఱియరాని ముద్దేశింపఁబడలేదు సన్న్యాసులకు గాఢస్వధర్మముల

వలె సంసారులకు వేదవేదాంగము లునిష్ప్రయోజనములు సన్న్యాసులకు మాత్ర ముద్దేశించబడిన వేదవేదాంగము లెట్లుచ్చరింపఁబడినవో యా వేదవేదాంగశబ్దస్వరూప మెట్లు డెనో దదర్శమేమో తచ్చోదిత ధర్మాచరణము లెట్లు డెనో యతీ ద్రియ్య దప్త గు మునులె యెఱుంగుదురు కాని ప్రాకృతులు మఱి యహంకారముకారబద్ధులు సంసారచక్రవిభ్రాంతులగు పామరజనులకును వేదవేదాంగములకును భూమితో స్వర్గమునకు వలె సంబంధమే లేదు “ఇషేత్వోద్దేశ్యా ఇషమేవోర్థం యజమానాయ దధాతి-ఇషేత్వే శిలాశశాఖాంచి నత్తి” అను వేదవేదాంగవాఙ్మయము ధూర్తజనకల్పితమలగు కృత్రిమధ్వనులుగాని సహజాపౌరుషేయ నిత్య వేదవేదాంగ వాఙ్మయము కానేకాదు దేవళములందు శిలావిగ్రహములువాస్తవముగా దేవత లెట్లుకాలో యట్లే యహంకారముకారవిభ్రాంతిధూర్త మానవు లుచ్చరింపఁగలిగినశబ్దజాల మెద్దియును బరమార్థసత్యమగు వేదనాదబ్రహ్మముముమ్మాటికి న్నాదు కాదు జలము తటి కాధారమై జగమంతటను వ్యాపించినప్పటికిని వాయుగ్ని జలపృథివీపరమాణువుల నుండి వేఱుచేసి యిదచ్చముగా నాకాశము - అగ్ని యిది - వాయు విది - జల మిది - భూమి యిది యని ప్రత్యేకప్రత్యేకము భూతముల లొండ్లొంటునుండి వేఱుపాటుచేసి నిర్దేశించ నెట్లు సాధ్యముకాదో యాతీరుగా నాదబ్రహ్మమునండి యివి వేదవేదాంగశబ్దము లని వేఱుచేసి యుచ్చరింపఁదగినవా రతీంద్రియద్రవ్యులు ఋషులుగాని ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యు లెంతమాత్రమును శక్తులు గారు కాదు తోడిపాటివారితో హాయిగాఁ గలసిమోసి పొత్తుగా నొరుల నుఖపెట్టి తా నుఖపడలేక కలికాలవశమున సన్న్యాయముగా లేనిపోని వేదవేదాంగములను గూడు సంపాదించుకొనుటకై సాధనముగా నేర్పర్చు మౌనకారియై స్వార్థపరుడై పాటుపడక సోమరియై

సుభువుగ వేషములువేసి వాలకములుకట్టి తేరగానుబ్బరసామ్ము
 తినమరగిన తుంటరిమానిసి తా బ్రాహ్మణుడ ననియుం దా నుచ్చ
 రించినవి వేదవేదాంగములనియుం దనవలె నడవనివాడు నిందుడు
 సరకభాజనుఁ డనియుఁ దాను మాత్రము బ్రహ్మనోటిసండి నూడి
 పడెననియు కనయుపదేశము చొప్పున నడువనివానిని శపించిధ్వంసము
 కావింపఁగలననియుం దనశిష్యుడగువాని నాశీర్వాదించి యభీష్టసంకద
 కెక్కించెదననియు కట్టు బొట్టు జుట్టు వెట్టివెట్టిదంభవేషములతో
 గ్రుడ్లుమిటకరించుచుం గొంగజపము లుచేయుచు నాషాఢభూతివలె
 నటించుచు జపమాలికలుత్రివ్రుచు శివనారాయణాదిశబ్దము లుచ్చ
 రించుచు మంత్రతంత్రయంత్రవిశేషము లెగ్గుర్చుచు బండమొండి
 బోడివేసముతో నేవగాఁ దిరుగుచు నోరులేని జంతువుల సన్ధ్యాయ
 మగా బలివేసి సమలుచు మద్యమాంసముల నేవించి క్రొవ్వి సకల
 లోకవిరద్ధహేయకర్మ లాపరించుచుఁ దనకు దేవుఁ డగవడిన
 ట్లాహోయని ఎల్లివలెఁ గన్నులుమూసికొను మర్కటచేష్టన్మార్జల
 వేషముతో లోపలనొకటి పైకొకటిగాఁ గొంఁబువసులు చేయుచు
 సన్యోస్యమతద్వేషములుపుట్టించి యైకమత్యముజెఱచి తనతోడిపాటి
 మనష్యులం బాదుచేయుతుచ్చుడు ద్విజవేషమూని యొరలఁజెఱచి
 తాఁ జెడుచుండును పతి సజ్జనఁడు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముం
 దాఁ బాటుపడి పరులకు సమకూర్చు సర్వభూతదయావరుండై నిరంత
 రము స్లోకోపకారమునకై జీవయాత్రగడపుకొనుచు సకలజనరంజక
 ముగా మనోవాక్పాయ కర్మమలొనర్చుచుఁ బరమభాగవతుండై
 సర్వజనసముండై నిత్యసంతుప్తుండై సర్వలోకానందకరుండై యాదుచుం
 బాదుచుండును

వాసుదేవపరబ్రహ్మము

“అర్థవదధాతురప్రత్యయః ప్రాతికదికమ్” ప్రాతికదిక శబ్దమున్నిరూపింపకముందు ధాతు వెట్లుండునో ప్రత్యయమెద్దియో మఱి నిర్ధారకశబ్దమున్నిరూపించవలసియుండునగదా? “ఉణాదయో బహుళమ్” అనుటచేత నణాదిశబ్దములవ్యుత్పన్నమలగుటచేత నాశబ్దలన్నియు సర్థవత్తులధాతువు ప్రత్యయమలగుటచేతం బ్రాతికదికములనకతీతముగానా? సదీప్రవాహముం గన్నపిదపగదా యాప్రవాహముయొక్క పుట్టిసతాపు విచారించవలసియుండును కేవల ధాతువునకుగాని కేవలప్రత్యయమునకుగాని నిర్ధారకశబ్దమునకుగాని లోకవ్యవహారము కలుగనేరదుకదా? లోకమందు వ్యవహరింపబడని కేవలధాతువులు కేవలప్రత్యయములు నిర్ధారకశబ్దములంబట్టిగాని కేవలార్థవచ్ఛబ్దము లోకవ్యవహారయోగ్యము కానేరదు కృ=ప్రాతికదికము కాబట్టి “కృ” అను ప్రాతికదికమనకుగాని “కృణ్” అను ధాతువునకుగాని “జ” అను ప్రత్యయమనకుగాని “జ్ఞ=కృ” అను నిర్ధారకశబ్దమునకు లోకవ్యవహారము లేదుగా? లోకమందు బ్రత్యేకముగా వ్యవహరింపబడినపు డీశబ్దముప్రాతికదికమిది ధాతు విది ప్రత్యయమని యర్థవచ్ఛబ్దమనంబలి యవయవములను నిర్ణయింపవీలు కాకుండుటచేతగదా వాయ్యాదిశబ్దములుణాది ప్రత్యయములు కల వ్యుత్పన్నములుగా నిర్ణయింపబడినవి? మఱి శబ్దవ్యుత్పత్తినిషయమై “ఛందసి బహుళమ్” - ఛందసి యథా దృష్టమ్ - పృథోదరాదీని యథోదదృష్టమ్ - నిరంకుశాః కవయః యథోత్తరమ్మునీనాంప్రామాణ్యమ్ - ప్రయోగశరణావైయాకరణాః - ఛందోపత్సూత్రాణి - ఆర్షత్వాదదోషః” అనువాక్యవిశేషముచేత వ్యాకరణశాస్త్రముయొక్క ప్రయోజన మనిత్యమగు పౌరుషేయ లోకీక వ్యావహారికభాషల కెంతయున్నాదు వ్యావహారిక భాషలు దేశ

కాలపాత్రానుసారముగా మాటుచూట స్వభావముగనుక వ్యావహారిక లాభికభావకై వ్యాకరణ కద్ధతియేర్పర్చుట నీటవ్రాసినమాడ్కింబిచ్చిచేష్టకదా? ఇంక నెపారుషేయనిత్యవైదికశబ్దమునకైమాత్రమే వేదాంగరూపక వ్యాకరణశాస్త్ర ప్రవృత్తి కలిగెనని చెప్పక తీరదు. “రక్షోహగమలఘ్నసందేహః ప్రయోజనమ్” అను భాష్యక్రింబట్టి నిత్యాపారుషేయవైదికశబ్దమునుగూర్చి యుద్దేశింపఁబడిన వేదాంగమగువ్యాకరణముగూడ వేదమువలెనెపారుషేయముగాకతీరదు దేహముకాని దేహవయవములుండునా? శరీరముతోఁజేరక శరీరావయవములగు ముక్కు మొగము కాల కన్నులు ప్రత్యేకముగానుండవుకదా? కేవలపదార్థబోధకమై యెపారుషేయమైన వేదనాడబ్రహ్మ మతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడుటచేత నీమర్త్యలోకమునకును వేదవేదాంగములకు నేవిధమైనసంబంధమును లేదు ఈభూమి న్నెలంగుప్రాణులకు ధృవనక్షత్రముతో మఱియుం దదీయతేజస్తత్వవిశేషములతో నెంతసంబంధమో మర్త్యులకు వేదవేదాంగముతో సంతే సంబంధము నిత్యాపారుషేయ వేదవేదాంగముల కీలోకమందు దేవతములందు దేవతలకుం బ్రతినీధులుగా శిలాదివిగ్రహము లుపాసనాసౌలభ్యమున కనాదిగాఁ గల్పింపఁబడినవిధమున (నిత్యాపారుషేయ వేదవేదాంగవాఙ్మయమునకుం) బ్రతినీధులుగా ‘ఇషేత్వా-ఇషమేవోర్జం యజమానాయ దధాతి’ అనుమంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవైదిక శబ్దములు “ఇషేత్వేతిపలాశశాఖాంఛింతి” అనుకల్పవచనములు మఱియు వేదాంగములగుశిక్షావ్యాకరణచ్చందోజ్యోతిషవచనములు కొండఱుమర్త్యులచేతంజితశుద్ధిసాధనసౌభ్యమునకై యనాది కాలమునుండియును దేశకాలపాత్రోచిత వ్యావహారికవాఙ్మయమున సహజముగా నేర్పాటు చేసికొనఁబడెను కొండఱుమర్త్యులు మాటలతోఁ బ్రయోజనమేమి లోకోపకారముగా నడుచుకొను

చుందురు హృదయములందు నిఖిలగత్కారణము భక్తపరాధీనమును సర్వశక్తియునగు దివ్యతేజస్సును సహజముగా ధ్యానమొనర్చుచుందురు సరియే మొత్తముపై సిద్ధాంతభాగము- వేదములనియును వేదాంగములనియును లోకోపకారములుగాక నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమభివృద్ధిచేయనేక జనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములను సమకూర్చుభోకుండిననామరూపములు- వేదవేదాంగములేకానీ శాస్త్రములేకానీ మతేమైనఁగానీ సముద్రమునఁ గురిసినవానవలెనట్టి వాఙ్మయమంతయును నిష్ఫలము నిష్ఫలము కఱకఱ నాఁకలి వుట్టుచుండవలెను మఱి కోరినభోజనము చేకూరుచుండవలె, అభీష్టనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము చేకూరుచుండవలెను నిత్యయావనము కావలెను మఱెన్నటికైనను జరారుజామరణములు లేకుండవలె నిది కదా ప్రతి మనుష్యునకు సహజసిద్ధముగు కోరిక- యధేష్టసంపత్తిది కావలె నింతకన్న కోరిక మరేది? ఇన్నికోరికలు మనస్సు నిత్యసంతుష్టిం జెందినపుడు సిద్ధించినవే యగును సరియే యీలోకములోఁ బరమభాగవతులకుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టి కలుగును “తదైక్షత- ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతను “ప్రయోజనమనుద్దిశ్య సమందోఽపి ప్రవర్తతే” అనువాక్యానుసారముగా “వేదాన్ సంస్మార్య ధాతాయథా పూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతను బ్రహ్మకు వేదములను జ్ఞాపితెచ్చు కొనుటకును “తద్ధితవ స్తద్ధితవః” అనునట్లు సృష్టించేయుటకుఁ దనశక్తి నొదవింపఁగల తన స్వాచరించుటకును బూర్వసృష్టిలో నెన్నివిధముల పాంచభూతికోపాధివిశేషములున్నవో యవన్నియును దిరిగి సృష్టించుటకై యాలోచించుటకును గొంతకాలము పట్టునుగదా? సృష్టిచేయకముందు సృష్టికొఱకై బ్రహ్మయాలోచన మొంతకాలముచేసెనో మఱెంతకాలము నకుఁ దొంటిసృష్టి నభే భగమును సృజించుట కేంతకాలముపట్టెనో యనంతము లభింప

షేయము లతీంద్రియగ్రాహ్యములు నిత్యములగు వేదములన్నటిని నమగ్రజ్ఞప్రతిబింబముననుట కెంతకాలమువట్టెనో సూర్యసిద్ధాంతము మొదలగుమునికృతజ్యోతిషశాస్త్రముస్పష్టపర్చగలిగెనా? వాయుగ్ని జలవృథులవలె జడమగు నాకాశము “అత్మన ఆకాశః సంభూతః” అనటచేత బ్రహ్మ యాకాశమును గల్పించిన యెంతకాలమునకుఁ దక్కినభూతస్పష్టివిశేషములు కావించెనో “శబ్దగుణక మాకాశమ్” అనటచేత శబ్దము గూడ నాకాశమువలె నుత్పత్తినితినాశవత్తైసకార్య మనకతీతమకదా? “హేతుహేతుమతోరభేదాత్” అనటచేత మట్టి చెట్టునందలి విశేషమంతయును మట్టివీత్తున నిమిడినది కాఁబట్టి బీజ వృక్షములకును మృద్ధులములకును నామగూఢభేదమేగాని వస్తుభేదము లేకనుమతము యుక్తియుక్తమైనయెడల నాత్మస్వరూపుఁడై జగత్కారణబీజరూపుఁడగు బ్రహ్మకును జగత్తుకును వస్తుభేదము చెప్పరాదుగదా? “సర్వమాత్మైవఖిలు కంకేనవశ్యేత్” బ్రహ్మాకన్న నితరవస్తువే లేనపు డీజగత్తు మఱి యీజగత్స్పష్టినితినాశముల జరుగుకాలమున కాదిమధ్యాంతగణనము నుండునా? కాఁబట్టి యీజగత్తంతయును మరుమరీచికవిధమునఁ బ్రాతిభాసికమును విపరీత బుద్ధి భ్రాంతిజన్యమును స్వత్వమువలె మిథ్యయును నిత్యవస్తుతత్వ జ్ఞానమును సులభముగాబోధించుటకొఱకు మఱియు నుపాసనా సౌలభ్యముకొఱకు దైవోపాసనకై శిలావిగ్రహములు దేవతలన్ని డేర్పర్చునట్లు సర్వజ్ఞులగుమునుల లోకవ్యవహారముచేఁ జామరులం దరింపఁజేయుట శాఖాగ్రకృతచంద్రన్యాయముగా సకలవేదశాస్త్రముల న్గల్గించినారని సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము

“నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము “యద్భృశ్యం తన్నశ్యమ్” అనునట్లు నిశ్చయముగా “మానం వ్యాఖ్యానమ్” అనుచందమున సమాధిదశ యిట్టిదని చెప్పశక్యముకానట్లు “నానదానీన్నోనదానీ

తమ ఆసీదీతి శుతిః” అని యురకున్నవాడే యతమయోగిగాఁ
 దోచెడు మొసలిపిల్లికు గ్రుడ్డు నుండి వెలువడినతోనేయెడ్డు విడిచి
 నీట దుముకుట సహజగుణమైకట్టుమనస్యన కీచగత్స్పష్టినాశకారణ
 మేమోయని తెలిసికొనుటకై తంటాలుకడుట స్వభావము దిగంత
 రేఖవలెఁ బ్రాప్యప్రాప్యమై జేయాజేయమై దృశ్యాదృశ్యమై సకల
 వేదశాస్త్రయదార్థతత్త్వ మున్నది కాబట్టి పదార్థతత్త్వ జ్ఞానమును
 సంపాదించినవానికినిః శ్రేయసావాప్తి కలుగుననిగాతమముని చెప్పెను
 గాని పదార్థతత్త్వజ్ఞానమును సంపాదించుకొనుద్యమము పిల్లిమెడలో
 నెలుక ఘంట కట్టనెంచుటవలె ససాధ్యము మఱి యసంభవ మని
 యనకతీతదు “సర్వం విష్ణుమయం జగత్” అను వాక్యముఁబటి
 యన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ యానందమయ కోశ
 వంచకముచే వాసుదేవపరబ్రహ్మము నిర్గుణమయ్యైన త్రిగుణమయ
 లీలాశక్తియందు 1000000000000000000 వదేడుసున్నలతో తేర్చు
 బడినసంఖ్య పరార్థ మనఁబడును పరార్థసంఖ్య వదేనుచే గుణింపఁ
 బడి హెచ్చింపబడినపు డనఁగా 15000000000000000000 ఇన్ని
 మార్లు 1000000000000000000 (పరార్థసంఖ్య) వచ్చిన సంఖ్య కల
 పాంచభౌతిక పరమాణుసంయోగవియోగవిశేషముల సగకట్టు వతి
 బింబముఁ దోచుచున్నది పరమపురుషుఁడు సత్త్వరజస్తమోగుణ
 మయమగు తన లీలాశక్తియందు (1000000000000000000)
 1500000000000000000 (పరార్థసంఖ్యను) బంచదశపదార్థసంఖ్యా
 పర్యాయములు గుణింపఁగా వచ్చిన)యన్ని విధముల న్మాతీన నానా
 విధవిశేషస్వరూపములం బ్రతిబింబించుచున్నాఁడు పరమాత్మ
 జీవాత్మగాను జీవాత్మ పాంచభౌతికజగత్తుగాను బరమాత్మయొక్క
 లీలాశక్తియగు కాలాత్రిపురసుందరియందుఁ బ్రతిబింబించుచు నసంత
 సంఖ్యాకపదార్థమయజగద్రూపమున సృష్టిస్థితినాశములంధుచున్నట్లు

స్వార్థత్యాగము లోకోపకారపరతయు స్థలకరణభాగవతు నాశివ శక్తియు నిఖిలవనజననియునగు బాలాత్రిపురసుందరి తన కన్నబిడ్డల వలె సంగక్షించి సంసారాంశుధినుండి నౌకవలెఁ గరింపఁజేసి శివుఁడను కైవల్యానందతటముఁ జేర్చును

శివశక్తు లభయులకన్న సత్యపదార్థ మింకొకటి లేదు శివశక్తులు బింబము శివశక్తులయొక్క మొదటి ప్రతిబింబము మనస్సు మనస్సుయొక్క ప్రతిబింబ మాకాశ మాకాశప్రతిబింబము వాయువు వాయుప్రతిబింబమగ్ని యగ్నిప్రతిబింబము జలము జలప్రతిబింబము భూమియు శివశక్తుల యనంతసంఖ్యాక ప్రతిబింబరూపములనున్న యనంతసంఖ్యాకమనోరూపప్రతిబింబముల యనంతసంఖ్యాకప్రతిబింబ విశేషము లీపాంచభౌతికపదార్థములు స్వక్షుదశనున్న మనఃప్రతి బింబము లీసకలవ్యావహారికజగత్కార్యములయిన ట్లిదేహస్మృతి రూపకప్రతిబింబవిశేషముల కాధారయగు వాస్తవబింబము శివ శక్త్యాత్మ పరబ్రహ్మము, “నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము నిష్ఠింపఁగా నిందియాతీతమై యవాఙ్మనసగోచరమై యేశివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మమునందు “అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అను బ్రహ్మజిజ్ఞాస కుని బుద్ధి లీనమైపునరావృత్తిలేకసమాధిచెందుటచేత నెట్టిజిజ్ఞాసయుం దగు కుండ నో యట్టి శివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమే మొత్తముపై తేలిసఫలితార్థ మీదృశ్య మీద్రుగ్రూపకస్మృతియును మనుమరీచికల వలె మిథ్యాపాపములు ప్రతిబింబములు కేవలమృదులుగాని వాస్తవ ములు కావని సిద్ధాంతపర్చు ప్రమితి శివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మము యొక్క మొట్టమొదటి ప్రతిబింబమగుటచేతఁ దర్కసిద్ధాంతముగు పదార్థతత్వజ్ఞానము శశవిషాదమువలె నసంభవము కావుననే శివ శక్త్యాత్మకము గైవల్యరూపమునగు నిత్యమనఃసంతుప్తి శ్రద్ధచేదవృ జ్జిజ్ఞాసచేతఁ నెన్నటికైన న్నలుగదు కలుగదనియే శాండిల్యవిద్యా

స్వరూపమగు భక్తికూత్రపవృత్తి కలిగెను భగవద్భక్తియుక్తులగు
పరమభాగవతులు తప్ప నితరులు సంసారదుఃఖముద్రమునడవనేరదు
నేరదు

ర న పి పా న

శిక్షాశాస్త్రము దేహధారులలో ముఖ్యముగా మనుష్యులు
తమకుత్తుకలనండి వెలువడ ధ్వనిని దమయాస్యావయవముల నొరపడి
చేత నానావిధములుగాఁ దమయాహులను జనరంజకముగా పెల్ల
డించుటకై యేర్పర్చిన యుచ్ఛారణమును వివరి చుశాస్త్రము
వైఖరీనామముగల మనుష్యుల కంఠధ్వనిని శ్రుతిలయల ననుసరించి
కేవలధ్వనిరూపముగాను మఱియు సకారాద్యచ్చులు కకారాది
హల్లులుగల వర్ణాత్మకముగాను దత్తదుచిత సవరసములతో నాయా
ఊహలం బరస్పరమును మనుష్యులు దెల్పుకొనుచున్నారు కేవల
కంఠధ్వనియేగాక మనుష్యకరపాదాద్యవయవజన్య ధ్వనిచేఁగూడఁ
దమయాహులు పెల్లడించుకొనుచున్నారు జనరంజకముగా నాయా
దేశజనులు పరస్పరము తమయాహులు సమయోచితముగాఁ దెల్పు
కొనుటకై యేర్పడిన శిక్షాశాస్త్రము మొదటి వేదాంగము - వేదము
నకు రెండవపేరు శ్రుతి కనుక వినిపిచేముఖ్యముగా నెఱుంగఁబడునది
వేద మయ్యెను అనాదికాలమునండియుఁ జెవిచేత గ్రహింపఁబడి
యుభయలోకసంతరణవిధానము సకలలోకులకుఁ దెలుపుధ్వనివర్ణోభ
యాత్మకనిత్యాపారుషేయశబ్దసముదాయవిశేషము వేదము మఱి
యావేదశబ్దము నుచ్చరించుపద్ధతినే శిక్షాశాస్త్రము తెలుపుటచేతఁ
బ్రథమవేదాంగ మయ్యెన అనాది సంప్రదాయానుసారముగా గురు
పారంపర్యోచ్ఛారణానుసారముగాఁబరింపఁబడుచున్న వేదముచ్ఛారణ
క్రమచపసాతవిశేషముచేత సర్థమందును మఱియుం బల్కుబడి

యందును నానాజనోపదిష్టంబులై యుగణిత నానాశాఖాభేదములతో నుండుటచేత వేదములవలె వేదాంగములకుఁ బ్రకారము ననంతవిధము లయినవి కాబట్టి శాస్త్రము బహుముఖమై దేశకాలపాత్రానుసారముగా నిర్దేశింపఁబడుచున్నది ఇంతకును వేదములను వేదాంగములును కేవల పారలౌకికప్రయోజనములగుటచేత వ్యావహారిక భాషతో వేదవేదాంగములకు సంబంధ మొత్తమాత్రమును లేదు కావున వ్యావహారిక ధ్వన్యత్మిక వర్ణాత్మక శబ్దము దేశకాల పాత్రానుసారముగా జనరంజకముగా నుండటమాత్రమే ముఖ్యముగాని యట్టివ్యావహారికశబ్దమునకు వైదికశబ్దములకువలె జనరంజకమునకుమించిన మతేశాస్త్రనియమములతోఁ బ్రయోజన మొక్కింపఁజూచు లేదు లేదు “సత్సంబ్రూయాత్ప్రియంబ్రూయాత్సబ్రూయాత్సత్స మప్రియమ్” అనునట్లు తనతోడిపాటివారలు నమ్మించిన విధమునఁ దనయూహం దెల్పఁగల ధ్వన్యత్మికవర్ణాత్మకశబ్ద మెద్దియోనను మనుష్యుఁ డుపయోగించుకొనవచ్చును జనరంజకమై లోకోపకారకమైనపల్కు లెట్లున్నను మఱి యాపల్కులో నక్షరము లెవ్వియోనను శ్రుతిలయ లెట్లున్న నుండవచ్చును వ్యావహారికకర్త ధ్వనికిఁగాని మతేశరీరావయవధ్వనికిఁగాని మతేయంత్రవాద్యవిశేష ధ్వనికిఁగాని తత్తద్దేశజనరంజకమగు తెన్నునఁ దెల్పఁబడుటకన్న వేదేశాస్త్రవృద్ధతులు బొత్తిగా ననవసరములు తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితముగా జనరంజకముగా నున్న పలుకులకు లేనిపోని శాస్త్రనియమము లేర్పర్చి మూఢుల న్నమ్మించి తమవశముచేసికొని జీవించుస్వార్థ పరులు కేవల దుర్జనులు కాఁబట్టి జనరంజనముగుటతప్ప వ్యావహారిక శబ్దమునకు మతేశాస్త్రవృద్ధతయును ముమ్మాటికి లేదు లేదు సర్వ శాస్త్రకర్తలు సర్వజ్ఞులయిన మనులయందఱి తాత్పర్యమును తత్తు సమన్వయాత్” అని వేదవాక్యమువలె ననాదిగా నున్న సూత్రముం

బట్టి లోకులయందఱి యనురాగము తనపైఁ గలిగించుకొను విధమున
మఱియును సర్వజనరంజకమగుట్లు ఎఱియును సర్వలోకోపకారక
మగుతీరున నామరూపాత్మకచతుర్విధాభినయము లొనర్చవలెను
తదాత్తానుదాత్తస్వరభేద మెట్లున్నను ప్రహస్యదీర్ఘచ్ఛ్వాతాదికాలభేద
మెట్లున్నను కకారాదిహల్లులుగాని యచ్చులుగాని యేశబ్ద మెట్లుచ్చ
రించినను గాత్రయంత్రధ్వనివిశేషము లెట్లున్నను యిటి యాంగికా
హార్యసాత్త్వికాభినయ విశేషము లెట్లున్నను సకలజనరంజకములై
సర్వలోకోపకారకములై యుండినఁ జాలును తక్కిన జనులకుఁ
బరస్పరద్వేషము న్నలిగించువద్దతు లెంతమాత్రమును మునిసమృత
ములు కావు జనానురాగమును సంపాదించుకొని లోకోపకారముగాఁ
బ్రవర్తిల్లుటకన్నఁ బరువకార మింకెద్దియు న్నాదు సర్వలోకోప
కారముగా నడిపించుమని భగవంతుని నిరంతరమును శ్రద్ధించువరమ
భాగవతుఁడుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టిరూపకశాశ్వతప్రహ్లానంద
మునుభవించును వేదమున గూర్చిమాత్రము శిక్షాదివేదవడంగములు
చెప్పఁబడినవిగాని లౌకికవ్యవహారమున గూర్చి యెంతమాత్రమును
వేదములుగాని వేదాంగములుగాని యుద్దిష్టములు కావు కావు
వేదవేదాంగములంబట్టి లౌకికవ్యవహారము జరుపవలసినదని స్వార్థ
పరులు ధూర్తులు కేవలాత్మ భరలు దంభులగు దుర్జనులు జనులకుఁ
బరస్పరానురాగము చెఱచి యన్యోన్యద్వేషము న్నల్పించి వంచకులై
మూఢులన్మోసపుచ్చి పామరజననత్కృతులై యెరులఁ జెఱచి
కుర్వ్వసనకరులై తాము చెడుచుంట దుష్టకలికాలచేష్టితమనక
కీఱదు వేదవేదాంగములంబట్టి మానవలోకవ్యవహారములను సరి
చేసికొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యసహ
కారులై బ్రతుకువిధానముఁ దెల్పుచు ధర్మార్థకామమోక్షము లను
చతుర్విధపురుషార్థములను సంపాదించుకొని యుభయలోకములు

తరించుటకై దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బురుషార్థచతుర్వర్గసాధన
రూపములు సర్వజ్ఞులగు మునులు నానాశాస్త్రములనాదికాలము
నుండియును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోపయోగముగా నుప
దేశించుచువచ్చిరి నీతిశాస్త్రము ధర్మశాస్త్రము మొదలగు
వ్యావహారికధర్మములను కేవలము దేశకాలపాత్రోచితముగా సకల
జనులు గర్వరప్రేమానురాగములతో నిద్రాహారవిహారిసౌఖ్యమును
సంపాదించుకొనిహాయిగా బ్రతుకు తెన్నులుగ నుపదేశించిరి “ధాతా
యథా పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిప్రమాణ మనుసరించి
యేయేదేశకాలపాత్రానుసారముగా నేయేచునోవాక్కాయకర్మములు
జనలలో బహుసంఖ్యాకు లాచరించుచుండురో యట్టిజనులు
దేశసంఘము భూతదయాపరమై కేవలభోకోపకారకముగఁ బ్రవర్తిల్లు
చుండునో యట్టిమానవులనడువడి ననుసరించి యాయాపరమభాగ
వతుల యాచార మనుసరించి పలికిన పలుకులు మఱి చేసినతక్కిన
కర్మముల వేదచోదితధర్మములు కాకమానవు

భూలోకమునకుఁ బరములైన గ్రహసక్షతాదిభగోళములు
భూగోళమునందలి సకలజంగమస్థావరజీవుల యత్పత్తినితినాశహేతువు
లగు శీతోష్ణాదితత్త్వముల కాధారమైనవిధమున నపారుషేయనిత్యా
వ్యక్తవేదజబ్బబ్రహ్మము ననాతనముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా
జనులకుఁ బరస్పరప్రేమ నురాగజనకములగు సర్వభోకోపకారకము
లగు సదాచారములను వెల్లడించునట్లుగౌతమవ్యాసాదిమునిమతవిశేష
ములు సుప్రసిద్ధములై యేయున్నవి పానముచే దాహశాంతి యగు
నని వైద్యశాస్త్రమర్మ మెఱింగింపఁబడిన వివేకవంతుఁడుతొలుదొల్ల
నాడప్పి యెందువలనఁగలిగెనో యేజాతిపిపాస నేపానము శాంతింపఁ
జేయునో లోకానుభవము తెలిసికొని యాహారాదాహశాంతికై

యా యాపానవిశేష ముపయోగించునట్లు నవరసాత్మకమగు నీజగమున
 “సరసాసాలంకారాశ్చబ్దార్థా కావ్యమ్” అనునట్లు సరసపుంబల్కు
 పల్కువలెనని శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తశాస్త్రములముఖ్యతాత్ప
 ర్యము రసమనఁగా మనుష్యులందుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగజనన
 హేతువగు నిత్యాపారుషేయద్యవేదశబ్దబ్రహ్మతత్త్వము గ్రహము
 లన్నిటిలో గురుఁడ వరసుఖభుండు మఱి శనిపాపిష్ఠుఁడు, గురుఁడు
 జ్ఞానసుఖస్వరూపుఁడు శని దుఃఖస్వరూపుఁడు వేదవేదాంగాత్మక
 దివ్యస్వర్గానందాత్మకుఁడై గురుఁడ జనలకు స్వర్గానందదాయకము
 లగు వరస్పర ప్రేమానురాగములను బుట్టించు మనోవాక్కాయ
 కర్మములువదేశించుచుండును మఱి శని నరులకు నరక దుఃఖకార
 ణములగు పరస్పరద్వేషహింస లొదవించుతెన్నులు మప్పుచుండును
 గురుఁడువదేశించుమార్గ మారోగ్యమునకై తల్లి యిచ్చుచేడువలెఁ
 దొలదొల వెగటుగనుండియుఁ గ్రుక్కుమముగ స్వర్గానందమొద
 వించున శని దుష్టులెన్నన మొట్టమొదట మద్యమువలె సుఖము
 గలిగించియుం గొట్టకొనకు నరకబాధలం బడఁద్రోయును వేదముల
 యందలి జ్ఞానకాండము గురుఁడు మఱి కర్మకాండముశని “నహింస్యా
 త్సర్వభూతాని” అని గురుఁడు పల్కుచున్నాఁడు “వశుమాల
 భేత” అని శని పురికొల్పుచున్నాఁడు స్వార్థత్యాగులై
 కేవలలోకోపకార వరాయణులయి సర్వజనసములయి సర్వ
 భూత దయావరులైన వరమభాగవతులు మాత్రము గురు
 బోధ్యుశ్వసించి నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై కృతయుగపురుషులవలె
 ముక్తులగుచున్నార మఱిస్వార్థికవరులై లోకద్రోహులై ప్రాణి
 హింసకులై జనవిద్వేషులైన ధూర్తమానవులు శనిమాయలకులోబడి
 కలికాలమనుజులు సంసారపాశబద్ధులగుచున్నారు తనకు వేఱుగ
 లోక మున్నదని తనదేహస్మృతివల్లన దేహి తెలియుచున్నాఁడు

తనకు వేఱుగ లోక ముండిననాని దేహి తనదేహస్మృతి యున్నట్లు తెలియజాలడు కాబట్టి తనజ్ఞప్తయును మఱితనకు వేఱుగఁదోఁచు లోకముం బింబ్రపతిబింబములవలె సన్యోన్యాశ్రయములు ఈరెండింటిలో వాస్తవమెద్దియో నీడ యెద్దియో నిర్ణయించి తెలుప వీలు లేదు యథార్థత త్వజ్ఞాన మాత్రైక వేద్య మద్ది సమాధిహుళముని మాత్రము “యత్రనాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి తదాభుమి” అని శ్రుతిప్రమాణముచేతమాత్రము విర్ణయింపఁబడుచున్నది కాబట్టి యీనాదేహస్మృతియే సచ్చిదానందస్వరూపిణి యగు బాలాతిపురసుందరీమహాక్షమీయీత్రైలోక్యజననిత్యసంతుష్టాంగునిగా న న్ననగ్రహించుటకై నే సహర్దివముం బరమభాగవతుఁడనై సర్వభూతదయాపరుఁడనై సకలజనులకు నిర్విధేయఁడనై యడఁకువతో నందఱిమన మ్యలయొక్క ప్రేమానురాగము సంపాదించుకొనటకు మాత్రమే బ్రతుక నెంచెవని నిశ్చయించిన జనుఁడే పరమభాగవతుఁ డతిపరమభాగవతుఁడుకల్కిసవల్కులునడిచినడత లోనిసారము గ్రహించి యితరమానవులు పల్కినపల్కులు నడిచిభగవదతయును వేదశాస్త్రవిహితము కాకతీతదనిసిద్ధాంతరాధాంతములు ఈదేహస్మృతియును తీస్మృతిదృష్టమగు నీడగద్వికారములును నిక్కమాగా యథార్థవస్తువగు నాత్మపదార్థము మాయయందుఁ బ్రతిభ్రమించుగా నట్టిప్రతిబింబము తిరిగి లెక్కింపనలవికానియన్నిసారులునానావికారభేదములం ప్రతిబింబింపఁగా ననాదికాలమునుండియు నిప్పటికితీరునఁ దోచినప్రతిబింబవిశేషములని యూహింపవలెను ఈదేహస్మృతియు నీసంకల్పవిశేషము లీడగత్కారములన్నియు ససంత సంఖ్యాకపర్యాయము, సంకవిశేషములుగా నత్వరజస్తమములనెడు త్రిగుణసామ్యదశతో శివునకు నీడవలె సనఘాయనియగు నాదిశక్తి సహజలీలతో ననాదికాలమునుండియు నిప్పటివఱకున్నవృద్ధతయందు

జగద్రూపమయినమనస్సువలె బ్రతిబింబరూపముగాఁ గొట్టకొనకుఁ
బరిణమించిన ప్రతిబింబమే యీ జగద్విశేషముల న్నాంచుచున్న
యీ దేహస్మృతివిశేషము

“భిద్యతేహృదయగ్రంథిర్భిద్యతే సర్వసౌశయాఃతస్మాన్దృష్టే
పరాత్మని” అనునట్లు సమాధ్యవస్థయందు త్రిగుణసామ్యమై యాది
శక్తియు మరి యాయాదిశక్తి మయిండగు శివుఁడునుమాత్ర మాశివ
శక్తులుభయులు సచ్చిదానందస్వరూపులు శేషించియుందు రీదేహ
స్మృతియు మతీసమస్తజగద్వికారములను బ్రతిబింబవిశేషముల్గ్నియు
నుపాధిశూన్యమగుటచేత శూన్యము లగును “తదైక్షత” అనునట్లు
భగవత్సంకల్పమను నుపాధియందు భగవంతునియందలి చిచ్ఛక్తియే
యీసమస్తజగద్వికారములుగాఁ బ్రతిబింబించును కాఁబట్టియావరణ
విక్షేపకారకభగవచ్ఛక్తివశమన నీప్రపంచము స్వక్షుజాగరదశలం
బొడఁగట్టుచునున్న ప్రితురీయావస్థలందు శివశక్త్యాత్మకముగా శేషించు
చుండును శివశక్తిపరస్పరసంకర్కవిశేషముచే నీజగమంతయును
బసుపునున్నములకూడికచే బొడముపారాణివలె శివశక్తి విలక్షణ
ముగాఁ బొడఁగట్టుచున్నది “శక్తిశక్తిమతోరభేదాత్” అను
నియమముంబట్టి నిత్యసత్యపదార్థములయిన శివశక్తులకు భేదమే లేదు
గాని “సంసారోయమతీవవిచిత్రః” అను నాచార్యోక్తింబట్టి యసంభవ
కార్యమగు నీదేహస్మృతిరూపకజగమంతయు స్వక్షుము గారడీ
మాయనాటకమువలె విస్మయపేతువై యెట్లుకలిగెనో శివుఁడుకూడ
నిట్టివిచిత్రజగత్సృష్టికి మూలమ నైల్పఁజాలఁడనుటకు “సోఽగవేద
యదివాసవేద” అను శ్రుతియే ప్రమాణము ఈజగమంతయును
మనోవిభ్రాంతిజలముగాని వాస్తవము కాదనిమాత్రము నిస్సందేహ
ముగాఁ జెప్పఁగలనుగాని యీమనోవిభ్రాంతికిఁ మూలమే మోసమా
ధ్యవస్థయందుమాత్రమే గోచరమగును మతీ యట్టి తురీయావస్థ
లుండునని యాజ్ఞాగదవస్థ నిర్ణయింపఁ జాలదు

నా ద బి ం దు క శ

సరియే, యీనంగతి యిట్లుండఁగాఁ దనకు మఱి తనచేతనున్న ప్రాణులకును జాగుప్పాళ్లీలభయలజ్ఞాశోకములు రవంతయు న్దలిగింపక మనస్సంతోషమునుగలిగించి ఁటలమటల వినుకోరికను మాటిమాటి కిని హెచ్చరించు నామరూపములు సరసములు “రసాత్మకం కావ్యమ్” అనుటచేతఁ గేవల మనస్సంతోషము రస మనంబడును “రసోవైసః” అనుశ్రుతిచొప్పున నిత్యమనస్సంతోషియై భగవంతుని యథార్థస్వరూపము కాఁబట్టి శబ్ద మెట్లు రసముం బుట్టించునో యట్లుచ్చరించువిధి న్దెల్పువేదాంగములు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములు. జ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగములు వాక్కునువిడిచి మనుఃకాయకర్మములఁగూర్చి దెల్పుచున్నవి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములను వేదాంగములు సరసమగువలుకునుగూర్చియు జ్యోతిః కల్పములను రెండు వేదాంగములు సరసమగునడతనుగూర్చియుం దెల్పుచున్నవి లోకోపకారముగ నుడువుట నడుచుటయును సజ్జన ధర్మము జనులు తమలోఁదమకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగములకు భంగమురానీక దేశకాలపాత్రోచితముగా నెట్టివల్కులుపల్కనీ మఱెట్టినడతనడవనీ యదంతయును వేదశాస్త్రవిధిచోదితధర్మమే నిశ్చయముగా నగు నగును లోకోపకారపరులగు సజ్జనులకుఁ దప్పక దైవసాహాయ్యము కలుగును గల్గును “స్వరతః కాలతః స్థానా త్రయతానుప్రదానతః” వడ్డాదిస్వరవిశేషములచేతను ద్రుతాది కాలవిశేషములచేతఁ గంతాదిస్థానవిశేషములచేతను ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్ద ముపయోగింపఁబడు వధ్ధతిని శిక్ష యను వేదాంగము వివరించుచున్నది కాఁబట్టి వేదోచ్ఛారణమునకు మాత్రమే శిక్ష యను వేదాంగ ముపయోగపడుచున్నది, లోకీకశబ్దమునకును శిక్షా

శాస్త్రమునకును సంబంధమెద్దియును లేకున్నప్పటికి లోకోపకార
 పరాయణులగు మునులు నాడబ్రహ్మోపాసనముచేఁ దరించుటకై
 శిక్షాపద్ధతులను జనుల కైకమత్యముపుట్టించుటకై సర్వతాకిక
 భాషోచ్ఛారణ పద్ధతు లేర్పరచిరి “సవిక్షతలోకానుస్మృతైఃతస్మా
 దవ్యక్త ముత్పన్నం త్రిగుణం ద్విజనత్రయమ్” అను వాక్యానుసార
 ముగాఁ బరమాత్మనండి త్రిగుణాత్మకకుండలీశక్తి యుదయించెను
 కుండఁ మనఁగా ఎలయోకారము ఉపాసకుల కాకుండలీశక్తి హృద
 యాకాశమున వలయోకారమయిన మెఱుపువలె సాక్షాత్కరించును
 కుండలీసాక్షాత్కారమయిన పుణ్యపురుషులు మఱి జననమరణము
 లొందక శాశ్వతకైఽల్యాసంధ మందుచున్నారు ఆకుండలీశక్తి
 త్రిగుణాత్మకమైన బిందురూపమై స్థూలసూక్ష్మపరములనుమువ్విధము
 లుగా విభజింపఁబడి బిందునాదబీజభేదము లందుచున్నది అచిదం
 శము-స్థూలనాదము చిదచిన్నిశ్రమ సూక్ష్మానాదము- చిత్తుబీజ
 నాదము ఈచిత్రే వరుండైనపురుషుఁడు మఱిశ్వరఁడును శబ్దబ్రహ్మ
 మను మరొకపేరఁబరఁగు నాయీశ్వరుఁడు ఈశ్వరసంకల్పమే బిందు
 వనంబడును ఆబిందువు బ్రద్దలుకాఁగాఁ బుట్టినధ్వని వ్యక్తమగు
 చున్నది శ్రుతిసంకున్నమైన యారవమే శబ్దబ్రహ్మ మనఁబడు
 చున్నది- ఇంతకుం బరమరహస్యమీశ్వరానుగ్రహము కలవారలకే
 బ్రహ్మజ్ఞాన ముదయించును మఱియం బ్రహ్మజ్ఞానవ తులయిన
 పరమభాగవతుల సహవాసముగూడ లభించును భక్తిశ్రద్ధలబ్ధును
 వేయేల, సకలజీవులను కొందఱు పుట్టుకతోనే కొందఱు వేగముగాఁ
 గాని తూలస్యముగాఁగాని భగవత్సంకల్పమున నెట్లుసంసారబద్ధులైరో
 యట్లే భగవంతునిలో నై కృపయి ముక్తులు కాకమానరు సత్సహ
 యాసముచేతనే ద్వారలో దుఃఖముక్తియగు కొందఱు దురదృష్ట
 పురుషులు-తిరణాదును సంసారదుఃఖమనుభవించెదరు మొత్తముపై

సకలజీవులను గాలక్రమమున బ్రహ్మలో నైక్యము చెందెదరు
అజ్ఞానమున సంసారబంధము ఎట్లబ్బెనో యట్లే క్రజ్ఞానమున కైవల్యా
నందమును సకలజీవులకుఁ గలుగకతీతదు

దైవమే పౌరుషమై తుదకు దైవముగానే మిగులును కాలము
ఋతుపట్కముగా మాటుచుండునట్లు సంసారబంధమోక్షములను
విద్యాన్యభావముచే నాత్మ యనుభవించుచుండును అక్షరుండగు
పరమాత్ముని సంకల్ప మిక్షరుండగు జీవాత్ముఁడు సంసారియై
యక్షరుండే యగుచుండును అశరీరమగు నాత్మయందు కంచభూతి
విశేషములు వుట్టి యాత్మయందే లయము చెందును స్థూలసూక్ష్మ
వ్యక్తావ్యక్తకార్యకారణావస్థాభేదము తనకుఁదానే విద్యావిద్యలచే
నాత్ముండనుభవించుట సహజము- వాస్తవముగా ఏక మేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లూత్మకన్న వేతేపదార్థము లేనేలేదు
ఈ బ్రహ్మజ్ఞానము పరమభాగవతసహవాసముచే సతివేగముగా
మర్త్యులకు సిద్ధించును ఈభూలోకము సుర్వలోకమును గర్మభూమి
యనబడును మానవులు స్వకర్మానుసారముగా నుత్పత్తిస్థితి
నాశములందుచున్నారు కాబట్టి స్వార్థత్యాగముచేసి కేవల
లోకోపకారపరాయణులై తమ సమస్తకర్మములు భగవదర్పణము
కావించి “గోవిందనామకీర్తనగావించి భయంబుదక్కి ఖట్వాంగ
ధర్మితీవిభుఁడు జూఱకొనియెన్నెవల్యము తొల్లిరెండుగడియలలోనన్”
అను పురాణోక్తిప్రకారము “వాసుదేవశ్లోకవార్తల నాలించి
కాలమే పురుషుఁడు గడుపుచుండు సతని యాయువుదక్క సమ్యుల
యాయువు నుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు వంచించి కొనిపోవు”
కనుక పరమభాగవతుఁడు మాత్రమే నిత్యజీవనుడై కైవల్యానంద
మునుభవించును తక్కినమనుజులు స్వార్థపరులై కర్మబద్ధులై స్వ పర

బుద్ధి నిష్ఠానాడనేరక సంసారసాగరంబున ముని తేలుచు దరిగాన
కుందురు

“అ ఇ డి ణ్” మొదలగు పదనాలు మహేశ్వరసూత్రము
లను వైయాకరణులు వ్యాకరణపరముగాఁ దక్కినశాస్త్రవిదులు
తత్తచ్ఛాస్త్రపరముగాను “చత్వారిశృంగా, గణానాంత్యా గణవతిం
హవామహే” అను శ్రుతులకు వివిధ ర్థములన్గల్పించినట్లు స్వబుధ్యను
సారముగా మతభేదంబుల వర్తించుచున్నారు కేవలధ్వనిమాత్రముచే
నానాపదార్థభోధన నానారసగ్రహణము న్నావించుకొనువారు
మనుష్యులలో మిక్కిలిబుద్ధికుంతులు ఉదాత్తముకంటె నుదాత్త
ధ్వనియు ననుదాత్తముకంటె ననుదాత్తమును బలుకుటకు వీలుకాదు
“అణోరణీయాన్ మహతోమహీయాన్” అనఁగా ననుదాత్తమగు
సూక్ష్మధ్వనిరూపముగా నుదాత్తముకన్న స్థూలనాదరూపముగా
వాసుదేవపరబ్రహ్మ ముంటుచేత నట్టి యణుమహత్తులను దెల్పుట
మనుష్యుల కిలవికాదు అట్టి స్థూలసూక్ష్మనాదమాత్రైకవేద్యమే
శ్రుతులు కదునాల్గని దేవమనియు నిరువదిరెండు కంఠనాళములం
బట్టి యిరువది రెండు మతోకమునియు నరువదినాల్గని యింకొకఁడు
నానావిధజంగుస్తావరప్రాచీవిశేషధ్వనిభేదంబులచే శ్రుతు లనంతము
లని యింకొకఁడు మతభేదములం బ్రాచీనులు వక్కాణించిరి ధ్వని
యొక్క హెచ్చుతగ్గుస్థాయులకునాదబ్రహ్మస్వరూపుఁడగు ననంతఁడే
యవధి “సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ” అన్నట్లు నాదబ్రహ్మ మశ
రీరమగుటచే “ఇదమిత్థమ్” అని నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదను
మతమే మిగుల నమంజసము నప్రాపాయములచే నాదిత్యోపాసనము
చేయువారికి మతేదేవతల నుపాసించినప్పటికి నిష్కటించదు ఆదిత్యో
పాసనము చేయ కస్యదేవతోపాసనములు చేయునపు డాదిత్యదేవత
తప్ప నితరదేవత లన్యోన్యము ప్రతిఘటించి యుపాసకుని జెఱజెదరు

కాఁబట్టి యీతీరుగాఁ గేవల నాదబ్రహ్మోపాసనము మాని వర్ణాత్మక
ధ్వన్యూపాసనమువలనఁ బ్రమాదముండును కాలవ్యవస్థయు నుదా
త్తాదిస్థాయివ్యవస్థయు అకార కకారాద్యక్షరవ్యవస్థయుం దఁచక
కేవల స్వరమూత్ర మాలించుటచేత “స్వతోరంజయతి శ్రోతృ
చిత్తం సస్వర ఉచ్యతే” అనునట్లు చిత్తమునకు రంజకమగు ద్వనిని
సంతతము వినుట కాసించు సంగీతపు పేగుకల యదృష్టవంతులేవరమ
భాగవతులగుజీవులు, “వాసుదేవః సర్వమితిసమహాత్మా సుదర్లభః”
అను విధమునఁ బరమభాగవతునకు నామరూపాత్మకజగమంతయును
విష్ణుమయముగానేతోచును చిత్తమునకు వెగటే క్షణమైనందోఁచ
నీక సంతతము చిత్తరంజకమైననామరూపములెవ్వియోయవే సరస్వతీ
స్వరూపములు మఱి యవియే గీతవాద్యస్మత్స్వరయాత్మకములగునాద
బిందుకళలయిననాట్యకళలు “సర్వదేవసమస్కారః కేశవం ప్రతి
గచ్ఛతి” అనువిధమున జగమునందలి నామరూపములన్నియు నాద
బ్రహ్మాత్మకములే “అతోనాదాత్మకంజగత్” అనుటచేత శబ్దబ్రహ్మ
మయముకాని పదార్థమే లేదు అకాశమను విభాగించి గుణములను
నిర్ణయించుట యెట్లుసాధ్యమో యాకాశ మేకొలతకైన నెట్లిమడదో
యట్లే దిద్దేశకాలవ్యవస్థ నాదబ్రహ్మమునకు లేకున్ననుపాసనాసౌలభ్య
మునకై యశరీరులయిన దేవతలకు విగ్రహము లేర్పర్చినట్లు మూర్త
మగు శబ్దబ్రహ్మమున కుదాత్తాదిస్వరములను లఘ్వాదికాలములను
ముఖాదిస్థాన ప్రయత్నజన్యాక్షరవిభాగమును బరమకారుణికులయిన
మును లేర్పరచిరి శబ్దబ్రహ్మమునకు దిద్దేశకాలవ్యవస్థలుకల్పితములు
గాని వాస్తవములు కావుకావు నూఱుతామరరేకులను సూదితో
గ్రుచ్చఁబడిసంతవట్టునకుఁ గాల మనియు నాకాలముయొక్క పెఱకువ
కాష్ఠమేవక్షణాదికమనిగాని లఘుదీర్ఘపుతములనిగాని ద్రుతమధ్య
ఫిలంబములనిగాని వ్యవహరింపఁబడును ఏజాతిబీజ మాచెట్లును మొల

పించునట్లు మతేజాతిదోహద మాతీరుగా నాచెట్టుం బొదవించువిధమునఁ దలిదండ్రులంబట్టి మనుష్యాదిజంతువు కుసహజముగా గుణములబ్బును మతీయును సహవాసమునుబట్టియు నాచారముననుసరించియు నారోగ్యజీవనాభివృద్ధియును గలగును అద్యేషియై నిత్యసంతోషియై పరమభాగవతునకు “ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాచూరవ్యయమ్” అనునట్లు ఆదిత్యుడు - పృథ్వీ-అంబిక జలము- విష్ణుః డగ్ని- గణనాథుఁడు వాయువు- మహేశ్వరుఁ డాకాశముగాఁ బంచదేవతామయఁడై పంచభూతికాత్మఁడై ప్రక తీవురుమాత్మకుఁడై భక్తవత్సలుఁడైన వాసుదేవుఁ డభీష్టేహికాముష్మికసంపదలు తప్పక దయచేయును భగవత్కృపలే కిహపరసౌఖ్యము చేకూరదు మనుష్యులసుఖము వారిసత్కర్మఫలము- దుఃఖము దుష్కర్మఫలము సజ్జనులను భగవంతుఁ డాపదలనుండి కాపాడును మతీ దుర్జనులను పేక్షించు నిదే నిజము నిజము

కా ల గ ణ న

“కాలరూపీ జనార్దనః” అన్నట్లు వాసుదేవుఁడు పంచభూతమయఁడై శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములను సత్త్వరజస్తమఃప్రవృత్తిచే 5×3=15 దినములకు వృద్ధియుం బడెదుదినములవఱకు నాశము న్నలిగి స్ఫులిచం దికచే సుఖదుఃఖాత్మకసంసారమున్విద్యాత్మకప్రవృత్తి నివృత్తిస్వరూపకావరణవిక్షేపశక్తులం దా నద్వితీయఁడు సచ్చిదానందుఁడు కేవలుఁడయ్యుఁ దనకుఁ దా వేతై క్రీడించుచుండును. సత్త్వము, రజస్తమోగుణములన్నింపింపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రికాత్మక సంతుష్టాంతరంగ స్వరూపమై వెలికిగానకుండును తమస్సు సత్త్వరజములన్నిటినపు డమావాస్యాత్మకమై యాశదోఱంగి యెద్దియుం

దోచకుండు మనోరూపమై దుఃఖసంతప్త మగును రజస్సు తమ
 స్పృత్వముల స్మృతినవుడు సంతృప్తికై దేవులాడు మనస్సువలె నమా
 వాస్యాపూర్ణమలకు మధ్యనున్న కాలమందలి చంద్రునివలెఁ బెరుఁ
 గుచుం దఱుఁగుచుండిను వ్యక్త్యావ్యక్తాత్మకాహారాత్రదశలచేశబ్ద
 స్పర్శరూపరసగంధములు ప్రత్యేకముం ద్రిగుణాత్మకములై పక్షరూప
 మున ద్విగుణితమై మాన మగుచు మానద్విగుణితరూపమున ఋతు
 విశేషముగా మాఱుచుండును సత్త్వరజస్తమోద్విగుణితములైన
 మానద్వయకాలాత్మకఋతువు లాతై పొడచూపుచుండును
 $36 \times 2 \times 6 = 360$ పగళ్ళు 360 రాత్రులం గలసి సంవత్సరమగు
 చుండును 5వంశభూతములు సత్త్వరజస్తమోగుణముల 15భేదములై
 స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త కార్యకారణ మూర్తామూర్త విశేష
 ద్వయవిభేదముచే రెట్టింపఁబడుచు 90 మానము $30 \times 2 = 60$ ఋతువు
 $60 \times 6 = 360$ ఆఱుఋతువు లబ్దము లబ్దములు 5 యగము 12 యుగ
 ములు ప్రభవాదిక్షయపర్యంతములగు నఱువదేండ్లుమఱియు నఱువది
 పరార్థసంఖ్యచే గుణితశక్తిచేత హెచ్చింపఁబడినన్నియేండ్లు స్థూల
 కార్యవ్యక్తమూర్తస్వరూపకాల మీశ్శ్చత్యాత్మకజీవాత్మసంసరించు
 చుండును అనఁగా 18000000000000000000 $6 \times 6 = 36 \times 6 = 216$
 ఈరీతిగా 6పరార్థసంఖ్యాత్మక 18000000000000000000కములైన
 యాఱులమాఱులు హెచ్చింపఁబడఁగా పచ్చినసంఖ్యకలయేండ్లు-
 అనఁగా మొదలు తుదయుం జెప్పఁదరమ గానియాద్యమధ్యాంతము
 లను నిర్దేశింపవీలుపడని యసంతసంఖ్యాక బ్రహ్మనాబ్దములు-
 ఈసంఖ్య- దిక్కు- కాలము- గుణమును వేయేల ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామ స్యవిశేషసమవాయాభావములనుపరార్థసప్తకము త్రిగుణాత్మక
 ఘోయావిద్యాకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు

ంచభూతాత్మకజగ విదంతయును ప్రాతిభాసికమును వ్యావ
హారికసత్యముగాని పరమార్థసత్యము కాదు కాదు “ఏకమేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ- సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ=అయమాత్మా
బ్రహ్మ- ప్రజ్ఞాసంబ్రహ్మ” అను ప్రమాణములచేత నిజగము
బాధితముకాగా నెద్ది మిగులునో యెద్దియే పరమార్థసత్యవస్తువగు
వాసుదేవుడు “యతోవాచో నివర్తనే అప్రాప్య మనసాననా”
అనవిధమున నాదబ్రహ్మతత్త్వ మిట్టివిని తెలిసికొనుటకుఁగానియితరు
లకు బోధించుటకుఁగాని చతుర్ముఖుడై నజాలఁడని దేవముని వల్కు
చున్నాఁడు కాబట్టి యుదాత్తాదిస్వరనిర్ణయముచేతఁగానిదు తాది
కాలనిర్ణయముచేఁగ ని కంతాదిస్థానప్రయత్ననిర్ణయము చేతఁగాని
శబ్దబ్రహ్మతత్త్వము నెలిసి తెల్పనేరికిం దరము కాదుగాని లోకవ్యవ
హారవ్యవస్థకై మఱియును ధర్మసంస్థాపనముకొఱకై పరమకారుణికులు
సర్వజ్ఞులగు గౌతమాదిబ్రహ్మరులు శాఖాచంద్రన్యాయముగా వేద
శాస్త్రముఖములం బదార్థబోధ కావించిరి కనుక సర్వజ్ఞులైన గౌతమ
వ్యాసాది మహామునుల మతముల స్పద్ధురుముఖమునఁ దెలిసికొని
నడుచువారు తరితరుని సమ్మి తరించవలెను సమ్మకముకన్న వేతే
దారితేదు “సమ్మి చెడినవారు లేరు, సమ్మక చెడిపోలే పోయేరు”
అని రామదాసు వల్కు మిక్కిలి శ్లాఘ్యము శాబ్దప్రమాణాత్మక
మగు నొత్తవాక్యమందలి సమ్మకముకన్న తరింపఁజేయు సాధనమితఠ
మెద్దియు న్నాదుకాదు కాబట్టి వేదశాస్త్రానుసారమునుస్పద్ధురుకటాక్ష
మునఁదెలిసిన పెద్దలు తరించిరి పిన్నలు తాముకూడఁబెద్దల నడువడి
ననుసరించి తరించవలయును స్వార్థత్వాగులై కేవల లోకోపకార
హారాయణులై సర్వభూతదయాకరులైన పరమభాగవతులు పెద్ద
లభవభదురు.

కడుపులోనిగాలి పైకివదలుటచేత సనఁగ నున్చాసముచేత మాత్రమే కేవలధ్వన్యతృకముగాఁగానివర్ణాత్మకముగాఁగాని శబ్దము శ్రావ్యమై వెలువడును ఉచ్ఛాసముచేతఁ బ్రాణవాయుశక్తి తగ్గుచుండును కనుక సమితోచ్ఛాస్వన వ్యయముకావించుటచేత నాయు వల్పుచుగుండును కాఁబట్టియే యోగులు నియతవాక్కులైనమునులు ఉచ్ఛాసనిశ్వాసవాయువు స్వాధీనముకావించుకొనుటచే పరమిమితాయువు లగుచున్నారు కాఁబట్టి యమితముగా వాగ్ద్యయము చేయువారు రజస్తమోగుణప్రధానులగుటచే శీఘ్రముగా నలసి రోజుచు నల్పాయువు లగుచుండురు మానవత్రులై భోజనము కావించువారు కొందఱును సత్యసూనృతవ్రతులు హితమిత్రయ పృదువాక్షియతులు కేవలమానవ్రతులుకేవలభగవన్నామసంకీర్తన వ్రతులు మొదలుగా నియతవాక్రచారులగు పరమయోగులింద్రియ వ్యాపారము నడ్డుచు మునులు నాఁ బరఁగి యపరిమితాయువు లగు చున్నారు రజస్తమోగుణములఁబట్టి శబ్దము పరిమితముగా బయల్పడుచు నరుల నల్పాయువులఁగావించు సత్త్వగుణముచేతఁగల్గువైఖరి మిక్కిలి కరిమితమై యాయువునొససాగించుచుండును “వీణవాదన తత్త్వజ్ఞః శ్రుతి జాతి విశారదః తాళజ్ఞశ్చ ప్రయానేన మోక్ష మార్గం నియచ్ఛతి” వీణ యనఁగా వైఖరీరూపగాత్రవీణ- వాదన మనఁగా దారువీణాదియంత్రధ్వని- తత్త్వమనఁగా విలంబకాలము- శ్రుతిజాతి తాళనియమముతో విలంబకాలమున గీతవాద్యపృథ్వముల సనఁగాఁ జతుర్విధాభివ్యయములం బ్రవర్తించు మనుష్యుఁడు జఘన మరణాత్మకసంసారమున యధేష్టముగా సుఖింప గలఁడని శ్లోక తాల్పర్యము రజస్తమోగుణములు ప్రకోపించినపు డాయాన మధికమై క్రుతకాలోచ్ఛాస్వాధిక్యముచేఁ బ్రాణవాయువ్యయ మధికము కాఁగా జనులలాఘ్యాయువులగుచున్నారు సత్త్వగుణాధిక్యము

చేతఁ జతుర్విధాభినయప్రచారము విలంబకాలమున జరుగుటచేత నాయాసములేకుండుట నుచ్చసతము తగుటచేత నాయు నధిక మగును నడకకన్నఁ బరు గధికాయాసకరమై మిక్కిలి యూర్పును వ్యయపర్చి యాయువును తగ్గించును సా త్వికుఁడు స్వార్థపరతన్మాని కేవలలోకోపకారపరాయణుడై చతుర్విధాభినయ ప్రచారమొన రించును రజస్తమోదూషితుఁ డహంకారముమకారబద్ధుడై దుర్వ్యసనపరుడైనయమములేకప్రవర్తించుటచేతవ్యర్థప్రలాపబాహుళ్యము చేతను గామక్రోధలోభమోహమదమత్సర్గగర్భుడై తన శరీరమును దెల్విమాలి వ్యర్థముగాఁ దొందరపడి యాయాసపర్చుకొని యాహార నిద్రావిహారనియమములేక కోరి మిత్తివాఁతఁబడచుండును సత్త్వగుణప్రధానుఁడు లోకోపకారముగా సత్యముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటచేత నియమిత మనోవాక్కాయకర్మఁడై హితమితప్రుదువాక్కు- మంద కటాక్షచు-మందగమనము-నియమితనిద్రాహారవిహారములు కలవాఁ డగుటచేత స్వాధీనోచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములతో భీష్మునివలె స్రచ్చుడ మరణసంపల్లాభము పొందుచున్నాఁడు

అక్షరమహత్త్వము

చతుర్దశభువనమూలములగు చతుర్దశ మాహేశ్వరమూత్రములంబట్టి యక్షరములలో మొదటిదగు “అ” అను నక్షరము కడపటిదగు “హ” యను నక్షరమును గలిసి “అహమ్” అను జ్ఞప్తి గలిగించెను “నర్వంపరాత్మకం పూర్వంజ్ఞప్తిమాత్రమిదంజగత్” మొదట సంతయుం బరమాత్మయేగాని యీజగమంతయును జ్ఞప్తి మాత్రమే అహంకారరూపమే యీజగమంతయును “అహమ్” అను సహకార రూపజ్ఞప్తిలేనపుడీజగమే లేదు కాబట్టి అహంకారమాత్రమే యీజగదుద్భవస్థితినిశాశ్చము న్నలిగించు జ్ఞానశక్తి

ద్వైతజ్ఞాన మహంకారాత్మకజ్ఞప్తి యనబడును మఱి యద్వైత
జ్ఞానమే బ్రహ్మ మనంబడను స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నాభినయ
నియమము వేదవరసముంగూర్చి యేడ్పడినవద్దతిగాని లోకవ్యవ
హారము దొరుల నొప్పించక తా నొన్వక దేశకాలపాత్రాను
సారముగా ను భోచ్యసని శ్వాససుఖకరముగాఁ జతుర్విదాభినయ
ముఁజేసికొని యాయువు కొనిసాగించుకొనవలెను తక్కినజంతువు
లకువలె భగవంతుఁడు మనుష్యులకుఁగూడ సహజముగా శీతోష్ణము
లొనర్చుకొనఁదగినదేహములు సృజించెను మనుజులు వికరీతబుద్ధులై
సద్యముచే నెక్కువువేడి దేహమందుఁ దెచ్చిపెట్టుకొని యావంత
వేడిచేఁ గలుగువికారమునఁ గ్రొత్తవేడ్క నాడుకొనుట మరగి
మఱలమఱల నామద్యపానవ్యసనమునఁ జిక్కువడి యామద్యమును
జేసికొను తెల్విఁజేటు తమకుఁదప్ప నితరజంతువులందుఁగానక తక్కిన
జంతువులు బుద్ధిలేనివనియుం దాము మాత్రమే వివేకముగలవార
మనియుం డఁచుకొనుచుం గేవలసహజచుద్ధులంబట్టి దేహయాత్ర
గడపుకొను తక్కినజంతువులకింజె వికరీతబుద్ధులై కృత్రిమసుఖముల
కలవడి కోరి తక్కినజంతువులకన్న లేనిపోనికష్టములఁ బాలై
యకాలమృత్యువందుచున్నారు కొన్నిపిట్టలకు గూళ్ళులుకొని శీతా
తపములం దప్పించుకొను సహజనైపుణ్యము లేని తక్కినజంతువులకు
మనుష్యు లూహించకకష్టముకాని శీతోష్ణనివారకసహజనిపుణత
కలదు మనుష్యస్వభావము మరహంకారముతోఁ దక్కినజంతువుల
కన్నఁ దా నెక్కుడు తెలివితలవాఁ డని గర్వించి కోరి కొఱవితోఁ
దల గోఁకికొని దుఃఖించుట కాఁబట్టి సర్వజగజ్జననియగు తనకన్న
తల్లి భూమియొక్క సారమును బీల్చుకొని తక్కినయవయవము
లన్నింటిని గాపాడుచున్న తనయదుగులకు భూసార మెక్కనీక
చెప్పలు తొడిగికొని కోరి తన యదుగులకు సుఖంకరభూర్పము

వచ్చుచుకొని పాదరోగమును మఱి తీరుననే తనసకలావయవములకును
 లేనిపోని యనవసరములగు తోడవులు కల్పించుకొనియును వంటక
 ముల స్మరగి సకలఫలమూలధాన్యములను మఱియుం బానీయముల
 నగ్నిసెగను వండి పెరిగించి లేనిపోని కృత్రిమకల్పనములచే సహ
 జారోగ్యదశం జెఱచి ప్రకృతి నిష్కృతికావించుకొని కోరి కవ్వములకుఁ
 బాలై యల్పాయు వగుచున్నాఁడు తనకుం దక్కినజంతువుల
 కాకాశానిలానలజలభూములు సహజముగా నొక్కపోల్కివే దైవ
 సృష్టములు మఱియు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషము సమానమే
 యని తంపక వివరీతబుద్ధిచే లేనిపోని కల్పనములం జిక్కి లెక్కిన
 జంతువులకన్న శ్రమపడి యీల్గుట దురదృష్టమనువ్యస్వభావము
 ఋష్యశృంగుండు మొదలగుమునిలందఱు న్మానవులయ్యును బుట్టిన
 వారు పుట్టినట్లే కాలక్షేపం చేయుచుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ
 దమయాధిక్య మెందున న్లేదనియును నిద్రాహారవిహారాదిసహజ
 గుణములను జననమరణాదిసంసారచుఖదుఃఖానుభవమును ప్రాణు
 లందఱు సమభవించకతీఱని సహజదశలనియును సర్వకర్మములును
 గేవల దైవప్రేరితములే యనియును స్వప్నజాగ్రత్సుమత్ప్రవస్థల
 విశములై సహజముగా ప్రాణులకుం బ్రాపించుననియును సహజవిధి
 కాలకృత్యము లడ్డఁదరముగాక యవశ్య మనుభవించకతీఱదనియును
 బుగుప్రయత్నమునకుఁగూడ దైవమే ప్రేరకమూలమనియును తమ
 పాపములకుం దుఃఖములకుం తమదుష్కర్మములే కారణమనియును
 మఱియుం దమమేలునకు స్వేచ్ఛికకథగవదనుగ్రహమే కారణ
 మనియును నిరహంకారులై నిర్మములై సర్వభూతగుణులై సాధన
 చతుష్టయసంపదఁగలిగి తనువెత్తిన సార్థక్యము దా భేదమోదముల
 నొక్కపోల్కి స్థూద కుబ్బక సంపరించియుం జీవన్ముక్తులగు బ్రహ్మీ
 భూతు లగుచు తమగుణ సైకర్మములు న్వాసూదేవార్పణము

కావించుచుం బరనుభాగవత్తులె నానాకూపంబుల నిన్నిత్యానందపదవి నోలలాడుచు మానవజాతి వన్నె దెచ్చుచున్నార

తనయాహచోష్వసం దాఁ బలుకుటగాని తనసహజకంఠస్వర సౌందర్యమును ధ్వనిగ్రాహియింపఁ తాదిలిఖితమూలముగ బరుల కెఱింగించుటగాని తనమనఃప్రవృత్తినివృత్తివిశేషముల న్దాఁ దెలిసికొనుటగాని యేదేహధారికైన స్థరముకాదు కాదు “విష్ణుభక్తి లేని విబుధుండు విబుధుఁడే పాదయగముతోడి శశువుగాక” భూతదయలేని ప్రకారాత్ముఁ డెంతచదువుకొన్నవాఁడయ్యను ద్రిపాదములతోనున్న మూర్ఖపశువేగానిమనుష్యుఁడనిపించుకొనఁదగఁడు భయజగుహ్సశ్రీల లజ్జాదనకముగా వాక్యాంకిర్యము లాచరింపఁనాడదు “అప్రపసిద్ధ మపుష్పార్థమ్” అనువిధముగాఁ ద-తోడివారి కన్నివిధములచే మిక్కిలి సంతోషమగువిధమునఁ బలుకుటయును నడువడి న్స్వల్పించుటయును మనుష్యుని కవశ్యక ర్తవ్యము లోకోపకారముగాఁ బరిణమించుటకన్న లౌకికజతుర్విధాభినయములకు వైదిక క్షణ మెంతమాత్రమంబనికీరారు కాఁబట్టి సర్వకాలస్థానప్రయత్నితవ్యవస్థ లెటున్నను దనతోడిపాటివారి కింపగ తీరున లౌకికభావలక్షణకాలపాత్రోచితముగా మాట్లాడవచ్చును బాదుకొనవచ్చును మఱియును గ్రంథముల రచించుకొనవచ్చును వేదాంగనియమము న్నియును కేవల వేదములయొడ మాత్రమే యుపయోజ్యములుగాని లౌకికభావలయొడఁ గామచారానుష్ఠాన యభేష్టముగా దేశకాలపాత్రోచితము లోకోపకారమగుతీరున నాటపాటమాటలును గావ్యరచనమును గావించుకొనుటయే యవశ్యక ర్తవ్యము

నోరు తెఱచినకొలంది “అట” లు పలుకుచుండును “ఇక్కడఁకొకటి ఒకటి” లు పలుకుటకు నో రంతకాఁ దెఱవనక్కరలేదు కాఁబట్టి యన్నియక్షరములలో “అ” యను సుక్షరమున కెక్కువగా

నూపిరివిడువకటిఱదు మఱియు అ మొదలగునచ్చులకన్న నాయచ్చులతోఁగూడిన క మొదలగువాల్లులకూపి తక్కువగుచుండును కేవలకొ మొదలగువ్యంజనములకు “అ” మొదలగు చ్చులతోఁ జేరినఁగాని బల్కుబడియేలేదు “అ” మొదలగునచ్చులదైవము వలెస్వతంత్రములు సహజములు క మొదలగు వ్యంజనములు పౌరుషమువలె సస్వతంత్రములుం గృత్రిమములను దైవము తోడునడినఁగాని పౌరుషమేప్రవర్తింపనేరదు అచ్చులసాయము లేకవాల్లుల ప్రవర్తిల్ల నేరవు ఒక్క “అ”యను నచ్చుమాత్రమే స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషములతో నభీష్టారదాయకమై సమస్తమహదమహాత్స్వణులకెల్ల రకుం బరస్పరోహాహావిశేషంబులు దెల్పఁజాలినప్పటికిని “ఇ” మొదలగు తక్కినయచ్చులు “కొ” మొదలగు వ్యంజనములను ఎఱ్ఱస్వరూపమును సకలవర్ణాదియనగు అకారమాత్రు నానావిధోపాధిభేదములగు సంఘాతవిశేషముల నసంతవికారాత్మకజగత్తునకు హేతువగుచందమున నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషభిని ప్రపంచమూలమైయున్నది హృదయసంతోషకమును హృదయవిభీషణమునై ధ్వని రెండుతెఱంగులసహజదైవకృతమునుగృత్రిమపౌరుషకృతమునై రెండుతెఱంగులం బొడముచున్నది మేఘమంద్రగంభీరగర్జితము నశని నిర్ఘోషమును సహజ దైవకృతములు కోయిలకూతయు వ్యాఘ్రారావనుఁ పౌరుషకృత్రిమములు

మనుష్యులుచ్చరించు భావల పౌరుష కృత్రిమధ్వనులు దైవపౌరుషములకు నాటకములు బూటకముల కల్లులు మాయలు మోసములు ప్రకృతులు గాని కపటములు దంభములుగాని యదార్థ ప్రతిపాదకములు కావు మనుష్యులు సహజముగ నన్నిజంతువులలో మిక్కిలి కపటస్వభావులు కనుక వారల యథార్థోహలప్రకారము వారి వల్కులు బయల్పెడలఁజాలవు మనుష్యభావ కర్థనియమము

లేదు తక్కిన చేతనాచేతనవస్తు ధ్వనుల కర్థము నిత్య నియత్రము కాబట్టి మనుష్యుల భాషాశబ్దములకుఁగాని మతేయభివయవిశేషము నకుఁగాని “ఇవమిత్థమ్” అనివిరూపంకఁడగిన నియమముగాని పద్ధతిగాని యేర్పర్చశక్యముకాదు కాబట్టి శిక్షాదివేదాంగములు లోక వ్యవహారమునకు నిదగ్గనములుగాని శాసకములుగాని యుపయోజనములుగాని యె తమాత్రము న్నాపు కాపు అకారము సర్వాక్షర ప్రవృత్తిహేతువగు నాద్యశబ్దరాజము ముఖ్యాక్షరము గనుకనే మహేశ్వరసూత్రము “అ-ఇ-ఉ ణ్” అని ప్రారంభించెనుగాని “ఇ-ఉ-అ ణ్” అనిగాని “ఇ-అ ఉ ణ్” అనిగాని “ఉ-అ-ఇ ణ్” అనిగాని “ఉ-ఇ-అ ణ్” అనిగాని ప్రారంభించలేదు మొదటివేదమగు ఋగ్వేదము “అగ్నిమిశే” అని “అ” యను సక్షరముతోనే ప్రారంభించెను చతుర్దశమాహేశ్వరసూత్రములలో మొదటిసూత్రమగు “అఇఉ ణ్” అను సూత్రముచేత సమస్తవర్ణములతోఁగూడిన చతుర్దశభువనముల సృష్టిరూపమగు స్యాత్కృతత్వ ముపదేశించబడెను “అకారో బ్రహ్మ రూపస్య నిర్గుణః సర్వవస్తుషు చిత్కలామభిసంక్రిత్య దగద్రూపీ ఉణీశ్వరః” అకారము నిర్గుణుడగు సమేశ్వరుడు మాయా స్వరూపమగు “ఇ” కారముతోఁగూడి “ఉ” కార స్వరూపమున వ్యావకుఁడై “ణ్” అకారమున సగుణుడగుచున్నాడని యర్థము ఆత్మకు ధ్వనిచేయుటకై పాడమిస సంకల్పము పర ఆయిచ్చ నావీ చ్చక్రిము సుపాధికావింశతుకొని పశ్యంతియై హృదయనాళముల్లిండ్లు మధ్యమయై కంఠనాళములగుండి శ్రోత్రగాహ్యధ్వనియై వెలువడి వైఖరీసంజ్ఞ పండుచున్నది పరాపశ్య నీమధ్య మావైఖరులు నాద బ్రహ్మమునకు నాల్గుముఖములు “పాహోఽన్యచిత్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” ఈసమస్తజగమును వైఖర్యాత్మకమై మతుమ్పై త్తను శాద్రబ్రహ్మయొక్క యొకపాదము, పరాపశ్య నీమధ్యమల్లిండ్లు

తక్కినమూడుపాదము లమృతములు నిత్యములును వైఖరియును జగదాత్మకపాదము మర్త్యమనిత్యము “బ్రాహ్మణః షడంగసహితవేద మధీయాత “క్రాహ్మణుండు మాత్రము వేదవేదాంగములను దప్ప కధ్యయనము చేయకతీతదనుటచేతను షడంగ వేదాధ్యయన మనాది సంప్రదాయానుసారముగాఁ జేయువాఁడే బ్రాహ్మణుండని బ్రాహ్మణ తాలిని మనుష్యులలో నేర్పర్చుటకై పన్నినపన్నిక పెద్దకొడుకు మాత్రము రాజగుట కధికారమేర్పర్చినట్లుషడంగవేదాధ్యయన మొనర్చినవాఁడే బ్రాహ్మణుండనియు మతాబ్రాహ్మణుఁ డితరజాతులచేత నన్నివిధముల నేపింపఁబడుట కధికారముగలవాఁడనియు మఱి యట్టి బ్రాహ్మణుండు యజ్ఞదీక్షితుఁడై పవుడు మాత్ర మబద్ధముగాఁగాని యవస్థాశ్రమముగాఁగాని యస్పృష్టముగాఁగానియసంస్కృతముగాఁగాని యసాధువుగాఁగాని వైఖరినుపయోగింపఁగూడదనియును అథశబ్దానుశాసనమ్” అనునెడ మహాభాష్యమువలన వ్యాకరణసాధువగు శబ్దము సుశబ్దమనియును సుశబ్దోచ్ఛారణముపుణ్యస్వర్గజనకమనియును “రక్షోహాగమ లఘుసందేహః ప్రయోజనమ్” అనుటచేత షడంగములు వేదోచ్ఛారణమునకు వైదికసంప్రదాయమును గాపాడుటకుమాత్రమే చెప్పఁబడెను వ్యావహారికభాష జనరంజకముగానున్న జాలును మఱేనియమములతో లోకిక వ్యావహారికభాషల కవసరము లేదు లేదు లోకోపకారమగుతీరున జనరంజకముగా నెట్లు ధ్వనిచేసినను జేయవచ్చును వేదాంగములతో లోకికభాష కేసంబంధమును లేదు లేదు వేదవేదాంగములు కేవలము పారలౌకికపదార్థబోధకములు ఇహ లోకముతో వేదవేదాంగసంబంధము లేనేలేదు

ధ్వ ని వి శే ష ము లు

వేదమండలి ఖాగ- బ్రాహ్మణ- యూప- పక్షి- సర్ప మొదలగుచేతనాచేతనపదార్థవాచకశబ్దములు ఘోక- బాహుండు- కొయ్య-

పిట్ట- సాము మొదలగు నీలోకమునందలి చేతనాచేతనవస్తుపరము లెంతమాత్రము న్నాపు కాపు వైదికశబ్దములు లోకీకశబ్దములకుఁ గేవల ముచ్చారణమందు నర్థమందును భిన్నములు ద్రవభవిష్టశబ్దమును గూర్చియును యజ్ లుగంతముంగూర్చియు లేటునుగూర్చి “తత్తు ఛందస్యేవ” అనుపవవాదముకనుక ఛందస్సనియును భాషయనియును శబ్దము రెండువిధములు దేవుఁ డంతట నిండియు నెద్దియున్నాని విధమున వేదస్మరణముచే లోకము స్మరింపఁబడియును లోకమునకు వేదమునకు సుంతయును సంబంధములేదు వంచకులు ధూర్తులును దాము పరించుశబ్దములే వేదములనియును ఆశబ్దము లుచ్చరించుటకుఁ దామే యధికారులమనియు తండ్రియాస్తికిఁ గొడుకులే మొదటి యధికారులనియును లింగాభిషేకమునకుఁ బూజకును బూజారులే యధికారులనియును జాతులు వాపులు మొదలగు నానాదేశకాల సాత్రోచితవ్యవస్థలు వేదవిహితములు ధర్మచోదితము లనియును “పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి మేఁకను ముక్కు చెవులు మూసి చంపి పవతీసి యగ్నిలో వేల్చవలయుననియును మొదఁ గుశిష్టాచార ములు సంప్రదాయములువర్ణాశ్రమధర్మములు వేదమందుచెప్పఁబడిన పనియుం దాము పరించునది వేదవేదాంగములనియును దాము చెప్పనది వేదార్థమనియును దమకు వేఱగువారు మ్లేచ్ఛులుసంటరాని వారనియుం దాము మాత్రమే బ్రహ్మనోటినుండి యూడిపడ్డామని యాత్మస్తుతి పరనిందయు మిగుల స్వార్థపరతతో వంచకులై భూత ద్రోహమాచరించు దుర్జనుల నేమనవలయును ?

జ్ఞానముయొక్క ప్రతిబింబము కోరిక- కోరికయొక్క ప్రతి బింబము నామరూపద్రవకాశసము- నామరూపములు నాదబ్రహ్మము యొక్క వివర్తస్వరూపము, నామరూపములనఁగా శబ్దాకారములు శబ్దము కేవల శ్రవణైకగ్రాహ్యము రూప మనఁగా స్పర్శతూక్ష్ణదృశ్య

గంధములు త్వక్చక్షుర్విహ్వలఘానాఘానములు జ్ఞానము పలుకు
నిచ్చగాఁ బలుకు నిచ్చ కంఠధ్వనిగా మారును ఊహ చతుర్విధాభి
సంయుక్తుల నెల్లడింపఁబడును సహజనామరూపములగు కంఠధ్వనిచేత
శరీరావయవచలనవిశేషములచేతను మిక్కిలి స్ఫుటముగా నూహ
వెల్లడింపఁగల్యమగును కృత్రిమనామరూపములగు యంత్రధ్వని
ప్రాతఃతబొమ్మలు మొదలగు వానిచేతనూహసమగ్రముగాఁదెలుపఁ
బడనేరదు కాలునకుబదులు మరిగాఁల దూడకుబదులు చేటపెయ్య
వలె నెట్లొ కొంతక్రియ నెఱవేర్చుకొనటకు సాధనముగా నిట్లు
గ్రంథములు వ్రాయటయును ధ్వనిగాహితములందు కంఠధ్వని
యొక్క ప్రతిబింబమును సంగ్రహించుటయును సంభవించుచున్నవి
తేజజీవితకాలములో మిక్కిలి దృఢశరీరముతో నారోగ్యవంతుడై
సుఖముగానున్న పండితుఁ డల్లాసముతోనొసర్చిన కంఠధ్వనిచేతగాని
శరీరావయవవిశేషముచేతఁగాని తనయూహను సంపూర్ణముగా
వెల్లడింపఁగలిగినట్లు ప్రాతఃతబొమ్మగాఁగానిమఱియేయంత్రముల
ముగాఁగాని మతేకృత్రిమరసముచేతగాని వెల్లడింపనేరదు
జగము దెన్నివిధములబంతువులో యన్నివిధములకంఠధ్వనులు
ఆయామనుష్యులయూహలుకొంతవఱకైన న్నవారివారికంఠధ్వనులచేత
సరిగా వెల్లడింపఁబడును తనయూహచొప్పునఁ దానే సరిగా
నెవ్వఁడుం బల్కనేరదు జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు కాఁడల్లవిధములన్
బద్ధుఁడుగనుకఁ జంద్రునిబట్టుకొన నూహవెళ్ళినట్లు చేయివెళ్ళఁ
జాలదుగా? కాఁబట్టి యూహకొలంది నభిశయింప మునులకుఁదప్పఁ
బ్రాకృతుల శక్యముకాదు “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని పతంజలి
వ్యాకరణముయొక్క ప్రయోజనమును సుశబ్దాపశబ్దవివేచనోక్త
యోగమునుగూర్చి నిద్రాహారసౌఖ్యమునుగానక లోకోపకారముకై
తన జీవితముంతయును ధారపోసి మహాభాష్యవాక్యము లుపదేశించెను

గాని యశ్శుహాత్మునివల్ల ప్రత్యక్షముగా నుపదేశించబడిన శిష్యులముని యభిప్రాయములో శబ్దతత్త్వమునుగూర్చి యామునికిఁగల జ్ఞానములో కోటివంతులలో నొకవంతునైన నరిగా గ్రహించగల్గినటు సందేహము. మఱి యాశిష్యులరంపరములముగాఁ గ్రమక్రమము గ్రంథరూపమున లిఖింపబడినవాక్యములంబట్టి శబ్దతత్త్వము నిప్పటి ప్రాకృతమానవులు జాత్యంధు లేనుఁగుబోల్చునట్టిది వేదము లివి వేదాంగము లివి ఛంద స్సిది భాష యిది సంస్కృతమిది యపభ్రంశ మని స్వార్థపరాయణులై జీవనసంపాదనముకొఱకై తెలిసీ తెలియని పాండిత్యము న్వంచకులై వెల్లడించుచున్నా రాహు యేమిఁగూఁగ కలికాలచేష్టితము? చెవిచే రూపముం జూచుట మఱి కంటిచేత శబ్దమును వినుట యసంభవముకదా? నిత్యశబ్దముగు వేదమును మును లాలించి సర్వజ్ఞులు తపోధనులు గనుక శబ్దబ్రహ్మపానము కావించిరి ప్రాకృతపామరమనుష్కల్పితయంత్రములచేత వ్రాయఁబడిన సంజ్ఞలచేత నిత్యవేదశబ్ద బ్రహ్మతత్త్వమిద్దని వెల్లడించుచున్న స్వార్థపరధూర్జితేష్టి మిస్సుసీసమ్మచ్చునా? దేవునిస్వరూపము నచ్చిదానందలక్షణ మ్మనుటచేత జ్ఞానము ప్రకాశానందములమూర్తి యగు శేవలదివ్యప్రేమయగు సర్వలోకోపకారకభూతదయ కదా?— వేదవేదాంగాత్మకనిత్యశబ్దబ్రహ్మము “చోదనాలక్షణోధర్మః” సర్వజగదుపకారకమయిన భూతదయాత్మిక ధర్మమునుమాత్రము వెల్లడించుచున్నది అనంతసంఖ్యాకములగు వేదవేదాంగము న్నియును బరమార్థజిజ్ఞాసువులయి ముముక్షువులయి సాధనచతుష్టయసంపదగలిగిన జితేంద్రియలగు మనుష్యులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెనుగాని ప్రాకృతులగు సంసారుల కెంతమాత్రమున్లాదు కాదు

వేదవేదాంగములకు స్పృసారులగు మనుష్యులకును భృతశక్తశ్రమునకీర్మాగోళమునకువలె స్వర్గమునకు నక్కకువలెఁ జాల

దవ్వు కాబట్టి సంసారోపయోగకరమగు లోకేశశబ్దమును గూర్చి
 మాత్రమే వివరించి యే శబ్దము లోకోపకారకమో యట్టి శబ్దమును
 మందువలె వివరించి సంగ్రహించుకొనవలెను వివృతసంవృతములగు
 స్థూలసూక్ష్మదశలతోఁ ద్రిగుణోద్బోధకము వైఖరి యనంతవిధముల
 జగమున వెలువడుచున్నది మాత్రముగ కాఘారమగు మాహేశ్వర
 సూత్రము “అఇఉఁ” అని అకారముతో మొదలిడుటచేతను “అ
 అ ఇతి” అని పాణినిసూత్రములు సమాప్తియగుటచేతను అక్షర
 సమామ్నాయమునకెల్ల బదునాల్గుభువనములకుఁ బ్రకృతివలె “అ”
 యను నక్షరమే జననియైనయది కావునఁదక్కిన ఇకారాద్యచ్చులు
 కకారాదిహల్లులు వెయ్యేల జగమునందలి సకలశబ్దములన్నియును
 నాదప్రహృము జగద్రూపమున వివృతమైనతీరున “అ” అకారమే
 సకలాక్షరసమామ్నాయముగా వివృతమైనదనియు జగమునందలి
 యన్ని శబ్దముల కాలవాలము “అ” కారమే యనియును గావుననే
 సకలజగన్మయుఁడగు శ్రీమహావిష్ణువు “అ” కారవాచ్యుఁడయ్యెను
 విచార మనఁగా విచ్ఛట సంవారమున మూయుట కంరధ్వని లావు
 చేయుటకై కంరనాళములను నోటి సమగ్రముగాఁ దెరిచిధ్వనిచేయు
 నపుడు “అ” కారము వివృతమయి ఖఘఞఞ్ఞరఢధధఫభ మొద
 లగు నొత్తులు హకారమును దీర్ఘచ్ఛుతములను బల్కును సర్వజగ
 ద్రూపి విష్ణువయినట్లు సకలశబ్దస్వరూపి “అ” కారమే మఱియును
 జగములో నెందఱుదేహధారులుకలరో నవరసాత్మకమై సత్త్వరజ
 స్తమోగుణప్రబుద్ధమై క్షతిక్షణమును స్థూలసూక్ష్మదశల న్నాటుచు
 శేవల ధ్వన్యాత్మకముగానువర్ణాత్మకముగాను వ్యక్తావ్యక్తరూపముల
 ననంతశ్రుతిస్వరజాతిగ్రామమూర్చనాతానవిశేషములతో ననంతవిధ
 స్థాయిభేదములతో లెక్కింపఁబడకముగాని భాషావిశేషములై వివక్షా
 మూలమై ద్విక్రబుద్ధమై యాకాశగుణమై శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమై

హరావశ్య నీమధ్యమావై ఖరీరూపగుల నిందియాతీతమై యిందియ
 గ్రాహ్యమై జ్ఞాతృజ్ఞేయాజ్ఞాతృపుటిభూతమై సగుణనిర్గుణాత్మకమై
 యున్న నాదశబ్దబ్రహ్మతత్త్వము శివునగుచక్క సమ్యక్ డెఱుంగఁ
 జాలునా? “ఇదమితథమ్” అని శబ్దబ్రహ్మతత్త్వమును జతుర్ముఖుడైన
 నిర్దేశించ శక్తుఁడు కాఁడను దేవమునివాక్యము సయుక్తికము “బృహి
 విస్తారే” బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ బ్రహ్మము బృహస్పతి యీ మొద
 లగు “బృహి” ధాతుజన్యశబ్దములు వైదికములుం తారతామికములు
 గాని వదార్థవాచకము లెంతమాత్రము న్నావు కావు కాఁబట్టి
 విష్ణువునకు మాఱుగా శిలాక్రతిమ లేర్పడినచందమున వేదములందుఁ
 జేర్చి నఁబడిన బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యశూద్రులకు, నిజమగు పెయ్యకుఁ
 జేఁట పెయ్యవలె కాలునకు మరగాలువలె బింబమునకుఁ బ్రతి
 బింబమువలె మనుష్యులలో బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యశూద్రాదిజాతుల
 వారిని లోకసంగ్రహార్థమై ధర్మనిరక్షకై సర్వజ్ఞులగు మును లేర్పర్చి
 రని తెలియనేరకహంకారవిమూఢమానవులు తాము బ్రాహ్మణాది
 జాతులుకలవారమనియుం దమజాతులు వేదసమ్మతములనియును
 యవివేకమున విష్టవీఁగి కోరిమశిభ్రష్టులగుచున్నారు జగమంతయును
 విష్ణుమయమయినప్పటికిని విష్ణువు లోకాతీతుఁడయినవిధమున లోక
 మంతయును వేదస్మరణమునఁ గల్పింపఁబడినప్పటికి వేద మీలోకా
 తీతమై కేవల పారమార్థికమై యున్నది ఆకాశమంతట నిండియు
 నెదియున్గాక యగ్రాహ్యమైనతీరున యీలోకమంతయు వేదస్వరూప
 మైనప్పటికి యిందియగ్రాహ్యము కాదు “విజ్ఞాతారమరేకోవిజానీ
 యాత్” సర్వవేత్తయగు వేదపురుషుఁడు వేద్యుఁడగుఁబట్లు? కాఁబట్టి
 మానవులనోశ్యమలగు “ఇషేత్వా” మొదలగు ఇందియగ్రాహ్య
 ములు వ్యక్తరూపములగు శబ్దములు వేదము లెంతమాత్రము న్నావు
 కావు కావు, మానవులలో బ్రాహ్మణాదిజాతులు లేవు లేవు

అస్యావయవాదిస్థానములనంతవిధములనుండుటచేతనుగ త్వరజస్తమో
గుణసంమిశ్రవిశేషములచేత నివత్తాశక్తి యనంతభేదముల స్థూల
సూక్ష్మగుణుల నుండుటచేతనునానావిధదేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ
బసినాటినుండి సహవాసముంబట్టియుగహణశక్తింబట్టియు నభ్యాస
పాటవముంబట్టియు వివిధార్థబోధకమగుచు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మక
రూపవిశేషములందుచు నానాభాషావిశేషాత్మకమై యాకాశగుణ
మగు శబ్దము ఛందోభాషావిశేషముగాఁ బరిణమించుచున్నది

అకార్యాద్యచ్ఛులుగాని కకారాదిహల్లులుగాని మఱెట్టివర్ణ
ములుగాని నిత్యములుకావు ఆకాశగుణమగు శబ్దము నిత్యము
ఆకాశశబ్దమలకు “గుణగుణోరభేదః” అను న్న్యాయానుసారముగా
భేదమేలేదు “పరమేవ్యోమన్” అనుటచేత నాకాశమే బ్రహ్మము
కాబట్టియే శబ్దము బ్రహ్మమనఁబడెను శబ్దము మూర్తమమూ
ర్తము కార్యము కారణమని ద్వివిధము జగద్రూపముగావివర్త
మైనశబ్ద మనిత్యమగు కార్యరూపము, మూర్తము, నిర్గుణము కారణ
మమూర్త మాతృస్వరూపము ఉపాధివశమున ముఖకల్పితమై శ్రవ
ణేంద్రియశక్తికొలంది స్పృహింపఁబడిన మాతృకల్పితమై యనిత్యమై
కార్యమై వ్యావహారికమై ప్రాతిభాసికమై యాపాధికమైదౌవాదికమై
స్వప్నవికారనదృశ్యమైన మిథ్యాశబ్దముమాత్రమే వేదవేదాంగరూప
ముగాను మఱియు నానావిధభాషారూపముగాను దోచుచున్నది.
కాబట్టి ఇషేత్వాది వేదవేదాంగశబ్దములును జగమునందలి శ్రోత్ర
గ్రాహ్యములయిన యితరశబ్దములును కార్యము లనిత్యములు వితా
త్తములు ప్రాతిభాసికములు వ్యావహారికములు మిథ్యయుంగానితాత్పర్య
మాత్రము శ్వాస్తవమును బారమార్థికమత్యమునాగుకాదు జ్ఞాతయు
గ్రాహకము నిత్యముం గారణముం బారమార్థికసత్యమగు శబ్ద
బ్రహ్మ జ్ఞేయమును గ్రాహ్యమును నిత్యముం గార్యమును వ్యావహారిక

హరికమిథ్యాస్వరూప మెన్నటికి న్నాదు కాదు శబ్దస్వరసంగంధ
గుణకము గు పంచభూతములయొక్క స్థూలస్థితీభూగోళము, సూక్ష్మ
స్థితీభూగోళము శబ్దాదిగుణదంపక సర్వమందుగాని ప్రత్యేకముశబ్దాది
గుణములువ్యక్తీకరింపనేరవు నాదబ్రహ్మమేశబ్దముగాను స్వరముగాను
రూపముగాను రసముగానుగ ధముగానుమతీయుంబంచభూతాత్మకజగ
ముగా వ్యక్తస్థూలవివర్త్యరూపముగా మూర్తీభవించియనిత్యకార్య
ముగాఁ దోచుచునవ్యక్తసూక్ష్మసంవృత్త్యరూపముగా నమూర్తమై
నిత్యకారణముగా శేషించుచున్నది కంఠధ్వనికూడ విపృతసంవృత
దశాద్వయమేళనముచే ధ్వన్యత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషములచే వ్యక్తా
వ్యక్తస్థితీ. స్థూలకారణములం బరఁగుచున్నది పరావశ్యస్తీ
మధ్యమావైఖరులు నాదబ్రహ్మముక్రమముగా వ్యక్తీకరించినస్థితీలు
జగమునందలి సమస్తధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములన్నియును విపృత
సంవృతాత్మకమగు “అ” కారమే నానిరూపములు కల్పితములు
అకారాద్యచ్ఛులు కి కారాదిహల్లులు సకలవేదములు సమస్తభాష
లును ఆ “అ” కారముయొక్క విపృతసంవృతదశాద్వయసమ్మేళన
వశముచే వ్యక్తీకరి చినశబ్దవిశేషములే పంచభూతముల కుపాధిభేద
ములంబట్టి గుణవిశేషములు పొడచూపనట్లు శబ్దబ్రహ్మ ముపాధి
వశంబున జగమునందు నానాఛందోభాషావిశేషములం బొడచూపు
చున్నది భగవదుపాసనాసాధనమైనకలఁలోకోపకారకమై సకలజన
మనస్సంతోషకరమగు శబ్దము సాధువును సంస్కృతమును, జుగుప్సా
శీలభయలజ్జాదుఃఖకరిగుగు శబ్దముసాధు పక్షభంశమును, ఊర్ధ్వాధః
ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్త స్థూలసూక్ష్మదిగ్విశేషములకాశమందు వ్యవ
స్థితనామరూపములచేతఁ గల్పితమై లయినచంగమున శబ్దబ్రహ్మమందు
నానావేదభాషలు వ్యవస్థితనామరూపాత్మకముగా స్వవృద్ధప్రవదా
ర్థములవలె మిథ్యాకల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు ఈజగము

తయును నాదబ్రహ్మముయొక్క వివర్తితమిథ్యాస్వరూపమే కనుక
 శబ్దమందు సాధుని సాధుత్వకల్పనము లోకధర్మసంగ్రహార్థమై
 మునులు కల్పించినవ్యవహారముగాని యథార్థము కాదు బ్రహ్మకాశము
 నకు శుక్లకృష్ణార్ణవీతాదివర్ణములవలె శబ్దమునకు సంస్కృతావ
 భ్రంశాదిభాషాదినామరూపవిశేషము లాపాధికములు నైమిత్తిక
 ములుం బ్రాతిభాసికములు న్వాస్యహారికమిథ్యారూపములుగాని
 వాస్తవములు కావు కావు

వ్యాస పద నిర్వచనము

ఉభయలోక సంతరణసాధనముగా సహజజ్ఞానకారణస్వక్తులగు
 మునులు లోకసంగ్రహార్థమై యవ్యాకృతనాదబ్రహ్మమును నామ
 రూపాత్మకముగా వ్యాకృతమొనర్చిరి వేదద్రవ్యలగు మను లశరీరులు
 గాని సశరీరులెంతమాత్రమును గారు వ్యాసముని యనగా వ్యాస
 శబ్దమువిపూర్వకమగు “అస” యనుధాతువునుండి పుట్టిన ఘృణితము
 “అసవిక్షేపే” అనుటచేత నావరణవిక్షేపములనుశక్తుచేత బంధ
 మోక్షముల జీవుఁ డందుచుండును మోక్షకారణమగువిక్షేపశక్తిని
 వ్యాసశబ్దము తెల్పుచుండుటచేత వ్యాసముని యనగా మోక్షజ్ఞాన
 మును గలిగించువిక్షేపశక్తియనియర్థముగాని సశరీరుఁడై సంచరించు
 కర్మబద్ధుఁడగు జీవుఁ డెంతమాత్రము న్నాడు కాదు వ్యాసుఁ డని
 యొకపాంచభౌతిక దేహధారి యెన్నఁడు న్లేడు మోక్షజ్ఞానబోధక
 శక్తియొక్క మూర్తికి సత్త్వగుణాత్మకోపచయ్యాతిశయమునఁబుల్లింగ
 ముగా వ్యాసనామము నిర్దిష్టమయ్యెను కాబట్టి సకలర్షి స్వరూపాత్రి
 వ్రముఖరులందఱునువ్యక్తీ భూతాత్మజ్ఞానమూర్తులుగానిమిథ్యాభూత
 పాంచభౌతికోపాధివిశిష్ట లెంతమాత్రము న్నారుకారు వ్యాసాది
 మునులమతములన్నియుం బ్రకాశమొక్కటియయ్యె శుక్లాదినానా

వర్ణముల నుపాధివశమున నిరూపించునట్లు నానావిధములం దేశకాల
 పాత్రోచితములై జ్ఞానబోధకములగుచున్నవి సర్వదేహములు పాంచ
 భౌతికములేయైనట్లు నానాదేశములందు చైతన్యమొక్కటియేవెలయు
 నట్లు కలజగమును వాసుదేవుడేయైనచందమున లోకమునందు
 సర్వవేదములు సమస్తభాషలును వైఖరీమూమై వివృతసంవృత
 సమ్మేళనవిశేషాత్మకమై విష్ణుదేవతామైన “అ” కారమే కనుక
 “అఅ” అని శబ్దానుశాసనముసమాప్తి కావించబడెను స్వత్పదశ
 వలె మిథ్యావ్యావహారికములగు నానాభాషలం గల్పించుచున్నది
 కూలంకషముగాఁ దనయాహ నేదేహధారియు నైలువఁజాలఁడు
 మఱియుం దనకు నిద్ర యొట్టుపట్టెనో మఱియుం దా నెట్లు మేల్కొ
 నునో మఱియుందనస్వప్నావస్థలోఁగానిగాఢసుషుప్తాదిసమ్మూర్ఛితా
 వస్థయందుఁగాని తనతలంపు లెట్లుండునో మిక్కిలి పసిపాపగాఁ దా
 నున్నపుడు మఱియుం దా నవశముగానున్న కొన్నిసమయములందుఁ
 దన మనోవృత్తి యెట్లుండునో యానంగతి న్నాఁ దెలియలేకున్నప్పుడు
 ప్రకెట్లు తెలువఁగలఁడు ?

అనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము

తనయాహ తనశరీరావయవచాలన విశేషాకారములచేతఁ
 బయలుకెఱిగించువిధ మాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయవిశేషములై
 రూపముగా నిరూపింపబడును ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసవాయుధ్వనివిశేష
 ములచేత నవయవసం తాడనధ్వనిచేతను సెకలించుట, దగ్గుట, యూల
 వేయుట, ముక్కునగాలి నెగబీల్చుట, బయలుచేయుట, గుసగుసలాడుట
 నిట్టూర్పుచుట మొదలగు ప్రాణాతి వాయుసంచాలనజన్య
 ధ్వనివిశేషములచేతను, పెదవులజేతను లొట్టలువేయుట చేతను
 నాలుకయంగుడు తాఁకుటచేతను, వండ్లుకొఱుటచేతను, నానాప్రకా

రములగుముద్దులు పెట్టుకొనుతీరులచేతను, మఱియుం గేవలధర్మాన్వితము శరీరావయవవిశేషవరస్పరసంఘట్టనసాక్షేప, స్త్రేష్ఠవిశేషశబ్దముల చేతను, దనయూహలుకొంతవఱకుం బరులకు దేహి తెప్పించుడు కంఠాష్టనాసికాజంఘ్రాలుపంతాదాస్యావయవ సంయోగవియోగ విశేషజన్యములగు నచ్చులు హల్లులు నానావిభాగణితప్రకారములై వ్యక్తావ్యక్తప్రస్ఫుటాస్పష్టగళావిశేషములతోబ్రతిజాతువునెడభిన్నములై యనంతప్రకారశుతీలయు న్నెవడుచు దేశకాలపాత్రానుసారముగా నుపాధిభేదముచే, నానాభాషావ్యవస్థ చేతత్రవణేంద్రియ గ్రాహ్యమై “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అని నిర్వచించఁబడిన శబ్దబ్రహ్మ మనిత్యకార్యరూపమునఁ బొడముచున్నది

భాషోత్పత్తి రహస్యము

ఛందస్సు, భాష యని రెండువిధములుగా నవ్యాకృతావ్యక్త ధ్వనిలోకవ్యవహారము సాగుటకై నానావిధములుగా ముడిచేత ఛందస్సనియును సంస్కృతావధ్రంశరూపక భాషయనియును అనాదిగా నహజసిద్ధమై ప్రతిక్షణాదివిశేషముల మాటుచు నచ్చుచున్నది కాబట్టి యిది ఛందస్సనికాని యిది సంస్కృతభాష యిదవధ్రంశ భాషయనికాని సర్వజనసాధారణముగా శబ్దములేర్పడక నానాదేశ జనులకు నానావిధస్వరవ్యంజనాత్మక శబ్దము లాయాదేశజనులలో ఛందస్సులనియు సంస్కృతములనియు నవధ్రంశములనియు ననాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి అచ్చులలోఁ బ్రత్యేచ్ఛును హల్లులలోఁ బ్రతిహల్లును స్వరకాంక్షానప్రయత్నభేదములచేతఁ బ్రత్యేక మనంత సంఖ్యాకభాషలై నానాజాతిమహదమహాత్పాణులలో వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది అ-ఇ-ఉ-ఋ-ౠ-ఎ-ఐ-ఓ-ఔ- అనుస్వారము (ం) వివర్గము (ః) ప్రత్యేక మొక్కటి యనంతవిధసంఖ్యాకములై న

భావలై యనంతసంఖ్యాకప్రాణికోటులలోఁ దత్తజ్ఞాతిజంతువులకుఁ
 బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొను సంజ్ఞాశబ్దములయి వెలయుచున్నవి
 కచటతప లను నయిదువర్ణములు హల్లులుమాత్రమే స్వరకాలస్థాన
 ప్రయత్నభేదములచే ననంతసంఖ్యాకములై నానావిధజంతుకోటిలో
 దత్తజ్ఞాతులలోఁ బరస్పరోపాలం దెల్పుకొనుఁజాలు సంజ్ఞాశబ్దములై
 వ్యవహారింపబడుచున్నవి కాఁబట్టి శబ్దస్వరూపరసగంధములు
 ప్రత్యేక ముపాధిభేదముచే నానావిధములయి ప్రాణులయిచ్చును
 సారముగాఁ బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొనుసాధనములయి వ్యవహా
 రింపబడుచున్నవి జంగమస్థావర ప్రాణులసంఖ్యయొత్తో గురి యా
 దేహధారులపల్కులన్నియు నన్నివిధములభావలై వ్యవహారింపఁ
 బడుచున్నవి చుక్కలను లెక్కింపనలవికాని చందమున నానాజీవులు
 తమయాహు నెల్పుకొను ప్రయత్నముచేతఁగావించుధ్వనివిశేషముల
 జాతులు గణించి నిర్దేశింపఁదలముకాదు “గా” అనునది సంస్కృత
 శబ్దమనియు “గోణీ- గోతా” మొదలుగు ననంతసంఖ్యాకములగు
 నపభ్రంశశబ్దములు “గా” అను సంస్కృతశబ్దార్థము నిచ్చుచు
 లోకములో వ్యవహారింపబడుచున్నవినియును వైయాకరణమతము,
 “గోణీ- గోతా” మొదలుగు “గోవు” అను వర్ధమిచ్చు ననంత
 సంఖ్యాకాపభ్రంశమును సంస్కరించి సర్వసాధ రణముగాగ్రంథము
 రచించుటకై యోషధోపయోగముగా శుద్ధికావించినమూలికవలె
 “గా” అను సంస్కృతశబ్ద మనాదిగా మనులేర్పర్చిన కృత్రిమ
 శబ్దము కావచ్చును కాఁబట్టి యపభ్రంశమునుండి “జన్మనా
 జాయతే శూద్రః కర్మణా జాయతే ద్విజః” అనునట్లు సంస్కరించి
 పవిత్రప్రాణులగుప్రాణిణ్యాద్యాచార్కులు సంస్కృతశబ్దముపదేశించిరని
 సత్యముగా నిర్దేశింపకతీయదు నిత్యాపారుషేయావ్యక్తశబ్దబ్రహ్మము
 వకుఁ బ్రకృతివ్రత్యయము లేర్పర్చిపురుషవాతుఁడనంతశాఖాత్యక్తము

ఋగ్యజుస్సామాధర్వ వేదములుగా నవ్యాకృతనాద బ్రహ్మమును వ్యాకృతముచేసినట్లు “సదేవసామ్యేదగుగ్రాతీత - అసదేవేదమగ్రాతీత” అను శ్రుతులవ్రతకారము “సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ” అనురీతిని “ఏక మేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు ధర్మసంగ్రహార్థమై మతియుపాసనాసౌలభ్యమునకై జగద్భితముకై భక్తసంరక్షణముకై సామబోధకై కరమకారునికులైన వ్యాసాదిమును లవ్యక్తనాద బ్రహ్మమున కాకాశమున నానావిధదిక్కులు హద్దులేర్పర్చినట్లు నానావిధాచ్ఛులు హల్లులు స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషవిధానము లసంతజాతు జీవులకుఁ బరస్పర మూహలేల్పుకొనుసాధనములుగా నసంతప్రకారకభాషావిశేషములు సహజసిద్ధములయిన నానావిధ జంగసంస్థావరజంతుసామాన్యకంతధ్వనులనుండి జనసామాన్యముగా బోధపడ నట్లు దేశకాలపాత్రానుసారముగా నసంతవిధములయిన యూహల న్నెల్లడించుటకై యసంతవిధశబ్దము లనాదికాలమునుండి యను వ్యవహరింపఁజేసిరి

దేవునికిఁ బ్రతిమవలె ధ్వనికి స్వరకాలస్థానప్రయత్నకవర్ణాత్మకశబ్దమయభాషలు కృత్రి నికల్పనములు పెదవులు మూసి తెఱచుటచేత నొదవినయుచ్చ్వసితవా యజన్యమగుధ్వని “ఓవ్యమనియు” ప్లెఫ్ బోభ్ మేవ్ మొదలగు నానావిధవ్యంజనవిశేషము లూపిరిం బెదవులమూసి లోనికి లాగుకొనునపుడు కలుగు చుంబనాదర్థ్యరూప కమలగు నానావిధధ్వనివిశేషములుదేవునకువిగ్రహములవలె నవ్యక్త ధ్వనికి వ్యక్తీకరించునూహఁ దెల్పుటకై యేర్పడిన కృత్రిమశబ్దరచనా విశేషాత్తకనానావిధాసంతసంఖ్యాకభాషలై నామరూపముల సంజ్ఞల దేశకాలపాత్రోచితముగా ననాదిసహజసిద్ధములై వ్యవహరింపఁబడు చున్నవి సమద్రమునకుఁ దరంగములకును వస్తుభేదములేనితీరుగా ధ్వనికిని వర్ణములకును వస్తుభేదములేదు “వాచారంభణంవికాశోనామ

భేయమ్" అను శ్రుతిప్రకారము దేవునకుఁ బ్రతిమలతీరున నవ్యక్తనాద
 బ్రహ్మమునకు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకాని, కార్య శబ్దమయనానావిధ
 కృత్రిమభాషావిరచనము కావించఁబడెను. సయూహావ్యవహారములెట్లు
 గ్రహించగలరో యాతీరుగా శబ్దస్వరూపరసగంధగుణవిశేషములను
 దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బ్రయోగించినఁ జాలును. తదయదేశము
 పరులకు బోధపడినపు డద్ది సకల వేదశాస్త్రసమ్మతమైనదనియే
 నిశ్చయింపవలెను. సకలవేదశాస్త్రసమ్మతముకాని తలంపు పరుల
 కెంతమాత్రము న్వేద్యమేకాదు లోకమున జరుగవలసినపనియే
 జరుగుచున్నది కాని యసంభవము కుండేటికొమ్మవలె నెన్నఁడు
 న్దోచదు. కనుక అన్నిశబ్దములును మఱి యన్నిభాషలును జనరంజ
 కములయ్యెనేని సాధువులు, మఱి జగదుపద్రవకరములగు నామ
 రూపములన్నియు ససాధువులు. జనులకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగ
 జనకముగు నామరూపప్రయోగముతయ నువేదశాస్త్రసమ్మతమేయని
 సిద్ధాంతికరింపకతీతదుతీతదు పంచభూతములసంయోగ వియోగవిశే
 షములచే శబ్దస్వరూపరసగంధములను గుణవిశేషప్రవృత్తివృత్తులు
 కలుగనేరవు. ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయభావములను
 సప్తపదార్థముల కన్యోన్యసంబంధవ్యవస్థలే క్రత్యేకముగాస్వతంత్ర
 స్థితి యేపదార్థమునకై నను లేదు. కార్యకారణము లొకదానిఁబట్టి
 మొకటి గ్రాహ్యములగుటచేతఁ గార్యకారణములు రెండును జ్ఞాతకుఁ
 గార్యరూపములే యగును. జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములు మూఁడునుబరస్పర
 సంబంధములగు వ్యవస్థాదిసంజ్ఞలేగాని యామూఁడింటిలో నెద్దాని
 కైనను స్వతంత్రస్థితిలేదు. ఆత్మగుణముగు బుద్ధియు, బుద్ధిప్రచార
 మునకవకాశమిచ్చెడి శ్రవణేంద్రియశక్తి ప్రచారమున కవకాశ
 మిచ్చెడిధ్వనియును, అనఁగాజ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములను మూఁడు ప్రత్యేక
 స్వతంత్రపదార్థములపరస్పరతదప్పలోకవ్యవహారమును నాల్గవదా

ర్థము కలుగఁబోదు దృక్కు-వృత్తము వరస్పరస బంధముతో నున్న
వ్యవస్థాత్మక పదార్థముల కారణదృక్కుంబట్టి కార్యదృశ్యమును
గార్యదృశ్యముంబట్టి కారణదృక్కును శివునిబట్టిశక్తియుం బురుషుని
బట్టి ప్రకృతియు శక్తిఁబట్టి శివుఁడు ప్రకృతింబట్టి పురుషుఁడు వ్యవ
స్థాపింపఁగుచున్నారు గుణింబట్టి గుణము గుణముంబట్టి గుణియును
వ్యవస్థాపితమలగుచున్నవి

ఆత్మకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తినియు నావరణవిక్షేపములనియును
కార్యకారణస్థితులనియు వ్యావహారికపారమార్థికదశలనియు రెండు
స్వభావములు కన్పట్టుచున్నవి నాదబ్రహ్మము సగవృత్తమై బీజ
రూపమై కారణమై “ఏక మే వాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు సుషుప్త్య
వస్థయందలి యూహవలె నిర్విశేషమగుచున్నది స్వప్నజాగ్రద్దశ
లందు సవిషయమగు మనస్సువలె రెండుతీర్పుగా నొకప్పుడు సగుణమై
యి కొకవేళ నిర్గుణముగనుండు సహజము జ్ఞాతయొక్క సగుణ
నిర్గుణత్వంబట్టి జ్ఞేయముయొక్క భావాభావవిశేషము లుండును
జ్ఞాత లేక జ్ఞేయము జ్ఞేయము లేక జ్ఞాతయు పురుషుఁడు లేక ప్రకృతి
యుం బ్రకృతి లేక పురుషుఁడు కార్యము లేక కారణముం గారణము
లేక కార్యముం దోచనేరవు.

వా గ ర్థ వై ఖ రి

దూరముగానున్న సంతయొక్కధ్వనియొకప్పుడు హెచ్చుగాను
మఱొకప్పుడు తగ్గుగా విసంబడుచుండును ఆసంతలోనిజను లాడుకొను
నానావిధములయిన పలుకులేయేయర్థములం బ్రయోగింపఁబడునో
యేకముఖముగ నాలించి వివేచింప నెవ్వరికిం దరముకాదు సంతలో
నున్నప్పటి తనకుఁ దెలిసినట్లు పలుకు నొక్కనిభావమాత్రమే
యూగొల్గిలో విస్పష్టముగా వివేచనము కావింప శక్యము కాదు

అనగాఁ గేవలధ్వనియొక్కటియే లావు సన్నములంబట్టియు నుపాధి
 వశమున స్వరకాలస్థానప్రయత్నమూలమున వివిధభేదంబులతో
 నానావిధాచ్ఛలుగాను హల్లులుగాను విస్పష్టముగా నస్పష్టముగాను
 సువ్యక్తముగా సర్థవ్యక్తముగాను సర్వజనసాధారణవేద్యముగాను
 దేశకాలపాత్రానుసారవేద్యముగాను నానావిధప్రాణకోటి లోగాత్ర
 యంత్రోదయజన్యమై సహజకృత్రిమభేదంబులన్నూర్ధ్వధిమించుచున్న
 శబ్దముయొక్క సాధుత్వాసాధుత్వములు కల్పితములుగాని వాస్తవ
 ములు కావు సర్వలోకోపకారకశబ్దము సాధువు లోకద్రోహకర
 శబ్ద మశబ్దము ఈశబ్దమున కీయర్థమనియు నీయూహఁ దెల్పుట
 కిట్లు ధ్వనిచేయవలసియుండుననియుం దనచెంగటిపెద్దవారలననుకరించి
 ఎన్నలు వాగర్థవిశేషములను సహవాసముచేతను మఱి యథ్యాన
 పాటవముచేతను దెలిసికొని తమశక్తికొలంది నొరులవైఖరిని నిగ్ర
 హించి తమయూహ నొరులకుఁ దెల్పుచున్నారు వేదవేదాంగాది
 గ్రంథములన్నియును దత్తదేశకాలపాత్రోచితముగా ననాదికాలము
 నుండియును లోకోపకారకరాయణులగు మహాత్ములు కల్పించిన
 నంజ్ఞలుగాని మేఘగర్జితములు మెఱువులవలెనహజ్రకసిద్ధగుణములు
 కావు కావు “రక్షోహాగమలఘ్నసందేహః” ప్రయోజనముగటచేత
 లోకోపకారముగాఁ దమతమయాస్తులు జాతిగుర్యాదులు శాశ్వతస్థితి
 కలవిగా నేర్పర్చుకొనుట మనుష్యవ్యభావమయినట్లు తమగు పెద్దల
 పల్లకులు శిష్టోపదిష్టశబ్దములు యథాస్థితిగానుంచుకొనఁదగినవిధాన
 మెఱిగించుపద్ధతులు శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తశాస్త్రము లనాది
 కాలమునుండియుఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నవి ఒకభావనుండి వేఱొకభావ
 వుట్టుటయు నశించుటయును మాఱుచుండుటయును నముద్రమునుండి
 తరంగ ముదయించి మాఱుచు నశించుచున్న తీరేగాని వేఱు కాదు
 కాదు సముద్రమునకును దరంగములకును ధ్వనికిని వర్ణములకును

వాసుదేవునకును జగత్తునకును సత్యముగా వస్తుభేదము లేకు లేదు అయినప్పటికిని నావబ్రహ్మవేత్తలగు మనులన్యక్తశబ్దమును లోకోపకారమునకై స్వరకాలస్థానప్రయత్నభేదముల స్వభవించి వచ్చాది సప్తస్వరవిశేషములను మఱి యక్షరసమామ్నాయాత్మకవాఙ్మయగుగా నవ్యాకృతశబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృతమొనరి సకలవేదశాస్త్రములను సంజ్ఞావిశేషంబుల న్నానాదేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బ్రకటించిరి

గీర్వాణ వాగ్గీ ల

లోకములోని సకలభావములు “ధాతూనామనేకార్థత్వాత్ - ఉపసర్గానామనేకార్థత్వాత్ - అప్యయానామనేకార్థత్వాత్ నిపాతానామనేకార్థత్వాత్” అని ప్రతిపాదించఁబడి దేవభావముఁ బరఁగు సంస్కృతభావగామార్పణబడుట కవకాశముండుటచేత పృథివ ప్రేక్షా వాయువులను తరంగము లాకాశగుండును, మహాదాదితత్త్వములు సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మక బ్రహ్మతీయండును, మఱి యీసను సజగమును వాసుదేవునియందును లయమగునట్లు జగమునందలి సకలవర్ణాత్మకశబ్దగులును గీర్వాణభావయందే వ్యుత్పన్నములు కావించఁ బడును జగమునందలి యెల్లభావలకును గీర్వాణభావయే జననియుం బ్రకృతియునును పితృప్రత్యయములకుఁ బ్రకృతివలెనిధిలవాఙ్మయమునకును సంస్కృతభావయే ప్రకృతిగామునునాదికాలము నుండియును వేద శాస్త్రవిబోధకై పన్నిరి భావయార్యభావయనియును మ్లేచ్ఛభావయనియును రెండువిధములు ఆర్యభావ విస్పష్టమైనది మ్లేచ్ఛభావయస్పష్టమైనది ఆర్యభావ యుచితమైనది మ్లేచ్ఛభావ యనుచితమైనది ఆర్యభావ కతివ్రతవంటిది మ్లేచ్ఛభావ కులలవంటిది ఆర్యభావ యిహపరతారకము మ్లేచ్ఛభావ సరకము ఆర్యభావ సర్వలోకోప

కారకము మ్లేచ్ఛభావ సకలజనావకారకము ఆర్యభావ సకలప్రాణి
హృదయసంతోషకము మ్లేచ్ఛభావ సజ్జనవిభీషకము ఆర్యభావ
యదారవాక్కు మ్లేచ్ఛభావ నీచవాక్కు ఆర్యభావసాధువునత్వ
గుణమయము మ్లేచ్ఛభావయసాధువు రజస్తమోగుణమయము
“సమేచ్ఛితవై నావభాషితవై” అనుటచేత లోకద్రోహకరమగు
మ్లేచ్ఛాపప్రభంశభావమున కాక జగదుపకారకురాయణ యజ్ఞదీక్షితులగు
వరమభాగవతులు పలుకిగల జనరంజకమగు సంస్కృత భావ నేవ్యవహ
రించెదరు భూతద్రోహమును బంతుగాంసనుజుగు పాపజ్ఞాశీలభయములం
బుట్టించు భావ మ్లేచ్ఛితము సకప్రభంశమగును లోకోపకారమును
సకల భూతదయను దైవభక్తిని హేచ్చరించుపల్కు సంస్కృత మనం
బరంగును సాధుశబ్దము- సుశబ్దము- శిష్టోపదిష్టశబ్దము- ఆర్యభా
వయు శుభ పర్యాయపదముల వాడబడు సంస్కృతశబ్దము మిక్కిలి
పరిమితమై సకలజనరంజకమైన సర్వలోకోపకారికమై మున్యువదిష్టమై
వరమభాగవతవ్యవహారికమై సర్వజగత్కారణమగు దేవునివలె సకల
దేశభావ కు జననియై యనాదియై సత్యమై వ్యావహారికపారమార్థికో
భయలోకసంతారికమై సర్వజగత్సంపీషకు సూర్య కాంతివలె సకలదేశ
భాషాసందీపకమై విరాజిల్లుతున్నది

“ఏకశబ్ద స్సమ్యక్జ్ఞాతః సుష్టుసంక్రయక్తః స్వర్గేలోకే
కామదుగ్ధవతి” అను భాష్యోక్తి పర్యాయలోచనముచేత ధ్వన్యాత్మక
వర్ణాత్మకముగా స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నశుద్ధిగా నుచ్చరింపఁదగిన
శబ్దము “అంబా” అను శబ్దముకట్టియే యని సిద్ధాంతీకరింపక
లేకదు “అంబా” అను శబ్దము వైఖరీమూలమయి సకలధ్వన్యాత్మక
వర్ణాత్మక శబ్దోచ్ఛారణమునకాదియై కంఠనాళమనఁబుట్టి వివృతమై
సువ్యక్తమైన “అ” కారముగా శ్రవణగోచరమై యానునాసిక్యాది
ద్రోహములగులనివిధముగా సంవృతమై ముఖమునఁబుట్టెనట్లె

మున లయముజేసి తిరిగివివృతమై పెదపులు వివృతచేత వ్యక్తికరించి
 'బ' కారముగా శ్రవణగోచరమై సకలజగత్తుగా వివృతముగు
 నాదబ్రహ్మమును సూచించు సకలజగజ్జపనియగు నాదిశక్తిని
 బోధించుచున్నది కనుక సకలధ్వన్యాత్మికవర్ణాత్మకశబ్దరూపంచ
 మందు "అంబా" శబ్ద మొక్కటియే లోకు చేతఁ దెలిసికొనఁదగి
 నదియును మఱియును లెప్పగాఁ బ్రయోగింపఁదగినదియును వాక్ర
 పంచమునకెల్ల "అంబా" శబ్దమే యాద్యక్షకృతి సమస్తకర
 ధ్వనులకుం దల్లి "అంబా" అంబా శబ్దమే "అంబా" శబ్దమే వివిధ
 రూపముల సూర్యకిరణము నానావర్ణములఁ బొడచూపునట్లు సకల
 జంతుకంతనాశముననుండి యాజంతుపులజీవితకాలము నాదిమధ్యాంత
 ములయందతంతను నవరసాత్మకమే నానావిధస్వరకాలస్థాన ప్రయత్న
 విశేషోదితమై విప్రుసంవృతస్వరూపకమై నానావిధములగు నచ్చులు
 హల్లులుగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది కావుననే పుట్టినతోడనే
 గకలప్రాణుల యుచ్ఛ్వాసవాయువు "అంబా" యనియును మఱి
 "అంబా" శబ్దముయొక్క స్థూలసూక్ష్మదళావిశిష్టనానావిధశబ్దాత్మక
 ముగా నుత్పత్తిస్థితిలయములందుచున్నది కనుకనే పురాణమునులును
 శంకరాచార్యాదిమహాత్ములును "అంబా" శబ్దమును దెలిసికొని
 సమస్తజగము నాదిశక్తిగా భావించి "సమాతుః పరదైవతమ్-
 మాత్రైవ పరమోగురుః" అని నిశ్చయించి యాజన్మసిద్ధులై సకల
 భువనప్రసిద్ధులై కాఁబట్టి "అంబా" యను శబ్ద మొక్కటియే
 యార్యభాషయును దేవభాషయును సంస్కృత మనఁదగినశబ్దము
 మఱి యితరశబ్దములన్నియును మ్లేచ్ఛితము లనార్యము లపద్రంశ
 ములే యని యనఁజేసెడు తీరిక నిత్యసత్యనిరవద్యమై "ఏకమేవా
 ద్వితీయం బ్రహ్మ" అను విధమున "అంబా" యను సాధుశబ్ద
 మొక్కటియే అనంతసంఖ్యాకములగు మిథ్యావస్తువులవలె మ్లేచ్ఛాప

భ్రంశశబ్దము లవరిమితసంఖ్యాకములయి దుర్జనవ్యవహృతములగు చున్నవి సర్వసంసారదుఃఖాభిసంకారకము- సర్వదోషసంహారకము సర్వలోకోపకారకమునగు “అంబా” యను శబ్దములేపు సర్వభూత దయావరుండు సర్వలోకోపకారవరాయణుండగు పరమభాగవతుండు సచ్చిదానందస్వరూపిణియు నాదబ్రహ్మమూర్తియునగు నాదిశక్తియు నిఖిలజగజ్జననియునగు దేనిని సంతత ముపాసించుచు మతేశబ్దముల స్థలనైస సుచ్చరింపఁ దుచ్చరింపఁడు మఱియుం బరమభాగవతుని వైఖరియంతయు “అంబా” శబ్ద విశేషస్వరూపమే యగుచుసర్వలోక జననియు నాదిశక్తియునగు కనకదుర్గనే వివిధార్థముల సభిప్రాయ నిర్విషనేయుచుండును

మఱియును సుశబ్దములు పరిమితములనియు నొకసంస్కృతశబ్ద మున కనేకావభ్రంశములు “గో” శబ్దమునకు “గోతా-గోణీ” యను సపరిమితసంఖ్యాకావభ్రంశములయున్నిచేత “సప్లేచ్ఛితవై నాపభాష తవై” అను యజ్ఞదీక్షితని కుమము న్నావ్యవీరచనమునకునూడఁ గల్గింపఁబడి గ్రామ్యాశ్లేలాదిదోషదూషితశబ్దములు కావ్యవీరచనము నకుం బొకిరావని యాంశారికులు సిద్ధాంతీకరించిరి కంత్యమగు “అ”కారము సంగవృతమగుటకై యాయనునాసికానుస్వారముగాఁ దొల్ల పరిణమించి పెదవులమూతచే శ్రోత్రేంద్రియాతీతముగా సూక్ష్మరూపమునఁ దనయందు తానే బిందుత్వై లయము చెంది మృదు మధురముగాఁనోవ్య “బ” కారముగా వివర్తమై శ్రావ్యమగు చున్నది “అఃకృష్ణశృంగరోబ్రహ్మశక్రః సోమోఽనిలోఽనలః సూర్యః ప్రాణోజనః కాలోవసంతః ప్రణతఃసుఖి”అని సాధరిమాని చెప్పినట్లు “అ” కారము కృష్ణ- శంకర- బ్రహ్మ- శక్ర- సోమ- అనిల అనల- సూర్య- ప్రాణ జన- కాల- వసంత- బ్రణత-సుఖి” అను పదునాల్గువస్తువులకర్థమిచ్చుచున్నది అనఁగాఅకారాద్యచ్చులు

ప్రత్యేకముగాఁ బ్రత్యచ్ఛను స్వరస్థానకాలప్రయత్నవిశేషములంబట్టి ప్రత్యేకమనంతవిధార్థములిచ్చును మఱియు “క” కారాదిహల్లులన్నియుం బ్రత్యేకము ప్రతిహల్లు ననంతములగు స్థములం జెప్పును ఇంతేకాక “అక్” అని రెండురూపములయిన అకారకకారాత్మకములగు రెండు వర్ణములతోనున్న రెండుశబ్దములు స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నవిశేషములచేత ననంతవిధప్రాణిసంఘముఁ కొకొక్క భాషారూపములై యనంతసంఖ్యార్థములిచ్చుననంతభావలగుచున్నవి అకారము నకు మర్యాదలువాద్యలు దిక్కులు ప్రదేశములు త్రోవలుపరిమాణ విశేషములుబుద్ధికల్పితములై వ్యవహరింపఁబడు చందమున, నాకాశగుణమగు శబ్దముగూడ నానాభావలుగా బుద్ధికల్పితమయి నానార్థములన్నానారసములన్ వ్యవహరింపఁబడుచుననిత్యస్వత్వ ప్రకంచమువలె లోకమందు మానవులందుఁగాని తక్కిన ప్రాణి కోటులయందుఁగాని ధ్వన్యాత్మకముగాఁగాని వర్ణాత్మకముగాఁగాని స్వరాది విశేషముల నివ్వనఁబడు శబ్దవిశేషమంతయు ననిత్యమై యవ్యవస్థితమై మిథ్యాభూతమై వేదవేదాంగ వైఖరీస్వరూపమై యనంతవిధమై నానారసార్థములన్ సృష్టిస్థితినాశములందుచున్నది

క ర్త వ్య జి జ్ఞాన

మొట్టమొదట దేహి, యేయద్దేశములేకయే ధ్వనిచేయుచుఁ గ్రుక్రుమముగా నహవాసమునుబట్టి యితరప్రాణులుచేయుధ్వనులను యథాశక్తిన్ గ్రహించును మఱియుం దనయూహఁ దెల్పఁగలుగు విధమున నహవాసబలముచేతను మవ్వబడిచేతను మఱియభ్యాసపాటవముచేతను పరులకంతనాదముల యభిప్రాయము తనబుద్ధిబలము కొలందిని గ్రహించి తనయూహ స్ఫురులకుఁ దెల్పఁగలగును దేశ

కాలపాతములననుసరించి శబ్దములుగాని యర్థముగాని వ్యవహరింపఁ
బడును సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశాదిభాషాభేదములుకృత్రిగుములు
బుద్ధికల్పితములుగానిమేఘగర్జితమువలె సముద్రఘోషమాడ్కిహ
జములు కావు కేవలధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను నానా
ప్రకారముల శ్రవణేంద్రియగోచరములగు శబ్దమాకాశము ఘట
పటాద్యపాధివిశేషములచేత ఘటాకాశ పటాకాశ ద్వనంతవిధము
లం జేర్కొనఁబడినట్లు స్వరవర్ణవదఱుకూకాదివిభేదములచేత నానా
విధానంతసంఖ్యాకభాషాత్మకమై వ్యవహరింపఁబడుచున్నది ఉపాధికి
నానాప్రకారములు కలవుగాని, దేహము లనంతవిధములుగాని,
చైతన్య మొక్కటియే ఆద్యులకుఁ మఱి యనార్యులకు నుపాధిభేద
ములు కలవుగాని ప్రాణ మొక్కటియేయైన విధమున కాలస్థాన
ప్రయత్నోపాధిభేద మార్యభాషకు మఱి యనార్యభాషకునల్లగినప్ప
టికి శబ్దమును నాకాశగుణ మొక్కటియే“అవిద్యామూలకం ద్వైత
మద్వైతం వరమార్గతః” అన్న ట్లుపాధిభేదముంబట్టి శబ్దభేదము
కల్పితమగుచున్నదిగాని యాకాశము వలెశబ్దమునిర్విశేషము మఱియు
నవిభాజ్యమై “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనురీతి “ఇదమితథమ్”
అని నిర్దేశింపనలవిగాకున్నది కాబట్టిఛండఃసంస్కృతాపభ్రంశశబ్దము
లన్నియును మిథ్యాకల్పితములు స్వప్నవదార్థసదృశములు ప్రాచీ
భాసికములు వ్యావహారికములానుకారికములు ప్రతిబింబతుల్యములు-
“డిథాది” శబ్దములమాడ్కి ననర్థకము లెండమావులమాడ్కి
విభ్రాంతిమూలములుశశవిషాణవంధ్యాపుత్ర, శబ్దములమాడ్కి నసహజ
భవమిథ్యాకార్యములుగాని పారమార్థికములు కావుకావు మాయో
పాధినాశ్రయించి యదంత్యవైభవుండగు వాసుదేవుఁడు సంహతిచే
“ధ్యాయతీవలిలాయతఇవ”అనువిధముననిర్గుణుండయ్యునునగుణనివలె
నిగువదినాల్గుతత్త్వములచేతఁ గ్రీడించుచున్నాఁడు, “అసంగోహ్యాయం

పురుషః" అనునట్లు బ్రహ్మను కన్న వాస్తవపదార్థమెద్దియును లేదు లేదు అయినప్పటికి "సంసారోఽయమతేవవిచిత్రః" అనునాచార్యోక్తి ప్రకారము స్వప్నతుల్యమై యనిర్వాచ్యమైనయీవాప్యవహారదశను స్వకర్మవశుడై జీవుఁ డనుభవించకతీరిదు అనుభవించిన శబ్దాద్వివిషయముల మిథ్య లని తెలిసియుం బాసురబోధకై లోకసంగ్రహార్థమై ధర్మసంరక్షకై పాణిన్యాదిమును లిశబ్దివిశేషము లుపదేశింపవలసివచ్చెను "స్థితస్వగతి శ్చింతనీయా" అనునీతిని లోకస్థవహారముననుసరింపబడు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసాది శబ్దములనాదిగా దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా సర్వకాలసాన్ ప్రయత్నవిశేషంబుల నానావిధభాషాగుంజ్ఞులన్ వ్యవహరింపబడుచున్నవి శేవల ధర్మార్థబోధకములగు వైదికశబ్దములుచూరించుకద్ధతి శిక్షాశాస్త్రముచేతను మఱి యావైదికశబ్దముల ధర్మము నిర్మిరుక్తిశాస్త్రము మఱి యాశబ్దముల కకృతి ప్రత్యయవిశేష మెఱిగించు వ్యాకరణశాస్త్రము మఱి యావేదశబ్దములు నడకనుగురించి తెలుపుచుండశ్శాస్త్రమును మఱి యావేదక్రియాకాలవిశేషము లెఱిగించు జ్యోతిఃకల్పశాస్త్రము లును బరోపకార మొనర్చుటకు శక్తిచాలక పరలోకచింతచేసికొనవలసిన ముసలివారికి మాత్రమే యుద్దేశింపబడెనుగాని లోకోపకార మొనరింపగల దేహపాటవముగల యశావనవంతులకు ఋగ్వేదాస్సామాధర్వవేదమంత్రోచ్చారణముతోఁగాని శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తజ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగమట్లముతోఁగాని యవసర మొక్కింతయు న్లేదు లేదు కాకదంతపరీక్షవలె ఖరరోమగణితము వలె చుక్కల నెక్కించుటవలె నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములు కలిగింబ్లి త్తనతోడిపాటి వారిని సుఖపెట్టి తాను సుఖముగ బ్రతుకందగినశరీరబలముగల వయోవంతులకు వేదవేదాంగశబ్దవిచారణము వ్యర్థము హాస్యస్పదము పిచ్చి

అహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము నొరులకుఁ గలిగించఁదగిన దేహ బలము యశావసము బుద్ధివైభవముకలవారు సన్న్యసిచుటయును వేదవేదాంగవిచారణ మొనరించుటయు నిష్ప్రయోజనములు తన తోడిప్రాణుల యన్న పానవిహారాదిసౌఖ్యమునకై పాటుపడక “సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అనునార్యోక్తి విధమున ప్రాణినంరక్షణముకొఱకును లోకోపకారమునకై పాటుపడక “అత్యా సన్నం కురిత్యజ్య మునేర్ద త్తంచ నిష్ఫలమ్” అన్నట్లు తనచుట్టునాఁకలి దప్పికలచే బాధపడుచున్న తనతోడిసాటిప్రాణుల కుపచరింపక విచ్చి వానివలె లోకవ్యవహారమునకు నేహగంరక్షణమునకును నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మొదవించుటకును రవ్వంతయు నక్కరగాక గగనార విందమువలె దాననుభవించి సుఖపడుటకుఁగానితనతోడిసాటిప్రాణుల బ్రతుకు సౌఖ్య మొదవించుటకుఁగాని పనికిరాని వేదవేదాంగచర్చతో వివేకవంతులును బరోపకారపారీణులునగు సజ్జనుల కెంతమాత్ర మవసరములేదు వేదవేదాంగవిచారణాధికారము మునులకుమాత్రమే చెల్లునుగాని సంసారులయిన ప్రాకృతమానవులకొఱకు వేదవేదాంగము లెంతమాత్ర ముద్దేశించఁబడలేదు ఇవి వేదము లివ్వి వేదాంగములు మేము వేదవేదాంగవేత్తలము “బ్రాహ్మణేన విష్కారణం షడంగ వేదోఽధ్యేతవ్యః” అని తాము బ్రాహ్మణులమనియు బ్రహ్మనోటిలో నుండి యూడిపడినామనియు నితరులు తమకన్న తక్కువవారనియు తాము సోమరిపోతులయినప్పటికిని క్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజాతి వారలు తమ్ముగూర్చుండఁజెట్టి మేమి నేవించవలయుననియును నోటికి వచ్చినట్లటచుచు తా మాచరించుకర్మములు శ్రౌతస్మార్తవిధి చోదితములనియువదరుచువంచకులై స్వార్థపరులై న ధూర్తమానవులు “ఇతిహా” అని యీవిధముగ నుచ్చరించుశబ్దములు వాస్తవ ఘ్నుగా వేదములు కావు. మఱి యాకుక్కింభరు లుకన్యసిచునభి

వేదాంగములు కావు సక్కయేడ దేవలోకమేడ యనురీతి నీసోమరి
పోతులకు కుక్షింభరపాకృతమనుష్యులకుఁ గేవల పరమార్థబోధక
వేదవేదాంగశబ్దములకును జాల డప్పు- స్వార్థపరతన్నాని సకల
భూతదయావరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై తమతోడిపాటి
జనుల నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభివృద్ధికై పాటుపడనివారెల్ల మోగ
కాండే- యట్టి ధూర్తులు లోకులను వంచించి తమయిచ్చకొలంది
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మాసించి పరించుశబ్దములుగాని చేయు
కర్మములుగాని వేదవిహితములుకావు కావు

వేదవేదాంగవాచకశబ్దము పరాపశ్యన్తీమధ్య మాత్మకమై
మనులకుమాత్రమే విదితమై యుండును వైఖరీరూపకముగాఁ
బ్రాకృతమనుష్యులనోళ్ళ న్వెలువడదు వెలువడదు ఈలోకములోని
శబ్దజాలమంతయును వ్యావహారికమేగాని పారమార్థిక మొకింతయు
నాదు కాదు బ్రహ్మమువలె బ్రహ్మబోధకవేదవేదాంగశబ్దజాలము
మర్త్యజనవేద్యము కాబోదు నిత్య మపారపరమము గూర్చు
మవ్యక్తము జగత్కారణమగు నాడబ్రహ్మమునకు దేవునుపాసిండు
టకై శిలావిగ్రహము స్థాపించినట్లు పరమార్థజ్ఞాతనమునకై యనాదిగా
మనుష్యులేర్పర్చుకొన్న వైఖరీవిశేషము శిలావిగ్రహము దేవునకుఁ
బ్రతినిధివలె మనవ్యసృష్టియై యనాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది.
శిలావిగ్రహము వాస్తవముగా దేవుఁ డెట్లు కాదో యట్లుదే
యిలోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేదములు వాస్తవముగా
వేదములు కావు కావు మఱీబ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రాది
జాతులు పారమార్థికములును వాస్తవములు గావు కావు కృత్రిమ
రత్నములను బామరు లవివేకులును సహజజాతిరత్నములుగా భ్రమ
పడి ధరించుకొని విట్టివీఁగునట్లు కృత్రిమజాతు లీమనుష్యులు వాస్తవ
ముగాఁ దాము ద్విజాలమనియు నార్యులమనియుం దక్కినమనుష్యుల

కన్న నధికులమనియు నిర్జీవములగు బొమ్మలతో మాటాడుచుమాటాడు
కొను నవివేక బాలకులవలె మోసపోవుచు వర్జకాలక్షేపముచేయు
చున్నారు సర్వజనసాధారణముగాఁ జతుర్విదాభిసంపాదకేవలము
లేర్పర్చుకొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరప్రేమానురాగములతోఁ
గలసిమెలసి హాయిగా జీవించు నుపాయ మెఱిగించు శబ్దముకన్నఁ
బ్రత్యక్షవేద మింకెద్దియు న్నాదు కాదు జనుకుఁ బరస్పరద్వేషము
నొప్పించుశబ్ద మడంతప్రాచీనమైనప్పటికి వేదసృజ్యతో నెంతప్రసిద్ధిగా
వ్యవహరింపఁబడినప్పటికిని నిక్కముగా సజ్జను లట్టిపరస్పరవిద్వేష
కారణశబ్దము నేదముగాఁ బాటించనొల్లరు మనుష్యులందఱికిం
బరస్పరప్రేమానురాగములం బోధింపనిశబ్దము వేదశాస్త్రవిహితమని
మూలకాఁడు తప్ప సజ్జనుఁ డెంతమాత్రముం జెప్పఁడు చెప్పఁడు
లోకోపకారమునకై తాఁ బాటుపడుచు మఱి తన లోకోపకారక
వర్తనము న్నొనసాగించుటకై భగవంతుని దనయంతరంగమున
వేడుకొనఁటఁన్నఁ బరమార్థబోధకములగు వేదవేదాంగముల
కింకొకనామమాత్రములు లేనేలేవు కాబట్టి పరమార్థబోధకములగు
వేదము లాంతరంగికములగు తెలంపులుగాని బహిరంగములగు
ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషము లెంతమాత్రము న్నావు కావు
బ్రహ్మాత్మకవేదస్వరూపమాత్మైకవేద్యముగాని వాచిక మొక్కింతయు
న్నాదు కాదు కాబట్టి యీలోకములో వేదవేదాంగములని వ్యవహ
రింపఁబడుచున్న వాఙ్మయము దేవతలకుఁ బ్రతినిధిగా నేర్పరిప
శిలావిగ్రహమువలె నాత్మైకవేద్యనిత్యాపారుషేయవేదశబ్దబ్రహ్మము
నకుం బ్రతినిధిగాని యధార్థము కాదు కాదు

ధ్వనిపర్ణవివేదము

పూర్వాచారములుంబూర్వచరిత్రములుంబాతపంచాంగములె
ప్రాచీనములెల్లన్న నేమి జరిగినసంగతి మంచియో చెడ్డయో మనకు

గతజలనేతుబంధనమేల “ప్రకృతమనుసరామః పాయసం భక్ష
యామః” అనునట్లప్పటిజనులందఱైకమత్యముతోఁ బరస్పర-
ప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకు కొనసాగించుకొనఁ
దగిన మనోవాక్కాయకర్మము లేర్పర్చుకొనుటయే యవశ్యకర్త
వ్యము మార్గియు దేశియు నని కేవల ధ్వన్యాత్మకశబ్దము రెండు
విధములు ఛందస్సును భావయు నని వర్ణాత్మకశబ్దమును రెండు
విధములుగా విభజింపఁబడినవి మార్గియును ఛందస్సును కేవల
పరమార్థబోధకములయి మనులకుమాత్రమే వేద్యములయియున్నవి
గాని లోకవ్యవహారోపయోగకరములు కావు శిక్షావ్యాకరణ
ఛందోనిరుక్తశాస్త్రములు కేవల మార్గిచ్ఛందస్సులనే చెప్పుచు
మనువదెప్పములై పరమార్థబోధకములగుటచేత లోకవ్యవహారమున్న
కక్కరకావు ప్రాకృతులగు మనుష్యులకు మార్గిచ్ఛందశబ్దములు
వేద్యములు కావు మఱియును బ్రయుక్తములుంగాఁబడక నక్షత్ర
గోళములవలెఁ దరుయున్నినిమాత్ర మిలాలోకులకు వెల్లిడించుచున్నవి
మార్గిచ్ఛందశబ్దతత్త్వము మున్వైకవేద్యముగాని ప్రాకృతజనులకు
దురవగాహము వేదద్రవ్యము మనులుగాని ప్రాకృతులగుమనుష్యులు
కారు కాబట్టి శాస్త్రమునకును మనుష్యులకును జాలదూరము
బ్రహ్మవేత్తలమని దంధముచూపు కుక్షింభరులవలె వేదశాస్త్ర
పండితుమని విఱ్ఱివీఁగుమనుష్యులు మిక్కిలిస్వార్థపరులగు ధూర్తులు
కేవలవరోపకారిప్రవర్తనమునల్పుసజ్జనులుమాత్రమేమూర్తిభవింభిన
వేదశాస్త్రము లనఁదగుదురు లోకద్రోహులగు దుర్జనులు పండితుల
మని స్వలాభమునకై పామరజనులను మోసపుచ్చుటకై తాము
పఠించిన వేదశాస్త్రములనియును తాము శ్రేష్ఠమానవులమనియును
సత్కారార్హులమనియు దొంగనిష్ఠలు కొంగదకుములు నక్క
వినయముల మర్కటచేష్టలు లేనిపోనియంత్రతంత్రమంత్రములతో
నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచందురు

“దైవముచేయు నొత్తడితప్పకున్న నేవలో దాని నోర్పి వెక్కిరించు” అన్నియింద్రియములను ముడుచుకొని యేవికారమును బొందక సర్వమును దైవాధీనముం జగత్కార్యవైచిత్ర్యమని భావించి బ్రతీస సార్థకముగా శక్తికొలంది లోకోపకారముమాత్రమే చేయఁ గల్గుమార్గమున నడచుచుఁ దనవలన కేవలలోకోపకారకక్రియలనే చేయించుమని దయామయుఁడగు శ్రీకృష్ణుని దివారాత్రములు పవిత్ర హృదయమున స్వార్థపరతన్మాని యహంకారమమకారములదోహఁగి వేడుకొనుచుంటకన్న బ్రతుకునం దవశ్యక ద్రవ్యప్రయోజన మింకెదియు న్లేదను నిశ్చయముతోఁ బ్రవర్తించుటకన్నఁ బురుషకార మింకెదియు న్లేదు లేదు ‘వాచారంభణం వికారోనామధేయం మృత్తికైవేతినత్యమ్’ అను శ్రుతివాక్యానుసారముగా నాకాశకాల దిగాత్మమనస్సులను విభజించ నలవికాదు పృథివ్యప్రేజోవాయువులు మొదటఘ్రాణజహ్వచక్షు స్వగింద్రియైక్యగాహ్యములయిఁదనమనస్సు చేత గంధరసరూపస్పర్శగుణవిభజనమున కవకాశమిచ్చుచున్నవిగాని యాకాశద్రవ్యముకేవలశ్రవణేంద్రియైక్యగాహ్యశబ్దగుణముమాత్రమే నిర్దేశింపఁబడుచున్నది భావనైకగమ్యమైయున్నదిగాని పృథివ్యప్రేజో వాయువులకన్న వేరుగాస్వస్వరూపమును బ్రకటింపఁజాలదు పృథివ్య ప్రేజోవాయువులునుచుఁజీయుం దద్గుణములు నాకాశమునకు వేఱయి ఘ్రాణరసనాచక్షు స్వగింద్రియములకుఁ బ్రత్యక్షములగుచున్నవికాని కేవలశబ్దగుణముంబట్టిమాత్రమే యాకాశద్రవ్యముయొక్క యున్నికేవలభావనైకగమ్యమై మనఃకాలదిగాత్మలవలె బుద్ధికిమాత్రమే ప్రగోచరమగుచున్నది కాఁబట్టి యాకాశకాలదిగాత్మలనెడి నాల్గునూ ద్రవ్యములు పృథివ్యప్రేజోవాయులవలెనింద్రియైక్యగాహ్యములుకాఁబడక కేవల భావనైకమాత్ర గాహ్యములని యనుకొనవలసియున్నది. ఇంద్రియప్రత్యక్ష మంతమాత్రమున్దాని యాకాశముయొక్క గుణమగు

శబ్దముకూడ నాకాశమువలె నిరూపించి త్యాగ్యతముకావించి ప్రకృతి ప్రత్యయనిరూపణమొసరింపనలవికాదు గాని శబ్దముయొక్క స్థూల సూక్ష్మదశలను మఱి యద్దాని స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములు గొంతవఱకుఁ దెలియఁబడి యనుకారసంజ్ఞావిధానములగు బరులకుఁ దెలుపశక్యములగుచున్నప్పటికిని శబ్దముయొక్క వాస్తవతత్త్వము, దెలిసికొనుటకుఁగాని తా విన్నశబ్దము “ఇదమితమ్” అని వరులకుఁ దెల్పుటకుఁగాని ముఁకిఁదప్పఁ బ్రాకృతమనుష్యున కొక్కింతయునలవి కాదు కుక్క గుఱ్ఱుచున్నది- పులి ఖాండ్రుమన్నది- పిట్ట కూయుచున్నది- కాకి యటచుచున్నది- వేళుము గర్జిలుచున్నది- పరంగిఁ ప్రమోఁగుచున్నది జనులు కలఁచున్నారు చప్పుడు నద్దు సయ్యడి ప్రమోఁత కూఁత యేమో వినఁబడుచున్నది భావయేదో పోల్చి వివరింప శక్యముకాదు- మఱి యనుకరించుటకై న నలవికాదు గాని యావల్లులు- మఱి వీనిలోనియర్థమును చిన్నతనమునుండియు సావాసముచేతను మప్పుబడి యలవాటుచేతను గొంతవఱకు నేర్చినకొలంది ననుకరించి గుఱుతించి స్వభాషాపరిచితులగు జనులకు బోధింప నలవియగును

నాదబ్రహ్మపాసనము

“శ్రుతి స్మృతి లయః సతా” అనునట్లు శబ్దమునకు శ్రుతి లయలు తలదండ్రులు నానాశ్రుతిస్వరగామమూర్ఖనాత్మకమై ద్రుతమధ్యవింబలయకాలస్వరూపమై శ్రవణేంద్రియైకగ్రాహ్యమయ్యంత్రంగాత్రములచే ధ్వనివర్ణాత్మకమై యవ్యక్తకారణసంవృతబింబ నాదబ్రహ్మము వ్యక్తకార్యవివృత ప్రతిబింబశబ్దమై సహజముగా జగమున సృష్టిసీతినాశవిశేషపథతుల సృకలప్రాణములం బ్రవర్తిల్లుచున్నది తనతల్లి మొదలగు బంధువులు తనసహవాసులు నేయభిప్రాయముతో నెట్లు వల్కుచున్నారో యాయభిప్రాయమును వెల్ల

హిమవత్ కై యట్లు పల్కుటకుఁ బసినాఁటినుండియు జంగమప్రాణులలవాటువడుచు నట్టిధ్వనుల ననుకరించుచుఁ దమతోడిసాటివారి పల్కుల నాలించి తాముగూడ నట్టిధ్వనులను స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషముల ననుకరించుచు నిహజశక్తితో వ్యవహరించుచుందురు విసక పరులవల్కులతీరును మఱి స్ఫుటాభిప్రాయమును దెలిసికొన శక్యముకాదు “రారా” అని పల్కుతానికంఠధ్వనిం బ్రత్యక్షముగా విన్నవానికిందప్ప వాఁడు “రారా” అని పల్కెనను ననుకారణనిధ్వనింబట్టిగాని లేక ప్రవాతమొదలగువానిచేతగాని మతేచాక్షుష సంజ్ఞచేతఁగాని యింకొక రంతి స్పష్టముగా “రారా” అని మొదలుఁ బల్కినవానివల్కుయొక్క తాత్పర్య మెఱుంగఁదరముకాదు సచేతనధ్వనినిగూలంకవముగా సచేతనయగ్రతము తెలుపనేరదు మఱియును దనయుద్దేశమును దానే యభినయించి సాకల్యముగా వెల్లడింపనేరని యంశములో నితరులవల్కులందలి యభిప్రాయమంతయును జరులకెంత యభినయజ్ఞుడై సం బ్రకటింపనసాధ్యము

నాదబ్రహ్మమును దెలిసికొన్నదంతయును సర్వజ్ఞులయిన మునులును శాస్త్రుకోవిదులగు శిష్టులయినను గూలంతవముగా తేద శాస్త్రముఖములం బోధింపఁజాలరన ిజ్ఞానలవమర్చిదగ్ధులగుసంసారుల లెక్కయేల ? కంఠధ్వని మెల్ల గాను మఱి దూర్శశాస్త్ర్యముగాను సన్నముగాను గంభీరముగాను నానారసాత్మకమై తతిచయముకొలది నెఱుంగబడుచునానాజాతిజీవులయుద్దేశమును వినువారలకు వెల్లడింపుచున్నది వల్కువానికంఠస్వరమునుబట్టియు వినువానిశ్రవణేంద్రియ శక్తింబట్టియును మఱియు సుభయబుద్ధిస్వాస్థ్యమునుబట్టియును వల్లిప్రాయములు ప్రకటింపఁబడి తెలియఁబడుచుండును మొత్తముపై నేయభినయవిశేషముచేతనైపును దనయాహవంతయును వెల్లడింపబడుగాని పరులయభిప్రాయమంతయును గూలంకవముగాదెలిసి

కొనుటకుఁగా ప్రాకృతములగు సంసారులు శక్తులుకారు కారు
 దైవచోదితులై పలుకుచున్నారగాని దేహు లెట్లుభిసయించుటకై నను
 స్వతంత్రులుకారు కారు సహవాసముచేత మంచిజ్ఞాన మబ్బదుగాని
 తప్పక చెడుసావాసముచేతఁ జెడుగబ్బకతీరదు ఈసంసారమంతయు
 సజ్జానాత్మకాహంకారమమకారమకారము సిరి యబ్బదుగాని చీఁ
 డబ్బకమానదన్నట్లు నిశ్చయముగా నానాదుఃఖఫలకము మఱి
 యవివేకమూలమగు నీసంసారవృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుజీవుల
 దుర్దశకు నిక్కమయినకారణ మనాద్యవిద్యామూలకకర్మబంధమే
 ఆకర్మముయొక్కస్వరూపముజీవితేచ్ఛాత్మకత్వంబు తృప్తిరాహిత్యమునకు
 సంసారబంధములేదు కావున స్వార్థవరతమాని సకలకర్మములను
 భగవద్దర్శితములుకావించి ఫలమును గోరకయే శేవల కరోపకారము
 కొఱకుమాత్రమే పౌరుషము నుపయోగించు పరమభాగవతుఁ
 డొక్కఁడుమాత్రమే లయబ్రహ్మమనఁబడిరనికశిరోమణియై దోషము
 నుపేక్షించి గణమునుమాత్రమేగ్రహించి సమస్తకర్మములను భగవ
 త్సమర్పణముకావించుచు నిరపేక్షుఁడై భగవద్దాసానుదానుఁడై
 సూక్ష్మత్రవతుఁడై సర్వభూతదయాపరుఁడౌటచేత నాదబ్రహ్మాపాసన
 మనవరతము కావించుటచేత శబ్దతత్త్వ ముపదేశించ సమర్థుఁడగు
 చున్నాఁడు అట్లు నాదబ్రహ్మాపాసనముచేత శబ్దతత్త్వము ముపదే
 శించినమునులలో సగ్రగణ్యుఁడై దేవర్షినాఁ కరిగిన పరమభాగవతో
 త్రముఁడగు నారదమహర్షి సామవేదశిక్షాశాస్త్ర ముపదేశించెను
 మును లుపదేశించినసంగతి మునులకుమాత్రమే యుద్దేశించఁబడెను
 గాని మున్యువదిష్టమార్గమున సంసారులు నడువశక్యముకాదు
 సంసారులు స్వకర్మబద్ధులు మఱియుం బొత్తుగా నస్వతంత్రులుకావున
 దుఃఖప్రాయమగు నీసంసారమునఁ దమకైదియుం దెలియరాదనియును
 భాషెందుకుం బనికిరామనియును దమభువుపవ్రయత్నమునకుఁగూడ

దైవమే మూలమనియును సకలక్రియలను నిశ్చయముగాఁ దమకవశములై జరుగుచున్నవనియును “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను మంచితలంపు తమకుఁ గలిగినపుడుమాత్రమే దమకుఁ జిత్రశాంతి యొక్క చవి తెలియచున్నదనియును భగవంతుఁడు తప్ప తమ్మును గాపాడి తమచిత్తశాంతినిఁ గలిగించుచుదార్థ మింకెద్దియును లేదనియు నీబ్రతుకున నేడ్పుతప్ప మతెద్దియుం దనచేతనైనపని యింకొకటి లేదనియును సుఖదుఃఖములు ఋతువుల మాటువువలెఁ దనకవశములయి లేటస్థించుచున్నవనియు నేపనియైనను జేసిన లాభములేదు మఱియుం జేయకలేటదనియును ఈయన్వతంత్రపుబ్రతుకు చాపకతీతిని గూనివంపులాగున్నదనియును సర్వమును దైవాధీనమేయనియును దా నెద్దియు న్వాస్తవము దెలిసికొనుటకుఁగాని తెలుపుటకుఁగాని సమర్థుఁడు కాఁదనియును “ఏకః కపోతపోతశ్చతశః శ్యేనాస్తమభిధావన్తి అంబరమావృత్తిశూన్యం శివశివశరణం విభేః కరుణా” ఆకసమందు డేగలకుఁ జిక్కువడిన గువ్వలవలె నీయరి షడ్వర్గమునకుం జిక్కిన తనబ్రతుకు బొత్తుగా దిక్కుమాలి కేవలము దైవమే శరణముగా మిగులుచున్నదనియును అన్నయు ముందుగా నృణంబుఁబడ కాఁకలిపుట్టనేపుట్టదనియు మోక్షానందము మొదటలేక సంసారదుఃఖము ప్రవర్తిల్ల నేప్రవర్తిల్లదనియును దైవసాహాయ్యమున్న పరమభాగవతున కీవిచారణమంతయును సహజముగాఁ దోచి తృప్త యువశమిల్లి సకలభూతదయయును జగదుపకారక ప్రవర్తనము న్నలిగించి భోగవాంఛను మఱిించి నాదబ్రహ్మతత్త్వ మెఱిగించి కైవల్యానందము న్నలిగించును గలిగించును

పసిసోఁటినుండియుం దనచుట్టుబొట్ల జాతువు లేయదైవమును వెలడించుటకై యెట్లెట్లు తపశ్శాంతధర్మని వెల్లడించునో మఱి యిత్య

విధసంజ్ఞ లేవేనిబయలుపర్చునో నిరంతరకరిచయానుభవాభ్యాసముల చేత గుఱుతింకువచ్చును భయమును కోపమును వేడ్కను మచ్చి కను దెల్పుచు మనుష్యాదినానాజంగమప్రాణులు వెల్లిడించు కంఠధ్వనులు తక్కినయవయవముల పరస్పరసంయోగముచేతఁగలుగు ధ్వనివిశేషములుమఱియును నేత్రఘ్రాణరసనాత్మ్య గింద్రియైక్యావ్యములగు రూపగంధరసస్పర్శప్రకటనవిశేషములు పరిచయానుభవాతిశయముకొలంది గుఱుతింకువచ్చును వివేకశక్తియు త్వక్చక్షుః శ్రోత్రజిహ్వఘ్రాణేంద్రియశక్తియును సరిగానున్నకొలంది నానావిధ జంతువులు పరస్పరబోధకావించుకొనవచ్చును నాబుద్ధియునునాశ్రవణేంద్రియము స్వస్థతగానున్నకొలంది నాచేఁగటి మనుష్యాది నానా జంగమప్రాణు లేయేయభిప్రాయముతో లెట్లెట్లు కంఠాద్యవయవ ధ్వనులు కావించుచుండిరో మఱి యందుకై నేనెట్లెట్లు తత్రదభిప్రాయానుసారముగా బదులాడవలయునో నాచిన్నతనమునుండియు నాకుఁగల లోకానుభవముంబట్టి యొరులధ్వనిని గుఱుతించి యొరులకు నాయభిప్రాయ మెఱిగించువిధమున ధ్వనిచేయఁగలను తక్కినజంతువులసంగతి యటుండఁగా నాయరుగుపొరుగులవల్కుల కలవాటు బలముచేత సభిప్రాయమును గ్రహించి బదులాడు నాభావయు నాయరుగుపొరుగువారలభావయు నొక్కటియై సమానాక్షరవిన్యాసముల నుండకతీఱదుగా? తత్రద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకలజనసామాన్యమైన ధ్వనిమొత్తముపై భయము కోపము సంతోష మసహ్యము దుఃఖమును సూచించుట కైదువిధములం బంచప్రాణములంబట్టి యందఱిమనుష్యులయభిప్రాయములచేత స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నములం భిన్నములయ్య నొక్కపోల్కిగానుండకతీఱదు మఱియునుస్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములతోఁ దత్రద్దేశసామాన్యముగా భావలు సంస్కృతావృథంశవిశేషములన్ వ్యవహరింపుటబదులు

“రక్షోహాగమఘ్నసందేహః” ప్రయోజక శిక్షావ్యాకరణచ్చందో
నిరుక్తలనబడు శాస్త్రపద్ధతులచే ననాది కాలమునుండియును దేవాలయ
ములుచేరువులిండ్లు వాకిట్లు తోటలు దొడ్లుజాతులునీతులు వావివరు
సలు మొదలగుమానవమర్యాదలవలె వ్రాతములముగాగ్రంథమున్
సంగ్రహి కుబడుచు సంప్రదాయసిద్ధముగా వ్యవహరింపఁబడుచు
పత్రదేశ కాలపాత్రోచితోద్దేశములు చతుర్విధాభిసయ విశేషముల
మాటుచుండియు న్మాటక ప్రవాహోదకగుణమురీతిం బ్రవర్తిల్లు
చుండును కాబట్టి నామరూపాత్మకమై జగద్రూపముగా వివృతమైన
నాదబ్రహ్మముయొక్క తత్త్వము “ఇదమితథమ్” అని నిర్దేశింపవలవి
కాదుగాని వ్యావహారికమందలి భాషావిశేషముల కించుమించు సరి
యైనపద్ధతులు నియమించు శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తశాస్త్రము
లెఱింగిపఱింపఁజేయు జనులకుఁ బరిస్పరైకమత్యానురాగము లొదవింప
జాలుదురనియే పరమకారుణికులయిన నారదాదిమునులు లోకోభ
కారముగా నానావిధశబ్దార్థము లెఱిగించుటకై వివిధములగు శిక్షాద్వి
శాస్త్రము లుపదేశించిరి తనతోడిపాటిజనులలో ననాదిసంప్ర
దాయాన సారము ననుశ్రుతమై వ్యవహరింపఁబడుచున్న భాష దేశ
కాలపాత్రానుసారముగా ఎకలజనరంజకముగాఁ బలుకుట మిక్కిలి
యవశ్యకతవ్యము లోకశాస్త్రవిరుద్ధముగాఁ బాడవలయునుమాటాడ
వలయును గ్రంథములు వ్రాయవలయును ఇహపరోభయలోకాను
కూలముగా నామరూపవిశేషాభిసయముల నొరులఁ దరింపఁజేసి
నజ్జనుఁడు చతుర్దశపరమభాగవతులవలెఁ దాఁదరించున

ఉదాత్తానుదాతప్రస్వరితాత్మక సప్తస్వరముల నాచార్యుఁడై
దక్షిణాశ్రవణమున శిష్యులకుఁ బుత్రుల కుపదేశింపవలయునను శిక్షా
శాస్త్రపర్యాలోచనముచేత నేయర్థమిచ్చునట్ల మెట్లుచ్చరింపనిహిత
ములను సాధింపవచ్చునో యామార్గమును గురుకుదేశముచేతను

నగళక్తి చేతను లోకశాస్త్రాద్యవేక్షణముచేతను దెలిసి ప్రయోగించి
 సకలజనానురాగమును సంపాదించుకొనుటయే పరమపురుషార్థము
 “అనుదాత్రేత్ - స్వరితేత్” అని ధాతువులు నియమింపబడుటచే
 శబ్దములం బల్కుటకై స్వరము నియమింపబడెను కాబట్టి యుచ్చా
 రణనియమము వైదికశబ్దములకేగాని లౌకికభాష కెంతమాత్రముం
 బనికీరాదు

“యథేంద్రశత్రుః సర్వతోఽపరాధాత్” అనుటచేత యజ్ఞ
 దీక్షితుఁడగు యజమానఁడు మఱి యధ్వర్యులనుమాత్రము వేద
 మంత్రముల నుచ్చరించునపుడు ఉదాత్తాదిస్వరనియమము తప్పరాదు
 లౌకికభాష యథేష్ఠస్వరముతోఁ దనయభిప్రాయముం బరులకుఁ దెల్పు
 టయే ప్రయోజనముగా నుచ్చరింపవచ్చును లోకరంజనముగా
 భావం బల్కినఁ జాలను స్వరికాలస్థానప్రయత్నవిశేషము లెట్లుం
 డనీ మఱి యచ్చులగాని హల్లులగాని యెట్లుండనీ మఱి యేయచ్చులు
 యొక్కగాని దే హల్లులయొక్కగాని యేర్పాటుండినను లేకుండినను
 గేవల ధ్వన్యాత్మకమైనను లేక వర్ణాత్మకమైనను మఱేవిధముగా
 నుచ్చరింపఁబడినను దనయభిప్రాయము పరులకు వెల్లడియగుటమా
 త్రమే ప్రయోజనము మఱియు నెట్టినియమమునకుగాని యెట్టికట్టు
 పాటు పద్ధతులకుఁగాని లోఁబడక లోకరంజనమగురీతిని యథేష్ఠముగా
 లౌకికభాషను బల్కవచ్చును కేవలపరమార్థసంపాదనప్రయోజనము
 లగు వేదమంత్రము లుచ్చరించునపుడుమాత్రమే శిక్షాదిశాస్త్రపద్ధతు
 లవలంబించకున్నం బ్రత్యవాయముకలుగునని “సప్లేచ్ఛితవై నాపభాషే
 త్తై” అను శాస్త్రనియమము కలిగెను కాబట్టి పరమార్థసంపాద
 నప్రయత్నకై ఋగ్యజుస్సాచువేదమంత్రోచ్చారణముచేత సధ్వర్యదీక్షితు
 లయింతటయే యజమానులకును మఱియధ్వర్యుసప్తకమునకుమాత్రమే
 యెట్టికట్టుపాటుగాని వేదశాస్త్రనియతపద్ధతు తెవ్వియైనగాని యాచ

రిక్షకతీరదు పారమార్థికబోధములగు వేదమంత్రముల ప్రవృత్తిగల
 యజ్ఞవాటకమునగాని కేవలలోకస్వవహారమున నడచుచున్న సంసారు
 లకు నిద్రాహారవిహారములందు లోకరంజకముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటకన్న
 వేతే వేదశాస్త్రపద్ధతుల నవలంబించఁగూడదు కూడదు యతినియ
 మము గృహస్థున కెట్లు తగదో కేవల యధ్వర్యుకార్హములగు వేద
 శాస్త్రపద్ధతులు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు లోకీకమనుష్యు
 లకుఁ దమతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములను సంపాదించుకొను
 తెన్నున దుచుకొనుటకన్న వేదశాస్త్రపద్ధతులతో నొక్కింత
 యైన నవసరములేదు లేదు యజ్ఞదీక్షితులకు శాస్త్రనియమమును
 లోకీకులకుఁ గామచారాదుజ్ఞయును సకలమునిగమ్ముతము లని సిద్ధాం
 తము సిద్ధాంతము దనులకు దేశకాలపాత్రానుసారముగాక మిక్కిలి
 జ్యేష్ఠమునుగావించు నాచారము వేదచోదితధర్మమయినప్పటికి నవ
 లంబించఁగూడదు కూడదు మనుస్మృతి మిక్కిలి కొనియాడఁదగినది
 “కలౌ పారాశరీస్మృతిః” అనుచేత “దానమేవ కలాయగే- కలౌ
 సఃకీర్త్య కేశవమ్- కలౌ కేశవకీర్తనమ్” అను పరాశరాక్రియార్థవఁ
 గలికామందు ముఖ్యముగా “ఋరోఽకాదార్థ మిదంశరీరమ్” అను
 విధమునఁ దనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొని
 వారల కుపకారముగా నడిచి యెరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు
 తెన్నున నడచుటకన్న నితరవేదశాస్త్రబహితధర్మము లవలంబింప
 నవ్వరికింబనికీరాదు పనికిరాదు ప్రస్తుతమాచరింపకలీలనివనిమనుష్యు
 లందఱు స్థలసిమెలసివరస్పర్శప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి నిద్రా
 హారవిహారసౌఖ్యములందు దమబ్రతుకు పొడిగించుకొనుటమాత్రమే
 యన్ని సిద్ధాంతభీకరింపకలీలదుతీయ నిన్నటి సూర్యకిరణతత్త్వమువేఱటి
 సూర్యకిరణతత్త్వము కానేరదు నేడు నిన్నటికన్న నన్నివిధముల
 వేతే కాబట్టి భూతభవిష్యత్కార్యలోచనము వ్యర్థము వర్త

మానసు యోచితము నొరులయెడఁ దా నెట్లు ప్రవర్తించినచోఁడన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకు భంగముకలుగక హాయిగాఁ దన బ్రతుకు కొనసాగునో యావిధముగాఁ దనతోడిపాటివారితో నేకీధ వించి తనకు న్దనయెడననురాగముగఁ జనులకు స్సంతతము జ్ఞేమము న్దలిగించుటకై భగవంతుని బ్రార్థించుచు లోకోపకారముగా నడిచి యొరులనుఖ పెట్టినయెడఁ దానుఖపడవచ్చును వచ్చును నిద్రాహార విహారసౌఖ్యాభిలాషము జనులందఱికి న్నమ నమే

బ్రాహ్మణప్రాణము బ్రాహ్మణనిద్ర- బ్రాహ్మణనియాచరి డప్పిక లని నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు వర్ణాశ్రమధర్మవృత్త లేదుగా? వాస్తవముగా లోకముతో నొక్కింతయును సంబంధములేక కేవల పరమార్థబోధకములగు ఋగాదివేదమంత్రములందు ద్యోతితములగు బ్రాహ్మణాదివర్ణములు తత్త్వవిర్ణవృత్తములు నుపాసనాసౌలభ్యము నకై దేవతలం దెల్పుటకై దేవాలయములు శిలావిగ్రహములు నాలగ్రామములు మొదలగుమూర్తులు కల్పింకఁబడురీతినే వివిధయజ్ఞ విధానములు బ్రాహ్మణాదివర్ణవృత్తములు వర్ణాశ్రమధర్మములు మంత్ర పాఠములు జాతినీతులుశ్రుతిస్మృతి మతాచారములు తత్త్వద్యుగాను సారముగా లోకరక్షకై పరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులగు మునులు చతుర్విధాభినయముల నుపదేశింపుచుండిరి ఋతువులు వివిధగతుల సహజముగా మాటుచున్నవి ప్రస్తుతోపయోగముగాఁద తృప్తతువు లకుఁ దగునట్లు నిద్రాహారవిహారసామగ్రి సమకూర్చుకొనక తీరదుగా? వర్తమానదేశకాలపాతానుసారముగా నొరులనుఖ పెట్టి తానునుఖపడు తెన్ను వెదకుకొనుటకన్న మన య్యుఁడవలంబించవలసిన వేదశాస్త్రవిహితధర్మ మింకెద్దియు న్నాదు కాదు

మంచిచెడ్డలు

“ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” అనగా భగవంతుడు బుద్ధిని మా కొనఁగూఁగాక - బుద్ధి యనఁగా సకలజనానురాగము సంపాదించుకొనఁదగిన నడువడియనిగాని “వాసుదేవః సర్వమితి” - జగమంతయును దేవుఁడేయని నిశ్చయముతో రాగద్వేషముల నందని చిత్తశాంతియనిగాని యర్థము మొదటియర్థమే ప్రాకృతమానవుల కుపయోగము రెండవయర్థము మునులకుమాత్రమే వేద్యము మనుష్యులకు మిక్కిలి దురవగాహము మఱియందరానిపండువంటిది పూర్వులు సంపాదించినయా స్తియునుబూర్వులొసర్చినగ్రంథములును బ్రస్తుతము మనప్రతుకుసౌఖ్యమునకై యుపయోగించుకొనుచున్నాముగా? ఆప్రవాక్యరూపములగు వేదశాస్త్రములును పెద్దల యుపదేశములును లేక మన కాదేయ హేయన స్తుజ్ఞానమే పొడచుకుంట ప్రతిజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోపయోగముగా దేశకాలపాత్రోచితముగా సర్వజ్ఞులును బరమకారుణికులుం గేవల లోకోపకారపరాయణులగు మును లుపదేశించిన శ్రుతిస్మృతులను ప్రకృతోపయోగముగా నన సరించవలయును వలయును కాఁబట్టి పరాశరమునిమతానుసారము నివృత్తిజనులు నడచియే తీయవలెను పరాశరస్మృతిలోని ముఖ్యసారాంశము “దానమేవ కలియుగే - కలౌ శేశవకీర్తనమ్” అనికదా, దాన మన్నను గేశవకీర్తన మన్నను “పరోపకారార్థ మిదం శరీరమ్” అను భావము స్పష్టమగుచున్నది “సతాం శేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అనిభవభూతి పుహితవి పరాశరస్మృతిసారమును విశదీకరించెను భూ - ఏధ కృజ్ ఈమూఁడుధాతువులుక్రమముగానుదాత్తానుదాత్తస్వరితేల్లలుకలఁబయివరస్థైరద్యాత్మనేషధ్యు

భయపగుఁనుబట్టి భవతి-ఏధతే- కరోతి-కురుతేలను క్రియారూపములు పొందుచుభూసత్తాయాంఏధ-వృద్ధౌ కృత్కరణే అనిపాణి మునిచే ధాతుపారముఁజెప్పఁబడినవి ఇచ్చఁటజెప్పఁబడినయుదాత్తానుదాతస్వరితస్వరములు కేవల వ్యాకరణశాస్త్ర ప్రవృత్తికైయేర్పడిన సంజ్ఞలుగాని భవతి- ఏధతే- కరోతి- కురుతే యనునపుడు నిషాదగాంధారస్వరములచేతను ఋషభధైవతస్వరములచేతను షడ్జమధ్యమవంచస్వరములచేతను పాణి శిక్షాశాస్త్రకథతిగానీయుదాత్తానుదాతస్వరితేతుల నిర్వధింపఁబడి భూ ఏధ- కృత్ లను ధాతువులుగాని తజ్జస్యను లయిన భవతి- ఏధతే- కరోతి- కురుతే యను క్రియారూపశబ్దములుగాని యుచ్చరింపవలయునని నియమములేదు ఉదాత్తాదిస్వరనియమము - మాత్రాదికాలనియమము-తాల్పాదిస్థాననియమము- విప్లవతాదిక్రయత్ననియమము మొత్తముపై నుచ్చరణవిధి వైదికశబ్దములకుఁగాని తాకిక భాషాశబ్దములకుఁ గామచారానుక్తగా నెవరియిష్టముచొప్పున వారు తమతగుభాషలం బరులకుఁ దమయుద్దేశ్యము వెల్లడియగునీరున నుచ్చరింపవచ్చును మఱియును యజ్ఞదీక్షవహించిన (స్త్రీ)పురుషమిధునముతప్పఁదక్కిన(స్త్రీ)పురుషులు తమతోడిపాటివారలకుఁ జిత్తరంజనమెట్లు గునో యావిధమునఁ దమ తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సంపాదించుకొనఁదగిననడువడి నవలంబించవలయును జనులందఱికిం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టింపఁగలిగెనేని యేజాతియైనను సరియే- యేమతమైనను సరియే-జనులకుఁ బరస్పరానురాగహేతువగు జాతిగాని యాచారముగాని మతముగాని విద్యగాని యవశ్యావలంబ్యము

మనుష్యులలో మంచిచెడ్డ లను రెండువిధములయిన జాతులు
శీతలు భాషారములు మతములు విద్యలుం గలవు జనులకుఁ బరస్పర

ప్రేమానురాగములంబుట్టించు జాతిగాని నీతిగాని యాచారముగాని మతముగాని విద్యగాని యాదేయమున్ మంచిదనిపించుకొనును జనులకుఁ బరస్పరవిద్వేషకారణమయిన జాతిగాని నీతిగాని యాచారముగాని మతముగాని విద్యగాని పేయము నైడ్డదనిపించుకొనును పరోపకారకమగు బ్రతుకు మంచిది లోకద్రోహకరమగు బ్రతుకు చెడ్డది మంచిధనము- చెడ్డఋణము- లోకోపకారపరాయణులు ధనస్వరూపమగు మంచిని దమవెనుకవారి కప్పగించెదరు స్వార్థపరులు ఋణమువంటి చెడ్డను గలిగించి పోయెదరు జనుల మంచిచెడ్డలు రెండే వారిబ్రతుకు పిమ్మట నీలోకములో లోకోపకారకముగాను మఱి లోకోపకారకముగాను నిల్చియుండును కాబట్టి సజ్జనులు మంచిపేరును మఱియుం దుర్జనులు చెడ్డపేరును లోకమునఁ దమ వెనుకనుంచి పోయెదరు సత్కిర్తివంతులకు స్వర్గమును దుష్కిర్తివంతులకు సరకమును మరణానంతరమునఁ దప్పక లభించును సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు సర్వజ్ఞులగు గౌతమవ్యాసాది మునులు సర్వలోకు లన్యోన్యప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ గలసిమెలసి యిహపరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొను మభ్యోదేశముతోనే దేశకాలప్రాత్రోచితముగా వేదశాస్త్రసమ్మతములగు ధర్మములు పడేశించిరి స్వార్థైకపరులగు దుర్జనులు వంచకులై జనులతోం బరస్పర ద్వేషము కల్గుతీరున మునివ్రణీతధర్మములకు విపరీతార్థములు చెప్పి పామరజనుల న్నమ్మించి లేనిపోని జాతికులమతాచారాభిమానముల జనులు పరస్పరద్వేషమునఁ దన్నుకొని కాట్లాడుకొను చుండఁగాఁ తాము విష్టవీఁగుచు నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచుండు రట్టిదుర్జనులబోధలు దుర్వ్యసములవలెఁ గడురుచ్యములును; సులభభోధకములగుటచే మనుష్యులలో నూటికిఁ ధొంబదితోమ్మొకడు

దుర్వ్యసపరులయినవిధమున వంచకబోధలకు లోనగుచుండురు జనులలోఁ బరస్పరవిద్వేషకారణములగు జాతికులమతాచారము లన్నియును ధూర్తపండితకల్పితములేగాని నిక్కముగా మున్యుప దిష్టము లెంతమాత్రము న్నాపు కాపు బ్రహ్మచర్య గ్ధార్మ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములు మున్యుపదిష్ట వర్ణాశ్రమధర్మము లన్నియును లోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసమ్మతముగావిద్యుక్త ముగా నవలంబించి యొరులఁ దరించుచి తాము తరించు నజ్ఞనులు వరమభాగవతోత్తములనఁ బరఁగెదరు

శ్రుతితత్త్వ నిరూపణము

ధాతువులకు వైయాకరణ లేర్పర్చినయుదాత్తానుదాత్తస్వరితములు కేవలమును శాస్త్రీవృత్తిమాత్రఫలకసంజ్ఞలుగాని సప్తస్వరాత్మకస్వరవరము లెంతమాత్రము న్నాపు నోటిలోని యంగుడు మొదలగు పైనున్న స్థానములంటిన ధ్వని “ఉచ్చైరుదాత్తః” అని యను నాలుకక్రిందిదంతముల నొరయుధ్వని “నీచ్చైరనుదాత్తః” అనియును గ్రిందుమీఁదుల రెండింటి నొరసిపల్కెడుధ్వని “సమాహారఃస్వరితః” అని సంజ్ఞలం బరఁగునుగాని వ్యాకరణశాస్త్రమున జెప్పఁబడిన యుదాత్తానుదాత్తస్వరితములు శిక్షాశాస్త్రానుసారముగా సప్తస్వరాత్మకముగా వివరింపఁబడిన “ఉదాత్తేఋషధగాంధారా” అని శ్రుతిజాతిస్వర గ్రామతానమూర్ఖనాత్మకముగా గాంధర్వపేదమున వివరింపఁబడినట్లుచెప్పఁబడ లేదు ధ్వనియధికవాయువులతోపలు వడినకొలందిస్థూలమైదూరశ్రావ్యమగును ఫిరంగిమ్రోతమేఘగర్జితము సింహగర్జనము కరిబ్రంహీతము మొదలగుధ్వని పెద్దనాద మనఁబడ ను కొంచెముగాలితో వెలువడి మిక్కిలి మెల్లిగా వినఁబడు

మ్రోత, గుసగుసలాడుట, యేకాంతమాడుట, మెల్లగామాట్లాడుట, దిన్న సెలయేటితరంగములచప్పుడు చల్లగాలికిగదలెడిచెట్లకొమ్మల యాకులధ్వని, తింత్రీనాదము, వత్తివతాస్త్రీయొక్క సృదుమధురమగు సన్నరవళి, కంఠనాదము, మందచులయానిలధ్వనియును సూక్ష్మనాద మనబడును సమానమగుగాలి యూరిపోతచే నెడతెగక దీర్ఘకాల మొక్కరకముగావినబడుధ్వని శ్రుతి యనబడును మఱి యాగాలి యధికమైనకొలంది హెచ్చుస్థాయిధ్వని యగును ఆగాలి సన్నగిల్లిన కొలంది క్రింద తగ్గుస్థాయిధ్వని యగుచుండును ఒక్కకొలతగలగాలి వలన నొక్కవిధముగా వినబడుశ్రుతి యాగాలి యధికమగుచున్న కొలంది నవంతవిధములగు నుదాత్తశ్రుతులు నధికమయి వినబడు చుండును మఱి యాగాలి సన్నగిల్లినకొలంది ననేకవిధములగు ననుదాత్తశ్రుతుల స్వగుమ మెల్ల మెల్లగా వినబడుచుండును హృద యమునుండి కంఠమునకు గాలి నూపిరి నెగుచునాళము లిరువదిరెం డను మతమునుబట్టి శ్రుతు లిరువదిరెం డని యొక్కరును జగము నందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషధ్వనులంబట్టి శ్రుతులనంత సంఖ్యాకములని మరొక్కరును బల్కుచున్నారు వడ్డమధ్యమ వంచమములకు నాల్గేసియు నిషాదగాంధారములకు రెండేసియు ఋషభధైవతములకు మూడేసియు మొత్తముపై శ్రుతు లిరువది రెండని పలువుర మతము “శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్తుం నాం బ్రహ్మౌచ తత్త్వతః” అని నారదర్షి చెప్పినప్రకారము శ్రుతితత్త్వ మెఱుంగ శక్యముకాదు ఒక్కవిధముగా నాదము వినబడుచున్నపు డాశ్రుతి ప్రకృతిధ్వని- యాశ్రుతి యదివఱకు వినబడినట్లుండక మాటాడు హెచ్చుతగ్గులుగా వినబడుచున్నకొలంది స్వరమనబడును సంతత మొక్కదీప్తిగాఁగఁడుగా గనబడు సూర్యచింబమువంటిది ప్రకృతిశ్రుతి

నాదము, గ్రహణకాలమున నాసూర్యబింబము కొఱతవడుచు నదృశ్యమై క్రమక్రమముగాఁ దలచూ యెప్పటివలె నిండుబింబమై తోచునపు డాబింబము క్రమక్రమముగా నదృశ్యతనందువఱకు నగ్ని తగ్గి మఱి నిండుబింబమగువరకు హెచ్చుచున్నదశవంటిది కృతక శ్రుతినాదము ప్రకృతిశ్రుతి “ఏకమేవా ద్వితీయమ్ బ్రహ్మ” అను విధముగా నొక్కటియే వికృతశ్రుతి జగమువలె నానావికారములు కలది కాఁబట్టి శ్రుతిప్రకృతిభేదములతో సత్త్వరజస్తమోగుణ సామ్యమగు ప్రకృతివలె మండ్రమధ్యతారస్థాయిసామ్యమై ప్రకృతినాఁబడును ప్రకృతి త్రిగుణసమ్మేళనమువలన నానావిధ జగద్రూపమునఁ బరిణమించునట్లు త్రిస్థాయిసమ్మేళనముచేత శ్రుతి నానావిధస్వరప్రపంచముగాఁ బరిణమించుచున్నది పక్షమధ్యమగాంధారగామములు స్వర్గమర్త్యపాతాళముల స్మండ్రమధ్యతారస్థాయివిశేషముచేత సుదాత్తానుదాత్తస్వరితశ్రుతులు పరఁగుచున్నవను మునిమతము మిక్కిలి సచుంజనమును మఱియు సృహేతుకముగాఁ దోచుచున్నది ఏదెట్లున్నను ఈసృష్టికిఁ బైఁగానున్న జగత్కారణము నీసృష్టిలోనున్నవారూహింపఁదరముకానట్లు సకలధ్వనులకు మూలమగునాదబ్రహ్మత్మక శ్రుతితత్త్వము నెఱుంగఁ బ్రాకృతమానవుల కలవికాదుకాదు

జగమున నెందఱుమనుష్యులో యన్నిరకముల కంతస్వరములు మఱియుం బ్రతిమనుష్యకంతస్వరము కాలవశమునఁ బ్రతిక్షణము ధ్వనిచే మాఱుచుండునుగనుక నొక్కమనుష్యుఁడే వానిజీవితకాలములోఁ బ్రతిక్షణము మాఱుచున్న కంతనాళవశమున నసంతవిధ శ్రుతుల ననుసరించిన నానావిధస్వరములతోఁ బల్కుచుండును కాఁబట్టి సర్వజనసాధారణమైన శ్రుతిగాని స్వరముగాని స్థాయిగాని యాదాత్తానుదాత్తస్వరితవిశేషముగాని “ఇదమితమ్” అని దేహధారుల

కంతధ్వనికొక శాస్త్రముగాని వ్యవస్థగాని శ్రుతిలయలకద్ధతిగానివాగర్థములయనుశాసనముగాని తెలిసికొనుటకు స్మృతి తెలిసినది యెరులకు బోధించుటకు నెవ్వరికిం దరముకాదు కాదు స్థూలముగా లోకోపకారపరాయణులై మునులు శాఖాచంద్రన్యాయముగా వస్తుతత్త్వమును శాస్త్రములద్వారా యుపదేశించిరి కాని యామునులే ప్రత్యక్షముగా నుపదేశించినం దప్ప వారి శాస్త్రములు వారి కరోక్షమున వ్రాతలంబట్టియుం బ్రాకృతులు సంసారాంధకారనిమగ్నులగు మానవులు ధనాశచే జేయునుపదేశములంబట్టియు సరిగాఁ దెలియఁబడకపోవుటయేగాక యీగ్రంథములు మఱి ధనాశాపరులగు గురుబోధలు వివరీతార్థములన్దలిగించిచదువుకొన్నవానికన్నఁజాకినయము' అన్నట్లు శాస్త్రముధ్యసించితిని గురుముఖమునఁ జదివికొంటి నని కూటికొఱకై దేవులాడు పండితమృన్ముడు తాఁజెడ్డకోఁతి వసమంతయుం జెఱచునట్లు తాఁజెడుటయేగాక నితరులఁగూడఁ జెఱచుచుంట నిశ్చయము నిశ్చయము ప్రత్యక్షముగా నగవడుచున్న సూర్యబింబమున బట్టియేసూర్యునితత్త్వ మెక్కింతయున్దెప్పనలవి కానిచోబిందోశ్యలోఁ బ్రతిఫలించు సూర్యబింబము నుబట్టి సూర్యతత్త్వము నిశ్చయింపఁబోవు వెడగువలెఁ బ్రత్యక్షముగా మునిచేయుబోధనే తెలిసికొనశక్యముగాక “బృహస్పతి వేయిదివ్యవర్షములు బోధించిన నింద్రునివంటి దివ్యబుద్ధి శాలి సంపూర్ణముగా శబ్దతత్త్వ మెఱుంగకుండె”నను మహాభాష్యక్తి తార్కాణముగా “కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం వేదసంవినా” అనునట్లాయష్కాలము నిర్ణయించి “ఇదమిథమ్” అని నిశ్చయింపఁగల మును లీసంసారమున సంచరించరు మఱియు మును శరీరులు సుద్యుక్తు నిత్యవదార్థతత్త్వ మెఱుంగశక్యము కాదు నానావిధచేతనాచేతనసహస్రధ్వనులుకలిసి దూరముగా సంతగొల్ల యొకవన్నడు

వడిగాను మఱొకప్పుడు మెల్లగాను వివరింపఁబడుటకు వీలులేక
 నానావిధవ్యావహారికభావ లేకీభవించి నానారసాత్మకములగు శబ్దము
 లేకీభవించి యొక్కరొదయై ప్రతిక్షణము స్థాయిమాటుచు వివఁబడు
 నట్లే యనేకహృదయనాడులనుండి పలుకు నిచ్చుచేతఁ బ్రయత్న
 పూర్వకముగాఁ బలుకదొరఁకొను దేహికంఠమునుండి నానావిధాస్వా
 వయవముల నొరసికొని యనంతసంఖ్యాకములగు జలాణువు
 లొండొంటఁ జేరికొని బిందువులైకలిసి ప్రవాహరూపమైనట్లు డెబ్బది
 రెండువేదనాశృనుండియు సగణితరొమకూపముల బిగింపునుండియు
 బయలు వెడలిస యుచ్ఛ్వసితవాయువరమాణువు లొండొంటఁజేరికొని
 యనంతసంఖ్యాకవృక్షనాదములకూడిక తుదకుఁ గంఠవివరమునుండి
 వైఖరీరూపమై వివఁబడుచున్నది. ప్రతిక్షణ పృథ్విక్షయస్వభావముచేత
 నొక్కప్రతి మఱియొక్కస్థాయి కలిగినట్లు ప్రయత్నపూర్వకముగాఁ
 జేయఁబడుచున్న శబ్దము వివంబడియును నిక్కముగా స్వాధీనేంద్రి
 యులుకాని మర్త్యులు తమశరీరావయవములనుగాని మనస్సునుగాని
 యభేదముగా నిశ్చలముగావింప శక్తులుకారుగనుక వారిది కేవల
 షడ్జాదిస్వరస్థాయులనిలిపి ప్రయోగించుధ్వనులు చలించిత్తులు చప
 లేంద్రాయులును మర్త్యులగుటచేత “స్విస్వరము శుద్ధము చలనము లేక
 యొక్కరీతినే యున్న” డనుకొనుచున్నారుగాని “యద్వైశ్యం తన్న
 శ్యమ్” అనుతీరుస లాకికవదార్థములన్నియును క్షణికవ్యవహృతము
 లగుట యిది యాశ్రుతియనిగాని యి దీస్వరమనిగాని యిది మాట
 కొకస్థితిలో నున్న శబ్దమనిగాని నిశ్చయించ శక్తు లైతమాత్రము
 న్నాకు కారు నిర్గుణమైన దాత్మ “తస్మా దాత్మన ఆకాశః సంభూతః
 శబ్దగ్గుణః మాకాశమ్” అనుటచేత కేవల శబ్దగుణమునుబట్టియే
 తత్వయుచ్చి తెల్పఁబడునాకాశమందుపృథివ్యప్రేజో వాయువరమాణువు
 లొండొంటఁగూడి నానావిధమూర్తులై స్థూలదశ వ్యక్తీకరించి

యుద్భవస్థితినాశములందుటకై గంధోగవియోగవిశేషములం బరిణామించుచు మాటుచున్నవి

చ ర ణ సే వ

వన్నెందుగంటలకాలములో జగమునందు సకలవ్యక్తుల యుష్ణతత్త్వ మాకాశమున సూర్యబింబావృతమై పొడగట్టి క్రమ క్రమముగా సుష్ణతత్త్వము చల్లారినకొలది నుద్భవస్థితినాశముల నుదయాస్తమయము లందుచున్నదిగాని జగముకంటె వేఱుగా నొక సూర్యబింబమని వాస్తవముగా నొక్కపదార్థము లేనేలేదు ఈ లోకమునకును సూర్యునకును భేదమెద్దియును లేదు మఱియు సగ్ని స్వరూపుడైన సూర్యుడుకాని పదార్థమే లేదు “అత్యైవేదగం సర్వమ్” అనుటచేతఁ దనస్వరూపుడైన ద్వాదశశాస్త్రానుగు సూర్యుడు సర్వజగద్రూపియై సర్వజగత్స్పృష్టిసితిలయకారణమై సర్వ జగత్సాక్షియై భువనచక్షువై తనకుఁదావేతై నపాజలీలచేతఁనాటాడు కొనుచున్నాఁడను మునిమతము మిక్కిలి సమంజసము ఒకరికేచేసి వేయిసున్నలు చుట్టగాఁ దేలిససంఖ్య యెంతో యన్నిమూర్తులు లెక్కలోనే యున్నదిగాని ప్రత్యక్షానుభవములోఁ జూచు జగత్వ మగునా? కాఁబట్టి నాదబ్రహ్మమును వివరించు శ్రుతిజాతీస్వత్కాయము మూర్ఛనావిశేషములు కేవల శాస్త్రవిషయములుగాని శ్రుత్యక్షవిషయము లెంతమాత్రము న్నావు కావు శాస్త్రమునకును లోకవ్యవహారమునకును గలసంబంధ మాకాశమునకును దక్కిభూతములకును గలసంబంధము వంటిది. అన్నిభూతము లొకసమంజే మృద్ధిక్షయము లందుచుండియు నన్నిటి కాధార మాకాశమేయందును దేవతాకాశమును దక్కిభూతములనుండి వేఱుపర్చవీలులేనట్లు వేదశాస్త్రవిశ్లేష

తని స్మరించి తదనుసారముగా బ్రహ్మ యీజగమును సృజించినప్పటికి జగమునుండి వేదశాస్త్రముల నేర్పఱుకావించి నిర్దేశించ నలవి కాదు మనకు సంతతము ప్రత్యక్షముగానున్న మనశరీరమందలియొక లోమముకృధివ్యప్రేక్షోవాయువరమాణువు లెన్నియెట్లుకూడుటచేసృష్టిస్థితినాశము లెవ్విధిం బొందుచున్నదోకనిపెట్టఁజాలని మనమింద్రియాతీతములు వేదశాస్త్రవద్ధతు లివ్వియని నిర్దేశించుట బొత్తిగాఁబిచ్చికభ. తెలిసెనని సంతోషమునఁ దృప్తిపఱింపలేము తెలియదనివ్రయత్నము మానుకొనలేము తెలిసీ తెలియనివారమై సుఖదుఃఖాన్దోశనమను బొందుచుఁ గుంగుచుఁ గడలేనిసంసారమను పెద్దసుడింబడి గింజాశీనకతీటని యీమర్తజీవితభ్రమమునుండి తప్పించుకొని భగవంతుని గూర్చి మొట్టిపెట్టుటకన్న మర్త్యులు చేయఁగలవని యింకొద్దియునులేదులేదు “ఆర్తతాణపరాయణస్సభగవాన్నారాయణోషగతిః” అనునట్టి భవరోగగ్రస్తులగు జీవులకు న్నారాయణునికన్న శరణ మెద్దియు న్లేదు లేదు తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితములయి దైవ పౌరుషోభయవ్రయత్నములమున జరుగవలసిన పనులన్నియును జరుగకతీటదు “యద్యాన్యంతద్భవిష్యతి”యనున ట్లతీంద్రియవిధివశమున నేవను లెట్లు జరుగవలయునో యాగతికే పురుషవ్రయత్నముంగూడ నాదైవమే ప్రేరేపించును. జీవులు కాలవశమునఁ దమకులభించు కష్టసుఖములనుభవింపకతీటదు జీవితేచ్ఛయు సుఖాభిలాషమును బ్రతిదేహికి నై జధర్మముల ఆపదలురానీకుంటకు సంపదలుపొందుట కొఱకే ప్రతిజనుఁడు కోరుచుంట స్వభావము దేహధారికి సుఖముగా నుండుటకై కోరిగొందపొందుటకై ప్రయత్నించుట స్వభావము కాఁబట్టి విధి యేపను లెట్లు తనకవశమై చేయుచుండినను దామాత్రముతనయభీష్టము నెఱవేర్చుకొనుటకై మనుష్యుఁడు పురుషవ్రయత్నము విధిగాఁ జేయకతీరదుగదా ? ఇంద్రియాతీతమగు దైవ

సంకల్పమును వేదశాస్త్రోత్తమును దెలిసి ప్రవర్తింకఁజూకృతమాన
పులకెంతమాత్రముం దరముకాదు తెలియక తెలిసిన ట్లాభిష్ట
సంకదనొందుటకై పురుషప్రయత్నము విధిగాఁ బ్రతిమనుజుఁడు
చేయుచున్నాఁడుకదా? యిట్లే కృతే యది న సిద్ధతి కోఁత్ర
దోషః" అనునట్లు వేదశాస్త్రములు గురుముఖమున నేర్చుకొని శిష్టా
చారమవలంబించి దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దమతమపూర్వులు
మునులు నేర్పర్చిన కథకుల ననుసరించి సకలభూతదయయును సత్యము
నెట్టి నెవముచేతనైన విడనాడక సకలలోకులును దన్నుఁ గనికరించు
నట్లు ప్రవర్తించుటకై ప్రతిజనుఁడు పురుషప్రయత్నము చేయుచుండ
వలయుననియే యమూర్తమవ్యక్తము నిత్యము నిర్గుణముం గారణ
రూపమగు నాదబ్రహ్మము సగుణమై వ్యక్తమై యనిత్యకార్యరూపమై
యీ జగముగా సహజాచింత్యలీలచేత విపృతమైనయది

పురుషప్రయత్నమే యక్కరలేని యెడల వేదశాస్త్రో
ప్రవృత్తియే జగమున నిష్ప్రయోజనముగానుండునా? అహమన్న
మహమన్న మహమన్నమ్ అహమన్నాదోఽన్నాదోఽన్నాదః" అను
నట్లు వాస్తవముగా భోజ్యముభోక్తయునొక్కవస్తువే-లోకమే వేదము
వేదమేలోకము 'హరిరేవ జగజ్జగదేవహరిః' దేవుఁడే యీలోక
మీలోకమే దేవుఁడు ఇట్లు పరమార్థమెఱుంగుటకొఱుమాత్రమే
పురుషప్రయత్నమూవశ్యకమని శ్రీ శంకరాచార్యునిదేశము ననుస
రించి సర్వలోకోనుకారముగా నుద్యమించక తీరదు కాబట్టి ధర్మార్థ
కామమోక్షములను పుణ్యపార్థములను ప్రతిమనుష్యుఁడు సాధింప
వలయుననియే యట్టి చతుర్వర్గసాధనోపాయము బోధించుటకై వక్ర
వేదశాస్త్రోప్రవృత్తి సహజముగా ప్రతీతును గొనుపొందించుటకై
స్మిదాహరివిహారి సౌఖ్యదాయకములగు నన్న పానాది ప్రవృత్తులు

సహజసిద్ధములై యున్నట్లు వంచభూతమయములగు దేహములం బోపించుచు బాహ్యంతరములం బంచభూతప్రవృత్తి వెలయునట్టిలోకమున వేదశాస్త్రములు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి సర్వవేదశాస్త్రములయొక్క సారము తెలిసికొన్నఫలము సర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తిల్లుచు నుభయలోకములం దరింపఁజేయునుని నిరంతరమును శ్రీహరిని వేడుకొనుచుంట ప్రతిమనుజునకు దస్యమై తిస సార్థక్యము దేశకాలపాత్రోచితముగా నేజనుని పల్కు లు - చేప్తులు - ప్రవర్తనము లోకోపకారకమై సకలజనరంజకమై యుండునో అట్టి పల్కులు నట్టి చేప్తులు మఱి యట్టి ప్రవర్తనమును నేర్చుకొని ప్రతిజనుఁడు లోకోపకారకముగా దనరంజకముగా బ్రతుకవలయును లోకోపకారప్రవర్తనఁ గల సర్వజనరంజకుడగు జనుఁడు మూర్తీభవించినదేవుఁడే మఱి యాకృతిఁగొన్న వేదశాస్త్రములేయని సిద్ధాంతీకరింపకతీతిదు “స్థితస్య గతి శ్చింతనీయా” అన్నట్లు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక వైఖరీ శబ్దమూలకనాదబ్రహ్మతత్త్వమతీంద్రియమగ్రావ్యామవేదమబోధ్యమైనప్పటికిని దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషజన్యములగు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దపద్ధతు లెట్లున్నచో లోకోపకారములగునో యాసంగతి నీగ్రంథమూలముగా విధిప్రేరితుఁడనై తెల్పకతీతిదుగా? తత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా దైవపౌరుషప్రయత్నములంబట్టి కాఁదగినసకలకృత్యములు జరుగుచునేయున్నవి యేమని యెట్లు జరుగుటకు విధిచే నియమింపఁబడెనో యట్లే లోకములో జరుగుచున్నది జరుగవలసినపని జరుగనీ కెప్పురైన నడ్డఁ దరముకాదు సూర్యోదయాస్తమయములు ఋతువులు మొదలగుకాలపద్ధతులు కేవల దైవవశమున జరుగుచున్నట్లు మానుషకృత్యములన్నియును దైవప్రేరితములయ్యేకవృత్తసుఖములకుఁ గారణములయి ముగియుచున్నవి

ప్రయత్నముచేతఁ గొన్నియు ప్రయత్నపూర్వకముగాఁ గొన్నియు నాకస్మికముగాఁగొన్నియుం గేవల పురుష ప్రయత్నముచేఁగొన్నియుం గేవల దైవసంకల్పముచేఁగొన్నియు మొత్తముపై మనుష్యులు తమ తమజీవితములందుఁ గట్టనుభము లనుభవించక తీరదు 'మహాజనో యేనగతః సవంధాః' అనునట్లు లోకోపకారులు జనరంజకులయిన పెద్దలనడువడి ననుసరించి బ్రతుకుట మానవ ధర్మము లోకోపకారులైన పెద్దలెట్లువాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయవిశేషములం బ్రవర్తిల్లుచునకలజనసమ్మతులని యుత్తమమనుష్యులనియం బేరెక్కుచున్నారో వారాడెడుపల్కులువారు వ్రాసినగ్రంథములు వారు పాడిన సంగతులు వారికరచరణాద్యవయవాభినయవిశేషము వారిని దాహార విహారసౌఖ్యసంపాదకప్రవర్తనపద్ధతులు వారిమతాచారవిధానములను దేశకాలపాత్రోచితముగా మార్చుకొని యవలంబించి యాపెద్దల యొక్క ప్రవర్తనపద్ధతుల ననుసరించి పిన్నులుగూడ నకలజనరంజకులయినకలలోకోపకారపరాయణులై గణుతీకెక్కవలయును వలయును జిహ్వాజిహ్వా దొక రుచి పుట్టెపుట్టె దొక గుణ మను సామెత నిజమైనప్పటికి నొక్కనిస్వభావముంబోలిన స్వభావము కలజను లీ యసంతజగమున సంతసంఖ్యాకు లందురు కనుకఁ బ్రతిమానపుఁ డొనర్చు చతుర్విధాభినయవిశేషములం దత్నిమానస్వభావులగు మానవుల కవలంబించఁదగిన శాస్త్రపద్ధతులు కాకమానవు, ఇట్లేదేశజనుల కాదేశమున వాడుకలోనున్న స్వరికాలస్థానప్రయత్న విశేషజన్యములగు శబ్దము లింపుగా నుండును కాబట్టి తనతోడి పాటివారెట్లు రంజిలైదరో యాతీరుగా ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములు ప్రయోగిలచి నకలజనాదరణీయవిద్యను సంపాదించవలెను - "వేద వేదాంగవేత్తాపి శిష్టాచారం నలంఘయేత్" సర్వభూతవయాదులు ఇందు లోకోపకారపరాయణులు స్వార్థపరతత్వవిరుద్ధములు తిష్టులు

నగునటినజ్జనులు “పృథోదరాదీని యథోపదిష్టమ్” అనునట్లాపెద్దల నడువడి ననుసరించి చతుర్విధాభినయవిశేషములచే లోకరంజనముం బిన్నులు కావించి యభయలోకములఁ దరింకవలయును వలయును

జ గ ద్ధి త ము

సుషుప్తిదశయం దెద్దియుం దెలియలేదనిమాత్ర మాజాగర స్వప్నదశలయం దనుకొనుచు జాగ్రత్స్వప్నదశలందు వివిధవికారము లగు జగత్కార్యముల న్దనచు నహంకారమచుకారములతో న్వపర భేదజ్ఞానముతో సంస్కరించుచు సుఖదుఃఖము లీజీవుఁ డనభవించుట సకలజనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా? శరీగస్మృతియున్నంతవఱకు దేహీ కహంకారమచుకారములును వివిధజగత్వసు కారదృష్టియుం దప్పవు తనసుఖమునకై ప్రవర్తిల్లుచుఁ గష్టముద్వేషముకొనుటకై పాటుపడుచు లోకములో నింద్రియగోచరములగు చేతనాచేతవస్తువులం గనిపెట్టుచు హేయదేయవస్తువిచారణమును స్వప్నజాగ్ర ద్దశలందుఁ బురుషవ్రత్యత్నము తప్పక చేయుచుండును శరీరజ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు తనకహంకారమచుకారములు తనకు వేఱుగా నానా విధజగత్కార్యములు యథార్థములయి సుఖప్రాప్తికై మఱియును దుఃఖశాంతికై తగినపురుషవ్రత్యత్నము చేయకతీరదు ఆకస్మిక ముగాఁ దాఁ గారణము నిర్ణయింపశక్యముగాని న్వపరసుఖదుఃఖము లకుఁగూడ దేహస్మృతియే కారణమని ప్రత్యక్షానుభవము, గురూప దేశము శాస్త్రదృష్టమునుగలదు కలగు న్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తిదశాను భవమునందు సుషుప్తినెద్ది యనుభూతమో యాసంగతిలేనిది యగు న్వప్నమెద్దియును గనలేదు మఱేజగద్వికారముఁ దాఁచలేదు కాబట్టి యెట్లుంటినో యేమిచేసితినో నాకెఱుకలేదనిమాత్రము సుషుప్తియనుగాఢమూర్ఛనుబొందిన భవనగూర్చి చెప్పఁగలను.

స్వప్నజాగరములం దహంకారమలస్థలిగినానావిధసులభబోధ్యదుదోభి
 ధ్యాతంకాబోధ్యములగు ససంఖ్యాతవస్తువులను జ్ఞాపకలవాడనై
 నేను నాది నాకు వేతే జగ మిసంగతి నా కెఱుక యీవస్తుతీర్త్యము
 నేనగనిపెట్టలేను నా కీజంతువులు ప్రియులు నాకు శత్రువు లీ
 దేవులు నా కిది మంచి యిది చెడ్డ నా కిదాదేయ మిది హేయ
 మీవస్తువునగుర్చి నాకింతవఱ కెఱుక మఱియీవస్తుతీర్త్యము నేను
 గనిపెట్టఁజాలను నాపురుషప్రయత్న మిపుడు కొనసాగినది నాప్రయ
 త్నమునకు నాశత్రువులు విఘాతముకావించి సన్బాధించుచున్నారు.
 నామిత్రులు నాకుఁ దోడ్పడుచున్నారు. గాలి వానయెండఋతువుల
 మార్పు సూర్యచంద్రనక్షత్రాదిఖగోళములు నాశరీరములోని కొన్ని
 వస్తుతీర్త్యములు నాకు శత్రునజగత్తునందలి జడములు చేరినములు
 నాకనుకూలముగానుండుటకై కొరి పురుషప్రయత్నముకావించుచుంటి
 నణిమాద్యపైశ్వర్య సిద్ధిపురుషప్రయత్నసాధ్య మేమాత్రము న్నాదా
 తెలిసియుం గొంతెమ్మకోరికలు కోరుచుంటిని నేను నామిత్రులు నా
 చుట్టముల నాప్రియవస్తువులు హాయిగానుండ మిక్కిలి వ్యయ
 ప్రయాసలకోర్చి శ్రమకావించుచుంటిని. నాకు దోచిన మంచి
 యొక్క యభివృద్ధికొఱకును జెడ్డయొక్క నాశముకొఱకు నాయాప్ర
 వర్గము సాయముగోరి ప్రయత్నపడుచుంటిని. అద్దమునందుఁ బ్రతి
 ఫలించు మానికమందుకొనుటకై దేవులాడునట్లు శేవలము కాస్త్రము
 బండు బోధింపఁబడి యనుభవించశక్యముగాని తనశరీరస్మృతి దొఱఁగి
 నవ్వడుగాని యనుభవించశక్యముకాని యద్వైతవాసన శేవల దైవ
 కటాక్షమున నే పుణ్యాత్ముఁ డనుభవించునో యట్టి వరమభాగ
 వతుఁడు తప్ప తక్కినవారి సుఖావాప్తికొఱకును మఱియుం గవ్యముం
 న్దప్పించుకొనుటకుం బ్రయత్నపడకతీరదు తీరదు నాకాహ్వంత
 రేంద్రియవికారములు నా ససారకార్యవిశేషములు నేను గనిపెట్టి

జాలినంతవఱకు నాకు వేఱుగాఁ దోచుచున్న నానావిధ జడచేతన
 కదార్థముల యుద్భవస్థితి నాశవిశేషములు దైవపౌరుషకృత్యములు
 మొదలుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగానున్న నాశరీరజ్ఞప్తికొలం
 దిన్ గనిపెట్టుచు నాకును నాప్రియవస్తువులకును సుఖ మెట్లు చేకూ
 రునోదుఃఖ మెట్లుతొలంగునో యాయుపాయములరయుచుఁ బ్రయత్ని
 కడుచుంటయే సాసారము ఇది తప్పదు కనుక నాకును నా
 చూచుమస్త్రియలోకమునకును హితముతలంచి మునిమతాన సార
 ముగా శిష్టాచారపద్ధతి దేశకాలపాత్రానుసారముగా మార్చి జగద్ధిత
 ముకై యమూల్యసారము నైలుకు నా శక్తికొలంది స్వీగంధము నివ్విధి
 ప్రవేరితుఁడనై వ్రాసెవలసివచ్చెను

ఇది శ్రీమదజ్ఞా దాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు

జగజ్యోతియందు కాంగతి నిర్ణయ వివరణము

జ గ జ్యోతి

రెండువ సంపుటము